

คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ

ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2563)

ISSN 0859 - 3485

บรรณาธิการ
โกวิทย์ พิมพวง

**Faculty of Humanities,
Kasetsart University, Bang Khen**

Manutsayasad Wichakan

Volume 27 Number 1 (January - June 2020)

ISSN 0859 - 3485

Editor

Kowit Pimpuang

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ:

รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา อินทร์มพรรย์

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรณาธิการ:

รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพวง

รองคณบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม
คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพวิ โชคศิรินทร์

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิจัยและ
นวัตกรรม คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ:

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สดชื่น ชัยประสาธน์

ศาสตราจารย์ ดร.ชุตินันท์ สัจจานันท์

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตระเจริญ

ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว

ศาสตราจารย์พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์

รองศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง

รองศาสตราจารย์ ดร.นรภฤต วันตะเม็ล

รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา กาญจนะวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ จุฬารักษ์

รองศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ ตระกูลอัน

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ภูเจริญศิลป์

รองศาสตราจารย์ ดร.สายวรุณ สุนทรโรทก

รองศาสตราจารย์ ดร.สิงหนาท น้อมเนียน

รองศาสตราจารย์ปราวณี จงสุจริตธรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดากร เจริญกิตบวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุตา รัชนี้ ณ อยู่ธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บารมี อริยะเลิศเมตตา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิม เดอะ ยง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี ตั้งพิชัยกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดีอักษร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาวิตรี คทวนิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรภรณ์ อาจหาญ

อาจารย์ ดร.วราพรรณ อภิสุภะโชค

อาจารย์ ดร.วิไลพร สุจริตรมกุล

Professor Dana Healy, Ph.D.

Professor Kamil Deen, Ph.D.

Professor Kim Hong Koo, Ph.D.

Professor Low Kok On, Ph.D.

Professor William Chapman, Ph.D.

Professor Yoko Kikuchi TUFS, Japan, Ph.D.

Associate Professor Apisit Waraeksiri, Ph.D.

Paul Michael Taylor, Ph.D.

ผู้ช่วยบรรณาธิการจัดการ:

ศรีวรรณ บุญประเสริฐ

สถานที่ติดต่อ:

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์: 0-2579-5566-8 ต่อ 4345

โทรสาร: 0-2561-3485

เว็บไซต์: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/index>

ศิลปกรรม:

วันชัยพร โสมณฑา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

SOAS University of London

University of Hawai'i at Manoa

Busan University of Foreign

Studies

Universiti Malaysia Sabah

University of Hawai'i at Manoa

Tokyo University of Foreign

Studies

Institut National des Langues et

Civilisations Orientales

Smithsonian Institution

ภาพปก:

เครื่องดนตรีชิ้นเอก: จะเข้าโบราณอายุกว่า 100 ปี ของนางมหาเทพกษัตริสมุห (บรรเลง
สาคริก) บุตรีหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม
จะเข้าตัวนี้เป็นหนึ่งในสองตัวที่ตกทอดมาจากครูไพฑูรย์ ณ มหาไชย ครูจะเข้คนสำคัญผู้สืบทอด
ทางร้องเพลงทยอยเดี่ยวจากครูจำเริญและทางจะเข้เพลงกราวในจากครูจ่าง แสงดาวเด่น ปัจจุบัน
จะเข้าตัวนี้ได้รับการเก็บรักษาไว้ที่เรือนบรรเลง เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ถ่ายภาพ:

สมัย สุวรรณทอง

แยกสีและพิมพ์ที่:

สายธุรกิจโรงพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

376 ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทร. 0-2422-9000, 0-2882-1010 โทรสาร 0-2433-2742

www.amarin.com

Member of the Advisory Board:

Associate Professor Kitima Indrambarya, Ph.D.	Dean, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Editor in Chief:

Associate Professor Kowit Pimpuang, Ph.D.	Associate Dean for Research and Innovation, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Editorial Assistant:

Assistant Professor Theptawee Chokvasin, Ph.D.	Assistant Dean for Research and Innovation, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Members of the Editorial Board:

Amara Prasithrathsint, Ph.D.	Professor Emeritus, Chulalongkorn University
Sodchuen Chaiprasathna, Ph.D.	Professor Emeritus, Silpakorn University
Chutima Sacchanand, Ph.D.	Professor, Sukhothai Thammathirat Open University
Watchara Ngamchitcharoen, Ph.D.	Professor, Thammasat University
Chuan Petkaew	Professor, Suratthani Rajabhat University
Pongsin Aroonrat	Professor, Silpakorn University
Kanokporn Numtong, Ph.D.	Associate Professor, Kasetsart University
Cholticha Bamroongraks, Ph.D.	Associate Professor, Thammasat University
Therdchai Choibamroong, Ph.D.	Associate Professor, National Institute of Development Administration
Nottakrit Vantamay, Ph.D.	Associate Professor, Kasetsart University
Nitaya Kanchanawan, Ph.D.	Associate Professor, Ramkhamhaeng University
Pathom Hongsuwan, Ph.D.	Associate Professor, Mahasarakham University
Panjai Chulapan, Ph.D.	Associate Professor, Chulalongkorn University
Wiboon Trakulhun, Ph.D.	Associate Professor, Rangsit University
Wilaisak Kingkham, Ph.D.	Associate Professor, Kasetsart University

Supakorn Phoocharoensil, Ph.D.	Associate Professor, Thammasat University
Saiwaroon Soontherotoke, Ph.D.	Associate Professor, Ramkhamhaeng University
Singhanat Nomnian, Ph.D.	Associate Professor, Mahidol University
Pranee Jongsutjarittam	Associate Professor, Kasetsart University
Kandaporn Jaroenkitboworn, Ph.D.	Assistant Professor, Chulalongkorn University
Jaruda Rajani Na Ayuthaya, Ph.D.	Assistant Professor, Kasetsart University
Baramee Ariyalardmetta, Ph.D.	Assistant Professor, Kasetsart University
Pim De Jong, Ph.D.	Assistant Professor, Prince of Songkla University
Montri Tangpijaikul, Ph.D.	Assistant Professor, Kasetsart University
Panuwat Pakdeeaksorn, Ph.D.	Assistant Professor, Prince of Songkla University
Savitri Gadavanij, Ph.D.	Assistant Professor, National Institute of Development Administration
Watcharaporn Arjham	Assistant Professor, Kasetsart University
Warapan Apisuphachok, Ph.D.	Lecturer, Kasetsart University
Wilaiporn Sucharitthammakul, Ph.D.	Lecturer, Kasetsart University
Dana Healy, Ph.D.	Professor, SOAS University of London
Kamil Deen, Ph.D.	Professor, University of Hawai'i at Manoa
Kim Hong Koo, Ph.D.	Professor, Busan University of Foreign Studies
Low Kok On, Ph.D.	Professor, Universiti Malaysia Sabah
William Chapman, Ph.D.	Professor, University of Hawai'i at Manoa
Yoko Kikuchi TUFS, Ph.D.	Professor, Tokyo University of Foreign Studies
Apisit Waraeksiri, Ph.D.	Associate Professor, Institut National des Langues et Civilisations Orientales
Paul Michael Taylor, Ph.D.	Director, Asian Cultural History Program, Smithsonian Institution

Assistant Managing Editor:

Sriwan Boonprasert

Editorial Address:

Manutsayasat Wichakan,
Faculty of Humanities, Kasetsart University
50 Ngam Wong Wan Rd, Lat Yao, Chatuchak,
Bangkok 10900, THAILAND
Telephone: 0-2579-5566-8 # 4345
Fax: 0-2561-3485
Website: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/index>

Design and Artwork:

Wanatchaporn Somonta

Cover:

The masterpiece musical instrument: A 100-year-old ivory Thai zither owned by Mrs.Mahathepkasatsamuha (Kru Banleng Sagarik), a great contributor in the Thai culture who is a daughter of Luang Pradit Phairoh (Kru Sorn Silpabanleng). This ivory zither is one of the two inherited zithers from Kru Phaitoon Na Mahachai, a zither master who inherited a unique style of solo classical Thai singing from Kru Ja Khom, and zither-playing style from Kru Chang Saengdaoden. This instrument is now kept in Ruean Banleng or Thai Traditional Music House in Phaya Thai District, Bangkok.

Photographer:

Samai Suwanthong

Printed and Bound:

Amarin Printing & Publishing Public Company Limited
376 Chaiyaphruk Road, Taling Chan, Bangkok 10170
Telephone: 0-2422-9000, 0-2882-1010
Fax: 0-2433-2742
www.amarin.com

วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ

วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการเป็นวารสารวิชาการราย 6 เดือน (2 ฉบับต่อปี) คือ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ จัดพิมพ์วารสารนี้เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการยินดีรับต้นฉบับผลงานวิชาการที่เป็นบทความวิจัย (research article) บทความวิชาการที่ไม่ใช่งานวิจัย (non-research academic article) บทความปริทัศน์ (review article) หรือบทวิจารณ์หนังสือ (book review) ซึ่งเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ เนื้อหาของบทความต้องเกี่ยวกับสาขาวิชามนุษยศาสตร์หรือสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ภาษา ภาษาศาสตร์ การเรียนการสอนภาษา การแปล วรรณคดี คติชนวิทยา ศิลปะการแสดง ปรัชญาและศาสนา สื่อสารมวลชน ดนตรี ศิลปะและการท่องเที่ยว

บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารวิชาการฉบับใดมาก่อน เว้นแต่เป็นการปรับปรุงจากผลงานที่ได้เสนอในการประชุมวิชาการและต้องไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการกลั่นกรองคุณภาพแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (double-blind review) โดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้นหรือสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 คน ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด

เมื่อพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว กองบรรณาธิการจะประสานกับผู้เขียนเพื่อให้แก้ไขต้นฉบับและส่งกลับไปที่กองบรรณาธิการภายในกรอบเวลาที่กำหนด

ผู้ส่งบทความกรุณาส่งต้นฉบับบทความตามช่องทางและรูปแบบที่กำหนดไว้ในข้อแนะนำในการส่งบทความ (กรุณาดูรายละเอียดท้ายเล่มหรือเว็บไซต์ของวารสาร <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/index>)

ข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในวารสารเป็นของผู้เขียนแต่ละคน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยและไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของคณะมนุษยศาสตร์และกองบรรณาธิการ

ลิขสิทธิ์บทความของผู้เขียนและของคณะมนุษยศาสตร์ ซึ่งได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนและกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการโดยตรงเป็นลายลักษณ์อักษร

About the Manutsayasat Wichakan

The Manutsayasat Wichakan is a biannual academic journal, published in two issues each year: the January-June issue, and the July-December issue.

Through the publication of this journal, the Editorial Board of the Faculty of Humanities, Kasetsart University, aims to promote distinguished works of lecturers, researchers, academics, students, and any interested individuals, and to encourage knowledge exchange in humanities and related disciplines.

The Editorial Board welcomes submissions of the following manuscripts, either in Thai or in English: research articles, non-research academic articles, review articles, or book reviews. Each contribution must address issues in humanities or related disciplines, such as language studies, linguistics, language learning and teaching, translation, literature, folklore, performing arts, philosophy and religion, mass communication, music, arts, and tourism.

The submitted manuscripts must not have been published in any other academic journals, or be under the consideration of any other academic journals. Conference articles that have been revised specifically for publication, however, are eligible.

Each submitted manuscript will be double-blind reviewed by at least two experts. The decision of the Editorial Board is final.

In the case of successful submission, the Editorial Board will inform the author of any changes or revisions that have to be made. The author then needs to

edit the manuscript and send it back to the Editorial Board within an agreed timeframe.

The author should submit the manuscript in the APA format through the journal's website - <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/index>.

The opinions apparent in each published article are strictly of its respective author; the Faculty of Humanities, Kasetsart University, and the Editorial Board do not necessarily agree with and hold no responsibility to such opinions.

All rights to the articles published in this journal belong to the authors and the Faculty of Humanities, and are under the protection of the laws. Reproduction of the content in any form requires direct, written permissions from the author of each article and the Faculty of Humanities.

ถ้อยแถลงจากบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ของปีที่ 27 เป็นฉบับแรกที่ได้เริ่มดำเนินการบริหารจัดการโดยกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการชุดใหม่ต่อจากกองบรรณาธิการชุดเดิม การเปลี่ยนแปลงกองบรรณาธิการเป็นเพียงกลไกเพื่อขับเคลื่อนงานวารสารให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง สำคัญคือเนื้อหาภายในวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการนั้นยังคงหนักแน่นเพื่อเป็นที่พึ่งทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์แก่ผู้อ่านเช่นเดิม การดำเนินงานจัดทำวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการของกองบรรณาธิการชุดปัจจุบันเป็นไปภายใต้แนวคิดที่ว่า “สานงานต่อ ก่องานเพิ่ม เริ่มงานใหม่” ทั้งนี้ เพื่อจักได้ช่วยกันสอดประสานและขับเคลื่อนวารสารให้บรรลุผลสำเร็จและเพื่อการพัฒนาต่อไปในอนาคต

ปกวารสารฉบับนี้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับดนตรีอันเนื่องมาจากว่าบทความแรกของวารสารฉบับนี้เป็นบทความเกี่ยวกับดนตรีและยังเชื่อมโยงกับมิติแห่งภาษาและวัฒนธรรมของไทยที่เขียนโดยผู้เขียนหลายๆ ท่านภายในวารสารฉบับนี้ สำหรับบทความภายในวารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความจำนวนทั้งหมด 15 บทความ แบ่งเป็นบทความวิจัย 9 บทความ บทความวิทยานิพนธ์ 5 บทความและบทความวิจารณ์วรรณกรรม 1 บทความ ซึ่งบทความทั้งหมดนี้ล้วนได้สะท้อนความรู้ ความคิดและความเชื่อด้านมนุษยศาสตร์จากผู้เขียนเป็นอย่างดี

บทความวิจัยที่มีความน่าสนใจ เรื่อง “การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะการตีตะโพนจากเพลงพื้นบ้านอีสาน” ของ พิกษ์ สอนโย ที่ได้สร้างสรรค์บทเพลงสำหรับบรรเลงจะเข้ขึ้นต้นจากเพลงพื้นบ้านอีสานโดยใช้แนวทางสร้างสรรค์จากลักษณะทางดุริยางคศิลป์พื้นบ้านอีสานและได้สร้างแบบฝึกทักษะการตีตะโพนจากเพลงพื้นบ้านอีสานอีกด้วย ส่วนอีกบทความเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุดพระนางจามเทวี” (Music Composition: Queen Chamdevi Suite) คณะผู้วิจัยประกอบด้วย ฉัตรติยา เกียรตินาวิ บุษกร

บัณฑิต และข้าคม พรประสิทธิ์ ก็ได้นำเสนอมูลบทที่เกี่ยวข้องกับพระนางจามเทวี และได้สร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุดพระนางจามเทวี ซึ่งยังไม่มีการศึกษาประเด็นนี้ในวงวิชาการไทย

นอกจากนี้ ยังมีบทความวิจัยเพื่อนำผลไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตำราเรียน เรื่อง “แนวทางการพัฒนาตำราเรียนภาษาเกาหลีในส่วนคำศัพท์ กรณีศึกษา ผู้ศึกษาวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” โดย ปพนพัชร กอบศิริธีรวัรา ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอผลการวิจัยอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาขึ้นเป็นตำราเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I ในด้านคำศัพท์ รวมถึงตำราเรียนภาษาเกาหลีระดับต้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนในอนาคต

ท้ายเล่มของวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการฉบับนี้เป็นบทวิจารณ์วรรณกรรม เรื่อง “แล้วทุกอย่างก็ไม่เปลี่ยนแปลง: อ่าน ภู กระดาษ ผ่านดั่งเรือนร่างไร้องค์กายพพ” ของ วรมาศ ธัญภักทรกุล ที่ผู้เขียนได้แนะนำหนังสือรวมเรื่องสั้นที่น่าสนใจของ “ภู กระดาษ” และที่สำคัญหนังสือรวมเรื่องสั้นเรื่องนี้เคยเป็นหนึ่งในแปดเรื่องที่เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปี 2560 อีกด้วย

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการและนักวิจัยที่ได้ส่งบทความมาร่วมเผยแพร่ พร้อมกันนี้ ขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจติดตามวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการอย่างต่อเนื่องและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการฉบับนี้จักเป็นประโยชน์ด้านวิชาการแก่ผู้อ่านเช่นเดิม

รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพวง
บรรณาธิการ

สารบัญ

Content

	หน้า
เรื่องจากปก	
Cover Story	
การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะการตีตะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน	1
Creation of Music for Developing Chakhe Playing Skills from I-san Folk Music	
พิภพ สอนโย	
Phiphat Sornyai	
บทความวิจัยและวิทยานิพนธ์	
Research articles and Thesis	
Music Composition: Queen Chamdevi Suite	22
การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุดพระนางจามเทวี	
Chattiya Khieti-navy	
ฉัตรติยา เกียรตินาถ	
Bussakorn Binson	
บุษกร บินทสันต์	
Kumkom Pornprasit	
คำคม พรประสิทธิ์	
กระบวนการทำรำน้ำแต่งตัวชเนนาในละครเรื่องเงาะป่า	46
The Choreography of the Bathing and Dressing Dance of Hanao in the Story of the Drama “Ngo Pa”	
กฤษณะ สายสุนีย์	
Kritsana Saisunee	
ศุภชัย จันท์สุวรรณ	
Supachai Chansuwan	
เสาวณิต วิงวอน	
Sauvanit Vingvorn	

ระบบการประเมินราคาอัญมณีในศาสตร์แห่งอัญมณีอินเดีย Gem Appraisal System in Indian Lapidaries อรุณวรรณ คงมีผล Aroonwan Kongmebhol ชานวิทย์ ทัดแก้ว Chanwit Tudkeao	71
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระกับขนาดบริเวณสระ ในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Relationship between Vowel Quality and Vowel Space Size in Southeast Asian Languages เอกพล กันทอง Ekapon Kantong	100
แนวทางการพัฒนาตำราเรียนภาษาเกาหลีในส่วนคำศัพท์ กรณีศึกษาผู้ศึกษา วิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Approaches to Develop the Glossary Part of Communicative Korean I Textbook in the Faculty of Humanities Kasetsart University ปพนพัชร กอบศิริธีรวัรา Paphonphat Kobsirithiwara	125
แดรีคควีน: การนำเสนอตัวตนของผู้เข้าแข่งขันในรายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand” Drag Queen: Self-presentation of the Contestants in a Reality Show “Drag Race Thailand” วิภาดา รัตนติลก ณ ภูเก็ต Wipada Rattanadilok Na Phuket ดีอานา คาสา Deana Kasa	160

- ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่
กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 188
The Relationship between Instagram Stories Advertising
and Purchase Intention of Consumer in Bangkok
สุพิชชา ทองบำเพ็ญ
Supitcha Thongbampen
ศรัณย์ธร ศศิธนากรแก้ว
Saranthorn Sasithanakornkaew
- พฤติกรรมการเปิดรับสื่อและภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น ในการรับรู้ของ
ประชาชนเขตเทศบาลนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 210
Media Exposure and Local Politicians Image in Perception of People
in Nakhonratchasima City Municipality, Muang Nakhonratchasima District,
Nakhonratchasima Province
จิณณพัต ตั้งดวงมานิตย์
Chinnaphat Tangduangmanit
เนตรชนก บัวนาค
Netchanok Buanak
- การศึกษาอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจากอัตลักษณ์
เพื่อการท่องเที่ยวเรียนรู้อาหารเชิงสุขภาพของภูมิภาคตะวันตก: 237
กรณีศึกษาชุมชนหนองโรง ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
The Study of Local Healthy Food from Identity of Community-based
Tourism for Health Tourism Destinations in Western Thailand:
Nongrong Community, Nongrong Sub-district, Phanom Tuan District,
Kanchanaburi Province
วรารัตน์ สานนท์
Wararat Sanon
กมลพร ส่วนทอง
Kamolporn Suantong

ภาพลักษณ์ของจังหวัดภูเก็ตที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป 274

Image Influencing the Phuket Travelling Decision of European Tourists

อิสระพงษ์ พลธานี

Issarapong Poltanee

อุมาพร บุญเพชรแก้ว

Umaporn Boonphetkaew

การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทในนวนิยายเรื่อง เงา ของโรสลาเรน 301

Buddhist Moral Concept in the Rose Laren's Novel : *'Shadow'*

ธารินี เจริญคุณวิวัฒน์

Tarinee Charoenkunwiwat

วิทยา ศักยาภินันท์

Widya Sakyabhinand

ธเนศ ปานหัวไผ่

Tanet Panhuaphai

การสอนวรรณกรรมแนวนิเวศ: การเล่าเรื่องใหม่ผ่านมุมมองของสัตว์ 324

Teaching Ecocriticism: Retelling Stories through the Eyes of Animals

วสินธุ์ นวลศิริ

Wasinrat Nualsiri

Schindler's List: A Postmodern Revisit 354

ซินด์เลอร์ส ลิสต์: โปสต์โมเดิร์นพิจักษ์

Usa Padgate

อุษา พัดเกต

บทวิจารณ์หนังสือ

Book Review

แล้วทุกอย่างก็ไม่เปลี่ยนแปลง : อ่าน ภู กระดาษ ผ่านดั่งเรือนร่างไร้องค์กายพพ 371

วรมาศ ฐัญภีทรกุล

Woramas Tunpattrakul

การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะ การดีดจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน

พิภพ สอนใย*

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะการดีดจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยการสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ไทย และวิธีวิจัยทางการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ คือ สร้างสรรค์บทเพลงสำหรับบรรเลงจะเข้ขึ้นต้นจากเพลงพื้นบ้านอีสาน จำนวน 5 บทเพลง และสร้างแบบฝึกทักษะการดีดจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสานและศึกษาประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาวิจัยดังนี้ ตอนที่ 1 การสร้างสรรค์บทเพลงสำหรับบรรเลงจะเข้ขึ้นต้นจากเพลงพื้นบ้านอีสาน โดยใช้ลักษณะทางดุริยางคศิลป์พื้นบ้านอีสานมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ และสอดแทรกกลวิธีการดีดจะเข้ตามเกณฑ์ฐานดนตรีไทย ชั้น 1-6 จำนวน 5 บทเพลง ดังนี้ 1) จะเข้กลองยาว 2) ลำเพลินจะเข้ 3) จะเข้สะแน 4) เข้จะเข้ และ 5) เตี้ยจะเข้ โดยมีทำนองไม่ซับซ้อนและมีความยาวไม่มาก สั้นกะทัดรัด ใช้กลุ่มโน้ต 5 เสียง (Pentatonic Scale) ที่ใกล้เคียงบันไดเสียง A ไมเนอร์ (A Minor) ตอนที่ 2 สร้างแบบฝึกทักษะการดีดจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน และศึกษาประสิทธิภาพ ตามแนวคิดการสอนทักษะดนตรี จำนวน 5 ชุด ชุดละ 4 แบบฝึก รวมเป็น 20 แบบฝึก ครอบคลุมกลวิธีการดีดจะเข้ตามเกณฑ์ฐานดนตรีไทย ชั้น 1-6 ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะจะเข้ มีค่า 71.92/76.04 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 70/70

การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะการดีดจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน

* รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ติดต่อได้ที่: phiphat.somyai@gmail.com

เป็นแนวทางหนึ่งในการสอนดนตรีตามภูมิภาคที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีท้องถิ่น การนำบทเพลงที่ผู้เรียนมีความคุ้นเคยมาสร้างสรรค์เป็นหนทางหนึ่งที่จะเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางดนตรีต่างวัฒนธรรมสู่ผู้เรียนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: จะเข้; แบบฝึกทักษะ; ประพันธ์เพลง; เพลงพื้นบ้านอีสาน

Creation of Music for Developing *Chakhe* Playing Skills from I-san Folk Music

Phiphat Sornyai*

Abstract

The current study was designed in the qualitative approach. Creation in Thai traditional musical arts was employed as the main methodology of the study. The purposes of the study were to create songs for practicing basic Chakhe, a Thai traditional strumming music instrument, from 5 North Eastern Thailand (Isan) traditional compositions and to develop and evaluate practicing exercises for the instrument.

The study indicated the following results. Phase 1 focused on creation of songs used in Chakhe practicing using in Thai traditional musical arts as the main methodology. The creation was integrated with the standard Thai traditional music instruction level 1-6 including 5 Isan traditional songs such as 1) Chakhe Klongyaw 2) Lumplern Chakhe 3) Chakhe Sanair 4) Soeng Chakhe and 5) Teoy Chekhe were chosen. The songs were not complicated in melodic plays and tempos. The songs were played in the Pentatonic Scale which was close to A minor scale. Phase 2 focused on developing and evaluating practicing exercises included 5 sets of 4 exercises in 20 exercises in total. The principles of the practicing exercises were related to standard Thai traditional music instruction level 1-6. The effectiveness of the developed

* Associate Professor, Department of Thai Music, College of Music, Mahasarakham University, e-mail: phiphat.sornyai@gmail.com

practicing exercises was found at 71.92/76.04 reaching the set criteria of 70/70.

The study provided a model for regional music instruction for traditional Thai music which is one of the strength and unique characteristics of local music culture. Adopting of songs that are familiar to learners to the instruction was one of the effective ways to familiarize learners to local cultures and traditions.

Keywords: Chakhe; Exercises; Composition; Isan Music

1. บทนำ

การเรียนดนตรีไทยเป็นวัฒนธรรมการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ โดยผู้เรียนจะต้องฝากตัวเข้าเป็นศิษย์ในสำนักดนตรี ในบ้านดนตรีของครูที่มีชื่อเสียง ความใกล้ชิดระหว่างครูและศิษย์เปรียบเสมือนพ่อแม่ผู้มีบุญคุณ ตลอดจนเรียนรู้จากเพื่อนร่วมสำนักดูญาติพี่น้อง และตลอดจนการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการแสดงดนตรีเมื่อด้านดนตรีไทยได้เข้าสู่ระบบอุปถัมภ์ของเจ้านายการศึกษาดนตรีไทยจึงมีวิวัฒนาการในการสร้างนักดนตรีที่มีฝีมือ การสร้างสรรค์บทเพลงใหม่ๆ เพื่อประกวดประชัน จึงมีผลงานที่ทรงคุณค่ามากมายมีนักดนตรีที่มีฝีมือหลายท่าน ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองการศึกษาดนตรีไทยของชาติเข้ามาสู่ระบบโรงเรียน การเรียนดนตรีไทยจึงเปลี่ยนไปไม่ใช่เพื่ออาชีพอย่างที่ป็นในอดีต (สังต์ ภูเขาทอง, 2532, น.1-23)

การสอนทักษะดนตรีสิ่งที่ควรคำนึงถึงซึ่งเกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการสอนดนตรีที่สำคัญ คือ ความเข้าใจในตัวผู้เรียน ความพร้อมของผู้สอน บทเรียน ทั้ง 3 ปัจจัยนี้เป็นสิ่งที่ผู้สอนควรทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ โดยยึดเป็นหลักสำคัญในการปรับการสอนทักษะดนตรีให้เหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งหลักจิตวิทยาเหล่านี้ช่วยให้ผู้สอนซึ่งมีความรู้ความสามารถในเรื่องของกลวิธีการสอนทักษะดนตรีเฉพาะอยู่แล้วสามารถทำให้การสอนดนตรีของตนประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญที่สุดคือการเรียนทักษะดนตรีด้วยความสุข (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560, น.139-156) ผู้สอนควรเตรียมตัวก่อนสอนซึ่งเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบทเรียนทักษะต่างๆ บางครั้งผู้สอนจำเป็นต้องแสดงให้ผู้เรียนได้เห็นการเรียนรู้ถึงเทคนิควิธีการสอนหรือกลวิธีการสอนทักษะดนตรีต่างๆ เนื่องจากการสอนทักษะเป็นเรื่องระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ความเข้าใจกันย่อมดีย่อมเกิดขึ้นได้จากการสื่อความหมายที่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ทั้งสองฝ่ายไม่เกิดการเข้าใจผิดในเรื่องต่างๆ นอกจากนี้ยังประเมินผลตลอดเวลาทั้งก่อนสอนและหลังจากการสอนจบแต่ละครั้ง เป็นเรื่องที่คุณสอนควรแสดงให้ผู้เรียนได้เห็นว่าคุณมีพัฒนาการมากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดที่ควรเรียนรู้และพัฒนาต่อไป เพื่อให้ทักษะของตนเองดีขึ้น

บทเพลงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรจัดลำดับเนื้อหาความยากง่ายต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางทักษะอย่างต่อเนื่อง การจัดลำดับบทเพลงเนื้อหาอื่นๆ อย่างเหมาะสมทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนและมีความรู้สึว่าการเรียนไม่ยากจนเกินไป การจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนมีความท้าทายอยู่บ้างเป็นสิ่งที่ควรกระทำเช่นกัน เพื่อสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจกับผู้เรียนเมื่อผู้เรียนสามารถทำสิ่งที่อยากได้ การจัดเนื้อหาการเรียนโดยเฉพาะบทเรียนควรมีความหลากหลายของยุคสมัย เช่น ผู้ประพันธ์ นอกจากนี้การได้ฝึกฝนเรียนรู้แบบฝึกที่หลากหลาย การเรียนรู้ทฤษฎี และประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงเป็นสิ่งช่วยเพิ่มศักยภาพในฝีมือทักษะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

บทเพลงสำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงจะเข้ในปัจจุบันมีน้อย การสร้างสรรค์บทเพลงและแบบฝึกทักษะการดีดจะเข้ จากเพลงพื้นบ้านอีสาน จึงเป็นแนวทางใหม่ที่ผู้วิจัยสนใจในการจัดการเรียนทักษะดนตรีไทยขั้นพื้นฐานให้กับผู้เรียนเพื่อเข้าใจหลักการบรรเลงจะเข้ การใช้ไม้ดีด การใช้นิ้วกด (ณรงค์ เขียนทองกุล, 2561, น.133) จากเพลงที่แต่งขึ้นใหม่โดยอาศัยเค้าเงื่อนทำนองจากเพลงพื้นบ้านอีสาน ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และกระบวนการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงสำหรับการบรรเลงจะเข้ใหม่

2. ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. สร้างสรรค์บทเพลงสำหรับบรรเลงจะเข้ขึ้นต้นจากเพลงพื้นบ้านอีสานจำนวน 5 บทเพลง
2. สร้างแบบฝึกทักษะการดีดจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสานและศึกษาประสิทธิภาพ

3. สมมติฐานและความสำคัญของการวิจัย

การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะการดีดจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน

สำหรับผู้เรียนที่มีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมดนตรีในท้องถิ่นอีสานย่อมส่งผลให้เกิดเรียนรู้และพัฒนาทักษะได้เป็นอย่างดี การได้สร้างสรรค์บทเพลงสำหรับจะเข้ในรูปแบบใหม่ที่มีการผสมผสานดนตรีพื้นบ้านอีสาน เป็นองค์ความรู้ทางด้านดุริยางคศิลป์ เป็นหลักฐานทางวิชาการทางด้านดนตรีไทย และสามารถบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อพัฒนทักษะการดีดจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน ผู้สร้างสรรค์มีขั้นตอนดำเนินการศึกษาค้นคว้า 2 ตอน ด้วยกัน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นการสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะจะเข้ ซึ่งสามารถนำไปบรรเลงในงานต่างๆ ได้ หรือนำไปประยุกต์ใช้ในการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีพื้นบ้านได้ ตอนที่ 2 สร้างแบบฝึกทักษะการดีดจะเข้จากบทเพลงที่สร้างสรรค์ แล้วนำไปทดลองสอนในชั้นเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพ งานวิจัยในส่วนแรกเป็นแบบวิจัยสร้างสรรค์ ส่วนที่ 2 เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นิสิต ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2/2561 จำนวน 5 คน โดยเลือกเรียนรายวิชา 2011127 จะเข้เบื้องต้น จำนวน 1 หน่วยกิต ใช้เวลาสอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง ซึ่งทำการทดลองจำนวน 10 สัปดาห์

4.1 การสร้างสรรค์บทเพลงสำหรับบรรเลงจะเข้ขึ้นต้นจากเพลงพื้นบ้านอีสาน

การสร้างสรรค์ครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ทางด้านดุริยางคศิลป์ไทยกับดุริยางคศิลป์พื้นบ้าน โดยศึกษาหลักการประพันธ์เพลงไทย ของรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี (2556) และสร้างสรรค์ท่วงทำนองให้มีลีลาเลียนแบบสำเนียงวัฒนธรรมดนตรีอีสาน (เจริญชัย ชนไพโรจน์, 2526, น.1) ในกลุ่มวัฒนธรรมหมอลำ ใช้เทคนิคในการประพันธ์เพลงไทยแบบอิสระ แสดงสำเนียงดนตรีอีสาน

สำหรับจะเข้ 1 ชุด จำนวน 5 เพลง จากวัฒนธรรมดนตรีท้องถิ่นดนตรีอีสาน ได้แก่ วัฒนธรรมดนตรีหมอลำ และวัฒนธรรมการบรรเลงกลองยาวอีสานแบบโบราณ คือ 1) ลายจะเข้กลองยาว 2) ลายลำเพลินจะเข้ 3) ลายจะเข้สะแนน 4) ลายจะเข้ซึ้ง และ 5) ลายลำเต้ยจะเข้ ซึ่งมีวิธีการและลักษณะทำนอง ดังนี้

4.1.1 ลายจะเข้กลองยาว เป็นการสร้างสรรค์เพลงจากวัฒนธรรมการบรรเลงกลองยาวอีสานแบบโบราณ ซึ่งการบรรเลงกลองยาวได้รับความนิยมมากในกลุ่มวัฒนธรรมอีสานโดยเฉพาะในจังหวัดมหาสารคามจนได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเครื่องดนตรีประจำจังหวัดมหาสารคาม หลักสูตรดุริยางศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แขนงวิชาดนตรีพื้นบ้านได้บรรจุวิชากลองยาวอีสานเป็นวิชาสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 ผู้วิจัยจึงได้แรงบันดาลใจจากจังหวะกลองยาวอีสานแบบโบราณมาเป็นรูปแบบจังหวะของทำนองในการสร้างสรรค์ จึงให้ชื่อว่า ลายจะเข้กลองยาว โดยทำนองจะใช้มีเทคนิคการบรรเลงด้วยการตีตก ตีถี่ ตีถี่ทึบ ทึบ ใช้ความช้าพอประมาณในการบรรเลงเพื่อแสดงความรู้สึกเรียบง่าย ลีลาสนุกสนานแสดงถึงวิถีชีวิตเรียบง่ายตามธรรมชาติของคนอีสาน ลายจะเข้กลองยาวมีความยาว 4 บรรทัดโน้ตไทย ใช้กลุ่มโน้ต 5 เสียง คือ โด เร มี ซอล และ ลา ในบันไดเสียง A ไมเนอร์ (A Minor) บันทึกลงโน้ตสากลด้วยอัตราจังหวะ 2/4 เครื่องบรรเลงประกอบจังหวะใช้กลองยาวอีสานขนาดเล็กประกอบ

ลายลําเพลินจะเข้

- - - ຫ	- ມ - ງ	- - ຫ ມ	ງ ດ	- - - ດ	ງ ມ - ງ	- ດ	ງ ມ ງ ຫ
			- ລ			- ລ	

- - - ລ	- ຫ - ມ	ງ ມ ຫ ດ	ດ ງ ມ	- - - -	ງ ມ ຫ ລ	ດໍ ລ ຫ ມ	ງ ມ ດ ງ
			ລ				

- - - -	ດ ງ ມ ຫ	- ມ ລ ຫ	ມ ງ ດ ງ	- ມ ງ ດ	- ງ - ມ	ຫ ມ ງ ດ	ງ
							- ລ ດ

- - - ດ	ງ ມ - ງ	- ມ ງ ດ	- ງ ດ	ດ	ງ ມ - ງ	ມ ງ ດ ງ	ດ - ດ
			ລ	- - ຫ			ລ

- ပ - တံ	တံတံ - တံ	- ပ - တံ	တံတံ - တံ	- ပ - တံ	တံတံ - တံ	- ပ - တံ	တံတံ - တံ

สัญลักษณ์	ป	แทนเสียง ปะ ของกลองยาวอีสาน
	ต๋	แทนเสียง ติง ของกลองยาวอีสาน

ลำเพลินจะเข้

พิภวัช สอนไย

4.1.3 ลายจะเข้สะแนน ได้รับแรงบันดาลใจจากทำนองการเป่าแคน ลายสุดสะแนน ซึ่งเป็นลายเพลงที่นิยมใช้เปล่งกับหมอลำ เพื่อใช้ประกอบการร้องของหมอลำกลอน และเป็นที่ยอมรับแพร่หลาย ทำนองมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์มีจังหวะกระชับสอดประสานไปกับการลำจอนได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี การสร้างสรรค์บทเพลงสำหรับการบรรเลงจะเข้ ผู้สร้างสรรค์คาดว่าจะได้รับความสนใจและดึงดูดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ความเร็วในการบรรเลงช้าปานกลางแบบมีชีวิตชีวา ด้วยการตีกลองในจังหวะลำเพลิน ลายจะเข้สะแนนนี้มีความยาว 4 บรรทัดโน้ตไทย ใช้กลุ่มโน้ต 5 เสียง คือ โด เร มี ซอล และ ลา ในบันไดเสียง A ไมเนอร์ (A Minor) บันทึกลงโน้ตสากลด้วยอัตราจังหวะ 2/4 เครื่องบรรเลงประกอบจังหวะใช้กลองยาวอีสาน ฉาบเล็กตีประกอบ

ลายจะเข้สะแนน

จังหวะกลองยาวอีสาน แบบโบราณ ความเร็วปานกลาง

- - - -	ซซซ ม ซ	- ซ - ซ	ม ซ ล ต่	- - รัรั	ม่ รั ต่ ล	ต่ ล - ต่	ม่ รั - รั
		ซ					
- - - -	ตี่ รั มี่ ซี่	- ซี่ - รั	ม่ รั ต่ ล	- - - -	ตี่ รั มี่ ซี่	ซซซซี่ มี่ รั	ตี่ ล รั ตี่
- ตี่	รั ต่ ล ซ	- ซ ล ซ	ม ซ ล ม	- - ซ ม	ร ม ซ ล	ตี่ ล ซ ต	ร ม ต ร
- ตี่							
- ร	ม ต ร ม	ร ม ซ ร	ม ร ต	ด	ร ม - ร	ด ม ร ต	
			ล	- - ซ			- ล - ซ
- ร							

จังหวะกลองยาวอีสาน (โบราณ)

- - - -	- ปี่ - ปี่	- - - -	- ปี่ - ปี่	- - - -	- ปี่ - ปี่	- - - -	- ปี่ - ปี่

สัญลักษณ์ ปี่ แทนเสียง เปิง ของกลองยาวอีสาน

จะเข้สะแนน

พิภัก สอนโย

Andante ♩=80

ลายจะเข้แข็ง

	ᳵ	- ᳵ ᳶ	ᳵ ᳵ		ᳶ	- ᳶ ᳶ ᳵ	- ᳶ ᳶ ᳶ
- ᳵ ᳵ ᳵ	ᳶ ᳵ ᳵ ᳶ		ᳶ ᳵ ᳵ	- ᳵ ᳵ ᳵ	ᳶ ᳵ ᳵ ᳶ		
- ᳵ ᳶ ᳶ ᳶ	ᳶ ᳶ ᳶ ᳵ	- ᳵ ᳵ	- ᳵ	- ᳵ ᳵ ᳵ ᳵ	ᳵ ᳶ ᳶ ᳶ ᳶ ᳶ	- ᳵ ᳵ	- ᳵ ᳵ
		ᳶ	ᳶ ᳵ			ᳶ ᳶ	ᳶ ᳶ ᳵ
- ᳵ ᳵ ᳵ ᳵ	ᳶ ᳶ ᳵ ᳵ	- ᳵ	ᳵ ᳶ ᳶ ᳶ ᳶ	- ᳶ ᳶ	ᳶ ᳶ ᳵ ᳵ ᳵ	- ᳶ ᳶ ᳵ	ᳵ ᳶ ᳶ ᳶ ᳵ
		- ᳵ		- ᳶ ᳶ			
- ᳵ ᳵ ᳵ ᳵ	ᳵ ᳵ ᳵ ᳶ ᳶ	- ᳶ ᳵ ᳶ ᳶ	ᳶ ᳶ ᳵ ᳵ ᳵ	- ᳵ ᳶ ᳶ ᳶ	ᳶ ᳶ ᳶ ᳶ ᳵ	- ᳶ ᳶ ᳶ ᳵ	- ᳶ ᳵ ᳵ
							ᳵ

- - - -	- ပါ - ၇	ပါ - ပါ ၇	- ပါ - ၇	- - - -	- ပါ - ၇	ပါ - ပါ ၇	- ပါ - ၇

สัญลักษณ์	ปี	แทนเสียง เปิง ของกลองยาวอีสาน
	ต	แทนเสียง ต้ม ของรำมะนาวยาวอีสาน

จะเข้เซิ้ง

พิภัก สอนโย

4.1.5 ลายจะเข้เต้ย ได้รับแรงบันดาลใจจากทำนองเต้ยของการขับร้องหมอลำ และการเป่าแคน ทำนองเต้ยมีความกระชับกะทัดรัดสนุกสนานให้ความรู้สึกมีความสุขนิยมเป็นบทส่งท้ายของการแสดงหมอลำเมื่อได้ยืนทำนองเต้ยของแคนกับการขับร้องหมอลำจะทำให้รู้สึกมีความสุขสนุกสนานมีชีวิตชีวา ผู้วิจัยจึงนำทำนองเต้ยมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์บทเพลงสำหรับการบรรเลงจะเข้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน โดยให้มีลีลาการบรรเลงปานกลางค่อนข้างเร็ว อารมณ์แบบมีความสุขสนุกสนาน มีความสุขของผู้คน ความเร็วในการบรรเลง ด้วยการตีกลองในจังหวะเต้ย ลายจะเข้เต้ยนี้มีความยาว 4 บรรทัดโน้ตไทย ใช้กลุ่มโน้ต 5 เสียง คือ โด เร มี ซอล และ ลา ในบันไดเสียง A ไมเนอร์ (A Minor) บันทึกลงโน้ตสากลด้วยอัตราจังหวะ 2/4 เครื่องบรรเลงประกอบจังหวะใช้กลองยาวอีสาน ฉาบเล็กตีประกอบ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2

การนำเสนอผลการสร้างแบบฝึกทักษะ โดยการสังเคราะห์จากเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ซึ่งมีแนวคิดจากเพลงพื้นบ้านอีสาน ซึ่งถอดเป็นแบบฝึกจากบทเพลงที่สร้างสรรค์ที่ละประโยคเพลงได้จำนวน 5 ชุด ชุดละ 4 แบบฝึก รวมเป็น 20 แบบฝึก แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นยังมีความสอดคล้องกับกลวิธีการตัดจะเข้ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย พ.ศ. 2544 ชั้นที่ 1-6 ได้แก่ ตัดเก็บ ตัดรว ตัดรูต ตัดทิงน้อย ตัดควบเสียง และ ตัดสะบัด การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะจะเข้ จากการทดลองภาคสนาม (Field Testing) โดยนำแบบฝึกทักษะจะเข้ที่พัฒนามาจากการสร้างสรรค์บทเพลงบรรเลงสำหรับจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน ไปทดลองทดสอบจริง กับกลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตวิชาเลือก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีทักษะจะเข้ขั้นพื้นมาก่อน จำนวน 1 กลุ่มเรียน รวม 5 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะจะเข้ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 70/70 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยรวมจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนเท่ากับ 71.68 คิดเป็นร้อยละ 71.68 ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 แปลผลได้ว่า นักศึกษาสามารถบรรเลงจะเข้ที่สร้างสรรค์จากเพลงพื้นบ้านอีสานอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ส่วนคะแนนเฉลี่ยรวมทดสอบหลังเรียนเท่ากับคะแนนเฉลี่ย 75.96 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.35 สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 71.68/75.96 โดยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 70/70

ภาพประกอบ 1. ลักษณะการนั่งเรียนทักษะจะเข้กลุ่มย่อย
ที่มา : ผู้วิจัย (11 กุมภาพันธ์ 2562)

ตารางที่ 1 คะแนนทดสอบทักษะการดีจะเข้ระหว่างเรียน

คนที่	คะแนนทดสอบแบบฝึกทักษะจะเข้ระหว่างเรียน					คะแนน	คะแนน	S.D.
	ชุดละ 100 คะแนน					รวม	เฉลี่ย	
	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5	500	X	
1	72	71	70	69	70	352	70.40	1.14
2	70	70	71	73	72	356	71.20	1.30
3	72	72	76	75	76	371	74.20	2.05
4	71	73	72	71	74	361	72.20	1.30
5	70	72	71	72	73	358	71.60	1.14
รวม	355	358	360	360	365	1,792	71.92	0.38

ตารางที่ 2 คะแนนทดสอบทักษะการดีจะเข้หลังเรียน

คนที่	คะแนนทดสอบแบบฝึกทักษะจะเข้หลังเรียน					คะแนน	คะแนน	S.D.
	ชุดละ 100 คะแนน					รวม	เฉลี่ย	
	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5	500	X	
1	75	72	76	77	75	375	75.00	1.87
2	75	74	74	75	72	370	74.00	1.22
3	80	79	82	80	82	403	80.60	1.34
4	75	74	74	74	77	374	74.80	1.30
5	75	75	75	75	77	377	75.40	0.89
รวม	380	374	381	381	383	1,899	75.96	0.35

5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล ตอนที่ 1

การสร้างสรรคบทเพลงใช้เทคนิคในประพันธ์เพลงไทยแบบอิสระ แสดง สำเนียงดนตรีอีสาน สำหรับจะเข้ 1 ชุด จำนวน 5 เพลง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เกณฑ์การประเมินกลวิธีการดีจะเข้ ตามเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย ดังตาราง

ตารางที่ 3 สรุปกลวิธีการดีจะเข้จากการสร้างสรรคบทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะจะเข้ กับเกณฑ์การประเมินทักษะการดีจะเข้ เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2544, น. 319-337)

ลำดับ ชั้น	กลวิธีการดีจะเข้	บทเพลงสร้างสรรคเพื่อพัฒนาทักษะจะเข้				
		จะเข้ กลองยาว	ลำเพลิน จะเข้	จะเข้ สะแนม	เข้ จะเข้	เต้ย จะเข้
1	1.1 การดีดสายเปล่า	✓	✓	✓	✓	✓
	1.2 การดีดกดสาย ชนิดเรียงเสียง	✓	✓	✓	✓	✓
2	2. 1 การดีดกดสาย ชนิดข้ามเสียง	✓	✓	✓	✓	✓
	2.2 ดีดทึงน้อย นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้	✓		✓		
	2.3 ดีดทึงน้อย นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วกลาง	✓			✓	
	2.4 ดีดทึงน้อย นิ้วก้อยกับนิ้วนาง	✓		✓	✓	
3	3.1 ดีดทึงน้อยสายเปล่า	✓				
4	4.1 ดีดเก็บ	✓	✓	✓	✓	✓
5	5.1 ดีดรว	✓	✓	✓	✓	✓
	5.2 ดีดรูดสายลวด				✓	
6	6.1 ดีดควบเสียงดีด (กระทบ)			✓	✓	
	6.2 ดีดสะบัด ตัวโน้ตเดียว			✓	✓	

5.2 สรุปผล ตอนที่ 2

ผลการสร้างแบบฝึกทักษะ โดยการสังเคราะห์จากเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ซึ่งมีแนวคิดจากเพลงพื้นบ้านอีสาน การทดลองภาคสนาม (Field Testing) โดยนำแบบฝึกทักษะจะเข้ ที่พัฒนามาจากการสร้างสรรค์บทเพลงบรรเลงสำหรับจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน ไปทดลองทดสอบจริง กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตวิชาเลือก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีทักษะจะเข้ขั้นพื้นมาก่อน จำนวน 1 กลุ่มเรียน รวม 5 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะจะเข้ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 70/70 ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยรวมจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และทดสอบหลังเรียน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 71.68/75.96 โดยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

5.3 อภิปรายผล

การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน โดยกลุ่มโน้ต 5 เสียง (Pentatonic Scale) ดำเนินทำนองที่ใกล้เคียงกับบันไดเสียง A ไมเนอร์ (A Minor Scale) และใช้โน้ตประสานเสียงแบบขั้น 3 คู่ 4 และ คู่ 5 เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ที่เหมาะสมกับทำนองจะเข้ (ปกรณ รอดช้างเผื่อน, 2549, น.5) ซึ่งสามารถพัฒนาและสอดแทรกกลวิธีการบรรเลงจะเข้แบบพิเศษและสามารถแปรทำนอง กลอนเพลงสำหรับจะเข้ในขั้นสูงต่อไปได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการติดจะเข้ขั้นพัฒนาของ รองศาสตราจารย์ ดร. ชำคม พรประสิทธิ์ (2560, น. 45-149) ในด้านการสร้างแบบฝึกทักษะการบรรเลงจะเข้สำหรับแก้ปัญหาการบรรเลงของนักจะเข้ในด้านต่าง ๆ

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะในการนำสร้างสรรค์ไปใช้ ควรใช้กับผู้เรียนที่มีทักษะจะเข้

ขั้นต้นและมีความคุ้นเคยกับทำนองดนตรีพื้นบ้านของภาคอีสานเป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรมหมอลำ หรือพัฒนาโดยการนำไปบรรเลงสำหรับการรวมวง ควรปรับทางให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีชนิดนั้นๆ

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไปในการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีไทยแนวใหม่ ที่พัฒนามาจากการสร้างสรรค์บทเพลงสำหรับเครื่องดนตรีไทย ชนิดอื่นให้มากยิ่งขึ้น จากเพลงพื้นบ้านตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับความคุ้นเคยของผู้เรียนในวิถีวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดนสร้างแรงจูงใจให้นักดนตรีไทย นักวิชาการดนตรีไทย ที่มีความสามารถยังติดกับการอบขนบธรรมเนียมแบบเดิมและยังไม่มี ความกล้าพอที่สร้างสรรค์บทเพลงในลักษณะที่เป็นทางเลือกใหม่ ควรส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจ เช่น การจัดการประกวดการแต่งเพลงไทย การประกวดการบรรเลง เตี่ยวดนตรีไทยในเชิงสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ นักแต่งเพลง นักดนตรี โดยให้สังคมไทยได้ร่วมรับฟัง และพัฒนาต่อในเชิงวิชาการ

รายการอ้างอิง

- ข้าคม พรประสิทธิ์. (2560). *การดีดจะเข้ชั้นพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). *ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านอีสาน*. มหาสารคาม: ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ณรงค์ เขียนทองกุล. (2561). กลวิธีการบรรเลงจะเข้ในเพลงเตี่ยวทะแย สามชั้น. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 25(1), 104-132.
- ณรุทธิ์ สุทธจิตต์. (2560). *วิธีวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ชัยเสรี. (2556). *การประพันธ์เพลงไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน. (2549). *การประพันธ์เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับจะเข้*. รายงานผลการวิจัยกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช, กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัจด์ ภูเขาทอง. (2532). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. (2544). *เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

Received: March 20, 2019

Revised: February 5, 2020

Accepted: May 13, 2020

Music Composition: Queen Chamdevi Suite^{*}

Chattiya Khieti-navy^{**}

Bussakorn Binson^{***}

Kumkom Pornprasit^{****}

Abstract

The objectives of the composition of the Queen Chamdevi Suite was to study literary, historical, and legendary sources related to Queen Chamdevi and drawing inspiration from these sources to create a musical composition honoring her. In the musical composition, the researcher has composed new melodies based on the musicological principle, “buk phrai boek thang,” proposed by Associate Professor Pichit Chaisaree, by applying musicological knowledge in combination with the inspiration arising from the study of sources related to Queen Chamdevi’s historical background. The musical composition, the Queen Chamdevi Suite, is composed of five songs: Ruesi Sang Mueng (The Hermits Establishing a City), Deon Thang (The Journey), Phi Nong Song Kasat (The Twin Kings), Chang Kam Nga Khiew (The Dark Red Elephant

^{*} This paper is part of the author’s dissertation entitled “Music Composition: Queen Chamadevi Suite”, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University.

^{**} Doctoral Student in the Doctor of Fine and Applied Arts Program, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, e-mail: chattiya.k@ku.th

^{***} Member, Center of Excellence for Thai Music and Culture Research, Chulalongkorn University, e-mail: bsumrongthong@yahoo.com

^{****} Director, Center of Excellence for Thai Music and Culture Research, Chulalongkorn University, e-mail: pkumkom@yahoo.com

with Green Tusks). To link the first song to the second, the second to the third, and the third to the fourth, patterns of rhythm of the successive song are used. The final song provides a solo for each musical instrument in order that the musicians' may display their skillfulness. The music ensembles assigned to perform the songs are Piphat Mon Khreung Khu, Khreung Sai Mon with Khreung Sai Thai, and Lanna folk Piphat. Musical instruments which are uncommon to such ensembles, which are the preh, the kangsadan (crescent metal gong), the krading (hand bell), the sang (conch shell), and the klong kaek (a pair of two-headed drums), are intermittently introduced into the performance to contribute effects corresponding to the atmosphere of the song.

Keywords: Queen Chamdevi; Music Composition

การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุดพระนางจามเทวี*

ฉัตรติยา เกียรติธานี**

บุษกร บิณฑสันต์***

ช้ำคม พรประสิทธิ์****

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุดพระนางจามเทวี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามูลบทที่เกี่ยวข้องกับพระนางจามเทวี และสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุดพระนางจามเทวี

ผลงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ ชุดพระนางจามเทวี ผู้วิจัยได้ประพันธ์ทำนองเพลงขึ้นใหม่โดยใช้หลักการประพันธ์ทำนองตามรูปแบบ “บุกไพรเบิกทาง” ของรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี และใช้องค์ความรู้ทางด้านดุริยางคศิลป์ ประกอบกับแรงบันดาลใจจากมูลบทด้านประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติของพระนางจามเทวี

ผลงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ ชุดพระนางจามเทวี ประกอบด้วย 5 บทเพลง คือ เพลงฤๅษีสร้างเมือง เพลงเดินทาง เพลงพี่น้องสองภษัตริย์ เพลงช้างก้ำงาเขียว และเพลงครองราชย์ โดยจะใช้จังหวะกลองของเพลงถัดไปเป็นบทเชื่อมเพลง ในเพลงสุดท้าย มีการเดี่ยวทุกเครื่องมือ เพื่อแสดงความสามารถของนักดนตรี

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “การสร้างสรรค์ผลงานทางดุริยางคศิลป์ ชุดพระนางจามเทวี” คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ติดต่อได้ที่: chattiya.k@ku.th

*** กรรมการศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางวัฒนธรรมดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ติดต่อได้ที่: bsumrongthong@yahoo.com

**** หัวหน้าศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางวัฒนธรรมดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ติดต่อได้ที่: pkumkom@yahoo.com

และสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟัง ในการบรรเลงผู้วิจัยกำหนดใช้วงปี่พาทย์มอญ เครื่องคู่ วงเครื่องสายมอญผสมเครื่องสายไทย และวงปี่พาทย์พื้นเมืองล้านนา และมีการนำเครื่องดนตรีที่ไม่ได้อยู่ในวงดนตรีที่ระบุข้างต้นมาบรรเลงเพื่อเสริมสร้างอารมณ์ และความรู้สึกที่สอดคล้องกับบรรยากาศของบทเพลง ได้แก่ เประห์ กังสดาล กระดิ่ง สังข์ และกลองแขก

คำสำคัญ: พระนางจามเทวี; การประพันธ์เพลงไทย

1. Rationale

Queen Chamdevi is the first monarch of Hariphunchai, one of ancient cities in the North of Thailand. The stories about Queen Chamdevi appear in Buddhist legends, local legends, and the Yonok chronicle. The Queen has long been worshipped by the people in Northern Thailand, especially in Lamphun province, as expressed in visual art, rites and rituals, and traditions. In the area of music, the researcher has found that Queen Chamdevi has been the theme of only two styles of song, which are modernized local Lanna and contemporary country, but not of a traditional Central Thai.

The researcher has found the stories of both the Queen Chamdevi, and the Hariphunchai city significantly. They deserve further study and to be recorded as a part of national history. Believing that making them the theme of traditional Central Thai music pieces could make this possible, the researcher, then, took up the study of contextual data related to the Queen to become inspired. Then, the inspiration was tuned by musicological knowledge into the creation of a music composition in her honor.

2. Research Objective

To compose the music composition: Queen Chamdevi Suite from the inspiration derived from the study of contextual data related to Queen Chamdevi.

3. Conceptual Framework

The formation of conceptual framework of the research was based on theories and the body of knowledge about music composition in relation to contextual data as follows:

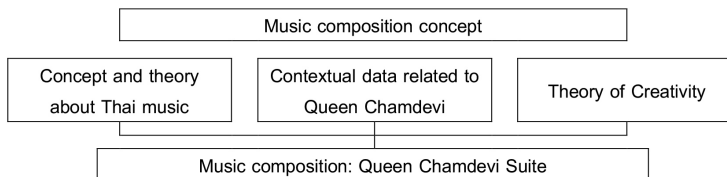

Diagram 1: Research concept

4. Research Result

The music composition: Queen Chamdevi Suite from the inspiration derived from the study of contextual data related to Queen Chamdevi, which can be described as follows:

4.1 The Study Of Contextual Data Related To Queen Chamdevi

4.1.1 The construction of Hariphunchai

This study of Hariphunchai's history is based on Phra Photirangsri (2011), Rawee Siri-issaranon (2014), and Saeng Manavitoon (2002).

Hariphunchai appeared as the earliest state in the North of Thailand. According to *Legends of Buddhism in Northern Thailand*, *Chinakalamalipakon*, *Chamdeviwongsa: Hariphunchai Chronicle*, and *Yonok Chronicle*, the two hermits, Wasuthep and Sukakathanta, founded Hariphunchai on the area which would become a shrine for the Buddha's relics as predicted by the Buddha himself. All of the city structures, including the city moat, the forts and the palaces, magically emerged after the hermits had drawn the city outline on the ground with their staffs.

The two hermits considered Queen Chamdevi the right person to rule the newly created city. Queen Chamdevi, who was then at Lavo, which was still a Dvaravati state, together with her troop, brought with her Dvaravati

cultures from Lavo to Hariphunchai. Hariphunchai gradually formed its own Mon traits in the later time.

4.1.2 Queen Chamdevi's life story

Queen Chamdevi was a daughter of the King of Lavo. There are two legends about her disappearing consort: one says he was a viceroy of another state; and the other he became ordained. Queen Chamdevi proved herself not only to have the five attributes of a beautiful woman but also to be generous, humble, virtuous and well-roundedly clever. The two hermits, therefore, agreed to make her the monarch ruling Hariphunchai. Queen Chamdevi accepted the invitation and left Lavo for Hariphunchai, taking along with her an entourage of such persons beneficial for the new state as monks, scholars, and artists. During seven months of her journey from Lavo to Hariphunchai, the Queen had several cities established along the way. On her arrival, she was made the first monarch of Hariphunchai. On the seventh day after the enthronement, the Queen gave birth to twin boys. The older boy was named Prince Mahantayot, the younger, Prince Anantayot. In the later time, Prince Mahantayot inherited Hariphunchai from his mother and Prince Anantayot became the king of Khelang Nakhon.

Queen Chamdevi had been a virtuous and religious monarch. Besides promoting Buddhism, she also had sacrificial ceremonies performed to please the deities who protected the city. The deities, in return, lured *Chang Kam Nga Khiew*, a powerful, sacred elephant, into the city. In a battle against Khun Wilangkha, in despite of the young Prince Mahantayot on *Chang Kam Nga Khiew's* back, the enemy was driven away by the sight of it alone. At present, this elephant is still regarded as sacred by the people in the North. In Lamphun province, there is an ancient stupa called *Ku Chang*, believed to hold *Chang*

Kam Nga Khiew's bones. People keep going there for blessings.

While Prince Anantayot was the king ruling Khelang Nakhon, Queen Chamdevi visited him. Seven days or two months after returning to Hariphunchai, the Queen passed away. Her two sons held for her a royal funeral ceremony and her body was cremated. Queen Chamdevi's remaining ashes and bones have been enshrined in a stupa called *Suwanna Chang Kot*, which is in the Chamdevi Monastery at present.

4.1.3 The faith in Queen Chamdevi at present

It is found that at present, the people of Lamphun province still keep their faith in Queen Chamdevi, as expressed through the construction of her monument, paintings, and sculptures which depict her life story. There are also rituals performed to worship her.

4.1.4 Related music cultures

The study about Queen Chamdevi shows that the queen lived in Dvaravati era which is related with Mon culture and since she spent the rest of her life in the North, the researcher, therefore, took a study on related music cultures. Three types of ensemble selected to study in terms of their historical background, ensemble composition, and music, are *Piphat Mon* ensemble, *Khreung Sai Mon* ensemble, and Lanna folk *Piphat* ensemble. The knowledge from the study is as follows:

Piphat Mon **ensemble** entered Thailand with the migration of Mon people (Veera Phansue, 2015: 51). Originally *Piphat Mon* ensemble served both auspicious and inauspicious occasions. However, due to its low, lingering, and mournful music sound, and to the fact that this type of ensemble was preferred in Thai royal funeral ceremonies, *Piphat Mon* ensemble has gradually

been regarded as funeral music band.

A *Piphat Mon* ensemble requires musical instruments similar to a *Piphat Thai* ensemble, except for some particular ones which are uniquely its own, which are the *khong mon* (inverted arch-shape gong Kettles), the *pi mon* (quadruple reed-oboe), the *taphon mon* (barrel-shape drum), and the *Poeng mang Khok* (semin circle-shape drum set).

A *Piphat Mon* music can be ceremonial, can support dances and can be purely entertaining.

There are also Thai songs with Mon idiom, some of which have newly been composed without compulsory song structure and some are variations of Thai classical songs, which carry with them their original song structure.

Khreung Sai Mon ensemble is composed of four kinds of Mon instruments. The *kro* (Mon fiddle), the bowed; the *jyam* (Mon jake), the plucked; the *a-load* (Mon flute), the blown; the *pungtang* (drum), the beaten and, the *kha-de* (mini cymbals). *Khreung Sai Mon* ensemble is called *gro-jyam*. There is no fixed pattern for the ensemble composition, but the instruments are grouped as the melodic and the rhythmic. *Khreung Sai Mon* ensemble can perform to accompany the singing of a Mon song, *Thayae Mon*, and can perform without singing, such as in ceremonies or in general entertainment. (Pisan Bunphook, 2015, pp. 85-87)

Lanna folk *Piphat* ensemble is referred to differently, depending on the region, such as *pat gong*, *theung theung*, *pi nae*, *ranat gong* or *teng thing*. The ensemble plays in both auspicious and inauspicious activities. The instruments are the *nae*, the *pat eak*, the *pat thum*, the *pat lek*, the *gong wong*, the *sing*, the *swa*, and such several kinds of drum as the *teng thing*, the *pong pong*, the *pum ping* and the *hub*.

There are various pattern in which a Lanna folk *Piphat* ensemble is

composed, depending on regional culture. In the upper northern regions, the ensembles tend to be traditional, while in the lower northern regions, they appear to be obviously influenced by central Thai, or royal court, style, as can be marked out by the presence of the circular gongs, both large and small, the *taphon* and the *klong that*. (Kumkom Pornprasit, 2006, pp. 201-202)

There are three kinds of song for a Lanna folk *Piphat* ensemble to play: local Thai, classical Thai, and modern Thai songs.

4.2 Contextual data analysis

Having studied contextual data about Queen Chamdevi's historical background together with Mon and Lanna music cultures, the researcher attained a set of knowledge and inspiration to analyze. The result is the components for our music composition as presented in the following diagram.

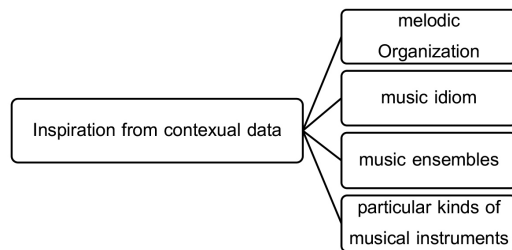

Diagram 2: The result of and analysis of related contextual data for the creation of music composition

4.3 The Creation Of Music Composition: Queen Chamdevi Suite

4.3.1 The concept of the songs

The researcher has composed new songs basing on the musicological principle, “*buk phrai boek thang*,” proposed by Associate Professor Pichit Chaisaree, whose explanation is as follows:

Strict tradition can last only for a while. Brave composers of later generations are likely to take a taste of something new, even though it might somehow trespass the former rules and regulations. It is natural for an artist to yearn for boundless freedom. It is likely that creativity shall challenge traditions and gradually stand out like adventurers trying to come across an enclosing forest. Some could successfully do this; the path he paved could serve as guidance for others and he, then, became highly respected for what he had done. Some unfortunately failed, losing his way and his life, setting the forest on fire... (Pichit Chaisaree, 2014, pp. 2-5)

The composition of the Queen Chamdevi Suite was inspired by five significant episodes in the Queen’s life story: the construction of Hariphunchai; Queen Chamdevi’s journey from Lavo to Hariphunchai; the birth of Queen Chamdevi’s twins; the deities’ offering of *Chang Kam Nga Khiew*, the auspicious elephant; the Queen’s righteous reign which brought about peace and prosperity to the city and its people. These five episodes are related through five freshly composed songs frequented with the Mon idiom, with a variation into the Laotian idiom in the third.

To enrich the melodies, special techniques in playing certain instruments, such as playing *sabat* (triple notes), are used. Special compositional

techniques, such as *luam* (canon technique), are also used. In the final song, the musicians take turn *diaw* (a solo part of virtuosic style) their instruments.

4.3.2 Ensemble composition

1) *Piphat Mon Khreung Khu* ensemble is assigned to play the *Doen Thang* (the journey), the *Chang Kam Nga Khiew* (the auspicious elephant), and the *Khrong Raj* (the enthronement) songs.

2) *Khreung Sai Mon* with *Khreung Sai Thai* ensemble is assigned to play the *Phi Nong Song Kasat* (the twin kings) song.

3) Lanna folk *Pipat* ensemble (pat gong) is assigned to play the song *Ruesi Sang Mueng* (the hermits establishing a city).

In addition to the chosen ensembles described above, five special instruments which are usually not included in the ensemble of these types are introduced into them.

1) The *preh*, a Lava instrument plays an introductory line of *Ruesi Sang Mueng*, prior to the chant of praises. This is meant to suggest the presence of the Lava, native of the land before the establishment of Hariphunchai.

2) The *kangsadan*, the Northern style bells, to accompany the chant of praises.

3) The *krading*, hand bells, favorite in the North, also to accompany the chant of praises.

4) The *sang*, the conch, to make special sound effects in two songs: (1) as the introduction of the song *Ruesi Sang Mueng*. This is to suggest the sound of the *Hassadiling* bird, which held a conch shell between his beaks to the region and dropped it onto the ground to mark the area suitable for the establishment of the city. (2) as the imitation of an elephant's trumpeting in the *Chang Kam Nga Khiew* song because it is said in *Chamdeviwongsa*:

Hariphunchai Chronicle, that “(in the battle field) the auspicious elephant then trumpeted three times.”

5) The *klong kaek*, a pair of two-headed drums, to provide a *nathap lao* (rhythmic pattern of drum of Laotian idiom) rhythm in the variation of the melody in the *Phi Nong Song Kasat* song to suggest that Khelang Nakhon, the city of which Prince Anantayot became the ruler, was of Lanna-Lao culture.

4.3.3 Performance pattern

Queen Chamdevi Suite is composed of five songs: 1) *Ruesi Sang Mueng* (the hermits establishing a city), 2) *Deon Thang* (the journey), 3) *Phi Nong Song Kasat* (the twin kings), 4) *Chang Kum Nga Khiew* (the auspicious elephant), and 5) *Khrong Raj* (the enthronement). When performed as a series, the suite begins with the sound of the *preh* as an introduction, followed by a prayer and a chant in praise of Queen Chamdevi. Then, the five songs are played in respective order. In between the songs, drums play their role of a linkage, so that each song is smoothly related to one another, except between the fourth and the fifth, which is the last, song. *Chang Kam Nga Khiew*, the fourth song, is designed to take its abrupt end without any single sound, to signify an absolute victory. There is a short period of silence before the fifth song, *Khrong Raj*, starts. The last song provides each musician to solo to demonstrate their skillfulness. The suite ends in accordance with the *piphat Mon* ensemble tradition as described by Veera Phansue: “To end a song 2.1 the tempo is continuously rushed with repetitions of short ending melody and finally, the last note played. 2.2 the tempo is gradually slowed down.” (Veera Phansue, 2015, pp. 114)

The above details can be arranged in a diagram as follows.

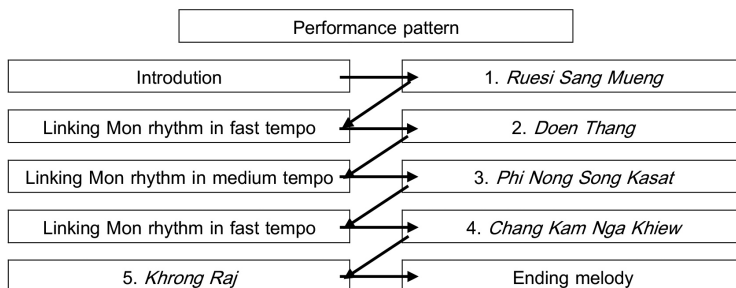

Diagram 3: Performance pattern

4.3.4 The Music Pattern In Details

1) *Ruesi Sang Mueng* (the hermits establishing a city)

This song depicts the earliest episode of the whole story. The inspiring details are as follows:

1. The legend says the *Hassadiling* bird takes a conch shell, holding them with its beak, to the area where Hariphunchai is to be settled. The bird is represented with its sound, and its sound, in turn, is represented by the sound produced with the conch.

2. The hermits, with their staff, draw an outline of the city after the guideline marked according to the shape of the conch shell.

3. The ground within the marked outline sinks, forming the city moat and defensive walls. All city structures emerge as with the hermits' magical power.

The sequence of song details is as follows:

The conch sound represents the sound of the *Hassadiling* bird.

The first melody, having medium tempo, representing the hermits' dragging their staffs on the ground to mark the outline of the city Hariphunchai.

The second melody, having fast tempo, the sinking and shaking of

the ground and the sudden emergence of the walls and all structures are represented with alternating high and low pitches. The triple notes playing technique is used to suggest the hermits' magical power.

The above details can be arranged in a diagram as follows.

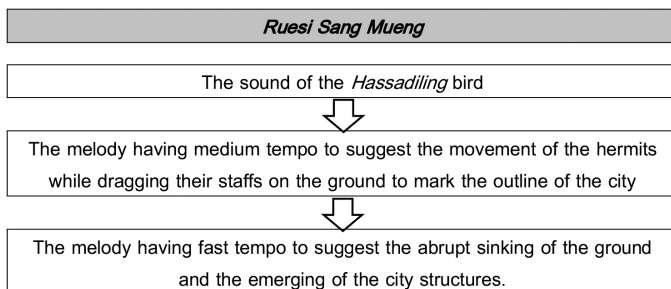

Diagram 4: Structural sequence of Ruesi Sang Mueng

Ruesi Sang Mueng

Medium tempo, suggesting the Hermits' dragging their staffs to mark the city's outline.

----	---6	---6	---3	---2	---1	-7-6	-756
----	-6-3	---4	-5-6	---5	-7-6	-5-4	3423
----	-3-6	----	-3-2	---1	-3-2	-1-7	6756
----	53-6	----	53-2	---1	-3-2	-1-7	6756

Fast tempo, suggesting the sinking of the ground and the emergence of the structures.

--766	66-3	-176	-756	-6-6	3456	2543	-423
43636	3632	-176	-756	43636	3632	-176	-756

2) *Doen Thang* (the journey)

This is the episode which follows the city establishment. The qualified

Queen Chamdevi is invited to become the first ruler of the newly established city. She, therefore, has to take a journey along the river from Lavo to Hariphunchai. The Queen with her retinue, which comprises a great number of court officials, made stops and had several towns settled along the way. A huge caravan of boats and its unhurried passage is imagined and depicted as follows.

The first melody belongs to the first part, with its slow, consistent, tempo depicts a huge caravan of boats taking a trip leisurely.

The refrain depicts a stop, a rest taking, and town settlement, on the way.

The second melody belongs to the second part, takes up a similar mood and tone as the first one.

The refrain depicts a stop, a rest taking, and town settlement, on the way.

The third melody belongs to the third part, takes up a similar mood and tone as the first one.

The final refrain suggests the arrival of the caravan at Hariphunchai.

The above details can be arranged in a diagram as follows

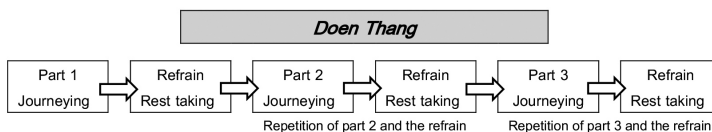

Diagram 5: Structural sequence of Doen Thang

Doen Thang

Fast tempo, part 1, followed by refrain

- - 2 2	2 2 - 5	- - 5 5	5 5 - 2	- - 2 2	2 2 - 5	- - 5 5	5 5 - 2
- 2 2 2	- 7 - 6	- 2 - 7	- 6 - 2	- 2 2 2	- 7 - 6	- 2 - 7	- 6 - 2

Fast tempo, part 2, followed by refrain

- 1 - 2	- 3 - 5	- - 5 3	6 5 - -	- 1 - 2	- 3 - 5	- 3 - 2	- 1 1 1
- 1 - 2	- 3 - 5	- - 5 3	6 5 - -	- 1 - 2	- 3 - 5	- 3 - 2	- 1 1 1

Fast tempo, part 3, followed by refrain

- 3 2 2	- 5 - 2	- 5 - 5	6 7 1 2	- 3 2 2	- 5 - 2	- 2 6 7	1 2 - 1
- 3 2 2	- 6 5 5	- 6 5 5	- 3 2 2	- 3 2 2	- 6 5 5	- 6 5 5	- 3 2 2
- - 6 6	6 5 - -	6 6 6 5	- 3 - 2	- - 6 6	6 5 - -	6 6 6 5	- 3 - 2
- 5 - 2	7 7 - 6	- 5 - 4	- 3 - 2	- 5 - 2	7 7 - 6	- 5 - 4	- 3 - 2

Refrain

- 3 2 2	- 5 - 2	- 5 - 5	6 7 1 2	- 3 2 2	- 5 - 2	- 2 6 7	1 2 - 1
- 3 2 2	- 5 - 2	- 5 - 5	6 7 1 2	- 3 2 2	- 5 - 2	- 2 6 7	1 2 - 1

3) *Phi Nong Song Kasat* (the twin kings)

This song is inspired by the story about Queen Chamdevi twin sons, Prince Mahantayot and Prince Anantayot. Their twinship is depicted by a one-part song with a variation.

As grownups, Prince Mahantayot becomes the king of Hariphunchai with Mon cultural background, while Prince Anantayot becomes the king of Khelang Nakhon with that of the Laos. The two different cultural background is demonstrated with the different melodic idioms which are related with a drum rhythm.

The first melody carries the Mon idiom, played in *songchan* (medium tempo) with the *Poeng*, to link the last part of the former with the beginning of this song.

The second melody also carries the Mon idiom in *songchan* to suggest Prince Mahantayot's rule over Hariphunchai.

The third melody serves as a link, carrying the Laotian idiom, played in *songchan* with the *klong keak*.

The fourth melody is a variation of the second part, played in the Laotian idiom.

The fifth melody serves as a link, carrying the Mon idiom, played in *chandiaw* (fast tempo) with the *Poeng*.

The sixth melody carries the Mon idiom in *chandiaw*.

The seventh melody serves as a link, carrying the Laotian idiom, played in *chandiaw* with the *klong kaek*.

The eighth melody carries the Laotian idiom, played in *chandiaw*. The final melody plays in an ending style of a *Piphat* Mon ensemble.

The above details can be arranged in a diagram as follows.

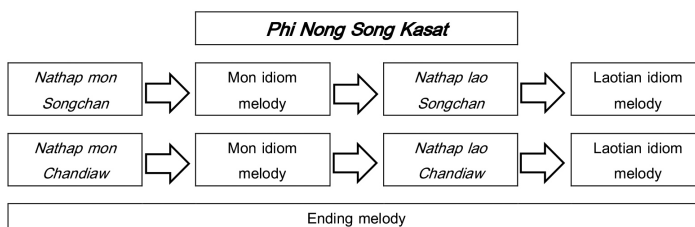

Diagram 6: Structural sequence of Phi Nong Song Kasat (the twin kings)

Phi Nong Song Kasat

The first part played in Mon idiom, in *songchan*.

--- 3	--- 2	- 1 7 6	- 7 5 6	--- 6	--- 3	2 1 7 1	----
- 3 - 6	5 3 - 2	- 1 7 6	- 7 5 6	----	- 3 - 6	- 5 4 3	- 4 2 3
- 3 - 6	5 3 - 2	- 1 7 6	- 7 5 6	--- 6	--- 3	2 1 7 1	----
333 3 6	3 6 3 2	- 1 7 6	- 7 5 6	--- 1	- - 7 6	- 7 5 6	----

In between the parts, a couple of the klong kaek is played a nathap lao in *songchan*.

The variation part played in Laotian idiom, in *songchan*.

--- 3	-- 1 2	3 2 1 6	1 - 5 6	----	2 3 5 6	- 5 - 1	----
--- 3	-- 1 2	3 2 1 6	1 - 5 6	----	1 6 5 3	5 2 - 3	----
--- 3	-- 1 2	3 2 1 6	1 - 5 6	----	2 3 5 6	1 5 6 1	----
- 1 1 1	2 3 - 2	3 2 1 6	1 - 5 6	----	1 6 5 3	- 3 5 6	----

In between the parts, the Poeng is played a nathap mon in chandiaw.

The first part played in Mon idiom, in chandiaw.

666 3 2	1 7 5 6	-- 5 6	- 5 - 1	1 - 3 2	1 7 5 6	-- 3 6	5 4 2 3
- - 3 2	1 7 5 6	-- 5 6	- 5 - 1	1 - 3 2	1 7 5 6	-- 5 1	7 6 5 6

In between the parts, a couple of the Klong Kaek is played a nathap lao in a chandiaw.

- 3 1 2	- 2 1 6	- 6 5 6	- 5 - 1	- 3 1 2	- 2 1 6	- 3 5 6	- 6 5 3
- 3 1 2	- 2 1 6	- 6 5 6	- 5 - 1	- 3 1 2	- 2 1 6	1653	- 5 - 6

The ending melody.

----	--- 2	----	--- 1	----	--- 2	-- 123	--- 3

4) Chang Kam Nga Khiew (the auspicious elephant)

This song is inspired by the episode which mentions the deities' presenting an extraordinary elephant as an auspicious sign of power to Queen Chamdevi. In the first part, characteristics of an elephant are depicted, such as its ear flapping, trunk awaying, and walking wobblingly. The second part

depicts an organization of a troop in which both Princes are supposed to sit upon the neck and the back of this auspicious elephant, ready for the battle. The later section of the second part depicts the auspicious elephant getting sight of the enemy and making a trumpeting sound three times before charging into the enemy troop. The researchers decided to have this part of the song played out clear and vibrant in consistent rhythm to suggest the elephant's bravery. With its swift, rushing tempo, the third part depicts the enemy running away desperately in terror.

These three parts are divided into four melodies:

The first melody belongs to the first part, depicting the auspicious elephant wobbling, flapping its ears and tossing its trunk.

The second melody belongs to the second part, with lines 9 - 10 depicting a troop formation to get ready for a war.

The third melody belongs to lines 11 - 12 of the second part, depicting the auspicious elephant making loud trumpeting sound three times with the sound of a conch.

The fourth melody belongs to the third part, depicting the enemy taking flight fearfully once they have caught sight of the elephant.

The above details can be arranged in a diagram as follows.

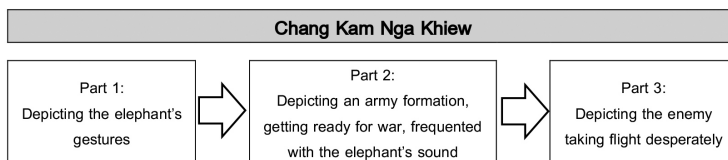

Diagram 7: Structural sequence of Chang Kam Nga Khiew

Chang Kam Nga Khiew**Part 1**

--- 6	--- 3	--- 2	--- 3	- 2 2 2	- 1 - 2	- 3 3 3	- 2 - 3
--- 6	--- 3	--- 2	--- 3	- 3 3 3	- 2 - 3	- 2 - 1	- 7 - 6
--- 6	--- 3	--- 2	--- 3	- 2 2 2	- 1 - 2	- 3 3 3	- 2 - 3
--- 6	--- 3	--- 2	--- 3	- 3 3 3	- 2 - 3	- 2 - 1	- 7 - 6
- 3 3 3	- 2 - 3	- 2 - 1	- 7 - 6	- 6 5 6	- 6 5 6	- 6 5 6	- 7 - -
- 3 3 3	- 2 - 3	- 2 - 1	- 7 - 6	- 6 5 6	- 6 5 6	- 6 5 6	- 7 - 1
- 3 3 3	- 2 - 3	- 2 - 1	- 7 - 6	- 6 5 6	- 6 5 6	- 6 5 6	- 7 - -
- 3 3 3	- 2 - 3	- 2 - 1	- 7 - 6	- 6 5 6	- 6 5 6	- 6 5 6	- 7 - 1

Part 2

-- $\overline{123}$	- 2 - 2	-- $\overline{123}$	- 2 - 2	- 5 - -	3 5 - 3	-- $\overline{123}$	- 2 - 2
-- $\overline{123}$	- 2 - 2	-- $\overline{123}$	- 2 - 2	- 5 - -	3 5 - 3	-- $\overline{123}$	- 2 - 2
----	----	- 6 - 6	3 6 - 2	----	----	- 6 - 6	3 6 - 1
----	----	- 6 - 6	3 6 - 2	----	----	- 6 - 6	3 6 - 1
- 1 - -	$\overline{765}$ - 1	- 1 - -	$\overline{765}$ - 3	- 3 - -	$\overline{765}$ - 2	- 2 - -	$\overline{765}$ - 1
- 1 - -	$\overline{765}$ - 1	- 1 - -	$\overline{765}$ - 3	- 3 - -	$\overline{765}$ - 2	- 2 - -	$\overline{765}$ - 1

Part 3

----	----	6 6 6 5	- 4 - 3	----	----	6 6 6 5	- 4 - 3
- 6 - 5	- 4 - 3	- 6 - 5	- 4 - 3	5 3 2 3	5 3 2 3	5 3 2 3	5 1 - -
5 3 2 3	5 3 2 3	5 3 2 3	5 1 - -				

5) *Khrong Raj* (the enthronement)

According to history, Queen Chamdevi became the ruler of Hariphunchai the very same moment she arrived. The researcher, however, assigned the song demonstrating her enthronement the last one to play in order to end this suite with an impression that the Queen was truly of majestic greatness. Not only that she was a righteous monarch who ruled with a king's ten virtues, but she also laid the strong foundation of Buddhism. Even though she passed away a very long time ago, she is still well remembered and worshipped by

the people of Lamphun province.

The first melody belongs to the first part, played in medium tempo to depict the Queen's enthronement.

The second melody, the refrain, depicts the people's happiness.

The third melody belongs to part two, played in medium tempo to depict the Queen's righteous reign.

The fourth melody is of a fast tempo to depict the people of Hariphunchai's praises for the Queen.

The fifth melody, having each musician solo their instrument, signifying praises from the people of Lamphun and its neighboring provinces.

The sixth melody presenting the traditional ending style of the *Piphat Mon* ensemble.

The above details can be arranged in a diagram as follows.

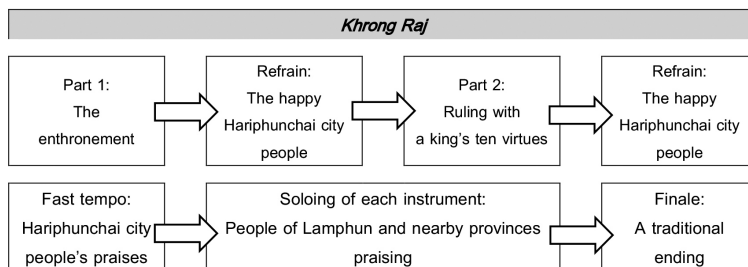

Diagram 8: Structural sequence of Khrong Raj

5. Conclusion and Discussion

The music composition: Queen Chamdevi Suite is the result of a qualitative research. The composition is newly created without relying on any precedent traditional Thai songs. The composition style is comparable to that

found in the research on Music Composition: “Toddy Palm of Phetchaburi Suite,” by Prachya Saisuk (2017).

Rhythmic linkage used as a means to interrelate the songs in the Queen Chamdevi Suite is the same embellishing method used in *Talung Rat* by Prasit Thaworn. While allowing each musician to play solo in the last song can leave an audience with long lasting impression.

The essence of the society and culture which were Queen Chamdevi life’s context is conveyed through the types of music ensemble chosen: *Piphat Mon Khreung Khu*, *Khreung Sai Mon with Khreung Sai Thai*, and Lanna folk *Piphat*. Musical instruments uncommon to such ensembles contribute to the formation of esthetic ‘images’ additional to the major one. The *preh* suggests the native ethnic to the land later turned into Hariphunchai; the *kangsadan* and the *krading* make the praising chant more awesome; *sang* make the sounds of the *Hassadiling* bird and the auspicious elephant realized; and the *klong kaek* differentiates the Laotian idiom from the Mon idiom.

Queen Chamdevi Suite is a composition basing on an integration of the knowledge in musicology and history. The composition was inspired by contextual data about the story of Queen Chamdevi’s life. After the creation is completed, an analytical process is requested to construct a body of knowledge from this music composition.

6. Suggestions

The music composition: Queen Chamdevi Suite, even though is composed for instrumental music performance, can as well support lyrics, which will offer the audience with a more profound inspiration. More musical pieces on other prominent historical features should also be composed to

encourage people to pay greater importance to history and to make those historical features more widely recognized by the public and regarded as their role models.

References

(Originally in Thai)

- Kumkom Pornprasit. (2006). *Music Performance Culture in the Northern part of Thailand*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Phra Photirangsri. (2011). *Chamdeviwongsa: Hariphunchai Chronicle*. (2nd ed.). Nonthaburi: Sripanya.
- Pichit Chaisaree. (2014). *Thai Classical Music Composition*. (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Pisan Bunphook. (2015). *Piphat Mon Ram*. Nonthaburi: The office of documentation and information, Sukhothai Thammathirat.
- Prachakit Korachak (Phraya). (2014). *Yonok Chronicle*. Nonthaburi: Sripanya.
- Prachya Saisuk. (2017). *Music Composition: "Toddy Palm of Phetchaburi Suite"* (Degree of Doctor of Fine and Applied Arts Program), Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University.
- Rawee Siri-issaranon (Ed.). (2014). *Legends of Buddhism*. Nonthaburi: Sripanya.
- Saeng Manavitoon. (2002). *Chinakalamalipakon*. Phranakhon: Fine Arts Department.
- Veera Phansue. (2015). *Piphat Mon*. Bangkok: Srisanae Printing.

Received: July 31, 2019

Revised: February 5, 2020

Accepted: May 13, 2020

กระบวนการทำรำอาบน้ำแต่งตัวสเนหาในละครเรื่องเงาะป่า*

กฤษณะ สายสุรีย์**
ศุภชัย จันทรสุวรรณ***
เสาวณิต วิงวอน****

บทคัดย่อ

การอาบน้ำและแต่งตัวเป็นกระบวนการพรวนอย่างหนึ่งในวรรณคดีไทย พบตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยผู้ประพันธ์จะนำการอาบน้ำแต่งตัวมาแทรกไว้ในบทพรรณนกรรมหลากหลายประเภทรวมถึงบทละครด้วย ในทางนาฏศิลป์ถือว่าการรำอาบน้ำแต่งตัวเป็นการแสดงลีลาและกระบวนการเพื่ออวดฝีมือของผู้แสดงโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวละครเอก ในบทละครเรื่องเงาะป่า พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีบทอาบน้ำแต่งตัวของตัวละครเอกทั้งฝ่ายชายและหญิง สเนหาเป็นตัวละครเอกฝ่ายชายที่มีบทรำอวดฝีมืออยู่หลายตอน รวมทั้งบทอาบน้ำแต่งตัวซึ่งปัจจุบันไม่ได้นำมาแสดงอย่างแพร่หลาย กระบวนรำนี้สืบทอดมาจากวงสวนกุหลาบโดยมีหลักฐานทั้งภาพถ่ายและตัวบุคคลผู้ได้รับการถ่ายทอด กระบวนทำรำอาบน้ำแต่งตัวของสเนหานับว่าเป็นกระบวนการทำรำหนึ่งที่ทำให้ละครรูปแบบราชสำนักสมบูรณ์งดงาม

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตเรื่อง “กลวิธีและกระบวนการทำรำอาบน้ำแต่งตัวของตัวละครเอกฝ่ายชายในการแสดงละครเรื่องเงาะป่า”

** นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ติดต่อได้ที่: kritsana_mola@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ติดต่อได้ที่: supachai4884@gmail.com

**** รองศาสตราจารย์ (อาจารย์พิเศษ) ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: sauvanit.v@gmail.com

คำสำคัญ: กระบวนท่าร่า; อาบน้ำแต่งตัว; ละครเรื่องเงาะป่า

The Choreography of the Bathing and Dressing Dance of Hanao in the Story of the Drama “Ngo Pa”^{*}

Kritsana Saisunee^{**}

Supachai Chansuwan^{***}

Sauvanit Vingvorn^{****}

Abstract

The actions of bathing and dressing are some of the most described daily life activity in the Thai literature. It can be found in texts from the Ayutthaya period up to the Rattanakosin period. Thai writers and poets inspired by the bathing and dressing rituals have composed several texts of various genres including scripts and lyrics used in dance-drama. From a Thai dramatic arts perspective, dances about bathing and dressing allow to show the principal dancers' talent through their acting, dancing skills and choreography. In the Thai classical dance “Ngo Pa”, from the royal texts of His Majesty the King

^{*} This paper is a part of the author's dissertation titled “The dance techniques and choreography for the bathing and dressing dances of the male protagonists in the story of the drama “Ngo Pa”.

^{**} Master's student, Department of Thai Performing Arts, Faculty of Music and Drama, Bunditpatanasilpa Institute, e-mail: kritsana_mola@hotmail.com

^{***} Associate Professor, Department of Master of Fine Arts Program in Thai Performing Arts, Faculty of Music and Drama, Bunditpatanasilpa Institute, e-mail: supachai4884@gmail.com

^{****} Associate Professor, (special instructor), Department of Literature, Faculty of Humanities, Kasetsart University, e-mail: sauvanit.v@gmail.com

Rama V, there is a passage describing the bathing and dressing rituals for male as for female characters. Hanao, the male protagonist, has many dances through several episodes of the story to display the dancer's talent. However, nowadays the script describing the bathing and dressing scene is rarely performed. The choreography for this dance has been retrieved from the Suan Kulab Palace where we can still find some old pictures and people, who have been passed the details from this dance. The choreography for the bathing and dressing scene of Hanao is one example, which distinguishes the unique style of Thai classical dance from the royal court by its exquisite beauty.

Keywords: choreography; bathing and dressing; the play Ngo Pa

1. บทนำ

บทอาบน้ำและแต่งตัวเป็นกระบวนพรณนอย่างหนึ่งในวรรณคดีไทย ผู้ประพันธ์ได้นำการลงสรงทรงเครื่องที่มีอยู่ในพระราชพิธีสำคัญ และการอาบน้ำแต่งตัวในวิถีชีวิตประจำวันของคนไทยมาสอดแทรกไว้ในบทประพันธ์ ตัวละครที่มีบทอาบน้ำและแต่งตัวส่วนมากเป็นกษัตริย์ หรือตัวละครที่มีฐานันดรสูงศักดิ์ การพรณนการอาบน้ำและแต่งกายอย่างประณีตงดงามเลียนแบบมาจากเครื่องยศเครื่องทรงของกษัตริย์ เรียกว่า “ลงสรงทรงเครื่อง” มักปรากฏในตอนที่ตัวละครเอกจะกระทำการกิจสำคัญต่าง ๆ ปรากฏหลักฐานบทอาบน้ำและแต่งตัวอยู่ในวรรณกรรมตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งมีทั้งวรรณกรรมสำหรับอ่านและวรรณกรรมสำหรับการแสดง

บทอาบน้ำและแต่งตัวในสมัยอยุธยาที่เป็นวรรณกรรมสำหรับอ่าน ตัวอย่างเช่น เรื่องอนิรุทธคำฉันท์ ตอนพระอนิรุทธออกเดินทางประพาสป่าเพื่อล่าสัตว์ มีว่า

● เสริจสว่างเสริจตื้นจากผวม	เสริจเสียอาจม
แล้วก็เสด็จโสรจสรง	
● เสาวคนธกำจรธารทรง	พระภูษนพรายผจง
มกุฎรัตนบวร	
● เสด็จทรงเครื่องภูษาภรณ์	ใสสว่างทินกร
แสงจรัสซัชชาล	
● ถึงเพलयามขอบกาล	เชิญพระภูบาล
ลยาตรเลิศกาไชย	
● ทรงแสงสรรพาวุธไว	วาดกรคลาไคล
คือสีหจากถ้ำทอง	

(กรมศิลปากร; 2545, น. 566)

บทอาบหน้าและแต่งตัวที่เป็นวรรณกรรมสำหรับการแสดง ตัวอย่างเช่น ประชุมคำพากย์รามเกียรติ์ ซึ่งเป็นบทสำหรับพากย์หนังมหรสพสำคัญอย่างหนึ่งของไทยมาแต่โบราณ เช่น บทพากย์พรหมาสตร์ พรรณนาการอาบหน้าแต่งตัวของ อินทรชิตเมื่อแปลงกายเป็นพระอินทร์ก่อนออกไปทำศึกกับพระลักษณณ์ ดังนี้

๑ เสด็จเข้าที่สรงวารี	สำอางอินทรีย์
แล้วทรงสูกนธ์ปนทอง	
๑ สอดสนับเพลาางามเรืองรอง	ภูษาพินทอง
กรวยเชิงเปนช่อพรรณราย	
๑ สอดทรงพาหุรัดเจดณาย	ผ้าทิพย์จีบชาย
เครือแครงสะบัดบรรจง	
๑ ทองกรพาหุรัดธำมรงค์	เพชรพลอยแต่ละวง
ควรค่าพิภพเมืองมาร	
๑ ตามประดับทับทรวงสังวาล	สร้อยสะอึงโอพาร
ล้วนมรกตรจนา	
๑ กรรเจียกจรรห้อยมาลา	แล้วทรงชฎา
กาบแล้วกระจิงรังราย	
๑ ดั่งอินทร์จากฟากฟ้าผันผาย	สะพักศรกรกราย
เสด็จมาทรงไอยรา ฯ	

ฯ เจริจา ทรงช้าง ฯ

(กรมศิลปากร; 2546, น. 43)

จากตัวอย่างบทอาบหน้าแต่งตัวในสมัยอยุธยา ทั้งวรรณกรรมสำหรับอ่านและวรรณกรรมสำหรับการแสดง พบว่าบทประพันธ์มีการพรรณนาการอาบหน้าและแต่งตัวด้วยเครื่องยศเครื่องทรงที่เลียนแบบอย่างกษัตริย์ ตัวละครที่มีบทอาบหน้าและแต่งตัวมักเป็นตัวละครที่เป็นกษัตริย์หรือตัวละครที่มีฐานันดรสูงศักดิ์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏบทอาบหน้าและแต่งตัวที่เป็นวรรณกรรมสำหรับ

อ่าน ตัวอย่างเช่น เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย พระมหาอุปราชอาบน้ำแด่องค์ก่อนจะกรีธาทัพไปรบกับสมเด็จพระนเรศวร มีว่า

๑ ข้าราชการพระองคบนาน ทรงสุคนธารกลิ่นตระกูลบ หอมมวลลอบ
 อยาขจร ทรงบวรวิภูษิต สนับเพลาพิศพรายพร้อย ชายไหวห้อย
 ยายาบ ชายแครงทาบทาเครือวัลย์ รัตพัตรพรรณยรรยง ฉลองพระองค์
 เพรอศแพ้ว มกรแก้วเกยร ตามไพรชูรียเรื่องจรัส สะอื้นรัตนประพาพ
 สอดสังวาลเจวียงองค มกุฎทรงเทรอดเกษ อย่างอิศเรศร์ราญ สรร
 เปนรูปอรุณเคนท์ เพญพพานแผ่เศียร แสงวิเชียรช่อช่วง ชำมรงค์
 ร่วงรุ่งพราย รายนพรัตน์ชัชวาลย์ เครื่องอลงการโอ้อ่า งามสง่าขัตติ
 เยศ พระแสงเดชผิงผาย กุมแสงกรายกรนาถ

(สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, 2544, น. 16)

บทอาบน้ำและแต่งตัวในสมัยรัตนโกสินทร์ที่เป็นวรรณกรรมสำหรับการแสดงตัวอย่างเช่น บทละครเรื่องอิเหนา ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยสำหรับละครหลวงของพระองค์พรรณนาการอาบน้ำแต่งตัวของอิเหนาเพื่อปลอมตัวเป็นจระก้าไปลักพานางบุษบา ดังนี้

๑ จึงเข้าที่สงสนานสำราญสกันธ์ ทรงสุคนธสรสังสรรค์
 สนับเพลาชิงอนซอนสามชั้น ผ้าพอกทองพรรณอำไพ
 ทรงภูษาสุวรรณชั้นนอก พื้นม่วงดวงดอกกระถ่ำไหม
 ฉลององค์สอดสวมนมใน ให้กายใหญ่เท่าท้าวจระก้า
 ไม่ทรงเครื่องประดับสำหรับทรง ตามวงศ์สัญญาแดขวา
 ทรงแต่เครื่องระตูต่ำช้า กุมกริชฤทธาจวลี ๗

๗ ๖ คำ ๗ เสมอ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2512, น. 507)

ในวรรณกรรมสำหรับอ่านและวรรณกรรมการแสดงตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ มีบทพรรณนาการอาบน้ำและแต่งตัวด้วยเครื่องยศเครื่องทรงที่เลียนแบบอย่างกษัตริย์ ตัวละครที่มีบทอาบ้ำน้ำและแต่งตัวมักเป็นตัวละครที่เป็นกษัตริย์หรือผู้ที่มีฐานันดรสูงศักดิ์ เมื่อศึกษาบทวรรณกรรมการแสดงหรือนาฏวรรณกรรมแล้วพบว่ากรณีนี้ที่ราอาบ้ำน้ำแต่งตัวมี 6 กรณีคือ ก่อนออกเดินทาง ก่อนออกสงคราม ก่อนเข้าเฝ้ากษัตริย์ ผู้เป็นใหญ่หรือเจ้าเมือง ก่อนปลอมตัว ก่อนเข้าหานาง และก่อนพิธีสำคัญ

2. บทอาบ้ำน้ำแต่งตัวในเรื่องเงาะป่า

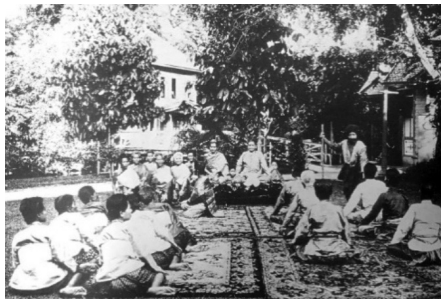
บทละครเรื่องเงาะป่า พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีบทพรรณนาการอาบ้ำน้ำและแต่งตัวของตัวละครเอก 3 ตัว คือ ชมพลา ฮเนา และลำหับ ชมพลาอาบ้ำน้ำแต่งตัวก่อนที่จะไปพบกับนางลำหับตามแผนการที่ได้นัดแนะไว้กับไม้ไผ่ น้องชายของนางลำหับ ส่วนฮเนาและนางลำหับมีบทอาบ้ำน้ำแต่งตัวก่อนไปเข้าพิธีแต่งงานกัน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสอดแทรกบทอาบ้ำน้ำแต่งตัวของตัวละครสำคัญของเรื่องเงาะป่าถึง 3 ครั้งด้วยกัน โดยทรงมุ่งพรรณนากระบวนการอาบ้ำน้ำและการสวมใส่เครื่องแต่งกายตามชาติพันธุ์ของตัวละคร จะเห็นได้ว่าการอาบ้ำน้ำแต่งตัวของตัวละครในเรื่องเงาะป่านี้ต่างกับการอาบ้ำน้ำแต่งตัวในวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ กล่าวคือ

1. ตัวละครที่ราอาบ้ำน้ำแต่งตัวไม่ใช่กษัตริย์ หรือผู้ที่มีฐานันดรสูงศักดิ์ หากแต่เป็นเพียงชาวป่า
2. การพรรณนาเครื่องแต่งกายในบทอาบ้ำน้ำแต่งตัวเรื่องนี้ แสดงให้เห็นเครื่องแต่งกายตามชาติพันธุ์ของตัวละคร มิได้แต่งกายวิจิตรหรูหราตามแบบเครื่องยศเครื่องทรงของกษัตริย์

การราอาบ้ำน้ำแต่งตัวของฮเนาที่สอดคล้องกับเหตุหนึ่งตามแบบแผนโบราณคือก่อนพิธีสำคัญในเรื่องเงาะป่า ฮเนาอาบ้ำน้ำแต่งตัวก่อนเข้าพิธีแต่งงานกับนางลำหับ

3. การสืบทอดกระบวนทำรำอาบน้ำแต่งตัวฮเนา

ใน พ.ศ. 2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดแสดงเรื่องเงาะป่าครั้งแรกในงานขึ้นพระที่นั่งอัมพรสถาน มีบันทึกว่าครั้งเงาะที่ทรงเล็งดูแสดงเป็นตัวเองในละคร และหม่อมเจ้าทองต้อแสดงเป็นไม้ไผ่ (กรมศิลปากร; 2541, น. 15) แต่ไม่มีหลักฐานเรื่องผู้แสดงอื่นๆ หากสันนิษฐานได้ว่าในครั้งนั้นผู้ที่แสดงเป็นตัวละครเอกคือหม่อมเพื่อน บุนนาค หม่อมละครของสมเด็จพระยาบรมมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง บุนนาค) เนื่องจากมีภาพถ่ายที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดงานขึ้นพระตำหนักเรือนต้นในพระราชวังดุสิตเมื่อ พ.ศ. 2448 ทรงพระราชดำริรวบรวมผู้แสดงละครรุ่นเก่าที่ยังมีชีวิตอยู่มาเล่นละครในงานนี้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ ทรงเป็นผู้รวบรวมฝึกซ้อมในเวลาเสวยที่พระที่นั่งวิมานเมฆ ในการแสดงครั้งนั้นหม่อมเพื่อนรับบทบาทสำคัญ กล่าวคือแสดงเป็นเงาะป่า ในการแสดงละครนอกเรื่องสังข์ทอง และแสดงเป็นไกรทอง ในการแสดงละครนอกเรื่องไกรทอง (เอนก นาวิกมูล; 2550, น. 107-108) อีก 1 ปีต่อมาเมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แสดงละครเรื่องเงาะป่าในงานขึ้นพระที่นั่งอัมพรสถาน ซึ่งพระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุทธาสินีนาฏทรงเป็นผู้ดำเนินการแสดงหม่อมเพื่อนซึ่งเคยรับบทบาทสำคัญคงได้รับความไว้วางพระทัยให้เป็นตัวละครเอกของเรื่องเงาะป่า และมีส่วนประดิษฐ์ทำรำด้วย (สุรัตน์ จงดา, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 มกราคม 2561)

ภาพที่ 1. ละครนอกเรื่องสังข์ทองแสดงที่พระราชวังดุสิต
(ที่มา: เอนก นาวิกมูล; 2550)

หมายเหตุ: ผู้แสดง ท้าวสามล: หม่อมศิลา กุญชร ณ อยุธยา
นางมณฑา: คุณเปรม ละครหลวงสมัยรัชกาลที่ 4
นางรจนา: หม่อมบาง บุณาค (นั่งหันข้าง อยู่หน้าสุด)
เจ้าเงาะ: หม่อมเพื่อน บุณาค

ภาพที่ 2. ละครนอกเรื่องไกรทองแสดงที่พระราชวังดุสิต
(ที่มา: เอนก นาวิกมูล; 2550)

หมายเหตุ: ผู้แสดง ไกรทอง: หม่อมเพื่อน บุณาค
วิมาลา: หม่อมบาง บุณาค (หม่อมละครของเจ้าพระยา
สุรพันธ์พิสุทธิ์)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คณะละครวังสวนกุหลาบของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา ได้สืบทอดกระบวนการแสดงแบบละครหลวงและมีครูละครหลวงจากรัชกาลก่อนๆ มาฝึกหัดให้คณะละครวังสวนกุหลาบได้จัดแสดงละครเรื่องเงาะป่า ตอนแต่งงาน ผู้ฝึกหัดเป็นตัวละครในเรื่องเงาะป่าที่สำคัญคือ ลมุล มุขสุวรรณ เป็นฮเนาและชมพลาฮวย (เจलय) รัชฎพฤษ เป็นนางฮวยเงาะ (กรมศิลปากร, ละครวังสวนกุหลาบ; 2543, น. 45) บุคคลทั้งสองนี้คือคุณครูลมุล ยมะคุปต์ และคุณครูเจलय ศุขะวณิช ผู้ถ่ายทอดกระบวนการให้แก่วิทยาลัยนาฏศิลป์ในเวลาต่อมา

ใน พ.ศ. 2462 คณะละครวังสวนกุหลาบมาอยู่ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย มีการแสดงละครเรื่องเงาะป่าที่วังของพระองค์ โดยได้เชิญครูละครที่มีฝีมือเข้ามาสอน หม่อมเพื่อนจึงได้เข้ามาสอนด้วย (ประเมษฐ์ บุญยะชัย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 มิถุนายน 2561) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัยโปรดเรื่องเงาะป่ามาก เห็นได้จากโปรดให้แสดงตั้งแต่ต้นจนจบ ทรงผัดตัวด้วยฝุ่นสีดำและทรงม้วนผมเป็นเกลียวขดพระราชทานแก่ผู้แสดงให้สมจริงตามลักษณะตัวละคร (กรมศิลปากร, 101 ปีละครวังสวนกุหลาบ; 2555, น. 72) ในครั้งนี้คุณครูลมุล ยมะคุปต์ได้รับถ่ายทอดบทบาทของฮเนาจากหม่อมเพื่อน และมีโอกาสแสดงเรื่องเงาะป่าจนจบเรื่อง (ประเมษฐ์ บุญยะชัย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 มิถุนายน 2561)

ภาพที่ 3. การแสดงละครเรื่องเงาะป่าที่วังเพ็ชรบูรณ์
(ที่มา: สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร)

หมายเหตุ: ผู้แสดง ฮเนา: ลมุล มุฑูวรรณ (ยมะคุปต์)

ลำหับ: ปิ่น สุวรรณจุฑา

คุณครูลมุล ยมะคุปต์ถ่ายทอดกระบวนการทำรำทางของวังสวนกุหลาบให้แก่คุณครูอุดม อังสุธร ซึ่งต่อมาได้ถ่ายทอดกระบวนการนี้แก่คุณครูวีระชัย มีป่อทรัพย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คุณครูอดัมยังได้นำกระบวนการรำดังกล่าวถ่ายทอดให้แก่นักศึกษาสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในการแสดงที่ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่การแสดงแก่ประชาชน โดยดำเนินตามแบบแผนคณะละครวังสวนกุหลาบด้วยการใช้ผู้แสดงเป็นผู้หญิงทั้งหมด

สำหรับการแสดงละครเรื่องเงาะป่าของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ได้มีการปรับเปลี่ยนผู้แสดงจากที่เคยใช้ผู้หญิงแสดงล้วนมาใช้ชายจริงหญิงแท้ ส่งผลให้เครื่องแต่งกายของฮเนามีการปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม โดยเครื่องแต่งกายยังคงยึดถือรายละเอียดต่างๆ ตามบทพระราชนิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนุ่งเลาะเตี๊ยะตามแบบฉบับที่คุณครูลมุลได้รับการถ่ายทอดมาจากพระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏฯ ที่มีการนุ่งผ้าคาดหว่างขาแล้วไว้ชายผ้าทั้งด้านหน้าและด้านหลัง (ฉันทนา เอี่ยมสกุล, 2540, น. 31)

ภาพที่ 4. การแต่งกายของฮเนาตามแบบฉบับของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

4. โครงสร้างท่ารำการอาบหน้าแต่งตัวของฮเนา

บทอาบหน้าแต่งตัวของฮเนา มีดังนี้

โทน

© อาบน้ำชำระสรวง	ล้างละอองธุลีที่ติดต้อง
แล้วนุ่งเอวเตี้ยะไยของ	สดแดงแสงส่องเพียงบาดตา
ไว้ไทพือกอกเอวละดูเหมาะสม	เชิงนักเลงกลีบตบป้องปกขา
มาลัยฮยาปองยาวราวสักรา	กระหวัดชายซ้ายขวาเวียง
คาดมันนีลายนาบอาบสี	เป็นนาคีกระหนกวิหคหงส์
จับบอเลาเหลืออร่ามงามบรรจง	อาจของยุรยาตราดกราย

ฯ ๖ คำฯ

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว; 2559, น. 101-102)

จากการศึกษาตัวบทและศึกษาท่ารำจากวีดิทัศน์ รวมทั้งการต่อท่ารำจากคุณครูวีระชัย มีป่อทรัพย์ และได้แสดงแบบภาพนิ่งไว้ในบทความนี้ด้วย พบว่าบทอาบหน้าแต่งตัวของฮเนา มีท่ารำตีบท 3 ลักษณะ ประกอบด้วย

- 4.1 ท่ารำตีบทที่เลียนแบบจากท่าทางธรรมชาติ
- 4.2 ท่ารำตามแบบแผนนาฏศิลป์ไทย
- 4.3 ท่ารำที่ใช้อุปกรณ์การแสดง

4.1 ทำรำตีบทที่เลียนแบบจากท่าทางธรรมชาติ

4.1.1 ทำรำที่แสดงการนำน้ำขึ้นมาชำระล้างร่างกาย มี 1 ลักษณะ คือ การใช้มือทั้งสองข้างรวบเข้ามาจนสันมือชิดกัน จากนั้นจึงเดินมือมาที่ร่างกายของตัวละครคล้ายกับการกอบน้ำจากลำธารมาชำระล้างร่างกายเหมือนกับการกระทำของมนุษย์ปกติ ในคำร้องที่ว่า “ชำระ”

4.1.2 ทำรำที่แสดงถึงการชำระล้างร่างกาย มี 3 ลักษณะ คือ การใช้มือทั้งสองข้างล้างบริเวณหน้า พบในคำร้องที่ว่า “ล้าง” การใช้มือข้างเดียวล้างบริเวณแขน พบในคำร้องที่ว่า “ที่ติดต้อง” การใช้มือทั้งสองข้างล้างบริเวณขา พบในคำร้องที่ว่า “ล้างละอองธุลี”

4.2 ทำรำตามแบบแผนนาฏศิลป์ไทย

4.2.1 ทำรำที่เป็นท่าเดิมในรำแม่บท พบว่าท่ารำอาบน้ำแต่งตัวของฮเนาเป็นท่ารำที่ใช้ร่างกายส่วนต่างๆ ทั้งศีรษะ ลำตัว แขน ขา มาถ่ายทอดอารมณ์ของตัวละคร ท่ารำทั้งหลายนี้เมื่อตัวละครปฏิบัติแล้วเกิดเป็นความหมายสื่อสารให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงกิริยาและอารมณ์ของตัวละครในขณะนั้น ซึ่งมาจากท่าพื้นฐาน เช่น ตั้งวง จีบ กระดกเท้า ยกเท้า ลักค่อ เป็นต้น มารวมกันแล้วกำหนดชื่อเฉพาะขึ้น เช่น ท่ารำแม่บท ในการรำอาบน้ำแต่งตัวชุดนี้มีการนำท่ารำมาจากแม่บทใหญ่และแม่บทเล็กมาใช้ในการสื่อความหมายตามคำร้อง 7 ท่า ได้แก่ 1) คำร้อง “มาลัยฮาปอง” จะใช้ท่าสอดสร้อยมาลา 2) คำร้อง “กระหนก” จะใช้ท่าจันทร์ทรงกลด 3) คำร้อง “หงส์” จะใช้ท่ามยุเรศ 4) คำร้อง “กรีดกราย” และ “นาตกราย” จะใช้ท่าจุยฉายเข้าวัง 5) คำร้อง “กลีบตก” จะใช้ท่าข้างทำลายโรง 6) คำร้อง “เป็นนาดี” จะใช้ท่าประลัยวาท และ 7) คำร้อง “เพ็ญबाट” จะใช้ท่านางนอน และท่ารำประกอบทำนองดนตรี 2 ท่า ได้แก่ 1) ทำนองเพลง “ต้นเข้ามาน” จะใช้ท่าผาลาเพียงไหล่ และ 2) ทำนองเพลง “ต้นเข้ามาน” จะใช้ท่าบัวชูฟัก ตัวอย่างเช่น

- คำร้อง “กระหนก” จะใช้ท่าจันทรทรวงกลด

ภาพที่ 5. ท่าจันทรทรวงกลด
(ที่มา: กรมศิลปากร, 2510)

ภาพที่ 6. ท่ารำคำร้อง “กระหนก”

- คำร้อง “เป็นนาคี” จะใช้ท่าประลัยวาท

ภาพที่ 7. ท่าประลัยวาท
(ที่มา: กรมศิลปากร, 2510)

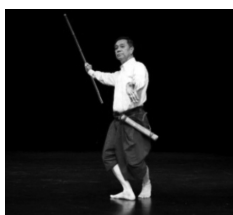

ภาพที่ 8. ท่ารำคำร้อง “เป็นนาคี”

- ทำนองเพลง “ตันเข้าม่าน” จะใช้ท่าผาลาเพียงไหล่

ภาพที่ 9. ท่าผาลาเพียงไหล่
(ที่มา: กรมศิลปากร, 2510)

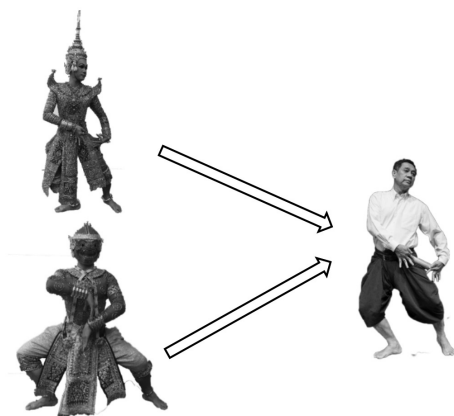

ภาพที่ 10. ท่ารำทำนองเพลงตัน
เข้าม่าน

4.2.2 ท่ารำที่เป็นการผสมผสาน มีท่ารำและลีลาท่าทางของตัวพระและตัวลิงผสมผสานกันจนเกิดเป็นกระบวนท่ารำที่สวยงามอ่อนช้อยอย่างลงตัว สร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของ ฮเนา ดังนี้

ท่ารำตัวพระ คือ ท่ารำพื้นฐานของผู้เรียนตัวพระเป็นหลัก เช่น การยกเท้า การก้าวเท้า การลงเหลี่ยม การไขว้งแขนต่างๆ และการเดิน เป็นต้น

ท่ารำของตัวลิง คือ การใช้เท้าและขา ได้แก่ ท่าหย่องและท่าเก็บ การใช้เท้าทั้ง 2 ลักษณะนี้ช่วยเสริมให้กระบวนท่ารำอาบน้ำเต่างตัวของฮเนา มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ภาพที่ 11. การผสมผสานท่ารำของตัวพระและตัวลิง

การใช้ท่า “หย่อง” เป็นลักษณะของการใช้ส่วนขาและเท้ามาผสมผสานกับท่ารำของตัวพระในการประดิษฐ์ท่ารำอาบน้ำเต่างตัวของฮเนา พบว่ามีการใช้ท่าหย่องในกระบวนท่ารำ 6 ครั้ง ได้แก่ 1) คำร้อง “ไยยอง” 2) คำร้อง “ตา” 3) คำร้อง “ป้องปก” 4) คำร้อง “ขา” 5) คำร้อง “เวี๋ยวง” และ 6) คำร้อง “ตา”

การใช้ท่า “เก็บ” ในการรำอาบน้ำเต่างตัวของฮเนา มีการใช้ท่าเก็บ และใช้ต่อจากการแตะเล่นเท้าทุกครั้ง ในกระบวนท่ารำของฮเนา มีการใช้ท่าเก็บ จำนวน 8 ครั้ง คือ การใช้ท่าเก็บประกอบคำร้อง 2 ครั้ง ได้แก่ 1) คำร้อง “สดแดง” และ 2) คำร้อง

“งาม” และการใช้ท่าเก็บประกอบทำนองอื่น 6 ครั้ง ได้แก่ 1) การเก็บในช่วงทำนองอื่นต่อจากการแตะเล่นทำในบทร้องคำว่า “เพียงบาด” 2) การเก็บในช่วงทำนองอื่นต่อจากการแตะเล่นทำในบทร้องคำว่า “ปองปก” 3) การเก็บในช่วงทำนองอื่นต่อจากการแตะเล่นทำในบทร้องคำว่า “ราว” 4) การเก็บในช่วงทำนองอื่นต่อจากการแตะเล่นทำในบทร้องคำว่า “อาบ” 5) การเก็บในช่วงทำนองอื่นต่อกับบทร้องคำว่า “เหลืออร่าม” และ 6) การเก็บในช่วงทำนองอื่นต่อกับบทร้องคำว่า “งาม”

4.3 ทำหน้าที่ใช้อุปกรณ์การแสดง

4.3.1 มั่นนี่ เป็นกระบอกใส่ลูกดอกที่ตัวละครชาวเงาะป่าจะคล้องไว้ที่เอวด้านซ้าย ซึ่งทำร่าอาบน้ำแต่งตัวของฮเนา จะเน้นอุปกรณ์นี้มาก เป็นท่าที่ใช้มือจีบทั้งสองข้างที่กระบอกมั่นนี่ ส่วนขาจะใช้ท่าหย่อง พบในบทร้องคำว่า “อาบสี”

4.3.2 บอเลา เป็นอาวุธประจำกายของชาวเงาะป่าที่ใช้เป่าลูกดอกในการล่าสัตว์ จากการศึกษาพบว่าฮเนาจะถืออาวุธชนิดนี้ประกอบการรำแต่ละใช้ในช่วงต้นก่อนการรำอาบน้ำแต่งตัวและใช้ในช่วงท้ายเมื่อรำอาบน้ำแต่งตัวเสร็จแล้วจะออกเดินทางไปตามจุดประสงค์ของตน กล่าวคือ

การวางบอเลา เมื่อฮเนาปฏิบัติทำรำในเพลงต้นเข้ามานั ตัวละครจะถือบอเลาประกอบการรำด้วย จนเมื่อรำจบกระบวนดังกล่าว ฮเนาจะวางบอเลาลงที่พื้นด้านขวามือของตน

การหยิบบอเลา หลังจากฮเนาอาบน้ำแต่งตัวเสร็จ เมื่อบทร้องพรรณนาถึงลักษณะของมั่นนี่แล้ว ฮเนาจะหันไปหยิบบอเลามาประกอบในการรำอีกครั้ง พบว่ามีการใช้ท่าควงบอเลา และการใช้บอเลาประกอบกับการรำตีบท ดังบทร้องที่ว่า “จับบอเลาเหลืออร่ามงามบรรจง อาจองยูรยาตราดกราย”

ภาพที่ 12. การถือบอเลาประกอบการรำ

5. กระบวนท่ารำตีบทการอาบนํ้าแต่งตัวของฮเนา

การรำอาบนํ้าแต่งตัวเป็นการรำตีบท เพื่อสื่อความหมายของเครื่องแต่งกายแต่ละชิ้นและลักษณะเฉพาะของเครื่องแต่งกายชิ้นนั้น การรำสื่อความหมายถึงชิ้นส่วนเครื่องแต่งกายเรียกว่า “ท่าหลัก” คือการใช้มือท่ารำให้ตรงกับตำแหน่งที่กล่าวถึงเครื่องแต่งกายชิ้นนั้น อาจจะเป็นมือจีบ หรือมือตั้งวง กระบวนท่ารำที่ใช้ขยายความ หรือบ่งบอกลักษณะของเครื่องแต่งกาย เรียกว่า “ท่าขยาย” ส่วนกระบวนท่ารำที่ใช้ในการเคลื่อนไหวจากท่าหนึ่งไปสู่อีกท่าหนึ่งเรียกว่า “ท่าเชื่อม” นอกจากนี้ยังมี “ท่ารับ” เป็นท่ารำในตอนท้ายของคำร้องที่ไม่มีบทร้อง คือ ท่าโบก ปฏิบัติด้วยการใช้มือซ้ายตั้งวงสูง มือขวาจีบส่งหลัง หรือมือขวาตั้งวงสูง มือซ้ายจีบส่งหลัง เมื่อร้อยเรียงท่ารำที่ต่อเนื่องทั้งหมดนี้รวมเรียกว่า “กระบวนท่ารำ”

กระบวนท่ารำอาบนํ้าแต่งตัวของฮเนาสามารถจำแนกท่าหลัก ท่าขยาย ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ท่าหลัก

ท่าหลัก	ความหมายของท่าท่า	ลักษณะการใช้มือ
ท่าเลาะเตี้ยะ	การนุ่งผ้าผู้ชายชาวเงาะป่า	มือจับหางกับมือตั้งวง ระดับชายพก
ท่าโกฟ็อก	ชายผ้าด้านหน้า	มือขวาจับหางกับมือซ้ายตั้งวง ระดับชายพก
ท่ากอเลาะ	ชายผ้าด้านหลัง	มือขวาตั้งวงล่าง มือซ้ายจับสังหลัง
ท่ามลายฮาปอง	พวงมลายุดอกไม้สีแดง	มือตั้งวงและมือจับหางชายพก
ท่ามันนี	กระบอกลูกดอก	มือจับหางกับมือตั้งวง ระดับชายพก

ตารางที่ 2 ท่าขยาย

ท่าขยาย	ความหมายของท่าท่า	ลักษณะการใช้มือ
สอดแดง	ผ้าถุงที่สวมใส่มีสีแดงสด	มือจับคว่ำระดับหน้าแล้วเดินมือจับพร้อมคลายมือออก
กลีบตก	ชายผ้าที่ห้อยลงมลายาว	มือแบหงายหักข้อมือลงระดับเอว แขนงอเล็กน้อย
ยาวราวสักวา	แสดงถึงความยาวของมลายูที่ห้อยคอของตน	มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายตั้งมือตึงแขนระดับไหล่ ข้างลำตัว
กระหวัดชายชายขวา	มลายูที่ห้อยคือนั้นมีชายยาวทั้งด้านซ้ายและด้านขวา	ผายมือทั้งด้านขวาและด้านซ้าย
เป็นนาศึกระหนกวิหคหงส์	ลวดลายของมันเป็นลายพญานาคและกระหนกหงส์	มือขวาจับปรก มือซ้ายตั้งมือแขนตึง ข้างลำตัว และมือทั้งสองตั้งวงกลาง
งามบรรจง	ความสวยงามของบอเลาที่ถือ	มือขวาแบหงาย หักข้อมือลง งอแขนเล็กน้อย มือซ้ายจับบอเลาตั้งตรง

จากการศึกษากระบวนการท่าอาบน้ำแต่งตัวของฮเนา พบว่ากระบวนการท่าอาบน้ำแต่งตัวของฮเนา ประกอบด้วย ท่าหลัก 5 ท่า และท่าขยาย 6 ท่า

การลำดับท่าหลัก จึงเป็นการทำท่าท่าเพื่อป้องกันหรือสื่อสารกับผู้ชมให้ทราบถึงเครื่องแต่งกายของตนที่สวมใส่ เช่น ท่านุ่งเลาะเตี้ยะ ปฏิบัติท่าท่าด้วยการใช้มือข้างหนึ่งจับที่ชายพก อีกมือหนึ่งตั้งวงล่างที่ชายพก เป็นตำแหน่งของผ้าถุงนั่นเอง

ส่วนการลำดับท่าขยาย ใช้ท่าท่าตีความหมายตามคำร้อง เช่น คำร้องว่า

“ยาวราวสักวา” มีความหมายว่า กล้วยที่ต้นคล้อยค้อมมีความยาวประมาณ 1 วา จึงใช้ทำรำด้วยการใช้มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายตั้งมือตึงแขนระดับไหล่ ข้างลำตัว เพื่อสื่อความหมายให้ชัดเจน โดยใช้ท่าเชื่อมมาช่วยให้การปฏิบัติทำรำจากท่าหลักมาสู่ท่าเชื่อมให้ดูกลมกลื่น สวยงามและสอดคล้องกับทำนองดนตรีและการขับร้อง กระบวนท่ารำอาบน้ำแต่งตัวจึงประกอบด้วย ท่าหลัก ท่าขยาย ท่าเชื่อม และท่ารับ

นอกจากนี้การรำอาบน้ำแต่งตัวของฮเนา พบท่าเชื่อมในช่วงการร้องเอื่อนมีอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่

- การแตะเล่นเท้า (การแตะเล่นเท้า เป็นการปฏิบัติทำรำด้วยการใช้เท้าทั้งสองข้างแตะด้วยจมูกเท้าสลับขึ้นลงตามจังหวะเพลง) การแตะเล่นเท้า พบ 9 ครั้ง ได้แก่ 1) ทำนองเอื่อนหลังบทร้องคำว่า “โย” 2) ทำนองเอื่อนหลังบทร้องคำว่า “แสงส่อง” 3) ทำนองเอื่อนหลังบทร้องคำว่า “กอเลาะ” 4) ทำนองเอื่อนหลังบทร้องคำว่า “ฮาปองยาว” 5) ร้องทวนบทร้องคำว่า “กระหวัดชาย” 6) ทำนองเอื่อนหลังบทร้องคำว่า “ซ้ายขวา” 7) ทำนองเอื่อนหลังบทร้องคำว่า “กระหนก” 8) ทำนองเอื่อนหลังบทร้องคำว่า “นาด” และ 9) การร้องทวนบทร้องคำว่า “เป็นนาคี”

- การเก็บ (การเก็บ เป็นการปฏิบัติทำรำโดยเท้าทั้งสองยืนอยู่ในระดับเดียวกัน เปิดส้นเท้าทั้งสองขึ้น แล้วชอยเท้าด้วยจมูกเท้า) การเก็บ พบ 5 ครั้ง ได้แก่ 1) การเก็บในช่วงทำนองเอื่อนต่อการแตะเล่นเท้าในบทร้องคำว่า “โย” 2) การเก็บในช่วงทำนองเอื่อนต่อการแตะเล่นเท้าในบทร้องคำว่า “เพียงบาด” 3) การเก็บในช่วงทำนองเอื่อนต่อการแตะเล่นเท้าในบทร้องคำว่า “ปองปก” 4) การเก็บในช่วงทำนองเอื่อนต่อการแตะเล่นเท้าในบทร้องคำว่า “ราว” และ 5) การเก็บในช่วงทำนองเอื่อนต่อการแตะเล่นเท้าในบทร้องคำว่า “อาบ”

ท่ารับในการแสดงชุดนี้จะใช้ท่าโบก ด้วยการปฏิบัติทางด้านซ้ายมือของผู้แสดงใช้มือขวาตั้งวงสูง มือซ้ายจีบส่งหลัง ซึ่งจะปฏิบัติท่ารับในทำนองเอื่อนในช่วงท้ายของแต่ละคำกลอน ยกเว้นช่วงท้ายคำกลอนที่ว่า “เป็นนาคีกระหนกวิหคหงส์” การปฏิบัติท่ารับในทำนองเอื่อนช่วงนี้จะปฏิบัติทางด้านขวามือของผู้แสดงใช้มือซ้ายตั้งวงสูง มือขวาจีบส่งหลัง

จากการศึกษากระบวนการท่ารำอาบน้ำแต่งตัวของฮเนาที่มีการรำตีบทด้วยท่ารำหลัก ท่ารำขยาย การใช้ท่าเชื่อมเพื่อร้อยเรียงท่ารำต่างๆ และการใช้ท่ารับในช่วงทำนองเอื้อนท้าย คำกลอนมารวมเข้าด้วยกันให้เกิดความสวยงามแล้ว ท่ารำอาบน้ำแต่งตัวของการแสดงชุดนี้ยังใช้องค์ประกอบทัศนศิลป์มาเป็นส่วนหนึ่งของท่ารำเพื่อให้ท่ารำเกิดความสวยงาม และมีความหมาย ในที่นี้จะใช้หลักการวิเคราะห์ตามที่กล่าวไว้โดย สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547) ตัวอย่างเช่นตัวอย่างเช่น

เส้นตรง ที่ให้ความรู้สึกที่จริงจัง เจียบขาด แน่วแน่ เช่น ท่างามบรรจง ที่มีลักษณะลำตัวตั้งขึ้นเป็นรูปเส้นตรง แสดงถึงความมั่นใจแน่วแน่ในความงามของตน ผู้รำจะปฏิบัติด้วยการยืนขาเหยียดตึง ช่วยทำให้ลำตัวตั้งตรง ส่วนมือขวาจับบอเลตึงลงที่พื้น มือซ้ายจับหงายชายพก

ภาพที่ 13. ท่ารำที่มีลักษณะเป็นเส้นตรง

เส้นโค้ง ที่ให้ความรู้สึกที่อ่อนไหว อ่อนช้อย เช่น ท่ากระหนก ที่มีลักษณะของช่วงแขนที่ดูเป็นเส้นโค้ง แสดงถึงความอ่อนช้อยของลายกระหนกที่อยู่บนกระบอกมันนี่ ผู้รำจะปฏิบัติในมือทั้งสองตั้งวงกลาง ด้านข้างลำตัว

ภาพที่ 14. ท่ารำที่มีลักษณะเป็นเส้นโค้ง

รูปทรงวงกลม ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว เช่น ท่าเวี้ยว เมื่อดูเฉพาะช่วงแขนทั้งสองข้าง จะเห็นว่า วงแขนเป็นวงกลม แสดงถึงพวงมาลัยที่คล้องคอมีลักษณะที่เคลื่อนไหวไปมาเป็นวง ด้วยลักษณะที่มือทั้งสองทำมือชี้คว่ำมือลง งอแขนเป็นวง

ภาพที่ 15. ท่ารำที่มีลักษณะเป็นรูปทรงวงกลม

กระบวนท่ารำอาบน้ำแต่งตัวของฮเนา มีการผสมผสานลีลาท่ารำของตัวพระกับตัวลิงอย่างกลมกลืน ลีลาท่ารำของตัวพระ เช่น การใช้ทั้งศีรษะ ลำตัว วงแขน มือ รำในท่าทางต่าง ๆ การตั้งวง การจีบ ลีลาท่ารำของตัวลิง ได้แก่ การใช้ร่างกายท่อนล่าง เช่น การหย่อง และการเก็บ การใช้ศีรษะร่างกายตามหลักองค์ประกอบทัศนศิลป์ ทำให้ท่ารำสวยงาม และมีความหมายมากยิ่งขึ้น

6. อภิปรายผล

จากการศึกษากระบวนท่ารำอาบน้ำแต่งตัวของฮเนา ในการแสดงละครเรื่องเงาะป่า สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. กระบวนท่ารำอาบน้ำแต่งตัวของฮเนา เป็นการรำตีบทหรือรำใช้บท ซึ่งแสดงลักษณะหรือตำแหน่งของเครื่องแต่งกายที่สวมใส่ ประกอบด้วยท่ารำหลัก ท่ารำขยาย ท่าเชื่อม และท่ารับในช่วงทำนองเอื้อน ทั้งหมดนี้เรียงร้อยเข้าด้วยกันเป็นกระบวนท่ารำที่สวยงาม

2. กระบวนท่ารำอาบน้ำแต่งตัวของฮเนา มีการผสมผสานลีลาท่ารำของตัวพระ และตัวลิง รวมไว้ด้วยกันจนเกิดเป็นลักษณะเฉพาะของการแสดงชุดนี้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่แตกต่างกับท่ารำอาบน้ำแต่งตัวของตัวละครในวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ

3. กระบวนทำรำอาบน้ำแต่งตัวของนักแสดงชุดนี้ใช้องค์ประกอบทัศนศิลป์มาเป็นส่วนหนึ่งของท่ารำ เพื่อทำให้ท่ารำเกิดความสวยงามและมีความหมาย เช่น เส้นตรง เส้นโค้ง และรูปวงกลม เป็นต้น ทำให้เกิดเส้นและรูปทรงที่สื่ออารมณ์และความรู้สึกแสดงให้เห็นว่าศิลปะการรำรำของไทยมีทฤษฎีกำหนดกฎเกณฑ์อยู่ในตัวมาตั้งแต่โบราณ

7. บทสรุป

กระบวนทำรำอาบน้ำแต่งตัวของฮเนาในเรื่องเงาะป่าเป็นกระบวนท่ารำที่ประดิษฐ์ขึ้นสำหรับละครแบบหลวงในรัชกาลที่ 5 ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าใครเป็นผู้ประดิษฐ์ท่ารำ แต่สันนิษฐานว่าหม่อมเพื่อนเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนท่ารำให้แก่คณะละครวังสวนกุหลาบและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน กระบวนท่ารำนี้เป็นการรำเดี่ยวเพื่ออวดฝีมือของผู้แสดง บทร้องบรรยายถึงการอาบน้ำแต่งกายของฮเนา ก่อนไปเข้าพิธีแต่งงานกับนางลำหับ ลักษณะการอาบน้ำและเครื่องแต่งกายมีรูปแบบเฉพาะสอดคล้องกับชาติพันธุ์ของตัวละคร ต่างกับบทอาบน้ำแต่งตัวในวรรณคดีเรื่องอื่นที่มักเป็นบทสรรเสริญเครื่องของตัวละครสูงศักดิ์ การแสดงละครเรื่องเงาะป่าในปัจจุบันจะตัดบทอาบน้ำแต่งตัวของฮเนาออกไป อาจเพราะเพื่อให้การแสดงกระชับตามเวลาจำกัด ทำให้กระบวนท่ารำนี้ไม่ปรากฏแพร่หลายและเสี่ยงต่อการสูญหาย กระบวนท่ารำอาบน้ำแต่งตัวของฮเนาเป็นกระบวนท่ารำที่งดงาม ท่ารำมีการออกแบบตามหลักองค์ประกอบทัศนศิลป์ เพื่อช่วยเน้นความหมายของคำร้องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการผสมผสานท่ารำของตัวละครและตัวลิงไว้ด้วยกันอย่างลงตัว จากการศึกษานี้ให้เห็นแนวทางการผสมผสานกระบวนท่ารำของตัวละครต่างประเภทกัน ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงชุดใหม่ๆ ต่อไป

รายการอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2510). ตำราฟ่อนรำ พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฉาบปกศพ นางยวง
อังศุสิงห์. พระนคร: กรมศิลปากร.
- กรมศิลปากร. (2541). สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการระดับชาติ เรื่องเงาะป่า.
กรุงเทพฯ: กองวรรณกรรมและ ประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวง
วัฒนธรรม.
- กรมศิลปากร. (2543). สละวงษ์สวนกุหลาบ. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวง
วัฒนธรรม.
- กรมศิลปากร. (2545). วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม 3. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร
กระทรวงวัฒนธรรม.
- กรมศิลปากร. (2546). ประชุมคำพากย์รามเกียรติ์. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวง
วัฒนธรรม.
- กรมศิลปากร. (2555). 101 ปีละครวังสวนกุหลาบ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธนาคาร
กรุงเทพ จำกัด (มหาชน).
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2559). บทละครเรื่องเงาะป่า (พิมพ์
ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ฉันทนา เอี่ยมสกุล. (2540). พิพิธทัศน์ตัวละครรำ “เงาะป่า” สู่จิตรกรรมแสดงเงาะป่า
บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ อุทยาน
ละครกลางแจ้ง ภัทรวดีเียร์เตอร์. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ปรมาณูติชนโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. (2544). ลิลิตเดลงพ่าย.
กรุงเทพฯ: คณะกรรมการฝ่ายพิธีการ ในคณะกรรมการดำเนินการจัดสร้าง
พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช.
- ประเมษฐ์ บุญะชัย. (2561, 27 มิถุนายน) ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทยสถาบันบัณฑิต
พัฒนศิลป์ [บทสัมภาษณ์].
- พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. (2512). บทละครเรื่องอิเหนา ฉบับ
กรมการหอพระสมุดวชิรญาณ ตรวจชำระ. พระนคร: กรมศิลปากร.

- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริวรรต* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัตน์ จงดา. (2561, 27 มกราคม) *ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์*.
[บทสัมภาษณ์].
- เอนก นาวิกมูล. (2550). *ลิ้นชักภาพเก่า*. กรุงเทพฯ: สายธาร.

Received: March 25, 2019

Revised: June 24, 2019

Accepted: May 13, 2020

ระบบการประเมินราคาอัญมณี ในศาสตร์แห่งอัญมณีอินเดีย*

อรุณวรรณ คงมีผล**
ชานปวีชช์ ทัดแก้ว***

บทคัดย่อ

ความคิดเรื่องการค้าอัญมณีเป็นหนึ่งในสาระสำคัญของศาสตร์แห่งอัญมณีอินเดีย บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาภูมิหลังและลักษณะของระบบการประเมินราคาอัญมณีในศาสตร์แห่งอัญมณีอินเดียโบราณ ภายใต้ประเด็นสำคัญ 3 เรื่อง คือ 1) ที่มาของการกำหนดมาตรฐานราคาอัญมณี 2) ลักษณะและความสัมพันธ์ของหน่วยต่างๆ ที่ใช้ในพิภิตราคาอัญมณี 3) วิธีการประเมินราคาอัญมณี ในที่นี้ศึกษาเฉพาะการประเมินราคาเพชร แหล่งข้อมูลหลักในการวิจัยมาจากรัตนปริกษาในวรรณคดีสันสกฤต 3 เรื่อง ได้แก่ พงุหัตสัหิตา ของ วราหมิหิระ, ยุกติกัลปตรู ของ พระเจ้าโกชะ และศุกรา

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตเรื่อง “สาระและ ความสำคัญของศาสตร์แห่งอัญมณีอินเดียโบราณ” ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษร ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับทุนสนับสนุนคือ ทุนโครงการพัฒนากำลังคน ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2556, ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิตจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2559 และทุนมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ประจำปี 2559

** นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤตและพุทธศาสนศึกษา ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ติดต่อได้ที่: k.aroonwan@gmail.com

*** อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเอเชียใต้ ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษร ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ติดต่อได้ที่: ctudkeao@gmail.com

นิตินิสาระ ของศุภกรจารย์ และได้นำข้อมูลจากอรรถศาสตร์ของเกาฏิลยะและมนุสมฤติ มาใช้อธิบายข้อค้นพบในงานวิจัยด้วย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า มาตรฐานราคาเพชรในศาสตร์แห่งอัญมณีนี้นั้นเดิมทีมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทั้งในแง่ของ อัตราราคา ระบบชั่งตวงวัด และระบบเงินตรา นอกจากนี้ ธรรมเนียมการใช้หน่วยชั่งและหน่วยเงินตราในการซื้อขายอัญมณีก็มีทั้งความสับสนและความเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด ก่อนที่จะเปลี่ยนไปใช้มาตรฐานการค้ำอัญมณีแบบสากลในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: ตำราอัญมณีนิตินิสาระ; ระบบการชั่งน้ำหนักและเงินตราแบบอินเดีย; การค้ำเพชร; งานนิพนธ์สันสกฤตประเภทสารานุกรม

Gem Appraisal System in Indian Lapidaries*

Aroonwan Kongmebhol**

Chanwit Tudkeao***

Abstract

The idea of gem trade is one of the real essences of Indian lapidaries. The purpose of this research is to investigate the historical background and characteristics of gem appraisal system established in Indian lapidaries. The study was focused on the origin, characteristics, and relative values of weight and currency standards, as well as the appraisal model in which the diamond tariffs were exemplified. The research data were substantially collected from

* This article is part of the dissertation for the Doctor of Philosophy titled "Essence and Significance of Ancient Indian Lapidaries", Department of Eastern Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. The research is funded by the Thai Government Scholarship Program for the Humanities and the Social Sciences of Thailand's Office of the Higher Education Commission 2013, The King Prajadhipok and Queen Rambhai Barni Memorial Foundation Thesis Grant 2016 and CU. Graduate School Thesis Grant 2016.

** Doctoral Candidate, Pali-Sanskrit and Buddhist Studies Program, Department of Eastern Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, e-mail: k.aroonwan@gmail.com

*** Assistant Professor, South Asian Languages Section, Department of Eastern Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, e-mail: ctudkeao@gmail.com

three Sanskrit encyclopædic works, i.e. Varāhamihira's Bṛhatsaṃhitā, Bhoja's Yuktikalpataru and Śukrācārya's Śukranītisāra, including collaborative sources – Kauṭilya's Arthaśāstra and Manusmṛti. The findings revealed that the gem tariffs systematically varied, from one time to another, with either rate pricing model or weight and currency standard changed. The findings also suggested the continuity and change in the traditional system of weight and currency during Indian antiquity until the universal standard of gem appraisal was adopted.

Keywords: Indian lapidaries; Indian weight and currency system; diamond trade; Sanskrit encyclopædic works

1. บทนำ

งานนิพนธ์ประเภทตำราอัญมณีสมัยโบราณของชนชาติต่างๆ ซึ่งบันทึกในช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 18 มีคำเรียกในทางวิชาการตะวันตกว่า ลาพิดารี (Lapidaries) ลาพิดารีแต่ละสำนวนย่อมประกอบด้วยสาระสำคัญที่เป็นสากล 2 เรื่อง หนึ่งคือนิยายหรือปกรณัมว่าด้วยที่มาของอัญมณี อีกเรื่องหนึ่งคือคำพรรณนาคุณสมบัติทางกายภาพและคุณวิเศษของอัญมณี (Beinert, 2003; “Lapidaries,” 2005: 306-307)

“รัตนปริกษา” หรือตำราอัญมณีอินเดีย (Indian Lapidaries) ก็บรรจุสาระสำคัญที่ว่านี้ด้วยเช่นกัน หากแต่ที่มาของงานประพันธ์กลับเป็นสิ่งที่ทำให้ตำราอัญมณีอินเดียมีลักษณะแตกต่าง เมื่อเทียบกับลาพิดารีในบริบทของตะวันตกซึ่งเป็นต้นกำเนิดของคติการใช้อัญมณีแบบสากล กล่าวคือ ลาพิดารีตามคติตะวันตกเกิดจากการสังเกต จินตนาการ รวมถึงการศึกษาเอกสารต่างๆ โดยเฉพาะตำราแร่ของนักประพันธ์ชาวอาหรับและพระคัมภีร์ไบเบิล เพื่อค้นหาเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาและสรรพคุณของทรัพยากรแร่และอัญมณี ในขณะที่รัตนปริกษาของอินเดียมีจุดเริ่มต้นจากการค้าอัญมณีในภูมิภาคตอนใต้ของชมพูทวีป ร่องรอยของการค้าอัญมณีปรากฏบันทึกเป็นลายลักษณ์ครั้งแรกในตำราอรรถศาสตร์ของเกาฏิลยะ (c. 400-321 B.C.) ซึ่งอ้างถึงแหล่งอัญมณีแถบอินเดียใต้และศรีลังกาในปัจจุบัน นอกจากนี้ วรรณกรรมภาษาทมิฬเรื่อง *ซิลัปปติการัม* (*சிலப்பதிகாரம்*, Silappatikāram หรือ Cilappatikāram) (c. A.D. 200-500) ก็พบว่ามีกล่าวถึงการค้าอัญมณีที่เมืองมทุไรและกาเวรีปัตตินัม อีกทั้งให้ข้อมูลวิธีการพิจารณาลักษณะอัญมณี ตัวอย่างเช่น การจำแนกเพชรออกเป็น 4 สี ตามคติเรื่องสี่ประจำวรรณะของฮินดู การสังเกตลักษณะตำหนิในอัญมณี เป็นต้น

เป็นที่เข้าใจกันว่าวัตถุประสงค์สำคัญของการแต่งตำราอัญมณีอินเดีย คือการสร้างมาตรฐานในการซื้อขายอัญมณี ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการผลิตผู้ตรวจสอบอัญมณีขึ้นมา รัตนปริกษาของพุททภักฏะ (c. A.D. 500-600) ตำราอัญมณีเฉพาะเรื่องที่เชื่อกันว่าเก่าแก่ที่สุดในปัจจุบัน มีข้อความตอนหนึ่งระบุถึงบทบาทของผู้ตรวจสอบ

อัญมณีและความสำคัญของศาสตร์แห่งอัญมณีไว้ดังนี้

sāstravit kuśalāś cāpi ratnānām sa paṭikṣakah |

sa eva mūlyamātrāyāḥ paricchettā prakīrtitah || BRP. 14 ||

“ผู้ตรวจสอบอัญมณีคือผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์แห่งอัญมณี
เขาผู้นั้นยังได้รับการรับรองให้เป็นผู้กำหนดมาตรฐานราคาของอัญมณี”

vettāro ratnamūlyasya deśakālāntarānugāḥ |

na sāstravaśagā grāhyā vidvadbhis te 'pi nepsitāḥ || BRP. 15 ||

“ผู้รู้เรื่องราคาอัญมณีย่อมปฏิบัติให้สัมพันธ์กับกาลเทศะ หากผู้รู้ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของศาสตร์แล้ว เขาเหล่านั้นย่อมไม่เป็นที่ต้องการของปราชญ์ทั้งหลาย”

ข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ศาสตร์แห่งอัญมณีเป็นศาสตร์เฉพาะทางสำหรับผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบอัญมณี หรือที่ปัจจุบันเรียกกันว่า นักตรวจสอบอัญมณี (Gemmologist) ตามตำรารัตนปริกษานั้น นักตรวจสอบอัญมณีเป็นบุคคลที่ได้รับการรับรองและยอมรับให้ทำหน้าที่กำหนดราคาอัญมณี โดยที่กระบวนการกำหนดราคาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้ตรวจสอบอัญมณีแล้วทั้งในด้านที่มาและคุณสมบัติ กระบวนการเช่นนี้จะทำให้อัญมณีมีราคาที่เหมาะสม สะท้อนคุณค่าที่แท้จริงของอัญมณีมากที่สุด และเป็นที่ยังพอใจของผู้ซื้ออัญมณีอีกด้วย

ข้อมูลเรื่องราคาในงานนิพนธ์ว่าด้วยรัตนปริกษาสะท้อนการค้าอัญมณีที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นมาตรฐาน งานนิพนธ์แต่ละฉบับล้วนแล้วแต่มีการระบุองค์ประกอบของมาตรฐานราคาครบทุกด้าน ตั้งแต่มาตราชั่งน้ำหนัก มาตราเงินตรา ไปจนถึงพิถีราคา แต่วิธีการคำนวณราคาและอัตราส่วนของมาตราที่ใช้ นั้นมักแตกต่างกันในรายละเอียด หากได้ศึกษาที่มาที่ไปและลักษณะของมาตรฐานราคาอัญมณีอย่างถี่ถ้วนก็จะช่วยให้เข้าใจแนวคิดในการกำหนดราคาอัญมณีแบบอินเดียโบราณมากยิ่งขึ้น บทความนี้จะเขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาระบบการประเมินราคาอัญมณีที่ปรากฏในวรรณคดีสันสกฤต 3 เรื่อง ได้แก่ 1) พงุหัตสัหิตา ของ

วราหมิหิระ 2) ยุกติกัลปตรุ ของพระเจ้าโกษะ 3) ศุกรนิตินิสาละ ของศุกราจารย์ หัวข้อการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) ที่มาและแนวคิดของการกำหนดมาตรฐานราคาอัญมณีแบบอินเดีย 2) ลักษณะและความสัมพันธ์ของหน่วยที่ใช้ในมาตรฐานราคาอัญมณี อันประกอบด้วยหน่วยชั่งและหน่วยเงินตรา 3) วิธีการประเมินราคาอัญมณี ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างเฉพาะการประเมินราคาเพชร เนื่องจากข้อมูลการประเมินราคาเพชรปรากฏในงานนิพนธ์ทุกฉบับที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา และแต่ละฉบับล้วนมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ตรงตามประเด็นที่ต้องการศึกษา นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลของอัญมณีชนิดอื่นแล้ว เกณฑ์การประเมินราคาเพชรมีลักษณะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดด้วยเงื่อนไขของยุคสมัย ซึ่งสามารถสะท้อนแนวคิดเรื่องของการกำหนดราคาอัญมณีต่างยุคต่างสมัยกันได้เป็นอย่างดี ในขณะที่อัญมณีประเภทอื่นมีข้อมูลไม่ครบถ้วนและไม่สมบูรณ์เท่า รายละเอียดดังนี้

2. ที่มาและแนวคิดของการกำหนดมาตรฐานราคาอัญมณีในสมัยอินเดียโบราณ

การค้าในรูปแบบดั้งเดิมที่สุดเป็นไปตามระบบการแลกเปลี่ยนระหว่างสิ่งของกับสิ่งของ หรือสินค้ากับสินค้า (Barter System) ความต้องการที่สอดคล้องต้องกันจึงเป็นเงื่อนไขหลักของการแลกเปลี่ยนซื้อขาย ส่วนมูลค่าซื้อขายนั้นวัดกันที่ปริมาณของสินค้าที่ต้องการ ต่อมาเมื่อมนุษย์มีการสร้างสรรค์อารยธรรมในระดับที่สูงขึ้น การค้าเกิดการขยายตัวจากชุมชนเล็กๆ ออกไปสู่ชุมชนอื่นที่กว้างใหญ่และห่างไกลออกไป มาตรฐานทางการค้ากลายเป็นสิ่งจำเป็นในการกำหนดมูลค่าของสินค้าให้มีความยุติธรรมและสอดคล้องตามความเป็นจริง (Prasad, 1997: 156-174) เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการกำหนดมาตรฐานการค้า คือ เครื่องชั่ง และหน่วยวัดน้ำหนัก

เครื่องชั่งที่ผลิตขึ้นมาในยุคแรกๆ มีไว้สำหรับชั่งของจำพวกโลหะมีค่า โดยเฉพาะทองคำ ว่ากันว่าเมื่อราว 2500 ปีก่อนคริสตกาล มีการประดิษฐ์เครื่องชั่งขนาดเล็กสำหรับชั่งผงทอง และต่อมาในราว 1350 ปีก่อนคริสตกาล จึงมีการพัฒนาเครื่องชั่งสำหรับการค้าขายสินค้าทั่วไป การประดิษฐ์เครื่องชั่งนำมาสู่การประดิษฐ์คิดค้น

หน่วยน้ำหนัก (*Weights*) ซึ่งไม่เพียงแต่ทำหน้าที่บ่งชี้พิคัดน้ำหนักหรือปริมาณของสินค้าเท่านั้น หน่วยน้ำหนักยังเป็นตัวบ่งชี้มูลค่าสินค้า ตลอดจนสามารถใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการตามความต้องการ (Burns, 1965, pp. 30-31) มีข้อสังเกตว่า วัสดุประเภทเมล็ดพืชและโลหะมีค่ามักถูกเลือกใช้เป็นหน่วยน้ำหนัก ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามธรรมเนียมของแต่ละท้องถิ่น อารยธรรมสุเมเรียนใช้เมล็ดพืชและโลหะเงิน ในขณะที่อารยธรรมสินธุใช้หิน การสำรวจแหล่งโบราณคดีในเขตอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุเผยให้เห็นตุ้มน้ำหนักที่มีความหลากหลายทั้งในด้านวัสดุที่ใช้ รูปทรง และขนาด ตุ้มน้ำหนักที่พบโดยมากทำจากหินเชิร์ต (Chert) รองลงมาคือหินอาเกต (Agate) แจสเปอร์ (Jasper) คาลซีโดนี (Chalcedony) เป็นต้น รูปทรงที่พบมากคือทรงลูกบาศก์ และมีรูปทรงอื่นๆ เช่น ทรงกลม ทรงกระบอก ตุ้มน้ำหนักที่มีขนาดใหญ่ไม่เท่ากันน่าจะสัมพันธ์กับประเภทสิ่งของที่นำมาชั่ง จึงมีข้อสันนิษฐานว่าตุ้มน้ำหนักขนาดเล็กใช้ชั่งสิ่งของจำพวกอัญมณี โลหะ น้ำหอม และยา ส่วนตุ้มน้ำหนักขนาดใหญ่ใช้ชั่งธัญพืช หรือไม่ก็สินค้าที่มีปริมาณมาก ตุ้มน้ำหนักเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนอินเดียและเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากที่อื่น สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ตุ้มน้ำหนักซึ่งโดยมากเป็นทรงลูกบาศก์นั้นมักมีขนาดเรียงจากเล็กไปหาใหญ่ และมีสัดส่วนคงที่ นักวิชาการเชื่อว่าต้นกำเนิดของระบบชั่งน้ำหนักในสมัยอารยธรรมสินธุ คือ เมล็ดพืชหลากหลายชนิด เช่น ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์ เมล็ดฝักกาด เมล็ดถั่วเขียว แต่มีเมล็ดพืชชนิดหนึ่งได้รับการอ้างถึงมากในคัมภีร์อินเดียโบราณ นั่นคือ เมล็ดมะกล่ำตาหนู (*Abrus precatorius*) ซึ่ง Kenoyer (2010: 116) ระบุว่ามีน้ำหนักอยู่ในระหว่าง 0.109 ถึง 0.113 กรัม เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งดินแดนอารยธรรมสินธุ มีรายงานว่า เมล็ดมะกล่ำตาหนูประมาณ 8 เมล็ด มีน้ำหนักเทียบเท่าตุ้มน้ำหนักพิคัดแรก ซึ่งหนักประมาณ 0.871 กรัม นอกจากนี้เมล็ดมะกล่ำตาหนู 1 เมล็ด ยังมีน้ำหนักเทียบเท่า 1/128 ของตุ้มน้ำหนักมาตรฐานที่เมืองฮาร์ปา ซึ่งมีค่าประมาณอยู่ที่ 13.65 กรัม (Kenoyer, 2010, pp. 115-116; McIntosh, 2008, pp. 345-346)

สินค้าที่มีมูลค่าในการแลกเปลี่ยนโดยมากเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ใช้สอย หรือไม่ก็มีความหมายบางอย่างในเชิงพิธีกรรม สัญลักษณ์ ตลอดจนในแง่ของการเชิดชู

สถานะทางสังคม (Smith, 2009, p. 1) การค้าในยุคแรกเริ่มของสังคมชาวอารยันมีทองคำเป็นหน่วยน้ำหนัก และมีโคเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน หนึ่งหน่วยน้ำหนักทองคำถูกกำหนดให้มีมูลค่าเท่ากับโค 1 ตัว แนวคิดเช่นนี้ได้ปรากฏในวรรณคดีพระเวท คำว่า *ปศุ* (*pasu*) ซึ่งมีความหมายตามรูปศัพท์ว่า สัตว์เลี้ยง นั้น บางครั้งใช้ในความหมายของหน่วยเงินตราที่มีโลหะ ทั้งนี้มีได้อยู่ในบริบทของการแลกเปลี่ยนในระบบสินค้ากับสินค้า โคจึงมีบทบาทเป็นทั้งหน่วยวัดมูลค่าสิ่งของและเครื่องวัดระดับฐานะทางเศรษฐกิจในสมัยพระเวท สื่อกลางการแลกเปลี่ยนยังมีรูปแบบอื่นๆ อีก เช่น อัญมณี เครื่องประดับ เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร ต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักการถลุงแร่และโลหะ จึงมีการคิดค้นเงินตราขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนสินค้า นับแต่นั้นมาเหรียญกษาปณ์ที่ทำจากโลหะมีค่า โดยเฉพาะทอง เงิน และทองแดง จึงใช้เป็นสิ่งทดแทนมูลค่าสินค้าและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนซื้อขาย เนื่องจากมีข้อดีหลายประการ เช่น มีความทนทานในการใช้งานและการเก็บรักษา มีขนาดพกพาสะดวก และสามารถทอนค่าให้เล็กลงเป็นจำนวนที่เท่ากันได้ (Prasad, 1997, p. 159)

3. ลักษณะและความสัมพันธ์ของหน่วยที่ใช้ในมาตรฐานราคาอัญมณี

หน่วยน้ำหนักและหน่วยเงินตราเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการกำหนดมาตรฐานราคาสินค้าทุกชนิด หน่วยน้ำหนักและหน่วยเงินตราที่พบในวรรณคดีสันสกฤตมักเป็นวัสดุธรรมชาติจำพวกเปลือกหอย เมล็ดพืช และโลหะมีค่า ซึ่งมีขนาดเป็นมาตรฐาน และสามารถระบุค่าน้ำหนักที่แน่นอนได้ จำนวนหน่วยที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “มาตราชั่ง” และ “มาตราเงินตรา”

ในบรรดาวรรณคดีสันสกฤตทั้งหลาย วรรณคดีและมนุสมฤติเป็นวรรณคดีเรื่องแรกๆ ที่ให้ข้อมูลอย่างเป็นทางการในเรื่องมาตราที่ใช้สำหรับแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า มีการจำแนกลักษณะการใช้หน่วยทางการค้าออกเป็น มาตราชั่ง และมาตราเงินตรา อย่างชัดเจน นอกจากนี้ มาตราชั่งและมาตราเงินตราในตำราทั้งสองยังเป็น

ต้นแบบของมาตราต่างๆ ที่พบในศาสตร์แห่งอัญมณีอินเดียอีกด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ บทร้อยกรองว่าด้วยมาตราซึ่งอัญมณีในรัตนปริกษาของพุทธภักฏะได้อ้างถึง “พระมณู” ที่ปรากฏในมनुสมฤติ ส่วนการซึ่งเพชรโดยเทียบหน่วย น้ำหนักเป็น “ตันฑุละ” ก็แสดงให้เห็นแนวคิดที่สืบเนื่องมาตั้งแต่ตำราอรรถศาสตร์ของเกาฏิลยะ ผู้วิจัยคิดว่าการศึกษาระบบของหน่วยซึ่งและหน่วยเงินตราจะเป็นพื้นฐานอันดีในการทำควมเข้าใจระบบการประเมินราคาอัญมณีในรัตนปริกษา การนำเสนอในหัวข้อนี้จึงขอเริ่มด้วยข้อมูลจากอรรถศาสตร์ของเกาฏิลยะและมनुสมฤติ จากนั้นจึงจะนำเสนอข้อมูลจากงานนิพนธ์ในกลุ่มรัตนปริกษาลำดับ

3.1 อรรถศาสตร์ของเกาฏิลยะ (c. 400 B.C. หรือ 321-296 B.C.)

3.1.1 มาตราซึ่ง

มาตราซึ่งในบริบทของอรรถศาสตร์ใช้ในกิจการ 4 ประเภท คือ การเก็บภาษี (āyamāntī), การค้า (vyāvahārikī), การใช้จ่ายทั่วไป (bhājantī) และการใช้จ่ายในพระราชวัง (antahpurabhājantī) (KAS. 2.19.29) ข้อมูลการกำหนดมาตรฐานการซึ่งดวงวัดปรากฏในอธิกรณ์ที่ 2 อธิยายที่ 19 ประการที่ 37 (tulāmānapautavam) จากการศึกษาพบว่า มาตราซึ่งแบ่งเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบซึ่งทอง ระบบซึ่งเงิน และระบบซึ่งเพชร การเทียบหน่วยซึ่งเรียงจากหน่วยขนาดเล็กไปหาใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยน้ำหนักแสดงในแผนภาพข้างล่างนี้

ระบบชั่งทอง	ระบบชั่งเงิน	ระบบชั่งเพชร
10 ธัญมาษะ หรือ		
5 คุญชา เป็น 1 มาษกะ (ทอง)	88 เคารสรรชปะ เป็น 1 มาษกะ (เงิน)	
16 มาษกะ (ทอง) เป็น 1 สุวณะ หรือ	16 มาษกะ (เงิน) เป็น 1 ธณะ หรือ	20 ดันฑุละ เป็น 1 ธณะ (เพชร)
1 กระษะ	20 ไศพยะ	
4 กระษะ เป็น 1 ปละ	10 ชารณิกะ (ธณะ) เป็น 1 ปละ	

ภาพที่ 1. มาตราชั่งน้ำหนักในอรรถศาสตร์ของเกาฏิลยะ (KAS. 2.19. 2-7, 20)¹

จากแผนภาพข้างต้น หน่วยน้ำหนักในการชั่งทอง เงิน และเพชร ล้วนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นไปตามชนิดของเมล็ดพืชที่ใช้เป็นหน่วยตั้งต้นในการเทียบค่าน้ำหนัก กล่าวคือ เมล็ดถั่ว (ธัญมาษะ, dhanyamāṣa) และเมล็ดมะกัลดาทาหนู (คุญชา, guṇjā) ใช้สำหรับการชั่งทอง, เมล็ดฝักกาดขาว (เคารสรรชปะ, gaurasaraṣapa) ใช้สำหรับการชั่งเงิน และเมล็ดข้าวสาร (ตันฑุละ, taṇḍula) ใช้สำหรับการชั่งเพชร แม้ว่าหน่วยมาษกะจะมีใช้ร่วมกันทั้งในระบบชั่งทองและระบบชั่งเงิน แต่ค่าน้ำหนักนั้นไม่เท่ากัน หน่วยที่ใหญ่ที่สุดของระบบการชั่งน้ำหนักทุกระบบ (ดูจากตารางที่ 1 เว้นระบบชั่งเพชร) คือ ปละ โดยที่ 1 ปละมีค่าเทียบเท่า 64 มาษกะของทอง และหน่วยน้ำหนัก 160 มาษกะของหน่วยน้ำหนักเงิน

3.1.2 มาตราเงินตรา

เงินตราในบริบทของตำราอรรถศาสตร์ผลิตขึ้นเพื่อนำไปใช้ในกิจการด้านการค้า (vyavahārikī) และการสะสมทรัพย์ในพระคลัง (kośapraveśya) หน่วยเงินตราในตำราอรรถศาสตร์แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) เงินตราประเภทโลหะเงิน (rūpyarūpa) มีชื่อเรียกว่า ปณะ (paṇa) ผลิตขึ้นมา 4 ชนิด ได้แก่ 1 ปณะ, 1/2 ปณะ, 1/4 ปณะ

¹ dhānyamāṣā daśa suvarṇamāṣakaḥ, pañca vā guṇjāḥ || te ṣoḍaśa suvarṇaḥ karṣo vā || catuṣkarṣaṃ palam || aṣṭāṣṭīr gaurasaraṣapā rūpyamāṣakaḥ || te ṣoḍaśa dharaṇam, śaibyāni vā viṃśatiḥ || viṃśatitaṇḍulaṃ vajradharaṇam || (KAS. 2.19.2-7); daśadhāraṇikam palam || (KAS. 2.19.20)

และ 1/8 ปณะ 2) เงินตราประเภทโลหะทองแดง (tāmraṛūpa) มีชื่อเรียกว่า มาษกะ (māṣaka) และ กากณี (kākaṇī) ผลิตขึ้นมา 4 ชนิด ได้แก่ 1 มาษกะ, 1/2 มาษกะ, 1 กากณี และ 1/2 กากณี (KAŚ. 2.12.24) คำนำนัหนักที่แท้จริงของเหรียญกษาปณ์เป็นเช่นนั้นไม่มีการระบุไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม Kangle สันนิษฐานว่า 1 ปณะ น่าจะมีค่าเท่ากับ 16 มาษกะ ตามมาตรฐานการชั่งทองในประภะที่ 37 ส่วน 1 มาษกะ น่าจะมีค่าน้อยกว่า 1/4 ปณะ หรือประมาณ 1/16 ของปณะ (KAŚ. 2.12.24) (Kangle, 2014b, pp. 108-109)

อันที่จริง นอกจากเรื่องมาตราชั่งตวงวัดและมาตราเงินแล้ว ในอิทธิกระ (เล่ม) ที่ 2 ของตำราอรรถศาสตร์ ก็ยังบรรจุเรื่องการตรวจสอบของมีค่า หรือ “รัตนปริक्षा” เข้าไว้ด้วย² รัตนปริक्षाสำนวนอรรถศาสตร์ไม่มีข้อมูลเรื่องการประเมินราคาอัญมณีที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่าการตรวจสอบอัญมณีเป็นไปเพื่อคัดสรรของมีค่าต่างๆ นำไปบรรจุลงสู่ท้องพระคลัง ตามบทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของหัวหน้ากองงานพระคลัง (kośādhyakṣa)³ ส่วนการค้าอัญมณีอยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของผู้คุมเหมือง (khanyadhyakṣa)⁴ แม้ไม่พบข้อมูลมาตรฐานราคาอัญมณีอย่างชัดเจน แต่อย่างน้อยมาตราซึ่งเพชรที่กล่าวมาแล้วในข้อ 3.1.1 ก็ได้แสดงให้เห็นว่า การค้าอัญมณีได้เกิดขึ้นแล้วตั้งแต่ก่อนคริสตกาล

² ตามตำราอรรถศาสตร์ สิ่งที่ถูกจัดว่าเป็นของมีค่าประกอบด้วยของ 4 ประเภท ได้แก่ อัญมณี (ratna) ของมีค่ามาก (sāra) ของมีค่าน้อย (phalgu) และของป่า (kupyā) ฉะนั้น รัตนปริक्षाในที่นี้จึงมิได้ว่าด้วยเรื่องอัญมณีเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงวัตถุอื่น ไม่ว่าจะเป็นเครื่องหอม ของป่า หนึ่งสัตว์ ตลอดจนผ้าชนิดต่างๆ เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าไหม เป็นต้น (Kangle, 2014a: 51-55; Kangle, 2014b, pp. 97-105)

³ KAŚ. 2.19.1

⁴ KAŚ. 2.12.27

3.2 มนุสมฤติ (c. 200 B.C.-A.D. 200)

มาตราในคัมภีร์มนุสมฤติประกอบด้วยระบบชั่งโลหะมีค่า 3 อย่าง ได้แก่ ทอง เงิน และทองแดง ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในการติดต่อซื้อขายสินค้าโดยทั่วไป (Mn. 8.131)⁵ ลักษณะของคำอธิบายมีใจความต่อเนื่องกันและไม่ปรากฏข้อความบ่งชี้ลักษณะมาตราอย่างชัดเจน แต่จากการพิจารณาตัวบทผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ มาตราชั่งน้ำหนัก (Mn. 8.132-136) และมาตราเงินตรา (Mn. 8.136-137) รายละเอียดมีดังนี้

3.2.1 มาตราชั่ง

ลักษณะของมาตราชั่งในมนุสมฤติจะเรียงจากหน่วยขนาดเล็กไปสู่หน่วยขนาดใหญ่คล้ายกับตำราอรรถศาสตร์ แต่ในรายละเอียดปลีกย่อยนั้นแตกต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยน้ำหนักแสดงในแผนภาพข้างล่างนี้

ระบบชั่งขั้นพื้นฐาน		ระบบชั่งทอง		ระบบชั่งเงิน	
8	ตรสะเรณู เป็น 1 ลิษา	5	กฤษณะ เป็น 1 มาษะ	2	กฤษณะ เป็น 1 มาษะ (เงิน)
3	ลิษา เป็น 1 ราชสรรษปะ	16	มาษะ เป็น 1 สุวรรณะ	16	มาษะ (เงิน) เป็น 1 ธรณะ (เงิน) หรือ 1 ปุราณะ
3	ราชสรรษปะ เป็น 1 เคารสรรษปะ	4	สุวรรณะ เป็น 1 ปละ		
6	เคารสรรษปะ เป็น 1 ยวมัรยะ	10	ปละ เป็น 1 ธรณะ		
3	ยวมัรยะ เป็น 1 กฤษณะ				

ภาพที่ 2. มาตราชั่งพื้นฐาน และมาตราชั่งโลหะมีค่าประเภททองและเงินใน มนุสมฤติ (Mn. 8.132-136)

จากแผนภาพข้างต้น ระบบชั่งขั้นพื้นฐานเริ่มต้นจากหน่วย “ตรสะเรณู” ซึ่งหมายถึง ผละเอียดที่เห็นได้ในแสงอาทิตย์ซึ่งลอดผ่านช่องหน้าต่าง หน่วยที่ใหญ่ขึ้นมากคือ ไช้เหา (ลิษา) เมล็ดผักกาดดำ (ราชสรรษปะ) เมล็ดผักกาดขาว (เคารสรรษปะ) เมล็ดข้าวบาร์เลย์ขนาดกลาง (ยวมัรยะ) และเมล็ดมะกล่ำตาหนู

⁵ tāmrarūpyasuvārṇāṇāṃ paṇḍīsaṃjñāḥ - Comm. Mn. 8.131

(กฤษณละ) ตามลำดับ จากนั้นมาตราซึ่งจะจำแนกออกเป็น ระบบชั่งทอง และระบบชั่งเงิน ตามลำดับ ความแตกต่างระหว่างสองระบบนี้อยู่ที่จำนวนหน่วยเมลิตมะกล่ำตาหนูซึ่งกำหนดค่าไว้ไม่เท่ากัน จะเห็นได้ว่า 1 มาษกะของน้ำหนักทองมีค่า 5 กฤษณละ ในขณะที่ 1 มาษกะของน้ำหนักเงินมีค่า 2 กฤษณละ นอกจากนี้ หน่วยธนะซึ่งเป็นหน่วยน้ำหนักสูงสุดของทั้งสองระบบก็ยังมีค่าแตกต่างกันด้วย โดยที่ 1 ธนะของทองมีค่า 3,200 กฤษณละ ในขณะที่ 1 ธนะของเงินมีค่า 32 กฤษณละ⁶

3.2.2 มาตราเงินตรา

เงินตราตามคัมภีร์มนุสมฤติแบ่งเป็น 3 ประเภท ตามวัสดุที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ ทองแดง เงิน และทอง ตามลำดับ และมีการกำหนดค่าน้ำหนักที่แน่นอนดังนี้ คือ 1) เงินตราที่ทำด้วยทองแดงเรียกว่า “ปณะ” (paṇa) มีน้ำหนัก 1 กรรณะ (= 80 กฤษณละ หรือ 16 มาษกะ) ด้วยเหตุนี้จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างคือ “การษาปณะ” (kāṛṣāpaṇa) 2) เงินตราที่ทำด้วยเงินเรียกว่า “ศตมานะ” (śatamāna) มีน้ำหนักเท่ากับ 10 ธนะของเงิน (= 320 กฤษณละ) และ 3) เงินตราที่ทำด้วยทองเรียกว่า “นิษกะ” (niṣka) มีน้ำหนักเท่ากับ 4 สุวธนะ (= 320 กฤษณละ)⁷ มีข้อสังเกตว่า เงินตรา “ปณะ” ในความหมายของมนุสมฤติมีค่า 16 มาษกะ ซึ่งพ้องกับ 1 ปณะในอรรถศาสตร์

⁶ jālāntaragate bhānau yat sūkṣmaṃ dr̥śyate rajah |

prathamam tat pramāṇānām trasareṇuṃ pracakṣate || Mn. 8.132 ||

trasareṇavo 'ṣṭau vijñeyā likṣaikā parimāṇataḥ |

tā rājasarṣapas tīrasas te trayo gaurasarṣapaḥ || Mn. 8.133 ||

sarṣapāḥ ṣaḍ yavo madhyas triyavaṃ tv ekakṣṇalam |

pañcakṣṇalakṣa māśas te suvarṇas tu ṣoḍaśa || Mn. 8.134 ||

palaṃ suvarṇāś catvāraḥ palāni dharaṇaṃ daśa |

dve kṣṇalo samadhṛte vijñeyo raupyamāśakaḥ || Mn. 8.135 ||

te ṣoḍaśa syād dharaṇaṃ purāṇaś caiva rājataḥ | Mn. 8.136a |

⁷ kāṛṣāpaṇas tu vijñeyas tāmrikaḥ kāṛṣikaḥ paṇaḥ || Mn. 8.136b ||

dharaṇāni daśa jñeyāḥ śatamānas tu rājataḥ |

catuḥsauvarṇiko niṣko vijñeyas tu pramāṇataḥ || Mn. 8.137 ||

แต่ต่างกันตรงที่เหรียญปั๊มของมนุสมฤตีย์ทำด้วยทองแดง มีใช้เหรียญเงิน (โลหะเงินผสม) เช่นในอรรถศาสตร์⁸

3.3 งานนิพนธ์กลุ่มรัตนปริกษา

มาตราชั่งและมาตราเงินตราที่ปรากฏในงานนิพนธ์กลุ่มรัตนปริกษาเป็นมาตราสำหรับการประเมินราคาซื้อขายอัญมณีโดยเฉพาะ เนื่องจากรัตนปริกษาเนื้อหาสาระว่าด้วยเรื่องอัญมณีโดยตรง ในที่นี้จึงไม่มีข้อมูลว่าด้วยการชั่งทองและการชั่งเงินเมื่อเปรียบเทียบกับอรรถศาสตร์และจากการวิจัยพบว่ามาตราทั้งหลายในรัตนปริกษาแต่ละฉบับมีทั้งส่วนที่คล้ายกันและส่วนที่แตกต่างกัน ในที่นี้จะนำเสนอข้อมูลจากวรรณคดีสันสกฤต 3 เรื่องที่บรรจुरัตนปริกษา ได้แก่ พุทฺธสัหิตายุกติกัลปตฺร และศุภรณิศาสระ สามารถสรุปได้ดังนี้

3.3.1 พุทฺธสัหิตา (A.D. 550-600)

(1) มาตราชั่ง

ข้อมูลงานนิพนธ์ต้นฉบับระบุเฉพาะมาตราชั่งเพชรเท่านั้น ต่อมาภักฏโฏตปละ (Bhaṭṭotpala) ผู้ประพันธ์ อรรถกถาพุทฺธสัหิตา (A.D. 966) ได้เพิ่มเติมคำอธิบายมาตราชั่งอัญมณีชนิดอื่นๆ โดยเฉพาะไข่มุกและทับทิม ซึ่งจากการตรวจสอบต้นฉบับพบว่าข้อความตั้งแต่ 5 กฤษณะละ จนถึง 1 ปละ ตรงกับมาตราชั่งทองในมนุสมฤตีย์⁹ และพ้องกับมาตราชั่งทองในอรรถศาสตร์ ส่วนมาตรา 1 ฐานะ ซึ่งระบุไว้ในเรื่องไข่มุก (VBS. 81.13) พ้องกับมาตราชั่งเงินในอรรถศาสตร์ (KAS. 2.19.20) ในที่นี้มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า 1 ฐานะ ในสมัยของพุทฺธสัหิตายังคงมีค่า 32 กฤษณะละ

⁸ เหรียญปั๊มในอรรถศาสตร์ทำจากโลหะเงินผสมทองแดง เหล็ก ดีบุก ตะกั่ว และพลวง ดูรายละเอียดที่ KAS. 2.12.24

⁹ ...“pañcakṛṣṇalako māśas te suvarṇas tu ṣoḍaśa | palam suvarṇāś catvārah” iti | eva palasya yo daśabhāga sa dharaṇam ity ucyate | (Tripāṭhī, 1968: 880)

เท่ากับในสมัยของอรรถศาสตร์และมนุสมฤติ ข้อมูลมาตราซึ่งแสดงตามแผนภาพข้างล่างนี้

ระบบชั่งเพชร	ระบบชั่งอัญมณี (ไข่มุกและทับทิม)
8 เคารสรชปะ เป็น 1 ตัณฑุละ	5 กฤษณะ เป็น 1 มาษะ
	16 มาษะ เป็น 1 สุวรรณะ
	4 สุวรรณะ เป็น 1 ปละ
	1/10 ปละ เป็น 1 ธรณะ

ภาพที่ 3. มาตราชั่งอัญมณีในพฤตส์หิตา (VBS. 80.12, BhU. 81.13)

(2) มาตราเงินตรา

พฤตส์หิตาฉบับดั้งเดิมแม้จะระบุจำนวนราคาอัญมณีเพชร ไข่มุก และทับทิม แต่ไม่ปรากฏหน่วยราคาที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม จากอรรถกถาของภฏโฏตปละในเรื่องราคาเพชรทำให้เราได้ทราบว่า การซื้อขายเพชรใช้หน่วยเงินตรา “การษาปณะ” (kāṛṣāṇa)¹⁰ ส่วนอัญมณีชนิดอื่นก็ใช้หน่วยราคาเป็นการษาปณะเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ภฏโฏตปละยังอ้างถึงมาตราเงินตรา ไหล่เรียงจากหน่วยเล็กที่สุดไปหาหน่วยที่ใหญ่กว่าดังนี้คือ เบี้ย (เศวติกา)¹¹ > เหรียญษาปณ์ทองแดง (กากิณี, ปณะ) > เหรียญษาปณ์เงิน (ปฺรณะ หรือ การษาปณะ) รายละเอียดแสดงในแผนภาพข้างล่าง

¹⁰ ... tasya dve lakṣe kāṛṣāṇānām mūlyam | (Tripāṭhī, 1968: 875)

¹¹ รูปศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมสันสกฤตคือ śvetaka ซึ่งศัพท์กัลปทรมะให้ความหมายไว้สองประการ ได้แก่ หอยเบี้ย (varāṭakaḥ) และโลหะเงิน (rūpyam) (Radha Kanta Deva, 1967: 181) ในที่นี้เศวติกาน่าจะหมายถึงหอยเบี้ย เพราะมีค่าน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเหรียญษาปณ์ทองแดง - ผู้วิจัย

vimśātiḥ śvetikāḥ proktā kākiny ekā vicakṣaṇaiḥ	20 เสวติกา เป็น 1 กากินี
tac catuskaṃ paṇa iti caturthaṃ tac catusṭayam	4 กากินี เป็น 1 ปณะ
caturthakacatuṣkaṃ tu purāṇa iti kathyate	4 ปณะ เป็น 1 จตุระ
kārṣāpaṇaḥ sa evoktaḥ kvacit tu paṇavimśatiḥ	4 จตุระ เป็น 1 ปุราณะ
(Bhat, 2003: 740; Tripāṭhī, 1968: 875)	1 ปุราณะ เรียกว่า 1 การษาปณะ (=16 ปณะ) บางกรณีมีค่าเท่ากับ 20 ปณะ

ภาพที่ 4. มาตราเงินตราในพฤตศาสตร์

3.3.2 ยุคติกัลปตรุ (A.D. 1075)

(1) มาตราชั่ง

ตำราแบ่งมาตราชั่งอัญมณีออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ มาตราสำหรับชั่งเพชร และมาตราสำหรับชั่งอัญมณีทั่วไป ซึ่งครอบคลุมอัญมณีชนิดอื่นๆ ที่ไม่ใช่เพชร ประกอบด้วย ไช่มุก ทับทิม มรกต ไพไลน ไพฑูรย์ บุษราคัม แก้วผลึก แก้วประพาฬ เป็นต้น นอกจากนี้ มาตราชั่งอัญมณีทั่วไปยังแบ่งออกเป็น 2 ระบบย่อย คือ 1) ระบบศานะ (śāṇa) ซึ่งมีหน่วยน้ำหนักเงิน “ศานะ” เป็นหน่วยสูงสุด ใช้กับการชั่งพลอยและไข่มุก 2) ระบบกัลญะ (kalaṇja) ซึ่งมีหน่วยน้ำหนักเงิน “กัลญะ” เป็นหน่วยสูงสุด เป็นระบบของทางอินเดียใต้ ใช้กับการชั่งไข่มุกเท่านั้น ลักษณะของมาตราแสดงในแผนภาพข้างล่าง

ระบบ "ตันทุละ" (สำหรับชั่งเพชร)	ระบบ "ศานะ" (สำหรับชั่งไข่มุกและพลอยอื่น ๆ)	ระบบ "กัลญะ" (สำหรับชั่งไข่มุก/ แบบอินเดียใต้)
8 สิตสรระปะ เป็น 1 ตันทุละ (20 ตันทุละ เป็น 1 ธรณะ)	5 คัญชา เป็น 1 มาษกะ 4 มาษกะ เป็น 1 ศานะ	1 มัญจาลี เป็น 1 คัญชา 3 คัญชา เป็น 1 รูปกะ 10 รูปกะ เป็น 1 กัลญะ

ภาพที่ 5. มาตราชั่งอัญมณีในยุคติกัลปตรุ (YKT. 103:12, 117:38, 119:59)¹²

¹² aṣṭābhiḥ sarṣapair gaurais taṇḍulaṃ parikalpayet ... || YKT. 103:12 ||
pañcābhir māśako jñeyo guṇjābhir māśakais tathā |
caturbhiḥ śāṇam ākhyātāṃ māśakair maṇivedibhiḥ || YKT. 117:38 ||
mañcālī procyate guṇjā tāś tisro rūpakaṃ bhavet |
rūpakair daśabhiḥ proktaḥ kalaṇjo nāma nāmataḥ || YKT. 119:59 ||

สำหรับมาตราซึ่งเพชรซึ่งเกี่ยวข้องกับการประเมินราคาเพชรที่จะกล่าวต่อไปนั้น จะเห็นได้ว่าลักษณะของการเทียบมาตราพ้องกับพหุหัตตสัหิตา ในที่นี้ “สิตตสรรชปะ” (sitasarṣapa) ก็คือ “เคารสรรชปะ” หรือเมล็ดผักกาดขาว ตามมาตรระบุว่ารากา ณ (หนึ่งหน่วย) ธรณะของเพชรทั้งหลายจะแสดงด้วยตันฑุละ (... *tanḍulena tu vajrāṇāṃ dhāraṇe mūlyam ucyate* || YKT. 103:12 ||) เป็นไปได้ว่า หน่วย “ธรณะ” ในร้อยกรองบทนี้อ้างอิงหน่วยธรณะของการชั่งน้ำหนักเพชรตามตำราอรรถศาสตร์ของเกาฏิลยะ¹³ แม้ว่ายุคติกัลปตรุไม่ระบุค่าน้ำหนัก 1 ธรณะอย่างชัดเจน แต่เมื่อผู้วิจัยได้สอบเทียบต้นฉบับระหว่างยุคติกัลปตรุกับรัตนปริกษาสำนวนอื่นๆ เช่น พหุหัตตสัหิตา และครุชปุราณะ ผู้วิจัยได้พบลักษณะการกำหนดมาตรฐานน้ำหนักอัญมณีที่พ้องกันบางประการ จึงสันนิษฐานว่า 1 ธรณะ น่าจะเท่ากับ 32 กณฺณลละ หรือ 32 คุณฺชา

(2) มาตราเงินตรา

ยุคติกัลปตรุไม่แสดงข้อมูลมาตราเงินตราที่แน่ชัด จึงต้องพิจารณาจากบริบทบ่งชี้ที่กัฏราคาของอัญมณีหลายๆ ชนิดประกอบกัน จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า อัญมณีแต่ละชนิดมีหน่วยราคาแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ราคาเพชรมีหน่วยเป็น “รูปกะ” (rūpaka)¹⁴ ราคาไข่มุกมีหน่วยเป็น “กปรรทกะ” (kapardaka)¹⁵ ราคาทับทิมมีหน่วยเป็น “การษาปณะ” (kāṛṣāpaṇa)¹⁶ เป็นต้น หน่วยเงินตราทั้ง 3 ประเภทนี้ล้วนแล้วแต่ทำจากโลหะเงิน และมีค่าไม่เท่ากัน สำหรับหน่วยราคารูปกะของเพชรนั้น ถึงแม้ไม่ปรากฏข้อความระบุค่าของหน่วย แต่โดยเหตุที่ยุคติกัลปตรุอ้างถึงข้อมูลการตรวจสอบเพชรในครุชปุราณะอยู่เสมอ และระบุพิกัฏราคาเพชรตรงตามครุชปุราณะทุกประการ ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่ามาตรฐานค่าเงินน่าจะมียุติที่เป็นไปตามครุชปุราณะด้วย กล่าวคือ 1 รูปกะ มีค่าเท่ากับ 1/70 สุวรรณะ หรือเทียบเท่ามาตรฐานน้ำหนักเมล็ดมะกล่ำตาหนูคือ 1 1/7 คุณฺชา¹⁷

¹³ ดู KAŚ. 2.19.7

¹⁴ ... dviguṇaṃ rūpaka-lakṣam agryamūlyam || YKT. 103:13 ||

¹⁵ ... mūlyam sahasrāṇi kapardakāni tribhiḥ śatair abhyadhikāni pañca || YKT. 117:39 ||

¹⁶ ... kāṛṣāpaṇa-sahasrāṇi triṃśan mūlyam labheta saḥ || YKT. 95:27 ||

3.3.3 ศุภรณินิธิสาระ (c. 10th-14th cent.)

(1) มาตราชั่ง

ศุภรณินิธิสาระกำหนดมาตรฐานกลางในการชั่งน้ำหนักเพียงมาตรฐานเดียวสำหรับอัญมณีทุกชนิดที่สามารถประเมินราคาได้ ประกอบด้วย เพชร ไข่มุก ทับทิม มรกต ไพลิน บุษราคัม ไพฑูรย์ และประพาพ ส่วนเพทายจะไม่นำมาประเมินราคา เพราะถือว่าม้ค่าน้อยมาก (ŚNS. 4.2.65) มาตราชั่งเริ่มจากหน่วยขนาดเล็กที่สุดคือ “กะษุม่า” (kṣumā) หรือเมล็ดลินิน (*Linum usitatissimum*) ถัดมาคือหน่วยเมล็ดมะกล่ำตาหนู ซึ่งมีคำเรียกว่า “รักติ” (rakti) หรือ “รักติกา” (raktikā) จากนั้นคือหน่วยน้ำหนักเงิน “กัฏังกะ” (ṭaṅka) และสิ้นสุดที่หน่วยขนาดใหญ่ที่สุดคือ “โตละ” (tola) ซึ่งเป็นหน่วยน้ำหนักทองคำ มาตราชั่งแสดงในแผนภาพข้างล่าง สำหรับข้อความที่ทำตัวหนา หมายถึง มาตราชั่งที่เกี่ยวข้องกับเพชรโดยตรง

ระบบชั่งอัญมณี	เงื่อนไข
20 กะษุม่า เป็น 1 รักติ	ยกเว้นไข่มุก
3 รักติ เป็น 4 กะษุมละ	เฉพาะไข่มุก
24 รักติ เป็น 1 กัฏังกะ	อัญมณีทุกชนิด
4 กัฏังกะ เป็น 1 โตละ	เฉพาะทองและประพาพ

ภาพที่ 6. มาตราชั่งอัญมณีในศุภรณินิธิสาระ (ŚNS. 4.2.66-67)¹⁸

(2) มาตราเงินตรา

หน่วยเงินตราที่ใช้ในศุภรณินิธิสาระมี 2 หน่วย คือ หน่วยกษาปณ์ทอง เรียกว่า สุวรรณะ (suvarṇa) และหน่วยกษาปณ์เงิน เรียกว่า กรรณะ (karṣa) หรือ

¹⁷ suvarṇo manunā yas tu proktaḥ ṣoḍaśamāśakaḥ |

tasya saptatimo bhāgaḥ samjgārūpaṁ kariṣyati || GP. 1.73.17 ||

“พระมนูตรัสว่า 1 สุวรรณะ คือ 16 มาษกะ 1/70 ของสุวรรณะเรียกว่า ฐปะ (รูปกะ)”

¹⁸ kṣumāvīmśatibhī rakti ratnānām mauktikaṁ vinā |

raktitrayaṁ tu muktāyās catuḥkṛṣṇalakair bhavet || ŚNS. 4.2.66 ||

caturvīmśatibhis tābhī ratnaṭaṅkas tu raktibhiḥ |

ṭaṅkaś caturbhis tolaḥ syāt svarṇavidrumayoḥ sadā || ŚNS. 4.2.67 ||

ราชตกรณะ (rājatakarṣa) ค่าของเงินเป็นไปตามบทร้อยกรองที่ว่า “ในที่นี้ 8 รักษิ เทากับ 1 มาษะ, 1 สุวรรณะ เทากับ 10 มาษะ, เพชรที่มีราคา 5 สุวรรณะ จะเท่ากับ 80 กระษะเงิน”¹⁹ เมื่อเทียบหน่วยน้ำหนักพื้นฐานเป็นรักษิ เงินตรา 1 สุวรรณะ (= 80 รักษิ) มีค่ามากกว่า 1 กระษะ (= 5 รักษิ) ถึง 16 เท่า

4. วิธีการประเมินราคาอัญมณี: เพชร

ตามตำรารัตนปริกษา เพชรเป็นอัญมณีที่มีค่าสูงสุดในบรรดาอัญมณีทั้งปวง อีกทั้งมีรูปทรงที่พิเศษกว่าอัญมณีอื่นใด กล่าวคือประกอบด้วยด้าน 8 ด้าน และมุม 6 มุม การประเมินราคาเพชรจึงมีมาตรฐานเฉพาะแตกต่างจากอัญมณีชนิดอื่น มูลค่าของเพชรไม่ได้อยู่ที่น้ำหนักเป็นสำคัญ ดังที่ยุกติกลปตรระบุไว้ว่า “สำหรับอัญมณีทั้งหลายทั้งปวง น้ำหนักเป็นสาเหตุที่ทำให้มีราคาสูง แต่ผู้รู้ทั้งหลายกล่าวว่า น้ำหนักของเพชรไม่ได้เป็นสาเหตุของการมีราคาสูง” (YKT. 103:9)²⁰ ทั้งนี้มิได้หมายความว่าน้ำหนักไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ การประเมินราคาเพชรยังคงพิจารณาตามน้ำหนักเช่นเดียวกับอัญมณีอื่นทั่วไป หากแต่เพชรมีราคาสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับอัญมณีชนิดอื่นในน้ำหนักที่เท่ากัน ดังมีตัวอย่างข้อความจากรัตนปริกษาของพุทธภักฏฐะระบุไว้ดังนี้ “เพชรที่เจียรระไนแล้วมีน้ำหนักคำนวณได้ 1 ตันฑุละ จะมีราคาเท่ากับทับทิมที่มีคุณสมบัติดีเลิศ 1 มาษะกะ” (BRP. 33) เมื่อทำการคำนวณเปรียบเทียบกับหน่วยพื้นฐานเมลิตมะกล่าดาหุ ผลปรากฏว่า ในราคาเท่ากันนั้น น้ำหนักของเพชรน้อยกว่าน้ำหนักของทับทิมประมาณ 3-4 เท่า²¹

¹⁹ atrāṣṭaraktiko māṣo daśamāṣaiḥ suvarṇakaḥ |
svaṇṇasya tat pañcamūlyam rājatāśṭīkarṣakam || ŚNS. 4.2.70 ||

²⁰ gurutā sarvaratnānām gāuravādhānakāraṇam |
vajre tān vāiparītyena sūrayaḥ paricakṣate || YKT. 103:9 ||

²¹ เพชร 1 ตันฑุละ ตามตำราของพุทธภักฏฐะมีราคา 200 รูปกะ น้ำหนักเพชร 1 ตันฑุละ มีค่าเท่ากับ 1 3/5 คัญชา ส่วนทับทิม 1 มาษะกะ มีค่าเท่ากับ 5 คัญชา ฉะนั้น น้ำหนักทับทิมจึงมีค่ามากกว่าน้ำหนักเพชร 3 1/8 เท่า

ข้อมูลการประเมินราคาเพชรในวรรณคดีสันสกฤต 3 เรื่อง ได้แก่ พุทฺธสัหิตา ยุกติกัลปตรุ และศุภรณินิธิสาระ มีรายละเอียดดังนี้

4.1 พุทฺธสัหิตาและยุกติกัลปตรุ

เนื่องจากพุทฺธสัหิตาและยุกติกัลปตรุมีวิธีกำหนดมาตรฐานราคาเพชรใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอข้อมูลคู่ขนานกันไปในหัวข้อเดียวกัน จากการวิจัยพบว่า ก่อนที่จะชั่งน้ำหนักเพชร ผู้ตรวจสอบจะต้องนำเพชรมาประเมินคุณสมบัติต่างๆ เช่น ความทนทาน รัศมี ประกาย ตำหนิ ฯลฯ เมื่อพบว่าเพชรนั้นมีคุณสมบัติครบถ้วนสมบูรณ์จึงจะนำมาประเมินราคาตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ต่อไป

พิกัตรราคาเพชรเริ่มต้นที่น้ำหนักสูงสุด 20 ตันฑุละ ราคา 200,000 การซาปณะ น้ำหนักเพชรที่ลดลงจากเดิมครั้งละ 2 ตันฑุละ จะมีราคาลดลงไปตามสัดส่วนจนถึงพิกัตสินสุตที่ 2 ตันฑุละ ถ้าน้ำหนักเพชรต่ำกว่า 2 ตันฑุละ จะไม่มีราคา จากการเปรียบเทียบข้อมูลจะเห็นว่า แม้ในภาพรวมพิกัตรราคาเพชรจากตำราทั้งสองฉบับจะมีลักษณะบางประการคล้ายกันก็ตาม แต่ในรายละเอียด การกำหนดสัดส่วนของการลดราคาแทบจะไม่เหมือนกันเลย ยกเว้นอัตราราคาที่ 20 ตันฑุละ, 4 ตันฑุละ และ 2 ตันฑุละ ซึ่งระบุข้อมูลตรงกัน

น้ำหนัก (ตันขุลง)	VBS.		YKT.	
	วิธีคำนวณ	ราคา (การฆาปนณะ)	วิธีคำนวณ	ราคา (รูปกะ)
20	ราคาสูงสุด	200,000	ราคาสูงสุด	200,000
			ราคาตั้งต้น	
18	หย่อนไป 1/4	150,000	เท่ากับ 2/3	133,333 1/3
16	หย่อนไป 1/3	66,666 1/3	เท่ากับ 1/2	100,000
14	หย่อนไป 1/2	100,000	เท่ากับ 1/4	50,000
12	เท่ากับ 1/3	66,666 2/3	เท่ากับ 1/13	15,384 5/8
10	เท่ากับ 1/5	40,000	เท่ากับ 1/30	6,666 2/3
8	เท่ากับ 1/16	12,500	เท่ากับ 1/60	3,333 1/3
6	เท่ากับ 1/25	8,000	เท่ากับ 1/80	2,500
4	เท่ากับ 1/100	2,000	เท่ากับ 1/100	2,000
2	เท่ากับ 1/1000	200	เท่ากับ 1/1,000	200
1	(ไม่มีข้อมูล)		ราคาน้อยมาก	

ภาพที่ 7. ข้อมูลเปรียบเทียบราคาเพชรสมบุรณ์ระหว่าง พุทธศักราช กับ ยุคติกัลปตรุ (VBS. 80.12-14; YKT. 103:13-104:15)²²

นอกจากนี้ ตำราทั้งสองยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับราคาของเพชรที่บกพร่องด้านคุณสมบัติบางประการ หรือมีคุณสมบัติไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ซึ่งอาจประเมินราคาตามน้ำหนักได้แต่ราคาจะไม่สูงเท่าเพชรที่สมบุรณ์กว่า ในกรณีนี้พุทธศักราชและยุคติกัลปตรุให้รายละเอียดที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางข้างล่าง

²² sitasarsapāṣṭakam taṇḍulo bhavet taṇḍulais tu viṃṣatyā |
tulitasya dve lakṣe mūlyam dvi dvya ūnite caitat || VBS. 80.12 ||
pādatryaṃsārdhonaṃ tribhāgapāṇicāṃśaṣoḍaśāṃśās ca |
bhāgaś ca pañcaviṃśaḥ śatikaḥ sāhasrikaś ceti || VBS. 80.13 ||
sarvadravyābhedyam laghv ambhasi tarati raśmivat snigdham |
taḍidanaśakracāpopamaṃ ca vajraṃ hitāyoktam || VBS. 80.14 ||
yāni ca budbudadalitāgraciṭavāsīphalapradīrghāṇi |
sarveṣāṃ caiteṣāṃ mūlyād bhāgo 'ṣṭamo hāniḥ || VBS. 80.16 ||

ตำรา	ข้อบกพร่อง	น้ำหนัก (ต้นทุเล)	วิธีคำนวณราคา
VBS.	1) มีฟองอากาศ 2) มุมบิ่น 3) เม็ดลึบ 4) รูปทรงยาว	ตามที่ประเมินได้	ลดลง 1/8 ของราคาเต็ม ตามตารางที่ 7
YKT.	1) เพชรมีตำหนิให้โทษจำนวนน้อย ทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็น 2) เพชรมีตำหนิให้โทษจำนวนมาก ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ 3) เพชรชำรุดเสียหาย (สีแดง)	ตามที่ประเมินได้	1/10 ของราคาเต็ม ไม่ควรถึง 1/100 ของราคาเต็ม 1/4 ของราคาเพชรพราหมณ์ชาติ (ราคาเพชรตามตารางที่ 7)

ภาพที่ 8. ข้อมูลเปรียบเทียบราคาเพชรไม่สมบูรณ์ระหว่าง พุทธศักราช กับ
ยุคติกุลปตรู (VBS. 80.16; YKT. 104:16-18)²³

4.2 ศุภรณัตติสาระ

การประเมินราคาอัญมณีตามตำราศุภรณัตติสาระมีหลักการพื้นฐานที่ไม่ต่าง
จากรัตนปริกษานับอื่นๆ กล่าวคือ จะต้องนำอัญมณีมาประเมินคุณสมบัติด้านสี
รัศมี ขนาด แหล่งกำเนิด รูปทรง ตำหนิ และน้ำหนัก เป็นลำดับแรก เพื่อให้แน่ใจว่า
ปราศจากลักษณะให้โทษ (SNS. 4.2.54) และการกำหนดราคาใช้น้ำหนักเป็น
มาตรฐาน ทว่าในรายละเอียดปลีกย่อยนั้นแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

สำหรับอัญมณีทุกชนิด ค่าน้ำหนักที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการกำหนดราคา
คือ 1 รัตติ เท่ากันหมด ราคาอัญมณีทั่วไปต่อน้ำหนัก 1 รัตติ อยู่ที่ 1 สุวรรณะ แต่
เพชรนั้นมีราคาสูงถึง 5 สุวรรณะ (SNS. 4.2.68) ซึ่งสูงที่สุดไบนราคาอัญมณีทั้งหมด

²³ alpenāpi hi doṣeṇa lakṣyālakṣyeṇa dūṣitam |
svamūlyād daśamaṃ bhāgaṃ vajraṃ labhati mānavah || YKT. 104:16 ||
prakaṭānekadoṣasya svalpasya mahato 'pi vā |
svamūlyācchataśo bhāgo vajrasya na vidhīyate || YKT. 104:17 || ||
yam mūlyam vrāhmaṇe proktaṃ pādonam api vāhuje |
anenaiva krameṇaiva maṇi-mūlyam vidhīyate || YKT. 104:18 ||

ทั้งนี้จะเป็นเพราะปัจจัยด้านรูปทรงซึ่งมีลักษณะเป็นเหลี่ยมเป็นมุม สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่ว่า อัญมณีที่มีรูปทรงตั้งไปไม่จะมีราคาสูงที่สุด (SNS. 4.2.57) ราคาเพชรคำนวณจากจำนวนรวมของเมล็ดมะกล่ำตาหนูที่ใช้เป็นหน่วยเทียบน้ำหนัก (SNS. 4.2.71) อย่างไรก็ตาม ราคาอาจมีการเปลี่ยนแปลง ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ รูปทรง ขนาด รวมถึงคุณภาพหรือความสมบูรณ์ของคุณสมบัติ รายละเอียดมีดังนี้

1) ด้านรูปทรง: กรณีเพชรมีขนาดใหญ่ตามมาตรฐาน เพชรรูปทรงแบนราคาจะลดลง 1 ใน 3 ของราคามาตรฐาน ส่วนเพชรรูปทรงตั้งกรวด ราคาจะลดลงเหลือครึ่งหนึ่งของราคามาตรฐาน (SNS. 4.2.71-72)

2) ด้านขนาด: หากเพชรมีขนาดเล็กกว่าหรือใหญ่กว่ามาตรฐาน การคำนวณราคาจะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ดังนี้

ก. กรณีเพชร 1 เม็ด น้ำหนัก 1 รัตติ มีขนาดใหญ่กว่ามาตรฐาน ราคาจะคิดเป็น 5 เท่าของราคามาตรฐาน (SNS. 4.2.69a)

ข. กรณีซื้อเพชรขนาดเล็กกว่ามาตรฐาน จำนวน 2 เม็ด ซึ่งน้ำหนักรวมกันได้ 1 รัตติ ราคาจะคิดเพียงครึ่งหนึ่งของราคามาตรฐาน (SNS. 4.2.72)

ค. กรณีซื้อเพชรเม็ดเล็กกว่ามาตรฐานในปริมาณมาก ราคาจะไม่คิดตามจำนวนเมล็ดมะกล่ำตาหนูดังคำประพันธ์ที่ว่า “ราคาของอัญมณีทั้งหลายที่เล็กมากๆ พึงเป็นไปตามจำนวนนับ ยกเว้นเพชร” (SNS. 4.2.83a) ในทางตรงกันข้ามให้นับจำนวนเม็ดของเพชรที่จะซื้อ แล้วคำนวณราคาตามสูตรที่กำหนดไว้ (SNS. 4.2.74-75a) โดยราคาเพชรเม็ดเล็กแบ่งเป็น 2 อัตรา²⁴ ดังนี้

$$\text{อัตราที่ 1} = \frac{9 \times \text{จำนวนเม็ด}}{30} \times \frac{1}{16} \times \text{จำนวนเม็ด} \quad \text{อัตราที่ 2} = \frac{\frac{1}{5} \times \text{จำนวนเม็ด}}{30} \times \frac{1}{16} \times \text{จำนวนเม็ด}$$

3) ด้านความสมบูรณ์ของคุณสมบัติ: ในกรณีเพชรมีคุณภาพปานกลางหรือคุณภาพด้อยกว่ามาตรฐาน ราคาจะเป็นครึ่งหนึ่งของราคามาตรฐาน หากเพชรนั้นขาดคุณสมบัติที่ดี ราคาจะพิจารณาเหลือครึ่งหนึ่งหรือไม่เกิน 1 ใน 4 ของราคามาตรฐาน (SNS. 4.2.73)

²⁴ Basu และ Sarkar มีความเห็นคล้ายกันว่า อัตราราคาทั้งสองใช้กับเพชรที่มีคุณภาพด้อยกว่ามาตรฐาน (Basu, 191, pp. 143; Sarkar, 2008, pp. 116)

4) กรณีซื้อเพชรน้ำหนักมากกว่า 100 รักติ ราคาจะประเมินจากขนาดและรูปทรง และมีเกณฑ์การคำนวณดังนี้

ก. เพชรขนาดใหญ่มาก (ใหญ่กว่ามาตรฐาน) ทุกๆ 100 รักติ จะถูกหักค่าน้ำหนักออกไป 20 รักติ หรือคิดราคาเพียงร้อยละ 80 ของน้ำหนักที่ชั่งได้ (ŚNS. 4.2.77)

ข. เพชรขนาดใหญ่ รูปทรงแบน ราคาจะลดลงเหลือร้อยละ 50 (ŚNS. 4.2.77)

ค. เพชรขนาดใหญ่ รูปทรงดั่งกรวด ราคาจะลดลงร้อยละ 40 หรือคิดเพียงร้อยละ 60 ของน้ำหนักที่ชั่งได้ (ŚNS. 4.2.78)

อนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเพชรหรืออัญมณีชนิดใด ราคาอาจยิ่งตกต่ำลงได้ หากพระเจ้าแผ่นดินมีจรรยาวัตรที่เสื่อมทราม (ŚNS. 4.2.58)²⁵

²⁵ ekasyaiva hi vajrasya tv ekaraktimitasya ca |
 suviṣṭādalasyaiva mūlyam pañcasuvarṇakaṃ || ŚNS. 4.2.68 ||
 raktikādalavistārāc chreṣṭhaṃ pañcaguṇaṃ yadi |
 yathā yathā bhaven nyūnaṃ hīnamāulyaṃ tathā tathā || ŚNS. 4.2.69 ||
 yathā gurutaraṃ vajraṃ tanmūlyam raktivargataḥ |
 tṛtīyāṃśavihīnaṃ tu cipiṭasya prakīrtitaṃ || ŚNS. 4.2.71 ||
 arddhan tu śarkarābhāsyā cottamaṃ mūlyam īritaṃ |
 raktikāyās ca dve vajre tadarddhaṃ mūlyam arhataḥ || ŚNS. 4.2.72 ||
 tadarddhaṃ bahavo 'rhanti madhyā hīnā yathā guṇaiḥ |
 uttamārdhaṃ tadarddhaṃ vā hīrakā guṇahānataḥ || ŚNS. 4.2.73 ||
 vargaraktiṣu sandhāryaṃ kalānāṃ navakaṃ pṛthak |
 tathāṃśapañcakaṃ pūrvam triṃśadbhis tad bhajet tataḥ || ŚNS. 4.2.74 ||
 labdhaṃ kalāsu saṃyojyaṃ kalānāṃ ṣoḍaśāṃśakaiḥ || ŚNS. 4.2.75a ||
 śatād ūrdhvaṃ raktivargādd hraso viṃśatiraktikāḥ |
 pratiśatāt tu vajrasya suviṣṭādalasya ca |
 tathaiva cipiṭasyāpi viṣṭṛtasya ca hrāsayet || ŚNS. 4.2.77 ||
 śarkarābhāsyā pañcāśac catvāriṃśac ca vaikataḥ || ŚNS. 4.2.78 ||
 ... rājadauṣṭyāc ca ratnānāṃ mūlyam hīnādhikaṃ bhavet || ŚNS. 4.2.58b ||

5.อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลว่าด้วยการประเมินราคาอัญมณีในวรรณคดีเรื่อง พุทิตสัหิตา, ยุกติกัลปตรู และศุภรณีสาระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศาสตร์แห่งอัญมณีอินเดีย โดยมุ่งพิจารณาที่มาและลักษณะทั่วไปของมาตรฐานราคาอัญมณี ตลอดจนวิธีการประเมินราคาอัญมณี ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ในภาพรวม ศาสตร์แห่งอัญมณีอินเดียมีหลักเกณฑ์การประเมินราคาอัญมณีที่เป็นระบบ องค์ประกอบหลักของการประเมินราคามี 2 ส่วน คือ น้ำหนักและมูลค่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวัดมูลค่าอัญมณีใช้น้ำหนักเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลให้มาตรฐานราคาอัญมณีแตกต่างกันได้ คือ ความสมบูรณ์พร้อมของคุณสมบัติ ในที่นี้หมายถึง ปริมาณมากน้อยของลักษณะคุณและลักษณะโทษ ฉะนั้น ผู้ประเมินราคาอัญมณีจึงไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้พื้นฐานด้านการคำนวณ มาตราชั่ง และมาตราเงินตรา แต่ยังต้องมีทักษะในการตรวจสอบและพิสูจน์คุณสมบัติของอัญมณีเป็นอย่างดี

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลพิกัตราคาเพชรจากวรรณคดี 3 เรื่องที่นำมาเป็นตัวอย่าง จะเห็นว่ามาตรฐานการประเมินราคาเพชรล้วนแล้วแต่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงเวลาการประพันธ์และภูมิภาคที่ผู้ประพันธ์อาศัยอยู่แตกต่างกัน จะเห็นว่างานนิพนธ์แต่ละฉบับมีระยะเวลาในการประพันธ์ห่างกันราว 300-500 ปี ผู้ประพันธ์พุทิตสัหิตาอาศัยอยู่ในแคว้นอวันตี ส่วนผู้ประพันธ์ยุกติกัลปตรูอาศัยอยู่ในแคว้นมาลวะ ซึ่งทั้งสองแคว้นนี้ต่างก็ตั้งอยู่ในดินแดนมध्यประเทศ และมีความสำคัญมาแต่อดีตทั้งในด้านการเมืองและการค้า ส่วนศุภรณีสาระนั้นไม่พบข้อมูลภูมิหลังของผู้ประพันธ์ ในบางกรณีอาจพบว่าข้อมูลอัตราราคาเพชรระหว่างงานนิพนธ์บางฉบับมีความพ้องกันเป็นบางอัตรา แต่แท้จริงแล้วมูลค่าการซื้อขายไม่เท่ากันเพราะว่าฐานอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราแตกต่างกันนั่นเอง อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ หน่วยชั่งและหน่วยเงินตราสำหรับซื้อขายอัญมณีในตัวอย่างพิกัตราคาเพชรมีทั้งความสับสนและความเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าธรรมเนียมการประเมินราคาเพชรมีวิวัฒนาการ ซึ่งอาจมีเรื่องของบริบททางเศรษฐกิจและนโยบายของผู้ปกครองแคว้นในแต่ละสมัยเข้ามา

เกี่ยวข้อง ก่อนที่อื่นเดียจะเปลี่ยนไปใช้มาตรฐานการประเมินราคาอัญมณีแบบสากล
อย่างเช่นในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเป็นเพียงข้อมูลในเชิงทฤษฎี
จุดมุ่งหมายหลักของงานนิพนธ์เหล่านี้คือ การรวบรวมองค์ความรู้เรื่องอัญมณีที่
สืบทอดมาแต่อดีตหรือปรากฏแพร่หลายในสมัยของผู้ประพันธ์ เพื่อเป็นคู่มือสำหรับ
พระเจ้าแผ่นดินไว้ใช้เป็นหลักในการปกครองราชอาณาจักร ดังนั้นหลักฐานที่มีจึงไม่
เพียงพอที่จะบ่งชี้ได้ว่า ระบบการประเมินราคาอัญมณีที่นำมาเสนอนี้ได้มีการนำไป
ใช้จริงในหมู่พ่อค้าอัญมณีหรือไม่ และครอบคลุมตลาดการค้าอัญมณีในภูมิภาคใด
บ้าง แต่อย่างน้อยที่สุดงานวิจัยนี้ก็เป็นเครื่องพิสูจน์ว่า เพชรเป็นอัญมณีที่คนอินเดีย
ให้ความสำคัญอย่างมาก และสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่อินเดียมาอย่าง
ต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าอัญมณีชนิดอื่นๆ ซึ่งมีความ
สำคัญรองลงมาจากเพชรนั้นก็ยังมีข้อมูลการประเมินราคาที่น่าสนใจ และควรทำการ
ศึกษาโดยละเอียดต่อไป

6. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานปวีรัช ทัดแก้ว อาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาในการพัฒนาบทความนี้จนสำเร็จลุล่วง
ด้วยดี และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิอ่านประเมินบทความทุกท่านที่กรุณาให้คำ
แนะนำและข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อบทความนี้

รายการอ้างอิง

- Basu, B. D. (1914). *The sacred books of the Hindus: The Sukraniti: Translated by various Sanskrit scholars* (Vol. XIII). Allahabad: Indian Press.
- Beinert, R. A. (2003). *Windows on a medieval world: Medieval Piety As Reflected In The Lapidary Literature Of The Middle Ages*. (Master's Thesis), Memorial University of Newfoundland, Newfoundland.

- Bhat, M. R. (2003). *Varāhamihira's Br̥hat Saṃhitā Part Two: with English Translation, Exhaustive Notes and Literary Comments*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Burns, A. R. (1965). *Money and Monetary Policy in Early Times*. New York: Routledge.
- Kangle, R. P. (2014a). *The Kauṭīliya Arthaśāstra Part I: Sanskrit Text with a Glossary*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Kangle, R. P. (2014b). *The Kauṭīliya Arthaśāstra Part II: An English Translation with Critical and Explanatory Notes*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Kenoyer, J. M. (2010). Measuring the Harappan world: Insights into the Indus order and cosmology. In I. Morley & C. Renfrew (Eds.), *The Archaeology of Measurement: Comprehending Heaven, Earth and Time in Ancient Societies* (pp. 106-121). New York: Cambridge University Press.
- Lapidaries. (2005). In T. Glick, S. J. Livesey, & F. Wallis (Eds.), *Medieval Science, Technology, And Medicine* (pp. 306-307). New York: Routledge.
- McIntosh, J. R. (2008). *The Ancient Indus Valley: New Perspective*. California: ABC-CLIO.
- Oppert, G. (1882). *Śukranītisāra Vol. I.: Text, Variae Lectiones, &c*. Madras: E. Keys at the Government Press.
- Prasad, P. C. (1997). *Foreign Trade and Commerce in Ancient India*. New Delhi: Abhinav Publications.
- Radha Kanta Deva. (1967). śvetakaṃ, śvetakaḥ *Śabdakalpadrūma or An Encyclopædic Dictionary of Sanskrit Words Arranged in Alphabetical Order* (Vol. 5, pp. 181). Varanasi: Chowkhamba Sanskrit Series Office.
- Ratnaparīkṣā of Buddhabhaṭṭa. (1896). In L. Finot (Ed.), *Les Lapidaires Indiens* (pp. 1-58). Paris: Librairie Émile Bouillon.
- Sarkar, B. K. (2008). *The Positive Background of Hindu Sociology: Non-Political*

(Vol. I). Delhi: Cosmo Publications.

Shastri, N. G. (Ed.) (1935). *Śrīṭ Manuṣṁṛitīḥ : śrīkullūkabhaṭṭapraṇīṭayā man varthamuktāvalyā kṣepakaparīśiṣṭaślokaīrakārādīkośena ca sahitā* (The Manusmṛiti with the manvarthamuktavali commentary of Kulluka Bhatta) Benares: Chowkhambha Sanskrit Series Office.

Smith, R. L. (2009). *Premodern Trade in World History*. New York: Routledge.

Tripāṭhī, A. V. (1968). *Bṛhat Saṁhitā (Part II) by Varāhamihira: with the Commentary of Bhaṭṭotpala*. Varanasi: Varanaseya Sanskrit Vishvavidyalaya.

คำอธิบายอักษรย่องานนิพนธ์ภาษาสันสกฤต

BhU. Śrīvarāhamihirācāryavīracitā Bhaṭṭotpalaṭvīṛṭṭisāhitā Bṛhatsaṁhitā (A.D. 966)

BRP. Buddhabhaṭṭa's Ratnaparīkṣā (c. A.D. 500-600)

GP. Garuḍa-Purāṇa (c. A.D. 900)

KAS. Kauṭīlya's Arthasāstra (c. 321-296 B.C., also 400 B.C.-A.D.300)

Mn. Manuṣṁṛiti (c. 200 B.C. - A.D. 200)

ŚNS. Śukra-Nīṭisāra (c. 10th-14th cent. A.D.)

VBS. Varāhamihira's Bṛhatsaṁhitā (c. A.D. 550-600)

YKT. Bhoja's Yuktikalpataru (A.D. 1075)

Received: March 1, 2019

Revised: May 13, 2020

Accepted: May 19, 2020

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระ กับขนาดบริเวณสระในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เอกพล กันทอง*

บทคัดย่อ

บริเวณสระ คือ ขอบเขตการปรากฏค่าความถี่สั้นพ้องของเสียงสระในเชิงกลศาสตร์ ซึ่งค่าความถี่สั้นพ้องนี้ก็หมายถึง ค่าความถี่สั้นพ้องเด่น ที่ใช้อธิบายคุณสมบัติของเสียงสระในเชิงกลศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระกับขนาดบริเวณสระเป็นประเด็นที่นักกลศาสตร์และนักวิจัยหลายท่านกล่าวถึงมาอย่างยาวนาน แต่งานวิจัยที่ผ่านมาในอดีตนั้นไม่ได้อธิบายความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นสำคัญ

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระกับขนาดบริเวณสระ โดยมีสมมติฐานคือ คุณสมบัติสระ ได้แก่ คุณสมบัติสั้น-ยาว คุณสมบัติโอษฐ์-นาสิก และคุณสมบัติน้ำเสียง ไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของบริเวณสระ

งานวิจัยนี้ศึกษาสระเดี่ยวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 5 ภาษา ได้แก่ ภาษากะเหรี่ยงโป ภาษาแฉก ภาษาอิมปี ภาษาละเม็ต และภาษาบรู โดยใช้ผู้บอกภาษาเพศชาย จำนวนภาษาละ 3 คน รวม 15 คน โปรแกรมที่ใช้บันทึกเสียงและใช้วิเคราะห์ข้อมูลทางกลศาสตร์ คือ โปรแกรม Praat สำหรับรายการคำทดสอบสร้างขึ้นตามจำนวนสระเดี่ยวในระบบของแต่ละภาษา และจะถูกคัดเลือกมา 5 คำ ต่อ 1 สระ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางกลศาสตร์ ได้แก่ ค่าความถี่สั้นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 และนำมาปรับค่าเพื่อลดความแตกต่างในการออกเสียงระหว่างบุคคลด้วยวิธีการ

* นิสิตปริญญาเอก ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, ติดต่อได้ที่: ekapon.kantong@hotmail.com

เอส-เซนทรอยด์ การคำนวณขนาดบริเวณสระใช้สูตรการคำนวณพื้นที่ของรูปหลายเหลี่ยม

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก คุณสมบัติความสั้นยาวมีความสัมพันธ์กับขนาดบริเวณสระ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากสระที่มีคุณสมบัติสระยาวในภาษาบรูมีบริเวณสระกว้างกว่าสระที่มีคุณสมบัติสระสั้นอย่างมีนัยสำคัญ ประเด็นที่สอง คุณสมบัติโอษฐ์-นาสิกไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดบริเวณสระ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากสระที่มีคุณสมบัติสระโอษฐ์ในบางภาษามีบริเวณสระแคบกว่าสระที่มีคุณสมบัติสระนาสิก และในทางกลับกันสระที่มีคุณสมบัติสระโอษฐ์ในบางภาษามีบริเวณสระกว้างกว่าสระที่มีคุณสมบัติสระนาสิก ประเด็นที่สาม คุณสมบัติน้ำเสียงไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดบริเวณสระ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากสระเสียงพูดปรกติในบางภาษามีบริเวณสระทั้งกว้างกว่าและแคบกว่าสระเสียงพูดต่ำลึก และสระเสียงพูดปรกติในบางภาษามีบริเวณสระทั้งกว้างกว่าและแคบกว่าสระเสียงพูดลมแทรก

คำสำคัญ: สระ; คุณสมบัติสระ; ขนาดบริเวณสระ; ภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้; กลสัทศาสตร์

Relationship between Vowel Quality and Vowel Space Size in Southeast Asian Languages

Ekapon Kantong^{*}

Abstract

Vowel space is a boundary of resonant frequency in Acoustics Phonetics, which is a formant frequency that explains vowel quality. The relationship between vowel quality and a vowel space size has been investigated by many researchers, but no one has described the relationship clearly.

The aims of the present work are to study and to compare the relationship between vowel quality and a vowel space size. The researcher hypothesized that vowel qualities (i.e. vowel length quality, oral-nasal quality, and register quality) were not related to a vowel space size.

The methods of this study were to investigate monophthongs of the five Southeast Asian languages (i.e. Pwo Karen, Saek, Mpi, Lamet, and Bru). The participants of the study were 15 males (3 males for each language). Praat program was used for recording sounds and analyzing acoustic data. Word lists were created based on the vowel inventory of each language. The five test tokens of each vowel were selected for acoustic analysis. The acoustic measurement of vowel focused on the first formant frequency (F1) and the second formant frequency (F2). The measurement value in Hertz of the formant frequencies was normalized by reducing the difference among speakers with

^{*} Doctoral Candidate, Department of Linguistics, Faculty of Humanities, Naresuan University, e-mail: ekapon.kantong@hotmail.com

the S-centroid vowel normalization. The vowel space size was calculated using the polygon space formula.

The results of study showed the relationship between vowel quality and a vowel space size in three main points. The first point was that the vowel length quality did not correspond with the vowel space size, which did not support the hypothesis. As we can see, that the long vowel in Bru has larger vowel space size than the short vowel. The second point was that the oral-nasal quality did not correspond with the vowel space size. This supported the hypothesis in that oral vowels in some languages have a smaller vowel space size than their nasal vowels, while oral vowels in some languages have a larger vowel space size than their nasal vowels. The third point was that the register quality did not correspond with the vowel space size, which supported the hypothesis. It could be noticed that modal-voiced vowels in some languages have both larger and smaller vowel space sizes than their creaky-voiced vowels. Likewise, modal-voiced vowels in some languages have both larger and smaller vowel space sizes than their breathy-voiced vowels.

Keywords: vowel; vowel quality; vowel space size; Southeast Asian language; Acoustics phonetics

1. บทนำ

ในระบบสระนั้น สระแต่ละสระมีความแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากคุณสมบัติสระ (vowel quality) ในหลายมิติ ได้แก่ การเคลื่อนที่ของลิ้น ลักษณะของริมฝีปาก คุณสมบัติสั้น-ยาว คุณสมบัติไอโซซัวร์-นาสิก และคุณสมบัติน้ำเสียง เดวิด เอเบอร์ครอมบี (Abercrombie, 1967) กล่าวว่า คุณสมบัติสระที่แตกต่างกัน เป็นผลมาจากรูปร่างของอวัยวะภายในช่องปากและลำคอในขณะที่ออกเสียง ความแตกต่างของรูปร่างภายในช่องทางเดินเสียงนี้เอง ที่ส่งผลทำให้ลักษณะทางกายภาพของเสียงสระมีความแตกต่างตามไปด้วย (Ladefoged, 2001) เนื่องจากกระแสลมภายในช่องทางเดินเสียงเกิดการสั่นพ้อง (resonance) โดยความถี่สั่นพ้อง (resonant frequency) ที่เกิดขึ้นจะเป็นความถี่เฉพาะรูปร่างของช่องทางเดินเสียงลักษณะหนึ่ง ดังนั้นเสียงสระแต่ละเสียงก็จะมีค่าความถี่สั่นพ้องที่ต่างกัน

บริเวณเสียงสระ (vowel space) เกิดขึ้นจากค่าความถี่สั่นพ้องเด่น (formant frequency) ได้แก่ ค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 จะสัมพันธ์กับการเคลื่อนที่ของลิ้นในแนวตั้ง (tongue height) และค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 2 จะสัมพันธ์กับการเคลื่อนที่ของลิ้นในแนวนอน (tongue advancement) โดยความสัมพันธ์ระหว่างค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 2 จะเรียกว่า บริเวณเสียงสระ ซึ่งสามารถนำมาแสดงเป็นแผนภาพจากการพล็อตค่าได้ โดยบริเวณเสียงสระโดยรวม (overall vowel space) จะสะท้อนให้เห็นตำแหน่งและขอบเขตของพื้นที่สระ (vowel area) ในการออกเสียงสระเชิงสรีรศาสตร์

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับบริเวณสระ แสดงให้เห็นว่าบริเวณเสียงสระสัมพันธ์กับคุณสมบัติสระได้แก่ การเคลื่อนที่ของลิ้นเป็นสำคัญ เนื่องจากลักษณะการเคลื่อนที่ของลิ้นในช่องปากขณะที่ออกเสียงสระแต่ละสระ จะทำให้เกิดการสั่นพ้องที่ต่างกัน โดยมีได้กล่าวถึงคุณสมบัติสระอื่นๆ ได้แก่ ลักษณะของริมฝีปาก คุณสมบัติสั้น-ยาว คุณสมบัติไอโซซัวร์-นาสิก และคุณสมบัติน้ำเสียง ว่ามีความสัมพันธ์อย่างไรกับบริเวณเสียงสระ

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นบริเวณที่มีความหลากหลายทางภาษา และมี

สระในระบบที่มีคุณสมบัติสระในมิติต่างๆ อย่างครบถ้วน จึงเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจในการศึกษาในประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระกับขนาดบริเวณสระจากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับสระในภาษาไทยตะวันออกเฉียงใต้เชิงกลศาสตร์ เป็นงานที่เน้นวิเคราะห์ค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 แม้จะมีการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระอื่นๆ กับขนาดบริเวณสระ แต่เป็นเพียงการให้ข้อสังเกตเท่านั้น

งานวิจัยที่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสั้น-ยาว ของเสียงสระกับขนาดบริเวณสระ เช่น งานของเอบรัมสัน (Abramson, 1962) ได้ศึกษาลักษณะเชิงกลศาสตร์ของสระในภาษาไทย ด้วยการวิเคราะห์ค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 ในคำพูดเดี่ยวพยางค์เดียว เมื่อพล็อตค่าลงในแผนภาพ พบว่าบริเวณสระของสระยาว (long vowel) จะครอบคลุมบริเวณสระของสระสั้น (short vowel) ในงานของเอบรัมสันและเรน (Abramson and Ren, 1990) ได้วิเคราะห์ค่าความถี่สั่นพ้องเด่นของคำคู่สระสั้น-ยาวในภาษาไทย ได้แก่ จิบ-จิบ, เห็ด-เห็ด, สด-สด, ขุด-ขุด, ตัก-ตัก โดยมีกรอบประโยคทดสอบ ผลการวิจัยพบว่า ในกรณีสระหน้าค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 ของสระสั้นจะมากกว่าสระยาว แต่ค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 2 ของสระสั้นจะน้อยกว่าสระยาว ในกรณีสระหลัง พบว่า ค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 ของสระสั้นจะมากกว่าสระยาว งานของสุภาพร ผลิพัฒน์ (2551) ได้วิเคราะห์ค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 ในภาษาม้ง เมี่ยน และมัล ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ในภาษามีเยนทุกสระและภาษามัลยกเว้นสระกลาง (central vowel) สามารถใช้ค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 แสดงความแตกต่างระหว่างสระสั้นและสระยาวได้ ในขณะที่ค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 2 บ่งชี้ความเป็นสระสั้นและสระยาวได้เฉพาะสระหลังเท่านั้น โดยเสียงสระสั้นจะมีบริเวณสระโดยรวมแคบกว่าสระเสียงยาว งานของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ (2554) ที่ศึกษาค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 ของสระในภาษาไทย พบว่าเมื่อคำนวณบริเวณสระโดยรวมของภาษาไทยแล้ว สระยาวมีขนาดบริเวณสระกว้างกว่าสระสั้น

งานวิจัยที่ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติน้ำเสียง ของเสียงสระกับขนาดบริเวณสระ เช่น งานของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (Theraphan

L-Thongkum, 1988a; 1988b; 1989; 1991) ที่ได้ศึกษาสระในภาษาตระกูลมอญ-เขมร ซึ่งเป็นภาษาที่มีลักษณะน้ำเสียง (register) พบว่าในภาษามอญค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 มีรูปแบบไม่ตายตัว โดยที่สระเกร็ง (tense vowel) ไม่ได้มีบริเวณสระมากกว่าสระคลาย (lax vowel) ส่วนใน ภาษาญ้อกูรและภาษากูยมีค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 ในสระเสียงพูดปกติ (modal-voiced vowel) และสระเสียงพูดลมแทรก (breathy-voiced vowel) ที่ใกล้เคียงกัน ส่วนในภาษาของ สระเสียงพูดลมแทรกกับสระเสียงพูดลมแทรกต่ำลึก (breathy-creaky-voiced vowel) จะมีค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 ต่ำกว่าสระธรรมดาและสระเสียงพูดต่ำลึก (creaky-voiced vowel) ในงานของเอबरัมสันและคณะ (Abramson et al., 2004) ได้ศึกษา ลักษณะน้ำเสียงของภาษาส่วย (กวย) พบว่าค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 ระหว่างสระธรรมดากับสระเสียงพูดลมแทรก มีรูปแบบไม่ตายตัว เนื่องจากผู้พูดบางคนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในผู้พูดอีกส่วนหนึ่งกลับไม่มีนัยสำคัญ

แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระในระบบสระกับขนาดบริเวณสระจะเป็นประเด็นที่นักวิจัยหลายท่านให้ความสนใจ แต่งานวิจัยที่ผ่านมาในอดีตตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นไม่ได้มุ่งทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นสำคัญ เป็นเพียงการแสดงความสังเกตเท่านั้น

จากประเด็นข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีเป้าหมายที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระกับขนาดบริเวณสระ โดยทดสอบจากภาษาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความหลากหลายของตระกูลภาษา และมีความแตกต่างของคุณสมบัติสระในหลายมิติ คุณสมบัติสระที่แตกต่างกันนี้ทำให้ภาษาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความเหมาะสมที่จะที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระ ได้แก่ คุณสมบัติสั้น-ยาว คุณสมบัติโอษฐ์-นาสิก และคุณสมบัติน้ำเสียง กับขนาดบริเวณสระ ในส่วนของคุณสมบัติลักษณะของริมฝีปาก ไม่นำมาศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากไม่ได้เกิดขึ้นในบริเวณช่องทางเดินเสียง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้มีการปรับค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 ของเสียงสระ (vowel normalization) ด้วยวิธีการเอสเซนทรอยด์ (S-centroid) เพื่อลดความแตกต่างของค่าความถี่อื่นเนื่องมาจากขนาดช่องทางเดินเสียงของผู้พูดแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระกับขนาดบริเวณสระ

3. สมมติฐานของงานวิจัย

คุณสมบัติสระในระบบ ได้แก่ คุณสมบัติสั้น-ยาว คุณสมบัติโอษฐ์-นาสิก และคุณสมบัติน้ำเสียง ไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของบริเวณสระ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ใช้ประชากรคือ ผู้ที่พูดภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีถิ่นพำนักในประเทศไทย จำนวนทั้งหมด 5 ภาษา ได้แก่ ภาษากะเหรี่ยงโป ภาษาแสก ภาษาอิมปี ภาษาละเมิด และภาษาบรู

จากกลุ่มประชากรข้างต้น ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกจำนวนทั้งหมด 15 คน (ภาษาละ 3 คน x 5 ภาษา) ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งมีเกณฑ์คุณสมบัติดังนี้

4.1.1 เกณฑ์การคัดเลือก

1) เป็นเพศชายทั้งหมดเพื่อควบคุมช่วงความกว้างของเสียงให้อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน และเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลในส่วนตัว

2) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไป เนื่องจากยังเป็นกลุ่มผู้ออกภาษาที่มีความรู้เกี่ยวกับภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ของตน และมีแนวโน้มการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน

3) เป็นผู้ที่พูดภาษา 5 ภาษาในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ภาษากะเหรี่ยงโป ภาษาแสก ภาษาอิมปี ภาษาละเม็ด และภาษาปฐู

4.1.2 เกณฑ์การคัดออก

1) เป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางด้านการออกเสียงหรือออกเสียงไม่ชัดเจน เนื่องจากสาเหตุต่างๆ เช่น มีความผิดปกติของอวัยวะที่ใช้ผลิตเสียง มีอาการบาดเจ็บของอวัยวะที่ใช้ผลิตเสียง เป็นต้น อันอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการทดสอบการออกเสียงคำตัวอย่างเป็นเวลานาน

2) เป็นผู้ที่มีข้อจำกัดด้านเวลา เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการทดสอบการออกเสียงประมาณ 1-2 ชั่วโมงต่อคน

4.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 ตัวแปรต้นในงานวิจัยนี้ คือ สระเดี่ยวในระบบสระของภาษาเอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ โดยการคัดเลือกภาษาใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกภาษา ดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 : ไม่เคยมีการศึกษาเชิงกลศาสตร์มาก่อน หรือเคยศึกษาเชิงกลศาสตร์ แต่ใช้เครื่องมือวิเคราะห์คลื่นเสียง (sound spectrograph)

เกณฑ์ที่ 2 : สระในระบบมีคุณสมบัติสระ ได้แก่ ความสั้นยาว คุณสมบัตินาสิก และคุณสมบัติน้ำเสียง โดยเลือกภาษาต่างๆ ให้ครอบคลุมคุณสมบัติสระทั้งหมด

เกณฑ์ที่ 3 : ในภาษาเดียวกันต้องมีชุดสระที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันอย่างน้อย 2 ชุด

จากเกณฑ์ข้างต้น ทำให้สามารถคัดเลือกภาษาเอเชียนตะวันออกเฉียงใต้จำนวนทั้งหมด 5 ภาษา ได้แก่ ภาษากะเหรี่ยงโป ภาษาแสก ภาษาอิมปี ภาษาละเม็ด และภาษาปฐู

4.2.2 ตัวแปรตามในงานวิจัยนี้ คือ ค่าทางกลศาสตร์ของเสียงสระ ได้แก่

ค่าความถี่สัมพันธ์ที่ 1 และ ที่ 2 ที่ได้จากการนำเสียงที่บันทึกมาวิเคราะห์ค่าด้วยโปรแกรมวิเคราะห์คลื่นเสียง

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

4.3.1 รายการคำที่ใช้ในการเก็บข้อมูล งานวิจัยนี้มีขอบเขตศึกษาเฉพาะสระเดี่ยวในระบบสระเท่านั้น รายการคำทดสอบสำหรับงานวิจัยนี้สร้างขึ้นตามจำนวนสระเดี่ยวในระบบของแต่ละภาษา โดยกำหนดให้มีจำนวน 10 คำ ต่อ 1 สระ แต่หากสระใดมีจำนวนคำไม่ถึง 10 คำ จะให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำที่มีอยู่ซ้ำจนครบ 10 คำ ทั้งนี้ คำทั้งหมดจะต้องเป็นคำที่ใช้ในแต่ละภาษา กรณีที่เป็นคำยืมจากภาษาอื่น จะไม่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ยกเว้นคำยิมนั้นจะถูกใช้มานานจนกลายเป็นคำในระบบภาษา ซึ่งคำที่สร้างขึ้นมานี้ในรายการคำนี้จะเรียกว่า คำตัวอย่าง

4.3.2 เครื่องมือที่ใช้บันทึกเสียง ได้แก่ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และไมโครโฟนบันทึกเสียงทางเดียวเพื่อป้องกันเสียงรบกวน

4.3.3 โปรแกรมที่ใช้บันทึกเสียงและใช้วิเคราะห์ข้อมูลทางกลศาสตร์ คือ Praat เวอร์ชัน 6.0.43 เนื่องจากสามารถตรวจสอบคุณภาพของเสียงที่บันทึกได้ทันที โดยโปรแกรมจะแสดงแผนภาพคลื่นเสียงแบบช่วงกรองกว้าง และมีเส้นสีแดงที่แสดงค่าความถี่สัมพันธ์ หากในช่วงที่เป็นเสียงสระมีเส้นสีแดงปรากฏตลอด และไม่มีสัญญาณรบกวน ถือว่าเสียงที่บันทึกมีคุณภาพดี และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลทางกลศาสตร์ ได้แก่ ค่าความถี่สัมพันธ์ที่ 1 และ ที่ 2 ได้อัตโนมัติ ทั้งยังสามารถขยายภาพคลื่นเสียงได้อย่างละเอียด

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4.1 ผู้วิจัยบันทึกเสียงผู้บอกภาษา ณ ที่พำนักหรือที่ทำงานของผู้บอกภาษาเอง โดยจะต้องเป็นบริเวณที่ไม่พลุกพล่าน

4.4.2 ก่อนการบันทึกเสียง ผู้วิจัยจะตรวจสอบการเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงปรับค่าสัญญาณความดังให้เหมาะสมกับผู้บอกภาษาแต่ละคน และให้ผู้บอกภาษาออกเสียงเพื่อทดสอบคุณภาพของเสียงก่อนบันทึกข้อมูลจริง

4.4.3 ขณะบันทึกเสียงจะให้ไมโครโฟนอยู่ห่างจากบริเวณปากของผู้บอกภาษา ประมาณ 6 นิ้ว เพื่อให้ได้เสียงที่ชัดเจน และไม่มีเสียงรบกวนจากลมหายใจ

4.4.4 การเก็บข้อมูลจะใช้คำตัวอย่างจากรายการคำที่สร้างขึ้น โดยใช้รูปภาพหรือของจริงประกอบคำอธิบาย หรือใช้การตั้งคำถาม หรือการให้นิยามคำ หรือรูปเขียน และให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำ โดยจะสุ่มคำสลับไปเรื่อยๆ ระหว่างนั้นจะบันทึกเสียงไว้ตลอด สำหรับสระที่มีจำนวนคำตัวอย่างไม่ถึง 10 คำ จะให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำตัวอย่างที่มีอยู่ซ้ำเพื่อให้ได้คำตัวอย่างครบ 10 คำ และหลังจากบันทึกเสียงรายการคำตัวอย่างเสร็จ ผู้วิจัยจะตรวจสอบคุณภาพของเสียงทันที หากพบว่าเส้นสีแดงที่แสดงค่าความถี่สั่นพ้องเด่นขาดหายไปในช่วงที่เป็นเสียงสระ หรือมีสัญญาณรบกวน ผู้วิจัยจะบันทึกเสียงคำนั้นใหม่ จากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระบบเสียงสระในภาษาต่างๆ พบว่า ภาษากะเหรี่ยงโปมีสระ 14 สระ มีจำนวนคำตัวอย่างรวม 420 คำ (จำนวนสระ 14 สระ x สระละ 10 คำ x กลุ่มตัวอย่าง 3 คน) ภาษาแสกมีสระ 18 สระ มีจำนวนคำตัวอย่างรวม 540 คำ (จำนวนสระ 18 สระ x สระละ 10 คำ x กลุ่มตัวอย่าง 3 คน) ภาษาอิมปีมีสระ 27 สระ มีจำนวนคำตัวอย่างรวม 810 คำ (จำนวนสระ 27 สระ x สระละ 10 คำ x กลุ่มตัวอย่าง 3 คน) ภาษาละเมิดมีสระ 36 สระ มีจำนวนคำตัวอย่างรวม 1,080 คำ (จำนวนสระ 36 สระ x สระละ 10 คำ x กลุ่มตัวอย่าง 3 คน) และภาษาบรูมี 47 สระ มีจำนวนคำตัวอย่างรวม 1,410 คำ (จำนวนสระ 47 สระ x สระละ 10 คำ x กลุ่มตัวอย่าง 3 คน) รวมมีคำตัวอย่างที่ได้จากการบันทึกเสียงทั้งสิ้น 4,260 คำ

4.5 การคัดเลือกข้อมูล

หลังจากที่เก็บข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะได้นำข้อมูลคำตัวอย่างที่ผู้บอกภาษาออกเสียงทั้งหมด 10 คำ ต่อ 1 สระ มาคัดเลือกให้เหลือ 5 คำ ต่อ 1 สระ โดยอาศัยเกณฑ์คัดเลือกคือ เป็นคำที่ออกเสียงชัดเจน และภาพคลื่นเสียงต้องไม่มีสัญญาณรบกวน ซึ่งคำที่เลือกนี้จะเรียกว่า คำทดสอบ ดังนั้นแต่ละสระจะมีคำทดสอบ 5 คำ ส่วนคำทดสอบที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าทางกลศาสตร์คัดเลือกจากคำตัวอย่างมา 5 คำในแต่ละสระ รวมมีคำทดสอบเป็นจำนวน 2,130 คำ

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.6.1 การวิเคราะห์ค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 และ ที่ 2 ของสระ

เมื่อได้คำทดสอบทั้ง 5 คำ ของแต่ละสระแล้ว จะนำมาวิเคราะห์ทางกลศาสตร์โดยใช้โปรแกรม Praat เวอร์ชัน 6.0.43 ซึ่งเป็นโปรแกรมที่วิเคราะห์ข้อมูลทางกลศาสตร์แบบอัตโนมัติ ทั้งยังสามารถขยายคลื่นเสียงได้อย่างละเอียด โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) เปิดไฟล์เสียงคำทดสอบที่ได้ทำการบันทึกเอาไว้เข้าสู่โปรแกรม Praat จากนั้นเลือกคำที่จะวิเคราะห์

2) วัดคาบระยะเวลาตั้งแต่จุดเริ่มปรากฏคลื่นเสียงสระ (vowel onset) จนกระทั่งจุดสิ้นสุดคลื่นเสียงสระ (vowel offset) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โดยกำหนดให้โปรแกรมทำงานอัตโนมัติ จะได้คาบระยะเวลาของคำทดสอบ

3) นำคาบระยะเวลาที่ได้มาคิดเป็น 100% เพื่อเลือกช่วงเสียงที่ 25% ถึง 75% ซึ่งเป็นช่วงเสียงสระคงที่ (steady state) ไม่มีอิทธิพลจากเสียงพยัญชนะแวดล้อม

4) วัดคาบระยะเวลาในช่วงเสียงสระคงที่ที่เลือกมา แล้วนำคาบระยะเวลาไปคิดเป็น 100% เพื่อหาค่าความถี่สั่นพ้องเด่นที่ 1 ณ จุดต่างๆ ได้แก่ จุดที่ 0%, 10%, 20%, 30%, 40%, 50%, 60%, 70%, 80%, 90%, และ 100% จะได้ค่าความถี่สั่น

ห้องเด่นที่ 1 ทั้งหมด 11 ค่า ต่อ 1 คำทดสอบ จากนั้นเมื่อหาค่าครบทั้ง 15 คำทดสอบ (คำทดสอบ 5 คำ x กลุ่มตัวอย่าง 3 คน) จึงนำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อให้ได้ค่าความถี่ห้องเด่นที่ 1 เฉลี่ยต่อ 1 สระ ต่อ 1 ภาษา

5) หาค่าความถี่ห้องเด่นที่ 2 ณ จุดเดียวกับค่าความถี่ห้องเด่นที่ 1 จะได้ค่าความถี่ห้องเด่นที่ 2 ทั้งหมด 11 ค่า ต่อ 1 คำทดสอบ จากนั้นเมื่อหาค่าครบทั้ง 15 คำทดสอบ (คำทดสอบ 5 คำ x กลุ่มตัวอย่าง 3 คน) จึงนำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อให้ได้ค่าความถี่ห้องเด่นที่ 2 เฉลี่ยต่อ 1 สระ ต่อ 1 ภาษา

4.6.2 การปรับค่าความถี่ห้องเด่นที่ 1 และ ที่ 2 ของสระ ด้วยวิธีการเอสเซนทรอยด์

หลังจากวัดค่าความถี่ห้องเด่นที่ 1 และที่ 2 แล้ว และนำมาหาค่าเฉลี่ยแล้ว จะนำค่าความถี่ห้องเด่นที่ได้ มีหน่วยเป็นเฮิร์ตซ์ มาปรับค่าด้วยวิธีการเอสเซนทรอยด์ ตามแนวคิดของวัตต์, ฟาบริเชียส และจอห์นสัน (Watt, Fabricius and Johnson, 2009) ซึ่งได้นำเสนอวิธีการปรับค่าความถี่ห้องเด่นของเสียงสระ โดยผ่านการทดสอบแล้วว่าค่าความถี่ที่ได้จากการปรับค่านั้นจะช่วยลดความแตกต่างของค่าความถี่ห้องเด่นของสระจากผู้พูดหลายคนได้ดีกว่า

4.6.3 การคำนวณขนาดบริเวณเสียงสระ

หลังจากปรับค่าความถี่ห้องเด่นที่ 1 และ 2 จากค่าเฮิร์ตซ์เป็นค่าเอส (S-value) ผู้วิจัยจะนำค่าเอสที่ได้มาสร้างแผนภูมิเพื่อให้ได้รูปเลขาคณิตหลายเหลี่ยมของบริเวณสระ แล้วจึงคำนวณขนาดบริเวณเสียงสระ โดยใช้สูตรการคำนวณพื้นที่ของรูปหลายเหลี่ยม และกำหนดให้มีค่าเป็นตารางหน่วย

4.6.4 การทดสอบความแตกต่างของขนาดบริเวณสระใช้สถิติ t-test แบบอิสระ (Independent t-test) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel ซึ่งจะเปรียบเทียบระหว่างชุดสระคุณสมบัติสระที่อยู่ในภาษาเดียวกัน

5. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ค่าความถี่สั้นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 และนำไปปรับค่าเป็นค่าเอส (S-Value) รวมถึงคำนวณขนาดบริเวณสระโดยรวมของแต่ละภาษาแล้ว จึงนำมาเปรียบเทียบขนาดบริเวณสระระหว่างชุดสระที่มีคุณสมบัติสระต่างกันแต่อยู่ในภาษาเดียวกัน เพื่อไม่ให้มีอิทธิพลความต่างอันเนื่องมาจากการเป็นระบบสระของภาษาที่ต่างกัน และทดสอบความแตกต่างของขนาดบริเวณสระใช้สถิติ t-test แบบอิสระ (Independent t-test) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ผลการวิจัยสามารถแบ่งความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระกับขนาดบริเวณสระในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นแรก คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติความสั้นยาวกับขนาดบริเวณสระ ประเด็นที่สอง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติโอษฐ์-นาสิกกับขนาดบริเวณสระ และ ประเด็นที่สาม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติน้ำเสียงกับขนาดบริเวณสระ ดังนี้

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสั้น-ยาวกับขนาดบริเวณสระ

สระสั้น (short vowel) คือ สระปรกติที่มีคุณสมบัติสระสั้น อันเนื่องมาจากมีระยะเวลาในการออกเสียงน้อยกว่าสระยาว และมีนัยสำคัญในภาษาที่ก่อให้เกิดความแตกต่างทางความหมายของคำ ส่วนสระยาว (long vowel) หมายถึง สระธรรมดาที่มีคุณสมบัติสระยาว อันเนื่องมาจากมีระยะเวลาในการออกเสียงมากกว่าสระสั้น และมีนัยสำคัญในภาษาที่ก่อให้เกิดความแตกต่างทางความหมายของคำ ตัวอย่างสระที่มีคุณสมบัติสั้น-ยาว เช่น ในภาษาแสกคำว่า ban33 ‘กระบอกไม้ไผ่’ เป็นคำที่มีคุณสมบัติสระสั้น และคำว่า ba:ŋ33 ‘บาง’ เป็นคำที่มีคุณสมบัติสระยาว จากการวิเคราะห์ข้อมูล ชุดสระที่นำมาเปรียบเทียบเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติความสั้น-ยาวกับขนาดบริเวณสระ มีจำนวน 5 คู่ ได้แก่ ชุดสระสั้นกับชุดสระยาวในภาษาแสก ชุดสระสั้นกับชุดสระยาวในภาษาละเมียด ชุดสระสั้นเสียงพุดลมแทรกกับชุดสระยาวเสียงพุดลมแทรกในภาษาละเมียด ชุดสระสั้นกับชุดสระยาวในภาษาบรู

และชุดสระสั้นเสียงพุดลมแทรกกับชุดสระยาวเสียงพุดลมแทรกในภาษาบรู โดยผลการเปรียบเทียบขนาดบริเวณสระ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบขนาดบริเวณสระของชุดสระที่มีความแตกต่างกันทางด้านคุณสมบัติสั้น-ยาว

ชุดสระ	ขนาดบริเวณสระ (ตารางหน่วย)	ชุดสระ	ขนาดบริเวณสระ (ตารางหน่วย)	ความแตกต่าง ของขนาดบริเวณ สระ (ตาราง หน่วย)	นัยสำคัญของ ความแตกต่าง ของขนาดบริเวณ สระด้วยสถิติ t- Test
สระสั้นภาษาแกล	0.37	สระยาวภาษาแกล	0.39	0.02	ไม่มีนัยสำคัญ
สระสั้นภาษา ละเมียด	0.49	สระยาวภาษา ละเมียด	0.62	0.13	ไม่มีนัยสำคัญ
สระสั้นเสียงพุดลม แทรกภาษาละเมียด	0.49	สระยาวเสียงพุด ลมแทรกภาษา ละเมียด	0.51	0.02	ไม่มีนัยสำคัญ
สระสั้นภาษาบรู	0.43	สระยาวภาษาบรู	0.73	0.3	มีนัยสำคัญ
สระสั้นเสียงพุดลม แทรกภาษาบรู	0.65	สระยาวเสียงพุด ลมแทรกภาษาบรู	0.67	0.02	ไม่มีนัยสำคัญ

จากการเปรียบเทียบขนาดบริเวณสระของชุดสระที่มีความแตกต่างกันทางด้านคุณสมบัติสั้น-ยาว ดังตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าสระยาวของทุกภาษามีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระสั้น โดยคู่สระสั้น-ยาวในภาษาบรู มีความแตกต่างมากที่สุดเท่ากับ 0.3 ตารางหน่วย และเป็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p < 0.05$) รองลงมาคือ คู่สระสั้น-ยาวในภาษาละเมียด มีความแตกต่างเท่ากับ 0.13 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p > 0.05$) และคู่สระสั้น-ยาวในภาษาแกล คู่สระสั้น-ยาวเสียงพุดลมแทรกภาษาละเมียด และคู่สระสั้น-ยาวเสียงพุดลมแทรกภาษาบรู มีความแตกต่างเท่ากับ 0.02 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p > 0.05$)

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติไอษฐ์-นาสิกกับขนาดบริเวณสระ

สระไอษฐ์ (oral vowel) หมายถึง สระที่มีคุณสมบัติสระไอษฐ์ อันเนื่องมาจากการยกตัวขึ้นของเพดานอ่อนในขณะที่ออกเสียงสระทำให้กระแสลมออกทางช่องปาก และมีนัยสำคัญในภาษาที่ก่อให้เกิดความแตกต่างทางความหมายของคำ ส่วนสระนาสิก (nasal vowel) หมายถึง สระที่มีคุณสมบัติสระนาสิก อันเนื่องมาจากการลดต่ำลงของเพดานอ่อนในขณะที่ออกเสียงสระทำให้กระแสลมสามารถออกได้ทั้งทางช่องปากและช่องจมูก และมีนัยสำคัญในภาษาที่ก่อให้เกิดความแตกต่างทางความหมายของคำ ตัวอย่างสระที่มีคุณสมบัติไอษฐ์-นาสิก เช่น ในภาษากะเหรี่ยงโป คำว่า du33 ‘ใหญ่’ เป็นคำที่มีคุณสมบัติสระไอษฐ์ และคำว่า dɔ33 ‘ฟ้าน้ำ’ เป็นคำที่มีคุณสมบัติสระนาสิก จากการวิเคราะห์ข้อมูล ชุดสระที่นำมาเปรียบเทียบเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติความไอษฐ์-นาสิกกับขนาดบริเวณสระ มีจำนวน 4 คู่ ได้แก่ ชุดสระไอษฐ์กับชุดสระนาสิกในภาษากะเหรี่ยงโป ชุดสระไอษฐ์กับชุดสระนาสิกในภาษาอิมปี ชุดสระไอษฐ์เสียงพูดต่ำลึกกับชุดสระนาสิกเสียงพูดต่ำลึกในภาษาอิมปี และชุดสระไอษฐ์ยาวกับชุดสระนาสิกยาวในภาษาบรู โดยผลการเปรียบเทียบขนาดบริเวณสระ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบขนาดบริเวณสระของชุดสระที่มีความแตกต่างกันทางด้านคุณสมบัติโอะษฐ์-นาสิก

ชุดสระ	ขนาดบริเวณสระ (ตารางหน่วย)	ชุดสระ	ขนาดบริเวณสระ (ตารางหน่วย)	ความแตกต่าง ของขนาดบริเวณ สระ (ตาราง หน่วย)	นัยสำคัญของ ความแตกต่าง ของขนาดบริเวณ สระด้วยสถิติ t- Test
สระโอะษฐ์ภาษา กะเหรี่ยงโป	0.53	สระนาสิกภาษา กะเหรี่ยงโป	0.70	0.17	ไม่มีนัยสำคัญ
สระโอะษฐ์ภาษาอิม ปี	0.51	สระนาสิกภาษา อิมปี	0.42	0.09	ไม่มีนัยสำคัญ
สระโอะษฐ์เสียงพูด ต่ำลิกภาษาอิมปี	0.50	สระนาสิกเสียงพูด ต่ำลิกภาษาอิมปี	0.59	0.09	ไม่มีนัยสำคัญ
สระโอะษฐ์ยาว ภาษาบรู	0.73	สระนาสิกยาว ภาษาบรู	0.61	0.12	ไม่มีนัยสำคัญ

จากการเปรียบเทียบขนาดบริเวณสระของชุดสระที่มีความแตกต่างกันทางด้านคุณสมบัติโอะษฐ์-นาสิก ดังตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ขนาดบริเวณสระของสระโอะษฐ์และสระนาสิกมีรูปแบบไม่คงที่ เนื่องจาก สระโอะษฐ์ในภาษาอิมปีมีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระนาสิก มีความแตกต่างเท่ากับ 0.09 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p>0.05$) เช่นเดียวกับสระโอะษฐ์ยาวในภาษาบรูที่มีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระนาสิกยาว มีความแตกต่างเท่ากับ 0.12 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p>0.05$) ในขณะที่สระโอะษฐ์ในภาษากะเหรี่ยงโปมีขนาดบริเวณสระน้อยกว่าสระนาสิก มีความแตกต่างเท่ากับ 0.17 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p>0.05$) เช่นเดียวกับสระโอะษฐ์เสียงพูดต่ำลิกในภาษาอิมปีขนาดบริเวณสระน้อยกว่าสระนาสิกเสียงพูดต่ำลิก มีความแตกต่างเท่ากับ 0.09 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p>0.05$)

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติน้ำเสียงกับขนาดบริเวณสระ

สระลักษณะน้ำเสียง (register vowel) หมายถึง สระที่มีลักษณะเสียงพูดแบบต่าง ๆ อันเกิดจากคุณสมบัติน้ำเสียง (phonation type) ที่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากกระแสมถูกปรับโดยการทำงานของเส้นเสียงร่วมกับกระดูกอ่อนอริเทอนอยด์ (arytenoids cartilages) เช่น เสียงพูดปกติ เสียงพูดต่ำลึก และเสียงพูดลมแทรก ซึ่งความแตกต่างของลักษณะน้ำเสียง (register distinction) ทำให้คำมีความหมายต่างกัน

สระลักษณะน้ำเสียงที่พบในงานวิจัยนี้คือ สระเสียงพูดปกติ สระเสียงพูดต่ำลึก และสระเสียงพูดลมแทรก โดยสระเสียงพูดปกติ (modal vowel) หมายถึง สระที่มีลักษณะน้ำเสียงพูดปกติ อันเกิดจากกระแสมออกจากปอดผ่านช่องว่างระหว่างเส้นเสียงขึ้นมาในขณะที่สภาพของเส้นเสียงทั้ง 2 เส้น เคลื่อนที่เข้ามาใกล้กัน และกระดูกอ่อนอริเทอนอยด์อยู่ใกล้กัน ทำให้เส้นเสียงสั่น เกิดเป็นเสียงที่มีลักษณะน้ำเสียงพูดปกติ เช่น ในภาษาอิมปี คำว่า ti 'อ้อย' สระเสียงพูดต่ำลึก (creaky vowel) หมายถึง สระที่มีลักษณะน้ำเสียงพูดต่ำลึก อันเกิดจากกระแสมออกจากปอดผ่านช่องว่างระหว่างเส้นเสียงขึ้นมาในขณะที่สภาพของเส้นเสียงทั้ง 2 เส้น เคลื่อนที่เข้ามาติดกัน แต่เส้นเสียงส่วนหน้าที่แยกห่างออกจากกันเล็กน้อย ในขณะที่กระดูกอ่อนอริเทอนอยด์อยู่ติดกันสนิท ทำให้เส้นเสียงสั่น เกิดเป็นเสียงที่มีลักษณะน้ำเสียงพูดต่ำลึก เช่น ในภาษาอิมปี คำว่า ti 'ขุ่น' สระเสียงพูดลมแทรก (breathy vowel) หมายถึง สระที่มีลักษณะน้ำเสียงพูดลมแทรก อันเกิดจากกระแสมออกจากปอดผ่านช่องว่างระหว่างกระดูกอ่อนอริเทอนอยด์ ในขณะที่สภาพของเส้นเสียงทั้ง 2 เส้น เคลื่อนที่เข้ามาใกล้กัน ทำให้เส้นเสียงสั่นและมีลมออกมาในเวลาเดียวกัน เกิดเป็นเสียงที่มีลักษณะน้ำเสียงพูดลมแทรก เช่น ในภาษาละเมียด คำว่า niɔ? 'ยอดไม้'

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ชุดสระที่นำมาเปรียบเทียบเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติน้ำเสียงกับขนาดบริเวณสระ มีจำนวน 6 คู่ ได้แก่ ชุดสระเสียงพูดปกติกับชุดสระเสียงพูดต่ำลึกในภาษาอิมปี ชุดสระนาสิกเสียงพูดปกติกับชุดสระนาสิกเสียงพูดต่ำลึก (creaky nasal vowel) ในภาษาอิมปี ชุดสระสั้นเสียงพูดปกติกับชุดสระสั้นเสียงพูดลมแทรกในภาษาละเมียด ชุดสระยาวเสียงพูดปกติกับชุดสระ

ยาวเสียงพูดลมแทรกในภาษาละเมียด ชุดสระสั้นเสียงพูดปรกติกับชุดสระสั้นเสียงพูดลมแทรกในภาษาบรู และชุดสระยาวเสียงพูดปรกติกับชุดสระยาวเสียงพูดลมแทรกในภาษาบรู โดยผลการเปรียบเทียบขนาดบริเวณสระ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบขนาดบริเวณสระของชุดสระที่มีความแตกต่างกันทางด้านคุณสมบัติน้ำเสียง

ชุดสระ	ขนาดบริเวณสระ (ตารางหน่วย)	ชุดสระ	ขนาดบริเวณสระ (ตารางหน่วย)	ความแตกต่าง ของขนาดบริเวณ สระ (ตาราง หน่วย)	นัยสำคัญของ ความแตกต่าง ของขนาดบริเวณ สระด้วยสถิติ t- Test
สระเสียงพูด ปรกติภาษาอัมปี	0.51	สระเสียงพูดต่ำ ลิกภาษาอัมปี	0.50	0.01	ไม่มีนัยสำคัญ
สระนาสิกเสียงพูด ปรกติภาษาอัมปี	0.42	สระนาสิกเสียงพูด ต่ำลิกภาษาอัมปี	0.59	0.17	ไม่มีนัยสำคัญ
สระสั้นเสียงพูด ปรกติภาษา ละเมียด	0.49	สระสั้นเสียงพูด ลมแทรกภาษา ละเมียด	0.49	0.00	-
สระยาวเสียงพูด ปรกติภาษา ละเมียด	0.62	สระยาวเสียงพูด ลมแทรกภาษา ละเมียด	0.51	0.11	ไม่มีนัยสำคัญ
สระสั้นเสียงพูด ปรกติภาษาบรู	0.43	สระสั้นเสียงพูด ลมแทรกภาษาบรู	0.65	0.22	มีนัยสำคัญ
สระยาวเสียงพูด ปรกติภาษาบรู	0.73	สระยาวเสียงพูด ลมแทรกภาษาบรู	0.67	0.06	ไม่มีนัยสำคัญ

จากการเปรียบเทียบขนาดบริเวณสระของชุดสระที่มีความแตกต่างกันทางด้านคุณสมบัติน้ำเสียง ดังตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ขนาดบริเวณสระของสระเสียงพูดต่ำลิกมีลักษณะไม่คงที่ กล่าวคือ สระเสียงพูดปรกติมีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระเสียงพูดต่ำลิกในภาษาอัมปี มีความแตกต่างเท่ากับ 0.01 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p > 0.05$) ในขณะที่

ที่สระนาสิกมีขนาดบริเวณสระน้อยกว่าสระนาสิกเสียงพูดต่ำลึกในภาษาอิมปี ความแตกต่างเท่ากับ 0.17 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p > 0.05$) ส่วนขนาดบริเวณสระของสระเสียงพูดลมแทรกก็มีลักษณะไม่คงที่ กล่าวคือ สระสั้นเสียงพูดปกติมีขนาดบริเวณสระเท่ากับสระสั้นเสียงพูดลมแทรกในภาษาละเมียด ในขณะที่สระสั้นเสียงพูดปกติมีขนาดบริเวณสระน้อยกว่าสระสั้นเสียงพูดลมแทรกในภาษาบรู มีความแตกต่างเท่ากับ 0.22 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p < 0.05$) ส่วนสระยาวเสียงพูดปกติมีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระยาวเสียงพูดลมแทรกในภาษาละเมียด มีความแตกต่างเท่ากับ 0.11 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p > 0.05$) เช่นเดียวกับสระยาวเสียงพูดปกติมีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระยาวเสียงพูดลมแทรกในภาษาบรู มีความแตกต่างเท่ากับ 0.06 ตารางหน่วย แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p > 0.05$)

6. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น สามารถอภิปรายผลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติสระกับขนาดบริเวณสระ ได้เป็น 3 ประเด็น เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ คือ คุณสมบัติสระในระบบ ได้แก่ ความสั้นยาว คุณสมบัติโอษฐ์-นาสิก และคุณสมบัติน้ำเสียง ไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของบริเวณสระ ดังนี้

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติความสั้น-ยาวกับขนาดบริเวณสระ

สระที่มีคุณสมบัติความยาวในทุกคู่เทียบมีขนาดบริเวณสระกว้างกว่าสระที่มีคุณสมบัติความสั้น นั้นเป็นเพราะการออกเสียงสระยาวมีลักษณะของการเคลื่อนที่ของลิ้นที่มีพื้นที่ครอบคลุมมากกว่าสระสั้นที่เป็นคู่สระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอबरัมสัน (Abramson, 1962) ได้ศึกษาลักษณะเชิงกลศาสตร์ของสระในภาษา

ไทย ด้วยการวิเคราะห์ค่าความถี่สั้นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 ในคำพูดเดี่ยวพยางค์เดียว เมื่อพล็อตค่าลงในแผนภาพ พบว่าบริเวณสระของสระยาวจะครอบคลุมบริเวณสระของสระสั้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ (2554) ที่ศึกษาขนาดบริเวณสระในภาษาไทย พบว่าเมื่อคำนวณบริเวณสระโดยรวมของภาษาไทยแล้ว สระยาวมีขนาดบริเวณสระกว้างกว่าสระสั้น อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของขนาดบริเวณสระสั้นและขนาดบริเวณสระยาวจากคู่เทียบ ส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p > 0.05$) ยกเว้นในคู่เทียบสระสั้น-ยาวในภาษาบรู มีความแตกต่างมากที่สุดเท่ากับ 0.3 ตารางหน่วย และเป็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p < 0.05$) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากเป็นชุดคู่เทียบสระสั้น-ยาวที่มีจำนวนมากถึง 11 คู่ นั่นคือ มีจำนวนสระในชุดนี้ 22 หน่วยเสียง ซึ่งมากที่สุดในงานวิจัยครั้งนี้ การที่มีจำนวนสระในระบบมากทำให้การออกเสียงเชิงสระจำเป็นต้องใช้พื้นที่ในการเคลื่อนที่ของลิ้นมากกว่าในภาษาอื่น เพื่อไม่ให้เกิดการทับซ้อนกันขึ้นระหว่างสระแต่ละสระ และเหตุที่สระยาวมีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระสั้นในทุกคู่สระ เนื่องจากสระยาวเป็นสระที่ต้องใช้ปริมาณกระแสลมในการออกเสียงมาก จึงต้องเคลื่อนที่ลิ้นให้เกิดพื้นที่กว้างมากพอที่จะให้กระแสลมที่มีปริมาณมากออกไปได้ ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ความสั้นยาวไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของบริเวณสระ เนื่องจากบริเวณสระยาวมีขนาดมากกว่าบริเวณสระสั้น โดยมีนัยสำคัญ 1 คู่เทียบ และสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติโอษฐ์-นาสิกกับขนาดบริเวณสระ

ขนาดบริเวณสระของสระโอษฐ์และขนาดบริเวณสระนาสิกมีรูปแบบไม่คงที่ กล่าวคือ ในภาษาอิมปีสระที่มีคุณสมบัติโอษฐ์มีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระที่มีคุณสมบัตินาสิก ในขณะที่สระที่มีคุณสมบัติโอษฐ์เสียงพูดต่ำลึกลับมีขนาดบริเวณสระน้อยกว่าสระที่มีคุณสมบัตินาสิกเสียงพูดต่ำลึกลับ ส่วนในภาษาบรู สระที่มีคุณสมบัติโอษฐ์ยาวมีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระที่มีคุณสมบัตินาสิกยาว ส่วนในภาษากะเหรี่ยง

ไปสระที่มีคุณสมบัติไอโซธรม มีขนาดบริเวณสระน้อยกว่าสระที่มีคุณสมบัตินาสิก และความแตกต่างของขนาดบริเวณสระทุกคู่เทียบจะเป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p > 0.05$) นั้นแสดงให้เห็นว่า คุณสมบัติไอโซธรม-นาสิก ไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของบริเวณสระ จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานนี้ ซึ่งเป็นเหตุผลให้งานของอัล-ทามิมิ และเฟอร์เรกนี (Al-Tamimi and Ferragne, 2005) และงานของเกนดรอตและเดกเกอร์ (Gendrot and Decker, 2007) ที่ศึกษาขนาดบริเวณสระในภาษาฝรั่งเศส แต่เลือกศึกษาเฉพาะชุดสระที่มีคุณสมบัติไอโซธรมเท่านั้นและปฏิเสธชุดสระคุณสมบัตินาสิก เนื่องจากคาดว่ามีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติน้ำเสียงกับขนาดบริเวณสระ

จากผลการวิจัยสามารถแบ่งความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติน้ำเสียงกับขนาดบริเวณสระออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดปรกติกับขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดต่ำลึก และขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดปรกติกับขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดลมแทรก

ในส่วนของขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดปรกติกับขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดต่ำลึก มีรูปแบบไม่คงที่ กล่าวคือ ในภาษาอิมปี สระเสียงพูดปรกติมีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระเสียงพูดต่ำลึก ในขณะที่สระนาสิกเสียงพูดปรกติมีขนาดบริเวณสระน้อยกว่าสระนาสิกเสียงพูดต่ำลึก แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p > 0.05$) นั้นแสดงว่า คุณสมบัติน้ำเสียงไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของบริเวณสระ จึงเป็นการยอมรับสมมติฐาน

ในส่วนของขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดปรกติกับขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดลมแทรก กรณีที่เป็นสระที่มีคุณสมบัติความสั้นเสียงพูดปรกติกับสระที่มีคุณสมบัติความสั้นเสียงพูดลมแทรก มีรูปแบบไม่คงที่ กล่าวคือ ในภาษาละเมียดสระที่มีคุณสมบัติความสั้นเสียงพูดปรกติกับสระที่มีคุณสมบัติความสั้นเสียงพูดลมแทรกจะมีขนาดบริเวณสระเท่ากัน ขณะที่ในภาษามูรูสระที่มีคุณสมบัติความสั้นเสียงพูดปรกติจะมีขนาดบริเวณสระน้อยกว่าสระที่มีคุณสมบัติความสั้นเสียงพูด

ลมแทรก และเป็นความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p < 0.05$) ส่วนกรณีที่เป็นสระที่มีคุณสมบัติความยาวเสียงพูดปรกติกับสระที่มีคุณสมบัติความยาวเสียงพูดลมแทรก มีรูปแบบเหมือนกันทั้งในภาษาละเมียดและภาษาบรู นั้นคือ สระที่มีคุณสมบัติความยาวเสียงพูดปรกติจะมีขนาดบริเวณสระมากกว่าสระที่มีคุณสมบัติความยาวเสียงพูดลมแทรก แต่เป็นความแตกต่างที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ($p > 0.05$) จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่า คุณสมบัติน้ำเสียงไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของบริเวณสระ จึงเป็นการยอมรับสมมติฐาน

จากความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติน้ำเสียงกับขนาดบริเวณสระทั้ง 2 ลักษณะ ได้แก่ ขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดปรกติกับขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดต่ำลึก และขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดปรกติกับขนาดบริเวณสระที่มีคุณสมบัติเสียงพูดลมแทรก ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ว่า คุณสมบัติน้ำเสียงไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของบริเวณสระนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต คือ งานวิจัยของของธีระพันธ์ เหลืองทองคำ (Theraphan L-Thongkum, 1988a; 1988b; 1989; 1991) ที่ได้ศึกษาสระในภาษาตระกูลมอญ-เขมร ได้แก่ ภาษามอญ ภาษาญฮกฏ ภาษาญ และภาษาซอง ซึ่งเป็นภาษาที่มีลักษณะน้ำเสียง (register) พบว่าในคำความถี่สั้นพ้องเด่นที่ 1 และที่ 2 มีรูปแบบไม่ตายตัว

7. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มากขึ้น ทั้งที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตประเทศไทยและในประเทศอื่นๆ แถบภูมิภาคอาเซียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน

2. การใช้วิธีการปรับค่าความถี่สั้นพ้องเด่นที่ 1 และ ที่ 2 ของสระ ด้วยวิธีการเอส-เซนทรอยด์ เป็นหนึ่งในวิธีที่ใช้ได้ผลดีในการลดความแตกต่างระหว่างผู้พูด จึงสามารถนำไปใช้ในการวิจัยอื่นๆ ต่อไปได้

รายการอ้างอิง

- ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคณะ. (2554). *เสียงภาษาไทย: การศึกษาทางกลสัทศาสตร์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร ผลิพัฒน์. (2551). “ลักษณะทางกลสัทศาสตร์ของเสียงสระ : กรณีศึกษาภาษา ม้ง เมี่ยน และมัล” ใน นันทนา รณเกียรติ และอมร แสงมณี (บรรณาธิการ), *รวมบทความภาษาศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องในโอกาส ศาสตราจารย์ ดร. ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ มีอายุครบ 60 ปี*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abercrombie, David. (1967). *Elements of General Phonetics*. Edinburgh : Edinburgh University Press.
- Abramson, A. S. (1962). *The Vowels and Tone of Standard Thai: Acoustical Measurements and Experiments*. Ann Arbor: University Microfilms International.
- Abramson, A. S. , L-Thongkum, T. and Nye P. W. (2004). “Voice register in Suai (Kuai): an analysis of perceptual and acoustic data”. In *Phonetica*, Vol. 61, pp. 147-171.
- Abramsom, A. S. and Ren, N. (1990). “Distinctive vowel length: duration versus spectrum in Thai”. In *Journal of Phonetics* 18: p. 79-92.
- Al-Tamimi, J. E. and Ferragne, E. (2005). “Does vowel space size depend on language vowel inventories? Evidence from two Arabic dialects and French”. In *Interspeech Proc*, pp. 2495-2498. Lisbon.
- Gendrot, C. and Adda-Decker, M. (2007). “Impact of duration and vowel inventory size on formant values of oral vowels: An automated formant analysis from eight languages”. In *ICPhS XVI Proc.*, pp. 1417-1420. Saarbrücken.
- Ladefoged, Peter. (2001). *A Course in Phonetics*. (4th ed.). Orlando: Harcourt College Publishers.
- Theraphan L-Thongkum. (1988a). “Another look at the register distinction in

Mon", In Cholticha Bamroongrak et.al. (eds) *Proceedings of the International Symposium on Language and Linguistics*, (pp. 22-51). Bangkok: Thammasat University.

Theraphan L-Thongkum. (1988b). "Phonation types in Mon-Khmer languages". In Fujimura, Osamu (ed) *Vocal Fold Physiology 2 : Voice Production, Mechanisms and Functions* (pp. 319-333). NY: Raven Press.

Theraphan L-Thongkum. (1989). "An acoustic study of the register complex in Kui (Suai)". *Mon Khmer Studies Journal*, 15, pp. 1-19.

Theraphan L-Thongkum. (1991). "An Instrumental study of Chong registers". In Davidson, J.H.C.S. (ed) *Austroasiatic Languages : Essay in Honour of H.L. Shorto* (pp. 141-160). London: SOAS.

Watt, D. J. L., Fabricius, A.H., and Johnson, D. E. (2009). "A comparison of three speaker-intrinsic vowel formant frequency normalization algorithms for sociophonetics". In *Language Variation and Change* 21(3), pp. 413-435.

Received: December 19, 2019

Revised: December 26, 2019

Accepted: May 13, 2020

แนวทางการพัฒนาตำราเรียนภาษาเกาหลีในส่วนคำศัพท์ กรณีศึกษาผู้ศึกษาวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{*}

ปพนพัชร กอบศิริธีรวิภา^{**}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาตำราเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I ในด้านคำศัพท์ โดยผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ของ “ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมาย” ร่วมกับ “สมมุติฐานที่เกี่ยวข้องกับการปรากฏของคำศัพท์และผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์” ซึ่งแบ่งขั้นตอนการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และ 2) การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมาย จากคำศัพท์ที่ปรากฏในตำราประกอบการสอนรายวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I จำนวน 404 คำ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบคือ ผู้ศึกษาวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I ที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรจำนวน 231 คน ภายหลังการเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรมเอสพีเอสเอสในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล สำหรับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเลือกคำศัพท์ที่มีค่าเฉลี่ยการจดจำสูงสุดและคำศัพท์ที่มีค่าเฉลี่ยการจดจำต่ำสุด

^{*} บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยฉบับเต็มเรื่อง “แนวทางการพัฒนาตำราเรียนภาษาเกาหลีในส่วนคำศัพท์ กรณีศึกษาผู้ศึกษาวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ งบประมาณเงินรายได้ปี พ.ศ. 2560

^{**} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: paphonphatko@gmail.com

มาวิเคราะห์การปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง การปรากฏของคำศัพท์และผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ และผู้วิจัยยังศึกษาความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จาก “เนื้อหาในส่วนที่คำศัพท์เหล่านั้นปรากฏ” เพิ่มเติม ผลการวิเคราะห์พบว่า ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จากตำรามิใช่ปัจจัยเพียงประการเดียวที่ส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการจดจำคำศัพท์และความหมาย งานวิจัยนี้พบว่าเนื้อหาในส่วนที่คำศัพท์เหล่านั้นปรากฏ รวมถึงความยาวของคำศัพท์ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์และความหมายด้วยเช่นกัน จากนั้นผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์จากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและการศึกษาเชิงคุณภาพ มาเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาตำราเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร I ในด้านคำศัพท์รวมถึงตำราเรียนภาษาอังกฤษระดับต้นต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาตำรา; การศึกษาคำศัพท์; การศึกษาภาษาอังกฤษ; ความ
ผิดพลาด

Approaches to Develop the Glossary Part of Communicative Korean I Textbook in the Faculty of Humanities Kasetsart University*

Paphonphat Kobsirithiwara**

Abstract

This research aims to present the approaches in developing the glossary part of **Communicative Korean I textbook**. Researcher studied the relation between “the correctness of memorizing vocabularies and meanings” and “the hypothesis related to word-occurring and the accomplishment in memorizing vocabularies” by dividing this study into two parts 1) Quantitative Research 2) Qualitative Research. In quantitative research, researcher examined “the correctness of memorizing vocabularies and meanings” from 404 vocabularies and the samples were 231 learners in Communicative Korean I who had passed instructing in the program. Afterwards, researcher used the SPSS program in analyzing and generating the data. In Qualitative Research, researcher employed the vocabularies which were at the highest average in memorizing and the lowest average in memorizing in analyzing word-occurring

* This article is a part of the full research paper named “Approaches to Develop the Glossary Part of Communicative Korean I Textbook in the Faculty of Humanities Kasetsart University” which was funded by Faculty of Humanities Kasetsart university in 2017.

** Assistant Professor, Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University e-mail: paphonphatko@gmail.com

in the textbook in order to find out the relation **between word-occurring and the accomplishment in memorizing vocabularies and meanings**. Besides, researcher studied the frequency in words-occurring by studying the “contexts where these vocabularies occurred”. The result reveals that the frequency of word-occurring in textbook is not the only factor influenced on the accomplishment in memorizing vocabularies and meanings, but **the contexts where these vocabularies occurred and the word-length** also influenced on the accomplishment in memorizing vocabularies and meanings. Finally, Researcher employed the results from both Quantitative Research and Qualitative Research in presenting the approaches in developing the glossary part of Communicative Korean I textbook and the fundamental Korean textbook latter.

Keywords: textbook development; vocabulary study; Korean Language study; error

1. ความสำคัญของการพัฒนาการเรียนด้านคำศัพท์และการทบทวนวรรณกรรม

1.1 ปัญหาและที่มาของงานวิจัย

การศึกษาภาษาเกาหลีในระดับอุดมศึกษาของไทยเริ่มต้นขึ้นเมื่อพ.ศ. 2529 และได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตามลำดับเนื่องจากกระแสนิยมเกาหลีหรือ Korean Wave ส่งผลให้การเรียนการสอนภาษาเกาหลีในปัจจุบันได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เพื่อตอบสนองความนิยมในการศึกษาภาษาเกาหลีที่มีขึ้นอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย มหาวิทยาลัยรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเอกชนทั่วประเทศจึงได้เปิดแผนการสอนวิชาภาษาเกาหลีในฐานะวิชาเอก วิชาโทและวิชาเลือกอย่างกว้างขวางสำหรับการเรียนการสอนวิชาภาษาเกาหลีในภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน เปิดสอนวิชาภาษาเกาหลีเป็นวิชาเลือกและวิชาโท¹ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2554 ปัจจุบันเปิดสอนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสารเป็นปีที่แปด ซึ่งมีผู้สนใจและลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาเกาหลีในทุกรายวิชาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันรวมมากกว่า 2,200 คน แต่ในการจัดการเรียนการสอนพบปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ การขาดแคลนผู้สอน การขาดแคลนตำราเรียนและเอกสารประกอบการสอนที่เหมาะสมในการฝึกฝนและเรียนรู้ด้วยตนเองภายหลังจากชั่วโมงเรียน

นอกจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อพิจารณาการศึกษาภาษาเกาหลีสำหรับชาวต่างชาติในทักษะด้านต่างๆ พบว่า คำศัพท์เป็นอุปสรรคสำคัญในการเรียนรู้ภาษา

¹ รายวิชาภาษาเกาหลีที่สาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เปิดสอนเป็นวิชาเลือกและวิชาโท มีดังนี้ 1) 01395101 ภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I, 2) 01395102 ภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร II, 3) 01395103 ภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร III, 4) 01395104 ภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร IV, 5) 01395105 การอ่านและรายงานภาษาเกาหลี และ 6) 01395106 การฟัง-พูดภาษาเกาหลี

เกาหลีในทุกระดับ ซึ่งงานวิจัยของโชฮียอนยง (조현영, 2000, pp. 138-149) แสดงให้เห็นว่าสำหรับผู้ศึกษาภาษาเกาหลีชาวต่างชาติทั้งระดับต้น ระดับกลางและระดับสูง ส่วนมากแสดงความคิดเห็นตรงกันว่า ทักษะทางด้านคำศัพท์สำคัญที่สุด นอกจากนี้ รันช็อนอู (란천우, 2018) ได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกับโชฮียอนยงว่า **คำศัพท์เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ภาษาเกาหลี** รันช็อนอูเสนอความสำคัญของคำศัพท์ที่มีต่อการสื่อสารไว้ว่า “คำศัพท์คือ องค์ประกอบหนึ่งประกอบให้เกิดเนื้อหาสาระ หากปราศจากไวยากรณ์ไม่อาจสามารถส่งสารได้อย่างชัดเจน แต่หากปราศจากคำศัพท์ จะไม่สามารถส่งสารหรือข้อความใดๆ ได้เลย” ความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับคำศัพท์และความหมาย ความเข้าใจวงศัพท์ที่มากและหลากหลายจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นใจในการสนทนา และส่งผลต่อการสื่อสารภาษาเกาหลี อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้เรียนก้าวขึ้นสู่ระดับที่สูงขึ้น การเรียนรู้และการเข้าใจภาษาก็จะยากลำบากยิ่งขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้อุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้และการเข้าใจภาษาเกาหลีในระดับที่สูงขึ้นก็คือ **คำศัพท์** แม้แต่ในด้านการประเมินความถนัดทางภาษาเกาหลี องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ เข้าใจและสื่อสารด้วยภาษาเกาหลีในทุกระดับล้วนแล้วแต่ประกอบไปด้วยคำศัพท์ทั้งสิ้น

เพื่อผลิต “ตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I” ที่มีเนื้อหาครอบคลุมการเรียนการสอนในชั่วโมงบรรยายและการฝึกฝนด้วยตนเอง สำหรับกลุ่มผู้เรียนในคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ศึกษาความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตำราประกอบการเรียน โดยงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิจัยเฉพาะในด้านคำศัพท์เท่านั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิตตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I เฉพาะในส่วนของคำศัพท์ รวมถึงตำราเรียนภาษาเกาหลีระดับต้นต่อไป

1.2 การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาเกาหลีของผู้ศึกษาภาษาเกาหลีชาวไทย ตั้งแต่ยุคเริ่มต้นจนถึงปัจจุบันส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การศึกษาด้านไวยากรณ์ อันมีสาเหตุมาจากความแตกต่างของตระกูลภาษาไทยและภาษาเกาหลี สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับไวยากรณ์และคำเติมท้ายเพื่อแสดงความหมายในเชิงการแสดงกาลต่างๆ ในภาษาไทยและภาษาเกาหลี ได้แก่ งานวิจัยของ บุญฤทธิ์ โกเฮง (분릿코헝, 2009) ศึกษาเปรียบเทียบคำเติมท้ายเพื่อแสดงอดีตกาล ‘-았-’ ของภาษาเกาหลีเปรียบเทียบกับ การแสดงอดีตกาลในภาษาไทยทั้งในเชิงโครงสร้างประโยคและความหมาย ชุติมณณ์ เกษมณี (Kesmanee Chutimon, 2013) เสนอประเด็นปัญหาของงานวิจัยเกี่ยวกับ อัตราความผิดพลาดในการใช้คำเติมท้าย ‘- (으)ㄴ’ หรือ ‘-ㄹ’ หรือ ‘-았/었ㄹ’ ในกลุ่ม ผู้ศึกษาภาษาเกาหลีชาวไทย อาจารย์ จิงเปรมปริ (CHUENGPREMREE ARJAREE, 2013) ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับเอกลักษณ์ในการแสดงอนาคตกาลของภาษาไทย และภาษาเกาหลีทั้งในเชิงโครงสร้างและความหมาย นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยของ จุฑามาศ บุญชู (주타맛 분치, 2014) และกฤตธนา ไวยธิรา (와이타랴라파라트, 2014) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเอกลักษณ์ในการแสดงกาลทั้งอดีตกาล ปัจจุบันกาลและอนาคตกาล ของภาษาไทยและภาษาเกาหลี รวมถึงงานวิจัยของ อันจูฮี (안주희, 2016) ที่ศึกษา วิจัยเพิ่มเติม โดยศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะคำวิเศษณ์แสดงกาลในเชิงโครงสร้าง ประโยคและความหมายของภาษาไทยและภาษาเกาหลีอีกด้วย สำหรับงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับข้อผิดพลาดและข้อเสนอแนะในการใช้ไวยากรณ์ประเภทคำเชื่อม ประโยคและคำเติมท้าย ได้แก่ งานวิจัยของพัชรยา ปาลสุทธิ์ (พัชรา야 ๗라수, 2013) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้คำเชื่อมประโยคเพื่อแสดงความหมายลำดับเหตุการณ์ ‘-고’ และคำเติมท้ายเพื่อแสดงความเป็นเหตุเป็นผล ‘-어서’’ ไม่เพียงแต่พัชรยาเท่านั้นที่ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคำเชื่อมประโยค ‘-어서’ ยังพบงานวิจัยของอนงค์นาถ อินจันทร์ (인잔아농나르트, 2019) ที่ศึกษาความผิดพลาดในการใช้คำเชื่อมประโยค ‘-어서’ จิตศิริพรรณ (질시라판, 2014) ศึกษาเปรียบเทียบคำเชื่อมประโยคของภาษาเกาหลี และคำสันธานของภาษาไทยเพื่อจำแนกประเภทของคำเชื่อมประโยคในภาษาเกาหลี

บันรูดดา อองสิน (웅신 뽀룻다, 2015) ศึกษาเปรียบเทียบไวยากรณ์ ‘-아/어 가다’, ‘-아/어 오다’ และ ‘-아/어 지다’ กับคำกริยานุเคราะห์ในภาษาไทยทั้งในเชิงโครงสร้างและความหมาย อุไรวรรณ จิตเป็นธม คิม (Uraiwan Jitpenthom Kim, 2017) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการใช้ปัจจัยเชื่อมแสดงเหตุผล ‘-아서’ และ ‘-니까’ และงานวิจัยของควากินกย็อง (곽은경, 2018) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการแสดงออกเกี่ยวกับการคาดเดา ‘-(으)ㄴ 것이다’ ‘-(려)나/(으)ㄴ/는가 보다’ ‘-(으)ㄴ/는/(으)ㄴ 것 같다’ ‘-(으)ㄴ 텐데’ ‘-(으)ㄴ 걸요’ และ ‘-(으)ㄴ/는/(으)ㄴ 지(도) 모르다’ ทั้งในเชิงโครงสร้างทางไวยากรณ์และความหมายของภาษาไทยและภาษาเกาหลี

จากที่กล่าวมาข้างต้น จนถึงปัจจุบันพบงานวิจัยเป็นจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างประโยค โครงสร้างไวยากรณ์และการใช้ไวยากรณ์ในกลุ่มผู้ศึกษาภาษาเกาหลีชาวไทย แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตำราสำหรับผู้ศึกษาภาษาเกาหลีชาวไทยพบว่ายังขาดแคลน อีกทั้งงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตำราเรียนที่ปรากฏในปัจจุบันส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาตำราเรียนเฉพาะด้านเท่านั้น อาทิ งานวิจัยของยุกย็องวอน (윤성원, 2009) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตำราเรียนภาษาเกาหลีซึ่งใช้ประกอบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยบูรพาสำหรับผู้ศึกษาภาษาเกาหลีชาวไทยในฐานะวิชาเอก อีจุนกิ (이준기, 2011) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตำราเรียนภาษาเกาหลีเพื่อการท่องเที่ยว โสภา คงเพ็ง (공평 소파, 2012) เสนอแนวทางในการพัฒนาตำราเรียนภาษาเกาหลีสำหรับผู้ศึกษาภาษาเกาหลีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย Jiraksa Pimrak (지락사뽀막, 2017) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตำราเรียนภาษาเกาหลีเพื่อธุรกิจ และพรณษา โต๊ะแทน (토트한 파나사, 2017) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตำราเรียนด้านวัฒนธรรมเกาหลีในประเทศไทย จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นในปัจจุบันยังไม่พบงานวิจัยที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาตำราเรียนสำหรับผู้ศึกษาภาษาเกาหลีชาวไทยโดยเฉพาะในด้านคำศัพท์ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจดจำคำศัพท์และความหมายจากคำศัพท์ที่ปรากฏในตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I และนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาสรุปผลเพื่อการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตำราเรียนในส่วนของคำศัพท์ต่อไป

2. ระเบียบวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

วิลกินส์ (Wilkins, 1972, p. 206) กล่าวถึงความสำคัญของความผิดพลาด (error) ในการใช้ภาษากับการเรียนรู้ว่า ความผิดพลาดในการเรียนรู้นั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะ อันมีสาเหตุมาจากความแตกต่างระหว่างภาษาแม่ของผู้เรียนและภาษาที่ผู้เรียนกำลังศึกษา การวิเคราะห์ถึงสาเหตุของความผิดพลาด จะทำให้เข้าใจถึงความยากลำบากและปัญหาของผู้เรียน รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิธีการในการเรียนการสอน มิใช่แต่เพียง วิลกินส์เท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาความผิดพลาดในการใช้ภาษา บราวน์ก็เป็นนักวิจัยที่สนับสนุนการศึกษาความผิดพลาดในการใช้ภาษาด้วยเช่นกัน บราวน์ (H. D. Brown, 1980, pp. 163-164) กล่าวว่า นักวิจัยและผู้สอนภาษาที่สองควรตระหนักถึงอันตรกษา² (Interlanguage) ซึ่งกระบวนการแสดงออกทางภาษาที่ผิดพลาดที่มีลักษณะเฉพาะเหล่านี้ จำเป็นต้องได้รับการวิเคราะห์อย่างถ่วงถ่วงเพื่อความเข้าใจกระบวนการ การเรียนรู้ภาษาที่สองของผู้เรียน วิธีการเข้าถึงที่ชัดเจนที่สุดในการวิเคราะห์อันตรกษาคือการศึกษาคำพูดของผู้เรียนเนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เป็นสิ่งที่เห็นได้ในเชิงประจักษ์และเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถภายในตัวของผู้เรียน สำหรับนักวิจัยที่ศึกษาความผิดพลาดในยุคแรกของการศึกษาวิจัยภาษาเกาหลี ได้แก่ อีจองฮี ซึ่งอีจองฮี (이정희, 2005, p. 11-14) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาความผิดพลาดในการใช้ภาษาเกาหลีว่า สิ่งใดยากและเป็นอุปสรรคต่อการเรียนสำหรับผู้เรียน ผู้เรียนมีข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาในรูปแบบใด รวมทั้งอะไรคือสาเหตุของปัญหา การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งการวิจัยเกี่ยวกับ

² อันตรกษาเป็นภาษาที่เกิดขึ้นขณะที่ผู้ศึกษาอยู่ในระหว่างการศึกษภาษาใหม่ เป็นกระบวนการเชื่อมโยงกับภาษาแม่ แต่มีความแตกต่างกับทั้งภาษาแม่และภาษาเป้าหมายที่เรียน

ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาเป็นประเด็นที่สำคัญมากและขั้นตอนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับข้อผิดพลาดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาเกี่ยวกับศึกษามหาวิทยาลัยที่เป็นประโยชน์ต่อไป

คำกล่าวของวิลกินส์ บราวน์และอีจอนฮีแสดงให้เห็นว่า การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับความผิดพลาดในการใช้ภาษาจากผู้เรียนชาวต่างชาติเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่การเข้าถึงเอกลักษณ์ทางภาษาของผู้เรียนแต่ละประเทศ และผลจากการวิเคราะห์ความผิดพลาดในการใช้ภาษาต่างประเทศ สามารถนำไปสู่การค้นหสาเหตุของปัญหาในการศึกษารวมถึงการนำเสนอแนวทางเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในด้านต่างๆ แก่ผู้ศึกษาภาษาชาวต่างชาติได้ นอกจากการศึกษาค้นหาสาเหตุของความผิดพลาดในการใช้ภาษาของผู้ศึกษาชาวต่างชาติจะเป็นแนวทางในการหาสาเหตุที่มาของปัญหาในการใช้ภาษาในภาพรวมแล้ว การศึกษาเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่นักวิจัยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและสรุปผลในทิศทางเดียวกันว่าความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนส่งผลต่อการเรียนรู้และจดจำความหมายของคำศัพท์ในผู้ศึกษาชาวต่างชาติ ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ (frequency) โดยเฉพาะในตำราเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น คำศัพท์คำใดคำหนึ่งที่มีความถี่ในการปรากฏในตำราเรียนสูงจะส่งผลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายได้ดีกว่าคำศัพท์ที่มีความถี่ในการปรากฏในตำราเรียนต่ำ งานวิจัยของโซอาอิมและอีซอน (조아임 · 이선웅, 2014, pp. 264-265) กล่าวถึงผู้วิจัยและความสำคัญของความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายไว้ว่า ผู้วิจัยเช่น นาจี (Nagy, 1988; อ้างถึงใน 조아임 · 이선웅, 2014) เสนอเกี่ยวกับการศึกษาคำศัพท์ว่า ภายหลังจากที่เข้าใจคำศัพท์คำใดคำหนึ่งแล้วจำเป็นต้องพูดหรือเขียนคำศัพท์คำนั้นหลายครั้ง การจดจำคำศัพท์จึงจำเป็นต้องมีระเบียบหรือกลวิธีที่ช่วยให้สามารถใช้คำศัพท์ได้บ่อยครั้ง ความถี่ในการปรากฏคำศัพท์ส่งผลอย่างมากในการศึกษาคำศัพท์โดยคำศัพท์ที่มีความถี่ในการปรากฏสูงจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคำศัพท์ ฟรายส์ (Fries, 1945 ; อ้างถึงใน 조아임 · 이선웅, 2014) สรุปเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏคำศัพท์ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและพิสูจน์ได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคำศัพท์

ซึ่งการแสดงคำศัพท์ในตำราเรียนอย่างถูกต้อง เหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนและจดจำคำศัพท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนชั่น (Nation, 2001; อ้างถึงใน 조아임 · 이선웅, 2014) กล่าวว่า คำศัพท์ที่ปรากฏในตำราเรียนและมีความถี่ในการปรากฏสูงส่งผลต่อการศึกษาคำศัพท์ เจนกินส์ (Jenkins, 1983; อ้างถึงใน 조아임 · 이선웅, 2014) เสนอว่า จากการสอนคำศัพท์โดยการแจกแจงความหมายพบว่า กรณีคำศัพท์ที่นำเสนอต่อผู้เรียนจำนวน 1 ครั้ง พบอัตราความสัมฤทธิ์ผลในการจดจำคำศัพท์คิดเป็นร้อยละ 45 กรณีคำศัพท์ที่นำเสนอต่อผู้เรียนจำนวน 3 ครั้ง พบอัตราความสัมฤทธิ์ผลในการจดจำคำศัพท์คิดเป็นร้อยละ 74 และกรณีคำศัพท์ที่นำเสนอต่อผู้เรียนจำนวน 6 ครั้ง พบอัตราความสัมฤทธิ์ผลในการจดจำคำศัพท์สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 89 และเป็นประโยชน์ต่อการจดจำคำศัพท์ในระยะยาว คาซรู (Kachroo, 1962; อ้างถึงใน 조아임 · 이선웅, 2014) ทำการทดสอบกลุ่มผู้เรียนชนพื้นเมืองชาวอเมริกัน (Native American) โดยใช้คำศัพท์ที่มีความถี่ในการปรากฏสูงมากกว่า 7 ครั้งจากตำราเรียนภาษาอังกฤษ ผลการทำสอบพบว่า คำศัพท์ที่มีความถี่ในการปรากฏสูงเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคำศัพท์เป็นอย่างมาก โครเธอและซัพเปส (Crother & Suppes, 1967; อ้างถึงใน 조아임 · 이선웅, 2014) กล่าวว่าจากการทดสอบด้านคำศัพท์ภาษารัสเซีย ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยชาวอเมริกันที่ศึกษาภาษารัสเซียในฐานะภาษาต่างประเทศ พบว่า คำศัพท์ที่มีความถี่ในการปรากฏที่สูงกว่าระดับ 6 หรือ 7 ส่วนใหญ่ส่งผลต่อการศึกษาและจดจำคำศัพท์

2.2 ระเบียบวิจัยและขั้นตอนการวิจัย

เพื่อการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I โดยเฉพาะในด้านคำศัพท์อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ศึกษาวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I คณะ

³ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำเสนอความถูกต้องในการจำคำศัพท์และความหมายแทนการแสดงความผิดพลาดในการจดจำคำศัพท์และความหมาย

มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้พื้นฐานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความผิดพลาดในการจดจำคำศัพท์และความหมาย³ ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบคำศัพท์และความหมายจากคำศัพท์จำนวน 404 คำที่ปรากฏในตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I (서울대 한국어 1A) ภายหลังจากการวิเคราะห์ค่าความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายจากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณแล้ว ผู้วิจัยจึงนำคำศัพท์ที่มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำ 2 กลุ่มคือ 1) คำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำและ 2) คำศัพท์ค่อนข้างยากในการจดจำ มาศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์การปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนโดยอ้างอิงสมมติฐานเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ที่ปรากฏในระเบียบวิจัยของโซฮาอิมและอีซอนุง (조아임 · 이선웅, 2014) เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพและนำผลสรุปที่ได้มาใช้ในการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตำราเรียนโดยเฉพาะด้านคำศัพท์ต่อไป

2.3 คำศัพท์ที่ใช้ในแบบทดสอบ

ผู้วิจัยคัดเลือกคำศัพท์จากตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I โดยการพิจารณาจากคำศัพท์ที่ปรากฏในเนื้อหาการเรียนการสอนและเป็นคำศัพท์ที่ปรากฏในส่วนสรุปคำศัพท์ท้ายบทเรียนหรือเป็นคำศัพท์ที่ปรากฏในดัชนีคำศัพท์ท้ายเล่มของตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I (서울대 한국어 1A) เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบ แจกแจงตามบทเรียนได้ดังนี้ คำศัพท์บทที่ 1 ประกอบด้วยคำศัพท์จำนวน 31 คำ คำศัพท์บทที่ 2 ประกอบด้วยคำศัพท์จำนวน 38 คำ คำศัพท์บทที่ 3 ประกอบด้วยคำศัพท์จำนวน 46 คำ คำศัพท์บทที่ 4 ประกอบด้วยคำศัพท์จำนวน 43 คำ คำศัพท์บทที่ 5 ประกอบด้วยคำศัพท์จำนวน 57 คำ คำศัพท์บทที่ 6 ประกอบด้วยคำศัพท์จำนวน 76 คำ คำศัพท์บทที่ 7 ประกอบด้วยคำศัพท์จำนวน 61 คำและคำศัพท์บทที่ 8 ประกอบด้วยคำศัพท์จำนวน 52 คำ รวมทั้งสิ้น 404 คำ

2.4 กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาตำราเรียนวิชาภาษาเกาหลีในด้านคำศัพท์ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ศึกษารายวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นสำคัญ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกกลุ่มผู้ศึกษาที่ผ่านการศึกษารายวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I ของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ศึกษาเพศชายจำนวน 24 คน เพศหญิงจำนวน 207 คน เมื่อพิจารณาตามประเภทของการลงทะเบียนแบ่งออกเป็น ผู้ศึกษาที่ลงทะเบียนเป็นนิสิตโทจำนวน 23 คนและนิสิตเอกจำนวน 208 คน รวมทั้งสิ้น 231 คน

3. ผลการวิจัย

3.1 การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ

ภายหลังการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบเกี่ยวกับความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายจากคำศัพท์ที่ปรากฏในตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I (서울대 한국어 1A) จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำผลจากการแบบทดสอบทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมเอสพีเอสเอส (SPSS : Statistical Package for the Social Sciences) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพสูงในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ⁴

⁴ สำหรับงานวิจัยนี้ใช้โปรแกรมเอสพีเอสเอสที่ใช้งานในระบบปฏิบัติการวินโดวส์ (Window Version) เวอร์ชัน 17 ในการวิเคราะห์ข้อมูล

และอ้างอิงความความยาก-ง่ายในการจดจำคำศัพท์และความหมาย โดยประยุกต์จากสูตรคำนวณของ สมพงษ์ พันธรัตน์ (2552)⁵ ซึ่งใช้เกณฑ์ความยาก-ง่าย (p) ในการจดจำคำศัพท์และความหมายดังนี้

ค่าความยาก-ง่าย (p)	ความหมาย
0.81-1.00	เป็นคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ
0.61-0.80	เป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างง่ายในการจดจำ
0.41-0.60	เป็นคำศัพท์ที่ยาก-ง่ายพอเหมาะในการจดจำ
0.21-0.40	เป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำ
0.00-0.20	เป็นคำศัพท์ที่ยากมากในการจดจำ

โดยงานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายหรือค่า $\bar{X}$ มาพิจารณากับค่าความยาก-ง่าย (p) และนำเสนอความหมายตามสูตรคำนวณข้างต้น ซึ่งผลการวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ผลวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 1 ประกอบไปด้วยคำศัพท์จำนวน 31 คำ พบค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมายหรือค่า $\bar{X}$ เท่ากับ .92 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 1 โดยรวมเป็นคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ

(2) ผลวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 2 ประกอบไปด้วยคำศัพท์จำนวน 38 คำ พบค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมายหรือค่า $\bar{X}$ เท่ากับ .90 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 2 โดยรวมเป็นคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ

⁵ รายละเอียดของสูตรการคำนวณค่าความยาก-ง่าย คือ การคำนวณค่าความยากง่าย (p) โดยใช้สูตร $p = \frac{n}{N}$

p คือ ค่าความยาก-ง่าย n คือ จำนวนคนตอบข้อสอบถูกและ N คือ จำนวนคนสอบทั้งหมด

(3) ผลวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 3 ประกอบไปด้วยคำศัพท์จำนวน 46 คำ พบค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมายหรือค่า X เท่ากับ .92 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 3 โดยรวมเป็นคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ

(4) ผลวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 4 ประกอบไปด้วยคำศัพท์จำนวน 43 คำ พบค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมายหรือค่า X เท่ากับ .82 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 4 โดยรวมเป็นคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ

(5) ผลวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 5 ประกอบไปด้วยคำศัพท์จำนวน 57 คำ พบค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมายหรือค่า X เท่ากับ .72 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 5 โดยรวมเป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างง่ายในการจดจำ

(6) ผลวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 6 ประกอบไปด้วยคำศัพท์จำนวน 76 คำ พบค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมายหรือค่า X เท่ากับ .84 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 6 โดยรวมเป็นคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ

(7) ผลวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 7 ประกอบไปด้วยคำศัพท์จำนวน 61 คำ พบค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมายหรือค่า X เท่ากับ .76 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 7 โดยรวมเป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างง่ายในการจดจำ

(8) ผลวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 8 ประกอบไปด้วยคำศัพท์จำนวน 52 คำ พบค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมายหรือค่า X เท่ากับ .71 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 8 โดยรวมเป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างง่ายในการจดจำ

และจากผลการวิเคราะห์ค่าความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายจากคำศัพท์จำนวน 404 คำ พบคำศัพท์ที่มีค่าความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายสูงสุดหรือค่า X เท่ากับ 1.00 จำนวน 16 คำ ได้แก่คำว่า ‘학생[hak sen]’⁶ ‘씨[s’i]’ ‘한국[han guk]’ ‘중국[tʃʊŋ guk]’ ‘미국[mi guk]’ ‘저[tʃe]’ ‘책상[tʃʰek s’an]’ ‘가방[ka ban]’ ‘책[tʃʰek]’ ‘카메라[k’a me ra]’ ‘차[tʃ’a]’ ‘집[tʃip]’ ‘보다[po da]’ ‘학교[hak k’yo]’ ‘떡다[mək t’a]’ และ ‘커피숍[khə phi syop]’ เป็นต้น และพบคำศัพท์ที่มีค่าความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายต่ำสุดหรือค่า X อยู่ในช่วง .21 ถึง .40 จำนวน 16 คำ ได้แก่คำว่า ‘차갑[tʃi gap]’ (.36) ‘음력[im nyək]’ (.32) ‘양력[yan nyək]’ (.33) ‘송편[son p’hyen]’ (.34) ‘세배하다[se bə ha da]’ (.25) ‘차례[tʃ’a re]’ (.26) ‘지내다[tʃi ne da]’ (.32) ‘떡국[t’ək k’uk]’ (.38) ‘숫자[sut tʃ’a]’ (.34) ‘물건[mul gən]’ (.38) ‘부채[pu tʃʰe]’ (.36) ‘생활[sen hwal]’ (.38) ‘식혜[si k’hye]’ (.29) ‘보통[po t’on]’ (.38) ‘오후[o hu]’ (.38) และ ‘소개하다[so ge ha da]’ (.36) เป็นต้น

นอกจากผลวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายที่นำเสนอข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยนำคำศัพท์ที่ใช้ในแบบทดสอบมาพิจารณาการปรากฏในตำราเรียนภาษาเกาหลีระดับต้นที่ผลิตในสาธารณรัฐเกาหลี คือ 1) ซอกกังฮันกุกอ อิลคอมแพคซีรีส์และซอกกังฮันกุกอ อี คอมแพคซีรีส์ (서강 한국어 1 COMPACT SERIES, 서강 한국어 2 COMPACT SERIES) 2) คยองฮีแด ฮันกุกอ โซกิบ อิลและคยองฮีแด ฮันกุกอ โซกิบ อี (경희대 한국어 초급 1, 경희대 한국어 초급 2) 3) อีฮวา ฮันกุกอ 1-1 และอีฮวา ฮันกุกอ 1-2 (이화 한국어 1-1, 1-2) 4) ซอฮัลแดฮักโกย ฮันกุกอ 1 และซอฮัลแดฮักโกย ฮันกุกอ 2 (서울대 학교 한국어 1, 서울대 학교 한국어 2) เป็นต้น และพิจารณาการปรากฏของคำศัพท์ดังกล่าวจากรายชื่อคำศัพท์ที่ปรากฏในข้อสอบวัดความถนัดทางภาษาเกาหลี⁷ พบคำศัพท์ที่ปรากฏเฉพาะในตำราประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร 1 จำนวน 14 คำ ได้แก่คำว่า ‘땀[myeŋ ham]’

⁶ อังอิงส์ทอักษรภาษาเกาหลีจากฮอยงและคิมช็อนจ็อง (허웅 • 김선정, 2006)

⁷ อ้างอิงการปรากฏของคำศัพท์ภาษาเกาหลีระดับต้นในข้อสอบวัดความถนัดทางภาษาเกาหลี (TOPIK) จากงานวิจัยของคิมจุงช็อบ (김중섭, 2013) และรายชื่อคำศัพท์ที่ปรากฏในข้อสอบวัดความถนัดทางภาษาเกาหลีระดับต้นและระดับกลาง

‘빨래방[p'al lɛ ban]’ ‘청계천[tʃʰɐŋ gye tʃʰɐn]’ ‘N서울타워[en sɐ ul tʰa wɔ]’
 ‘스케줄[si kʰe dʒul]’ ‘코엑스몰[kʰo ek si mol]’ ‘초밥[tʃʰo bap]’ ‘키위[kʰi wi]’
 ‘에스프레소[e si pʰi re so]’ ‘우동[u don]’ ‘김치볶음밥[kim tʃʰi bo k'im bap]’ ‘김치전
 [kim tʃʰi dʒɐn]’ ‘물김치[mul gim tʃʰi]’ และ ‘싱가포르[sin ga pʰo ri]’ เป็นต้น

3.2 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อพิสูจน์ว่า อัตราความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายของกลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ซึ่งเป็นผลวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ) มีความสัมพันธ์กับสมมติฐานเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์หรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยได้นำคำศัพท์ที่มีอัตราเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำหรือค่า X เท่ากับ 1.00 (คำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ) และคำศัพท์ที่มีอัตราเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำหรือค่า X ที่อยู่ในช่วง .21 ถึง .40 (คำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำ)⁸ มาศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์การปรากฏของคำศัพท์ทั้งสองกลุ่มตามสมมติฐานเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ซึ่งปรากฏในระเบียบวิจัยของโซอาอิมและอีซอนง ประกอบไปด้วยสมมติฐาน ดังนี้

1) ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ (frequency) หมายถึง การปรากฏของคำศัพท์ใดๆ ในตำราเรียน ซึ่งในงานวิจัยนี้จะนับจำนวนคำศัพท์คำใดคำหนึ่งที่ปรากฏ

⁸ จากผลวิเคราะห์ค่าความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายในการศึกษาเชิงปริมาณไม่พบคำศัพท์ที่มีอัตราความถูกต้องหรือค่า X เท่ากับ .00 ถึง .20 ผู้วิจัยจึงคัดเลือกคำศัพท์ที่มีค่าความยากสูงสุดจากผลวิเคราะห์คือ คำศัพท์ที่มีค่า X เท่ากับ .21 ถึง .40 หรือคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำวิเคราะห์การปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนร่วมกับคำศัพท์ที่มีค่า X เท่ากับ 1.00 หรือคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ

ในเนื้อหาตำราเรียนทั้งหมด

2) ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์ (repetition frequency) หมายถึง การปรากฏซ้ำของคำศัพท์ใดๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะพิจารณาคำศัพท์ที่ปรากฏซ้ำ ภายหลังจากการปรากฏขึ้นครั้งแรกของคำศัพท์คำใดคำหนึ่ง

3) การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์ (repetition interval) หมายถึง การปรากฏซ้ำของคำศัพท์ใดๆ ภายหลังจากการปรากฏครั้งแรกของคำศัพท์คำนั้นเมื่อ เวลาผ่านไป ซึ่งงานวิจัยนี้จะพิจารณาคำศัพท์ที่ปรากฏขึ้นซ้ำในบทเรียนถัดมาภายหลังจากการปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของคำศัพท์คำใดคำหนึ่งในบทเรียนใดบทเรียนหนึ่ง

4) การปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์ (immediate repetition) หมายถึง การปรากฏซ้ำของคำศัพท์ใดๆ ที่ปรากฏขึ้นทันทีหลังจากการปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก ของคำศัพท์นั้นๆ ซึ่งงานวิจัยนี้จะพิจารณาคำศัพท์ที่ปรากฏซ้ำทันทีทันใดทั้งหมด ภายหลังจากการปรากฏของคำศัพท์คำใดคำหนึ่งเป็นครั้งแรก และพิจารณาเฉพาะ คำศัพท์ที่ปรากฏในหน้าเดียวกันกับที่คำศัพท์นั้นปรากฏ

นอกจากการวิเคราะห์การปรากฏคำศัพท์ตามสมมติฐานดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำและคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำ มาวิเคราะห์เพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาในการปรากฏของคำศัพท์ เพื่อหาความสัมพันธ์ ของเนื้อหากับการปรากฏของคำศัพท์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์และความหมาย โดยผู้วิจัยแบ่งประเภทของเนื้อหาที่คำศัพท์ปรากฏในตำราประกอบการเรียน วิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I เป็น 8 ส่วน คือ 1) จุดประสงค์การเรียนรู้ 2) การนำเสนอคำศัพท์ 3) การนำเสนอไวยากรณ์และประโยคตัวอย่าง 4) บทสนทนาประจำ บทเรียน 5) แบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้⁹ 6) วัฒนธรรมเกาหลี 7) การประเมิน ตนเองและส่วนสรุปท้ายบท 8) คำอธิบายคำสั่ง

⁹ แบบฝึกหัดที่ปรากฏในตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I ประกอบไปด้วย แบบฝึกหัดการพูด แบบฝึกหัดการฟัง แบบฝึกหัดการอ่านและแบบฝึกหัด การเขียน งานวิจัยนี้วิเคราะห์คำศัพท์ที่ปรากฏในแบบฝึกหัดการพูด การฟัง การอ่านและ การเขียนและแสดงผลรวมทั้งหมดในส่วนแบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้

3.2.1 ผลการวิเคราะห์คำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำตามสมมติฐานเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์

เมื่อนำคำศัพท์ที่มีอัตราเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำหรือค่า X เท่ากับ 1.00 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ จำนวน 16 คำ ได้แก่ คำว่า ‘학생’ ‘씨’ ‘한국’ ‘중국’ ‘미국’ ‘저’ ‘책상’ ‘가방’ ‘책’ ‘카메라’ ‘차’ ‘집’ ‘보다’ ‘학교’ ‘먹다’ และ ‘켜피숍’ มาวิเคราะห์การปรากฏในตำราตามสมมติฐานเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์พบว่า **คำศัพท์ทั้งหมดปรากฏตรงตามสมมติฐานครบทั้ง 4 สมมติฐาน** ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างเฉพาะคำศัพท์คำว่า ‘학생’ ‘씨’ และ ‘한국’

คำว่า ‘학생’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 29 ครั้ง ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์ 28 ครั้ง การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์ 5 ครั้ง และการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์ 3 ครั้ง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จากเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า ‘학생’ ปรากฏในส่วนการนำเสนอคำศัพท์ 1 ครั้ง การนำเสนอไวยากรณ์และประโยคตัวอย่าง 8 ครั้ง แบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ 18 ครั้ง วัฒนธรรมเกาหลี 1 ครั้งและการประเมินตนเองและส่วนสรุปท้ายบท 2 ครั้ง

คำว่า ‘씨’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 69 ครั้ง ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์จำนวน 68 ครั้ง การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์จำนวน 7 ครั้งและการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์จำนวน 6 ครั้ง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จากเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า ‘씨’ ปรากฏในส่วนการนำเสนอไวยากรณ์และประโยคตัวอย่าง 8 ครั้ง บทสนทนาประจำบทเรียน 13 ครั้ง แบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ 47 ครั้ง และการประเมินตนเองและส่วนสรุปท้ายบท 1 ครั้ง

คำว่า ‘한국’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 71 ครั้ง ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์จำนวน 70 ครั้ง การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์จำนวน 7 ครั้งและการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์จำนวน 3 ครั้ง เมื่อพิจารณา

ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จากเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า ‘습득’ ปรากฏในส่วนจุดประสงค์การเรียนรู้ 3 ครั้ง การนำเสนอคำศัพท์ 1 ครั้ง การนำเสนอไวยากรณ์และประโยคตัวอย่าง 3 ครั้ง บทสนทนาประจำบทเรียน 6 ครั้ง แบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ 21 ครั้ง วัฒนธรรมเกาหลี 9 ครั้ง การประเมินตนเอง และส่วนสรุปท้ายบท 3 ครั้งและคำอธิบายคำสั่ง 4 ครั้ง

3.2.2 ผลการวิเคราะห์คำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำตามสมมติฐานเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนและผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์

เมื่อนำคำศัพท์ที่มีอัตราเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำหรือค่า X อยู่ในช่วง .21 ถึง .40 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำ จำนวน 16 คำ ได้แก่ คำว่า ‘지갑(.36)’ ‘음력(.32)’ ‘양력(.33)’ ‘송편(.34)’ ‘세배하다(.25)’ ‘차례(.26)’ ‘지내다(.32)’ ‘떡국(.38)’ ‘숫자(.34)’ ‘물건(.38)’ ‘부채(.36)’ ‘생활(.38)’ ‘식혜(.29)’ ‘보통(.38)’ ‘오후(.38)’ และ ‘소개하다(.36)’ เป็นต้น มาวิเคราะห์การปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนตามสมมติฐานเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์และผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์และความหมายทั้ง 4 สมมติฐาน พบว่า คำศัพท์ที่ปรากฏในตำราเรียนตามสมมติฐานจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งคือ คำศัพท์ที่ปรากฏตามสมมติฐาน 1 สมมติฐาน กลุ่มที่สองคือ คำศัพท์ที่ปรากฏตามสมมติฐาน 3 สมมติฐาน และกลุ่มที่สามคือ คำศัพท์ที่ปรากฏตามสมมติฐานครบทั้ง 4 สมมติฐาน

กลุ่มที่หนึ่ง คำศัพท์ที่ปรากฏตามสมมติฐาน 1 สมมติฐาน คือ **ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์** ได้แก่คำว่า ‘지갑’ ‘송편’ ‘세배하다’ ‘차례’ ‘지내다’ ‘떡국’ ‘부채’ ‘식혜’ ‘보통’ และ ‘오후’ ในที่นี้ขอแสดงตัวอย่างคำว่า ‘지갑’ ‘송편’ และ ‘세배하다’

คำว่า ‘지갑’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 1 ครั้ง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จากเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า ‘지갑’ ปรากฏในส่วนแบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ 1 ครั้ง

คำว่า ‘송편’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 1 ครั้ง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จากเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า

คำว่า ‘송편’ ปรากฏในส่วนวัฒนธรรมเกาหลี 1 ครั้ง

คำว่า ‘세배하다’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 1 ครั้ง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จากเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า ‘세배하다’ ปรากฏในส่วนวัฒนธรรมเกาหลี 1 ครั้ง เป็นต้น

คำศัพท์ที่กล่าวมาข้างต้นปรากฏในสมมติฐานอิทธิพลที่มีผลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายเพียง 1 สมมติฐาน คือ **ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์** และพบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในตำราเรียนเพียง 1 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์และผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ที่ว่า **คำศัพท์ที่นำเสนอต่อผู้เรียนจำนวนน้อยครั้งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์**

กลุ่มที่สอง คำศัพท์ที่ปรากฏตามสมมติฐาน 3 สมมติฐาน คือ **ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์ และการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์** ได้แก่ คำว่า ‘음식’ และ ‘양식’

คำว่า ‘음식’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 5 ครั้ง การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์จำนวน 4 ครั้งและการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์จำนวน 4 ครั้ง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จากเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า ‘음식’ ปรากฏในส่วนวัฒนธรรมเกาหลี 1 ครั้ง

คำว่า ‘양식’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 2 ครั้ง การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์จำนวน 1 ครั้งและการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์จำนวน 1 ครั้ง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จากเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า ‘양식’ ปรากฏในส่วนวัฒนธรรมเกาหลี 1 ครั้ง

แม้ว่าคำว่า ‘음식’ และ ‘양식’ ปรากฏในสมมติฐานอิทธิพลที่มีผลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมาย 3 สมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาถึงระดับของคำศัพท์พบว่า คำว่า ‘음식’ และ ‘양식’ เป็นคำศัพท์ภาษาเกาหลีระดับกลาง¹⁰ ซึ่งมีความแตกต่างทั้ง

¹⁰ อ้างอิงจากรายชื่อคำศัพท์ภาษาเกาหลีระดับกลางที่ปรากฏในเว็บไซต์ข้อสอบความถนัดทางภาษาเกาหลี (TOPIK) www.topik.go.kr

ระดับความยากและอัตราความถี่ในการใช้จึงส่งผลต่อการจดจำคำศัพท์ในเชิงลบแก่ผู้ศึกษาภาษาเกาหลีระดับต้น

กลุ่มที่สาม กลุ่มคำศัพท์ที่ปรากฏตามสมมติฐานครบทั้ง 4 สมมติฐาน คือ **ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์ การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์ และการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์** ได้แก่ คำว่า ‘숫자’ ‘물건’ ‘생활’ ‘소개하다’ รายละเอียด ดังนี้

คำว่า ‘숫자’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 5 ครั้ง ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์จำนวน 4 ครั้ง การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์จำนวน 1 ครั้งและการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์จำนวน 1 ครั้ง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า ‘숫자’ ปรากฏในส่วนจุดประสงค์การเรียนรู้ 3 ครั้ง และคำอธิบายคำสั่ง 2 ครั้ง

คำว่า ‘물건’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 30 ครั้ง ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์จำนวน 29 ครั้ง การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์จำนวน 3 ครั้งและการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์จำนวน 4 ครั้ง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า ‘물건’ ปรากฏในส่วนจุดประสงค์การเรียนรู้ 9 ครั้ง แบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ 7 ครั้งและคำอธิบายคำสั่ง 14 ครั้ง

คำว่า ‘생활’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 4 ครั้ง ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์จำนวน 3 ครั้ง การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์จำนวน 1 ครั้งและการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์จำนวน 2 ครั้ง เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า ‘생활’ ปรากฏในส่วนบทสนทนาประจำบทเรียน 1 ครั้งและวัฒนธรรมเกาหลี 3 ครั้ง

คำว่า ‘소개하다’ พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 24 ครั้ง ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์จำนวน 23 ครั้ง การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์จำนวน 6 ครั้งและการปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์จำนวน 3 ครั้ง เมื่อพิจารณา

ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ในเนื้อหาของตำราเรียนพบว่า คำว่า '소개하다' ปรากฏในส่วนการนำเสนอไวยากรณ์และประโยคตัวอย่าง 6 ครั้ง แบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ 24 ครั้ง วัฒนธรรมเกาหลี 3 ครั้ง การประเมินตนเองและส่วนสรุปท้ายบท 3 ครั้งและคำอธิบายคำสั่ง 5 ครั้ง

เมื่อพิจารณาความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ กรณีคำว่า '물건'¹¹ และคำว่า '소개하다' พบความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จำนวน 30 ครั้งและ 24 ครั้ง ตามลำดับ แต่คำศัพท์ทั้งสองคำพบค่าเฉลี่ยความถูกต้อง ในการจดจำคำศัพท์และความหมาย หรือค่า X เพียง .38 และ .36 ตามลำดับ ซึ่งค่าเฉลี่ยความถูกต้องที่ได้นั้นขัดแย้งกับสมมติฐานเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ และเมื่อพิจารณาเนื้อหาในตำราเรียนที่คำศัพท์ปรากฏพบว่า คำว่า '물건' ปรากฏในเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ แบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้และคำอธิบายคำสั่ง และคำว่า '소개하다' ปรากฏในเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ แบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ วัฒนธรรมเกาหลีและคำอธิบายคำสั่งเท่านั้น นอกจากนี้คำว่า '물건' และ '소개하다' ปรากฏในเนื้อหาที่มีคำแปลเป็นประโยคภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับประโยคภาษาเกาหลี

จากงานวิจัยของแฮมมาร์เบิร์ก (BjÖrn Hammarberg, 2001) พบว่า หาก L1 ของผู้ศึกษาภาษาแตกต่างจาก L3 มากเท่าไร L2 ยิ่งส่งอิทธิพลต่อการเรียนรู้มากกว่า L1 ในงานวิจัยของเชวเจซุและบุญฤทธิ์ โกเฮง (Jaesu Choi•Boonrit Koheng, 2015) ทำการทดสอบการรับรู้โครงสร้างคำศัพท์ภาษาเกาหลีในผู้ศึกษาภาษาเกาหลี 3 กลุ่มและให้ผลสรุปเช่นเดียวกับแฮมมาร์เบิร์กที่ว่า ทักษะภาษาอังกฤษ (L2) ส่งอิทธิพลต่อการรับรู้โครงสร้างของคำศัพท์ภาษาเกาหลี (L3) และทักษะภาษาอังกฤษของผู้ศึกษามีอิทธิพลต่อการรับรู้โครงสร้างของคำศัพท์ภาษาเกาหลีมากกว่าอิทธิพล

¹¹ แม้คำว่า '물건' ปรากฏในเนื้อหาแบบฝึกหัดการอ่าน 4 ครั้ง แต่เมื่อพิจารณาแบบฝึกหัดการอ่านพบว่า คำว่า '물건' ปรากฏในแบบฝึกหัดการอ่านบทที่ 8 ซึ่งเป็นบทเรียนบทสุดท้ายและภายหลังจากการจบบทเรียนที่ 8 ผู้ศึกษามีเวลาทบทวนบทเรียนเพียง 1 สัปดาห์ก่อนการทดสอบทักษะด้านการสนทนาและการสอบวัดความรู้ปลายภาค ซึ่งระยะเวลาในการทบทวนเนื้อหาการเรียนรู้และคำศัพท์ที่ส่งอิทธิพลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายด้วยเช่นกัน

ของภาษาแม่ (L1) งานวิจัยของแฮมมาร์เบิร์กและของเพวเจซุและบุญฤทธิ์ โกเฮงจึงชี้ให้เห็นว่า กรณีที่คำศัพท์ภาษาเกาหลีปรากฏค่าแปลเป็นประโยคภาษาอังกฤษควบคู่ไปด้วยเสมอส่งผลให้ผู้ศึกษาภาษาเกาหลีสามารถเข้าใจเนื้อหาภาษาเกาหลี (L3) โดยการตีความผ่านคำศัพท์และประโยคภาษาอังกฤษ (L2) ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้ส่งผลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายของคำศัพท์ภาษาเกาหลีในเชิงลบ

3.2.3 การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์คำศัพท์ที่ง่ายมากและคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำ

จากการวิเคราะห์คำศัพท์ที่มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำหรือค่า X เท่ากับ 1.00 และคำศัพท์ที่มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำหรือค่า X อยู่ระหว่าง .21 ถึง .40 ตามสมมติฐานเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์และผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์และความหมาย 4 สมมติฐาน คือ 1) ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ 2) ความถี่ในการปรากฏซ้ำของคำศัพท์ 3) การปรากฏซ้ำในภายหลังของคำศัพท์ 4) การปรากฏซ้ำในทันทีทันใดของคำศัพท์ พบว่า คำศัพท์ที่มีค่า X เท่ากับ 1.00 หรือคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำเท่านั้นที่ปรากฏผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์สอดคล้องกับสมมติฐานทั้ง 4 สมมติฐาน

สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การปรากฏของคำศัพท์เพิ่มเติม โดยพิจารณาจากเนื้อหาในตำราเรียนที่คำศัพท์ปรากฏ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ได้แก่ 1) จุดประสงค์การเรียนรู้ 2) การนำเสนอคำศัพท์ 3) การนำเสนอไวยากรณ์และประโยคตัวอย่าง 4) บทสนทนาประจำบทเรียน 5) แบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ 6) วัฒนธรรมเกาหลี 7) การประเมินตนเองและส่วนสรุปท้ายบท 8) คำอธิบายคำสั่ง ผลจากการวิเคราะห์พบว่า คำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำปรากฏในเนื้อหาทุกประเภท โดยพบการปรากฏของคำศัพท์ในเนื้อหาส่วนแบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้มากที่สุดคือ ร้อยละ 43 ไวยากรณ์และประโยคตัวอย่างร้อยละ 14 บทสนทนาประจำบทเรียนร้อยละ 12 คำอธิบายคำสั่งร้อยละ 9 ส่วนวัฒนธรรมเกาหลีและการประเมินตนเองและส่วนสรุปท้ายบทพบค่าเฉลี่ยในการปรากฏของคำศัพท์เท่ากันคือ ร้อยละ 7 จุดประสงค์การเรียนรู้ร้อยละ 5 และส่วนการนำเสนอคำศัพท์ร้อยละ 3

ตามลำดับ กรณีคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำพบการปรากฏของคำศัพท์ในเนื้อหาส่วนคำอธิบายคำสั่งมากที่สุดร้อยละ 48 จุดประสงค์การเรียนรู้ร้อยละ 34 บทสนทนาประจำบทเรียนร้อยละ 4 แบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้อยู่ร้อยละ 8 และวัฒนธรรมเกาหลีร้อยละ 6 ตามลำดับ

งานวิจัยนี้พบว่า คำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำเป็นคำศัพท์ที่พบอัตราการปรากฏสูงในส่วนของแบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ การนำเสนอไวยากรณ์และประโยคตัวอย่างและบทสนทนาประจำบทเรียน อีกทั้งยังเป็นคำศัพท์ที่ปรากฏในเนื้อหาของตำราที่หลากหลายและครอบคลุมเนื้อหาของตำราเรียนทั้งหมด แต่กรณีคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำนั้นพบอัตราการปรากฏสูงในส่วนของคำอธิบายคำสั่งจุดประสงค์การเรียนรู้ อีกทั้งยังปรากฏในเนื้อหาของตำราเพียงบางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมการให้ความสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาของตำราเรียนเพื่อการทบทวนเนื้อหาการเรียนการสอนของผู้ศึกษาภาษาเกาหลีเอง

นอกจากเนื้อหาในการปรากฏของคำศัพท์ที่งานวิจัยนี้พบว่า เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายแล้ว งานวิจัยนี้ยังพบข้อสังเกตเพิ่มเติมอีกประการคือ เมื่อพิจารณาคำศัพท์ที่มีค่า X เท่ากับ 1.00 หรือคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำจำนวน 16 คำ ได้แก่คำว่า ‘학생’ ‘씨’ ‘한국’ ‘중국’ ‘미국’ ‘저’ ‘책상’ ‘가방’ ‘책’ ‘카메라’ ‘차’ ‘집’ ‘보다’ ‘학교’ ‘먹다’ และ ‘커피숍’ เป็นต้น พบคำศัพท์ที่มี 1 พยางค์จำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 31.3 แต่เมื่อพิจารณาคำศัพท์ที่มีค่า X อยู่ระหว่าง .21 ถึง .40 หรือคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำจำนวน 16 คำ ได้แก่ คำว่า ‘시집’ ‘음력’ ‘양력’ ‘충편’ ‘세배하다’ ‘차례’ ‘지내다’ ‘떡국’ ‘숫자’ ‘물건’ ‘부채’ ‘생활’ ‘식혜’ ‘보통’ ‘오후’ และ ‘소개하다’ เป็นต้น ไม่พบคำศัพท์ที่มี 1 พยางค์

แพช็องบงและคณะ (배성봉•박권생•이혜원•이광오, 2016) กล่าวว่า ความยาวของคำศัพท์ (word length) เป็นปัจจัยสำคัญที่นักจิตวิทยาทางภาษาหลายท่านให้ความสำคัญและนำเสนอผลสรุปในทิศทางเดียวกันว่า ความยาวของคำศัพท์ส่งอิทธิพลต่อการจำแนกและการจดจำคำศัพท์และความหมาย โดยคำศัพท์ที่ประกอบไปด้วยจำนวนพยางค์ยิ่งมากเท่าใดยิ่งยากต่อการจำแนกและการจดจำคำศัพท์และความหมาย โดยแพช็องบงให้คำจำกัดความ ความยาวของคำศัพท์ที่มีผลต่อ

การจดจำคำศัพท์และความหมายว่า “อิทธิพลของความยาวของคำศัพท์” นอกจากแพชชิงบง และคณะแล้ว ยังพบงานวิจัยของโอเรกันและเจค็อบ (J. Kevin O'Regan and Arthur M. Jacobs, 1992) ซิกเลอร์และคณะ (Johannes C. Ziegler, Arthur M. Jacobs and Dorothee Klippel, 2001) รวมทั้งแย็บและบาโลตา (Melvin J. Yap and David A. Balota, 2009) เป็นต้น ที่สรุปผลเกี่ยวกับอิทธิพลของความยาวของคำศัพท์ไปในทิศทางเดียวกันว่า คำศัพท์ที่ความยาวน้อยส่งอิทธิพลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายในเชิงบวก ในทางกลับกันกรณีคำศัพท์ที่ยังมีความยาวมากเท่าใดยังส่งผลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายในเชิงลบมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

กรณีนี้แสดงให้เห็นว่าความยาวของคำศัพท์เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายในเชิงบวกแก่ผู้ศึกษาภาษาเกาหลี

4. สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

สำหรับแนวทางในการพัฒนาตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสารเฉพาะด้านคำศัพท์รวมถึงตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีระดับต้น ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการเสนอแนะ และจากผลวิเคราะห์การวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถสรุปประเด็นสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตำราเรียนในส่วนของคำศัพท์ได้ดังนี้

1) จากอัตราค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมายโดยรวมที่ปรากฏในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าคำศัพท์ที่ปรากฏในตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I โดยรวมเป็นคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ แต่หากพิจารณาอัตราค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมายโดยแจกแจงตามบทเรียน กลับพบว่าคำศัพท์ที่ปรากฏในบทเรียนที่ 5 บทที่ 7 และบทที่ 8¹² เป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างง่ายในการจดจำ ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นปัญหาของ**ความสมดุลในการแสดงคำศัพท์ที่มีความยาก-ง่ายในแต่ละบทเรียน** สำหรับการพัฒนาดำราเรียนภาษาเกาหลีเพื่อเป็นสื่อสนับสนุนการจดจำคำศัพท์และความหมาย การนำเสนอคำศัพท์ในแต่ละบทเรียน ควรคำนึงถึงความสมดุลของความยาก-ง่ายของคำศัพท์และควรคำนึงค่าเฉลี่ยในการจดจำคำศัพท์และความหมาย ในแต่ละบทควรมีค่า $\bar{X}$ สูงกว่า .80 เนื่องจากค่าเฉลี่ยโดยรวมของคำศัพท์ที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คือ .82 หรือโดยรวมเป็นคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ ทั้งนี้ควรพิจารณาสัมพันธ์ภาพระหว่างเนื้อหาของบทเรียนไวยากรณ์และคำศัพท์ร่วมด้วย

2) นอกจากการนำเสนอคำศัพท์ในแต่ละบทเรียนโดยพิจารณาความสมดุลจากค่าความยาก-ง่ายในการจดจำคำศัพท์และความหมายแล้ว ควรคำนึงถึง**ความสมดุลของปริมาณของคำศัพท์ที่นำเสนอในแต่ละบทเรียน**ด้วยเช่นกัน จากงานวิจัยเชิงปริมาณพบว่า คำศัพท์ที่ปรากฏในแต่ละบทเรียนมีจำนวนแตกต่างกันมาก ดังนี้ บทที่ 1 ปรากฏคำศัพท์จำนวน 31 คำ บทที่ 2 ปรากฏคำศัพท์จำนวน 38 คำ

¹² เมื่อพิจารณาจำนวนคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 6 พบว่าปรากฏคำศัพท์มากที่สุดคือ 76 คำ แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความถูกต้อง ในการจดจำคำศัพท์และความหมายพบว่าคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 6 มีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ .85 หรือเป็นคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ อันมีสาเหตุมาจากอิทธิพลของความยาวของคำศัพท์ โดยเมื่อพิจารณาคำศัพท์ที่ปรากฏในบทที่ 6 พบคำศัพท์ 1 พยางค์จำนวน 12 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.7 และคำศัพท์ 2 พยางค์จำนวน 40 คำ คิดเป็นร้อยละ 52.6 นอกจากนี้คำศัพท์ที่ปรากฏในบทเรียนที่ 6 ยังประกอบไปด้วยคำศัพท์ที่เป็นคำเรียกชื่ออาหาร ผลไม้และเครื่องดื่มในภาษาเกาหลีจำนวน 38 คำ คิดเป็นร้อยละ 50 โดยคำศัพท์ดังกล่าวส่วนมากเป็นคำทับศัพท์ ซึ่งผู้เรียนสามารถทราบความหมายได้โดยง่ายจากการเทียบเสียงและความหมาย

บทที่ 3 ปรากฏคำศัพท์จำนวน 46 คำ บทที่ 4 ปรากฏคำศัพท์จำนวน 43 คำ บทที่ 5 ปรากฏคำศัพท์จำนวน 57 คำ บทที่ 6 ปรากฏคำศัพท์จำนวน 76 คำ บทที่ 7 ปรากฏคำศัพท์จำนวน 61 คำ และบทที่ 8 ปรากฏคำศัพท์จำนวน 52 คำ โดยบทเรียนที่แสดงจำนวนคำศัพท์น้อยที่สุดคือ บทที่ 1 แสดงคำศัพท์จำนวน 31 คำ และบทเรียนที่แสดงจำนวนคำศัพท์มากที่สุดคือ บทที่ 6 แสดงคำศัพท์จำนวน 76 คำ เมื่อพิจารณาแผนการสอนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I พบว่า การจัดการเรียนการสอน 15 ครั้ง ต่อภาคการศึกษาแบ่งออกเป็นบรรยาย 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และฝึกฝนด้วยตนเอง 6 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ ซึ่งกรอบระยะเวลาในการศึกษาวิชาภาษาเกาหลีเป็นอุปสรรคอีกประการสำหรับการจดจำคำศัพท์และความหมาย หากปริมาณคำศัพท์ที่ปรากฏในแต่ละบทมีปริมาณไม่สมดุลย่อมส่งผลกระทบกับการฝึกฝนและการจดจำคำศัพท์และความหมายด้วยเช่นกัน

3) เมื่อพิจารณาคำศัพท์ที่มีค่า X เท่ากับ 1.00 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำ พบคำศัพท์จำนวน 16 คำ ได้แก่คำว่า ‘학생’ ‘씨’ ‘한국’ ‘중국’ ‘미국’ ‘저’ ‘책상’ ‘가방’ ‘책’ ‘카메라’ ‘차’ ‘집’ ‘보다’ ‘학교’ ‘먹다’ และ ‘커피숍’ เป็นต้น และกรณีคำศัพท์ที่มีค่า X อยู่ในช่วง .21 ถึง .40 ซึ่งหมายถึงคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำ พบคำศัพท์จำนวน 16 คำ ได้แก่ คำว่า ‘지갑’ ‘음력’ ‘양력’ ‘송편’ ‘세배하다’ ‘차레’ ‘지내다’ ‘떡국’ ‘숫자’ ‘물건’ ‘부채’ ‘생활’ ‘식혜’ ‘보통’ ‘오후’ และ ‘소개하다’ เป็นต้น เมื่อพิจารณาคำศัพท์ตามอิทธิพลความยาวของคำศัพท์พบว่า คำศัพท์ที่ง่ายมากในการจดจำประกอบไปด้วยคำศัพท์ 1 พยางค์จำนวน 5 คำ คิดเป็นร้อยละ 31.3 และไม่พบคำศัพท์ 1 พยางค์ในคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำ จากประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า **อิทธิพลความยาวของคำศัพท์ส่งผลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมาย** ในเชิงบวกต่อผู้เรียน การนำเสนอคำศัพท์ในตำราเรียนจึงควรพิจารณาถึงปัจจัยเกี่ยวกับความยาวของคำศัพท์ร่วมด้วย

4) เมื่อตำราเรียนมีการปรับปรุงพัฒนา สถาบันการสอนภาษาเกาหลีต่างๆ ที่ผลิตตำราเรียนภาษาเกาหลีขึ้นใช้จึงบรรจุคำศัพท์เพิ่มเติมลงในเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งตำราแต่ละเล่มมีเนื้อหาในการนำเสนอที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้พัฒนาตำรา ส่งผลให้คำศัพท์ที่ปรากฏในตำราเรียนภาษาของ

แต่ละสถาบันมีการนำเสนอคำศัพท์ที่แตกต่างกัน ในการศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำคำศัพท์ที่ใช้ในการทดสอบมาพิจารณาการปรากฏซ้ำในตำราเรียนภาษาเกาหลีที่ผลิตขึ้นใช้ในสาธารณรัฐเกาหลีและพิจารณาการปรากฏซ้ำในข้อสอบความถนัดภาษาเกาหลี (TOPIK) เพื่อพิจารณาความกว้างขวางในการปรากฏของคำศัพท์ พบว่ามีคำศัพท์บางคำที่ตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I นำเสนอโดยไม่ปรากฏในตำราเรียนภาษาเกาหลีจากสถาบันอื่น รวมถึงไม่ปรากฏในรายชื่อคำศัพท์ระดับต้นข้อสอบความถนัดภาษาเกาหลี ได้แก่ คำว่า ‘명함’ ‘빨래방’ ‘청계천’ ‘N서울타워’ ‘스케줄’ ‘코엑스몰’ ‘초밥’ ‘키위’ ‘에스프레소’ ‘우동’ ‘김치볶음밥’ ‘김치전’ ‘물김치’ และ ‘삼가포르’ เป็นต้น ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้เป็นคำนามที่เป็นชื่อเฉพาะเกี่ยวกับสถานที่ อาหารและเครื่องดื่ม

การเสนอคำศัพท์ประกอบตำราเรียนควรนำเสนอคำศัพท์โดยพิจารณาปัจจัยอื่นประกอบ เช่น การปรากฏในตำราเรียนวิชาภาษาเกาหลีที่ผลิตโดยสถาบันการศึกษาอื่น การปรากฏในรายชื่อคำศัพท์ระดับต้นหรือระดับกลางในข้อสอบวัดความถนัดทางภาษาเกาหลี เป็นต้น เนื่องจากวัตถุประสงค์ของผู้ศึกษาภาษาเกาหลีชาวไทยส่วนใหญ่มุ่งเน้นบทสนทนาในชีวิตประจำวัน หรือการสื่อสารเพื่ออาชีพกับเจ้าของภาษาชาวเกาหลี และสำหรับผู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาต่อนั้นจำเป็นต้องมีผลสอบวัดความถนัดทางภาษาเกาหลี ดังนั้นผู้ผลิตตำราจึงควรระมัดระวังการนำเสนอคำศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะของสถานที่ อาหาร เครื่องดื่ม หรือชื่อเฉพาะอื่นๆ ที่ไม่แพร่หลายในการใช้หรือไม่เป็นที่รู้จักโดยรวมในตำราเรียนภาษาเกาหลีระดับต้น

5) แม้ว่านักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านจะเสนอผลสรุปเกี่ยวกับความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์ว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายในเชิงบวกสำหรับผู้ศึกษาภาษาต่างชาติ แต่กระนั้นก็ตาม จากผลการวิเคราะห์การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในงานวิจัยนี้พบว่า ความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์มิใช่ปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อการจดจำคำศัพท์และความหมายในเชิงบวก ยังมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ ตัวอย่างเช่น ระดับของคำศัพท์ จากผลสรุปการวิจัยเชิงคุณภาพคำว่า ‘음식’ และ ‘장식’ ที่พบการปรากฏของคำศัพท์ตามสมมติฐานที่เกี่ยวกับการปรากฏของคำศัพท์และผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์และ

ความหมาย ถึง 3 สมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำ คำศัพท์และความหมายพบค่า $\bar{X}$ เพียง .32 และ .33 หมายถึงเป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างยาก ในการจดจำ กรณีนี้แสดงให้เห็นว่า แม้คำว่า ‘อุช’ และ ‘อช’ จะพบการปรากฏ ของคำศัพท์ตามสมมติฐานที่เกี่ยวกับการปรากฏของคำศัพท์และผลสัมฤทธิ์ในการ จดจำคำศัพท์และความหมายถึง 3 สมมติฐาน แต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับส่งผลในทางตรงกันข้าม สาเหตุเนื่องมาจากคำว่า ‘อุช’ และ ‘อช’ เป็นคำศัพท์ระดับกลาง มี ความยากสูงกว่าและมีอัตราการใช้ที่ต่ำกว่าคำศัพท์ระดับต้น ซึ่งคำศัพท์ ทั้งสองคำนี้ไม่เหมาะสมกับการนำเสนอในเนื้อหาการเรียนการสอนภาษาเกาหลีระดับต้น

6) การนำเสนอคำศัพท์ ประโยค หรือคำอธิบายคำสั้งภาษาเกาหลีพร้อมกับการ นำเสนอคำแปลที่เป็นภาษาอังกฤษควบคู่ไปด้วย เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ การจดจำคำศัพท์และความหมายในเชิงลบแก่ผู้ศึกษาภาษาเกาหลีชาวไทย งานวิจัยนี้ ชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าความถี่ในการปรากฏของคำศัพท์จะสูงมากเพียงใดก็ตาม หาก ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจคำศัพท์และความหมายโดยการแปลความหมายผ่าน ประโยคคำแปลภาษาอังกฤษ ย่อมส่งผลต่อการจดจำคำศัพท์ภาษาเกาหลี ในเชิงลบ ดังนั้นการนำเสนอคำศัพท์เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์และ ความหมายจึงควรนำเสนอคำศัพท์ ประโยค หรือคำอธิบายคำสั้งภาษาเกาหลี แยกส่วนกับคำแปลที่เป็นภาษาอังกฤษ

7) เมื่อพิจารณาผลวิเคราะห์จากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ งานวิจัยนี้พบว่า เนื้อหาในตำราเรียนที่คำศัพท์ปรากฏก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการจดจำ คำศัพท์และความหมาย อันเนื่องมาจากพฤติกรรมส่วนตัวในการทบทวนเนื้อหา การเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญกับเนื้อหาในตำราประกอบการเรียนของ ผู้ศึกษาภาษาเกาหลี ผลจากแบบสอบถามพบว่า ผู้ศึกษาทบทวนเนื้อหาการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญเนื้อหา ในส่วนของแบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ (ร้อยละ 64.03) ไวยากรณ์และตัวอย่างประโยค (ร้อยละ 67.7) และบทสนทนาประจำบทเรียน (ร้อยละ 62.5) มากที่สุด สอดคล้องกับเนื้อหาในการปรากฏของคำศัพท์ที่ง่ายมาก ในการจดจำ ซึ่งส่วนมากปรากฏในเนื้อหาส่วนแบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ ไวยากรณ์ และประโยคตัวอย่างและบทสนทนาประจำบทเรียนของตำราประกอบการเรียน

ในทางกลับกันกรณีของคำศัพท์ที่ค่อนข้างยากในการจดจำส่วนมากปรากฏในเนื้อหาส่วนจุดประสงค์การเรียนรู้ (ร้อยละ 40.6) และส่วนคำอธิบายคำสั่ง (ร้อยละ 37.5) ของตำราประกอบการเรียน ซึ่งผู้ศึกษาทบทวนเนื้อหาการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญเนื้อหาในสองส่วนนี้น้อยที่สุด

ดังนั้น การนำเสนอคำศัพท์ในตำราประกอบการเรียนจึงควรพิจารณาปัจจัยอีกประการคือ เนื้อหาในการปรากฏของคำศัพท์เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อประเภทตำราประกอบการเรียนของผู้ศึกษาภาษาเกาหลีชาวไทยด้วย

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและผลิตตำราประกอบเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I โดยมุ่งเน้นเฉพาะคำศัพท์เท่านั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งวิเคราะห์ความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์และความหมายจากคำศัพท์ที่ปรากฏในตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีเพื่อการสื่อสาร I (서울대 한국어 1A) ซึ่งใช้ประกอบการเรียนตั้งแต่พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบัน หากผู้วิจัยอื่นต้องการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตำราเรียนในส่วนคำศัพท์ระดับกลางและระดับสูง ผู้วิจัยอื่นสามารถคัดเลือกคำศัพท์ที่ปรากฏในตำราประกอบการเรียนวิชาภาษาเกาหลีระดับกลางหรือระดับสูงเพื่อวิเคราะห์และหาค่าเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์เพื่อใช้เป็นตัวแปรสำหรับการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตำราประกอบเรียนวิชาภาษาเกาหลีระดับกลางและระดับสูงได้ และหากผู้วิจัยอื่นต้องการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตำราเรียนภาษาเกาหลีระดับต้นในส่วนของคำศัพท์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนภาษาเกาหลีชาวไทยในระดับอุดมศึกษา สามารถเก็บค่าเฉลี่ยความถูกต้องในการจดจำคำศัพท์จากกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาวิชาภาษาเกาหลีขั้นต้นจากสถาบันอุดมศึกษาอื่นในประเทศไทยเพิ่มเติม กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้นอาจส่งผลต่องานวิจัยและข้อสรุปที่แตกต่างจากงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจการเรียนการสอน วิชาภาษาเกาหลี โดยเฉพาะแนวทางการวิจัยด้านการจดจำคำศัพท์และความหมาย ภาษาเกาหลี ตลอดจนการพัฒนาตำราเรียนภาษาเกาหลีระดับต้นในผู้ศึกษา ภาษาเกาหลีชาวไทย

รายการอ้างอิง

- สมพงษ์ พันธรัตน์. (2552). *การวิเคราะห์ข้อสอบและแบบสอบถาม*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2562 จาก https://home.kku.ac.th/sompo_pu/spweb/.
- Uraiwan Jitpenthom Kim. (2017). ข้อผิดพลาดในการใช้ปัจจัยเชื่อมแสดงเหตุผล ‘-ㅁㅅ’ และ ‘-ㅁㅈ’ กรณีศึกษาของนิสิต เอกภาษาเกาหลี มหาวิทยาลัยบูรพา. *หนังสือรวมบทความงานประชุมสัมมนาวิชาการแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเกาหลีระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ประจำปี 2560*, 1(1), 174-184.
- BjÖrn Hammarberg. (2001). Roles of L1 and L2 in L3 production and acquisition, Cross-linguistic Influence in Third Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives. Bilingual Education and Bilingualism, Clevedon: Multilingual Matters.
- D.A. Wilkins. (1972). *Linguistics in language teaching*. Great Britain: Richard Clay Ltd.
- H. DOUGLAS BROWN. (1980). *Principles of Language Learning and Teaching*. New Jersey: Englewood Cliffs.
- Jaesu Choi•Boonrit Koheng. (2015). A research on the effects of English learning experience as L2 on Korean audio-morphological awareness as L3. *Journal of Korean Language Education*, 25(2), 239-258.
- J. Kevin O'Regan and Arthur M. Jacobs. (1992). Optimal Viewing Position

- Effect in Word Recognition: A Challenge to Current Theory. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance*, 18(1), 185-197.
- Johannes C. Ziegler, Arthur M. Jacobs and Dorothee Klöppel. (2001). Pseudohomophone Effect in Lexical Decision: Still a Challenge for Current Word Recognition Models. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance*, 27(3), 547-559.
- Melvin J. Yap and David A. Balota. (2009). Visual Word Recognition of Multisyllabic Words. *Journal of Memory and Language*, 60(4), 502-529.
- 공평 소파. (2012). *태국 고등학교 학습자를 위한 한국어 교재 개발 방안 연구*. 고려대학교 대학원. 석사학위.
- 곽은경. (2018). *한국어 추측 표현 교육 방안 : 한국어태국어 대응 관계를 통해*. 명지대학교 교육대학원. 석사학위.
- 김중섭. (2013). *한국어능력시험 초급 어휘 목록 개발 연구*. 한국교육과정평가원.
- Kesmanee Chutimon. (2013). *숙달도에 따른 태국인 학습자의 한국어 과거 관형사형 어미 사용 양상*. 이화여자대학교 국제대학원. 석사학위.
- 란천우. (2011). 중국의 한국어 초급 교재 어휘 비교 연구 : 세대학교 초급한국어교재를 중심으로. *국어교과교육연구*, 19, 203-266.
- 배성봉•박권생•이혜원•이광오. (2016). 한국어 단어재인에서 한 글자 단어 열등 효과. *언어과학연구*, 77, 109-125.
- 분릿코헝. (2009). *한국어와 태국어 과거시제 대조 연구: '-았-'을 중심으로*. 경희대학교 대학원. 석사학위.
- CHUENGPREMPREE ARJAREE. (2013). *한•태 미래 표지에 대한 대조연구: '-겠-', '-(으)ㄴ 것'이-, 'ca'를 중심으로*. 이화여자대학교 대학원. 석사학위.
- 웅신 뽀룻다. (2015). *한국어와 태국어의 보조용언 체계 대조 연구: "아/어 가다, 아/어 오다, 아/어 지다"를 중심으로*. 경희대학교 일반대학원. 석사학위.

- 와이아티라프라돗. (2014). *한국어교육을 위한 타이어와 한국어의 시제 비교 연구*.
청주대학교 대학원. 석사학위.
- 윤경원. (2009). 태국어의 언어적 특성을 기초로 한 태국인을 위한 효과적인 한국어
교육 교재의 적절한 방향성에 관한 연구. *한국의국어대학교 동남아연구소*,
18(2), 175-205.
- 이정희. (2005). *한국어 학습자의 오류 연구*. 박이정.
- 이준기. (2011). *관광 가이드를 위한 한국어 교재 개발 방안 연구*. 한국언어문화교육학회,
2011(1), 85-100.
- 인잔아농나르트. (2019). *한국 내 태국인 결혼이민자를 대상으로 하는 한국어 문법
오류 양상 및 교수·학습 방안: 연결어미 '-아/어서-'를 중심으로*. 상명대학교
대학원. 석사학위.
- 조아임·이선웅. (2014). 한국어 초급 교재의 어휘 빈도와 어휘 반복 분석. *인문학연구*,
97, 261-287.
- 조현용. (2000). *한국어 어휘교육 연구*. 박이정.
- 지락사팜락. (2017). *태국인 학습자를 위한 비즈니스 한국어 교재 개발 연구*.
한국의국어대학교 대학원. 석사학위.
- 질시라판. (2014). *태국인 한국어 학습자의 연결어미 오류 연구*. 상명대학교 일반대학원.
석사학위.
- 쭈타맛 분치. (2014). *한국어와 태국어의 시제 대조 연구*. 충남대학교 대학원. 박사학위.
- 토티한 파나사. (2017). *태국 대학의 한국 문화 교재 분석 및 개발 연구*. 한국의국어대
학교 대학원. 석사학위.
- 팻차라야 빠라솿. (2013). *태국인 한국어 학습자의 계기 표현 교육에 대한 연구:
연결어미 '-고'와 '-어서'를 중심으로*. 연세대학교 대학원. 석사학위.
- 한국어능력시험 토픽 어휘 목록 공개 목록. (2015). Retrieved July 10, 2019, from
<http://www.topik.go.kr/usr/cmm/subLocation.do?menuSeq=2110503>
- 한주희. (2014). 한국어와 태국어 시간부사의 대조 연구. *충청문화연구*, 13, 191-208.
- 허용·김선정. (2006). *외국어로서의 한국어 발음 교육론*. 박이정.

ตำราเรียนภาษาเกาหลี

국제교육원 한국어교육부. (2000). *경희대 한국어 초급 1*. 경희대학교출판부.

_____. (2001). *경희대 한국어 초급 2*. 경희대학교출판부.

서강대학교 한국어교육원. (2012). *서강한국어 1 COMPACT SERIES*. 서강대학교
국제문화교육원 출판부.

_____. (2012). *서강한국어 2 COMPACT SERIES*. 서강대학교
국제문화교육원 출판부.

서울대학교 언어교육원. (2000). *한국어 1*. (주)문진미디어.

_____. (2000). *한국어 2*. (주)문진미디어.

_____. (2013). *서울대 한국어 1A*. (주)투판즈.

이화여자대학교 언어교육원. (2015). *이화한국어 1-1*. 이화여자대학교출판부.

_____. (2015). *이화한국어 1-2*. 이화여자대학교출판부.

Received: September 9, 2019

Revised: February 5, 2020

Accepted: May 13, 2020

แดร์กควีน: การนำเสนอตัวตนของผู้เข้าแข่งขันในรายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand”

วิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต*

ดีอานา คาช่า^๑

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของเหตุการณ์การสื่อสารและกลวิธีทางภาษาในการนำเสนอตัวตนของผู้เข้าแข่งขันในรายการ Drag Race Thailand ซึ่งเป็นรายการเรียลลิตีโชว์ค้นหาแดร์กควีน (Drag Queen) ผู้มีกายเป็นชาย แต่มีความสามารถแต่งตัวเป็นผู้หญิงได้อย่างสวยงามและมีทักษะการแสดงรอบด้านอย่างมีศิลปะ เก็บรวบรวมข้อมูลรายการ Drag Race Thailand ซีซั่นที่ 1 จำนวน 8 ตอน และซีซั่นที่ 2 จำนวน 13 ตอน รวมทั้งสิ้น 21 ตอน จากเว็บไซต์ LINE TV

ผลการวิจัยพบว่าบริบทของเหตุการณ์การสื่อสารในรายการเรียลลิตีโชว์ Drag Race Thailand และการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาสำคัญของกลุ่มผู้เข้าแข่งขันซึ่งเรียกตนเองว่าแดร์กควีน ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์และการใช้มูลบทเพื่อนำเสนอตัวตนว่าแดร์กควีนเป็นผู้หญิง แดร์กควีนเป็นการแสดงโชว์อย่างมีศิลปะ และแดร์กควีนยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและต้องการการยอมรับจากสังคม การนำเสนอตัวตนของแดร์กควีนเหล่านี้มิได้เป็นเพียงการสร้างชุมชน (community) ของกลุ่มแดร์กควีนด้วยกันเท่านั้น หากแต่ยังต้องการสร้างตัวตน/อัตลักษณ์และพื้นที่ให้แก่กลุ่มเพศทางเลือก (LGBT) ในสังคมไทยอีกด้วย

คำสำคัญ: แดร์กควีน; เพศทางเลือก; ตัวตน, กลวิธีทางภาษา

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ติดต่อได้ที่: wipada_naphuket@hotmail.com

^๑ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ติดต่อได้ที่: deenakasa@gmail.com

Drag Queen: Self-presentation of the Contestants in a Reality Show “Drag Race Thailand”

Wipada Rattanadilok Na Phuket^{*}

Deeana Kasa^{**}

Abstract

This research article aims to study context of communicative event and linguistic strategies through the contestants' self-presentation in the reality show named “Drag Race Thailand”. This show is a reality competition television series to search for a Drag Queen, mostly a male person who cross-dresses in exaggerated costumes and wears makeup to imitate female, and performs art skills. This study used the Discourse analysis theory to analyze a series of data collected from the Drag Race Thailand Season 1 and 2 (21 episodes), released on LINE TV.

It was found that the context of communicative event in the show and important linguistic strategies of the contestants are constructed by lexical selection and presupposition. These linguistic strategies are used in order to present that the Drag Queens are women and are able to perform art show, as well as being Drag Queen has not been accepted by society and they need social acceptance. The self-presentation of these Drag Queens is not

^{*} Lecturer, Department of Thai, Faculty of Humanities, Kasetsart University, e-mail: wipada_naphuket@hotmail.com

^{**} Lecturer, Department of Thai, Faculty of Humanities, Kasetsart University, e-mail: deeanakasa@gmail.com

only to create their own community but also show their need to create the self/identity and the space for LGBT people in Thai society.

Keywords: Drag Queen; LGBT; Self; Linguistic strategy

1. บทนำ

แดร็กควีน (Drag Queen) หมายถึง ผู้มีกายเป็นชาย แต่มีความสามารถแต่งตัวเป็นผู้หญิงได้อย่างสวยงามและมีทักษะการแสดงรอบด้านอย่างมีศิลปะ แดร็กและแดร็กควีนเป็นกลุ่มเพศทางเลือกที่มีมาตั้งแต่ ค.ศ.1960 หากแต่เป็นเพียงคนกลุ่มเล็กๆ ในสังคม กระทั่ง ค.ศ. 2010 แดร็กและแดร็กควีนเริ่มกลายเป็น ที่รู้จักอย่างแพร่หลายและปรากฏบนสื่อกระแสหลักในรายการ *Rupaul's Drag Race* ซึ่งเป็นรายการต้นลิขสิทธิ์ของ *Drag Race Thailand* (พัชรมน สันธวณิชเศรษฐ์, 2562, ออนไลน์)

Drag Race Thailand เป็นรายการเรียลลิตีโชว์ค้นหาแดร็กควีนซูเปอร์สตาร์ของประเทศไทย นับเป็นการสร้างปรากฏการณ์ครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งให้แก่กลุ่มเพศทางเลือกในสังคมไทยในการเป็นพื้นที่สื่อกระแสหลักที่เปิดโอกาสให้แดร็กควีนได้แสดงตัวตนให้สังคมรู้จักว่า “แดร็กควีนคือใคร”

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการนำเสนอตัวตนของเหล่าแดร็กควีนผู้เข้าแข่งขันในรายการดังกล่าว ทั้งนี้ จากการทบทวนงานวิจัยต่างประเทศพบว่างานวิจัยเกี่ยวกับแดร็กและแดร็กควีนเป็นประเด็นที่หลายประเทศให้ความสนใจ ทว่างานวิจัยภาษาไทยนั้นพบว่าประเด็นวิจัยนี้ค่อนข้างเป็นประเด็นใหม่ แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มเพศทางเลือกในหลากหลายสาขาวิชา อาทิ สังคมศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ภาษาศาสตร์ แต่ยังไม่พบงานวิจัยใดที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับแดร็กและแดร็กควีน โดยเฉพาะการศึกษาตัวตนของเพศทางเลือกกลุ่มนี้มาก่อน งานวิจัยนี้จึงน่าจะเป็นงานวิจัยหนึ่งที่ขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับเพศทางเลือกให้กว้างขวางออกไป และนำไปสู่ความเข้าใจตัวตนกลุ่มเพศทางเลือกในสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางเพศได้มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการนำเสนอตัวตนของแดร็กควีนผู้เข้าแข่งขันในรายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand” ผ่านการวิเคราะห์บริบทเหตุการณ์การสื่อสารของรายการและการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาของแดร็กควีนผู้เข้าแข่งขัน

3. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยและตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาษา ตัวตน และเพศสภาพ ภาษาสัมพันธ์กับมนุษย์และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด หน้าที่หลักของภาษามี 3 ด้าน (Halliday and Matthiessen, 2014: 30-31) ได้แก่ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (ideational metafunction) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (interpersonal metafunction) และหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ (textual metafunction) หน้าที่ในแต่ละด้านต่างก็สื่อความคิด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมและสร้างสรรค์ (message) ต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือหลักในการผลิต ตอกย้ำ และเผยแพร่อุดมการณ์ต่างๆ ให้ไหลเวียนอยู่ในวิถีปฏิบัติทางสังคมและยังเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม วัฒนธรรมให้เกิดขึ้นและมีอยู่ (Bucholtz & Hall, 2004, p. 492)

นอกจากนี้ ภาษายังเป็นการนำเสนอตัวตนเราเป็นใคร เธอเป็นใครในบริบทของสังคม กล่าวคือ ภาษายังสามารถช่วยจัดการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมว่า “เราเป็นใคร เขาเป็นใคร” แล้วเราใช้ความเป็นเราปฏิสัมพันธ์หรือนำเสนอตัวตนกับคนในสังคมอย่างไร เพื่อแสดงตำแหน่งแห่งหนของตนทางสังคม การนำเสนอตัวตนของกลุ่มผู้เข้าแข่งขันที่เรียกว่าแดร็กควีนในรายการ Drag Race Thailand ถือเป็นการใช้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในวาทกรรมที่ประกอบสร้างความหมายและนำเสนอตัวตนของกลุ่มคน

งานวิจัยเกี่ยวกับภาษากับเพศสภาพยุคแรกกว่าด้วยความต่างของชายและหญิง (เช่น Lakoff, 1973; 1975; Brown and Levinson, 1987; Tannen, 1990; Ochs and Taylor, 1992) เพศสภาพกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ว่าด้วยความ

เป็นหญิงความเป็นชายในประเทศไทย (เช่น รัชนิทร์ พงศ์อุดม, 2548; สุนทรรัตน์ สร้อยทองดี, 2552; ศิริพร ภัคดีผาสุข 2553; วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ, 2553; Panpothong, 2001) เพศสภาพกับวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ว่าด้วยเพศทางเลือกในประเทศไทย (เช่น ธีระ บุษบกแก้ว, 2553; คณาธิป พาณิชตระกูล, 2556; พิมพ์วดี รุ่งเรืองยิ่งและโสภี อุ้นทะยา, 2560)

อย่างไรก็ดี แม้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแดร็กควีนขณะนี้ยังไม่มีการศึกษาในประเทศไทย แต่งานต่างประเทศนั้นเริ่มมีความสนใจเกี่ยวกับกลุ่มแดร็กควีนมากขึ้น โดยนักวิชาการต่างชาติหลายคนได้ศึกษาชีวิต พฤติกรรม วาทกรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมของแดร็กควีนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แดร็กจะปรากฏเป็นกรณีตัวอย่างในการอธิบายปรากฏการณ์ทางเพศสภาพ เช่น บัตเลอร์ (Butler, 1990) ได้ใช้แดร็กควีนเป็นตัวอย่างในการอธิบายทฤษฎีของเขา บัตเลอร์กล่าวว่าแดร็กนั้นแสดงถึงเพศในฐานะรหัสทางวัฒนธรรมที่สามารถลอกเลียนแบบที่แสดงให้เห็นว่าการเป็นแดร็กนั้นขาดความเป็นจริงและความเป็นธรรมชาติ

ภายหลังรับบ์และเทเลอร์ (Rupp and Taylor, 2003) ศึกษาวัฒนธรรมแดร็กควีน ได้มีการนิยาม คำว่า “drag-queenness” หรือ “ความเป็นแดร็กควีน” ว่าเป็นหมวดหมู่เพศสภาพที่มาจากการแสดงของผู้ที่เปลี่ยนความเป็นผู้หญิงและความรักต่างเพศ (heterosexuality) ให้กลายเป็นอย่างอื่น” (Rupp & Taylor, 2003: 116) ต่อมาซิมมอนส์ (Simmons, 2014) ได้วิเคราะห์การสื่อสารของแดร็กและพบว่าแดร็กควีนสร้างความเป็นพี่น้อง ความเป็นครอบครัวขึ้น ดังนั้นกลุ่มแดร็กจึงเคารพและสนับสนุนซึ่งกันและกัน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มแดร็กสร้างชุมชนของพวกเขาขึ้นซึ่งเป็นเหมือนครอบครัวโดยมีรหัสคำพูดคำศัพท์และพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงของตัวเอง นอกจากนี้ในงานของบาร์เรตต์ (Barrett, 2017) ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับรูปแบบทางภาษาและวิธีการใช้ภาษาที่แดร็กใช้แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับระดับของความเป็นชายและความเป็นผู้หญิง รวมถึงมอนครีฟฟ์และลีเอนาร์ (Moncrieff and Lienard, 2017) ที่ศึกษาลักษณะการสื่อสารของพฤติกรรมของแดร็กควีนทั้งบนเวทีและนอกเวที มองว่าแดร็กเป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ล่าสุดที่มีคุณสมบัติและเหตุผลเฉพาะที่แตกต่างจากผู้ชาย และงานวิจัยของซับเบียลินี (Zabbialini, 2019 Online)

วิเคราะห์ภาษาของแดริคควีนที่ใช้ในการสอนแต่งหน้าและการโฆษณาผลิตภัณฑ์ต่างๆทาง YouTube โดยแดริคควีนมุ่งใช้คำศัพท์ต่างๆ เช่น คำศัพท์เฉพาะกลุ่ม การใช้คำคุณศัพท์ที่ว่างเปล่าและไร้ความหมาย (Empty and meaningless adjectives) สำนวน “you know” การใช้คำสรรพนาม “we” โดย ชับเบียลินีมองว่าการใช้คำศัพท์ของแดริคควีนมีแนวโน้มที่จะแพร่หลายและกลายเป็นคำศัพท์ทั่วไปของคนทุกเพศโดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติและเพศของผู้ใช้ภาษา

กล่าวโดยสรุปได้ว่าประเด็นศึกษาเกี่ยวกับชีวิตและพฤติกรรมของกลุ่มคนที่เรียกว่า “แดริคควีน” ในต่างประเทศนั้นมีอยู่จำนวนหนึ่ง แต่ในประเทศไทยยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษากลุ่มคนนี้ งานวิจัยนี้จึงจะเผยให้เห็นว่าแดริคควีนคือใคร ตัวตนของแดริคควีนเป็นอย่างไร และตำแหน่งแห่งหนทางสังคมหรือพื้นที่ของแดริคควีนกับคนกลุ่มอื่นในสังคมที่มีความหลากหลายทางเพศเช่นสังคมไทยนั้นเป็นเช่นไร

4. ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับภาษา ตัวตน และเพศสภาพ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอตัวตนของแดริคควีนผู้เข้าแข่งขันในรายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand” เก็บข้อมูลจากรายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand” ซีซั่นที่ 1 จำนวน 8 ตอน และซีซั่นที่ 2 จำนวน 13 ตอน รวมทั้งสิ้น 21 ตอน จากเว็บไซต์ไลน์ทีวี (LINE TV) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูลรายการดังกล่าวไว้ทั้งหมด

เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงถ่ายทอดถ้อยคำจากรายการที่มีการบันทึกเทปไว้ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์บริบทของเหตุการณ์การสื่อสารและกลวิธีทางภาษาที่แดริคควีนใช้นำเสนอตัวตนในรายการดังกล่าว นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ จากนั้นจึงสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5. ผลการวิเคราะห์

งานวิจัยเรื่อง แดร์กควีน: การนำเสนอตัวตนของผู้เข้าแข่งขันในรายการเรียลลิตี้โชว์ “Drag Race Thailand” แบ่งผลการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์บริบทรายการเรียลลิตี้โชว์ “Drag Race Thailand” เพื่อแสดงให้เห็นภาพรวมของเหตุการณ์การสื่อสารที่เกิดขึ้นทั้งหมดในรายการ นำไปสู่การวิเคราะห์ส่วนที่สองการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่แดร์กควีนใช้นำเสนอตัวตนในรายการดังกล่าว ดังนี้

5.1 บริบทรายการเรียลลิตี้โชว์ “Drag Race Thailand”

แดร์กควีนและรายการเรียลลิตี้โชว์ “Drag Race Thailand” เป็นปรากฏการณ์ค่อนข้างใหม่ในสังคมไทย การวิเคราะห์บริบทรายการดังกล่าวจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะแสดงให้เห็นภาพรวมของเหตุการณ์การสื่อสารที่เกิดขึ้นทั้งหมดในรายการซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งในการเปิดเผยและแสดงตัวตนของแดร์กควีน ผู้วิจัยจะอาศัยการวิเคราะห์บริบทรายการดังกล่าวตามกรอบ SPEAKING หรือการวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามแนวคิดชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร (Ethnography of Communication) ของไฮม์ส์ (Hymes, 1974) อย่างไรก็ดีตาม ในเบื้องต้นผู้วิจัยจะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของแดร์กควีนพอสังเขป รวมถึงนิยามคำว่าแดร์กและแดร์กควีนเพื่อเป็นพื้นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแดร์ก แดร์กควีน และรายการเรียลลิตี้โชว์ “Drag Race Thailand” ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่กำลังได้รับความสนใจในขณะนี้

ประวัติความเป็นมาของแดร์ก ควีน (Drag Queen)

ย้อนไปในศตวรรษที่ 17 โรงละครโกลบ (Globe Theatre) ของคณะละครลอร์ดแชมเบอร์เลน (Lord Chamberlain's Men) ซึ่งเป็นคณะละครของวิลเลียมเชกสเปียร์ นักประพันธ์เลื่องชื่อชาวอังกฤษ โรงละครดังกล่าวไม่อนุญาตให้ผู้หญิงเข้าแสดงด้วยเหตุผลทางศาสนา นักแสดงชายส่วนหนึ่งจึงต้องแต่งหญิงเพื่อรับบท

ตัวละครหญิงและถูกเรียกว่าแดร็ก (Drag) ต่อมาคำว่าแดร็ก (Drag) ถูกผนวกเข้ากับคำว่าควีน (Queen) กลายเป็นคำว่าแดร็ก ควีน (Drag Queen) เป็นคำนิยามผู้ชายที่แต่งตัวเป็นหญิงเพื่อการแสดง

แดร็กควีนเกิดขึ้นราว ค.ศ.1960 ชาว LGBT¹ ถูกกดขี่อย่างรุนแรง แดร็กควีนและชาวสีรุ้งจึงรวมตัวกันเป็นชุมชนใต้ดิน ทุกคนสามารถแต่งตัวในแบบที่ตนต้องการ ร้องเล่นเต้นรำ และเผยความเป็นตัวตนได้อย่างอิสระ จนช่วง ค.ศ.1970 ชาว LGBT เริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้น ส่งผลให้วัฒนธรรมแดร็กเริ่มปรากฏสู่สื่อบนดิน แดร็กควีนจะแปลงกายเป็นหญิงสาวในยามค่ำคืนคำคืนเพื่อการแสดงหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการร้อง การเต้น การลิปซิงค์² หรือเดี่ยวไมโครโฟน³

อย่างไรก็ตาม แดร็กในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 ก็ยังเป็นเพียงการแสดงที่นิยมกันในกลุ่มเล็กๆ กระทั่ง ค.ศ.2010 เป็นต้นมา แดร็กเริ่มกลายเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและปรากฏบนสื่อกระแสหลัก บุคคลผู้มีคุณูปการในการผลักดันแดร็กเข้าสู่สื่อ

¹ LGBT, LGBTQ หมายถึง กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่มเพศทางเลือกที่ไม่ใช่เพศตามเพศสภาพ LGBT, LGBTQ มาจากตัวอักษรย่อของกลุ่มต่างๆ ได้แก่ (1) L ย่อมาจาก Lesbian เป็นผู้หญิงที่ชอบผู้หญิงด้วยกัน (2) G ย่อมาจาก Gay ผู้ชายที่ชอบผู้ชาย แต่บางคนก็กล่าวรวมว่าคือคนที่ชอบเพศเดียวกัน (Homosexual) (3) B ย่อมาจาก Bisexual คนที่ชอบทั้งผู้ชายและผู้หญิง (4) T ย่อมาจาก Transgender หมายถึง คนข้ามเพศ ผู้หญิงที่มีจิตใจเป็นผู้ชายหรือผู้ชายที่มีจิตใจเป็นผู้หญิง เรียกสั้นๆ ว่าทรานส์ และ/หรือ (5) Q ย่อมาจาก Queer เป็นการเรียกกว้างๆ หมายถึงกลุ่มคนที่ไม่ได้มีเพศตามชนบสังคมทั่วไป ไม่จำกัดกรอบตามเพศสภาพ

² ลิปซิงค์ (Lip sync, Lip synch) เป็นการขยับปากให้เข้าเป็นจังหวะเดียวกันกับเสียงที่มีการอัดไว้ก่อน อาจเป็นการพูด การร้องเพลง เป็นต้น

³ เดี่ยวไมโครโฟน (Stand Up Comedy) เป็นศาสตร์การเล่าเรื่องตลกขบขันและมุกตลก นักแสดงเล่าเรื่องผ่านเครื่องขยายเสียงอย่างไมโครโฟน อาจใช้ท่าทาง อุปกรณ์หรือเสียงเพลงเพื่อช่วยในการประกอบการเล่าเพื่อเรียกเสียงหัวเราะจากผู้ชม นอกจากจะทำให้ผู้ชมหัวเราะแล้ว ยังนำผู้ชมเข้าถึงการมองเห็นโลกของผู้แสดง รวมถึงสะท้อนให้เห็นอิสรภาพในการแสดงความคิดเห็นของสังคมในช่วงเวลานั้นๆ (กรกมล ศรีวัฒน์, 2561, ออนไลน์)

กระแสหลักนั้นคือ อองเดร ชาร์ลส (Andre Charles) หรือรูพอล (RuPaul) เจ้าของรายการ Rupaul's Drag Race ซึ่งเป็นรายการต้นลิขสิทธิ์ของ Drag Race Thailand (พัทธมน สินธุวณิชเศรษฐ์, 2562, ออนไลน์)

นิยามคำว่าแดร็ก (Drag) กับแดร็กควีน (Drag Queen)

บันปัน นาคประเสริฐ หรือ Pangina Heals แดร็กควีนอันดับต้นๆ ของเมืองไทย พิธีกรร่วมรายการ Drag Race Thailand อธิบายความหมายของคำว่าแดร็ก (Drag) กับแดร็กควีน (Drag Queen) ในบทสัมภาษณ์เรื่อง “แดร็กควีนไม่ใช่นางโชว์:คุยกับ บันปัน นาคประเสริฐ พิธีกรร่วมรายการ Drag Race Thailand” ไว้ที่น่าสนใจดังนี้ (นิชา พัฒนเลิศพันธ์ และธนศิลป์ มีเพียร, 2561, ออนไลน์)

คำว่าแดร็กเป็นศิลปะ ใครๆ ก็ทำได้ เลดี้ กาก้า ก็ทำแดร็กได้ การทำแดร็กคือการแต่งเป็นคาแรคเตอร์ อย่างสมมติวันนี้ฉันอยากแต่งสุท อยากรเป็นคนที่มีมัดทะแมง แข็งแรงกว่าปรกติ อันนั้นก็คือแดร็ก มันเป็นการแต่งคาแรคเตอร์ที่ใหญ่กว่าตัวเอง เป็นมากกว่าตัวเองแดร็กควีน เกือบ 90% จะเป็นเกย์ที่แต่งหญิง เพราะมาจากคำว่า Dressed Resembling As a Girl แดร็กควีนไม่จำเป็นต้องเป็นเกย์ก็ได้ เป็นผู้ชายแท้ก็ได้ ไม่ต้องมีเพศมาเกี่ยว แดร็กควีนคือการแต่งเป็นผู้หญิง ถามว่ากะเทยทำแดร็กได้ไหม ทำได้ แต่เราก็จะไม่เรียกเขาว่าแดร็กควีน เราจะเรียกเขาว่าทำแดร็ก แต่มันไม่เสมอไป มันกว้างกว่านั้นอีก อย่างป็นไม่ชอบคนที่เอาคำพวกนี้มาเป็นกรอบ เป็นกล่อง คนเราไม่ได้อยู่ในกรอบหรือกล่อง การทำแบบนี้เหมือนกับเราเอาคนมาใส่กล่องแล้วแบ่งแยกคนใน community เดียวกัน บันปันไม่ใช่สิ่งที่ดี (นิชา พัฒนเลิศพันธ์ และธนศิลป์ มีเพียร, 2561: ออนไลน์)

Rupaul's Drag Race ต้นลิขสิทธิ์ของรายการเรียลลิตี้โชว์ “Drag Race Thailand”

RuPaul's Drag Race เป็นรายการเรียลลิตี้โชว์ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่ม LGBT หรือ กลุ่มเพศทางเลือกทั่วโลก นอกจากรายการดังกล่าวจะมีชื่อเสียง

โด่งดังในสหรัฐอเมริกา มีการแข่งขันอย่างต่อเนื่องยาวนานถึง 9 ซีซั่น และยังมี RuPaul's Drag Race: All Stars อีก 3 ซีซั่นแล้วนั้น หลายประเทศที่เปิดรับกลุ่ม LGBT อาทิ บราซิล แคนาดา เยอรมนี ออสเตรเลีย ก็ได้ซื้อลิขสิทธิ์รายการดังกล่าวไปเผยแพร่และผลิตรายการในประเทศของตน สำหรับประเทศไทยนั้นบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ซื้อลิขสิทธิ์รายการ RuPaul's Drag Race มาดัดแปลงและออกอากาศผ่านทางไลน์ทีวี (LINE TV) โดยใช้ชื่อรายการ Drag Race Thailand ออกอากาศตอนแรกเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2561 กระแสการตอบรับจากซีซั่นแรก ทำให้เกิดรายการ Drag Race Thailand ซีซั่น 2 ออกอากาศตอนแรกเมื่อ 11 มกราคม 2562 ที่ผ่านมา

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นประวัติความเป็นมาของแดร็กควีน นิยามคำว่าแดร็กและแดร็กควีน และความเป็นมาของรายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand” พอสังเขป ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึง ผลการวิเคราะห์บริบทรายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand” ดังนี้

ผลการวิเคราะห์บริบทรายการเรียลลิตีโชว์ Drag Race Thailand

S - Setting/Scence (ฉาก) ฉาก หมายถึง เวลาและสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ การสื่อสาร ในที่นี้ ฉาก หมายถึง รายการ Drag Race Thailand ซีซั่น 1 และ 2 ซึ่งบริษัท กันตนา กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ได้ซื้อลิขสิทธิ์รายการ RuPaul's Drag Race จากสหรัฐอเมริกามาดัดแปลงและออกอากาศโดยใช้ชื่อรายการ Drag Race Thailand ถ่ายทอดสดทุกวันพฤหัสบดี เวลา 20.00 น. ผ่านทางไลน์ทีวี (LINE TV LIVE) ตอนละ 1 ชั่วโมง 30 นาที และสามารถรับชมย้อนหลังผ่านทางช่องทางดังกล่าว รวมทั้ง LINE TV Official Account และ LINE TODAY ได้ในวันเดียวกัน โดยรายการ Drag Race Thailand ซีซั่น 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 8 ตอน ออกอากาศตอนแรกวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561 และออกอากาศตอนสุดท้ายวันที่ 5 เมษายน 2561 ส่วนรายการ Drag Race Thailand ซีซั่น 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 13 ตอน ออกอากาศตอนแรกวันที่ 11 มกราคม 2561 และออกอากาศตอนสุดท้ายวันที่ 5 เมษายน 2562

นอกจากนี้ ผู้ชมยังสามารถรับชมซ้ำเมื่อใดก็ได้ที่ตรงตามที่ต้องการ และสามารถ

ติดตามความเคลื่อนไหวของรายการผ่านช่องทางต่างๆ อาทิ เฟซบุ๊ก www.facebook.com/DragRaceThailand อินสตาแกรม [dragracethailand](https://www.instagram.com/dragracethailand) และทวิตเตอร์ [@DragRaceTH](https://twitter.com/DragRaceTH) และ [#DragRaceTH](https://twitter.com/DragRaceTH)

P - Participants (ผู้ร่วมเหตุการณ์) ผู้ร่วมเหตุการณ์ หมายถึง ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร แบ่งเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ (1) กลุ่มผู้ส่งสาร ได้แก่ พิธีกร 2 คน แดร์กควีนผู้เข้าแข่งขันในรายการเรียลลิตีโชว์ Drag Race Thailand ซีซั่นที่ 1 จำนวน 10 คน และซีซั่นที่ 2 จำนวน 14 คน บางสัปดาห์อาจมีแขกรับเชิญพิเศษ นอกจากนี้ยังรวมถึงทีมงานเบื้องหลังการผลิตรายการด้วย และ (2) กลุ่มผู้รับสาร ได้แก่ ผู้ชมรายการทั่วประเทศ

ภาพที่ 1. พิธีกรและแดร์กควีนผู้เข้าแข่งขันรายการเรียลลิตีโชว์ Drag Race Thailand ซีซั่น 1 และ 2 ภาพประกอบจากรายการ Drag Race Thailand ทาง Line TV

ในที่นี้ ผู้วิจัยขอกล่าวเน้นรายละเอียดเกี่ยวกับผู้เข้าแข่งขัน เนื่องจากเป็นกลุ่มข้อมูลสำคัญในงานวิจัย กล่าวคือ แดร์กควีนผู้เข้าแข่งขันจะต้องมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศและสัญชาติ เป็นผู้มีความสามารถด้านการเต้น การลิปซิงค์ การแสดงต่างๆ รวมถึงการแต่งหน้าทำผมและการตัดเย็บเสื้อผ้าขณะแข่งขัน จากการวิเคราะห์แดร์กควีนผู้เข้าแข่งขันปรากฏว่าเป็นได้ทั้งชายแท้และเกย์ แต่เมื่อต้องแต่งกายเป็นหญิง ก็สามารถสวมบทบาทความเป็นผู้หญิง มีจริต มีกิริยาท่าทางแบบผู้หญิง

ภาพที่ 2. ตัวอย่างก่อนและหลังแต่งแดร็กควีนของผู้เข้าแข่งขันรายการเรียลลิตี้โชว์

Drag Race Thailand ซีซั่น 1 ภาพประกอบจากรายการ Drag Race Thailand ทาง Line TV

E - Ends (จุดมุ่งหมาย) จุดมุ่งหมาย หมายถึง เป้าหมายหรือผลลัพธ์ของเหตุการณ์การสื่อสารที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ต้องการหรือคาดหวัง ในที่นี้คือ จุดมุ่งหมายของรายการเรียลลิตี้โชว์ Drag Race Thailand ซีซั่น 1 และ 2

รายการเรียลลิตี้โชว์ Drag Race Thailand เป็นรายการประกวดหาแดร็กควีนซูเปอร์สตาร์ของประเทศไทย แดร็กควีนจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ “C.U.N.T.” ได้แก่ C ย่อมาจาก Charisma หมายถึง ศักยภาพอันเจิดจรัส U ย่อมาจาก Uniqueness หมายถึง ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ N ย่อมาจาก Nerve หมายถึง ความกล้าท้าทายและแตกต่าง และ T ย่อมาจาก Talent หมายถึง พรสวรรค์ความสามารถที่เต็มเปี่ยม (คมชัดลึก, 2561: ออนไลน์) ที่สำคัญ รายการนี้ยังมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการเป็นพื้นที่เปิดเผยและแสดงตัวตนของแดร็กควีน เป็นเวทีเปิดกว้างสำหรับทุกเพศสภาพอย่างเท่าเทียม

A - Act Sequence (การลำดับวัจนกรรม) การลำดับวัจนกรรม หมายถึง การเรียงลำดับวัจนกรรมในเหตุการณ์การสื่อสาร หากพิจารณาวัจนกรรมที่เกิดขึ้นในรายการแล้วนั้นปรากฏว่ามีการแสดง วัจนกรรมเป็นจำนวนมาก เนื่องจากผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารทั้งพิธีกรและแดร็กควีนผู้เข้าแข่งขันมีจำนวนหลายคน และทุกๆ สัปดาห์ แดร็กควีนผู้เข้าแข่งขันก็จะต้องแสดงความสามารถรอบด้านตามโจทย์การ

แข่งขันทั้ง 3 รอบ ตลอดระยะเวลาออกอากาศ 1 ชั่วโมง 30 นาที ดังนี้

รอบมินิชาเลนจ์ เป็นรอบก่อนการแข่งขันจริง ผู้เข้าแข่งขันทำกิจกรรมตามโจทย์ที่ทางรายการกำหนดไว้ เช่น การทำเครื่องหัวโดยได้รับแรงบันดาลใจจากรัตเกล้าของนางรำรจนาที่จัดแสดงในรายการ การจับคู่ปิดตาแต่งหน้า ผู้ชนะในรอบนี้จะได้รับสิทธิพิเศษความได้เปรียบในรอบการแข่งขันต่อไป

รอบแม็กซีชาเลนจ์ เป็นการแข่งขันเพื่อเก็บคะแนนไปรวมกับรอบรันเวย์ การแข่งขันในรอบนี้มีทั้งการถ่ายภาพ การแสดง กิจกรรมต่างๆ ตามโจทย์ที่ทางรายการกำหนด เช่น การทำกิจกรรมสอน เต้นแอโรบิกให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ การแสดงล้อเลียนโฆษณา บางสัปดาห์อาจเป็นการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อสวมใส่ในรอบรันเวย์

รอบรันเวย์ เป็นรอบที่ผู้เข้าแข่งขันทุกคนจะต้องออกแบบเครื่องแต่งกายตามโจทย์ที่ทางรายการกำหนดเพื่อเดินบนเวที ในกรณีที่มีการออกแบบเครื่องแต่งกายในช่วงแม็กซีชาเลนจ์ไว้แล้วจะมีการนำมาแสดงในช่วงนี้ หลังจากนั้นกรรมการจะให้และรวบรวมคะแนนเพื่อหาผู้ชนะ ผู้ที่ทำผลงานได้ดีที่สุดจะเป็นผู้ชนะ ในสัปดาห์นั้นและได้รับรางวัลพิเศษ ส่วนผู้ที่ทำได้ไม่ดีอย่างน้อย 2 คนจะต้องมาแข่งลิปซิงค์ ใครที่สามารถลิปซิงค์ได้ดีกว่าจะได้ผ่านเข้ารอบต่อไป ส่วนผู้แพ้จะต้องตรอบทันที บางสัปดาห์ผู้เข้าแข่งขันที่ต้องลิปซิงค์อาจผ่านเข้าสู่รอบต่อไปทั้งคู่หรือต้องตรอบทั้งคู่ก็ได้ เมื่อการแข่งขันดำเนินถึงสัปดาห์สุดท้าย รอบไฟนอลรันเวย์ จะเป็นการแข่งขันครั้งสุดท้ายของแดริคควีนผู้เข้ารอบที่เหลืออยู่ โดยการแข่งจะมีทั้งหมดสองรอบ ผู้ที่ชนะในรอบนี้จะได้เป็นแดริคควีนซูเปอร์สตาร์ของรายการ

ดังนั้น การแข่งขันในแต่ละสัปดาห์จะเกิดวัฒนธรรมอย่างหลากหลายและสลับลำดับวัฒนธรรมไปมาตามแต่ละช่วงของรายการ โดยมักจะเริ่มจากแดริคควีนผู้เข้าแข่งขันพูดคุยบอกเล่าความรู้สึกกันและกัน จากนั้นพิธีกรแจกโจทย์และให้คำแนะนำ เมื่อเริ่มการแข่งขันก็ปรากฏทั้งวัฒนธรรมการบอกเล่า การแนะนำ การขอคำแนะนำ การแสดงความรู้สึกต่างๆ บางครั้งอาจแสดงการตำหนิ การบริภาษ เป็นต้น

K - Key (น้ำเสียง) น้ำเสียง หมายถึง ท่วงทำนองในเหตุการณ์การสื่อสาร น้ำเสียงในรายการเรียลลิตีโชว์ "Drag Race Thailand" ปรากฏทั้งน้ำเสียงจริงจัง เป็นทางการ และน้ำเสียงแบบเป็นกันเอง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์การสื่อสาร

I - Instrumentalities (เครื่องมือ) เครื่องมือ หมายถึง วิธีการ ช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในการสื่อสาร ได้แก่ (1) รูปแบบของถ้อยคำภาษา พิธีกรและแดริคควีนผู้เข้าแข่งขันสนทนาพูดคุยกันทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ บางครั้งปรากฏภาษาต่างประเทศอื่นๆ และยังปรากฏการใช้ศัพท์เฉพาะกลุ่มแดริคด้วย และ (2) ช่องทางการสื่อสาร รายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand” เผยแพร่ผ่านทางไลน์ทีวี (LINE TV LIVE) LINE TV Official Account และ LINE TODAY นอกจากนี้ยังมีช่องทางเผยแพร่ความเคลื่อนไหวของรายการผ่านเฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และทวิตเตอร์

N - Norm of Interaction and Interpretation (บรรทัดฐานการปฏิสัมพันธ์และการตีความ) บรรทัดฐานการปฏิสัมพันธ์และการตีความ เป็นความรู้ทางวัฒนธรรมที่กำกับการสื่อสาร เป็นข้อปฏิบัติที่ผู้ร่วมเหตุการณ์การสื่อสารยอมรับร่วมกัน

บรรทัดฐานการปฏิสัมพันธ์ ในรายการการแข่งขัน แดริคควีนผู้เข้าแข่งขันเป็นเสมือนลูก เป็นเด็กใหม่ต้องเคารพให้เกียรติพิธีกรซึ่งเปรียบเสมือนแม่ ผู้อยู่ในวงการแดริคควีนมาก่อนเป็นผู้อาวุโสและมีประสบการณ์มากกว่า นอกจากนี้ แดริคควีนผู้เข้าแข่งขันอาจมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมรายการ เช่น การบอกเล่าความรู้สึกของตัวเองให้ผู้ชมรายการรับฟัง การขอกำลังใจจากผู้ชมรายการเพื่อให้ติดตามตน ผู้ชมรายการอาจมีปฏิสัมพันธ์ตอบกลับพิธีกรและแดริคควีนผู้เข้าแข่งขันที่ตนชื่นชอบผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ เช่น การให้กำลังใจแดริคควีนผ่านเฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และทวิตเตอร์ เสมือนเป็นเพื่อน พี่ น้องที่รู้จักกันมิตร

บรรทัดฐานการตีความ กลุ่มผู้รับสารหรือผู้ชมรายการทราบว่าเหตุการณ์การสื่อสารที่เกิดขึ้นในรายการเป็นไปเพื่อความบันเทิง และค้นหาแดริคควีนซูเปอร์สตาร์ของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ชมอาจตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้ว่ารายการดังกล่าวเป็นพื้นที่ในเปิดเผยและแสดงตัวตนของแดริคควีน

G - Genre (ประเภทการสื่อสาร) ประเภทการสื่อสาร หมายถึง ประเภทของปริจเฉทหรือวาทกรรม รายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand” เป็นวาทกรรมสาธารณะที่เป็นพื้นที่ในการเปิดเผยและ แสดงตัวตนของแดริคควีน เปิดกว้างสำหรับทุกเพศสภาพอย่างเท่าเทียม

5.2 ภาษากับการนำเสนอตัวตนของผู้เข้าแข่งขันในรายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand”

บทบาทสำคัญอย่างหนึ่งของภาษาคือการสื่อความหมายเกี่ยวกับตัวตน รวมถึงการบ่งชี้และจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม (ศิริพร ภักดีผาสุข, 2561: 1) ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าแดร็กควีน ผู้เข้าแข่งขันในรายการเรียลลิตีโชว์ Drag Race Thailand นำเสนอตัวตนของตนที่เรียกว่า “แดร็กควีน” ผ่านการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆ ประกอบด้วย

5.2.1 แดร็กควีนเป็นผู้หญิง

ทุกๆ สัปดาห์ รายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand” จะเริ่มดำเนินรายการโดยการให้แดร็กควีน ผู้เข้าแข่งขันเดินเข้าฉากหรือห้องกิจกรรมการแข่งขันซึ่งเรียกว่า “บ้าน” ผู้เข้าแข่งขันจะแต่งตัวเป็นผู้ชายธรรมดาๆ ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในบ้าน เช่น พุดคุย แต่งหน้าทำผม ออกแบบและตัดเย็บชุดที่จะใช้ในการแสดงรอบต่างๆ มีเพียงการเปิดตัวแดร็กควีนผู้เข้าแข่งขันในสัปดาห์แรกเท่านั้นที่ผู้เข้าแข่งขันทุกคนจะแต่งแดร็กและแนะนำตนเองในฐานะแดร็กควีน

เมื่อเข้าสู่การแข่งขันรอบมินิชาเลนจ์ รอบแม็กซีชาเลนจ์ รอบรันเวย์ และรอบไฟนอลรันเวย์ ผู้เข้าแข่งขันจะเปลี่ยนเป็น “แดร็กควีน” แต่งกายเป็นหญิงเพื่อแสดงตามโจทย์การแข่งขันที่รายการกำหนด

ภาพที่ 3. ตัวอย่างก่อนและหลังแต่งแดร็กควีนของผู้เข้าแข่งขันรายการเรียลลิตีโชว์ Drag Race Thailand ซีซั่น 2 ภาพประกอบจาก <https://men.mthai.com/lgbt/around/199139.html>

แดร็กควีนมิได้เพียงแต่งกายเป็นหญิงหรือแสดงกิริยาท่าทางอย่างผู้หญิงเท่านั้น ทว่าจะต้องเป็น “ผู้หญิง” ดังปรากฏผ่านการใช้ภาษาต่อไปนี้

- ตัวอย่างที่ 1 คำจำกัดความของ Dearis Doll นี่นะคะ ก็คือ แดร็กที่เซ็กซี่ หวาน เปรี๊ยะ ดู เด็ด เผ็ด มัน สติไม่ดีด้วย
- ตัวอย่างที่ 2 Meannie Minaj ก็จะเป็นสาวซุกซน น่ารัก สวยใส แล้วก็ปนเซ็กซี่นิดๆ นะคะ แล้วก็ว่าเรื่อง ที่สำคัญ ชอบกินผู้ชายค่ะ
- ตัวอย่างที่ 3 Kandy Zyanide นะคะ เป็นคนสวย หวาน
- ตัวอย่างที่ 4 เพชราเนียเป็นผู้หญิงที่แบบอาจจะดูบุคลิกภายนอกดูเรียบร้อยเออะ แต่จริงๆ แล้วอาจจะร้ายลึกก็ได้นะ
- ตัวอย่างที่ 5 ถ้าพูดถึงกิมฮวยก็รู้เลยว่าเธอเป็นสาวจีน
- ตัวอย่างที่ 6 ฉันก็เป็นหลายอย่างอยู่นะ แต่ส่วนใหญ่ฉันเป็นคนตลก Jaja เป็นตัวโจ๊ก แกมเป็นคนสวยทั้งภายในและภายนอกด้วย

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าแดร์กควีนเลือกตั้งชื่อหรือฉายาแดร์กของตัวเองที่สื่อความเป็นผู้หญิง เช่น Dearis Doll, Meannie Minaj, Kandy Zyanide, เพชรรา และกิมฮวย และจะใช้คำลงท้ายแสดง ความเป็นผู้หญิง เช่น ค่ะ คะ นะคะ เสมอ

เมื่อแดร์กควีนต้องการนำเสนอตนเองก็มักปรากฏการเลือกใช้ชุดคำศัพท์บ่งชี้ความเป็นเพศหญิง เช่น [...]เป็นสาว, [...]เป็นผู้หญิง ประกอบกับการเลือกใช้ชุดคำศัพท์แสดงบุคลิกลักษณะแบบผู้หญิง เช่น เข้มซี่ หวาน เปรี๊ยะ (ตัวอย่างที่ 1) เป็นสาวซุกซน น่ารัก สวยใส แล้วก็ปนเข้กซี่นิดๆ นะคะ แล้วก็ร่าเริง (ตัวอย่างที่ 2) สวยหวาน (ตัวอย่างที่ 3) เป็นผู้หญิงที่แบบอาจจะดูบุคลิกภายนอกดูเรียบร้อยเนอะ แต่จริงๆ แล้วอาจจะร้ายลึกก็ได้นะ (ตัวอย่างที่ 4) เป็นสาวจีน (ตัวอย่างที่ 5) และ เป็นคนสวยทั้งภายในและภายนอก (ตัวอย่างที่ 6)

นอกจากนี้ แดร์กควีนอาจเลือกใช้ชุดคำศัพท์แสดงรสนิยมทางเพศ เช่น ชอบอกินผู้ชายค่ะ (ตัวอย่างที่ 2) สื่อความหมายว่าแดร์กควีนเป็นผู้หญิงที่ชอบเพศชายซึ่งเป็นเพศตรงข้ามกับตน

ตัวอย่างที่ 7 เป็นความฝันของเรา วัยเด็กอะเราอยากเป็นผู้หญิง เราเล่นแต่ของเกี่ยวกับผู้หญิงก็คือตุ๊กตาทะดากะ

บางครั้งแดร์กควีนอาจบอกเล่าความปรารถนาที่จะเป็นผู้หญิง เป็นความฝันของเรา วัยเด็กอะ เราอยากเป็นผู้หญิง เราเล่นแต่ของเกี่ยวกับผู้หญิง ก็คือตุ๊กตาทะดากะ (ตัวอย่างที่ 7) เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 8 ตอนเข้าไปในห้องแล้วตกใจมาก พอตอนเป็นผู้ชายนี่มึงไม่มีเค้าโครง ความเป็นผู้หญิงเลยเด้อ

จากตัวอย่างที่ 8 แสดงให้เห็นว่าเมื่อแดร์กควีนถอดบทบาทการเป็นผู้หญิงก็สามารถกลับไปเป็นผู้ชายได้ตามปกติ

กล่าวได้ว่า จากตัวอย่างที่ 1-8 แสดงให้เห็นว่าแดร์กควีนเลือกใช้ชุดคำศัพท์

เป็นกลวิธีทางภาษาสำคัญในการแสดงตัวตนว่า “แดร์กควีนเป็นผู้หญิง” ทั้งรูปลักษณ์ บุคลิกลักษณะ และรสนิยมทางเพศ

5.2.2 แดร์กควีนเป็นการแสดงโชว์อย่างมีศิลปะ

เมื่อผู้เข้าแข่งขันสวมบทบาทเป็น “แดร์กควีน” เพื่อแสดงตามโจทย์การแข่งขันที่รายการกำหนด ทั้งในรอบมินิชาเลนจ์ รอบแม็กชีชาเลนจ์ รอบรันเวย์ และรอบไฟนอลรันเวย์ แดร์กควีนก็จะออกแบบและตัดเย็บเครื่องแต่งกาย แต่งหน้าทำผมเป็นผู้หญิง บางครั้งอาจใช้สีสันต่าง ๆ วาดลวดลายบนเรือนร่าง

ภาพที่ 4. การแสดงโชว์อย่างมีศิลปะของแดร์กควีนผู้เข้าแข่งขันรายการเรียลตี้โชว์ Drag Race Thailand ภาพประกอบจากรายการ Drag Race Thailand ทาง <https://www.facebook.com/DragRaceThailand/>

นอกจากแดร์กควีนเหล่านี้จะแสดงโชว์อย่างมีศิลปะสวยงามแล้ว แดร์กควีนยังนำเสนอว่าการแสดงโชว์อย่างมีศิลปะเป็นการแสดงตัวตนของแดร์กควีน ดังปรากฏผ่านการใช้ภาษาต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 9 Annee อยากทำให้มันเป็นงานจากมือ มันจะได้แบบมีลักษณะของความเป็นกูตูร์จริง ๆ

ตัวอย่างที่ 10 Dearis ต้องการอะไรที่มันดูมีความไฮแฟชั่น ดูมีความหรูหรา

ตัวอย่างที่ 11 นี่แหละ ศิลปินที่แท้จริง

ตัวอย่างที่ 12 Q: In your opinion, what is Drag?

A: I think the.. Now, every people in Thailand does not understand “Drag queen”.

Every people see Drag queen as the joke. But this is true and not joke. Because

I’m the artist in the uniform Drag queen.

จากตัวอย่างที่ 9-12 แสดงให้เห็นว่าเมื่อแดร็กควีนต้องออกแบบ ตัดเย็บชุด ประดิษฐ์อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการแสดงโชว์หรือเมื่อกล่าวการแสดงโชว์ของตนเอง และเหล่าแดร็กควีนด้วยกัน มักปรากฏชุดคำศัพท์สื่อความหมายเกี่ยวกับศิลปะและศิลปะชั้นสูง เช่น เป็นงานจากมือ มีลักษณะของความเป็นกูตูร์จริง ๆ (ตัวอย่างที่ 9) ดูมีความไฮแฟชั่น (ตัวอย่างที่ 10) ศิลปิน (ตัวอย่างที่ 11) และ I’m the artist in the uniform Drag queen. (ตัวอย่างที่ 12)

ที่สำคัญ ตัวอย่างที่ 9 และ 11 ยังปรากฏการเลือกใช้ชุดคำศัพท์เพิ่มน้ำหนัก ได้แก่ จริง ๆ แท้จริง ประกอบท้ายกับคำศัพท์เกี่ยวกับศิลปะและศิลปะชั้นสูง ดังกล่าวว่า เป็นกูตูร์จริง ๆ (ตัวอย่างที่ 9) และ นี่แหละศิลปินที่แท้จริง (ตัวอย่างที่ 11) ตอกย้ำว่าแดร็กควีนเป็นการแสดงโชว์อย่างมีศิลปะอย่างแท้จริง

ตัวอย่างที่ 13 ชั้นสุดท้ายมันถึงจะบอกตัวตนของเราเอง ก็เลยหยิบเอา detail เรื่องของศิลปะมาใช้ ในเมื่อเรารักหรือชอบสิ่งไหน เราก็อากทีจะเป็นส่วนๆ หนึ่งกับมัน Bunny อยากจะเป็นส่วนๆ หนึ่งกับงานศิลปะไปตลอดชีวิต

ตัวอย่างที่ 13 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าแดร็กควีนมิได้เป็นเพียงการแสดงโชว์อย่างมีศิลปะเท่านั้น ทว่าการแสดงโชว์อย่างมีศิลปะต่างๆ นั้นยังเป็นการบ่งบอกตัวตนของแดร็กควีนอย่างแท้จริง ดังปรากฏการเลือกใช้ชุดคำศัพท์แสดงความรัก

ความสนใจ เช่น รัก ชอบ และชุดคำศัพท์แสดงตัวตน เช่น ตัวตนของเราเอง อยากที่จะเป็นส่วนๆ หนึ่งกับมัน อยากที่จะเป็นส่วนๆ หนึ่งกับงานศิลปะไปตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตาม การแสดงโชว์อย่างมีศิลปะของแดร์ริควีนนั้นจะต้องเกิดจากการสร้างสรรค์ใหม่ ซึ่งคุณลักษณะหนึ่งที่แดร์ริควีนจะต้องมีก็คือความกล้าที่จะแตกต่าง

ตัวอย่างที่ 14 I think outside of the box.

ตัวอย่างที่ 15 หนูพยายามคิดแบบแหวกแนว

ตัวอย่างที่ 16 สิ่งหนึ่งที่ Drag Superstar คนต่อไปของเราต้องมีมากกว่าความตั้งใจ คือความกล้า [...] ไม่ใช่กล้าที่จะเป็นตัวเองเท่านั้น แต่จะต้องเป็นคนอื่นด้วย

จากตัวอย่างที่ 14-16 ปรากฏการเลือกใช้ชุดคำศัพท์เกี่ยวกับการคิดต่าง สร้างสรรค์ใหม่ เช่น think outside of the box (ตัวอย่างที่ 14) คิดแบบแหวกแนว (ตัวอย่างที่ 15) และชุดคำศัพท์เกี่ยวกับความกล้าที่จะแตกต่าง เช่น ความกล้า ไม่ใช่กล้าที่จะเป็นตัวเองเท่านั้น แต่จะต้องเป็นคนอื่นด้วย (ตัวอย่างที่ 16)

5.2.3 แดร์ริควีนยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและต้องการการยอมรับจากสังคม

บ่อยครั้งเมื่อแดร์ริควีนบอกเล่าเรื่องราวของตน มักปรากฏการเลือกใช้ชุดคำศัพท์ที่สื่อถึงการไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นกลุ่มคนที่ต่ำกว่าคนกลุ่มอื่นในสังคม เช่น ชุดคำกริยาแสดงการถูกกระทำ ถูกดูถูกเหยียดหยาม รังเกียจ look down, sissy, a bottom (ตัวอย่างที่ 17) และ hate (ตัวอย่างที่ 18)

ตัวอย่างที่ 17 What the sad truth about Drag queens... There's still a lot of people who look down to us. When they know that you're a Drag queen, they will equate immediately that you're a sissy or that you're a bottom.

ตัวอย่างที่ 18 Everybody's fight for equality. Everybody was, "Oh these bitches are wearing equality shirts. They go for pride." And then they hate drag queens.

ตัวอย่างที่ 17 การปรากฏชุดคำกริยาแสดงการถูกกระทำ ถูกดูถูกเหยียดหยาม รังเกียจว่าแดร์ริคเป็นบุคคลที่ไม่เป็นที่ปรารถนาของสังคมนั้น เป็นสิ่งที่ถูกตัดสินทันทีเพียงเพราะการเป็นแดร์ริค ดังปรากฏร่วมกับ คำว่า equate immediately

ตัวอย่างที่ 19 I mean, to some people when I say "oh, I'm from the police force", and they're like "huh? Are you sure you're a police officer?"

ตัวอย่างที่ 19 แดร์ริควินคนหนึ่งประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อคนอื่นทราบก็แสดงอาการตกใจและถามว่า "huh? Are you sure you're a police officer?" รูปประโยคคำถามนี้สื่อมูลบทว่าสังคม มีบรรทัดฐานบางอย่างที่มองว่าแดร์ริควินไม่สามารถประกอบอาชีพนี้ได้ (เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ)

ตัวอย่างที่ 20 [...] พอชุดสุดท้าย เหมือนเป็นชุด Celebrate ว่าที่เราเป็นแบบนี้ เรามีความสุข เราแฮปปี้ อยากได้การยอมรับเท่านั้นเอง

ตัวอย่างที่ 21 ชุดที่สอง เรากำลังจะเล่าเรื่องเกี่ยวกับการที่พวกเราเป็นกะเทยนะ ส่วนชุดที่สาม เราจะ celebrate equality ค่ะ เราจะ celebrate LGBT

ตัวอย่างที่ 22 ทุกคนรักในสิ่งที่ฉันทำนะ มีแค่พ่อของฉันที่ไม่ชอบ ที่ฉันน้ำตาแตก เพราะฉันอยากให้พ่อเห็นว่า ฉันประสบความสำเร็จแล้วนะ

จากตัวอย่างที่ 20-22 แดร์ริควินเลือกใช้ชุดคำศัพท์เพื่อสื่อความสุข การเฉลิมฉลองแต่ตนเอง เช่น Celebrate มีความสุข แฮปปี้ ประสบความสำเร็จ ดังตัวอย่าง celebrate equality ค่ะ เราจะ celebrate LGBT (ตัวอย่างที่ 21) และการกล่าวว่า

อยากได้รับการยอมรับเท่านั้นเอง (ตัวอย่างที่ 20) และมีแค่พ่อของฉันที่ไม่ชอบ
 อยากให้พ่อเห็นว่าฉันประสบความสำเร็จแล้วนะ (ตัวอย่างที่ 22) ถ้อยคำดังกล่าวมี
 มุมลบ สื่อความหมายว่าแดร์กควีนยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและต้องการการ
 ยอมรับจากสังคม นอกจากนี้ celebrate equality (ตัวอย่างที่ 21) ยังมีมุมลบสื่อความ
 หมายว่าเดิมแดร์กควีนไม่เท่าเทียมกับเพศอื่นในสังคม การไม่ได้รับการยอมรับจาก
 สังคมและความไม่เท่าเทียมกันนี้ แดร์กควีนแสดงให้เห็นผ่านการเลือกใช้ ชุดคำกริยา
 แสดงการต่อสู้ เช่น ฝ่าฟันต่อสู้ พันฝ่ากันมานานมาก พิสูจน์ เพื่อต้องการให้สังคม
 ยอมรับการมีตัวตน มีความเสมอภาคเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ดังตัวอย่างที่ 23-25

ตัวอย่างที่ 23 เราต้องขอบคุณเพศที่สามรุ่นก่อนๆ หรือคุณแม่อุ่นก่อนๆ นะ ที่ฝ่าฟัน
 ต่อสู้มาเพื่อพวกเรา

ตัวอย่างที่ 24 Concept คือนกพิราบขาวละ เป็นลูกนกพิราบขาว กำลังคาบกิ่งไม้อยู่
 สื่อถึงความอิสรภาพของ trans ของ LGBT เลยกะที่แบบฟันฝ่ากันมา
 นานมาก

ตัวอย่างที่ 25 มันสำคัญมากนะคะที่เราจะต้องพิสูจน์อะไรบางอย่างให้ทุกคนรู้ว่าเรา
 มีตัวตน และเรารักในตัวตนที่เราเป็น

อย่างไรก็ตาม ในกลุ่ม LGBT ด้วยกันเองนั้นก็ยิ่งปรากฏว่ามีการดูถูก การ
 เหยียดในกลุ่มด้วย

ตัวอย่างที่ 26 บางทีมันจะมีเกย์แบบว่าเหมือนกันกับเรา แต่เราแบบแฮ้ยรับไม่ได้เลย
 อะไรแต่งหญิงอย่างนู้นอย่างนั้น อะไรอย่างนี้

ตัวอย่างที่ 26 แสดงให้เห็นว่าในกลุ่ม LGBT ก็อาจเกิดการเหยียดกันในกลุ่ม
 ดังปรากฏการเลือกใช้ ชุดคำศัพท์ รับไม่ได้เลย แสดงทัศนคติที่มีต่อแดร์กควีน
 เป็นต้น

กล่าวได้ว่า จากตัวอย่างที่ 17-26 แสดงให้เห็นว่าแดร์กควีนเลือกใช้ชุดคำศัพท์และมูลบทเป็นกลวิธีทางภาษาสำคัญในการแสดงตัวตนว่า “แดร์กควีนยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและต้องการการยอมรับจากสังคม”

6. สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าบริบทของเหตุการณ์การสื่อสารในรายการเรียลลิตีโชว์ “Drag Race Thailand” และการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาทั้งชุดคำศัพท์และมูลบทเป็นกลวิธีทางภาษาสำคัญที่กลุ่มผู้เข้าแข่งขันซึ่งเรียกตนเองว่าแดร์กควีนใช้เพื่อนำเสนอตัวตนว่าแดร์กควีนเป็นผู้หญิง แดร์กควีนเป็นการแสดงโชว์อย่างมีศิลปะและแดร์กควีนยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและต้องการการยอมรับจากสังคม

การนำเสนอตัวตนว่า (1) แดร์กควีนเป็นผู้หญิง มิได้เป็นเพียงแค่การแสดงนั้น ไม่ว่าจะปฏิเสธเช่นไร แท้จริงแล้วก็ยังคงเป็นการแสดงหรือสวมบทการเป็นผู้หญิง อาจกล่าวได้ว่าเป็นการจําแนกยอมตอกอยู่ภายใต้ วาทกรรมเพศสภาพที่มีเพียงเพศหญิงและชาย (2) แดร์กควีนเป็นการแสดงโชว์อย่างมีศิลปะ แม้แดร์กควีนจะนำเสนอและตอกย้ำว่าการแสดงโชว์ของตนเป็นศิลปะหรือศิลปะชั้นสูง ทว่าก็ยังคงความเหลื่อมซ้อนกับการแสดงโชว์ของกลุ่มนางโชว์ ภาพจำของสังคมที่มีต่อแดร์กควีนจึงอาจมิได้เกิดเป็นภาพจำใหม่ และ (3) แดร์กควีนยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและต้องการการยอมรับจากสังคม สังคมในที่นี้มิได้หมายถึงเพียงคนทั่วไปในสังคมที่มีเพศสภาพเป็นหญิงหรือชายเท่านั้น ทว่าสังคมของกลุ่มเพศทางเลือก (LGBT) ด้วยกันเอง ก็มีความหลากหลายและยังมิได้ยอมรับกลุ่มแดร์กและแดร์กควีน ความเป็นแดร์กควีนยังถือเป็นพื้นที่ของผู้ที่ภายนอกยังมีรูปลักษณ์เป็นผู้ชาย ไม่ใช่พื้นที่ของผู้หญิงข้ามเพศ

นอกจากการนำเสนอตัวตนดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น ผู้วิจัยพบว่าแดร์กควีนยังพยายามสื่อให้สังคมเห็นว่าพวกตนเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพ มีพลัง มีความสามารถในการพึ่งพาและดูแลตัวเองได้ ดังปรากฏถ้อยคำของแดร์กควีนผู้เข้าแข่งขันในรายการ เช่น “เรามีศักยภาพที่จะทำทุกอย่างได้มากกว่านี้ แต่ว่าวันนี้เราทำออกมา

“ได้แค่นี้”, “ใจอะสู้อย่างไร ร่างกายมันห่อ แต่ก็ต้องสูต่อไปอะ เพราะว่าอีกนิดเดียวก็จะถึงเส้นชัยแล้วอะ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้อยคำที่กล่าวว่า “เราเป็นแดร์กีนะเว้ย เราเป็นคนที่มี power เราดูแลตัวเองได้”

การนำเสนอตัวตนของแดร์กีนะเว้ยเหล่านี้มิได้เป็นเพียงการสร้างชุมชน (community) ของกลุ่มแดร์กีนะเว้ยด้วยกันเท่านั้น หากแต่ยังต้องการสร้างตัวตน/อัตลักษณ์และพื้นที่ให้แก่กลุ่มเพศทางเลือก (LGBT) ในสังคมไทยอีกด้วย

รายการอ้างอิง

- กรกมล ศรีวัฒน์. (2561, 15 สิงหาคม). *Stand-up Comedy* จักรวาลความฮาหลังไมค์หนึ่งตัว. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2562 จาก <https://today.line.me/th/pc/article/Stand+up+Comedy>.
- คณาริพ พาณิชตระกูล. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ ว่าด้วยชายรักชายในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- คมชัดลึก. (2561, 24 มกราคม) มาทำความเข้าใจกับรายการ ‘กะเทย’ สุดแซบ. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.komchadluek.net/news/ent/310555>.
- ณิชา พัฒนเลิศพันธ์ และธนศิลป์ มีเพียร. (2561, 18 กุมภาพันธ์). แดร์กีนะเว้ยไม่ใช่นางโชว์:คุยกับ บันบัน นาคประเสริฐ พิธีกรร่วมรายการ *Drag Race Thailand*. สืบค้นวันที่ 27 กรกฎาคม 2562 จาก <https://thematter.co/rave/drag-race-thailand-interview/45986>.
- ธีระ บุษบกแก้ว. (2553). กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม “เกย์ออนไลน์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พัชรมน สันธูณิษเศรษฐ์. (2562, 7 พฤษภาคม). รูพอล “คุณแม่” แห่งแดร์กีนะเว้ย ฝากวงการแดร์กจากใต้ดินสู่บนดิน. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2562 จาก <https://thepeople.co/andre-charles-rupauls-drag-race/>.

- พิมพ์ดี รุ่งเรืองยิ่งและโสภี อุณหะยา. (2560). กลวิธีทางภาษาสื่อวาทกรรมหญิงรักหญิงในนิตยสาร @tom actz. วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 6(1), 59-82.
- รัชนิษฐ์ พงศ์อุดม. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับค่านิยมเกี่ยวกับความงาม: การศึกษาวาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางในภาษาไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2553). อุดมการณ์ความเป็นชายในวาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายในนิตยสารผู้ชาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศิริพร ภักดีผาสุข. (2553). โครงการวาทกรรม “ความเป็นผู้หญิง” ในนิตยสารสุขภาพ และความงามภาษาไทย. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ภักดีผาสุข. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์รัตน์ สร้อยทองดี. (2552). การนำเสนออุดมการณ์ความเป็นแม่ในวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัว (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Barrett, R. (2017). *From Drag Queens to Leathermen: Language, Gender, and Gay Male (Studies in Language, Gender and Sexuality)*. New York: Oxford University Press.
- Brown, P and Levinson, S.C. (1987). Universals in Language Usage: Politeness Phenomena. In Goody, E.N. (Ed.) *Questions and Politeness* (pp. 56-289). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bucholtz, M., and Hall, K. (2004). Theorizing Identity in Language and Sexuality Research. *Language in Society*, 33(4), 469-515.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York/London: Routledge.

- Halliday, M. A. K., & Matthiessen, C. (2014). *Halliday's Introduction to Functional Grammar (4th ed.)*. Oxon: Routledge.
- Hymes, D. (1974). *Foundations in Sociolinguistics: An Ethnographic Approach*. London: Tavistock Publications.
- Lakoff, R. (1973). The logic of politeness; or, minding your P's and Q's. In C. Corum, T. Cedric Smith-Stark, A. Weiser (eds.), *the Ninth Regional Meeting of the Chicago Linguistics Society* (pp. 292-305). Chicago: Department of Linguistics, University of Chicago.
- Lakoff, R. (1975). *Language and Woman's Place*. New York: Harper & Row.
- Moncrieff, M. and Lienard, P. (2017). A Natural History of the Drag Queen Phenomenon. *Evolutionary Psychology*, 15(2), 1-14.
- Ochs, E. and Taylor, C. (1992). Family Narrative as Political Activity. *Discourse and Society*, 3(3), 301-340.
- Panpothong, N. (2011). Discourse of Plastic Beauty: A Critical Linguistic Analysis of Cosmetic Surgery Ads in Thai. *The Journal*, 6(2), 89-106.
- Rupp, L & Taylor, V. (2003). *Drag Queens at the 801 Cabaret*. London: University of Chicago Press.
- Simmons, N. (2014). Speaking Like a Queen in RuPaul's Drag Race: Towards a Speech Code of American Drag Queens. *Sexuality and Culture*, 18(3), 630-48.
- Tennen, D. (1990). *You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation*. New York: Wm. Morrow.
- Zabbialini, G. (2019, March 27). "Girl, we are serving looks!": the influence of drag queen's language on the "beauty gurus" channels on YouTube. Retrieved July 28, 2019, from https://www.academia.edu/39236240/_Girl_we_are_serving_looks_the_influence_of_drag_queen_s_language_on_the_beauty_gurus_channels_on_YouTube/.

Received: December 19, 2019

Revised: December 26, 2019

Accepted: May 15, 2020

ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

สุพิชชา ทองบำเพ็ญ^{*}
ศรัณย์ธร ศศิธรนาการแก้ว^{**}

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสื่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษารูปแบบโฆษณา ความน่าเชื่อถือ ความรำคาญ ทักษะคิดที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบโฆษณา ความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณา ความรำคาญที่มีต่อโฆษณา และทักษะคิดที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างอายุ 18-60 ปี ที่มีประสบการณ์ในการใช้อินสตาแกรมสตอรี่ จำนวน 200 คน ที่ตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ที่ 0.29 2. ความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ที่ 0.42 3. ความรำคาญที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 4. ทักษะคิดที่มีต่อโฆษณาบน

^{*} นิสิตระดับมหาบัณฑิต ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: n.nurseriizz@gmail.com

^{**} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: saranthorn41@gmail.com

อินสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ 0.65

คำสำคัญ: สื่อโฆษณา; ความตั้งใจซื้อ; อินสตาแกรมสตอรี่

The Relationship between Instagram Stories Advertising and Purchase Intention of Consumer in Bangkok

Supitcha Thongbampen^{*}

Saranthorn Sasithanakornkaew^{**}

Abstract

The research on the relationship between Instagram stories advertising and purchase intention of consumers in Bangkok aims to 1. study the advertising pattern, the reliability, annoyance and perceptions towards advertising media on Instagram stories 2. Study the relationship between advertising pattern, reliability of advertising media, annoyance and perceptions towards advertising media on Instagram stories and purchase intentions of consumers in Bangkok. The sample group for this research are 200 people from the age of 18-60 years old who have experiences in using Instagram stories function on Instagram application and have answered all the questions provided in questionnaire. The research revealed that 1. The advertising pattern on Instagram stories has relationship with the purchase intention of consumers with statistical significance of .01 and correlation coefficient of 0.29. 2. The reliability towards the advertising media on Instagram stories has relationship

^{*} Master's Student, Department of Communication and Information Science, Faculty of Humanities, Kasetsart University, e-mail: n.nurseriizz@gmail.com

^{**} Assistant Professor, Department of Communication and Information Science, Faculty of Humanities, Kasetsart University, e-mail: saranthorn41@gmail.com

with the purchase intention of consumers with statistical significance of .01 and correlation coefficient of 0.42. 3. The annoyance towards the advertising media on Instagram stories does not have a statistical significant relationship with the purchase intention of consumers. 4. The perception towards the advertising media on Instagram stories has relationship with the purchase intention of consumers with statistical significance of .01 and correlation coefficient of 0.65.

Keywords: Advertising; Purchase Intention; Instagram Stories

1. บทนำ

การโฆษณา มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นสื่อสารมวลชนประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคอย่างมาก และมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จะเห็นได้ว่าโฆษณานั้นมีอิทธิพลเกี่ยวกับผู้บริโภคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น สื่อโฆษณาจึงมีความสำคัญต่อการรับรู้ การย้ายเดือนความทรงจำของผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าและบริการเพื่อกระตุ้นผู้บริโภคให้เกิดพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อสินค้าส่งผลให้ยอดขายสินค้าเพิ่มสูงขึ้น (พจนา สัจจาศิลป์, 2553) ทั้งนี้ การนำสื่อมัลติมีเดียเข้ามาเป็นสื่อในการออกแบบและผลิตกิจกรรมด้วยองค์ประกอบต่างๆ โดยสามารถแบ่งออกได้ 4 ด้าน ได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ซึ่งจะทำให้การโฆษณาได้มีการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อให้เกิดความดึงดูดใจและสามารถนำไปใช้จริงได้ (สุพัตรา อำนวยเกียรติ, 2559)

ในปัจจุบันสื่อโฆษณาได้มีการเติบโตขึ้นมาก จะเห็นได้จากงานวิจัยโดยสมาคมมีเดียเอเยนซี และธุรกิจสื่อแห่งประเทศไทย กล่าวว่า ในปี 2018 ภาพรวมของอุตสาหกรรมโฆษณาดีขึ้น ปัจจัยบวกมาจากเศรษฐกิจโดยรวมดีขึ้น ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นกับการจับจ่ายมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคมีการซื้อสินค้าแบบกระจายสื่อโดยหันมาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อนอกบ้านมากขึ้น (Positioningmag, 2018) ซึ่งหนึ่งในสื่อโฆษณาที่มีการเติบโตและถือเป็นแพลตฟอร์มที่คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจและมีงบประมาณในการโฆษณาเติบโตขึ้น คือ Instagram เนื่องจากเป็นแพลตฟอร์มที่ค่อนข้างมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร เพราะมักเน้นเรื่องของการดูรูปภาพ ซึ่งจุดเด่นนี้ทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีการตัดสินใจซื้อที่รวดเร็ว โดย Instagram กำลังพยายามสร้างอัตราส่วนการเข้าถึงเพื่อนำไปสู่ยอดขายที่เพิ่มขึ้นบนแพลตฟอร์ม เช่น การมีรูปต่างๆ ที่สามารถคลิกบนรูปเพื่อข้อบ่งชี้ได้ทันที หรือรู้จำนวนการเข้าถึงโฆษณา (Reach Ad) ที่กำลังจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต (Brandbuffet, 2018)

นอกจากนี้ Instagram ยังได้เปิดตัวคุณลักษณะพิเศษใหม่ในปี 2016 มีชื่อว่า IG. Stories หรือ Instagram Stories โดยคุณลักษณะพิเศษนี้มีความคล้ายคลึงกับ Snapchat ที่โด่งดังในต่างประเทศ ซึ่งวิธีการใช้งานก็คือสามารถแชร์เรื่องราวได้ทั้ง

ภาพนิ่งและวิดีโอ มีความยาวไม่เกิน 15 วินาที แสดงผลแบบเต็มจอในแนวตั้ง ทั้งนี้ การสร้างเรื่องราว (Stories) จะอยู่ด้านบนซ้ายมือของ App Instagram (DigitalBizIQ, 2018) ทำให้ Instagram Stories เป็นอีกหนึ่งช่องทางของนักการตลาดที่นิยมอย่างมาก ซึ่งการที่จะให้ตราสินค้าของคุณโดดเด่นกว่าคู่แข่งบนเรื่องราว (Stories) นั้น แต่ละตราสินค้าต้องใช้เนื้อหา หรือ Content Idea ในการทำแคมเปญโฆษณาบน Instagram Stories นั้น เพื่อให้การโฆษณานั้นได้เข้ามามีส่วนร่วม (Animalz, 2018) ดังนั้น การใช้โฆษณาสร้างเรื่องราว (Stories Ads) จะช่วยผลักดันสัดส่วนของผู้ที่ดูโฆษณาและกำลังจะซื้อสินค้าให้เกิดผลมากขึ้นแทนที่จะเป็นเพียงการดูเท่านั้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ยอดขายเพิ่มขึ้น เพราะผู้ใช้สามารถเข้าถึงเว็บไซต์ได้ด้วยการคลิกโฆษณา (Apitsada Nethercott, 2017)

อาจกล่าวได้ว่าการโฆษณาบน Instagram Stories ได้มีอิทธิพลต่อธุรกิจอย่างไม่น่าเชื่อ ไม่เพียงแค่อะไรสร้างความสนุกสนานในโฆษณานั้นๆ แต่ยังเพิ่มการจดจำตราสินค้า เพิ่มยอดขายในแคมเปญต่างๆ รวมถึงยังสามารถช่วยลดต้นทุนในการโฆษณาด้วย เพื่อสร้างความจดจำ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั้งนี้ งานวิจัยของณัฏฐา นางชูโต (2554) กล่าวว่า ข้อมูลข่าวสารที่จะนำเสนอไปยังกลุ่มเป้าหมายนั้นจะต้องมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากผู้รับสารในปัจจุบันมีช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารของสินค้าที่หลากหลาย ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้านั้นต้องมีความเชื่อถือได้

ดังนั้น สื่อโฆษณาที่มีการส่งข้อมูลข่าวสารต้องมีความเชื่อถือ ทำให้เกิดความเชื่อใจ เชื่อมั่นในสินค้า และการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตยังเพิ่มช่องทางในการโฆษณาสินค้า ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าได้ง่าย แต่ในทางกลับกันหากสื่อโฆษณาได้มีการเผยแพร่ที่มากเกินไปและมีความถี่ในการเผยแพร่อาจจะก่อให้เกิดความรำคาญขึ้นแก่ผู้บริโภค โดยผลการวิจัยของชัยนันท์ ธันวารชร (2560) พบว่า การสร้างความรำคาญบนสื่อโฆษณาออนไลน์ เช่น การส่งโฆษณาที่บ่อยและถี่มากจนเกินไป จะทำให้ผู้บริโภคเลือกที่จะไม่รับโฆษณาหรือข้อมูลสินค้านั้นๆ โดยเฉพาะโฆษณาที่เข้ามาขึ้นระหว่างการรับชมเรื่องราวต่างๆ อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกถูกรบกวนมากยิ่งขึ้น จนทำให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติเชิงลบต่อการโฆษณา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากสื่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่เป็นสื่อรูปแบบใหม่ จึงเป็นที่มาของงานวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสื่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการในการสร้างสรรค์สื่อโฆษณาปรับปรุง แก้ไข หรือเป็นจุดเริ่มต้นของผู้ประกอบการใหม่ ในการเริ่มทำสื่อโฆษณา เพื่อเน้นเจาะจงได้อย่างถูกต้อง และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการค้นคว้าวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของสื่อโฆษณา

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบโฆษณา ความน่าเชื่อถือ ความรำคาญ ทักษะคิดที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรำคาญที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

3. แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการโฆษณาในสื่อสังคมออนไลน์

การโฆษณา (Advertising) หมายถึง รูปแบบการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจผู้บริโภคเพื่อให้เกิดการตอบสนองตามที่ผู้โฆษณาต้องการ โดยการนำเสนอข่าวสารอาจนำไปสู่การส่งเสริมแนวคิด สินค้า หรือบริการ ซึ่งอาจจะมีการชำระเงินและผ่าน

สื่อที่มีใช้ส่วนบุคคล โดยมีการระบุชื่อผู้โฆษณา (นรกฤต วันตะเมธ, 2554) ดังนั้น การโฆษณาจึงเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค สามารถพบเห็นโฆษณาสินค้าและบริการต่างๆ ได้ทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ ป้ายโฆษณา โดยการโฆษณาเป็นสื่อเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้า บริการ ความคิด ที่มีค่าใช้จ่ายผ่านสื่อมวลชนไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยระบุผู้โฆษณาชัดเจน (กลัยการ วรกุลลัญฐานีย์ และ พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, 2551)

ทั้งนี้ นววิทย์ ภูทองธง (2557) ได้นิยามโฆษณาออนไลน์ว่าเป็นการเผยแพร่สินค้า บริการ หรือตราสินค้าสู่สายตาผู้ใช้อินเทอร์เน็ต หากมีร้านค้าออนไลน์ผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าอยากส่งเสริมการขาย โฆษณาออนไลน์ก็คือคำตอบที่ดีที่สุด ซึ่งการโฆษณาได้มีการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้เกิดความดึงดูดใจและสามารถนำไปใช้จริงได้ ด้วยการนำสื่อมัลติมีเดียเข้ามาเป็นสื่อในการออกแบบ และผลิตของจำนวนกิจกรรมด้วยองค์ประกอบต่างๆ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านข้อความ 2. ด้านภาพนิ่ง 3. ด้านภาพเคลื่อนไหว 4. ด้านเสียง (ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์, 2548 อ้างใน สุพัตรา อำนวยเกียรติ, 2559)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือ

ความน่าเชื่อถือ หมายถึง การรับรู้ของผู้บริโภคว่าแหล่งผู้ส่งสารมีความเชี่ยวชาญ มีความเป็นกลาง หรือน่าไว้วางใจ แหล่งหรือสารที่มีความน่าเชื่อถือจะมีอิทธิพลในการชักจูงใจผู้บริโภคที่ยังไม่มีข้อมูลมากนักเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ หรือยังไม่มีทัศนคติที่โน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง (ชูชัย สมิทธิไกร, 2558) นอกจากนี้ การศึกษาของ Tsang et al. (2004) อ้างใน ธนาภา จิมมิ (2558) พบว่า ความน่าเชื่อถือของข้อความโฆษณามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อทัศนคติของผู้บริโภค ตราสินค้า มีสินค้าและบริการที่มีคุณภาพก็จะส่งผลในเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของตราสินค้า ทั้งนี้ ความน่าเชื่อถือเกิดจากปัจจัยหรือแหล่งสารความน่าเชื่อถือได้ดังนี้ (นภวรรณ คณานุกรษ์, 2556)

1. ความน่าเชื่อถือของแหล่งไม่เป็นทางการ : ความน่าเชื่อถือของแหล่งไม่

เป็นทางการจัดเป็นแหล่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับสารเป็นอย่างมาก เช่น เพื่อน เพื่อนบ้าน หรือครอบครัว

2. ความน่าเชื่อถือของแหล่งที่เป็นทางการ : แหล่งทางการที่มีความเป็นกลาง จะได้รับความน่าเชื่อถือกว่าแหล่งที่หวังผลกำไรทางการค้า เช่น บริษัท ผู้ค้าปลีก เป็นต้น โดยพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่น ความมีชื่อเสียง คุณภาพและภาพลักษณ์ ภาพลักษณ์และความดึงดูดใจของโฆษณา

3. ความน่าเชื่อถือของโฆษณาและผู้รับรอง : ผู้บริโภคได้พิจารณาโฆษณาที่เป็นผู้ให้ข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เปรียบเสมือนกับแหล่งสารหรือผู้เริ่มข่าวสาร ดังนั้นพนักงานขายที่นำเสนอขายที่ปรากฏตัวผ่านโฆษณาหรือรูปแบบการค้า จะมีอิทธิพลต่อข่าวสารและทำให้เกิดความน่าเชื่อถือได้

4. ความน่าเชื่อถือของสาร : ความมีชื่อเสียงของสื่อที่ใช้ในช่องทางการส่งสาร ช่วยให้สารมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เช่น โฆษณาในนิตยสาร ซึ่งความมีชื่อเสียงของสื่อมีผลกระทบต่อความเชื่อที่ผู้บริโภครับรู้จากการโฆษณา

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรำคาญ

ความรำคาญ (Annoyance) เกิดจากอารมณ์ทางด้านจิตใจที่รู้สึกไม่พอใจหรือมีลักษณะที่หงุดหงิด กวนใจ เช่น อารมณ์ไม่พอใจ หรือโกรธ เป็นต้น โดยมีหลายสาเหตุที่จะกระตุ้นความรำคาญ และแต่ละคนก็มีความรำคาญที่แตกต่างกันออกไป และเมื่อผู้บริโภคได้รับรู้เกี่ยวกับสินค้าหรือโฆษณา ซึ่งจะนำไปสู่การประเมินสินค้าจนส่งผลให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกว่าชอบหรือไม่ชอบ และความรู้สึกรำคาญ หรือไม่ชอบในตัวโฆษณานั้นๆ (Dean et al., 1997 อ้างใน นิสิต พันผา, 2559)

ทั้งนี้ Speck and Elliott (1997) กล่าวว่า ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงหรือลดการเปิดรับสื่อโฆษณา ซึ่งจะขึ้นอยู่กับประเภทของสื่อตามรูปแบบ ดังนี้

1. การเปลี่ยนช่องรายการที่มีโฆษณา ไปยังช่องที่ไม่มีโฆษณา
2. การเร่งความเร็วผ่านช่วงโฆษณาในกรณีที่มีการบันทึก
3. พฤติกรรมที่ผู้บริโภคเพิกเฉยหรือไม่สนใจต่อโฆษณา โดยทั้ง 3 รูปแบบทำให้เกิดพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงโฆษณา

เพราะผู้บริโภคไม่เชื่อหรือไม่สนใจของโฆษณา

นอกจากนี้ผลงานวิจัยของธนาภา ฉิมมิ (2558) ได้อธิบายว่า ความรำคาญนั้น ผู้โฆษณาควรมีการวางแผนและคำนึงถึงความไม่เหมาะสมในการส่งโฆษณาไปยังผู้รับ โดยไม่ส่งโฆษณาบ่อยจนเกินไปทำให้ผู้บริโภคเกิดความรำคาญ หรือถูกรบกวน ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อโฆษณานั้น ๆ

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติและความตั้งใจซื้อ

กัลยกร วรกุลลัญฐานีย์ และ พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช (2551) อธิบายว่า ทัศนคติคือ ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ ที่จะตอบสนองต่อวัตถุใดๆ ในแบบที่ชอบหรือไม่ชอบเช่นนั้นสม่ำเสมอ จากคำจำกัดความสามารถแบ่งประเด็นได้ 3 ประเด็นคือ 1. ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ 2. ทัศนคติเป็นความโน้มเอียง 3. ทัศนคติทำให้เกิดการตอบสนองอย่างสม่ำเสมอต่อวัตถุ

ทั้งนี้ ทัศนคติที่เกี่ยวกับโฆษณา (The Attitude-Toward-The-Ad-Model) คือ การทำความเข้าใจถึงผลกระทบของการโฆษณา หรือเครื่องมือการส่งเสริมการตลาดอื่นๆ เช่น แค็ตตาล็อก ที่มีต่อทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้า อาจกล่าวได้ว่า ความรู้ที่หลากหลายของผู้บริโภค และการตัดสินใจโฆษณาที่กระทบต่อทัศนคติเกี่ยวกับโฆษณาและความเชื่อของตราสินค้าที่เกิดจากการเผยแพร่โฆษณา ทำให้ทัศนคติที่เกี่ยวกับโฆษณาและความเชื่อของตราสินค้ามีอิทธิพลต่อทัศนคติเกี่ยวกับตราสินค้า (นรฤต วันตะเมล์, 2554) นอกจากนี้ ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างทัศนคติที่เกี่ยวกับโฆษณากับความตั้งใจซื้อสินค้าที่โฆษณา จะเห็นได้ว่าผู้บริโภคที่ชอบโฆษณามักจะมีแนวโน้มที่ซื้อสินค้านั้นๆ ด้วย (นภาพรณ คณานุกรักษ์, 2556)

ความตั้งใจซื้อ

ความตั้งใจซื้อ คือ ผู้บริโภคสามารถเลือกทางเลือกใดก็ตามที่ดีที่สุด โดยความตั้งใจซื้อเป็นเพียงโอกาสที่จะเกิดขึ้นจากการซื้อจริงเท่านั้น ซึ่งการตั้งใจซื้อจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะนำไปสู่การซื้อจริงโดยพิจารณาข้อดีของตราสินค้า คุณภาพ และผล

ประโยชน์ของสินค้า (สุณีฐา ภู่งศ์พันธ์, 2555)

ทั้งนี้ John R. Rossiter and Larry Percy (1985) อธิบายว่า ความตั้งใจซื้อสินค้า คือการกระทำ หรือการแสดงถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อรับชมโฆษณาของสินค้า โดยวัตถุประสงค์การสื่อสารของโฆษณาไม่ได้ต้องการให้เกิดความตั้งใจซื้อเพียงอย่างเดียว แต่อาจนำไปสู่การรับรู้ของสินค้า และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตราสินค้า ซึ่งต้องการที่จะให้ผู้บริโภครู้สึกคล้อยตามและนำไปสู่ความตั้งใจซื้อ

ทวีพร พนาภิรมย์ (2557) อธิบายว่า ความตั้งใจซื้อ คือการที่มีทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้าและบริษัท โดยผู้บริโภคได้มีการประเมินตราสินค้าและการใช้บริการแล้วเกิดความพึงพอใจ ส่งผลให้เกิดการซื้อสินค้าและบริการนั้นซ้ำๆ ดังนั้นความตั้งใจซื้อเป็นมิติหนึ่ง que แสดงถึงความจงรักภักดี ซึ่งความจงรักภักดีประกอบด้วย 4 มิติ คือ 1. ความตั้งใจซื้อ 2. พฤติกรรมการบอกต่อ 3. ความอ่อนไหวต่อปัจจัยด้านราคา 4. พฤติกรรมการร้องเรียน อีกทั้ง Assael (1998, อ้างใน ปัทมิตา โรจนกันท์, 2559) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อจะเป็นการที่ผู้บริโภคแสวงหาข้อมูลทำการประเมินตราสินค้า จนก่อให้เกิดความตั้งใจซื้อ

4. ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire)

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการใช้อินสตาแกรมสตอรี่ มีช่วงอายุ 18-60 ปี

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรทั้งเพศชาย และเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการคำนวณจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane เป็นจำนวน 210 คน

4.2 เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed-Ended Questions) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจำนวน 210 ชุด ใช้วิธีการเก็บข้อมูลทางออนไลน์ โดยผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์เข้าไปแชร์ในกลุ่มแฟนเพจตราสินค้าต่างๆ ในเฟซบุ๊ก ที่มีการลงโฆษณาบนสื่ออินสตาแกรมเพื่อช่วยในการตอบแบบสอบถาม และได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 200 ชุด ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้ทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามในงานวิจัย โดยมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.82

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยข้อมูลลักษณะทางประชากร รูปแบบโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ ความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ ความรำคาญที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ ทศนคติที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ และความตั้งใจซื้อสินค้าบนอินสตาแกรมสตอรี่ จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และในส่วนของการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ สมการสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ผลวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 74.00 มีอายุระหว่าง 18-30 ปี จำนวน 132 คน คิด

เป็นร้อยละ 66.00 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน/ลูกจ้างมากที่สุด จำนวน 112 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท จำนวน 52 คน และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 69.00

รูปแบบโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่

ผลวิจัยพบว่า รูปแบบโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีคะแนน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.51) โดยด้านภาพเคลื่อนไหวมีคะแนนสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.61) หากพิจารณาลงไปในเรื่องรายละเอียดของแต่ละปัจจัยจะปรากฏผลดังนี้ ด้านภาพเคลื่อนไหว โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.61) พบว่า โฆษณาภาพเคลื่อนไหวสามารถสร้างอารมณ์ความรู้สึกในขณะรับชมได้เป็นอย่างดี โดยมีคะแนนสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.67), ด้านภาพนิ่ง โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.60) พบว่า การถ่ายภาพนิ่งที่มีความละเอียด คมชัด และมีองค์ประกอบภาพที่ดี ทำให้โฆษณามีความดึงดูดใจมากขึ้นโดยมีคะแนนสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.70), ด้านเสียง โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.74) ซึ่งพิจารณาเป็นรายข้อคำถามพบว่า เสียงดนตรีประกอบโฆษณาในจังหวะตื่นเต้น สามารถเกิดความดึงดูดใจ โดยมีคะแนนสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.91), ด้านข้อความ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.68) พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจต่อข้อความโฆษณาที่มีสีโดดเด่นและสะดุดตา โดยมีคะแนนสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.84)

ความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่

ผลวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีคะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โฆษณาสินค้าแบรนด์ที่มีชื่อเสียงมีความน่าเชื่อถือมากกว่าสินค้าออนไลน์ทั่วไป มีคะแนนสูงสุด

($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.90) รองลงมาคือ โฆษณาที่ใช้ผู้มีชื่อเสียงแนะนำสินค้าส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ มีคะแนน ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.84) และกลุ่มตัวอย่างคิดว่าโฆษณابนอินสตาแกรมสตอรี่เป็นความจริง สามารถนำไปใช้ได้ตามที่กล่าวอ้าง มีคะแนนน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.89)

ความรำคาญที่มีต่อโฆษณابนอินสตาแกรมสตอรี่

ผลวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับความรำคาญที่มีต่อโฆษณابนอินสตาแกรมสตอรี่ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีคะแนน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างพบเห็นโฆษณาที่มีความถี่มากเกินไปทำให้เกิดความหงุดหงิด มีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.82) รองลงมา คือเมื่อพบเห็นโฆษณากลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกรำคาญและจะปิดเลื่อนผ่านทันที มีคะแนน ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.81) และเมื่อกลุ่มตัวอย่างพบเห็นโฆษณามากเกิน 3 ครั้ง ท่านจะเลิกเล่นอินสตาแกรมสตอรี่หรือออกจากแอปพลิเคชันอินสตาแกรม มีคะแนนน้อยสุด ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 1.11)

ทัศนคติที่มีต่อโฆษณابนอินสตาแกรมสตอรี่

ผลของวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อโฆษณابนอินสตาแกรมสตอรี่ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีคะแนน ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โฆษณابนอินสตาแกรมสตอรี่มีข้อมูลที่ชัดเจนทำให้เกิดความรับรู้และเข้าใจรายละเอียดสินค้า มีคะแนน ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.83) ซึ่งเท่ากับคะแนนของข้อมูลข่าวสารในโฆษณาที่มีความรวดเร็วมากกว่าสื่ออื่น มีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.86) รองลงมาคือ ทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการขายได้จากโฆษณابนอินสตาแกรมสตอรี่ มีคะแนน ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.82) และการโฆษณาเพียง 15 วินาทีทำให้เข้าใจข้อมูลข่าวสารบนอินสตาแกรมสตอรี่ได้เป็นอย่างดี มีคะแนนน้อยสุด ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.916)

ความตั้งใจซื้อบนอนิสตาแกรมสตอรี่

งานวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจซื้อบนอนิสตาแกรมสตอรี่โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง มีคะแนน ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในอนาคตกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มจะซื้อสินค้าที่มีการโฆษณาบนอนิสตาแกรมสตอรี่ มีคะแนนสูงสุด ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.94) รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างจะแนะนำเพื่อนหรือคนรอบข้างเพื่อให้ซื้อสินค้าที่มีการโฆษณาบนอนิสตาแกรมสตอรี่ มีคะแนน ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 0.99) และกลุ่มตัวอย่างมีความตั้งใจซื้อสินค้าที่มีการโฆษณาบนอนิสตาแกรมสตอรี่น้อยสุด มีคะแนนน้อยสุด ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 0.93)

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 รูปแบบโฆษณาบนอนิสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลวิจัยพบว่า รูปแบบโฆษณาบนอนิสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 กล่าวคือ เมื่อพบเห็นรูปแบบโฆษณาบนอนิสตาแกรมสตอรี่ด้านข้อความ ด้านภาพนิ่ง ด้านภาพเคลื่อนไหว ด้านเสียง มากขึ้น จะยังมีความตั้งใจซื้อเพิ่มขึ้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ที่ 0.29 ถือว่าอยู่ในระดับต่ำ

สมมติฐานที่ 2 ความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณาบนอนิสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลวิจัยพบว่า ความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณาบนอนิสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ยิ่งมีความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณาบนอนิสตาแกรมสตอรี่มากขึ้น จะยังมีความตั้งใจซื้อเพิ่มขึ้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ที่ 0.42 ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานที่ 3 ความรำคาญที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลวิจัยพบว่า ความรำคาญที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ -0.02 ถือว่าอยู่ในระดับต่ำ

สมมติฐานที่ 4 ทศนคติที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลวิจัยพบว่า ทศนคติที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $.01$ กล่าวคือ ยังมีทศนคติที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มากขึ้น จะยังมีความตั้งใจซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ 0.65 ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

1. รูปแบบโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.01$ กล่าวคือ เมื่อพบเห็นรูปแบบโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ด้านข้อความ ด้านภาพนิ่ง ด้านภาพเคลื่อนไหว ด้านเสียง มากขึ้น จะยังมีความตั้งใจซื้อเพิ่มขึ้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ 0.29 ถือว่าอยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่า เมื่อพบเห็นรูปแบบโฆษณาที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่จะทำให้เกิดความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบของการโฆษณาที่จะเพิ่มความน่าสนใจและความต้องการซื้อสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิลมพรธน อาภาเวช (2553) อธิบายไว้ว่า โฆษณาเป็นการสื่อสารโดยมีการจูงใจที่ต้องอาศัยสื่อเป็นช่องทาง เพื่อให้ผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายคล้อยตามและมีความต้องการสินค้าและเกิดการตัดสินใจซื้อในที่สุด ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอริสรา ไวยเจริญ (2557) พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อรูปแบบการโฆษณาที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการ

ตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคโดยรวมแตกต่างกัน โดยทำให้ทราบรายละเอียดสินค้ามากขึ้น สร้างความน่าสนใจในสินค้า สร้างความคุ้นเคยในสินค้า ทำให้เกิดความชอบหรือมีทัศนคติที่ดี ก่อให้เกิดความตั้งใจซื้อสินค้านั้น ๆ

2. ความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ยิ่งมีความน่าเชื่อถือที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มากขึ้น จะยังมีความตั้งใจซื้อเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่า ความน่าเชื่อถือมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้า โดยส่วนใหญ่ผู้บริโภคจะให้ความสนใจการบริการ หรือโฆษณาตราสินค้าที่มีชื่อเสียงมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Elena Delgado-Ballester (2004) พบว่า ความน่าเชื่อถือต่อตราสินค้าได้ถูกผูกเข้ากับการทำงานของตราสินค้า หมายความว่า สินค้าและบริการของตราสินค้า ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ หากตราสินค้ามีสินค้าและบริการที่มีคุณภาพก็จะส่งผลในเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของตราสินค้า ทั้งนี้ การโฆษณาได้นำมาใช้ในการตลาดเพื่อให้ผู้บริโภคได้ตระหนักถึงผลิตภัณฑ์หรือบริการ ชักชวนให้เกิดการซื้อและมีความภักดี ทำให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อสินค้า ซึ่งต้องใช้ค่า ภาพสัญลักษณ์ โฆษณ หรือช่องทางเฉพาะ (นภวรรณ คณานุกัษ, 2556)

ดังนั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อถือโฆษณาของตราสินค้าในอินสตาแกรมสตอรี่อาจนำไปสู่ความตั้งใจซื้อสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Goldsmith Lafferty and Newell (2000) พบว่า ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารสนเทศต่อทัศนคติต่อชิ้นงานโฆษณา และทัศนคติต่อชิ้นงานโฆษณาส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ

3. ความรำคาญที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจกล่าวได้ว่า ความรำคาญที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ไม่มีผลต่อความตั้งใจซื้อ หรือไม่ซื้อสินค้านั้น ดังนั้น โฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ที่มีความถี่มากอาจจะสร้างความรำคาญต่อกลุ่มผู้บริโภค แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าความรำคาญจะนำไปสู่ความตั้งใจซื้อหรือไม่ซื้อสินค้า เนื่องจากสินค้านั้นๆ อาจจะเป็นสินค้าที่กลุ่มผู้บริโภคซื้ออยู่แล้ว

4. ทัศนคติที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 กล่าวคือ ยังมีทัศนคติที่มีต่อ

โฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่เชิงบวก จะยังมีความตั้งใจซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ 0.65 ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้บริโภคได้มีความสัมพันธ์กับสินค้า ไม่ว่าจะเป็นการชมโฆษณา แหล่งข่าวข้อมูลที่มีความแท้จริง และการกล่าวอ้างถึงในทางที่ดีของสินค้า ก่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวก ทำให้ทัศนคติที่มีต่อโฆษณาในสินค้ามีมากขึ้น จนทำให้เกิดความตั้งใจซื้อเพิ่มขึ้นตามมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนวรณ คณานุรักษ์ (2556) อธิบายว่า ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างทัศนคติที่เกี่ยวกับโฆษณากับความตั้งใจซื้อสินค้าที่โฆษณาจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคที่ชอบโฆษณามักจะมีแนวโน้มที่ซื้อสินค้านั้นๆ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัธ อินทรสว่าง (2554) พบว่า ทัศนคติต่อการโฆษณาออนไลน์ส่งผลในเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อ เนื่องจากการรับรู้ข่าวสารของโฆษณา การรับรู้ความบันเทิงของโฆษณา และการรบกวนหรือสร้างความรำคาญของโฆษณาเป็นตัวชี้วัดต่อทัศนคติการโฆษณาออนไลน์ โดยทัศนคติต่อโฆษณาและทัศนคติต่อสินค้าก่อให้เกิดความตั้งใจซื้อ

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. รูปแบบโฆษณาที่มีต่อโฆษณาบนอินสตาแกรมสตอรี่ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านภาพเคลื่อนไหว ดังนั้นนักโฆษณาและเจ้าของแบรนด์ควรเน้นให้โฆษณา ด้านภาพเคลื่อนไหวมากกว่าประเภทอื่น เช่น การสร้างเรื่องราวโดยใช้ภาพแอนิเมชัน ใส่เป็นลูกเล่น หรือการสร้างภาพยนตร์สั้นในการเล่าเรื่องของสินค้านั้นๆ เพื่อที่จะนำไปสร้างสรรค์ผลงานในการลงสื่อโฆษณา
2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือในตราสินค้ามากที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการ หรือเจ้าของตราสินค้า ควรนำเสนอโฆษณาให้มีความน่าเชื่อถือสูง โดยมีการใช้ฟรีเซนเตอร์ หรือทำโฆษณาที่มีการให้ข้อมูลซึ่งก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของกลุ่มผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาข้อมูลในเชิงลึกของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อ โดยมีการสัมภาษณ์หรือการทำวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อจะเจาะลึกถึงความต้องการของผู้บริโภคของแต่ละคนมากขึ้น เพราะการได้ทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคที่ชัดเจนแล้ว สามารถนำไปปรับเปลี่ยนวางแผนในการพัฒนาตราสินค้าหรือส่งเสริมในการขาย

2. ควรศึกษาข้อมูลในส่วนของผู้สื่ออินเทอร์เน็ตด้านอื่นๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบ อาทิ การเปรียบเทียบการการเล่นสโตรีบนอนิสตาแกรมและเฟซบุ๊ก

3. ควรศึกษาตัวแปรด้านพฤติกรรมการใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตเพิ่มเติม เช่น ช่วงเวลาในการเข้าใช้ ช่วงเวลาในการเข้าใช้ การโพสต์ภาพหรือวิดีโออีกครั้งต่อสัปดาห์ เป็นต้น จะได้ว่าการใช้งานของผู้บริโภคในแต่ละช่วงเวลา และระยะเวลาใช้งานบ่อยแค่ไหน เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคและนำข้อมูลไปประกอบการศึกษาในครั้งต่อไป

รายการอ้างอิง

กัลยกร วรกุลลัญฉานีย์ และ พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. (2551). *การโฆษณาเบื้องต้น*.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยนันท์ ธันวารชร. (2560). *การโฆษณาสินค้าผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า กรณีศึกษา ร้าน ฟาร์ม ดีไซน์ ไทยแลนด์*. (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ชูชัย สมิทธิโก. (2558). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลิขสิทธิ์สำนักพิมพ์.

ณัฐา ฉางชูโต. (2554). "ปัจจัยการสื่อสารการตลาดในธุรกิจออนไลน์." *วารสารนักบริหาร*, 30(4), 70-81.

- ทวีพร พนานิรามัย. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าซูเปอร์มาร์เก็ตออนไลน์ A ของผู้บริโภคในเขตยานนาวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- ธนาภา นิยม. (2558). เหตุและผลของทัศนคติที่มีต่อการโฆษณาผ่านบริการระบุตำแหน่ง. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นรภฤต วันตะเมล์. (2554). หลักการโฆษณา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นภาพรณ คณานุกรักษ์. (2556). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีวีแอลการพิมพ์ จำกัด.
- นรวิชัย ภูทองธง. (2557). Google AdWords มือใหม่ก็รวยได้. กรุงเทพมหานคร: วิดีทัศน์ กรู๊ป.
- นิรนาม. (2018, 28 กุมภาพันธ์) เคา์เม็ตเงินโฆษณาปี 61 ไม่ร้อนแรง คาดโต 4% และ 1.2 แสนล้าน ที่ชี้ของหลักพาเหรดขึ้นค่าโฆษณา. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2561 จาก www.positioningmag.com/1159256.
- นิสิต พันผา. (2559). ผลกระทบของบุคลิกภาพของผู้ชม ที่มีต่อการตรึงสายตา ความรู้เกี่ยวกับสินค้าและความรู้ราคา เมื่อประเภทของผู้นำเสนอบนวิดีโอโฆษณาแตกต่างกัน (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาซอฟต์แวร์ด้านธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- บัณฑิตา โรจนกนันท์. (2559). การรู้จัก ทัศนคติ และความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคไทย ต่อตราสินค้าที่นำเสนอโดยผู้นำเสนอตราสินค้าและไม่ใช้นำเสนอตราสินค้าผ่านละครโทรทัศน์เกาหลี (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- พจนา สัจจาศิลป์. (2553). การโฆษณากับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 8. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- วิทวัส อินทรสว่าง. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการที่มีการโฆษณาผ่านชุมชนเครือข่ายสังคม*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วิมลพรรณ อาภาเวท. (2553). *หลักการโฆษณาและประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- สุนิษฐา ภู่งศ์พันธ์. (2555). *ทัศนคติ และความตั้งใจซื้อ ครอบงำส่วนลดค่าสินค้าและบริการผ่านเว็บไซต์พาณิชย์กรรมทางสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สุพัทธรา อำนวยเกียรติ. (2559). *ทัศนคติต่อสุขภาพ รูปแบบการดำเนินชีวิตและการโฆษณาผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- อริสรา ไวยเจริญ. (2557). *รูปแบบการโฆษณาบนโทรศัพท์มือถือที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Animalz. (2018, 17 May). *How the Best Brands Are Crafting Their Instagram Stories* สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561จาก www.adespresso.com/blog/instagram-stories-best-brands-examples-to-copy/.
- Apitsada Nethercott. (2017, 7 July) 7 เคล็ดลับเพิ่มยอดขายใน INSTAGRAM ที่นักขายของออนไลน์ควรรู้ สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2561จาก www.vsharecontent.com/2017/07/07/7-tips-instagram-ecommerce-need-to-know/.
- Brandbuffet. (2018, 13 August) *ส่อง Digital Media Landscape ทั้งตัวเลขเม็ดเงินแพลตฟอร์มไหนมาแรงพร้อมชี้เป้ากลุ่มไหนจ่ายหนัก* สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2561 จาก www.brandbuffet.in.th/2018/08/daat-day-2018-digital-media-landscape-spending/.

- Delgado-Ballester, E. (2004). Applicability of brand trust scale across product categories: A multigroup invariance analysis. *European Journal of Marketing*, 38(5/6), 573-592.
- DigitalBizIQ. (2018, 17 July). ห้ามพลาด!!! 3 เทคนิคทำ IG STORIES ที่ FACEBOOK เป็นคนบอก. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2561 จาก www.digitalbiziq.wordpress.com/2018/07/07/%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%84%E0%B8%97%E0%B8%B3-ig-stories-%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88-facebook/.
- Goldsmith, R. E., Lafferty, B. a., & Newell, S. J. (2000). *The impact of corporate credibility and celebrity on consumer reaction to advertisement and brands*. *Journal of Advertising*, 29(3), 43-54.
- John R. Rossiter and Larry Percy. (1985). *Advertising Communication Models*. *NA - Advances in Consumer Research*, 12, 510-524.
- Speck, P. S., & Elliott, M. T. (1997). *Predictors of advertising avoidance in print and broadcast Media*. *Journal of Advertising*, 26(3), 61-76.

Received: June 19, 2019

Revised: May 13, 2020

Accepted: May 19, 2020

พฤติกรรม的开รับสื่อและภาพลักษณ์ นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชน เขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

จิณณพัต ตั้งดวงมานิตย์
เนตรชนก บัวนาค

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรม的开รับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรม的开รับสื่อที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นจำแนกตามลักษณะประชากรและ 4) เพื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามลักษณะประชากร

กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18-60 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา จำนวน 90 ชุมชน จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 12,251 คน โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนที่มีประชากรชุมชนละ 2,000 คนขึ้นไป เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีสัดส่วนจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงมาก ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 4 ชุมชน กลุ่มตัวอย่าง

* นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารแบบบูรณาการคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ติดต่อได้ที่: chinnapattang35@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการจัดการการสื่อสารแบบบูรณาการคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ติดต่อได้ที่: netchanok.k1711@gmail.com

ดังกล่าว จะใช้สูตรในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาร์โรว์ ยามาเน จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 388 คน จึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คนเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ และเครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบการเปรียบเทียบด้วยค่า t-Test และ F-Test และการทดสอบความแตกต่างแบบรายคู่ด้วยวิธีการ Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น โดยอันดับ 1 คือ สื่อบุคคล ($X = 3.17$, $S.D. = 1.19$) อันดับ 2 คือ สื่อเฉพาะกิจ ($X = 2.52$, $S.D. = 1.61$) และอันดับ 3 คือ สื่อมวลชนท้องถิ่น ($X = 2.49$, $S.D. = 1.24$) และภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ประชาชนมีการรับรู้อันดับ 1 คือ ภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพ ($X = 2.10$, $S.D. = 0.53$) อันดับ 2 ภาพลักษณ์ด้านผลงาน/การบริหารงาน ($X = 2.06$, $S.D. = 0.56$) และอันดับ 3 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ($X = 2.03$, $S.D. = 0.53$)

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ด้านสื่อบุคคล สื่อมวลชนท้องถิ่น สื่อเฉพาะกิจ และสื่อใหม่ เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการเปรียบเทียบภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัย พรรคการเมืองหรือนักการเมือง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขและพัฒนาภาพลักษณ์ของนักการเมืองเพื่อให้มีคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดี และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ; ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น

Media Exposure and Local Politicians Image in Perception of People in Nakhonratchasima City Municipality, Muang Nakhonratchasima District, Nakhonratchasima Province

Chinnaphat Tangduangmanit^{*}

Netchanok Buanak^{**}

Abstract

The research aims to study 1) the media exposure of people in City local municipality Nakhon Ratchasima, Muang District, Nakhon Ratchasima Province 2) to study the image of local politicians in perception of people in City local municipality Nakhon Ratchasima Muang District, Nakhon Ratchasima Province 3) to compare the differences of the media exposure of local politicians' image and 4) to compare the differences of the politicians' image in perception of people in City local municipality Nakhon Ratchasima, Muang District, Nakhon Ratchasima Province by the demographic characteristics.

The sampling units were people aged between 18-60 years old, who lived in 90 communities in City local municipality Nakhon Ratchasima. The population were 12,251. The purposive sampling was used, by selecting 4

^{*} Master's Student, Integrated Communication Management, Faculty of Management Science, Nakhonratchasima Rajabhat University, e-mail: chinnapattang35@gmail.com

^{**} Associate Professor, Department of Integrated Communication Management, Faculty of Management Science, Nakhonratchasima Rajabhat University, e-mail: netchanok.k1711@gmail.com

communities consisted of over 2,000 people, because of the high proportion of the voters. Taro Yamane's table was used to calculate the size of the samplings which were 388. There were 400 samplings to increase the credibility. The research tool was questionnaire. Mean, Standard deviation, t-Test, F-Test and Least Significant Difference (LSD) were used as statistical analysis

The findings were 1) The highest media exposure was the personal media ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 1.19), followed by special media ($\bar{X} = 2.52$, S.D. = 1.61) and local mass media ($\bar{X} = 2.49$, S.D. = 1.24). 2) the highest image of local politicians in perception of people in in City local municipality Nakhon Ratchasima was personality image ($\bar{X} = 2.10$, S.D. = 0.53) ,followed by works ($\bar{X} = 2.06$, S.D. = 0.56) and human relationships ($\bar{X} = 2.03$, S.D. = 0.53)

The comparison of the media exposure of local politicians, it was found that personal media, local mass media, special media, activities and new media was significantly different by the demographic characteristics at the level of 0.05

The comparison of the image of local politicians by the demographic, it was found that the image of local politicians was significantly different by the demographic characteristics at the level of 0.05. From the research results the political parties or politicians can use the research results to solve and improve the image of the politicians in order to have good political qualifications according to people's requirements.

Keywords: Media Exposure; The Image of Local Politicians

1. บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อันเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการบริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง ปราศจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส ยุติธรรม และปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ดังนั้นคุณสมบัติของผู้บริหารการเมืองท้องถิ่นหรือการเมืองในระดับประเทศที่มาจากการเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง บุคคลเหล่านี้คือนักการเมืองที่อาสาเข้ามาบริหารประเทศผ่านการเลือกตั้ง ซึ่งต้องมีคุณลักษณะเป็นคนไทย ที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมือง ที่ตื่นรู้มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม (สศช., 2560 น. 10-11) โดย รติมา ศารทะประภา (2557 น.8) ได้กล่าวไว้ในเอกสารวิชาการเรื่องการตลาดทางการเมืองว่า “การสร้างภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นจะเป็นแนวทางในการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และยังส่งผลต่อการพัฒนาระบบการเมืองของประเทศไทยให้สอดคล้องกับสากล ประชาชนเกิดการจดจำและสร้างความรู้สึกรับรองต่อนักการเมืองท้องถิ่น”

ในขณะเดียวกันสถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง รวมไปถึงตัวนักการเมืองเองยังเกิดอุปสรรคในการสื่อสารกับประชาชนทั้งในเรื่องของนโยบายในการบริหารบ้านเมือง อันส่งผลต่อการสร้างภาพลักษณ์ให้กับพรรคการเมืองและตัวนักการเมือง สื่อจึงมีความสำคัญที่เป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข่าวสารไปประชาชนจำนวนมาก และยังมีมีความสำคัญอย่างยิ่งในการ มีส่วนช่วยพัฒนาประเทศ

การศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับสื่อและภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา

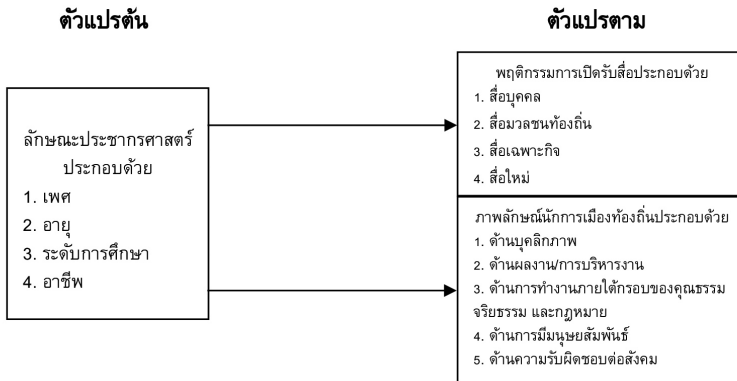
จังหวัดนครราชสีมา” จึงมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างการตระหนักรู้ของนักการเมืองท้องถิ่นว่าประชาชนมีภาพลักษณ์ต่อนักการเมืองท้องถิ่นอย่างไร โดยการนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาการสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมืองท้องถิ่นให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนเพื่อให้ได้นักการเมืองที่มีภาพลักษณ์และวิสัยทัศน์ที่ดีในการบริหารและปกครองการเมืองระดับท้องถิ่น อันส่งผลต่อความมั่นคงทางการเมืองระดับชาติตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาความแตกต่างของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามลักษณะประชากร
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างของภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามลักษณะประชากร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อและภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

4. สมมุติฐานการวิจัย

1. ลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อแตกต่างกัน
2. ลักษณะประชากรศาสตร์ของประชาชนที่แตกต่างกันจะมีภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมาแตกต่างกัน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จะแสวงหาข้อมูลความรู้ ข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการที่จะรับรู้ โดยผ่านสื่อประเภทต่างๆ ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ คือ

- 1.1 สื่อบุคคล หมายถึง การสื่อสารระหว่างบุคคลด้วยการพูดคุยทั้งแบบ

คุยกันแบบซึ่งหน้า การพูดคุยกันแบบเป็นกลุ่ม การพูดคุยกันทางโทรศัพท์ ระหว่างญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน หัวคะแนน

1.2 สื่อมวลชนท้องถิ่น หมายถึง สื่อที่สามารถนำเสนอไปยังผู้คนจำนวนมากด้วยความรวดเร็วในเวลาเดียวกัน ประกอบไปด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีโทรทัศน์เคเบิลทีวี สถานีวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่นหรือวิทยุชุมชน

1.3 สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อกิจกรรมทางการเมืองที่จัดขึ้นโดยเฉพาะเพื่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง เช่น การจัดเวทีปราศรัยหาเสียง การจัดนิทรรศการทางการเมือง การเคาะประตูบ้าน รดแห่หาเสียง และสื่อป้าย แผ่นพับ ใบปลิว บัตรหาเสียงผู้สมัครรับเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น

1.4 สื่อใหม่ หมายถึง สื่อที่ทำหน้าที่ส่งสารหลายๆ อย่างรวมกันแบบพร้อมกันและมีการตอบโต้กันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยผ่านเทคโนโลยีเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ต เช่น Line, Facebook, Youtube เป็นต้น

2. ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในความรู้สึกนึกคิดจากการรับรู้ข่าวสาร จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อันประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.1 ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นด้านบุคลิกภาพ หมายถึง การที่นักการเมืองท้องถิ่นมีลักษณะหน้าตาท่าทางที่เหมาะสม แต่งกายสุภาพ ถูกกาลเทศะ ไม่หยิ่งยโส ภิรมย์ยามหา มีความน่าเชื่อถือ มีบุคลิกความเป็นผู้นำที่มีความก้าวหน้าโลก มีเสน่ห์ที่ดึงดูดใจ พูดจาสุภาพ มีความชอบในการแข่งขันที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีความกล้าที่จะแสดงออกทางความคิดที่เหมาะสม และสามารถโน้มน้าวใจของประชาชนผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้

2.2 ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นด้านผลงาน/การบริหารงาน หมายถึง การมีระบบการทำงานที่ดี มีความรู้ ความคิดที่เข้าใจในศาสตร์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เพื่อจะทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ มีความศรัทธาอย่างแรงกล้าในการทำงานร่วมกับบุคคลหลากหลาย สามารถใช้ทรัพยากรบุคคลหรือทีมงานด้วยวิจรรณญาณในการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์และทันสมัยอยู่ตลอดเวลาเพื่อปฏิบัติงานที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์มีผลงานทางการเมืองที่โดดเด่น

และสามารถสร้างความประทับใจให้กับประชาชนได้

2.3 ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นด้านการดำเนินงานภายใต้กรอบของ คุณธรรม จริยธรรม และกฎหมาย หมายถึง นักการเมืองท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติงาน ภายใต้กรอบของกฎหมาย ยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วน รวมของประชาชนในชุมชนปฏิบัติตามกรอบของคุณธรรม จริยธรรม มีความ ซื่อสัตย์ สุจริต

2.4 ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การมีมนุษยสัมพันธ์ และอัธยาศัยไมตรีที่ดีกับประชาชนมีท่าทางที่น่าประทับใจใน การติดต่อกับบุคคลหลายประเภท สนใจผู้อื่นมากกว่าตนเอง ให้เกียรติประชาชนใน ทุกระดับ สามารถทำงานตอบสนองความต้องการของประชาชน

2.5 ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นด้านความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ถึง นักการเมืองท้องถิ่นที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในท้องถิ่นเป็นที่ตั้ง ประกอบอาชีพเดิมที่สร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือสิ่งแวดล้อม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่ คำนึงถึงนโยบายหรือโครงการใดๆที่ทำให้เกิดความเสียหายและหม่อมมาประชาชน และสามารถเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้

6. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดของ เหมือนตะวัน สุทธิวิจิตร (2559, น. 11) ยุกพล เบญจรงค์กิจ (2534, น. 65) กาญจนา แก้วเทพ (2547, น. 372) ปรมะ สตะเวทิน (2546, น. 114) สุชา จันท์เอม (2544, น. 63) และธวัชกร บุญศรี (2556, น. 12) ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดประชากรศาสตร์ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ประกอบไปด้วย เพศ อายุ การศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสำคัญกับการสื่อสารในเชิง ผู้รับสาร บุคคลที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมหรือ

ทัศนคติที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดของ สุภาวดี สงวนนาม, (น. 11) ทิม ดิงสมชัยศิลป์ (2553, น. 21) เขมพัฒน์ ปัญญาเปียง (2551, น. 8-9) ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์ (2544, น. 13-14) กิตติมา สุรสนธิ (2533, น. 46-47) อภิสิทธิ์ จัตรทนานนท์และจิระเสกข์ ตริเมธสุนทร (2548, น. 131) และ ธาชีนี มณีรัตน์ (2556, น. 14) ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดการเปิดรับสื่อ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การเปิดรับสื่อเป็นกระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องการที่จะแสวงหา ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่น เพื่อให้ เกิดการรับรู้และเกิดประสบการณ์ใหม่ๆ แล้วนำมาแปลความหมายจากความสามารถ ของแต่ละบุคคลที่เกิดจากความสนใจความประทับใจและการเลือกที่จะจดจำ เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการภาพลักษณ์นักการเมือง ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ของ รติมา สารทะประภา (2557, น. 4-8) วิเลศ ภูริวัชร (2560) พงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์ เจริญ (2561) ชัชวาล ภูคะหุดา (2559) พรทิพย์ พิมลสินธุ์ (2540, น. 83-84) เนตร ชนก บัวนาค (2560, น. 13) อำนวย วีรวรรณ (2527) และเสวี วงษ์มณฑา (2550, น. 170-183) ซึ่งจากการศึกษาการสร้างภาพลักษณ์นักการเมือง ผู้วิจัยสามารถสรุป ได้ว่า ภาพลักษณ์นักการเมือง มีส่วนประกอบคือ นักการเมืองจะต้องมีบุคลิภาพที่ดี มีการแสดงออกที่เหมาะสม ถูกกาลเทศะ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความนิยมและความเลื่อมใสของประชาชนผู้พบเห็น มีการวางแผนขอบเขตในการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองที่ดี พร้อมทั้งมีเทคนิคในการสร้างภาพลักษณ์อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถโน้มน้าวใจให้ประชาชนรับรู้ภาพลักษณ์ที่เป็นไปในแบบที่เราต้องการ และ จูงใจให้ประชาชนลงคะแนนเสียงให้ได้ ตลอดจนจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีความศรัทธาที่จะทำงานทางการเมืองร่วมกับผู้อื่นอย่างมั่นคงและสม่ำเสมอ ส่วน ประกอบเหล่านี้จะทำให้การสร้างภาพลักษณ์ในตัวนักการเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังมีส่วนทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตัดสินใจได้ง่ายขึ้น อีกด้วย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 สิงห์ สิงหขจร (2556, น. 121-135) ธาขินี มณีรัตน์ (2557, น. 1) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความต้องการ ทศนคติในการเปิดรับข่าวสาร เป็นต้น

4.2 ครรชิต เหมะรักษ์ (2550) ลฎาภา ทำคี่ (2552) วินัย ศิริรัตน์ (2552) อิทธิเดช สุพงษ์ (2553, น. 1) วรวิทย์ ประพรม (2554) อัศวศิริ ลาปี่อ (2556, น. 187) มนูญชนก สุรัชย์กุลวัฒนา (2557) นพวรรณ โสภี (2558, น. ง) และสุกฤดา แก้วพะเนา (2560) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับ คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ การสร้างภาพลักษณ์นักการเมือง และการรับรู้ภาพลักษณ์นักการเมืองของประชาชน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องซึ่ง Falkowski (2016, p. 220) Arne (2009, p. 60) Zakrizevska (2014, p. 381) Evjen (2015, p. 28) และ Cwalina (2000, p. 119) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดภาพลักษณ์ของผู้นำทางการเมือง ภาพลักษณ์นักการเมืองในอุดมคติของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง และการรับรองทางสังคมเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักการเมือง และการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ของนักการเมืองในประเทศโปแลนด์ ฝรั่งเศสและเยอรมนี ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เป็นต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า งานวิจัยที่ศึกษาทั้งทางด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การรับรู้ และภาพลักษณ์ทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับลักษณะของประชากรศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ผลการวิจัยเป็นไปในแนวทางที่มีความคล้ายคลึง และสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้มีมาศึกษาและเป็นแนวทางในการทำวิจัยในครั้งนี้

7. อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้ารายละเอียดต่างๆ จากหนังสือ เอกสาร เอกสารสิ่งพิมพ์ทาง

วิชาการ และงานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับงานวิจัยเล่มนี้ รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการเห็นชอบจาก รองศาสตราจารย์ เนตรชนก บัวนาถ ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนิเทศศาสตร์ การเมือง และสถิติโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้ตรวจสอบความถูกต้อง เทียบตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ จากนั้นจึงหาค่า IOC (Index of item objective congruence) แล้วทำการปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pre-test) กับประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 30 ตัวอย่าง กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มที่จะศึกษา แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

4. นำข้อมูลที่ได้จากการนำแบบสอบถามไปทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556.) โดยผลรวมค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้เท่ากับ 1.0

5. ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น แบบโควตา และแบบง่าย จึงได้จำนวน 400 คน หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้วิธีทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 สถิติเชิงพรรณนา

5.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลของลักษณะประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution)

5.1.2 วิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และใช้ความถี่ในการเปิดรับสื่อเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้วนำข้อมูลมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการแปลงข้อมูลในภาพรวมและรายชื่อแบ่งระดับของพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (กัลยา วาณิชยปัญญา. 2552 : น. 115)

ค่าเฉลี่ย 5.00-4.21 หมายถึง	ประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา
	พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 4.20-3.41 หมายถึง	ประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา
	พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 3.40-2.61 หมายถึง	ประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา
	พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 2.60-1.81 หมายถึง	ประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา
	พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.80-1.00 หมายถึง	ประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา
	พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อระดับน้อยที่สุด

5.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) สำหรับการแปลความหมายของคะแนน ใช้เกณฑ์การคิดค่าเฉลี่ยเพื่อกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แนวคิดภาพลักษณ์และใช้สูตรค่าพิสัย (กัลยา วาณิชยปัญญา. 2552 : น. 155) ซึ่งจากการกำหนดระดับช่วงชั้น ผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นตรงกันว่าควรกำหนดให้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การรับรู้ภาพลักษณ์อยู่ในเชิงบวก ปานกลาง และเชิงลบ ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจและสามารถอภิปรายผลได้ดีขึ้นตามแนวคิดการสร้างภาพลักษณ์นักการเมือง โดยระดับคะแนนที่ได้ในแต่ละช่วงของระดับชั้น 3 ชั้น ชั้นละ 0.67 สามารถแปลความหมายได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.33-3.00 หมายถึง การรับรู้ภาพลักษณ์อยู่ในเชิงบวก

ค่าเฉลี่ย 1.65-2.32 หมายถึง การรับรู้ภาพลักษณ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0.98-1.64 หมายถึง การรับรู้ภาพลักษณ์อยู่ในเชิงลบ

5.1.4 วิเคราะห์การเปรียบเทียบลักษณะประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา

5.1.5 วิเคราะห์การเปรียบเทียบลักษณะประชากรกับภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

5.1.6 วิเคราะห์ข้อมูลตาม ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักการเมืองท้องถิ่นที่ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมาต้องการ

5.2 สถิติเชิงอนุมาน

5.2.1 สูตร t-test แบบอิสระต่อกัน เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ

5.2.2 สูตร F-test ใช้ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way analysis of variance) ของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

8. ผลการวิจัย

ประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 53 มีอายุระหว่าง 18-24 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48 ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น นักเรียน/นักศึกษา แม่บ้าน ค้าขาย และว่างงาน ในสัดส่วนที่ไล่เลี่ยกัน จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2

ประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = 1.31) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมการรับสื่อบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 1.19) รองลงมาคือ สื่อเฉพาะกิจ ($\bar{X} = 2.52$, S.D. = 1.61) สื่อมวลชนท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.49$, S.D. = 1.24) และสื่อใหม่ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.38$, S.D. = 1.21) ตามลำดับ

ประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา มีระดับการรับรู้ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.99$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.10$, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ ด้านผลงาน/การบริหารงาน ($\bar{X} = 2.06$, S.D. = 0.56) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 2.03$, S.D. = 0.53) ด้านการทำงานภายใต้กรอบคุณธรรม จริยธรรม และกฎหมาย ($\bar{X} = 1.95$, S.D. = 0.54) และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.81$, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามลักษณะประชากร

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา		อาชีพ	
	(t)	(P)	(F)	(P)	(F)	(P)	(F)	(P)
1. สื่อใหม่	-1.03	0.18	1.768	0.339	2.555	0.074	1.481	0.207
2. สื่อมวลชนท้องถิ่น	-1.36	0.10	1.960	0.152	2.526*	0.045	1.177	0.394
3. สื่อเฉพาะกิจ	-1.08	0.21	3.234	0.374	3.250	0.101	0.956	0.540
4. สื่อใหม่	-1.03	0.72	5.773*	0.037	4.858*	0.011	0.344	0.892
ภาพรวม	-1.12	0.37	3.183	0.225	3.297	0.115	0.989	0.508

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามลักษณะประชากร ในภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ

พบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนท้องถิ่นและสื่อใหม่ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น ในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามลักษณะ ประชากร

ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น ในการรับรู้ของประชาชนเขต เทศบาลนครนครราชสีมา	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา		อาชีพ	
	(t)	(P)	(F)	(P)	(F)	(P)	(F)	(P)
1. ด้านบุคลิกภาพ	0.85	0.30	3.861*	0.009	3.688*	0.045	2.034	0.220
2. ด้านผลงาน/การบริหารงาน	1.49	0.37	4.469	0.091	5.247	0.062	0.765	0.559
3. ด้านการทำงานภายใต้กรอบ คุณธรรมจริยธรรมและกฎหมาย	-1.98	0.27	2.886	0.189	1.861	0.266	0.513	0.547
4. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์	-0.88*	0.04	1.940	0.238	3.869*	0.031	0.845	0.527
5. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	-1.40	0.09	3.285*	0.043	2.032	0.168	2.606	0.224
ภาพรวม	-0.76	0.39	3.288	0.114	3.339	0.114	1.350	0.415

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น ในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามลักษณะประชากร ในภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับสื่อและภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น ในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมา” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ลักษณะประชากรศาสตร์ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ในด้านอายุ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุอยู่ที่ 18-24 ปี ส่วนระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และด้านอาชีพ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพอื่นๆ เช่น นักเรียน นักศึกษา ค้าขาย แม่บ้าน

2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่า ด้านสื่อบุคคลในภาพรวมพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นในระดับปานกลาง ด้านสื่อมวลชนท้องถิ่นในภาพรวม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นในระดับใด มากหรือน้อย ด้านสื่อเฉพาะกิจในภาพรวม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นในระดับ และด้านสื่อใหม่ในภาพรวมพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นในระดับน้อย

3. ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่า ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นด้านบุคลิกภาพที่ในภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ด้านผลงาน/การบริหารงานในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ด้านการทำงานภายใต้กรอบคุณธรรม จริยธรรม และกฎหมายในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ถึงแม้ว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมจะอยู่ในระดับปานกลางในช่วงชั้นของการให้คะแนน แต่ผลคะแนนที่ออกมาั้นไม่สูงมากนัก ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการรับรู้ภาพลักษณ์ทั้ง 3 ด้านนี้ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีไม่มากนัก

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมาจำแนกตามลักษณะประชากร พบว่า ประชาชนที่เป็นเพศหญิง มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนท้องถิ่น มากกว่า ประชาชนที่เป็นเพศชาย ส่วนการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามอายุ และระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีพฤติกรรม

การเปิดรับสื่อที่มีความแตกต่างและเป็นไปตามสมมติฐานกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ ที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมพบว่า มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อไม่แตกต่างกัน

5. การเปรียบเทียบความแตกต่างของภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมาจำแนกตามลักษณะประชากร พบว่า ประชาชนมีการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพ ด้านผลงานและการบริหารงานด้านการทำงานภายใต้กรอบของคุณธรรมจริยธรรมและ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีความแตกต่างกันและเป็นไปตามสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

10. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับสื่อและภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา” สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การอภิปรายผลพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่าประชาชนมีการเปิดรับสื่อบุคคลด้วยการสื่อสารระหว่างญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน หรือห้วคณะ ด้วยวิธีการพูดคุยกันแบบซึ่งหน้า บ่อยครั้งที่สุด เพราะเป็นการสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่าย มีการตอบโต้ระหว่างกันด้วยการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์ (2544) ที่กล่าวถึงความหมายของสื่อบุคคลว่าเป็นการนำข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งด้วยการพูดคุยตอบโต้ระหว่างกัน มีการแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นการสามารถชักจูงโน้มน้าวใจต่อผู้รับสารและเป็นประโยชน์โดยตรงในการติดต่อสื่อสารได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีนุชก สุธัชกุลวัฒนา (2557) ที่ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม” ซึ่งผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบของการสื่อสาร โดยผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญ

กับรูปแบบของการสื่อสารสรุปได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารมวลชน และการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อการนำรูปแบบการสื่อสารเหล่านี้ไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในขณะที่ผู้วิจัยมีการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม และจากการสังเกตการณ์และสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้ความว่า เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมา ไม่ได้มีความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองเท่าใดนัก จึงทำให้ข่าวสารด้านภาพลักษณ์นักการเมือง ท้องถิ่นไม่ได้ถูกพูดถึงในสื่อมวลชนท้องถิ่น สื่อเฉพาะกิจ หรือสื่อใหม่เท่าใดนัก การสื่อสารส่วนใหญ่จึงเกิดขึ้นจากการพูดคุยระหว่างสื่อบุคคลมากกว่าสื่ออื่นๆ

2. การอธิบายผลภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชน เขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการรับรู้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพวรรณ โสภี (2558) ที่ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม” โดยผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีระดับการรับรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับ เมษิยา ญาณจินดา (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับทัศนคติ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.15) ส่วนภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นที่ประชาชนมีการรับรู้มากที่สุดคือภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิเดช สุพงษ์ (2553) ที่ศึกษาเรื่อง “การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี” โดยผลการศึกษาพบว่า นายอภิสิทธิ์ ในฐานะผู้ส่งสารทางการเมืองเป็นผู้มีความสมบูรณ์แบบทั้งฐานะครอบครัว การศึกษา บุคลิกภาพ หน้าตา และยังสอดคล้องกับ วรวิทย์ ประพรม (2554) ที่ศึกษาเรื่อง “การสร้างภาพลักษณ์ด้วยการกำหนดบุคลิกภาพของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผ่านเฟซบุ๊ก” โดยผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นที่สุดของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ คือ

ภาพลักษณ์ด้านความรู้ โดยมีความรู้ความสามารถในด้านการแก้ไขปัญหาสังคม 2) บุคลิกภาพที่โดดเด่นที่สุดของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ คือ บุคลิกภาพแบบจริงจัง โดยผลการวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว มีความสำคัญในการพัฒนาภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพของตัวบุคคลหรือนักการเมืองท้องถิ่นตามแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ โลหะชาละ (อ้างถึงในพรทิพย์ พิมลสินธุ์, 2540) ได้กล่าวถึงการสร้างภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพในตัวบุคคลไว้ว่า บุคลิกภาพส่วนตัวที่เหมาะสม เป็นข้อสำคัญที่สุดในการสร้างภาพลักษณ์ จะเป็นสิ่งแรกที่กระทบความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ เมื่อแรกพบเห็น เพราะจะก่อให้เกิดความประทับใจ ความนิยมเลื่อมใส น่าเชื่อถือมากหรือน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับการแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นลักษณะท่าที การแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะ การพูดจา สิ่งเหล่านี้สามารถเรียนรู้ได้หากต้องการ และแนวคิดของ เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์ (อ้างถึงใน เนตรชนก คงทน, 2560) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งด้านบุคลิกภาพ ลักษณะหน้าตา ท่าทาง น้ำเสียง กิริยามารยาทและเสน่ห์ของนักการเมืองที่ดึงดูดใจของประชาชน ผลงานต่าง ๆ ที่ผ่านมาก็เป็นสิ่งที่สร้างภาพลักษณ์ ให้เกิดขึ้นในความรู้สึกของประชาชนได้

จากการสังเกตการณ์ในขณะที่ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเรื่องของการรับรู้ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่น ทำให้ได้ทราบว่า ในสถานการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมา ไม่ได้มีการนำเสนอให้เห็นถึงภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นมากเท่าที่ควรเพราะนักการเมืองยังถูกจำกัดการเคลื่อนไหวทางการเมือง และหากในอนาคตมีการเลือกตั้งเกิดขึ้นนักการเมืองหรือพรรคการเมืองควรให้ความสำคัญกับการสร้างภาพลักษณ์ โดยการปรับปรุงภาพลักษณ์ทั้งภายนอกและภายในให้ประชาชนมองเห็นภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. การอภิปรายผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเหมือนตะวัน สุทธิวิจิตรรณ (2559, น. 11) ที่กล่าวว่า ลักษณะทางประชากรของผู้รับสารมีความสำคัญกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ โดยผู้รับสารแต่ละ

คนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะลักษณะทางประชากรศาสตร์ (Demographic Characteristics) ซึ่งได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งผู้รับข่าวสารที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมความสนใจในการรับข่าวสารแตกต่างกันไปด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมษิยา ญาณจินดา (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับทัศนคติ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์เกี่ยวกับการเลือกตั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของผู้วิจัย ทำให้ทราบถึงความแตกต่างในพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ประชาชนมีช่องทางในการเลือกรับสื่อมากขึ้น ซึ่งเพศ อายุ ระดับการศึกษา ส่งผลให้พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของประชาชนมีความแตกต่างกันไปตามความสามารถในการเข้าถึงสื่อของแต่ละบุคคล

4. การอภิปรายผลการเปรียบเทียบภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในด้านบุคลิกภาพ ด้านผลงานและการบริหารงาน ด้านการทำงานภายใต้กรอบของคุณธรรม จริยธรรม และกฎหมาย ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทูลีพร บำรุงผล (2556) ที่กล่าวถึงงานปัจจัยที่ทำให้เกิดการรับรู้ข่าวสารซึ่งมีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางด้านลักษณะประชากรศาสตร์ร่วมด้วยซึ่งทำให้การรับรู้มีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ รวมไปถึงทัศนคติส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครศิริ ลาปีอี (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์

นักการเมืองกับพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในระดับท้องถิ่นศึกษาการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองควนลัง จังหวัดสงขลา โดยผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองควนลังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และมีความแตกต่างกัน ในด้านวิสัยทัศน์ และนโยบาย ด้านภาวะผู้นำ ด้านผลงาน ด้านประสิทธิภาพ และด้านคุณธรรม จริยธรรม มีผลต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสังเกตการณ์ด้วยการสอบถามในเรื่องของภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นที่ประชาชนเคยพบเห็น ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า ในช่วงสถานการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาที่พรรคการเมืองหรือนักการเมืองถูกจำกัดการเคลื่อนไหวทางการเมือง ทำให้ประชาชนไม่สามารถรับรู้ภาพลักษณ์หรือเข้าถึงภาพลักษณ์ของนักการเมืองท้องถิ่น ไม่มากเท่าใดนัก โดยภาพลักษณ์ที่มีการรับรู้ จะเป็นภาพลักษณ์ของนักการเมืองรุ่นเก่าที่เคยมีภาพลักษณ์ทั้งเป็นที่ประทับใจและไม่ประทับใจของประชาชน

11. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ลักษณะประชากรมีส่วนสำคัญในการรับรู้ภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันไปตามระดับการรับรู้และทัศนคติของแต่ละตัวบุคคล หากนักการเมืองในระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศมีโอกาสที่จะนำเสนอภาพลักษณ์ทางการเมือง สามารถนำผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับภาพลักษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในการรับรู้ของประชาชนเขตเทศบาลนครนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงภาพลักษณ์นักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งเป็นแนวทางในการกระตุ้นการสร้างพฤติกรรมการรับรู้ของประชาชน เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกตั้งครั้งต่อไปในอนาคต

รายการอ้างอิง

- กัลยา วาณิชบัญชา. (2552). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). ทฤษฎีและแนวทางการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: ไฮเออร์เพรส.
- กิตติมา สุรสนธิ. (2548). ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เชมพัฒน์ ปัญญาเปียง. (2551). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนของเจนเอเรชั่นบี ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ (การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ครรชิต เหมะรักษ์. (2560). คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ใน ทรรศนะของประชาชนในเขตอำเภอรโนด จังหวัดสงขลา, รายงานการศึกษา อิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชัชวาล ภูคะหุดา. (2559, 23 กรกฎาคม). 12 ต้นแบบ ลักษณะบุคลิกแบรนด์ที่สร้าง คุณค่า. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2561 จาก <https://brandchatz.com/2016/07/23/>.
- ชวลีกร บำรุงผล. (2556). ความรู้และการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ด้านการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอ เมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี (รายงานวิชาปัญหาพิเศษมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์. (2544). การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเพศ ศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิม ตั้งสมชัยศิลป์. (2553). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโฆษณาบริเวณสถานีและชบวน รถไฟฟ้าบีทีเอส. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธวัลกร บุญศรี. (2556). สื่อที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง: กรณีศึกษา การ เข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองเวทีราชดำเนินในปี 2556 (ค้นคว้าอิสระมหา บัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

- ราชินี มณีรัตน์. (2556). ความต้องการข้อมูลข่าวสาร พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสื่อสารองค์กร). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นพวรรณ โสภี. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารประชาสัมพันธ์กับการรับรู้ภาพลักษณ์ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม (การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- เนตรชนก คงทน. (2560). การสร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง. [เอกสารอัดสำเนา]. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรมะ สตะเวทิน. (2539). การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ. (2558). เมืองยะลา กับแนวคิดการจัดการเมือง. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2561, จาก https://www.slideshare.net/FURD_RSU/ss-48367609.
- พรทิพย์ พิมลสินธุ์. (2551). การวิจัยเพื่อการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: โพรพรินท์ติ้ง.
- มัญชนก สุรัชกุลวัฒนา. (2557). รูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 4(1), 36-46.
- เมษิยา ญาณจินดา. (2558). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับทัศนคติ และ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร. ประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2558 คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หัวข้อ “นวัตกรรมนิเทศศาสตร์และการจัดการ”, 2, น. 62-77.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2534). การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รติมา ศารทะประภา. (2557, 1 กุมภาพันธ์). การตลาดเพื่อการเมือง: การเลือกตั้งเพื่อชัยชนะ?. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2561 จาก <http://www.parliament.go.th/library>.
- ลฎาภา ทำคิ. (2552). การรับรู้ภาพลักษณ์ของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลจำป๋าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (รายงานการศึกษาอิสระมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย).
- วรวิทย์ ประพรม. (2554). การสร้างภาพลักษณ์ด้วยการกำหนดบุคลิกภาพของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผ่านเฟสบุ๊ก (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ และสารสนเทศ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วินัย ศิริรัตน์. (2552). การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลลาดขวาง อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา (รายงานการศึกษาอิสระมหาวิทยาลัย).
- วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วิเลศ ภูริวัชร. (2555, 18 พฤศจิกายน). การตลาดการเมือง: ข้อคิดผู้นำ (เก่า) คนใหม่. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2561 จาก <http://library.acc.chula.ac.th/PageController.php?page=FindInformation/ArticleACC/2555/Wilert/BangkokBiznews/B1811121>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2560, 1 มีนาคม). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสองพ.ศ. 2560-2564. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.nesdb.go.th/download/plan12/>.
- สิงห์ สิงห์ขจร. (2556). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรณีศึกษา จังหวัดเชียงราย. วารสารวิชาการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 3(2), น. 121-135.
- สุกฤดา แก้วพะเนา. (2560). การศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์เทศบาลตำบลบ้านใหม่ที่มีต่อเจตคติในการชำระภาษีของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา (ภาคินพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

- สุชา จันท์เอม. (2544). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาวัฒน์ สงวนงาม. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกรับชมรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเนชั่น, กรุงเทพฯ.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2550). *BRANDING นักการเมือง*. กรุงเทพฯ: ฐานบุ๊ค.
- เหมือนตะวัน สุทธิวิจิตร. (2559). *การเปิดรับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ชมรายการต๋อดิจิทัลทีวีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อภิสิทธิ์ ฉัตรทนานนท์ และจิระเสกข์ ตรีเมธสุนทร. (2548). การบริหารภาพลักษณ์บริษัท. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 45(2), น. 127-149.
- อัศศิริ ลาป้อ. (2556). ภาพลักษณ์นักการเมืองกับพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน ในระดับท้องถิ่นศึกษากรณีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองควนลัง จังหวัดสงขลา. *วารสารวิทยบริการ*, 24(1), น. 187-199.
- อานวย วีรวรรณ. (2527, 12 กันยายน). *การแก้วิกฤตการณ์และสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์กร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2561 จาก <http://info.gotomanager.com/news/printnews.aspx?id=32640>.
- อิทธิเดช สุนพงษ์. (2553). *การสื่อสารเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสื่อสารองค์กร)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Cwalina, W. & Falkowski, A. (2016). *Journal of Political Marketing*, 15(2/3), pp. 220-239.
- Cwalina, W., Falkowski, A. & Kaid, L. L. (2000). Role of advertising in forming the image of politicians: comparative analysis of Poland, France and Germany. *Media Psychology*, 2(2), p. 199.
- Evjen, S. (2015). The image of an institution: Politicians and the urban library project. In *Library and Information Science Research January 2015*, 37(1), pp. 28-35.

- Roets, A. & Van Hiel, A. (2009). The ideal politician: Impact of voters' ideology. In *Personality and Individual Differences*, 46(1), pp. 60-65.
- Zakrizevska, M. (2014). social representations of the Politicians about the ideal image of a Politician. *International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts SGEM*, pp. 381-388.

Received: January 29, 2019

Revised: May 13, 2020

Accepted: May 19, 2020

การศึกษาอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน
จากอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวเรียนรู้
อาหารเชิงสุขภาพของภูมิภาคตะวันตก:
กรณีศึกษาชุมชนหนองโรง ตำบลหนองโรง
อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

วรารัตน์ สานนท์^{*}

กมลพร สวนทอง^{**}

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทอาหารท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวหนองโรง 2) เพื่อศึกษาอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวหนองโรง และ 3) เพื่อสร้างเรื่องเล่า (story) และวิธีการเรียนรู้อาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพตามอัตลักษณ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวหนองโรง ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและปฏิบัติการแบบบูรณาการผ่านกลุ่มนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ในประเด็นต่างๆ กัน เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้มีแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนโดยใช้เรื่องเล่าอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นช่องทางสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน นำไปสู่การยกระดับการท่องเที่ยวเรียนรู้อาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ชุมชนท่องเที่ยวหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี มี

^{*} อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ติดต่อได้ที่: wararat@webmail.npru.ac.th

^{**} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ติดต่อได้ที่: kamolporn@webmail.npru.ac.th

อัตลักษณ์ในการท่องเที่ยว ชุมชน มีป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีเป็นจุดเริ่มต้นของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านห้วยสะพาน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนทั้งหมด 21 แห่ง มีการนำทรัพยากรอาหารในท้องถิ่นมาใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยว พืชผักพื้นบ้านที่สำคัญในการนำมาปรุงอาหาร อาทิ หน่อไม้ มะรุม หัวปลี มะเขือเหลือง มะสัง ใบมะกอก และใบเปราะ เป็นต้น ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนนี้ ผลการศึกษาโดยสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อยด้านข้อมูลอาหารท้องถิ่นชุมชนหนองโรง ได้ชื่ออาหารท้องถิ่นจำนวน 41 ชนิด พบว่าส่วนใหญ่เป็นอาหารคาวประเภทแกง ไม่ใส่กะทิ ใช้ปลาและไก่เป็นหลัก และมีพืชผักสมุนไพรเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญในการประกอบอาหาร เนื่องจากตำบลหนองโรงมีพื้นที่เป็นที่ราบและเชิงเขาสลับเนิน จึงนำทรัพยากรอาหารในท้องถิ่นมาประกอบอาหารได้อย่างหลากหลาย 2) การศึกษาความเป็นอาหารท้องถิ่นโดยการสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าอาหารส่วนใหญ่มีการยอมรับว่าเป็นอาหารท้องถิ่น เป็นอาหารที่รู้จักกันมานานมากกว่า 10 ปี มีปริมาณวัตถุดิบในท้องถิ่นที่ใช้ในการประกอบอาหารมากกว่าร้อยละ 70 สามารถประกอบอาหารได้ง่ายสำหรับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 3) การสร้างสำรับอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพของชุมชนหนองโรงโดยการสาธิตและการสัมภาษณ์ได้ 6 สำรับ โดยนำประวัติ ความเป็นมา และวิถีชุมชนเชื่อมโยงสร้างเรื่องเล่าและวิธีการเรียนรู้อาหารท้องถิ่น ความเป็นสำรับไทย การใช้สมุนไพรและภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อใช้สำหรับจัดสำรับอาหารให้แก่นักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: อาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ; การท่องเที่ยวเรียนรู้อาหาร; อาหารเชิงสุขภาพ; ชุมชนหนองโรง

The Study of Local Healthy Food from Identity of Community-based Tourism for Health Tourism Destinations in Western Thailand: Nongrong Community, Nongrong Sub-district, Phanom Tuan District, Kanchanaburi Province

Wararat Sanon^{*}

Kamolporn Suantong^{**}

Abstract

This research work aimed to: 1) study the community context in community-based tourism at Nongrong Subdistrict; 2) study the local healthy food in Nongrong community and; 3) invent the stories and cooking lesson in local healthy food based on Nongrong community identity. A qualitative method and participatory action research were used by the research team and local people to develop guidelines for promoting community-based tourism development through food story. Additionally, it provided job opportunities to local communities, toward local experiential and health tourism.

The research result were: 1) the identity of Nongrong Community in Kanchanaburi Province was community-based tourism. Ban Huay Sapan

^{*} Lecturer, Department of Food Management, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Nakhon Pathom University, e-mail: wararat@webmail.npru.ac.th

^{**} Assistant Professor, Department of Food Management, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Nakhon Pathom University, e-mail: kamolporn@webmail.npru.ac.th

Samakkee Community Forest was the starting point of community tourism at Ban Huay Sapan. There were 21 community tourism destination. Local food resources were applied in tourism activities. The local vegetable ingredients, for example, were bamboo shoot, horse radish tree, banana blossom, Thai yellow eggplants, wood apple, hog plum leaves, and sand ginger leaves. These ingredients were identity of Nongrong Community. The research result from in-depth interviewed and focus-group discussion about local food data of Nongrong Community showed 41 local recipes. Most of them were curries without coconut milk. Fishes and chickens were main meat in the recipe. Vegetables and herbs were main ingredients. It is because Nongrong geographical feature was flat plain with small hills where food resources were available for variety of menu. 2) The results also showed that most of the foods were defined as local dishes and are well-known for more than 10 years. 70 percent of ingredients were locally available. Therefore, it was easy for applying cooking to a tourism activity. 3) There were 6 set of local healthy menu for creating stories based on history, background and way of life in Nongrong Community. Lessons in local cooking, Thai cuisine, herbal usage and local wise wisdom were developed as a tourist activity in Nongrong community-based tourism.

Keywords: Local Healthy Food; Food Learning Tourism; Healthy Food; Nongrong Community

1. บทนำ

ทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมหาศาล และทำให้ผู้คนเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก องค์การการท่องเที่ยวโลกได้พยากรณ์ว่าในอีก 2 ปีข้างหน้า คือปี พ.ศ. 2563 หรือ ค.ศ.2020 คนทั้งโลกจะพากันเดินทางท่องเที่ยวแบบก้าวกระโดดถึง 1.6 พันล้านคน โดยไปกระจุกตัวกันอยู่ที่เอเชียแปซิฟิกราว ๆ 400 ล้านคน และแบ่งมาให้อาเซียน 160-200 ล้านคน ทั้งนี้ปีดังกล่าวนักท่องเที่ยวจะเพิ่มสูงขึ้นกว่าปี ค.ศ.2015 หรือ พ.ศ.2558 (กระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา, 2554 น. 7-16)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้แบ่งประเทศไทยออกเป็น 6 ภาค มีขอบเขตของภาคตะวันตกแตกต่างไปจากภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ โดยภาคตะวันตกของประเทศไทย ประกอบไปด้วย 8 จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดสุพรรณบุรี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ซึ่งแต่ละจังหวัดมีความหลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวและเป็นที่สนใจในด้านท่องเที่ยวทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพก่อให้เกิดการแข่งขันกันอย่างไร้ทิศทาง เนื่องจากขาดการคำนึงถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเป็นไปอย่างฉาบฉวย ขาดกระบวนการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง

ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความเชื่อมโยงในเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเรียนรู้อาหารและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการให้บริการด้านอาหารแก่นักท่องเที่ยวเป็นการบริการด้านหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวต้องบริโภคอาหารเพื่อการดำรงชีวิต รวมถึงภูมิภาคตะวันตกมีอาหารที่หลากหลาย และมีธรรมชาติทั้งระบบนิเวศ ป่าเขา ส่งผลให้การท่องเที่ยวเรียนรู้อาหารและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นประตูด่านแรกหรือจุดนัดพบระหว่างชุมชนกับนักธุรกิจและนักท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่

การขยายตัวสู่ธุรกิจอาเซียนได้ (ศูนย์ข้อมูลความรู้ประชาคมอาเซียน, 2555) พื้นที่หนองโรงเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจากทรัพยากรธรรมชาติจากป่าชุมชนและพืชผักที่มีการนำมาประกอบอาหารเฉพาะถิ่นที่แสดงถึงอัตลักษณ์ชุมชน รวมทั้งมีฐานการเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านอาชีพต่างๆ ซึ่งเป็นจุดสนใจในการนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวได้

จากการศึกษาปัญหาประกอบกับการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเบื้องต้นพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จัดการโดยชุมชน ซึ่งชุมชนมีความต้องการที่จะหาแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ความสำเร็จของกลยุทธ์การตลาดสำหรับการบริโภคอาหารที่เป็นส่วนสำคัญในการท่องเที่ยวจะขึ้นอยู่กับความเข้าใจในทางเลือกที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจด้านอาหารท้องถิ่น แต่การวิจัยส่วนน้อยได้กำหนดแรงจูงใจในสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาหารท้องถิ่นและความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงมองเห็นประเด็นที่จะพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้อาหารเชิงสุขภาพอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการสืบภูมิหลังของอาหารท้องถิ่นในชุมชนหนองโรงอย่างรอบด้านเพื่อนำองค์ความรู้มาบอกเล่าให้เป็นเรื่องราวหรือความเชื่อที่ชุมชนมีต่ออาหารคู่กับการบริการอาหารแก่นักท่องเที่ยว เป็นการสร้างความชัดเจนในความเป็นมาของอาหารท้องถิ่น รวมถึงสามารถนำข้อมูลรวบรวมสู่ชุมชน ยกกระดับความสามารถและสร้างโอกาสให้มีการบริการอาหารให้นักท่องเที่ยวจะนำไปสู่การยกระดับการท่องเที่ยวเรียนรู้อาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ เน้นการพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์สร้างเรื่องเล่าและวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการท่องเที่ยวจากรูปแบบความต้องการของชุมชนหนองโรง ส่งเสริมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชุมชน ก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทอาหารท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี

2. เพื่อศึกษาอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี

3. เพื่อสร้างเรื่องเล่าและวิธีการเรียนรู้อาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพตามอัตลักษณ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยวในชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี

3. แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของอาหารท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยว

การบริโภคอาหารของผู้คนในท้องถิ่นย่อมมีนัยสัมพันธ์กับบริบทของท้องถิ่นนั้น ทั้งที่เป็นบริบททางธรรมชาติและบริบททางสังคม วัฒนธรรมอาหารของคนในแต่ละท้องถิ่นจึงมีส่วนที่พ้องและเพี้ยนกันอันเนื่องมาจากบริบทดังกล่าว และผู้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ ย่อมมีการสืบทอดวิถีการบริโภคอาหารต่อ ๆ กันมาจนเกิดเป็น “วัฒนธรรมการบริโภคอาหาร” ของท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพทรัพยากร ภูมิปัญญาและภูมิธรรมของผู้คนในแต่ละท้องถิ่นตนเอง การบริโภคอาหารในการท่องเที่ยวเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริโภคของนักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่มักถูกมองข้ามและไม่ได้ถูกกล่าวถึงในวรรณกรรมการท่องเที่ยว (Kim, Eves & Scarles, 2009, pp. 423-431) เหตุที่ถูกมองข้ามเนื่องจากเป็นความคิดแบบดั้งเดิมที่ว่าอาหารเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว เพราะการรับประทานอาหารเป็นกิจวัตรประจำวันของนักท่องเที่ยว จากงานวิจัยของ Fields (2002, pp. 36-50) พบว่าอาหารท้องถิ่นมีบทบาทในการผลักดันให้การท่องเที่ยวมีความสำคัญ ดังนั้นองค์กรและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวควรมีการพิจารณาว่าอาหารเป็นส่วนหนึ่งในการท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลยุทธ์การตลาดโดยรวม (Hjalager & Corigliano, 2000, pp. 281-293) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริโภคอาหารและการท่องเที่ยว ลักษณะพฤติกรรมการบริโภคอาหารในแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการด้านอาหารแก่นักท่องเที่ยว เป็นการบริการด้านหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวจะต้องบริโภคอาหารเพื่อการดำรงชีวิต ความสำเร็จของกลยุทธ์

การตลาดสำหรับการบริโภคอาหารที่เป็นส่วนสำคัญในการท่องเที่ยวจะขึ้นอยู่กับความเข้าใจในทางเลือกที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจด้านอาหารท้องถิ่น แต่การวิจัยส่วนน้อยได้กำหนดแรงจูงใจในสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาหารท้องถิ่นและความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับอาหารท้องถิ่นมีแนวความคิด 4 ประเภท ได้แก่ แรงจูงใจด้านร่างกาย แรงจูงใจทางวัฒนธรรม แรงจูงใจระหว่างบุคคล สถานะและแรงจูงใจที่ได้การยกย่องจากปัจจัยพื้นฐานที่กล่าวมาทั้งสี่ประเภทรวมถึงเจ็ดแรงจูงใจที่มีศักยภาพ โดยพืชผักสมุนไพรที่ใช้ในการประกอบอาหารไทยมีมากมายหลายชนิด ในการนำไปใช้มักจะเลือกใช้ตามคุณสมบัติของพืชผักสมุนไพรเหล่านั้น เช่น ช่วยชูรสอาหาร ช่วยให้อาหารมีกลิ่นหอม ช่วยดับกลิ่นคาวของอาหาร ช่วยเพิ่มสีสันให้กับอาหาร ทำให้อาหารน่ารับประทานมากยิ่งขึ้น ช่วยให้เกิดความอิ่ม ความอร่อย ได้คุณค่าทางโภชนาการ หรือสรรพคุณทางยา การกินอยู่อย่างวิถีไทยนำมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมสุขภาพ ที่พบเห็นโดยทั่วไป เช่น การทำน้ำดื่มสมุนไพร เพราะมีวิตามิน แร่ธาตุ ที่ช่วยให้ร่างกายแข็งแรง การใช้สมุนไพรในการประกอบอาหารจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่แสดงศักยภาพอาหารเพื่อสุขภาพ รวมถึงการใช้ภูมิปัญญาไทยในการจัดสำรับอาหารเป็นส่วนสำคัญที่สร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว ทำให้เกิดความสนใจอาหารท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

อาหารท้องถิ่นและอาหารเชิงสุขภาพ

อาหารท้องถิ่นหรืออาหารพื้นบ้านเป็นอาหารที่บริโภคในชีวิตประจำวัน และเป็นอาหารที่บริโภคในโอกาสต่างๆ เช่น อาหารในช่วงประเพณีทางศาสนา ประเพณีการทำบุญในโอกาสสำคัญ เช่น การทำบุญ ขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานบวช และอาหารในช่วงของการเปลี่ยนแปลงของชีวิตหรือยามเจ็บป่วย อาหารท้องถิ่นหรืออาหารพื้นบ้านไม่เพียงแต่มีรสชาติที่อร่อยกลมกล่อม หลากหลายรส แต่ยังเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละท้องถิ่นที่รังสรรค์ปรุงแต่งให้เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ อาหารพื้นบ้านไทยเป็นอาหารที่ได้สมดุลทางโภชนาการผสมผสานลงตัวระหว่างชนิดและปริมาณของอาหาร ซึ่งส่วนใหญ่จะมีข้าว

เป็นอาหารหลักอาจจะเป็นข้าวเจ้าหรือข้าวเหนียวแล้วแต่ท้องถิ่น และมักเป็นข้าวซ้อมมือซึ่งอุดมไปด้วยวิตามินที่สำคัญ การปรุงอาหารจะเป็นการต้ม แกง ยำ ตำ มีการปรุงที่เรียบง่าย ไม่พิถีพิถัน ใช้เวลาไม่มาก ใช้น้ำมันในการปรุงอาหารน้อย มีการใช้เนื้อสัตว์ไม่มาก แหล่งโปรตีนได้จากปลา ไก่ ไข่ หมู และสัตว์อื่นๆ บางชนิดในท้องถิ่นเครื่องปรุงล้วนเป็นสมุนไพรที่ได้จากธรรมชาติ และที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นอาหารพื้นบ้านนานาชนิดที่ทำได้ นำมาปรุงเป็นอาหารหรือนำมาเป็นเครื่องจิ้มกับอาหารประเภทน้ำพริกหรือหลนต่างๆ ส่วนความพึงพอใจในรสชาติหรือความอร่อยของอาหารไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว จะเห็นได้ว่าอาหารพื้นเมืองของไทยเป็นอาหารที่มีไขมันต่ำแต่มีเส้นใยอาหารสูง มีคุณค่าทางโภชนาการทั้งวิตามิน เกลือแร่ เอนไซม์ กรดไขมัน มีความปลอดภัยจากสารเคมีและยังให้สรรพคุณทางสมุนไพรที่ได้ยากจากอาหารประเภทอื่นๆ ในขณะเดียวกันยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของคนในครอบครัวที่ได้มีโอกาสพูดคุยกันระหว่างมื้ออาหาร ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาให้อาหารไทยอยู่คู่บ้านคู่เมืองของคนไทยตลอดไป ดังนั้น อาหารท้องถิ่นจึงเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น อาหารพื้นบ้านของชาวบ้านจะอาศัยธรรมชาติรอบตัวปรุงแต่งอย่างเรียบง่าย มีความหลากหลายมีเอกลักษณ์และมีรสชาติที่ชวนลิ้มลอง อาหารพื้นบ้านเป็นการผสมผสานระหว่างชนิดอาหาร ปริมาณและชนิดของผักพื้นบ้าน เนื้อสัตว์และเครื่องปรุงอย่างลงตัว ความพึงพอใจในรสชาติอาหาร หรือความอร่อยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ซึ่งแต่ละคนในท้องถิ่นจะได้รับการถ่ายทอดและเรียนรู้มาตั้งแต่วัยเยาว์ (เพ็ญนภา ททรัพย์เจริญ, 2540; อ่ำไพ พุดติวงพงศ์กุล, 2551)

พืชผักสมุนไพรหรือผักพื้นบ้านที่เป็นส่วนประกอบของอาหาร นอกจากจะช่วยให้อาหารมีรสชาติอร่อยเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวแล้ว ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของอาหารให้มีคุณลักษณะของความเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ทั้งในแง่คุณค่าทางโภชนาการและสรรพคุณทางยาที่จะช่วยบำบัดรักษาโรคได้ ช่วยให้ร่างกายมีสุขภาพดีแข็งแรง ทั้งช่วยรักษาโรคความเสื่อมของร่างกาย และมีภูมิต้านทานโรค ทั้งนี้เพราะคุณสมบัติอันโดดเด่นของผักพื้นบ้าน คือ อุดมด้วยสารต้านอนุมูลอิสระ เป็นแหล่งของสารพฤษเคมี (Phytonutrient) และสารสมุนไพร

รักษาโรค และเป็นแหล่งของเส้นใย สารต้านอนุมูลอิสระในผักพื้นบ้านที่มีสีเขียวและรสฝาดของผักพื้นบ้านมีสารต้านอนุมูลอิสระสูงมาก มีทั้งวิตามินเอ วิตามินซี และเบต้าแคโรทีน ได้แก่ ใบยอ ใบย่านาง ใบชะพลู ยอดและใบตำลึง ผักกูด ผักแพว ผักชีลาว ผักแว่น ใบบัวบก ใบเหลียง ใบกระเจี๊ยบ ใบแมงลัก แครอท ดอกขี้เหล็ก ใบเหลียง ผักหวาน ผักเชียงดา ผักติ้ว ยอดแค ใบกะเพรา ใบขี้เหล็ก และผักกะเจต เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีผักอื่นๆ ที่มีวิตามินเอ ได้แก่ ผักปลัง ผักหวาน ดอกขี้เหล็ก ยอดกระถิน ใบชะมวง ผักหนาม ผักเห็ด และผักชีฝรั่ง เป็นต้น การรักษาโรคไขมันเลือดสูง ความดันเลือดสูง โรคหัวใจ และโรคเบาหวาน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรับสารต้านอนุมูลอิสระปริมาณสูง การรับประทานผักพื้นบ้านที่อุดมด้วยสารเหล่านี้จึงช่วยรักษาโรคกลุ่มนี้ได้โดยรวม นอกจากผักพื้นบ้านเพื่อนำมาบริโภคและเพื่อการรักษาโรคแล้ว ยังนำมาใช้ประโยชน์เป็นสมุนไพรด้วย สมุนไพรส่วนที่ได้จากพืช สัตว์และแร่ธาตุ มีทั้งที่ยังไม่ได้ผสมหรือแปรรูป แต่ถ้ามีการนำมาผสมปรุง หรือแปรรูป เช่น บดเป็นผงให้ละเอียดอัดเป็นแท่งเพื่อการรักษาโรค เรียกว่ายาสมุนไพร สมุนไพรไทยถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมสุขภาพมากมาย เช่น ใช้เตรียมเป็นเครื่องดื่ม แปรรูปเป็นอาหารเสริม เป็นส่วนประกอบในเครื่องสำอาง ใช้แต่งกลิ่น แต่งสีอาหารและยา ในปัจจุบันมีการนำสมุนไพรมาเป็นอาหารเสริมที่เป็นเครื่องดื่ม และสมุนไพรที่ใช้ในเครื่องสำอาง เนื่องจากในปัจจุบันมีการนำสมุนไพรไทยมาใช้ประโยชน์ในด้านนี้มากทั้งในรูปการค้าและการส่งเสริมสุขภาพทุกระดับในสังคมไทย เช่น การนำเอาเมล็ดพืชมาเตรียมเป็นอาหารเสริมมากขึ้น เนื่องจากให้ประโยชน์และมีคุณค่าต่อร่างกายหลายอย่าง โดยเฉพาะกากใยในเมล็ดพืชช่วยให้ระบบการขับถ่ายเป็นปกติ ตัวอย่างสมุนไพรอาหารเสริม ได้แก่ ข้าวกล้อง ถั่ว เห็ด กล้วย กระเทียม สาหร่ายทะเล น้ำมันปลา และกลูโคแมนแนน เป็นต้น (วีโรจน์ อนันตธนาชัย, 2548)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

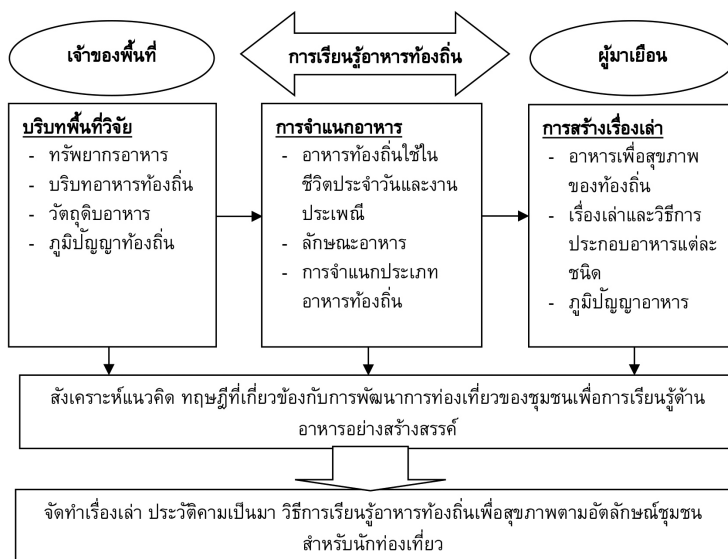
วุฒิชชาติ สุนทรสมัยและปิยะพร ธรรมชาติ (2559) ได้ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพในการพัฒนาเครือข่ายชุมชนของจังหวัดปราจีนบุรี และศึกษาระดับการสนับสนุนของภาครัฐและภาคเอกชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่ายชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี รวมทั้งศึกษาและเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรีที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชน ใช้การวิจัยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานภาครัฐด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน ตัวแทนชุมชน และนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวและร่วมทำกิจกรรมเชิงสุขภาพกับชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มชุมชนและตัวแทนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ กลุ่มปลูกและแปรรูปสมุนไพรไทยมีความสนใจและเข้าใจในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างดี มีความรู้ด้านสมุนไพรและการบำบัดเพื่อสุขภาพ รวมถึงชุมชนเองก็มีความพึงพอใจต่อการรวมกลุ่มในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ โดยการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชนโดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่ายและทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายของธุรกิจชุมชนอันนำมาซึ่งการพัฒนาเครือข่ายชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

สริตา พันธุ์เทียน, ทรงคุณ จันทจรและมาริสา โกเศยะโยธิน (2560) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารไทยโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตจังหวัดลุ่มแม่น้ำภาคกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารไทยโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตจังหวัดลุ่มแม่น้ำภาคกลาง

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นตัวแทนกลุ่มจังหวัดในเขตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง โดยสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารไทยในเขตจังหวัดลุ่มแม่น้ำภาคกลางโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาทำให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์อาหาร พบว่า การท่องเที่ยวที่ใช้อาหารเป็นจุดดึงดูดในการกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวอย่างมากและสามารถพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ได้ เรียกว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารในเขตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง (Culinary Tourism Model) สามารถพัฒนาได้โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วย โดยการนำความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้เกิดมูลค่าและคุณค่า โดยการท่องเที่ยวเชิงอาหารนี้เป็นการนำอาหารท้องถิ่นมาจัดรูปแบบการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มจะทราบข้อมูลการท่องเที่ยวจากระบบการตลาดและการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐรวมถึงการประชาสัมพันธ์โดยกลุ่มของจังหวัด ชุมชน หรือสถานประกอบการเอง แต่ควรมีการเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) โดยทั้งแหล่งท่องเที่ยวของทั้งชุมชน ภาคเอกชนหรือภาครัฐ รวมถึงกลุ่มบริการที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านขายของฝาก ร้านอาหาร มีความร่วมมือเกื้อหนุน เชื่อมโยงและเสริมกิจการซึ่งกันและกันอย่างครบวงจร ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่ให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและสร้างเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมของชุมชนและประเทศต่อไปได้

กรอบแนวคิด

กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR)

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดการวิจัยเชิงคุณภาพและปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Active Research) ผ่านกลุ่มนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีการแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามระยะการเก็บข้อมูล โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทอาหารท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จำนวน 25 คนเป็นผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 2 เพื่อศึกษาอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนท่องเที่ยวหนองโรง ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และ

การประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 14 คน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และกลุ่มสตรีแม่บ้านในชุมชน ขั้นตอนวิจัยดังมีดังนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง ศึกษาบริบทท้องถิ่นของชุมชน

ขั้นตอนที่สอง ดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย เก็บข้อมูลในพื้นที่ด้านอาหารท้องถิ่น ทรัพยากรอาหาร กิจกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์การประชุมกลุ่มย่อยด้านทรัพยากรอาหาร วัตถุดิบอาหารท้องถิ่น และภูมิปัญญาอาหารในชุมชน

ขั้นตอนที่สาม สอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเกี่ยวกับการจำแนกอาหารท้องถิ่นโดยคัดเลือกอาหารจากชุมชน

ขั้นตอนที่สี่ คัดเลือกอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพมาจัดทำเป็นสำรับอาหารท้องถิ่นเพื่อ การท่องเที่ยว และสาธิตอาหารแต่ละตำรับโดยปราชญ์ท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลด้านสำรับอาหารไทย การสร้างเรื่องเล่าจากประวัติความเป็นมาอาหาร ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป โดยใช้ข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และจดบันทึก

หลักการจัดสำรับอาหารไทยควรพิจารณาเรื่องราวรสชาติของอาหารที่นำมาจัดร่วมสำรับต้องแตกต่างกัน สีส่นของอาหารแต่ละจานต้องจัดให้สวยงามมีสีส่นตัดกันหรือแตกต่างกัน เนื้อสัมผัสของอาหารควรมี ความแตกต่างกัน รูปลักษณะของอาหาร ต้องมีความหลากหลาย ต้องมีความแตกต่างของประเภทวัตถุดิบที่ใช้ ประเภทของอาหาร วิธีการปรุงอาหารแต่ละชนิดที่เป็นอาหารร่วมสำรับควรแตกต่างกันและมีการจัดสำรับให้ดูสวยงาม

ขั้นตอนที่ห้า สรุปผลการวิจัยและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

5. ผลการวิจัย

การศึกษาอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจากอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวเรียนรู้อาหารเชิงสุขภาพของภูมิภาคตะวันตก: กรณีศึกษาชุมชนท่องเที่ยวหนองโรง ตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษา

มี 4 ประเด็น บริบทของอาหารท้องถิ่น อาหารท้องถิ่นในชุมชน การจัดสำหรับอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ และการสร้างเรื่องเล่าและวิธีการเรียนรู้อาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ

5.1 บริบทอาหารท้องถิ่นของชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี

5.1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนท่องเที่ยวหนองโรง

การท่องเที่ยวในชุมชนตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เกิดจากการที่ชาวบ้านในชุมชนรวมตัวกันเพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอด และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้กับคนในพื้นที่ และใช้สื่อชุมชนให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ เห็นประโยชน์ของป่าซึ่งแต่เดิมเคยเป็นป่าที่เสื่อมโทรมถูกทำลาย ชาวบ้านได้รวมใจกันเพื่อฟื้นฟูป่าขึ้นมาใหม่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบและที่ราบเชิงเขาสลับเนินเขา ดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายเหมาะแก่การทำไร่ มันสำปะหลังและเลี้ยงสัตว์ พื้นที่ราบมีการทำนา ดังนั้นจึงมีทรัพยากรธรรมชาติประเภท ป่าไม้ครอบคลุมพื้นที่จำนวนมาก ชาวบ้านได้ร่วมกันจัดแนวเขตป่า จัดตั้งขึ้นเป็นป่าชุมชนเพราะสามารถใช้ประโยชน์จากป่าเป็นแหล่งอาหารและอาชีพได้ เช่น ของป่า ได้แก่ หน่อไม้ มะกอก ใบเปราะ เห็ดโคนและผักหวาน เป็นต้น สัตว์ป่า ได้แก่ แอ้ ไก่ป่า เป็นต้น ปัจจุบันเป็นพื้นที่ชีวิตของชุมชนและได้กลายเป็นต้นแบบของการอยู่ร่วมกันของคนกับป่า โดยชาวบ้านห้วยสะพานทั้ง 4 หมู่บ้านร่วมดูแลป่าไม้ผืนนี้ตั้งชื่อป่าแห่งนี้ว่า “ป่าชุมชนห้วยสะพานสามัคคี” รวมถึงปัจจุบันชุมชนแห่งนี้ยังมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นจุดสนใจให้กับนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่งด้วย (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, 2556)

5.1.2 ทรัพยากรอาหารท้องถิ่นในชุมชน

ผลการศึกษาข้อมูลทรัพยากรอาหารและแหล่งที่มาของอาหารในครัวเรือนของชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าด้านช่องทางของอาหารที่นำมาบริโภค

ประทานในครัวเรือน ส่วนใหญ่คนในชุมชนจะนิยมปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ไว้กินเอง รองลงมาคือเก็บวัตถุดิบอาหารจากธรรมชาติทั้งในป่าและพืชที่ขึ้นตามริมรั้ว โดยเฉพาะหน่อไม้ มะสัง มะกอก มะขาม ผักหวาน ตาล เห็ดโคน และใบเปราะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการซื้ออาหารบ้างและได้จากการแบ่งปันในชุมชน การซื้ออาหารส่วนใหญ่ซื้อจากร้านขายของชำในชุมชนและตลาด ส่วนใหญ่เป็นอาหารประเภทเนื้อสัตว์และของแห้ง ได้แก่ หอมแดง กระเทียม พริกแห้ง รวมทั้งเครื่องปรุงรสและขนมหวาน ชนิดของพืชที่ทำการเพาะปลูก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ประเภทผักสวนครัว ได้แก่ มะรุม ดอกแค ผักบุ้ง มะเขือเหลือง มะเขือขื่น มะเขือพวง และมะนาว เป็นต้น ประเภทผักเศรษฐกิจเพื่อกินเองและจำหน่าย ได้แก่ คื่นห่าน กวางตุ้ง แดงกวา ต้นหอม ผักชี ถั่วฝักยาว มันเทศ และฟักทอง เป็นต้น ประเภทผลไม้ ได้แก่ กัลยัญช์น้ำว่า ประเภทสมุนไพร ได้แก่ ข่า ตะไคร้ กระเพรา โหระพา ใบแมงลัก กระชาย ใบมะกรูด มะนาว ยี่ห่วย ขมิ้น ไพล และมะม่วงหาวมะนาวโห่ เป็นต้น

5.1.3 ศักยภาพการท่องเที่ยว

ชุมชนมีเส้นทางการท่องเที่ยวในแต่ละด้านของชุมชน โดยมีป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีเป็นจุดเริ่มต้นของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านห้วยสะพาน มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่เป็นฐานเรียนรู้ทางด้านปลูกป่าและพืชสมุนไพร การทำไร่นาสวนผสม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ การละเล่นเกี้ยวข้าว รำเหย่ย ทำขวัญข้าว บายศรีสู่ขวัญ ตำนานมัจฉาโบราณ ฐานการเรียนรู้การทำอาหาร ได้แก่ แคปหมู ข้าวเกรียบสาหร่าย กลุ่มขนมไทย ได้แก่ การทำผลิตภัณฑ์จากตาล ทองพับ และฐานการเรียนรู้ชุมชนประเภทอื่นๆ ได้แก่ ไม้ประดิดษฐ์ นวดแผนไทย การทอผ้า การทำปุ๋ยชีวภาพ หอดูดาว การทำเป็ดไม่ไข่ ผ้าแพร เป็นต้น

5.2 อาหารท้องถิ่นในชุมชนท่องเที่ยวหนองโรง

ผลการศึกษาประเภทอาหารท้องถิ่นในชุมชนหนองโรง พบว่ามีอาหารท้องถิ่นจำนวน 41 ชนิด เป็นอาหารคาว 28 ชนิด อาหารหวาน ขนมหวานหรือผลไม้ 9 ชนิด อาหารว่าง 1 ชนิด และเครื่องดื่ม 3 ชนิด ดังตารางที่ 1

จากผลการศึกษาอาหารท้องถิ่นของชุมชนนี้พบว่า อาหารส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่น ได้แก่ หน่อไม้ มะเขือเหลือง ผักบุ้ง มะรุม โหระพา มะสัง เห็ดโคน มะกอก มะม่วง หัวปลี ใบเปราะ ตาล เป็นต้น ที่สามารถเพาะปลูกได้เอง หรือจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตในไร่ สวน และบริเวณป่า รวมถึงอาหารทั่วไปในการรับประทานมักประกอบจากพืชผักเป็นส่วนประกอบหลัก โดยเฉพาะอาหารประเภทเครื่องจิ้มที่ใช้ผักสมุนไพรท้องถิ่นในการรับประทานแนม เช่น ผลผักทองอ่อน ดอกแคขาวและแดง ยอดมะรุม หน่อไม้ และแตงกวา เป็นต้น เนื้อสัตว์ที่นิยมใช้ ได้แก่ ไก่และปลา สามารถหาได้จากชุมชน และอาหารคาวส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้กะทิในการประกอบอาหาร ในส่วนอาหารหวานนิยมนำผลไม้เป็นทรัพยากรที่ปลูกมากท้องถิ่นมาประกอบอาหาร ได้แก่ ขนมหาล จาวตาลเชื่อม และกล้วยบวชชี เป็นต้น เนื่องจากในชุมชนมีป่าชุมชนทำให้พบไม้ยืนต้น ได้แก่ ฝาง และตะโก และผลไม้ที่มีสรรพคุณทางยา ได้แก่ มะม่วงหาวมะนาวโห่ จึงมีการนำมาทำเป็นเครื่องดื่ม เช่น น้ำฝาง น้ำตะโก และน้ำมะม่วงหาวมะนาวโห่ จากการรวบรวมตำรับอาหารของชุมชนพบวัตถุดิบอาหารเฉพาะถิ่นที่นิยมรับประทาน เช่น ใบเปราะ ผลมะสัง หน่อไม้ เห็ดโคน ใบมะกอก และมะรุม ซึ่งสามารถนำมาจัดสำรับอาหารได้

ตารางที่ 1 ประเภทและจำนวนอาหารท้องถิ่นของชุมชนหนองโรง

ประเภทอาหาร	จำนวน (ชนิด)	อาหารท้องถิ่น
อาหารคาว		
ประเภทแกง		
แกงกะทิ	1	แกงคั่วหัวตาล
แกงไม่ใส่กะทิ	7	แกงป่าไก่มะเขือเหลือง แกงป่าไก่หน่อไม้ แกงส้มหน่อไม้ แกงส้มผักรวม แกงส้มผักหวาน แกงส้มมะรุม แกงเลียงผักรวม

ตารางที่ 1 ประเภทและจำนวนอาหารท้องถิ่นของชุมชนหนองโรง (ต่อ)

ประเภทอาหาร	จำนวน (ชนิด)	อาหารท้องถิ่น
ประเภทต้ม	4	ต้มยำไก่บ้าน ต้มยำอี้ง ต้มเห็ดโคน ต้มจิตฟักทองไก่
ประเภทผัด	5	ผัดบวบกับไข่ ผัดฟักทองไข่ใบโหระพา ผัดหน่อไม้ไข่ใบโหระพา ผัดผักหวาน ผัดผักบุ้ง
ประเภทยำ	4	ยำใบมะกอก ยำใบเปราะ ยำหัวปลี ยำมะม่วง
ประเภทของแฉะ	5	ปลาสร้อย/ปลาช่อนแดดเดียว ทอดมันฟักทอง ทอดมันหัวปลี ทอดมันใบเปราะ ไข่ต้ม
ประเภทเครื่องจิ้ม	2	น้ำพริกมะสัง น้ำพริกตาแดง
อาหารหวานและผลไม้	9	กล้วยบวชชี แกงสามบวด ขนมตาล ลอดช่อง จาวตาลเชื่อม แดงโม มะละกอ ฝรั่ง สับปะรด
อาหารว่าง	1	ข้าวเกรียบปากหม้อ
เครื่องดื่ม	3	น้ำฝาง น้ำตะโก น้ำมะม่วงหาวมะนาวโห่

5.3 การจัดสำรับอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ การสร้างเรื่องเล่าและวิธีการเรียนรู้อาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวในชุมชนหนองโรง

จากผลการศึกษาอาหารท้องถิ่นของชุมชนหนองโรงพบว่า มีอาหารท้องถิ่นที่สามารถจัดเป็นอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพสำหรับการจัดสำรับอาหารโดยการจัดสำรับไทยนั้นจะใช้อาหารที่มีความหลากหลายทั้งวิธีการประกอบ ได้แก่ แกง ต้ม ผัด ทอด ยำ และเครื่องจิ้ม จัดให้มีสีสันสวยงาม รสชาติที่หลากหลาย ลักษณะสัมผัสที่แตกต่างกัน การสร้างสำรับอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพของชุมชนท่องเที่ยวหนองโรง จัดได้ 6 สำรับ ดังตารางที่ 2 - 8 โดยนำประวัติ ความเป็นมา และวิถีชุมชนเชื่อมโยงสร้างเรื่องเล่าและวิธีการเรียนรู้อาหารท้องถิ่น รวมถึงสรรพคุณการใช้สมุนไพรและภูมิปัญญาของชุมชน เป็นวัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น มีประวัติและเรื่องเล่าอาหาร รวมถึงสรรพคุณทางอาหารที่เกี่ยวข้องในสำรับซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 สำหรับอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพชุมชนหนองโรง

สำหรับ ที่	สำหรับอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับการท่องเที่ยว				
	ข้าว/แป้ง	อาหารคาว 1	อาหารคาว 2	อาหารคาว 3	ผลไม้/ ของหวาน
1	ข้าว	ต้มจืดผักไถ่	น้ำพริกมะสังผักแนม	ปลาแดดเดียวทอด	แตงโม/ฝรั่ง
2	ข้าว	แกงป่าไก่หน่อไม้	ยำหัวโสมะกอก	ผัดผักทองไข่	แตงโม/ฝรั่ง
3	ข้าว	แกงส้มมะรุม	ปลาแดดเดียวทอด	ผัดหน่อไม้ไข่หระพา	มะละกอ/ฝรั่ง
4	ข้าว	ต้มยำไก่บ้าน	ทอดมันหัวปลี	น้ำพริกตาแดงผักแนม	สับปะรด/มะละกอ
5	ข้าว	แกงป่าไก่มะเขือเหลือง	ยำหัวปลี	ไข่ต้ม	แกงสามवाद/ฝรั่ง
6	ข้าว	แกงเลียง	ทอดมันใบเปราะ	ยำมะม่วง	แตงโม/มะละกอ

5.3.1 สำหรับที่ 1

ประกอบด้วยข้าวสวย ต้มจืดผักไถ่ ปลาช่อนแดดเดียว น้ำพริกมะสัง ผักต้ม และผักสด แตงโม/ฝรั่ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 3 มีเรื่องเล่าดังนี้

“หากจะกล่าวถึงวัตถุดิบที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนหนองโรง มะสังถือเป็นพืชสมุนไพรที่มีความโดดเด่นทั้งรสชาติ ลักษณะของผล และการนำไปใช้ การนำมะสังมาทำน้ำพริกต้องกะเทาะเปลือกแข็ง เพื่อให้ได้เนื้อภายในคล้ายเนื้อมะเขือเปราะที่นิ่มแต่มีรสเปรี้ยว มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว รวมถึงการใช้กะปิผอมซึ่งเป็นกะปิที่ทำมาจากปลา ต่างจากกะปิทั่วไปที่ทำจากเคยหรือกุ้งฝอย โดยชาวบ้านได้ทำกะปิเองเพื่อใช้ในการทำน้ำพริก จึงทำให้รสชาติที่ไม่เค็มมาก มีกลิ่นหอมที่นุ่มนวล รับประทานกับพืชผักท้องถิ่น เช่น มะเขือเปราะ แตงกวา หน่อไม้ลวก และผักท้องถิ่นที่หลากหลายและหาได้ตามริมรั้ว เช่น ดอกแคขาวและแดงที่ช่วยแก้อาการไข้เปลี่ยนฤดู ให้รสหวานเย็น ลูกผักทองอ่อนที่นำมาลวก รสหวานมัน รับประทานได้ทั้งเมล็ด มีสรรพคุณด้านการถอนพิษที่เกิดจากเนื้อสัตว์และแอลกอฮอล์ แก้อ่อนใน และเป็นยาขับปัสสาวะ นอกจากนี้ต้มจืดผักไถ่ของทางชุมชนก็มีลักษณะพิเศษที่น้ำรากผักชี กระเทียม พริกไทยและตะไคร้โขลกรวมกัน เพื่อให้หน้าต้มจืดมีความกลมกล่อมและเผ็ดร้อนเล็กน้อยจากเครื่องเทศสมุนไพร ส่วนของปลาแดดเดียวส่วนใหญ่ชุมชนจะนำปลาน้ำจืดในห้วย หนอง คลองบึงที่หาได้ง่ายทั้งปลาช่อน ปลานิล ปลาหมอ มาตากแห้งเพื่อเก็บไว้ได้นาน สะท้อนถึงภูมิปัญญาด้านการถนอมอาหารที่มีมาอย่างยาวนาน”

ตารางที่ 3 ลักษณะสารอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับที่ 1 สำหรับการท่องเที่ยวชุมชน
หนองโรง

ลักษณะสารอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับที่ 1 ชุมชนหนองโรง จ.กาญจนบุรี	
รายการอาหาร	ข้าวสวย ต้มจืดผักกั๊ว ปลาช่อนแดดเดียว น้ำพริกมะสัง ผักต้มและผักสด แตงโม/ฝรั่ง
คุณลักษณะ	ต้มจืดผักกั๊วเป็นอาหารประเภทต้ม สีเขียวจากผัก น้ำแกงมีลักษณะใส รสชาติเค็มเล็กน้อย มีกลิ่นหอมจากกระเทียม พริกไทย รากผักชี ลักษณะสัมผัสมีความนุ่มของเนื้อไก่ และผัก ปลาช่อนแดดเดียวเป็นอาหารประเภททอด สีน้ำตาลทอง มีกลิ่นหอม รสชาติเค็มเล็กน้อย ลักษณะกรอบนอกนุ่มใน น้ำพริกมะสัง มีสีเทาอ่อนปนสีส้มแดงจากพริก มะเขือเหลือง และส้มข่อยหรือมะเขือส้ม ซึ่งเป็นมะเขือเทศลูกเล็กมีรสเปรี้ยวอมหวาน มีกลิ่นเปรี้ยวและรสชาติเฉพาะของมะสังปรุงรุ่มเค็มและเผ็ดเพิ่ม มีลักษณะน้ำพริกเหนียว รับประทานกับผักต้มและผักสดหลากหลาย แตงโมและฝรั่งเป็นผลไม้ มีสีแดงและเขียว มีรสหวานเล็กน้อย แตงโมเนื้อสัมผัสนุ่ม ฝรั่งเนื้อสัมผัสกรอบ
วัตถุดิบท้องถิ่น	ปลาช่อน ผักเขียว ผักชี มะสัง มะเขือพวง มะเขือเปราะ มะเขือเหลือง มะเขือเทศ (ส้มข่อย) ดอกแคแดงและขาว ฟักทองอ่อน หน่อไม้ แดงกวาง
สมุนไพร	ตะไคร้ กระเทียม หอมแดง รากผักชี มะสัง ดอกแคขาวและแดง มะเขือเทศ (ส้มข่อย)
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	กะปิหมอย เป็นกะปิที่ทำจากปลาตัวเล็กตัวน้อย มีสีเทาอมดำ ใส่น้ำพริกมะสัง หน่อไม้เป็นพืชท้องถิ่นที่ทำได้ตามป่าชุมชน สามารถนำมาดองเค็มและต้มเพื่อเป็นการถนอมอาหาร สามารถเก็บได้นาน มะสังเป็นไม้ยืนต้น ผลสีเขียว มีเปลือกแข็ง เนื้อด้านในมีรสชาติเปรี้ยว นิยมนำมาทำน้ำพริกมะสังซึ่งถือว่าเป็นอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ของหนองโรง มีในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ ปัจจุบันสามารถนำเนื้อมาแช่แข็งเพื่อเป็นการยืดอายุให้สามารถเก็บได้นานขึ้น

5.3.2 สำหรับที่ 2

ประกอบด้วยข้าวสวย แกงป่าไก่หน่อไม้ ยำใบมะกอก ผัดผักทองไข่แดงโม/ฝรั่ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 4 มีเรื่องเล่าดังนี้

“สำหรับนี้เป็นการรวมวัตถุดิบท้องถิ่นไว้มากมาย ทั้งแกงป่าหน่อไม้ไก่เป็นอาหารพื้นบ้านที่อยู่กับชุมชนมาช้านาน ไก่บ้านมักเป็นวัตถุดิบหลักในการทำอาหาร เนื่องจากมีการเลี้ยงอยู่ในบริเวณบ้านโดยทั่วไป และยังสะท้อนวิถีชีวิตและความรักใคร่กลมเกลียวกัน จนกล่าวได้ว่าไก่แต่ละบ้านสามารถบินผ่านหลังคาไปบ้านโน้นที่บ้านนี้ที่ เพราะหลังคาบ้านที่ติดๆ ปลูกต่อกันหลังต่อหลัง และไม่มีรั้วกัน จึงทำให้ไก่วิ่งรอบชุมชนได้ตลอด ส่วนหน่อไม้ที่ใช้เป็นหน่อไม้จืดซึ่งเป็นพืชผักที่ขึ้นตามเรือกสวนไร่นา และป่าชุมชนเป็นจำนวนมาก หน่อไม้ที่ใช้เป็นหน่ออ่อนของไฟเนื้อในสีขาว กรอบ บางชนิดมีรสขม มีเส้นใยอาหารสูงสามารถขับสารพิษออกจากร่างกาย และช่วยป้องกันมะเร็งลำไส้ใหญ่ได้อีกด้วย ในส่วนของยำใบมะกอกมีวิธียาที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดกาญจนบุรีคือยำกับน้ำพริกเผาและหมูย่างหั่นชิ้น มีกลิ่นหอมและรสเปรี้ยวจากใบมะกอก โดยนำไปย่างจนหอม เพิ่มรสชาติในการรับประทาน ทั้งยังมีสรรพคุณทางยา เช่น แก้อาการท้องเสียเนื่องจากน้ำดีไม่ปกติ แก้อักเสบ มีวิตามินซีสูงช่วยในการบำรุงสายตา แก้อาการเลือดออกตามไรฟันได้อีกด้วย และอาหารท้องถิ่นอีกอย่างที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนคือผัดผักทองไข่ที่ต้องใส่ใบโหระพาเพิ่มกลิ่นหอม ช่วยให้เจริญอาหาร ด้วยผักทองเนื้อหวานนุ่ม และใบโหระพาปลอดสารพิษที่ชุมชนปลูกเป็นผักสวนครัว ช่วยแก้ท้องอืดท้องเฟ้อ แก้อาการวิงเวียน ช่วยย่อยอาหาร ขับลมในลำไส้ นอกจากนี้ยังมีเบต้าแคโรทีนและฟอสฟอรัสสูงอีกด้วย”

ตารางที่ 4 ลักษณะสารับอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับที่ 2 สำหรับการท่องเที่ยวชุมชน
หนองโรง

ลักษณะสารับอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับที่ 2 ชุมชนหนองโรง จ.กาญจนบุรี	
รายการอาหาร	ข้าวสวย แกงป่าไก่หน่อไม้ ยำใบมะกอก ผัดผักทองไข่ แดงโม/ฝรั่ง
คุณลักษณะ	แกงป่าไก่หน่อไม้เป็นอาหารประเภทแกงไม่ใส่กะทิ มีสีเหลืองจากหน่อไม้ และส้มจากพริกแกง รสชาติเผ็ดและเค็มเล็กน้อย มีกลิ่นหอม ลักษณะน้ำขลุกขลิก และเนื้อไก่มีความเหนียวเล็กน้อย ยำใบมะกอกเป็นอาหารประเภทยำ สีเขียวใบมะกอกและสีน้ำตาลอมส้มจากน้ำพริกเผา มีกลิ่นหอมของใบมะกอกอย่าง รสเปรี้ยว เค็ม เผ็ด และหวานเล็กน้อย ผัดผักทองไข่เป็นอาหารประเภทผัด มีสีเหลืองและสีเขียว มีกลิ่นหอมของใบโหระพา รสเค็ม หวานเล็กน้อย แดงโมและฝรั่ง มีสีแดงและเขียวตัดกัน มีรสหวานเล็กน้อย แดงโมเนื้อสัมผัสนุ่ม ฝรั่งเนื้อสัมผัสกรอบ
วัตถุดิบท้องถิ่น	ไก่บ้าน หน่อไม้ พักทอง ใบกะเพรา ใบมะกอก ใบโหระพา ตะไคร้ ข่า มะกรูด
สมุนไพร	หอมแดง กระเทียม พริกไทยขาว พริกชี้ฟ้า ตะไคร้ ข่า ใบกะเพรา ใบมะกอก ใบโหระพา มะกรูด
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	หน่อไม้เป็นพืชท้องถิ่นที่หาได้ตามป่าชุมชน สามารถนำมาดองเค็มและต้มเพื่อเป็นการถนอมอาหาร สามารถเก็บได้นาน การทำยำใบมะกอกได้รับการถ่ายทอดกรรมวิธีในการย่างใบมะกอก เมื่อนำไปยำจะทำให้ได้กลิ่นรสที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ทำให้ใบมะกอกมีกลิ่นหอม ใบนี้เหมาะกับการรับประทาน

5.3.3 สำหรับที่ 3

ประกอบด้วยข้าวสวย แกงส้มมะรุ้ม ผัดหน่อไม้ไขโหระพา ปลาช่อนแดดเดียว มะละกอ/ฝรั่ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 5 มีเรื่องเล่าดังนี้

“หากจะกล่าวถึงแกงที่เป็นอาหารท้องถิ่นของทางชุมชนหนองโรง แกงส้มเป็นอีกตำรับหนึ่งที่สามารถสะท้อนวิถีการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายได้ แกงส้มมะรุ้มที่ใช้วัตถุดิบจากพืชท้องถิ่นที่ขึ้นทั่วไปตามทางโดยรอบชุมชน นำมาปรุงเป็นแกงส้มที่มีรสเปรี้ยว เค็ม เผ็ด และหวานเล็กน้อยอย่างกลมกล่อม นำมะรุ้มมาเป็นส่วนประกอบหลักในวัตถุดิบผัก เพราะนอกจากผักที่มีสรรพคุณแก้ไข้ ไปใช้แก้เลือดออกตามไรฟัน แก้อักเสบแล้ว ชุมชนยังใช้ทั้งยอดอ่อนและดอกของมะรุ้มซึ่งเป็นยาบำรุง ขับปัสสาวะ เป็นการเพิ่มใยอาหารกับให้ได้รับแกงส้มมากยิ่งขึ้น ในส่วนของผัดหน่อไม้ไขโหระพาที่เป็นอาหารท้องถิ่นอีกอย่างที่เป็นอัตลักษณ์คือต้องใส่ใบโหระพาเพิ่มกลิ่นหอม ช่วยให้เจริญอาหาร ช่วยแก้ท้องอืดท้องเฟ้อ ช่วยย่อยอาหาร ขับลมในลำไส้ นำมาผัดกับหน่อไม้ที่หาได้จากธรรมชาติซึ่งปลอดสารพิษ รวมไปถึงปลาช่อนในท้องถิ่นที่สามารถนำมาถนอมอาหารโดยการทำแดดเดียว เนื่องจากบริเวณหนองโรงมีห้วย หนอง คลอง บึง และน้ำกั้นคั่นนาซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบอาหารจากธรรมชาติ แสดงถึงภูมิปัญญาในด้านการถนอมอาหารและการกินอาหารท้องถิ่นที่มีความผสมผสานความเป็นตัวตนของชุมชนได้เป็นอย่างดี”

ตารางที่ 5 ลักษณะสำหรับอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับที่ 3 สำหรับการท่องเที่ยวชุมชน
หนองโรง

ลักษณะสำหรับอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับที่ 3 ชุมชนหนองโรง จ.กาญจนบุรี	
รายการอาหาร	ข้าวสวย แกงส้มมะรุม ผัดหน่อไม้ไข่โพระพา ปลาช่อนแดดเดียว มะละกอ/ฝรั่ง
คุณลักษณะ	แกงส้มมะรุมเป็นอาหารประเภทแกงไม่ใส่กะทิ มีสีส้มจากพริกแกง มีเขียวจากผัก ยอด และดอกมะรุม มีกลิ่นหอมจากปลาช่อนย่าง รสเปรี้ยว เค็ม เผ็ด และหวานเล็กน้อย มีความมันจากยอดและดอกมะรุม ผัดหน่อไม้ไข่โพระพาเป็นอาหารประเภทผัด มีสีเหลืองอ่อน และเขียวจากโพระพา รสเค็มและหวานเล็กน้อย ปลาช่อนแดดเดียวเป็นอาหารประเภททอด สีน้ำตาลทอง มีกลิ่นหอม รสชาติเค็มเล็กน้อย ลักษณะกรอบนอกนุ่มใน ใช้เป็นของแถมแกงส้มมะรุม มะละกอและฝรั่งเป็นผลไม้ มะละกอสีส้มเนื้อนุ่ม และฝรั่งสีเขียวกรอบ
วัตถุดิบท้องถิ่น	ปลาช่อน ผัก ยอดและดอกมะรุม หน่อไม้ ไข่โพระพา มะขามเปียก
สมุนไพร	มะรุม หอมแดง กระเทียม พริกขี้หนู ใบโพระพา มะขามเปียก
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	หน่อไม้เป็นพืชท้องถิ่นที่ทำได้ตามป่าชุมชน สามารถนำมาดองเค็มและต้มเพื่อเป็นการถนอมอาหาร สามารถเก็บได้นาน มะรุมปลูกทั่วไปบริเวณรอบบ้านและริมทาง นำมาทำแกงส้มได้ หรือนำใบมะรุมมาตากแห้งก่อนนำมาบด ชงเป็นชารับประทานเพื่อลดน้ำตาลในเลือด

5.3.4 สำหรับที่ 4

ประกอบด้วยข้าวสวย ต้มยาไก่บ้าน ทอดมันหัวปลี น้ำพริกตาแดง ผักสด ผักต้ม สับปะรด/มะละกอ เป็นดังรายละเอียดในตารางที่ 6 มีเรื่องเล่าดังนี้

“สำหรับน้ำพริกตาแดงเป็นอาหารท้องถิ่นที่มีความหลากหลายของวัตถุดิบอีกสำหรับหนึ่ง ถือเป็น ภูมิปัญญาของคนไทยที่ได้รับประทานพืชผักหลายชนิดเพื่อให้ได้รับใยอาหารสูง น้ำพริกตาแดงเป็นอาหารอีกหนึ่งชนิดที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนนี้ เป็นการตำน้ำพริกสดโดยใช้เพียงพริกชี้ฟ้าแดงเม็ดใหญ่ หอมแดง กระเทียม กะปิ และปรุงรสด้วยน้ำมะขามเปียกให้กลมกล่อม มีทั้งรสเปรี้ยว เค็ม เผ็ด เนื้อสัมผัสที่ละเอียดสีแดงสดแสดงถึงคุณภาพดีของการปรุงอาหาร สามารถเก็บไว้รับประทานได้หลายมื้อ พริกชี้ฟ้าให้ความเผ็ดร้อนแล้วยังมีสารแคปไซซินทำให้เจริญอาหาร ช่วยระบบย่อยอาหารให้ดีขึ้น มีสรรพคุณทางยาช่วยแก้หวัด ขับลม ช่วยสูบฉีดโลหิต ช่วยป้องกันการเกิดโรคหัวใจตีบ บำรุงธาตุ เมื่อรับประทานคู่กับผักสวนครัวปลอดสารพิษนานาชนิด ทั้งหมดนี้ไม่ พักทองอ่อน มะเขือเปราะ บวบ ดอกแค จึงทำให้ได้ใยอาหารเพิ่มขึ้น ส่วนต้มยาไก่บ้านก็เป็นอาหารพื้นบ้านที่คู่กับชุมชนมาช้านาน ไก่บ้านมักเป็นวัตถุดิบหลักในการทำอาหารเนื่องจากการเลี้ยงอยู่ในบริเวณบ้านโดยทั่วไป ต้มกับเครื่องสมุนไพรในการทำต้มยา ทั้งข่า ตะไคร้ ใบมะกรูดและหอมแดง จัดจานครบรส โดยการใส่หอมแดงนอกจากจะให้รสหวานแล้ว ยังมีคุณสมบัติขัดขวางไขมันไม่ให้เกาะตามผนังเส้นเลือด ช่วยลดไขมันในเส้นเลือด ป้องกันโรคเบาหวาน โรคหัวใจ ช่วยขับปัสสาวะและขับเสมหะ รับประทานกับทอดมันหัวปลีที่ใช้พริกแกงคู่ผสมกับกระชายและมะพร้าวขูดเพื่อเพิ่มรสชาติและความหอมมัน ซึ่งหัวปลีจากดอกของต้นกล้วยเป็นอาหารชั้นดี มีแคลเซียมและฟอสฟอรัส มีคุณสมบัติช่วยขับน้ำนม ฝาดรสมัน บำรุงน้ำนม ป้องกันโรคไส้เลื่อน น้ำตาลในเลือดได้อีกด้วย”

ตารางที่ 6 ลักษณะสำหรับอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับที่ 4 สำหรับการท่องเที่ยวชุมชน
หนองโรง

ลักษณะสำหรับอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับที่ 4 ชุมชนหนองโรง จ.กาญจนบุรี	
รายการอาหาร	ข้าวสวย ต้มยำไก่บ้าน ทอดมันหัวปลี น้ำพริกตาแดง ผักสด ผักต้ม สับปะรด/มะละกอ
คุณลักษณะ	ต้มยำไก่บ้านเป็นอาหารประเภทแกงไม่ใส่กะทิ มีกลิ่นหอมจากเครื่องสมุนไพรรสชาติเปรี้ยว เค็ม และเผ็ดเล็กน้อย โดยความเปรี้ยวมาจากมะขามเปียกและมะนาว เนื้อไก่มีความเหนียวเล็กน้อย ทอดมันหัวปลีเป็นอาหารประเภททอด มีกลิ่นหอมจากกระชายและหัวปลี รสชาติหวาน และเค็มเล็กน้อย มีความมันจากมะพร้าวชูด เนื้อสัมผัสกรอบนอกนุ่มใน น้ำพริกตาแดงเป็นอาหารประเภทเครื่องจิ้ม มีสีแดงเข้มจากพริกชี้ฟ้า รสชาติเผ็ด เค็ม เปรี้ยว โดยความเปรี้ยวมาจากมะขามเปียก เนื้อสัมผัสละเอียด รับประทานกับผักสดและผักต้ม มะละกอและสับปะรดเป็นผลไม้ มะละกอสีส้มเหลือง เนื้อสัมผัสนุ่ม และสับปะรดสีเหลือง เนื้อสัมผัสกรอบ
วัตถุดิบท้องถิ่น	ไก่บ้าน หัวปลี หน่อไม้ พักทองอ่อน มะเขือเปราะ บวบ ดอกแค มะขามเปียก ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด พริกชี้หนู มะนาว มะขามเปียก กระชาย
สมุนไพร	ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด หอมแดง กระเทียม พริกชี้หนู มะขามเปียก กระชาย หัวปลี ผักชีฝรั่ง ดอกแคขาวและแดง
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	น้ำพริกตาแดงเป็นอาหารท้องถิ่นที่มีมายาวนาน นิยมรับประทานเนื่องจากมีวัตถุดิบอยู่ในครัวเรือน กรรมวิธีการทำง่าย โดยใช้พริกชี้ฟ้าแดงเม็ดใหญ่แช่น้ำมาเป็นส่วนประกอบหลัก ลักษณะเป็นน้ำพริกสด มีเนื้อสัมผัสที่ละเอียด สามารถเก็บไว้รับประทานได้หลายมื้อ

5.3.5 สำหรับที่ 5

ประกอบด้วยข้าวสวย แกงป่าไก่มะเขือเหลือง ยาหัวปลี ไข่ต้ม แกงสามवाद ผรั่ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 7 มีเรื่องเล่าดังนี้

“แกงไก่ป่ามะเขือเหลืองถือเป็นอาหารอีกหนึ่งชนิดที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนหนองโรง ใช้ไก่บ้านเนื้อเหนียวนุ่มผัดกับพริกแกงเผ็ดรสจัดแก้กลิ่นคาวจากไก่บ้าน ใส่มะเขือเหลืองซึ่งเป็นผักสวนครัวที่เกือบทุกครัวเรือนปลูกเนื่องจากให้ผลผลิตตลอดทั้งปี มีรสขื่นเปรี้ยว เป็นยาเย็น แก่เสมหะ แก่น้ำลายเหนียว แก้ไข้สันนิบาต มีเบต้าแคโรทีนสูง เป็นอาหารท้องถิ่นจากวัตถุดิบพื้นบ้านปลอดภัยปราศจากรับประทานกับยา หัวปลีที่มีวิธียาเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดกาญจนบุรีคือยากับน้ำพริกเผาและหมูย่างหั่นชิ้น มีกลิ่นหอมและรสเปรี้ยวจากมะนาว โรยด้วยใบสาระแน โดยหัวปลีจากต้นกล้วยเป็นอาหารที่มีแคลเซียมและฟอสฟอรัส มีคุณสมบัติช่วยขับน้ำนม ฝาดรสมัน บำรุงน้ำนม ป้องกันโรคลำไส้ ลดน้ำตาลในเลือดได้อีกด้วย รับประทานกับไข่ต้มที่เป็นโปรตีนคุณภาพดีและเป็นไข่ไก่จากทางชุมชน ช่วยแก้รสชาติเปรี้ยวและเผ็ดได้อย่างดี นอกจากนี้ยังมีแกงสามवादขนมหวานไทยประยุกต์ที่ทางชุมชนคิดขึ้นโดยเฉพาะ ใช้ฟักทอง เผือก และมันเทศสีม่วง หั่นเป็นสี่เหลี่ยมเล็กหลากสีสับ ต้มในหัวกะทิให้ความหอม หวานมัน ปรงด้วยน้ำตาลทราย และเกลือ สำหรับนี้ประกอบด้วยอาหารประเภทแกง ยา ของแถม และขนมหวานไทย จึงมีอาหารครบ 5 หมู่ ทั้งยังมีกะทิซึ่งเป็นไขมันช่วยในการดูดซึมวิตามินที่ละลายในไขมันจากฟักทอง มันเทศม่วง เผือก รับประทานร่วมกันทั้งสำหรับจึงได้ปริมาณไขมันที่เหมาะสม รวมถึงมะเขือเหลืองที่มีวิตามินเอสูงอีกด้วย”

ตารางที่ 7 ลักษณะสำหรับอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับที่ 5 สำหรับการท่องเที่ยวชุมชน
หนองโรง

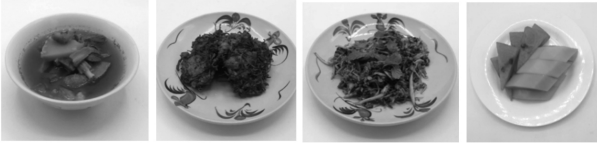
ลักษณะสำหรับอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับที่ 5 ชุมชนหนองโรง	
รายการอาหาร	ข้าวสวย แกงป่าไก่มะเขือเหลือง ยำห้วปลี ไข่ต้ม แกงสามवाद ฝรั่ง
คุณลักษณะ	แกงป่าไก่มะเขือเหลืองเป็นอาหารประเภทแกงไม่ใส่กะทิ มีสีเหลืองจากมะเขือเหลือง และส้มจากพริกแกง รสชาติเผ็ดและเค็มเล็กน้อย มีกลิ่นหอมจากใบกะเพรา และใช้เนื้อไก่บ้านที่มีความเหนียวเล็กน้อย ยำห้วปลีเป็นอาหารประเภทยำ มีสีน้ำตาลส้มจากน้ำพริกเผา และสีเขียวจากใบสะระแหน่ มีรสชาติเปรี้ยว หวาน และเค็มเล็กน้อย ลักษณะสัมผัสหยาบ รับประทานคู่กับไข่ต้ม แกงสามवादเป็นขนมหวานที่มีกะทิเป็นส่วนประกอบ มีสีเหลืองจากฟักทอง สีม่วงจากมันเทศสีม่วง สีขาวจากเผือก กลิ่นหอมจากน้ำตาลมะพร้าวและกะทิ รสชาติหวาน เค็มเล็กน้อย มีความมันจากกะทิ ลักษณะสัมผัสนุ่มและเหนียวเล็กน้อย ฝรั่งเป็นผลไม้ สีเขียว เนื้อสัมผัสกรอบ
วัตถุดิบท้องถิ่น	ไก่บ้าน มะเขือเหลือง ข้าว ตะไคร้ มะกรูด พริกขี้หนู ใบกะเพรา ใบสะระแหน่ ห้วปลี ฟักทอง
สมุนไพร	ข้าว ตะไคร้ ผิวมะกรูด หอมแดง กระเทียม พริกขี้หนู ห้วปลี ใบกะเพรา ใบสะระแหน่
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	มะเขือเหลืองเป็นพืชผักที่นิยมปลูกในชุมชน เนื่องจากปลูกง่าย ให้ผลผลิตตลอดทั้งปี มะเขือเหลืองถือว่าเป็นพืชผักที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนนี้ สามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายชนิด

5.3.6 สำหรับที่ 6

ประกอบด้วยข้าวสวย แกงเลียง ทอดมันใบเปราะ ยำมะม่วง แดงโม/มะละกอ ดังรายละเอียดในตารางที่ 8 มีเรื่องเล่าดังนี้

“แกงเลียงเป็นแกงไทยโบราณที่มีน้ำแกงไม่ใสหรือข้นเกินไป รสชาติเค็มพอดี มีรสเผ็ดร้อนแต่ไม่เผ็ดจัดจนเกินไป เครื่องแกงเลียงของหนองโรงจะมีอัตลักษณ์โดยใช้พริกแห้ง หอมแดงและกะปิเป็นหลัก ทำให้ได้น้ำแกงที่มีรสชาติดกกล่อม ส่วนประกอบจะเน้นที่ผักมากกว่าเนื้อสัตว์ ส่วนใหญ่เป็นผักพื้นบ้านที่หาง่าย เช่น บวบ ฟักทอง ฟักทองอ่อน ยอดฟักทอง หัวปลี และใบแมงลักทำให้แกงเลียงมีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์ ที่สำคัญชุมชนหนองโรงยังใช้ฟักทองทั้งลูกอ่อนที่กินได้ทั้งผล ยอดอ่อนซึ่งมีวิตามินซีสูง และเนื้อฟักทองที่มีวิตามินเอ ทำให้แกงเลียงเป็นอาหารที่ให้พลังงานต่ำและโยอาหารสูงจากผักนานาชนิด จับคู่กับอาหารประเภททอดคือ ทอดมันใบเปราะ ซึ่งมีไขมันสำหรับดูดซึมวิตามินที่ละลายในไขมัน รวมถึงใช้การนำใบเปราะ ผักท้องถิ่นที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ ตามบริเวณในเขตป่าชุมชนและตามแนวป่า เจริญเติบโตได้ดีในช่วงฤดูฝนมีมากในเดือนมิถุนายนถึงตุลาคม ใบมีรสเผ็ดเล็กน้อยและมีกลิ่นหอม เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน สามารถพบใบเปราะระหว่างฐานท่องเที่ยวเรียนรู้ป่าชุมชนห้วยสะพานสามัคคี นอกจากนี้ต้นเปราะยังอยู่ในตำรายาไทยใช้เหง้าใต้ดิน มีรสเผ็ดขมตำผสมกับหัวหอมสุ่มกระหม่อมเด็กเพื่อแก้หวัดและแก้กำเดาได้อีกด้วย ส่วนยำมะม่วงเป็นอีกเมนูหนึ่งที่ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นโดยใช้มะม่วงเปรี้ยวมาซอย คลุกเคล้ากับน้ำยำจากน้ำพริกเผา ใช้เนื้อหมูสับและหอมแดงซอย รสชาติเปรี้ยวหวานเผ็ดดั้งเดิมของหนองโรง นอกจากมะม่วงจะมีวิตามินซีสูงแล้ว ในมะม่วงยังมีเอนไซม์ช่วยย่อยโปรตีนให้ง่ายต่อการดูดซึมของร่างกาย และโยอาหารในมะม่วงก็ช่วยย่อยอาหารและเผาผลาญพลังงานได้ดีอีกด้วย”

ตารางที่ 8 ลักษณะสารับอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับที่ 6 สำหรับการท่องเที่ยวชุมชน
หนองโรง

ลักษณะสารับอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับที่ 6 ชุมชนหนองโรง	
รายการอาหาร	ข้าวสวย แกงเลียง ทอดมันใบเปราะ ยำมะม่วง แดงโม/มะละกอ
คุณลักษณะ	แกงเลียงเป็นอาหารประเภทแกงไม่ใส่กะทิ น้ำพูนเล็กน้อย มีสีขาว เขียว เหลือง ผักต่าง ๆ มีกลิ่นหอมจากพริกแกงและใบแมงลัก มีรสชาติเค็มเล็กน้อย มีความหวานจากผักต่าง ๆ มีความนุ่มจากผัก ทอดมันใบเปราะเป็นอาหารประเภททอด มีกลิ่นหอมจากกระชายและหัวปลี รสชาติหวาน และเค็มเล็กน้อย มีความมันจากมะพร้าวขูด เนื้อสัมผัสกรอบนอกนุ่มใน ยำมะม่วงเป็นอาหารประเภทยำ มีสีน้ำตาลส้มจากน้ำพริกเผา และสีเขียวจากใบสะระแหน่ มีรสชาติเปรี้ยวจากมะม่วง หวานและเค็มเล็กน้อย ลักษณะสัมผัสหยาบ แดงโมและมะละกอเป็นผลไม้ แดงโมสีแดงเนื้อสัมผัสฉ่ำน้ำ และมะละกอสีส้มเนื้อสัมผัสนุ่ม
วัตถุดิบท้องถิ่น	พริกทอง พริกทองอ่อน ยอดพริกทองบวบ หัวปลี ใบแมงลัก ใบเปราะ ข่า ตะไคร้ มะกรูด มะม่วง
สมุนไพร	หัวปลี ใบแมงลัก หอมแดง กระเทียม กระชาย พริกขี้หนู ใบเปราะ ข่า ตะไคร้ มะกรูด
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	การใช้ใบเปราะมาปรุงอาหาร ซึ่งเป็นผักที่มีอยู่ในท้องถิ่นขึ้นบริเวณในเขตป่าเจริญเติบโตได้ดีในช่วงฤดูฝนมีมากในเดือนมิถุนายนถึงตุลาคม ใบมีรสเผ็ดเล็กน้อยและมีกลิ่นหอม นิยมนำมาทำเป็นแกง ยำ หรือทอดมัน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป และอภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องการศึกษาอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจากอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวเรียนรู้อาหารเชิงสุขภาพของภูมิภาคตะวันตก: กรณีศึกษาชุมชนหนองโรง ตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีดังนี้

1) การศึกษาบริบทอาหารท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหนองโรง ชุมชนแห่งนี้มีอัตลักษณ์ในการท่องเที่ยวชุมชน เนื่องจากความผูกพันและความเข้มแข็งของคนในชุมชนที่พัฒนาและร่วมกันจัดแหล่งเรียนรู้จากทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสืบสานภูมิปัญญาของอาชีพ ทรัพยากรอาหาร ทรัพยากรป่าไม้ และวิถีชีวิตทางการเกษตรมาเป็นฐานเรียนรู้ เช่น การทำป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีที่เป็นจุดเริ่มต้นของแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนบ้านห้วยสะพานทางด้านปลูกป่าและพืชสมุนไพร การทำไร่สวนผสม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ การละเล่นเกี้ยวข้าว รำเหยย ทำขวัญข้าว บายศรีสู่ขวัญ ตำนานมัจฉาโบราณ ฐานการเรียนรู้การทำอาหาร ได้แก่ แคนหมู ข้าวเกรียบสาหร่าย กลุ่มขนมไทย ได้แก่ การทำผลิตภัณฑ์จากตาล ทองพับ และฐานการเรียนรู้ชุมชนประเภทอื่นๆ ได้แก่ ไม้ประดิดฐ์ นวดแผนไทย การทอผ้า การทำปุ๋ยชีวภาพ หอดูดาว การทำเป็ดไม้นึ่ง ผ้าแพรว เป็นต้น รวมถึงมีการนำทรัพยากรอาหารมาใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งตำบลหนองโรงมีพืชผักพื้นบ้านที่นำมาปรุงอาหารท้องถิ่นได้ เช่น หน่อไม้ มะรุม หัวปลี มะเขือเหลือง มะสัง ใบมะกอก และใบเปราะ เป็นพืชผักพื้นบ้านที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนนี้ และมีทรัพยากรอาหารอื่นๆ ได้แก่ ดอกแค ผักบุ้ง มะเขือพวง มะเขือขื่น มะนาว และมะขาม ซึ่งเป็นผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติทั้งในป่าและริมรั้ว เป็นทรัพยากรอาหารที่ปลอดภัยไร้พิษสอดคล้องกับการศึกษาของโสรัจจ์ วิสุทธิแพทย์ (2557) ที่ศึกษาแหล่งที่มาของภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นภาคตะวันออก พบว่าภูมิปัญญาอาหารภาคตะวันออกเป็นแหล่งที่มาจากกลุ่มคนที่อาศัยโดยพึ่งพาธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งบนบกและชายฝั่ง

โดยกลุ่มคนหรือชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงฉันมิตรแสดงออกด้วยการพึ่งพากัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยมีวิธีการได้มาจากป่าเขา ทะเลและการเพาะปลูกที่เป็นไปตามฤดูกาล นำมาปรับใช้ในวิถีการกินอยู่ จึงเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะร่วมกัน มีวิธีการใช้วัตถุดิบ วิธีการเตรียมวัตถุดิบและวิธีปรุงประกอบอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ ผ่านกระบวนการกลั่นกรองและพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับถิ่นที่อยู่อาศัยมากที่สุด และสอดคล้องกับพลอยระดา ภูมิ และปิยะนุช โทมล (2560) ที่ศึกษาเรื่องความหลากหลายและการใช้ประโยชน์ของพืชอาหารป่าในตลาดพื้นบ้านอีสาน กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยหลวง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย พบว่าพืชอาหารที่มีการนำมาจำหน่ายในตลาดมาจากพื้นที่ป่าไม้ ที่นา ป่าหัวไร่ปลายนา พื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยหลวงนิยมบริโภคอาหารท้องถิ่นที่ได้จากพืชท้องถิ่นที่มีตามธรรมชาติ แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงทอดสู่สังคมรุ่นอดีตมาจนถึงคนปัจจุบัน

2) การศึกษาอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหนองโรง พบว่ามีอาหารท้องถิ่นจำนวน 41 ชนิด โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นอาหารคาวประเภทแกงไม่ใส่กะทิ โดยใช้ปลาและไก่เป็นหลัก และมีพืชผักสมุนไพรเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญใช้ในการประกอบอาหาร อาหารส่วนใหญ่มีการยอมรับว่าเป็นอาหารท้องถิ่นเป็นอาหารที่รู้จักการมานานมากกว่า 10 ปี มีปริมาณวัตถุดิบในท้องถิ่นที่ใช้ในการประกอบอาหารมากกว่าร้อยละ 70 ซึ่งสามารถประกอบอาหารได้ง่ายสำหรับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนมีความเป็นอัตลักษณ์จากการนำทรัพยากรอาหารทั้งเนื้อสัตว์ พืชผักท้องถิ่นมาประกอบอาหาร ส่วนใหญ่นิยมรับประทานอาหารประเภทแกงไม่ใส่กะทิ ประเภทต้ม ประเภทเครื่องจิ้ม และประเภทผัด เนื้อสัตว์หลักคือไก่และปลา สอดคล้องกับพรศักดิ์ พรหมแก้ว (2550) ที่กล่าวว่าอาหารบริโภคอาหารของผู้คนในท้องถิ่นย่อมมีนัยสัมพันธ์กับบริบทของท้องถิ่นนั้น ทั้งที่เป็นบริบททางธรรมชาติและบริบททางสังคม วัฒนธรรมอาหารของคนในแต่ละท้องถิ่นจึงมีส่วนที่พ้องและเพี้ยนกันอันเนื่องมาจากบริบทดังกล่าว และผู้คนในท้องถิ่นต่างๆ ย่อมมีการสืบทอดวิถีการบริโภคอาหารต่อๆ กันมาจนเกิดเป็น “วัฒนธรรมการบริโภคอาหาร” ของท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา และภูมิธรรม

ของผู้คนในแต่ละท้องถิ่นตนเอง

3) การสร้างสำหรับอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพของชุมชนท่องเที่ยวหนองโรง จากศักยภาพของทรัพยากรอาหารในท้องถิ่น จัดได้ 6 สำหรับ อาหารที่จัดในสำรับมาจากวัตถุดิบที่ปลอดภัย พืช ผสมผสานกับพืชผักสมุนไพรมีสรรพคุณทางยา สำหรับอาหารท้องถิ่นจึงมีสรรพคุณทางยาจากพืชผักสมุนไพร และในเชิงโภชนาการยังพบว่าในแต่ละสำรับมีอาหารครบ 5 หมู่ มีไขมันพอเหมาะ และมีใยอาหารจากผักและผลไม้ซึ่งเป็นผลดีต่อสุขภาพ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของเกศศิณี ตระกูลทิวกา และคณะ (2557) ที่ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคเหนือโดยใช้ภาพลักษณ์ของอาหารท้องถิ่น ซึ่งพบว่าอาหารไทยเป็นอาหารที่ได้รับความนิยมจากประชากรติดอันดับหนึ่งในห้าของโลก หนึ่งในปัจจัยที่ได้รับความนิยมนอกจากรสชาติของอาหารแล้วก็คือประโยชน์ต่อสุขภาพ มีคุณค่าทางโภชนาการ มีความสมดุลของสารอาหาร ได้แก่ พลังงาน โปรตีน ไขมัน คาร์โบไฮเดรต ใยอาหาร แร่ธาตุชนิดต่างๆ ทั้งยังส่งผลให้การจัดสำรับอาหารเป็นการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นจากเดิม โดยการมีแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน เช่น การสาธิตอาหารท้องถิ่น มีการนำประวัติความเป็นมาและภูมิปัญญาชุมชนมาสอดแทรกเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ให้ความรู้ ประโยชน์และสรรพคุณทางยาวัตถุดิบอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับโสรัจจ์ วิสุทธิแพทย์ (2557) ว่าความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งของความสำเร็จ คือ การนำเสนอสิ่งที่แตกต่างจากที่นักท่องเที่ยวเคยพบเจอ โดยมีปัจจัยพื้นฐานด้านความสะอาดสบาย อิ่มอร่อยเป็นองค์ประกอบ อาหารท้องถิ่นมีการใช้วัตถุดิบที่แตกต่างจากอาหารอื่นทั่วไป จึงควรได้รับการนำเสนอสู่นักท่องเที่ยวบ้าง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองสิ่งแปลกใหม่ สอดคล้องกับวารุณี วารัญญานนท์ ณรงค์ สมพงษ์ สุรัชย์ จิวเจริญสกุล และณัฐพล รำไพ (2557) ได้ศึกษาการจัดการความรู้อาหารไทยท้องถิ่นบนเส้นทางการท่องเที่ยวภาคเหนือ โดยการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการสร้างรายได้ให้กับประเทศ พบว่าอาหารท้องถิ่นภาคเหนือมีเอกลักษณ์และศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ในลักษณะ Gastronomy Tourism เพราะอาหารท้องถิ่นมีคุณลักษณะเฉพาะที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ มีตำนานการกล่าวขานและการพูดถึงมานาน มีความหลากหลายทางมวลมนุษยชาติ ลักษณะของ

คนในแต่ละท้องถิ่น สะท้อนวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และความเป็นอยู่ มีคุณค่าทางด้านโภชนาการซึ่งพบว่ามีประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้บริโภค ควรได้รับการส่งเสริมและนำให้มีการนำขึ้นเป็นเมนูทางบดโตะอาหารในร้านอาหาร

ข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า รูปแบบการจัดทำอาหารไทยเป็นสำรับที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เนื่องด้วยมีลักษณะอาหารที่หลากหลาย มีอาหารครบ 5 หมู่แล้ว การจัดทำเรื่องเล่าเพื่อสื่อสารต่อนักท่องเที่ยวหรือทางชุมชน โดยร้อยเรียงประวัติความเป็นมาของอาหาร วัตถุดิบท้องถิ่น การประกอบอาหาร รวมถึงประโยชน์ทางโภชนาการ และคุณสมบัติของพืชผักสมุนไพรที่ส่งเสริมสุขภาพ เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและสืบสานต่อภูมิปัญญาด้านทรัพยากรอาหารและอาหารไทยท้องถิ่น โดยให้ความรู้แก่คนในชุมชนและใช้สื่อประชาสัมพันธ์ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และแอปพลิเคชันเพื่อให้เกิดการส่งต่อความรู้ด้านอาหารสำหรับการท่องเที่ยวได้

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เชิงนโยบาย

6.2.1 ครอบคลุม ชุมชน และผู้ประกอบการอาหารในชุมชนควรมีส่วนร่วมและตระหนักถึงความสำคัญของอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในกระบวนการผลิตและการถ่ายทอดภูมิปัญญา ผู้นำชุมชนควรเร่งสร้างความเข้าใจต่อมุมมองการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาประกอบอาหาร เพื่อให้เห็นคุณค่าอาหารท้องถิ่นของตนเอง สนับสนุนและส่งเสริมการใช้อาหารท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน

6.2.2 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับส่วนปกครองท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ควรส่งเสริมให้นำอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพมาใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีนโยบายที่สอดคล้องในระยะสั้นและระยะยาว สนับสนุนเชิงนโยบายและการวางแผนเพื่อผลักดันให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาอาหารของท้องถิ่นนั้นๆ อันจะส่งผลถึงการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว รวมทั้งควรดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

6.3.1 ควรมีการศึกษารวบรวมและจัดทำสารบัญอาหารเพื่อสุขภาพในระดับจังหวัด เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อจัดทำคลังข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอาหารอันส่งผลไปสู่การท่องเที่ยวเชิงอาหารสุขภาพ

6.3.2 ควรศึกษาวิจัยอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในจังหวัดอื่นๆ ในภูมิภาคต่างๆ ที่มีอัตลักษณ์ของอาหารเพื่อยกระดับมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว

7. กิตติกรรมประกาศ

โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการการศึกษาอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจากอัตลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวเรียนรู้อาหารเชิงสุขภาพของภูมิภาคตะวันตก ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ดังนั้น จึงขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นอย่างมากที่สนับสนุนในครั้งนี้

รายการอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554, 17 สิงหาคม). ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ.2555-2559. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2560 จาก https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7100.
- เกศศิณี ตระกูลทิวากร. (2557). รายงานการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ภาพลักษณ์ของอาหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรศักดิ์ พรหมแก้ว. (2550). อาหารภาคใต้. ใน การประชุมโครงการสัมมนาอุตสาหกรรมอาหารครั้งที่ 2 เจริญพระเกียรติฯ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา, ความหลากหลายทางวัฒนธรรมอาหารไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สถาบัน ภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- พลอยระดา ภูมิ และปิยะนุช โทมล. (2560). ความหลากหลายและการใช้ประโยชน์ของพืชอาหารป่าในตลาดพื้นบ้านอีสาน กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยหลวงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย. *วารสารพื้นถิ่นโขง ชี มูล*, 3(1), 187-210.
- เพ็ญภา ททรัพย์เจริญ. (2540). *อาหารพื้นบ้าน 4 ภาค*. กรุงเทพฯ: สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- รวีโรจน์ อนันตธนาชัย. (2548). *อาหารไทย:อาหารสมดุลง - สมุนไพร*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- วารุณี วารัญญานนท์, ณรงค์ สมพงษ์, สุรัชย์ จิวเจริญสกุล และณัฐพล รำไพ (2557). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการจัดการความรู้อาหารไทยท้องถิ่นบนเส้นทางการท่องเที่ยวภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ. (2559). รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 167-181.
- ศูนย์ข้อมูลความรู้ประชาคมอาเซียน. (2555, 20 ตุลาคม). *การบริการท่องเที่ยวไทยภายใต้กรอบ AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2560 จาก <http://www.thai-aec.com/115#ixzz23gwp3FVz>.
- สริตา พันธุ์เทียน, ทรงคุณ จันทจร และมาริสสา โกเศษโยธิน. (2560). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารไทยโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในเขตจังหวัดลุ่มแม่น้ำภาคกลาง. *วารสารวิจัยและพัฒนา ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 9(3), 190-198.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ. (2556). *สารานุกรมความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญา ตำบลหนองโรง*. นนทบุรี: ดีดี มีเดีย พลัส.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2555). *ประมวลสถิติสำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2555*. กรุงเทพฯ: สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. กรุงเทพฯ.

- โสรัจจ์ วิสุทธิแพทย์. (2557). ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น: การจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคตะวันออก (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อำไพ พงศ์พิงศ์กุล. (2551). อาหารพื้นบ้านไทย. ใน ตำราวิชาการอาหารเพื่อสุขภาพ. กรุงเทพฯ: กองการแพทย์ทางเลือก กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก.
- Fields, K. (2002). Demand for the gastronomy tourism product: motivational factors. In A.-M. a. G. R. Hjalager (Eds.), *Tourism and gastronomy* (pp. 36-50). London: Routledge.
- Hjalager, A-M. and Corigliano, M.A. (2000). Food for tourists- Determinants of an image. *International Journal of Tourism Research*, 2(4), 281-293.
- Kim, Y. G., Eves, A., & Scarles, C. (2009). Building a Model of Local Food Consumption on Trips and Holidays: A Grounded Theory Approach. *International Journal of Hospitality Management*. 28(3), 423-431.

Received: October 5, 2018

Revised: June 26, 2019

Accepted: May 13, 2020

ภาพลักษณ์ของจังหวัดภูเก็ตที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป

อิสระพงษ์ พลธานี*
อุมพร บุญเพชรแก้ว**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์จังหวัดภูเก็ตที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวยุโรปตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต 3) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ประชากรในงานวิจัยคือ นักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample size) โดยการทดสอบแบบสอบถามกับตัวอย่าง (Sample size) จำนวน 30 ชุด และคำนวณหาค่า Partial R² เพื่อนำไปประมาณค่าขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen (1977) จากการประมาณค่าตัวอย่างโดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ 0.0683 จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการ

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว โครงการจัดตั้งภาค
วิชาอุตสาหกรรมบริการและนวัตกรรมภาษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ติดต่อได้ที่: isarapong_aaa@hotmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการท่องเที่ยว โครงการจัดตั้งภาควิชา
อุตสาหกรรมบริการและนวัตกรรมภาษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, ติดต่อได้ที่: faasupb@gmail.com

ทดสอบสมมติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวยุโรปส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 26-35 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี สัญชาติเยอรมัน มีรายได้ 751-1,500\$ และมีอาชีพพนักงานบริษัท จากการทดสอบสมมติฐาน สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวในประเทศไทยร่วมกันที่ $R^2 = 0.591$ พบว่าภาพลักษณ์ที่ผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว คือ สิ่งดึงดูดใจตามธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐาน บรรยากาศ สภาพทางสังคม ความคุ้มค่าเงิน ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ดีที่สุด คือ โครงสร้างพื้นฐาน บรรยากาศ ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึก สิ่งดึงดูดใจตามธรรมชาติ สภาพทางสังคม และความคุ้มค่าเงิน ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์; การตัดสินใจ; นักท่องเที่ยวชาวยุโรป

Image Influencing the Phuket Travelling Decision of European Tourists

Issarapong Poltanee^{*}

Umaporn Boonphetkaew^{**}

Abstract

This research aimed to 1) study the image of Phuket province as seen by European tourists who came to Phuket 2) study the decision of European tourists to travel to Phuket, and 3) study the influence of Phuket's image on the decisions of the European tourists to come to Phuket. The sample population was European tourists who had travelled to Phuket. The survey sample size was determined by using the questionnaire with a test group of 30 tourists and calculating the Partial R² value to estimate the sample size using the G*Power program of Cohen (1977). Based on sample estimation, with the effect size equal to 0.0683 calculated from the group of 30, the researchers collected data from a sample of 200 tourists. The statistics were analyzed by finding frequencies, percentages, means, and standard deviations (SD). Multiple regression analysis was used to test the hypothesis.

^{*} Lecturer, Department of Hotel and Tourism management, Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, e-mail: isarapong_aaa@hotmail.com

^{**} Lecturer, Department of Tourism innovation, Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, e-mail: faasupb@gmail.com

Findings from this study were that most European tourists were single males aged 26-35 who held a bachelor's degree. Most of them were Germans who worked as company employees and earned a monthly income of \$751-\$1,500. Based on hypothesis testing, the travel decision in Thailand could be predicted at $R^2 = 0.591$. It was found that the image factors affecting the decision to travel to Phuket were the attractiveness of nature, infrastructure, atmosphere, social conditions, value received for money spent, and the image affecting emotions and feelings at the 0.05 level of statistical significance. Considering the independent variables capable of predicting changes in travel decision-making, the most effective one was infrastructure, followed by atmosphere, image affecting emotions and feelings, attractiveness of nature, social conditions, and value for money, in that order.

Keywords: image; decision-making; European tourists

1. บทนำ

นักท่องเที่ยวจากยุโรปที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 27 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งหมด โดยนักท่องเที่ยวจากสหราชอาณาจักร เยอรมนี สวีเดน และรัสเซีย มาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากที่สุด และเมื่อพิจารณาจากรายได้พบว่านักท่องเที่ยวจากยุโรปเป็นกลุ่มที่มีการใช้จ่ายมากที่สุดโดยคิดเป็นร้อยละ 40 ของรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งหมด (กรมการท่องเที่ยว, 2556) และพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวจากยุโรปมีจำนวนวันพักนานกว่านักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่น (กุลวรา สุวรรณพิมล, 2556, น. 191) และจากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวชาวยุโรปส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยสุทธิต่อปีเป็นจำนวน 33,089 ยูโร/คน (ฝนทิพย์ วุฒิพร, 2558) นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีอัตราการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวค่อนข้างสูงจึงถือเป็นตลาดที่มีศักยภาพสำหรับประเทศไทย นอกจากนี้จากสถิติข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในปี 2559 (รายงานสภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว, 2559, น. 12 - 14) นักท่องเที่ยวจากยุโรปยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.13 จากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2558 ที่ผ่านมามีจำนวนนักท่องเที่ยว 1,810,535 คน จากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวยุโรปส่วนใหญ่ เช่น ยุโรปตะวันออก รัสเซีย เดนมาร์ก ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร เยอรมนี สวิสเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิวัติในตุรกีซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของชาวยุโรป ทำให้บริษัทนำเที่ยวขนาดใหญ่ในยุโรปเสนอขายประเทศไทยแทน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจากภูมิภาคยุโรปมีวันพักเฉลี่ยสูงสุด 15.81 วัน

นักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเลที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะในจังหวัดภูเก็ต เกาะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสงขลา พบว่าสหภาพยุโรปเป็นกลุ่มที่เข้ามาท่องเที่ยวในภาคใต้สูงที่สุด การท่องเที่ยวทางทะเลของภาคใต้มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียงในระดับโลก สะท้อนได้จากผลการจัดอันดับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของโลกในปี 2558 ผ่านการสำรวจนักท่องเที่ยวทั่วโลกโดยเว็บไซต์ TripAdvisor ซึ่งเป็นเว็บไซต์ข้อมูลท่องเที่ยวใหญ่ที่สุดเว็บไซต์หนึ่งของโลก (จุฬารัตน์ โฆษะโกและคณะ, 2558, น. 7-12) แหล่งท่องเที่ยว

เที่ยวแถบฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่นิยมหลบอากาศหนาวเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย (Winterized Market) ซึ่งจากผลการสำรวจพบว่าประเทศไทยเป็นจุดหมายที่นักท่องเที่ยวชาวยุโรปสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวตลอดในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เกิดเป็นการไหลเวียนของนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคของตนไปยังที่แหล่งท่องเที่ยว สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการไหลเวียนของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางกายภาพระหว่างพื้นที่ภูมิสำเนาและพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยที่นักท่องเที่ยวเลือกสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่ภูมิสำเนาของตนเองไม่มี เช่น นักท่องเที่ยวจากประเทศที่ไม่มีพรมแดนติดทะเล เช่น ประเทศเช็ก ย่อมหาโอกาสไปพักผ่อนบริเวณชายทะเลที่สวยงาม (สมยศ วัฒนากมลชัย, 2557, น. 8)

จังหวัดภูเก็ตถือว่าเกาะที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ในทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดียและถือเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ สามารถเดินทางโดยรถยนต์เพียงเส้นทางเดียวคือผ่านทางจังหวัดพังงา โดยข้ามสะพานสารสินและสะพานคู่ขนาน คือ สะพานท้าวเทพกระษัตรีและสะพานท้าวศรีสุนทร โดยภูเก็ตได้ชื่อว่าเป็น “ไข่มุกแห่งอันดามัน” กล่าวคือ เป็นจังหวัดที่มีความสวยงาม หาดทรายขาวสะอาดตัดกับ น้ำทะเลอย่างชัดเจน และขณะเดียวกันภูเก็ตถือว่าเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่น โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมไฮโน-ยูโรเปียน และได้ชื่อว่าเป็นเมือง East Meet West ที่ซึ่งตะวันออกพบตะวันตก นั่นคือภูเก็ตมีลักษณะของความทันสมัยและเป็นเมือง นานาชาติที่ในขณะเดียวกันก็ดำรงศิลปะและวัฒนธรรมเป็นของตนเองได้อย่างเด่นชัด จึงทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมและต้องการเดินทางไปพักผ่อนหรือท่องเที่ยวจากความหลากหลายทางด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมทางทะเล และรวมถึงวัฒนธรรม เช่น ภาษา ส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวสูงที่สุดในจังหวัดชายทะเล ในปีพ.ศ. 2558 จังหวัดภูเก็ตมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวทั้งสิ้น จำนวน 13,369,634 คน โดยเป็นชาวต่างประเทศจำนวน 9,543,405 คน สร้างรายได้เข้าประเทศทั้งหมด จำนวน 326,103.91 ล้านบาท มีอัตราค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว/วัน/คน เฉลี่ย 6,258.59 บาท/คน ในจำนวนนี้มี

นักท่องเที่ยวชาวยุโรปเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ประมาณ 1.425 ล้านคน (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต, 2560)

จากข้อมูลข้างต้น จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดหนึ่งที่ทำรายได้เข้าสู่ประเทศจำนวนมาก โดยรายได้หลักมาจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รายได้ส่วนนี้มีความสำคัญต่อการนำมาพัฒนาประเทศและเป็นการกระจายรายได้สู่ธุรกิจอื่นๆ รวมถึงชุมชนให้มีความคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่จากผลจากการเก็บข้อมูลพบว่า วันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตลดลงคือ มีวันพักเฉลี่ย 4.51 วัน และนักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวไปจังหวัดอื่นแทน เช่น กระบี่ พังงา นครศรีธรรมราช (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต, 2560) ส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยว ประกอบกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เข้าถึงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและง่ายขึ้น จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่ต้องมีการศึกษาภาพลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไปสู่นักท่องเที่ยว (วิรัช ลภิตนกุล, 2540) ซึ่งภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวที่ดีจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวและเกิดความภาคภูมิใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นๆ โดยการเข้ามาท่องเที่ยวซ้ำ มีการแนะนำและบอกต่อนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ ในทางบวก อีกทั้งภาพลักษณ์การท่องเที่ยวยังส่งผลทางอ้อมต่อความภาคภูมิใจของนักท่องเที่ยว โดยผ่านคุณค่าที่ได้รับจากการท่องเที่ยวและผ่านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง, 2555)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นในใจของนักท่องเที่ยวและการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะเข้าใจถึงมูลเหตุที่แท้จริงและความต้องการที่นักท่องเที่ยวที่ตัดสินใจในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตและเพื่อที่จะได้เตรียมพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งผลจากการศึกษาจะเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องถึงภาพลักษณ์และการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปต่อแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในจังหวัดภูเก็ตและการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในจังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นอีกแนวทางที่จะส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตมีการเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยว

ยุโรปมากขึ้น อันมีผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์จังหวัดภูเก็ตที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวยุโรปตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในการเลือกท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

3. การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การศึกษาภาพลักษณ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในการเลือกท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว

ดิคแมน (Dickman, 1996) กล่าวว่าภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว แนวคิดที่สำคัญคือการที่แหล่งท่องเที่ยว มี 5 องค์ประกอบ (5A) คือ 1) สิ่งดึงดูดใจ (attraction) 2) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (accessibility) 3) การบริการที่พัก (accommodation) 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (activities) 5) สิ่งอำนวยความสะดวก (destination amenities)

เจนคินส์ (Jenkins, 1999) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวคือการแสดงออกทุกด้าน ทั้งความรู้วัตถุประสงค์ ความประทับใจ อคติ จินตนาการและความคิดทางอารมณ์ของบุคคลหรือกลุ่มซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ต่อระดับความพึงพอใจและ

กลายเป็นประสบการณ์ในการเดินทาง

โอเลียร์และดีแกน (O'Leary & Deegan, 2003, p. 213-226) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมที่มีต่อจุดหมายปลายทางรวมทั้งอิทธิพลต่อระดับความพึงพอใจและความทรงจำของประสบการณ์ ดังนั้นการรับรู้ภาพลักษณ์เป็นพื้นฐานของการประเมินหรือการคัดเลือกและทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างแรงจูงใจและการเลือกจุดหมายปลายทาง

โกเวอร์และโก Govers & Go (2009, p. 35-49) กล่าวว่า ก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยวและได้รับประสบการณ์จากการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ไว้ล่วงหน้าก่อน ความรู้สึกนึกคิดจะมีที่มาจากต่างกัน เช่น การเอกสาร สื่อโฆษณาต่างๆ หรือการบอกเล่า เป็นต้น

เกศสุณีย์ สุขพลอย (2558, น. 10-11) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึงลักษณะที่ปรากฏเป็นเอกลักษณ์การท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ โดยเกิดเป็นภาพความรู้สึกนึกคิดโดยรวม ทั้งความเชื่อ การรับรู้ ความเข้าใจ ความประทับใจที่เกิดจากนักท่องเที่ยวทั้งด้านการให้บริการ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และสังคมของแหล่งท่องเที่ยว และภาพลักษณ์ด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวนี้เป็นตัวบ่งบอกให้ทราบว่านักท่องเที่ยวมีมุมมองหรือทัศนคติต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

ณัฐพล สิริพิสุทธิ (2558) กล่าวว่าภาพลักษณ์แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ 1) ภาพลักษณ์ที่เกิดจากการรับรู้ (Cognitive Image) เป็นการรับรู้ที่เกิดจากการเห็นหรือการได้ยินจากสื่อต่างๆ รวมถึงการรับรู้ที่ตนเองได้เห็นหรือมีประสบการณ์การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ 2) ภาพลักษณ์ที่เกิดจากความรู้สึกหรือทัศนคติ (Affective Image) เป็นภาพลักษณ์ที่เกิดจากความรู้สึกที่ถูกประเมินหลังจากนักท่องเที่ยวได้ขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยว มีทัศนคติหรือมีความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีต่อสถานที่ต่างๆ นั้น 3) ภาพลักษณ์ที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวโดยรวม (Overall Image) เป็นภาพลักษณ์ที่เกิดจากการรับรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ (Cognitive Image) และภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับการประเมินความรู้สึกต่อคุณลักษณะต่างๆ ของสถานที่นั้นๆ (Affective Image) เกิดเป็นภาพรวมสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ

ภาพลักษณ์ใหญ่ของแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้น ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อ เพราะฉะนั้น หากมีการศึกษาภาพลักษณ์ของจังหวัดภูเก็ต ทั้งในด้านของความสวยงามทางธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว บรรยากาศทางการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางสังคม ความคุ้มค่าเงิน ภาพที่มีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกเพื่อที่จะรักษาภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวด้านดีให้สอดคล้องกับความเป็นจริง รวมทั้งรับทราบภาพลักษณ์ด้านที่ไม่ดีเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงให้ดีขึ้นสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง จะเป็นการเพิ่มการตัดสินใจซื้อ และมีส่วนในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

แนวคิดและทฤษฎีการตัดสินใจ

การตัดสินใจถือเป็นเรื่องที่สำคัญของทุกคนและเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เนื่องจากการตัดสินใจจะทำให้มนุษย์เลือกสิ่งต่าง ๆ ที่คิดว่าเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป

ศิริเพ็ญ ดาบเพชร (2556, น. 39-59) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวจากภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะถ้าสถานที่ท่องเที่ยวนั้นมีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่ดีจะส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวมากกว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่มีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่ไม่ดี อย่างไรก็ตาม ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นๆ ไม่สามารถเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ แต่เกิดขึ้นจากการรับรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่มีอยู่สถานที่ท่องเที่ยว

ชุดิมา นุตยะสกุลและประสพชัย พสุนนท์ (2559, น. 132-150) กล่าวว่า การตัดสินใจของผู้บริโภคเป็นกระบวนการในการที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าใดสินค้านี้ที่มีจุดเริ่มต้นไปจนถึงทัศนคติหลังจากที่ได้ใช้สินค้าแล้ว ซึ่งประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะประชากร รูปแบบการดำรงชีวิตที่แสดงออกมาในรูปของกิจกรรมความสนใจและความคิดเห็น และสถานการณ์ที่มาจากเวลา

สภาพแวดล้อมและสถานที่ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ 2) ปัจจัยด้านจิตวิทยา เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั่วไปและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ประกอบด้วย การรับรู้ การสนใจ การเรียนรู้ ทศนคติ บุคลิกภาพและแนวคิดของตนเอง 3) ปัจจัยทางด้านสังคม คือ แรงกระตุ้นของผู้อื่นที่มีผลต่อ การตัดสินใจของผู้ซื้อ การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคตัดสินใจว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการใด โดยมีปัจจัยคือ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวสินค้า สังคมและกลุ่มทางสังคม กลยุทธ์ทางการตลาด และทัศนคติของผู้บริโภค

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและมีบทบาทในการขยายตลาดจากการสื่อสารผ่านอีเมล การโฆษณา ลูกค้าสัมพันธ์ การให้ข้อมูลและการขาย โดยการค้นหาข้อมูลจากดิจิทัล วิธีที่เป็นที่นิยมกันอย่างมากที่สุด คือ การจัดตั้งเว็บไซต์ (Website) โดยเจ้าของธุรกิจ ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่หาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

จันทน์ วรรณธอม (2554) ได้อธิบายว่าการจัดจำหน่ายผ่านอินเทอร์เน็ตไว้คือ สามารถเป็นแหล่งข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ซึ่งลูกค้ามีความสะดวกสบายสามารถค้นหาได้ 24 ชั่วโมงไม่มีวันหยุด ลูกค้าหรือบริษัทนำเที่ยวสามารถตอบสนองต่อกันด้วยข้อมูลอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว ลูกค้าสามารถผลิตเพลินสนุกสนาน ส่งเสริมบรรยากาศในการซื้อขายและพัฒนาเกิดเป็นกลุ่มสังคมออนไลน์ขึ้น

กฤษกร ชูเลมิต (2557, น. 13-14) กล่าวว่านับตั้งแต่อดีตที่มีการคิดค้นเทคโนโลยีของการพิมพ์เกิดขึ้น ทำให้มนุษย์ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ จนปริมาณเพิ่มมากขึ้น จนทำให้ยากที่จะติดตามและแสวงหาสารสนเทศได้ครบถ้วน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีบทบาทในการบริหารจัดการสารสนเทศเป็นอย่างมากโดยเฉพาะพัฒนาการของเทคโนโลยีดิจิทัลที่ช่วยในการจัดเก็บข้อมูลรวมถึงการสืบค้นข้อมูลให้เป็นอย่างรวดเร็วขึ้น

ชัยพฤกษ์ บุญเลิศ (2553) กล่าวว่าอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการตลาดที่มีศักยภาพสูงในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สามารถให้บริการการท่องเที่ยวได้โดยตรงซึ่งลูกค้าต้องการข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ จากแนวโน้มดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยมีความต้องการคือ 1) ข้อมูลข่าวสาร (Information) ประกอบด้วยการมีข้อมูลการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทันสมัยและครบถ้วน มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับทุกแหล่งที่เกี่ยวข้อง และมีลูกค้าจากทั่วโลกสามารถใช้บริการได้ตลอดเวลา 2) ขั้นตอน (Processes) ประกอบด้วยการมีระบบที่สามารถรองรับการทำธุรกรรมบนอินเทอร์เน็ตได้ เช่น สามารถจอง บริการท่องเที่ยวได้ สามารถชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ตได้ สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าแต่ละรายได้ และลูกค้าสามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ด้วยเวลาที่รวดเร็ว 3) ความร่วมมือ (Co-operation) ประกอบด้วยการมีความร่วมมือในการทำการตลาดสำหรับเว็บไซต์ระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวในภูมิภาคเดียวกัน มีการรวมบริการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การเดินทาง โรงแรม รถเช่า และ ความบันเทิง เป็นต้น และมีทางเลือกให้ลูกค้าได้เลือก เช่น มีข้อมูลเกี่ยวกับโรงแรมต่างๆ ให้ลูกค้า เปรียบเทียบและเลือกใช้บริการ ในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละแห่ง 4) ดึงดูดและรักษาลูกค้า ประกอบด้วยการออกแบบเว็บไซต์ให้มีความน่าสนใจและดึงดูด รวมทั้งมีการปรับปรุงเว็บไซต์ เน้นกิจกรรมต่างๆ เช่น ด้านความบันเทิง การศึกษา การให้ข้อมูล การบริการ พิเศษ เช่น รายงานสภาพอากาศ อัตราแลกเปลี่ยน แผนที่ แหล่งท่องเที่ยว แหล่งซื้อสินค้า ร่วมมือกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวหลายประเภทเพื่อให้บริการที่ครบวงจรและการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เว็บไซต์ให้เป็นที่รู้จักผ่านสื่อต่างๆ ทั้งสื่อบนอินเทอร์เน็ตและสื่อดั้งเดิม

การศึกษาแนวคิดการตัดสินใจทางการท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาในข้างต้นมีประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงงานวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวซึ่งในปัจจุบันข้อมูลจากสื่อออนไลน์มีความน่าเชื่อถือและการตัดสินใจการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ผู้วิจัยต้องการทราบว่าภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเที่ยว เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ต้องผ่านกระบวนการของสิ่งเร้าต่างๆ จากข้อมูลจนทำให้นักท่องเที่ยวถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าจนส่งผลให้เกิดการตัดสินใจท่องเที่ยวต่างประเทศ จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ที่ได้กล่าวมาข้างต้นมีประเด็นสำคัญที่เชื่อมโยงงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิต การรับรู้

ข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อออนไลน์ ความน่าเชื่อถือ และการตัดสินใจการท่องเที่ยวต่างประเทศ เนื่องจากนักท่องเที่ยวเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสื่อสาร เนื้อหาทางออนไลน์เพื่อความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการสื่อสาร โดยการสื่อสารผ่านช่องทางนี้มีความหลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย

4. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample size) โดยการทดสอบแบบสอบถามกับตัวอย่าง (Sample size) จำนวน 40 ชุด และคำนวณหาค่า Partial R² เพื่อนำไปประมาณค่าขนาดตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen (1977, p. 145-153) จากการประมาณค่าตัวอย่างโดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ 0.0683 คำนวณจากค่าตัวอย่าง 40 ชุด ความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนในการทดสอบประเภทหนึ่ง (α) เท่ากับ 0.1 จำนวนตัวแปรทำนายเท่ากับ 10 อำนาจการทดสอบ ($1-\beta$) เท่ากับ 0.95 (Cohen, 1962) ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนตัวแปร 10 เท่า จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจริงตามขนาดตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 200 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับประชากร ส่วนที่ 2 เป็นส่วนเนื้อหาแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างด้วยคำถามปลายปิด (Close - end Questions) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ จำนวน 7 ระดับ ตามมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 7 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ค่อนข้างมาก ปานกลาง ค่อนข้างน้อย น้อย น้อยที่สุด ซึ่งใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยเนื้อหาของข้อคำถามประกอบด้วยข้อคำถามรายประเด็นทั้งหมด 6 หัวข้อหลักได้แก่ 1. สิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว 2. โครงการสร้างพื้นฐาน 3. บรรยากาศในแหล่งท่องเที่ยว 4. สิ่งแวดล้อมทางสังคม 5. คุณค่าในการใช้จ่าย 6. ภาพลักษณ์ที่เกิดจากความรู้สึกหรือทัศนคติ และประเด็นข้อคำถามการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ที่ประกอบด้วยข้อคำถามที่ใช้รายประเด็นทั้งหมด 6 หัวข้อหลัก ในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้ 1. คุณภาพของข้อมูลข่าวสาร 2. ความน่าเชื่อถือของแหล่งท่องเที่ยว 3. การติดต่อสื่อสาร 4. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว 5. การตัดสินใจจากการประเมินความสามารถตนเอง 6. การตัดสินใจจากสิ่งสนับสนุนในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการให้มีการพัฒนาหรือข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในด้านภาพลักษณ์และการตัดสินใจ

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ผ่านการพิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-objective Congruence Index: IOC) จากผลการประเมินข้อคำถามในแบบสอบถามจำนวน

48 ข้อ พบว่าผลการวิเคราะห์ IOC มีค่าคะแนนเท่ากับ 0.70 - 1.00 คะแนน

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามจากการทดสอบความสอดคล้องระหว่างคำถาม ทดลองแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และทำการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวมเท่ากับ 0.948

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายข้อมูลพื้นฐาน และการทดสอบสมมติฐานในการอธิบายการพยากรณ์ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

5. ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน จังหวัดภูเก็ต พบว่า

ด้านเพศพบว่า นักท่องเที่ยวชายยุโรปที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 103 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 เพศหญิง 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5

ด้านอายุ พบว่า นักท่องเที่ยวชายยุโรปที่ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่จะมีอายุ 26 -35 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา คือ อายุ 36-45 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 อายุต่ำกว่า 25 ปีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 อายุ 46-55 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 อายุมากกว่า 61 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

ด้านสถานภาพ พบว่านักท่องเที่ยวชายยุโรปที่ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 108 คนคิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมาคือสมรสจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 อาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7 และหย่าร้าง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0ตามลำดับ

ด้านการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวชายยุโรปที่ตอบแบบสอบถาม โดยส่วน

ใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาเป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และ ปวช จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ระดับปริญญาโท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และระดับต่ำกว่ามัธยม จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

ด้านสัญชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่ สัญชาติเยอรมัน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 รองลงมาก็คือสัญชาติฝรั่งเศส จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 สัญชาติบริติช จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 สัญชาติรัสเซีย จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 สัญชาติอังกฤษ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 สัญชาติอิตาลีและสวีเดน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 สัญชาติดัตช์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 สัญชาติสเปนและสวิส จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 สัญชาตินอร์เวย์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 สัญชาติเดนมาร์ก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 สัญชาติออสเตรีย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 สัญชาติไอร์แลนด์ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 สัญชาติโปแลนด์ โรมานี และ เติกิส จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และสัญชาติเบลเยียม ฟินแลนด์ สกอตติส และยูเครนจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

ด้านรายได้ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่ มีรายได้ 751-1,500\$ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมามีรายได้ 1,501-2,250\$ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 และรายได้ 2,251-3,000\$ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 รายได้ 3,001-3,750\$ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 รายได้ต่ำกว่า 750\$ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 รายได้ 3751- 4500\$ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และรายได้มากกว่า 4501\$ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

ด้านอาชีพ พบว่านักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่ตอบแบบสอบถาม โดยส่วนใหญ่ มีอาชีพพนักงานบริษัท จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมาก็คือประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 อาชีพอื่นๆ จำนวน 24 คิดเป็นร้อยละ 12.0 นักศึกษา จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ข้าราชการ จำนวน 7 คน

คิดเป็นร้อยละ 3.5 และเกษียณอายุ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงผลของระดับความคิดเห็นของภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในจังหวัดภูเก็ต

ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต	Mean	S.D.	แปลผล
สิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ	5.758	1.068	มาก
โครงสร้างพื้นฐาน	5.355	1.164	มาก
บรรยากาศ	5.661	.992	มาก
สภาพทางสังคม	5.448	1.252	มาก
ความคุ้มค่าเงิน	5.325	1.135	ค่อนข้างมาก
อารมณ์และความรู้สึก	5.751	.954	มาก
รวม	5.550	1.094	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.550 (S.D. 1.094) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านสิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.758 (S.D.1.068) รองลงมาได้แก่ ด้านอารมณ์และความรู้สึก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.751 (.954) และด้านบรรยากาศในแหล่งท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.661 (S.D. .992) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลของระดับความคิดเห็นของการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในจังหวัดภูเก็ต

การตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว	Mean	S.D.	แปลผล
คุณภาพของข้อมูล	5.507	.980	มาก
ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	5.442	1.016	มาก
การสื่อสารได้ตอบกับผู้ใช้บริการ	5.413	1.016	มาก
การเข้าถึงเนื้อหา	5.531	1.073	มาก
ความสามารถผู้ใช้บริการ	5.707	1.031	มาก
ความพึงพอใจจากการใช้สื่อออนไลน์ด้านการท่องเที่ยว	5.587	1.066	มาก
รวม	5.531	1.030	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.531 (S.D. 1.030) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสามารถผู้ใช้บริการ มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.707 (S.D. 1.031) รองลงมาได้แก่ ด้านความพึงพอใจจากการใช้สื่อออนไลน์ด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.587 (1.066) และด้านการเข้าถึงเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.531 (S.D. 1.073) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7
การตัดสินใจ		.58**	.60**	.58**	.58**	.51**	.63**
ความตั้งใจตามธรรมชาติ			.54**	.54**	.52**	.36**	.58**
โครงสร้างพื้นฐาน				.56**	.62**	.52**	.45**
บรรยากาศ					.53**	.40**	.58**
สภาพทางสังคม						.58**	.56**
ความคุ้มค่าเงิน							.50**
ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึ							

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์ กันอยู่ในเกณฑ์ที่ดี จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่สูงเกินกว่า.80 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าไม่เกิดปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน (Multicollinearity) (Field 2000 : 132) จึงสามารถสรุปได้ว่า คัดสรรตัวแปรอิสระได้อย่างเหมาะสมและไม่เกิดปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยกำหนดตัวแปรอิสระเป็นตัวพยากรณ์ และการตัดสินใจเลือกท่อนี้ยวจังหวัดภูเก็ตเป็นตัวแปรตาม โดยใช้เทคนิคแบบ “Stepwise” (n=200)

ตัวแปร	B	S.E.	Beta
ความตั้งใจทาง ธรรมชาติ	.079	.058	.100
โครงสร้างพื้นฐาน	.288	.079	.355
บรรยากาศ	.165	.059	.213
สภาพทางสังคม	.051	.052	.071
ความคุ้มค่าเงิน	-.001	.052	-.002
ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อ อารมณ์และความรู้สึก	.101	.052	.139
R ² = .591 SEE = .433 F = 47.183*			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระถดถอยพหุคูณตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวแปร ร่วมกันอธิบายความผันแปรของภาพลักษณ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตได้ร้อยละ .59.1 โดยพบว่าภาพลักษณ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางทางท่องเที่ยว คือสิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐาน บรรยากาศ

สภาพทางสังคม ความคุ้มค่าเงิน ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจ ในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้ดีที่สุด คือ โครงสร้าง พื้นฐาน บรรยากาศ ภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึก ความดึงดูดใจตาม ธรรมชาติ สภาพทางสังคม และความคุ้มค่าเงิน ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์ด้านสิ่งดึงดูดใจภาคการท่องเที่ยวในจังหวัด ภูเก็ตของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ผู้วิจัยได้นำผลสรุปการวิเคราะห์มาเชื่อมโยงกับ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ภาพลักษณ์ของแหล่งดึงดูดการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมีทรัพยากร และชื่อเสียงในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว อาจเนื่องมาจากภูเก็ต มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ส่งผลต่อค่านิยมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความ ประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวและสามารถการจดจำชื่อสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลเมืองเก่าที่มีความ สวยงามและในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพอากาศที่ดีเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่ผู้เดินทางอาศัย มีการจัดระเบียบสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม และการ จัดผู้ดูแลความปลอดภัยบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับ นักท่องเที่ยวในการสร้างบรรยากาศที่ดีในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลของจังหวัดภูเก็ต โดยการควบคุมการขายของหรือขายสินค้าบริเวณชายหาดและในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ไม่เป็นการรบกวนช่วงเวลาของการพักผ่อนหรือการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวและเกิดผลดีของการควบคุมภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยว จากปริมาณขยะที่มาจากการบริโภคของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ Altınbaşak & Yalçın Pek (2010) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวรับรู้ภาพ ลักษณ์ของเมืองอิสตันบูล เป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีการผสมผสานของวัฒนธรรม

แบบยุโรปและเอเชีย และนักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบในสถานที่ทางประวัติศาสตร์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑ์ พระราชวัง อนุสาวรีย์ ส่วนภาพลักษณ์ด้านบรรยากาศในแหล่งท่องเที่ยว และด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mariutti et al. (2013) ที่พบว่า ประเทศบราซิลมีภาพลักษณ์ในเชิงบวก คือ มีธรรมชาติและสถานที่ที่สวยงามหลากหลาย ผู้คนเป็นมิตร ร่าเริงและมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี มีชื่อเสียงด้านฟุตบอล นอกจากนี้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านสภาพแวดล้อมสอดคล้องกับงานวิจัยของฤดี หลิมไพโรจน์ และไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว (2555) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ด้านแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด ตามด้วยความพึงพอใจด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและด้านสิ่งดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน จากการสัมผัสของนักท่องเที่ยวได้ส่งผลต่อค่านิยมในการท่องเที่ยว อาจเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวพึงพอใจกับความสะดวกในการเดินทาง เช่น การให้บริการ คำแนะนำของบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงได้รับความช่วยเหลือ นักท่องเที่ยวเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในอดีตที่พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว และการสร้างความเข้าใจกับผู้ประกอบการให้ตระหนักถึงการรักษาสภาพแวดล้อม และการควบคุมดูแลโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ลดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรท่องเที่ยวและควรเพิ่มการพัฒนาด้านภูมิทัศน์ให้เป็นระเบียบอยู่เสมอ (Promsaka Na SaKolankon & Naipinit, 2011)

ภาพลักษณ์ด้านคุณค่าในการใช้จ่าย อาจเนื่องมาจากความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ของภูเก็ตมีความหลากหลาย ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวทั้งความประทับใจที่ได้ท่องเที่ยว ความสนุกสนาน รวมถึงความความสะดวกสบายและความหลากหลายในการเลือกสถานที่พัก จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ที่ดีส่งผลต่อความคุ้มค่าของการใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gao & Bai (2014) ที่อธิบายว่า ประสบการณ์ที่ดีในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นฐานที่

จะอำนวยความสะดวกในการนำเสนอสินค้าและบริการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยการสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจอันเกิดจากความรู้สึกภายในของผู้บริโภคที่มีต่อการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ และภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้านความหลากหลายและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของเลิศพร ภาระสกุล (2556, น. 105-133) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสำคัญกับความหลากหลายของอาหาร และมีความปลอดภัย เป็นประเทศที่มีค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่ากับเงินที่เสียไปมากที่สุด ตามด้วยความพึงพอใจต่อด้านสิ่งแวดล้อม ภาพลักษณ์ด้านแหล่งท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัย และภาพลักษณ์ด้านของที่ระลึก ภาพลักษณ์ที่เกิดจากความรู้สึกหรือทัศนคติของการบริการในแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลต่อความรู้สึกและทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ตรงตามความต้องการ และการบริการที่เป็นมาตรฐานจากเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่คอยอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยว และการได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำที่ดีทำให้นักท่องเที่ยวจนทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ และปารย์ทิพย์ ธนาภิกุลตานนท์ (2554, น. 214-217) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพบริการด้านต่าง ๆ มีผลต่อระดับความพึงพอใจและความภักดีของผู้รับบริการ โดยเฉพาะคุณภาพการบริการด้านการตอบสนองที่รวดเร็วจะส่งต่อระดับความพึงพอใจของคนไข้ที่เข้ามาใช้บริการ นอกจากนี้คำแนะนำในการท่องเที่ยวของชาวยุโรปมีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต อาจเป็นเพราะความชื่นชอบส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่ต้องการท่องเที่ยวทางทะเลและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการได้มีโอกาสอยู่ร่วมกับคนในครอบครัว เพื่อการทำกิจกรรมและการพักผ่อนจากการทำงานประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวณัฐ กัลยาณวิชัย และนิตนา ฐานิตชนกร (2559) ที่พบว่า คุณค่าตราสินค้าด้านการตระหนักรู้ในตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าแบรนด์เนมในห้างสรรพสินค้าของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุดรองลงมา คือคุณค่าส่วนบุคคลด้าน

การคล้อยตาม ด้านความภูมิใจในตนเองและด้านความต้องการความโดดเด่นเฉพาะตัวตามลำดับ ในขณะที่ค่านิยมในการท่องเที่ยวทางสังคมไม่ส่งผลต่อทัศนคติการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนักท่องเที่ยวชาวไทยวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการทำกิจกรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มมีความต้องการที่แตกต่างกัน

7. ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

ด้านวิชาการ จังหวัดภูเก็ตสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวถ่ายทอดแก่ประชาชนในจังหวัด เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับมุมมองของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ โรงเรียนและหน่วยงานการศึกษาต่างๆ ในจังหวัดภูเก็ตสามารถนำองค์ความรู้ถ่ายทอดแก่เยาวชน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดภูเก็ต สามารถนำองค์ความรู้จากการศึกษาเผยแพร่ให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดภูเก็ตสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหรือประยุกต์ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต และหน่วยงานด้านเศรษฐกิจของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดภูเก็ตสามารถนำองค์ความรู้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวไปใช้ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว กำหนดปฏิทินการท่องเที่ยวประจำปี เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงบริหารจัดการ หน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวควรส่งเสริมการจัดตั้งหน่วยงานหรือศูนย์การสื่อสารกับนักท่องเที่ยวในกรณีต่างๆ ที่เป็นปัญหาจากการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต เช่น การพัฒนาช่องทางออนไลน์ และควรมีการ

พัฒนาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล เช่น ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ ที่ประกอบ การตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยว เชื่อถือข้อมูลการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตในครั้งต่อไป

2. หน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ เดินทางของนักท่องเที่ยวควรส่งเสริมควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้ในการเข้า ถึงแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รถประจำทาง หรือการขนส่งมวลชนในท้อง ถิ่น ให้เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ตลอดจนกำหนดราคาในการใช้จ่ายในพื้นที่ ให้มีความสอดคล้องกับลักษณะทางการท่องเที่ยว เช่น ค่าโดยสารรถ แท็กซี่

9. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อพัฒนา นักวิจัยรุ่นใหม่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปี 2560 จากสำนักวิจัยและพัฒนา แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตลอดจนได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำและข้อเสนอแนะ เพื่อให้การวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์

รายการอ้างอิง

- กุลวรา สุวรรณพิมล. (2556). *หลักการมัคคุเทศก์*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- เกตุสนิย์ สุขพลอย. (2558). *การเปรียบเทียบภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและผล กระทบการบอกต่อของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดตรังและสตูลในมุมมองของนัก ท่องเที่ยว*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการ ท่องเที่ยว). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ภูเก็ต.
- กรมการท่องเที่ยว. (2556). *แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรี บริการท่องเที่ยวปี 2555-2560*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กฤษฎากร ชูเลมิต. (2557). *พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและความพึงพอใจต่อ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติใน อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นิเทศศาสตร์). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

- จุฬารัตน์ โฆษะ, โกสุณีย์ วรกุลชัยวัฒน์, จุฑามารณ์ คชสารทักษิณและจิตาภา ช่วยพันธ์.
(2558). การพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจภาคใต้.
กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ฉันทิช วรรณถนอม. (2554). การวางแผนและการจัดนำเที่ยว. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ชุดิมา นุตยะสกุลและประสพชัย พสุนนท์. (2559). ปัจจัยการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว
ชาวไทยต่อการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดลำพญา จังหวัดนครปฐม. วารสารวิทยาลัย
ดุสิตธานี. 10(1): 132-150.
- ชัยพฤกษ์ บุญเลิศ. (2553). พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการใช้บริการจอง
ห้องพักออนไลน์. (หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ณัฐพล สิริพิพิสุทธิ์. (2558). องค์ประกอบของภาพลักษณ์ การท่องเที่ยวในจังหวัด
หนองคายที่มีผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทย.
(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ฝนทิพย์ วุฒิพร. (2558). การศึกษาค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร
ของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป. สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2560 จาก [http://econ.nida.
ac.th](http://econ.nida.ac.th).
- ฤดี หลิมไพโรจน์ และไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2555). อิทธิพลของภาพลักษณ์และความ
พึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว
ที่จังหวัดปทุมธานี. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2560 จาก [http://elibrary.
trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5550047](http://elibrary.
trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5550047).
- รายงานสภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว. (2559). สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวไทยที่
สำคัญไตรมาส 4 ปี 2559. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- เลิศพร ภาวะสกุล. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประเทศไทยเป็น
จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ. วารสาร
วิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 21(36): 105-133.
- วิรัช ลภิตนกุล. (2540). การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิวัฒน์ จันทรกิจทอง. (2555). ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย. วารสาร
วิชาการมหาวิทยาลัยศิลปากร. 34(1): 31-50.

- ศิริเพ็ญ ดาบเพชร. (2556). การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวครั้งแรกและนักท่องเที่ยวซ้ำ. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*. 9(2): 39-59.
- ศิวนัฐ กัลยาณวิชัย และนิตนา ฐานิตธนกร. (2559). คุณค่าของตราสินค้าและคุณค่าส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแบรนด์เนมในห้างสรรพสินค้าของนักท่องเที่ยวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 12*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ และปารย์ทิพย์ ธนาภิกุลตานนท์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการที่ได้รับกับความพึงพอใจและความภักดีของคณไ้: กรณีศึกษาโรงพยาบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(2): 214-217.
- สมยศ วัฒนากมลชัย. (2557). *การขนส่งเพื่อการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- สำนักงานจังหวัดภูเก็ต. (2560). *จังหวัดภูเก็ต*. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2560 จาก http://www.phuket.go.th/webpk/file_data/intropk/dataPK59.pdf.
- Altınbaşak, I & Yalçın Pek, E. (2010). City image and museums: The case of Istanbul. *Tourism and Hospitality Research*, 4(3): 241-251.
- Cohen, J. (1962). The statistical power of abnormal-social psychological research: A review. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 65(3), 145-153.
- Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. New York: Academic.
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text* (2nd ed.), Australia: Hodder Education.
- Field, A. (2000). *Discovering Statistics using SPSS for Windows*. London-Thousand Oaks-New Delhi : Sage publications.
- Gao, L., and Bai, X. (2014). Online consumer behavior and its relationship to website atmospheric induced flow: Insights into online travel agencies in China. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 21(4): 653-665.

- Govers, R. & Go, F.M. (2009). *Tourism Destination image formation*. In M. Kozak and A Decrop, (Eds.), *Handbook of tourist behavior: theory and practice*, : 35-49.
- Jenkins, Olivia H. (1999). Understanding and Measuring Tourist Destination Images. *International Journal of Tourism Research*. Retrieved September 2, 2017, from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.390.9401&rep=rep1&type=pdf>.
- Mariutti, F. G., Giraldi, J. E., Moura, D., and Crescitelli, E. (2013). The image of Brazil as a tourism destination: An exploratory study of the American market. *International Journal of Business Administration*. 4(1): 13-26.
- O'Leary, S. and Deegan, J. (2003). People, pace, place: Qualitative and quantitative images of Ireland as a tourism destination in France. *Journal of vacation marketing*, 9(3): 213-226.
- Promsaka Na Sakolnakorn, T. and Naipinit, A. (2011). The problem and Threat in the management of tourisms sustainability in Phuket. *International journal of management & Information systems*, 15(2): 111-115.

Received: July 20, 2018

Revised: March 3, 2020

Accepted: March 3, 2020

การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรม ของพระพุทธศาสนาเถรวาทในนวนิยาย เรื่อง เงา ของโรสลาเรน*

ธาริณี เจริญคุณวิวัฒน์**

วิทยา ศักยาภินันท์***

ธเนศ ปานหัวไผ่****

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดนวนิยายเรื่อง เงา บทประพันธ์ของโรสลาเรน 2) เพื่อศึกษาแนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท 3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทในนวนิยายเรื่อง เงา นี่เป็นการวิจัยคุณภาพ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยรวบรวมจากเอกสารชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิ ซึ่งประกอบด้วยพระไตรปิฎกและอรรถกถา นวนิยายเรื่องเงา และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินค่า

ผลการศึกษา พบว่านวนิยายเรื่อง เงา เป็นนวนิยายอิงพระพุทธศาสนา ส่วน เงา คือหลักกรรมที่เคียงคู่อยู่เสมอกับมนุษย์เสมือนหนึ่งเงาที่เคียงคู่อยู่กับเจ้าของเงา

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทในนวนิยายเรื่อง เงา ของโรสลาเรน”

** นิสิตระดับมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: lovepaajin@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: fhumwys@ku.ac.th

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่: fhumtnp@ku.ac.th

ตลอดเวลา พระพุทธศาสนาเถรวาทมีแนวคิดทางจริยธรรมที่แบ่งตามพฤติกรรมกรรมการ
 ทำกรรมของบุคคลออกเป็น 3 ระดับ คือระดับต้นได้แก่ ศีล 5 ระดับกลางได้แก่ กุศล
 กรรมบถ 10 และระดับสูงได้แก่ มรรคมีองค์ 8 จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง เงาม
 ด้วยแนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้ประพันธ์ได้แบ่งตัวละคร
 ออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มดี กลุ่มชั่ว และกลุ่มที่เคยทำชั่วแต่กลับใจมาทำความดี
 พฤติกรรมทางจริยธรรมของทุกกลุ่มจะอยู่ในสายตาของพญายมผู้เป็นพญามัจจุราช
 ตลอดเวลา ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แตกต่างกันของตัวละคร
 ทั้ง 3 กลุ่มนี้มาจากสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ การเลี้ยงดูภายในครอบครัวและ มิตรสหาย
 เป็นต้น ที่จะช่วยเกื้อกูลต่อการงอกงามขึ้นในใจของหลักจริยธรรมพุทธศาสนา
 เถรวาทหรือไม่เพียงใด และภายหลังจากการเสียชีวิตแล้ว ผลของกรรมที่ทำไว้ คน
 ดีจะไปเกิดในสุคติภูมิ ส่วนคนชั่วจะไปเกิดในทุคติภูมิ โดยพญายมจะเป็นผู้บอกว่า
 คนชั่วแต่ละคนสมควรจะตกนรกภูมิใดในทุคติภูมิ

คำสำคัญ: นวนิยายเรื่อง เงาม; โรสลาเรน; จริยธรรมของพุทธศาสนาเถรวาท;
 นวนิยายอิงพุทธศาสนา

An Analytical Study of the Theravāda Buddhist Moral Concept in Rose La Raine's *Shadow**

Tarinee Charoenkunwivat^{*}

Widya Sakyabhinand^{**}

Tanet Panhuaphai^{***}

Abstract

The objectives of study were 1) to study the novel concept, Shadow, composed by Rose La Reine, 2) to study the moral idea of Theravāda Buddhist morality and 3) to investigate the concept of Theravāda Buddhist morality as shown in the novel, Shadow. This study was conducted using the qualitative research collecting the data from various sources such as the primary resource and the secondary resource including the Tipitaka and its commentaries and the novel, Shadow, and other related materials. Then the data had been analyzed and valued for the objectives of the study.

^{*} This article is a part of the master's thesis entitled An analytical Study of the Theravada Buddhist Moral Concept in Rose La Raine's *Shadow*.

^{**} Master's Student, Department of Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Kasetsart University, e-mail: lovepaajin@hotmail.com

^{***} Associate Professor, Department of Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Kasetsart University, e-mail: fhumwys@ku.ac.th

^{****} Assistant Professor, Department of Philosophy and Religion, Faculty of Humanities University, e-mail: fhumtnp@ku.ac.th

It was found that "Shadow" is Buddhism-based novel symbolized as the principle of Karma like the shadow follows the owner. The moral concept of Theravāda Buddhism can clearly be divided into three levels; primary level as the Five Precepts, middle level as the Ten Wholesome Courses of Action and the high level as the Noble Eightfold Path. After analysing the story by Theravāda Buddhist moral concept, the study has been found that the author has divided the characters into three groups as follows: the good, the bad, and the bad turned the good. All their moral behaviours are always in the eyes of the Yama, the ruler of the kingdom of the dead. The essential factors that affect the different moral behaviours of these three characters come from the surroundings, ie, parenting within the family and friends that how much they contribute to grow in the mind of Theravāda Buddhist morality. After the death, because of the karmic effect, the good are to be born in the happy state but the bad are to be born in the unhappy one. Regarding the unhappy state like the hell, the Yama will inform to which hell the bad should go.

Keywords: Novel 'Shadow'; Rose La Reine; Theravāda Buddhist morality; Buddhism based novel

1. บทนำ

โอมาร์ คัยยัม กวีชาวเปอร์เซียเคยกล่าวไว้ว่า “ดูหนึ่งตุลละครแล้วย้อนดูตัว” (กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, 2512, น. 44) คำพูดนี้ถูกต้องยิ่งนัก เพราะตัวละครในมหรสประเภทต่าง ๆ ในฐานะเรื่องเล่าคือภาพจำลองของชีวิตคนในสังคมที่ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดออกมาสู่ผู้ชมหรือผู้อ่าน ดังนั้น นวนิยายในฐานะเรื่องเล่าประเภทหนึ่งจึงได้มีจุดประสงค์เพื่อความบันเทิงของแต่ประการเดียว ทว่ายังมุ่งเสนอความรู้และความเข้าใจในชีวิตของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ ด้วย

นวนิยายเรื่อง เงาม นำเสนอตัวละครตัวหนึ่งที่มีบทบาทเชิงสัญลักษณ์แทนความหมายของคำว่า เงาม คือ วสวัต ที่เป็นพญายม ซึ่งพุทธศาสนิกชนมีความเชื่อว่าท่านเป็นผู้ที่ทำหน้าที่รักษาความยุติธรรม เมื่อมนุษย์ตายแล้วต้องได้พบกับท่านเพื่อมารับฟังความดี ความชั่วที่ตนกระทำความดีครั้งยังเป็นมนุษย์ ตัวละครในเรื่อง เงาม ได้สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์ที่ทำความดีและความชั่วจะมีอนาคตเป็นอย่างไร ผลของการกระทำนั้นเรียกว่า ผลของกรรม ภาพของมนุษย์ทั้ง 2 ลักษณะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ ผู้ที่ทำชั่ว ความทุกข์นั้นจะกัดกินหัวใจทำลายความสุขที่ตนมีอยู่ ส่วนผู้ที่ทำความดีจะมีความสุขสงบเย็น ใช้ชีวิตแบบพอเพียง และเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ยังมีตัวละครผู้ที่มีความสับสนในจิตใจ ทั้งที่รู้ว่าตนนั้นทำผิดแต่ก็เลือกที่จะทำต่อไปเพียงเพราะคิดว่าการหาความสุขในปัจจุบันนั้นย่อมดีและมีค่า อำนาจของเงินตราอันล้นพ้นบันดาลความสุขให้เกิดขึ้นได้ ไม่ใช่ความดี แต่ถึงแม้เขาจะยอมให้อำนาจของความโลภ ความชั่ววอมมีบทบาทเหนือกว่าความดี สุดท้าย ด้วยจิตใต้สำนึกของเขาเองที่รู้ว่าความผิด ถูก ดี ชั่ว คืออะไร ย่อมทำให้เขาดัดสันใจได้ว่าแท้จริงแล้วความดีนั้นจะนำความสุขมาให้อย่างยั่งยืน และหันมาทำความดีแทน

พุทธศาสนาเถรวาทมีคำสอนในเรื่องกรรมและผลของกรรมอย่างละเอียด ว่าพฤติกรรมแบบใดเป็นกรรมดี และพฤติกรรมแบบใดเป็นกรรมชั่ว พร้อมทั้งผลของการกระทำที่เกิดจากการทำดีและทำชั่วเหล่านั้น ผ่านกรอบคำสอนระดับจริยธรรม เช่น ศีล อกุศลกรรมบถ และกุศลกรรมบถ เป็นต้น ฉะนั้น การวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง

เงา ทำให้เห็นแนวคิดด้านจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏอยู่ในนวนิยาย เป็นการนำนวนิยาย และแนวคิดทางจริยธรรมมารวมกัน ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของนวนิยายว่ามีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอด และสะท้อนแนวคิดทางจริยธรรมทางหนึ่งสู่ผู้อ่าน นอกจากนี้ยังทำให้เห็นภาพสะท้อนในหลายๆ ด้านจากนวนิยายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของมนุษย์ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดนวนิยายเรื่อง เงา บทประพันธ์ของโรสลาเรน
2. เพื่อศึกษาแนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทในนวนิยายเรื่อง เงา

1.2 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษานวนิยายเรื่อง เงา บทประพันธ์ของโรสลาเรน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 11 พ.ศ. 2551 โดยสำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม และหลักจริยธรรมที่เป็นพฤติกรรมกรรมการทำกรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ ศีล 5 กุศลกรรมบถ 10 และมรรคมีองค์ 8 ในพระไตรปิฎก อรรถกถาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.3 วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษานวนิยายเรื่อง เงา ตามองค์ประกอบของนวนิยาย
2. ศึกษาความหมายของกรรมและพฤติกรรมกรรมการทำกรรมของคนตามหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท 3 ระดับ คือ ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง

3. วิเคราะห์และประเมินค่าพฤติกรรมทางจริยธรรมหรือการทำความของตัวละครเรื่อง เงา ตามกรอบจริยธรรมทั้ง 3 ระดับของพระพุทธศาสนาเถรวาท

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวคิดนวนิยายเรื่อง เงา บทประพันธ์ของโรสลาเรน
2. ทำให้ทราบแนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทในนวนิยายเรื่อง เงา
3. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โยธิน มาหา (2547) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมของสุชีพ ปุญญานุภาพ จากการศึกษาพบว่า นวนิยายอิงหลักธรรมของสุชีพ ปุญญานุภาพ จำนวน 4 เรื่อง คือ ได้ร่มกาสาวพัสตร์ กองทัพธรรม อาทิตยขึ้นทางทิศตะวันตก และลีลาชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมของสุชีพ ปุญญานุภาพ โดยศึกษาภาพรวมของวรรณกรรม พุทธจริยธรรมที่ปรากฏในเรื่อง วรรณกรรมของสุชีพ ปุญญานุภาพ อ่านแล้วเข้าใจง่าย นำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และเหมาะสมกับสังคมไทย

กนกวรรณ คงทนขุนทด (2554) ได้วิจัยเรื่อง แนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วแก้ว จากการศึกษาพบว่า นวนิยายของแก้วแก้วมีลักษณะโดดเด่นในการนำเสนอแนวคิดพุทธศาสนา แนวคิดพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยายของแก้วแก้ว มี 8 ประเด็น คือ กิเลส กรรม วิภังค์ ไตรลักษณ์ อายุมข 6 โลกธรรม 8 หิริ โอตตัปปะและบุญกิริยาวัตถุ 10 แต่ที่เด่นชัดที่สุดคือเรื่องของกิเลสและกรรม กิเลสนั้นมาจากความโลภ โกรธ หลง เป็นตัวผลักดันให้ตัวละครของแก้วแก้วทำผิดกฏศีลธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมรองลงมาเป็นอันดับสองในนวนิยายของแก้วแก้วที่ได้นำเสนอไว้ ผลการกระทำของตัวละครนั้นจะสะท้อนออกมาให้ผู้อ่านเห็นว่า ตัวละครมีความทุกข์

กาย ทุกข์ใจ การประพาศชั่วและปลายทางของความประพาศนั้น คือ การเวียนว่ายอยู่ในวัฏสงสารอย่างไม่มีที่สิ้นสุด หรือการตกนรกในขุมต่างๆ เพื่อรับโทษที่เคยก่อไว้

ภาวินี ตริเดซี (2554) ได้วิจัยเรื่อง กลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมในนวนิยายอิงธรรมะของสุชีพ ปุญญานุภาพ จากการศึกษาพบว่า สุชีพ ปุญญานุภาพได้นำเอาพุทธประวัติ โครงเรื่อง ดัดแปลงมาจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา มีการยกอุทาหรณ์มาเล่าแทรก โดยใช้บุคคลที่เป็นบุคคลในพุทธประวัติ ฉากอินเดียสมัยพุทธกาล มีบทสนทนาถามตอบเพื่อแสดงหลักธรรม มีการยกพุทธพจน์ พุทธสุภาษิต คำสอนมาจากภาษาบาลี เช่น ตุก่อน ขึ้นต้นลงท้ายคล้ายพระสูตร เช่น ตั้งได้สดับมา, อีกโสดหนึ่ง เป็นต้น กลวิธีการนำเสนอกับการสื่อสารหลักธรรมในนวนิยาย เป็นการสร้างความเข้าใจโดยอ้างข้อมูลจากพระไตรปิฎก เสนอหลักธรรมสำคัญ คือ อริยสัจ 4 กฎแห่งกรรม ไตรลักษณ์ ปฏิจจสมุปบาท สุชีพ ปุญญานุภาพสามารถนำเสนอหลักธรรมผ่านองค์ประกอบแต่ละส่วนของนวนิยาย ทั้งโครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา การใช้ภาษาได้อย่างกลมกลืน ซึ่งเป็นกลวิธีการนำเสนอนวนิยายที่มีความน่าสนใจ และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยใช้การสื่อสารทางพุทธธรรมเป็นไปอย่างดี มีประสิทธิภาพ สร้างความมีชีวิตชีวาให้แก่เนื้อเรื่อง เอื้อประโยชน์ต่อผู้ค้นหาเพราะมีอ้างอิงจากพระไตรปิฎก

แสงเดือน สุขประเสริฐ (2556) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของตัวละครสตรีที่สื่อหลักธรรมเรื่องจิตในนวนิยายเรื่องมานของทมยันตี จากการศึกษาพบว่า ในเรื่องจิตมีหลักธรรมที่ปรากฏเด่นชัดคือ ศีล 5 ไตรลักษณ์ และอริยสัจ 4 จิตเป็นสภาวะที่เรียกว่าโลก คือ ธรรมชาติรู้อารมณ์ต่างๆ ทั้งกุศลกรรมและอกุศลกรรม พฤติกรรมที่แสดงออกมากจะเกิดจากจิตในขณะนั้น จิตมีความสำคัญต่อพฤติกรรมมนุษย์ พระพุทธเจ้าสอนว่า ศีลเป็นเบื้องต้นแห่งหลักธรรมทั้งหลาย เป็นพื้นฐานของสิ่งต่างๆ การเข้าใจไตรลักษณ์คือการเข้าถึงสภาวะธรรมทั้งหลายอย่างแท้จริง เป็นบัญญัติทางธรรมที่จะนำไปหลุดพ้นจากกิเลส อริยสัจ 4 เมื่อจิตใจเข้าถึงทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรคย่อมได้รับความสุขคือการหลุดพ้นทั้งปวง ทมยันตีนำเสนอหลักความเชื่อเช่นนี้โดยผ่านตัวละครหลักที่เป็นสตรี เพื่อให้รู้ว่าสตรีก็สามารถบรรลุธรรมได้ ธรรมะไม่ได้มีข้อจำกัดที่เพศ แต่ให้ความสำคัญกับจิตและการพัฒนาจิตของมนุษย์

งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นมุ่งศึกษาหลักพุทธศาสนาที่ปรากฏในนวนิยาย ศึกษากลวิธีนำเสนอหลักธรรมผ่านนวนิยายและบทบาทของตัวละครที่สื่อถึงหลักธรรม ส่วนงานวิจัยนี้ใช้กรอบทางจริยธรรม 3 ระดับของพุทธศาสนาเถรวาท คือ ระดับต้น ได้แก่ ศีล 5 ระดับกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 และระดับสูง ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 มาวิเคราะห์ และประเมินค่าพฤติกรรมการทำกรรมของตัวละครในนวนิยายเรื่อง เภา

1.6 นิยามศัพท์

แนวคิด หมายถึง ความนึกคิด ความคิดเห็น ความเชื่อ แง่คิด มุมมอง มโนคติ การตีความขึ้นกับความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่าน

แนวคิดทางพระพุทธศาสนา หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เภา คือ หลักศีล 5 กุศลกรรมบถ 10 และมรรคมีองค์ 8

พุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง คำสอนของพระพุทธศาสนา นิกายฝ่ายใต้ ซึ่งถือตามคติที่พระอรหันต์พุทธสาวกได้วางหลักธรรมวินัยเป็นแบบไว้เมื่อครั้งปฐมสังคายนา

โรสลาเรน หมายถึง หนึ่งในนามปากกาของคุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์

จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นมนุษย์ที่ดี

พฤติกรรมทางจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่สามารถประเมินค่าได้ว่าดี หรือชั่วที่ทางพุทธศาสนาเรียกว่าการทำกรรม

หลักกรรม หมายถึง หลักคำสอนที่ว่าด้วยการกระทำดีหรือชั่วในพระพุทธศาสนาเถรวาท

2. แนวคิดนวนิยายเรื่อง เภา

โครงเรื่องใหญ่ของนวนิยายเรื่อง เภา คือการเปิดเรื่องด้วยท่านชาวยาวสวัตที่เป็นพญายมแฝงอยู่ในหมู่มนุษย์ให้อิศราเลือกว่าจะอยู่ข้างท่านที่เป็นพญายมหรือว่าเป็น

เลือกที่จะทำความดี และไปอยู่ในภพภูมิที่ดีกว่านี้ ดังตอนจบของเรื่องที่ท่านชายได้เผยร่างที่แท้จริงออกมาแล้วถามอิศราอีกครั้ง และบังคับให้ต้องเลือกเดี๋ยวนั้น เมื่ออิศราเลือกความดี เลือกที่จะไปให้พ้นจากท่านชาวยาวสวัตต์ก็เป็นคลี่คลายปมของโครงเรื่องใหญ่ที่ดำเนินมาจนถึงตอนสุดท้าย

โครงเรื่องย่อย คือ ในระหว่างทางก่อนที่อิศราจะเลือก มีบทพิสูจน์ความดี คือ เรื่องของเจริญขวัญ เจริญขวัญได้รับบ้านที่เป็นมรดกจากคุณย่าของอิศรา ทำให้อิศราไม่พอใจ และหวังจะแต่งงานกับเธอเพื่อจะได้ครอบครองบ้าน อิศรามีความคิดขัดแย้งภายในจิตใจว่าสมควรทำเช่นนั้นหรือไม่ สุดท้ายเธอก็เลือกจะสารภาพความจริงกับเจริญขวัญ และขอแต่งงานกับเธอด้วยใจจริงโดยไม่สนใจบ้านหลังนั้น

เรื่องของชาลินี เธอชอบรักท่านชาวยาวสวัตต์เพราะหวังในความร่ำรวย และใส่ร้ายท่านโดยบอกกับพ่อและแม่ว่าถูกท่านชายล่วงเกิน และขอให้พ่อกับแม่ใช้อำนาจที่เป็นนายพลและคุณหญิงบังคับให้ท่านชาวยาวสวัตต์แต่งงานกับเธอ ผลคือท่านชายไม่ยอมรับ ทำให้ท่านนายพลหาทางเอาผิดท่านโดยการให้หมอมาตรวจร่างกายของชาลินี ทำให้ได้รู้ความจริงว่าชาลินีเคยมีลูกมาแล้ว คุณหญิงกับท่านนายพลทะเลาะกัน ต่างโทษว่าเป็นความผิดของอีกฝ่าย ชาลินีบอกให้ทั้งสองหยุดทะเลาะและหันไปมองความผิดของตน พ่อมีเมียน้อย แม่พูดจาประชดประชันและสนใจแต่งานการกุศล ไม่มีใครสนใจเธอ ทำให้เธอเดินทางผิดและตัดสินใจฆ่าลูกตัวเองก่อนกลับมาไทย

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของคุณย่าของอิศรา ในสมัยท่านยังสาว ท่านแต่งงานกับคุณปู่แต่คุณปู่เป็นคนเจ้าชู้ทำให้มีอนุภรรยาหลายคน เมื่ออนุภรรยาของท่านท้อง คุณย่าจึงผลักอนุภรรยาคนนั้นตกบันได และเสียชีวิตทำให้คุณปู่แยกกันอยู่กับท่าน

ตัวละคร ในนวนิยายเรื่องนี้ มี 2 ประเภท คือ ตัวละครที่ไม่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ เจริญขวัญและชาลินี คือ เจริญขวัญเป็นคนดี และทำความดีมาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงจุดจบของชีวิต เห็นได้จากการสวดมนต์ และแผ่เมตตาให้กับพญายมอยู่บ่อยๆ และไม่เคียดแค้นหรือคิดจะเอาบ้านที่คุณย่ายกให้มาเป็นของตัวเองแม้ว่าจะสามารถทำได้ก็ตาม ส่วนชาลินีจะเห็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างชัดเจนว่ามีความพึงใจต่อท่านชาวยาวสวัตต์และหาทางเข้าใกล้ จนในภายหลังได้รู้ความจริงว่าชาลินีนั้นได้ทำความผิดบาปไว้มากมาย คือ ฆ่าลูกของตัวเอง และในตอนท้ายเรื่องก็มีส่วนทำให้

เจริญขวัญต้องตายเพราะคำพูดของเธอ และตัวละครที่เปลี่ยนแปลงคือ อิศรา ตอนแรกเขาประกาศตัวอย่างชัดเจนว่าเป็นคนเลว และจะยอมฆ่าเธอเพื่อให้ได้บ้านมาครอบครอง แต่สุดท้ายด้วยความดีของเจริญขวัญ และจิตสำนึกของตัวเองก็ทำให้เลือกทางที่ถูกต้องคือการทำความดี

บทสนทนา มีบทเจรจาสั้นๆเป็นแบบถามตอบที่ใช้ในชีวิตจริงทำให้ไม่น่าเบื่อ หรือเวลาที่ท่านชายวสวัตจะแทรกข้อคิดคติธรรมให้แก่อิสรา ก็จะทำให้เห็นภาพก่อนมากกว่าหว่านล้อมให้ต้องเชื่อเพียงอย่างเดียว

ฉากและบรรยากาศ คือ รายละเอียดในนวนิยายที่ก่อให้เกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งและเป็นพลังให้เกิดพฤติกรรมตามโครงเรื่อง เช่น การบรรยายถึงวังของท่านชายวสวัตที่มีความใหญ่โต โอ้อ้อ แต่มีความทึบทึมตามลักษณะของท่านชายที่ดำรงตำแหน่งเป็นพญายม

ทัศนคติของผู้ประพันธ์ คือ อยากให้เชื่อในกฎแห่งกรรม เชื่อในความดี-ชั่ว และหันมาทำความดี โดยแบ่งตัวละครที่มีลักษณะนิสัย และความเชื่อที่แตกต่างกัน ให้เห็นภาพตัวอย่างของการกระทำและผลลัพธ์ของการกระทำ ไว้ เช่น เจริญขวัญ หญิงสาวที่เป็นตัวแทนแห่งความดี เธอทำความดีทั้งชีวิตจวบจนลมหายใจสุดท้ายของเธอ และเป็นผู้ที่ทำให้อิสราเชื่อในความดี

3. แนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท

ในทัศนะของพระพุทธศาสนา มนุษย์ต้องประสบกับความทุกข์ที่หมายถึง “สภาพที่ทนได้ยาก” (พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตโต, 2529, น. 896) อยู่เสมอ พระพุทธเจ้าตรัสธรรมกัเพื่อให้นำมาสอนให้มนุษย์รู้จักทุกข์ และวิธีการเพื่อก้าวจากความทุกข์ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ คือ อริยสัจจ์ หรือ ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทุกข์ คือ สภาพที่ทนได้ยาก สภาพที่บีบคั้น 2) สมุทัย คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ 3) นิโรธ คือ ความดับทุกข์ 4) มรรค คือ สิ่งนำไปสู่ความดับทุกข์ (อภิ.วิ (ไทย) 35/206/173)

อริยสัจ 4 กล่าวโดยสรุปมี 2 ตอนคือ 1) ทุกข์และการเกิดความทุกข์ที่เรียกว่า สมุทัยวาร และ 2) ความดับทุกข์และวิธีการสำหรับดับทุกข์ที่เรียกว่า นิโรธวาร โดยมีหลักธรรมเรียกเฉพาะว่า ปฏิจจสมุปบาท¹ หรือกระบวนการที่อิงอาศัยกันเกิดขึ้น ขอแสดงแบบรวบรัด ดังนี้

ตารางที่ 1 การเกิดความทุกข์ - สุขในชีวิต

กระบวนการ	สาเหตุ	ผล
สมุทัยวาร	ตัณหา	ทุกข์
นิโรธวาร	มรรค	ดับทุกข์ (สุข)

แนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเริ่มจากปฏิจจสมุปบาทนี้เอง เพราะแสดงถึงหลักกรรมซึ่งเป็นพฤติกรรมทางจริยธรรมของมนุษย์ ทุกข์และสุขคือผลกรรมที่เกิดจากปฏิจจสมุปบาทสายสมุทัยวารและนิโรธวารโดยลำดับ ทุกข์เป็นวิบากของอกุศลกรรม (กรรมชั่ว) ส่วนการดับทุกข์เสียได้และเป็นสุขคือวิบากของกุศลกรรม (กรรมดี)

¹ สังยุตตนิกาย (ส.น. (ไทย) 16/1/2) ได้แสดงปฏิจจสมุปบาทสายเกิดทุกข์ (สมุทัยวาร) ดังนี้ อวิชชา (ความไม่รู้) → สังขาร(การปรุงแต่ง) → วิญญาณ (ความรู้แจ้งอารมณ์) → นามรูป (นามและรูป) → สฬายตนะ(อายตนะ 6) → ผัสสะ (ความกระทบ) → เวทนา (ความเสวยอารมณ์) → ตัณหา (ความทะยานอยาก) → อุปาทาน (ความยึดมั่น) → ภพ (ภาวะชีวิต) →ชาติ (ความเกิด) → ชรามรณะ (ความแก่และความตาย) = ทุกข์ ส่วนการเกิดปฏิจจสมุปบาทสายดับทุกข์ (นิโรธวาร) พึงทราบตามนัยตรงกันข้าม คือ เมื่ออวิชชาดับ สังขารก็ดับ วิญญาณก็ดับตามไปเป็นลำดับจนถึงชราและมรณะดับ

3.1 กรรม : พฤติกรรมทางจริยธรรมของมนุษย์

พุทธศาสนาสอนว่า “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม” (สุ.ขุ. (ไทย) 25/660/654) หมายความว่า สิ่งมีชีวิตทั้งหมดเป็นไปตามอำนาจแห่งการกระทำของตน โดยเฉพาะการกระทำของมนุษย์ที่มักจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางจริยธรรม คือ ความดีและความชั่วอยู่เสมอ โดยมีเจตนาหรือความจงใจเป็นสิ่งที่ชักจูง ฉะนั้น เมื่อกล่าวถึงหลักกรรมแล้วให้มองที่ตัวเจตนาที่เนื่อง ดังพระพุทธรพจน์ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่าเจตนาเป็นกรรม” (อง.ฉก.ก. (ไทย) 22/63/577)

กรรมแบ่งได้หลายประเภท หากพิจารณาตามช่องทางกระทำมี 3 ประเภท คือ กายกรรม (ความจงใจทางกาย) วาจากรรม (ความจงใจทางวาจา) และมโนกรรม (ความจงใจทางใจ) (ม.ม. (ไทย) 13/57/55) และเมื่อพิจารณาตามลักษณะการกระทำมี 2 ประเภท คือ กุศลกรรม (กรรมดี) และอกุศลกรรม (กรรมชั่ว) (อง.ติก. (ไทย) 20/147/395) และเมื่อพิจารณาตามการให้ผลแล้วมี 12 ประเภท เรียกว่า กรรม 12² อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะแบ่งเป็นกี่ประเภท กรรมทั้งหมดจะเน้นที่เจตนากระทำการเท่านั้น เจตนาที่ว่านี้มี 2 ชนิดเท่านั้น คือ กุศลเจตนาที่นำไปสู่กุศลกรรม และอกุศลเจตนาที่นำไปสู่อกุศลกรรมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมทางจริยธรรมที่จะกล่าวต่อไป

3.2 หลักจริยธรรม 3 ระดับ

การจัดความทุกข์และช่วยให้อนุชนได้พบความสุขที่แท้ คือ หน้าที่ของคำ

² ก.การให้ผลตามเวลา 1.กรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน (ภพนี้) 2.กรรมที่ให้ผลในภพที่จะไปเกิด (ภพหน้า) 3.กรรมที่ให้ผลในภพต่อๆ ไป 4. กรรมเล็กให้ผล (อโหสิกรรม) ข.การให้ผลตามหน้าที่ 5.กรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด 6.กรรมสนับสนุนต่อจากกรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด 7.กรรมบีบคั้น ทำให้ผลของกรรมที่เป็นตัวนำไปเกิดกับกรรมสนับสนุนหล่นลง 8.กรรมตัดรอน ค.การให้ผลตามความแรง 9.กรรมหนัก ให้ผลก่อน 10.กรรมทำมากหรือกรรมชิน ให้ผลรองจากกรรมหนัก 11.กรรมจวนเจียน คือ กรรมทำเมื่อจวนจะตาย 12.กรรมสักว่าทำ ทำด้วยเจตนาอันอ่อน (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2521, น. 30-33)

สอนในพระพุทธศาสนา การทำแต่กรรมดี และหลีกเลี่ยงกรรมชั่วเท่านั้นจะช่วยให้มนุษย์หลีกเลี่ยงความทุกข์ และประสบกับความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต ฉะนั้นพระพุทธศาสนาจึงสอนหลักจริยธรรม ดังที่ วคิน อินทสระ (2544, น. 34) กล่าวว่า มี 3 ระดับ เพื่อพุทธศาสนิกชนนำไปปฏิบัติตามอุปนิสัย และความสามารถของตน คือ ระดับต้น ได้แก่ ศีล 5 ระดับกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 และระดับสูง ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 ตามรายละเอียดดังนี้

1) **จริยธรรมระดับต้น** : ศีล 5 ศีล แปลว่า ปกติหรือทำอยู่เป็นปกติ (พุทธทาสภิกขุ, 2538: 41) ศีลสำหรับฆราวาสแล้วมี 5 ข้อ คือ 1) เว้นจากการปลงชีวิต 2) เว้นจากการลักทรัพย์ 3) เว้นจากการประพฤติดัดในกาม 4) เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง 5) เว้นจากการดื่มสุราและเมรัย (ที.ปา. (ไทย) 11/315/302-303)

2) **จริยธรรมระดับกลาง** : กุศลกรรมบถ 10 กุศลกรรมบถ แปลว่า ทางแห่งการทำดี ทางแห่งกรรมที่เป็นกุศลนำไปสู่ความเจริญหรือสุดดี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559: 234) มี 10 ข้อ คือ ก.กายสุจริต 3 คือ 1.ละจากการฆ่าสัตว์ 2.ละจากการลักทรัพย์ 3.ละจากการประพฤติดัดในกาม ข.วจีสุจริต 4 คือ 4.ละจากการพูดเท็จ 5.ละจากการพูดส่อเสียด 6.ละจากการพูดคำหยาบ 7.ละจากการพูดเพ้อเจ้อ ค.มโนสุจริต 3 คือ 8.ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของผู้อื่น 9.ไม่มีจิตคิดร้าย ไม่เบียดเบียน 10.มีความเห็นชอบ เช่น เชื่อในกรรมดี กรรมชั่ว (ที.ปา. (ไทย) 11/347/362-363)

3) **จริยธรรมระดับสูง** : มรรคมีองค์ 8 หรืออริยมรรค แปลว่า ทางสายกลาง หรือทางอันประเสริฐ (พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ), 2544: 22) กล่าวคือ 1.สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ 2.สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ 3.สัมมาวาจา เจรจาชอบ 4.สัมมาภังคะ ระวังชอบ 5.สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ 6.สัมมาวายามะ พยายามชอบ 7.สัมมาสติ ระลึกชอบ 8.สัมมาสมาธิ ตั้งใจมั่นชอบ (วินย. (ไทย) 4/13/21)

จริยธรรมทั้ง 3 ระดับที่กล่าวมามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ศีล 5 แต่ละข้อต่างรวมอยู่ในกุศลกรรมบถ 10 ข้อกายสุจริต 3 และวจีสุจริต 4 ส่วนกุศลกรรมบถ 10 ทุกข้อต่างกระจัดกระจายรวมอยู่ในมรรคมีองค์ 8 บางข้อ แต่ที่จริยธรรมทั้ง 3 ชั้น แตกต่างกันจะอยู่ที่ความเข้มข้นของการปฏิบัติ ศีล 5 เน้นควบคุมกายและวาจา กุศลกรรมบถ 10 เน้นควบคุมกาย วาจาและใจ ส่วนมรรคมีองค์ 8 นอกจากจะควบคุม

กาย วาจาและใจแล้ว ยังมุ่งไปที่การพัฒนาปัญญาด้วย เพื่อให้การปฏิบัติศีลและกุศลกรรมบถเป็นไปโดยอัตโนมัติไม่ใช่อาศัยการควบคุมอย่างเดียว ในธรรมจักรกัปปัตนสูตรเรียกมรรคมงคล 8 ว่าทุกขโรธคามินีปฏิปทาเป็นภาเวตัพพธรรม ธรรมที่ควรเจริญหรือพัฒนาให้เกิดขึ้น (วินย. (ไทย) 4/15/23) ฉะนั้น ผู้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมทั้ง 3 ระดับนี้ คือ คนดีในทัศนะของพระพุทธศาสนา หากมีศีลและกุศลกรรมบถ 10 ชื่อว่าเป็นกัลยาณชน และหากมีมรรค 8 ครบถ้วนชื่อว่าเป็นอริยชน

3.3 การให้ผลของกรรม

ตามหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนา เจตนากระทำการหรือกรรมย่อมส่งผลเป็นความดีและความชั่วตามมาเสมอ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “บุคคลหว่านพืชเช่นใดย่อมได้ผลเช่นนั้น ทำดีได้ดีและทำชั่วได้ชั่ว” (ส.ส. (ไทย) 15/256/374) หากบุคคลทำกรรมด้วยกุศลเจตนา ก็ย่อมให้ผลเป็นความดี ตรงกันข้ามหากทำด้วยอกุศลเจตนา ก็ย่อมให้ผลเป็นความชั่ว พระราชวรมูณี (ประยูรค์ ปยุตโต) (2529, น. 187-189) กล่าวว่า การให้ผลของกรรมมีหลายระดับนับตั้งแต่ระดับจิตใจ บุคลิกภาพ วิถีชีวิตของบุคคลและระดับสังคม ซึ่งเป็นความสุขและความทุกข์ของชีวิตและสังคมในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี เรื่องกรรมและผลของกรรมในทางพระพุทธศาสนาไม่ได้หมายความว่าเฉพาะชีวิตในปัจจุบันเท่านั้น แต่จะส่งผลไปยังโลกหน้าหรือชีวิตหลังความตาย กล่าวคือ คนดีย่อมไปเกิดในสุคติภูมิ ส่วนคนชั่วตายแล้วย่อมไปเกิดในทุคติภูมิ ดังพุทธสุภาษิตในมัชฌิมนิกายที่ว่า “เมื่อจิตเศร้าหมองแล้ว ทุกติเป็นอันหวังได้” (ม.มู. (ไทย) 12/70/62) และ “เมื่อจิตไม่เศร้าหมองสุคติเป็นอันหวังได้” (ม.มู. (ไทย) 12/70/63) ฉะนั้น คนไม่มีศีลและไม่ปฏิบัติกุศลกรรมบถ ย่อมมีจิตใจเศร้าหมองด้วยอำนาจบาปกรรมที่ได้ทำไว้ จึงต้องไปเกิดในทุคติภูมิ ตรงกันข้ามกับคนดีย่อมไปเกิดในสุคติภูมิเพราะจิตใจไม่เศร้าหมองจากบาปกรรมของตน

พระพุทธศาสนาได้แสดงภูมิที่คนตายจะไปเกิดไว้ 31 ภูมิ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545, น. 351) โดยแบ่งเป็นอบายภูมิ 4³ และสุคติภูมิ 27⁴ ภูมิเหล่านี้แบ่งตามชั้นหรือระดับจิตของคนที่จะไปเกิด คนชั่วหยาบละเมิดศีล และกุศลกรรมบถอยู่เบื้องนี้ หากไม่มีกุศลอื่นคอยอุดหนุนก็จะไปเกิดอบายภูมิ 4 ส่วนผู้ที่ เป็นกัลยาณชนจนกระทั่งพระอริยบุคคลที่ยังไม่บรรลุพระอรหันต์ ท่านเหล่านี้เป็นผู้ มีศีล ประพฤติตามหลักกุศลกรรมบถและ เจริญองค์แห่งมรรค 8 ก็จะไปเกิดในกาม สุคติภูมิหรือภูมิของพรหม 20 ชั้น ขึ้นได้ชั้นหนึ่งตามชั้นแห่งจิตของตน

สำหรับผู้ไปเกิดในทุคติภูมิ เช่น นรก⁵ เทวทูตสูตรแห่งมัชฌิมนิคาย (ม.อ. (ไทย) 14/262-270/310-317) กล่าวถึงเทพผู้ดูแลนรกคือพญายมและยมบาล พญายมจะทำหน้าที่ซักถามสัตว์นรก และลงโทษพวกเขาตามบาปกรรมที่ทำไว้ ส่วน ยมบาลจะทำหน้าที่ช่วยเหลือพญายมลงโทษสัตว์นรก ฉะนั้น คนชั่วจะเป็นคนที่อยู่ในอำนาจของพญายม ตรงข้ามกับคนดีที่แม้แต่เทพอย่างพญายมยังให้ความเคารพยำเกรง

จากที่กล่าวมาพฤติกรรมกรรมการทำความของบุคคลย่อมเกี่ยวข้องกับจริยธรรม ที่ประพฤติ ซึ่งจะส่งผลต่อชีวิตทั้งในโลกนี้และโลกหน้าซึ่งขอสรุปเป็นตารางดังนี้

³ นรก เปต ตีรจฉาน อสุรกาย

⁴ แบ่งเป็น 2 คือ 1) กามสุคติภูมิ ได้แก่ มนุษย์ และสวรรค์ 6 ชั้น และ2) รูปาวจร ภูมิ 16 และอรุปาวจรภูมิ 4 ซึ่งเป็นสวรรค์ชั้นพรหม

⁵ นรกมี 8 ชุม คือ 1) สัตถุชีวนรก 2) กภาพสุตตนรก 3) สังฆาฏนรก 4) โรรวนรก 5) มหาโรรวนรก 6) ตาปนนรก 7) ปตาปนนรก 8) อเวจีมหานรก (สุนทร ธี รัชชี, 2541, น. 372-376)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมทางจริยธรรมกับความทุกข์-สุขในชีวิตและชีวิตหลังความตาย

กระบวนธรรม	สาเหตุ	พฤติกรรมทางจริยธรรม (การทำกรรม)	ผล	ชีวิตหลังตาย
สมุทยวาร	ตัณหา	ไม่มีศีล 5 ไม่มีกุศลกรรมบถ 10 ไม่เจริญมรรค	ทุกข์	ทุกข์ภูมิ
นิโรธวาร	มรรค	มีศีล 5 มีกุศลกรรมบถ 10 เจริญมรรค	สุข	สุขภูมิ

4. วิเคราะห์แนวคิดทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทในนวนิยายเรื่อง เงา

เงา เป็นนวนิยายอิงพระพุทธศาสนา เมื่อวิเคราะห์ตามองค์ประกอบต่างๆ ของนวนิยายแล้วหมายถึง “หลักกรรม” ในพระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในสังยุตตนิกายว่า “อนึ่ง กรรมนั้นย่อมติดตามเขาไป ดุจเงาติดตามตัวไป ฉะนั้น” (ส.ส.(ไทย) 15/131/160) และสอดคล้องกับคำตอบที่พระนาคเสนได้ให้แก่พระยามิลินท์ในมิลินทปัญหาว่า กุศลกรรมและอกุศลกรรมที่บุคคลกระทำย่อมติดตามผู้ทำเหมือนเงาตามตัว (มิลินทปัญหา, 2543, น. 87) ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอดพฤติกรรมทางจริยธรรมหรือการทำกรรมของมนุษย์ผ่านตัวละคร 3 กลุ่มคือ คนดี คนชั่ว และคนชั่วที่กลับกลายเป็นคนดีโดยใช้จริยธรรมทั้ง 3 ระดับที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นกรอบการพิจารณาตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3 พฤติกรรมทางจริยธรรมทั้ง 3 ระดับ ของตัวละครในนวนิยาย เรื่อง เงา

ตัวละคร	ศีล 5	กุศลกรรมบถ 10	มรรคมงคล 8
เจริญขวัญ	ไม่ผิด	ไม่ผิด	ไม่ละเมิด
ดวงแก้ว	ไม่ผิด	ไม่ผิด	ไม่ละเมิด
ชาลินี	ผิดศีลข้อ 1 ผิดศีลข้อ 4 ผิดศีลข้อ 5	ผิดกายสุจริต ข้อ 1 ผิดจิตสุจริต ทุกข้อ ผิดมโนสุจริต ทุกข้อ	ละเมิดสัมมากัมมันตะ ละเมิดสัมมาวาจา ละเมิดสัมมาทิฐิ ละเมิดสัมมาสังกัปปะ
ท่านนายพล	ผิดศีลข้อ 3	ผิดกายสุจริต ข้อ 3	ละเมิดสัมมากัมมันตะ
คุณหญิง	ไม่ผิด	ผิดจิตสุจริต ข้อ 5	ละเมิดสัมมาวาจา
อิสรา	ผิดศีลข้อ 3 ผิดศีลข้อ 5	ผิดกายสุจริต ข้อ 3	ละเมิดสัมมากัมมันตะ
คุณย่าของอิสรา	ผิดศีลข้อ 1	ผิดกายสุจริต ข้อ 1 ผิดมโนสุจริต ข้อ 9 และ 10	ละเมิดสัมมากัมมันตะ ละเมิดสัมมาสังกัปปะ ละเมิดสัมมาทิฐิ

จากตารางนี้จะพบว่า ตัวละครที่มีจริยธรรมระดับต้นศีล 5 และระดับกลางคือ กุศลกรรมบถ 10 อย่างเจริญขวัญและดวงแก้วยอมเจริณมรรคมงคล 8 ไปด้วย เพราะจริยธรรมทั้ง 2 ระดับนี้ต่างรวมอยู่ในมรรคมงคล 8 ส่วนตัวละครที่ทำผิดจริยธรรมระดับต้นคือศีล 5 บางข้อ เช่น ชาลินี ท่านนายพล คุณหญิง อิสรา และคุณย่าของอิสราถือว่าทำผิดกุศลกรรมบถ 10 เพราะศีล 5 เป็นส่วนหนึ่งของกุศลกรรมบถ 10 และถือว่าไม่มีการพัฒนาตนตามมรรคมงคล 8 สำหรับคุณหญิงไม่ผิดศีล 5 ก็จริง แต่ก็ผิดกุศลกรรมบถ 10 ในส่วนของวาจาสุจริต ข้ออุปสมถวาจา การไม่พูดส่อเสียด

ส่วนผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมทางจริยธรรมในแง่ของความทุกข์-สุข ความดี-ความชั่ว และภูมิที่จะไปเกิดหลังจากเสียชีวิตแล้วจะปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลกรรมจากพฤติกรรมทางจริยธรรมในแง่ของความทุกข์-สุข ดี-ชั่ว และ ภูมิของชีวิตหลังความตายของตัวละครในนวนิยายเรื่อง เงา

กระบวนกรรม	สาเหตุ	พฤติกรรม (การทำความกรรม)	ตัวละคร	ผลกรรม	อยู่ในอำนาจ พระยม (วสวัต)	ดี/ชั่ว
สมุทยาวาร	คัมहा	ไม่มีกุศล	ชาลินี	นรก	อยู่	ชั่ว
		กรรมบถ 10	คุณย่าของอิสรา	นรก	อยู่	ชั่ว
		ไม่มีศีล 5	พ่อของชาลินี	?	?	?
		ไม่เจริญมรรค	แม่ของชาลินี	?	?	?
			อิสรา	?	?	?
นิโรธวาร	มรรค	มีกุศลกรรมบถ				
		10	เจริญขวัญ	สวรรค์	ไม่อยู่	ดี
		มีศีล 5	ดวงแก้ว	สวรรค์	ไม่อยู่	ดี
		เจริญมรรค				

ตามตารางนี้ คนที่กล่าวได้ว่าเป็นคนดีตามหลักจริยธรรมของพุทธศาสนา เถรวาท คือเจริญขวัญและดวงแก้ว จึงมั่นใจได้ว่าเป็นคนดีและไปสวรรค์ ส่วนคนชั่ว คือชาลินีและคุณย่าของอิสรา เพราะทำผิดหลักจริยธรรมหลายข้อจึงต้องไปนรก ส่วน คนที่ทำความชั่วมาก่อนและหันกลับมาทำความดี คือ พ่อและแม่ของชาลินี และอิสรา เนื่องจากทั้ง 3 คน ยังต้องพิสูจน์ในความดีของตนต่อไป จึงทำให้ไม่สามารถสรุปได้ แน่แน่นอนว่าจะเป็นคนดีจริง และไปสวรรค์หรือไม่ จึงแทนด้วยเครื่องหมายคำถาม (?)

ตัวละครอีกตัวหนึ่งคือท่านชายวสวัต ผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครนี้ขึ้นมาเพื่อ แสดงให้เห็นว่าหลักกรรมเป็นหลักที่เที่ยงธรรม คนที่ทำดีหรือทำชั่วแม้จะไม่มีใคร มองเห็นแต่หลักกรรมก็ยังทำงานได้ตามปกติ ท่านชายวสวัตมีบุคลิกค่อนข้างจะ ลึกลับแต่ก็สง่างามและทรงอำนาจ มองเห็นความดี ความชั่วของคนตามความเป็นจริง ไม่ใช่เพราะความลำเอียงด้วยความรู้สึส่วนตัว เปรียบเสมือนหลักกรรมที่อยู่ ใกล้ชิดตัวเราแทบมองไม่เห็น กระนั้นหลักกรรมก็ทรงอำนาจ เติบโตและยุติธรรม

เสมอ นวนิยายเรื่อง เงา ที่ถ่ายทอดกฎแห่งกรรมในพุทธศาสนาออกมาเป็นตัวละคร จะสมบูรณ์ไม่ได้ หากไม่มีตัวละครที่เป็นพยานมีชีวิต

5. สรุปและอภิปรายผล

การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ที่เป็นพฤติกรรมทางจริยธรรมจะต้องมีเจตนา หรือความจงใจกระทำทุกครั้ง หากมีเจตนาที่เป็นกุศลกระทำลงไปผ่านกิจกรรมในชีวิตของตนก็ถือว่าเป็นกรรมดี หากมีเจตนาที่เป็นอกุศลกระทำลงไป เรียกว่า กรรมชั่ว กรรมดีและกรรมชั่วนี้เองเปรียบเสมือนเงาที่ติดตามผู้ทำกรรมอยู่เสมอ ทั้งในภพนี้และภพหน้า ตราบใดที่คนๆ นั้นยังไม่สิ้นกรรม กล่าวคือ หากพวกเขายังมีชีวิตไม่ว่าจะในรูปแบบใด เขาก็จะยังต้องทำกรรม และรับผลของกรรมต่อ โดยมีกรรมที่ผ่านมาเป็นปัจจัยให้ทำกรรมในปัจจุบัน

ดังนั้น นวนิยายเรื่อง เงา ที่มีโครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ และทัศนคติของผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นถึงกฎแห่งกรรมในจริยธรรมของพุทธศาสนาเถรวาทผ่านหลักธรรมที่สำคัญ คือ ศีล 5 กุศลกรรมบถ 10 และมรรคมีองค์ 8 ว่าทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว คนดีเมื่อตายย่อมมีสุคติเป็นที่ไป ส่วนคนชั่วเมื่อตายแล้วย่อมมีทุคติเป็นที่ไป คนที่ยังไม่ศรัทธาในความดี ความชั่วก็สามารถสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักกรรมให้กับตนเองได้ มีตัวละครอยู่สามประเภท คือ คนดี คนชั่ว และคนที่ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าดีหรือชั่วที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างขึ้นมาผ่านการแสดงพฤติกรรมของอิศรา ซาลินี เจริญขวัญ เป็นต้น ตัวละครในลักษณะดังกล่าวเหล่านี้หาพบได้ทั่วไปในชีวิตจริงของคนในสังคม จึงนับว่าผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครขึ้นมาอย่างเหมาะสมเข้ากับชื่อเรื่องของนวนิยาย คือ เงา ซึ่งหมายถึงหลักกรรมในทางพุทธศาสนา

สำหรับการอภิปรายผลมี ดังนี้

1. เงา คือ สิ่งที่ต้องอยู่กับมนุษย์ตลอดเวลา หากมีแสงสว่างอยู่ที่ใด มีคนก็ต้องมีเงาอยู่ที่นั่น เช่นเดียวกัน มนุษย์ย่อมคู่กับการกระทำ ความดี ความชั่วจากการกระทำเป็นสิ่งที่มาคู่กับมนุษย์ เงาอยู่ใกล้ตัวเราจนเราแทบจะมองไม่เห็น ความ

ดีและความซื่อสัตย์ซึ่งกันและกันอยู่ใกล้ชิดกับตัวเรา จนเราแทบจะไม่เคยเอาใจใส่กับการกระทำของเรา และปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามอำเภอใจ กว่าที่จะรู้ถึงความดีกับความชั่วมาจากตัวเราก็คือเมื่อมีผู้ตรัสรู้ คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสั่งสอนเราในเรื่องนี้ว่า ให้เราตระหนักในความดีและความชั่วที่มาจากการกระทำของเรา ผู้ประพันธ์โรสลาเรนได้เปรียบเทียบกรรมหรือการกระทำดีและชั่วของเราว่าเหมือนเงาที่คอยติดตามตัวเราได้อย่างเหมาะสมจะอย่างยิ่ง

2. กฎแห่งกรรม ที่แสดงผลของความดีและความชั่วจากการกระทำของมนุษย์ เหมาะที่จะนำมาตีแผ่ผ่านนวนิยาย ในนวนิยายเรื่อง เงา โรสลาเรนผู้ประพันธ์ได้ตีแผ่พฤติกรรมฝ่ายอกุศลผ่านตัวละครชื่อว่า ซาลินีได้อย่างชัดเจนว่า บาปกรรมที่เกิดขึ้นกับซาลินีเป็นผลของการทำอกุศลกรรมอย่างไรบ้าง แต่วิบากกรรมที่ทำให้ตัวละครฝ่ายดี คือเจริญขวัญเป็นคนซื่อ และอายุสั้นนั้นโรสลาเรนขาดรายละเอียดผ่านบทสนทนาในเรื่องของอินโดย 4 ไป จึงทำให้การถ่ายทอดกฎแห่งกรรมผ่านนวนิยายเรื่อง เงา ไม่ครบถ้วนเท่าที่ควร

3. จุดอ่อนของการถ่ายทอดกฎแห่งกรรมผ่านนวนิยายก็คือ นวนิยายต้องเดินไปตามโครงเรื่องที่วางเอาไว้ล่วงหน้าแล้วว่าจะให้จบอย่างไร ระยะเวลาทำการกรรมและการรับผลกรรมจึงเป็นช่วงหนึ่งในชีวิตของคนเท่านั้น ส่วนหลักกรรมในรูปของสังสารวัฏตราบไต่ที่คนเรายังมีกิเลสและทำการกรรมต่อ การรับผลของกรรมก็จะมีต่อไปหลายภพชาติ แม้คนที่ทำดีหรือชั่วในปัจจุบันก็อาจเป็นคนชั่วหรือคนดีกลับกันได้ ขึ้นอยู่กับเจตนาทำการกรรมที่เป็นปัจจุบันในขณะนั้นด้วย ประวัติของพระอริยบุคคลในพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงคนชั่วกลายเป็นคนดีด้วย อย่างเช่น พระองคุลิมาล เป็นต้น ฉะนั้น คนชั่วในนวนิยายเรื่อง เงา อย่างซาลินีในชีวิตจริงก็ยังมีโอกาสกลับเป็นคนดีได้ หากได้กลั่นแอมิตรคอยให้คำแนะนำ ฉะนั้น หลักกรรมไม่ใช่หลักที่กล่าวว่าโชคชะตาหรือชีวิตของคนเรานั้นถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอนแล้วชนิดเปลี่ยนแปลงไม่ได้อีก

4. หลักกรรมแม้จะเป็นกฎที่ยุติธรรม และเด็ดขาดในตัวเอง ผลกรรมของคนใดก็ย่อมเป็นของคนๆ นั้น ไม่สามารถถ่ายโอนให้ใครได้ แตกต่างกับโทษทางโลกที่รับโทษแทนกันได้ ถึงกระนั้น ผลกรรมก็ยังสามารถแก้ได้ด้วยกรรมโดยเจ้าของกรรมเอง ด้วยการทำความดีที่ยิ่งกว่าจนผลกรรมนั้นให้ผลไม่ได้ หรือกลายเป็นอโหสิกรรม

ในที่สุด หลักกรรมจึงเป็นหลักมนุษยนิยมที่เชื่อมั่นในตัวมนุษย์ว่ามนุษย์เองเป็นเจ้าของโชคชะตาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ว่า ตนเป็นที่พึ่งของตน ใครอื่นเล่าจะเป็นที่พึ่งได้

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

หลักกรรมเป็นพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ การศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในชีวิตจริงด้วยหลักจริยธรรมอาจมีข้อจำกัด เพราะขัดกับหลักเสรีภาพส่วนบุคคล แต่สามารถทำได้กับนวนิยาย เพราะไม่มีข้อจำกัดดังกล่าว และตัวละครก็คือพฤติกรรมของบุคคลในชีวิตจริง ฉะนั้น การวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายเชิงจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท ไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะนวนิยายอิงธรรมะ แต่ควรนำนวนิยายแนวอื่น เช่น แนวอาชญากรรม แนวรักโรแมนติก และแนวสังคมการเมือง เป็นต้น มาวิเคราะห์ด้วย ก็จะถือว่าเป็นการเปิดพื้นที่การศึกษาจริยธรรมผ่านบทบาทของตัวละครที่เป็นภาพจำลองชีวิตได้กว้างขวางออกไป แต่การศึกษาแบบนี้ผู้ศึกษาต้องมีความรู้ครอบคลุมทั้ง 2 ด้าน คือ ความรู้ทางพุทธศาสนา และนวนิยาย

รายการอ้างอิง

- กนกวรรณ คงทนขุนทดพร. (2554). *แนวคิดพุทธศาสนาในนวนิยายของแก้วแก้ว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สาขาวิชาภาษาไทย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ). (2544). *หนทางอันประเสริฐสำหรับชีวิต*. สุราษฎร์ธานี: ธรรมทานมูลนิธิ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2545). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต).
- พระราชวรมูณี (ประยูร ปยุตฺโต). (2529). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ภาวินี ตริเตชี. (2554). *กลวิธีการนำเสนอพุทธธรรมในนวนิยายอิงธรรมะของสุชีพ ปุญญานุภาพ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาภาษาไทย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 4, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 22, 25 และ 35*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2521). *วิสุทธิมรรค แปล ภาค 3 ตอนจบ*. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- โยธิน มาหา. (2547). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมของอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, สาขาจริยศาสตร์ศึกษา.
- โรสลาเรน. (2551). *เงา*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม.
- วศิน อินทสระ. (2544). *พุทธจริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เมตตาพร.
- สุนทร ณ รัชสี. (2541). *พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- แสงเดือน สุขประเสริฐ. (2556). *บทบาทตัวละครสตรีที่สื่อหลักธรรมเรื่องจิตในนวนิยาย เรื่องมานของทมยันตี [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]*. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 15(1), 126-134.
- โอมาร์ คัยยัม. (2512). *รู้ไบยาด*. (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, ผู้แปล). พระนคร: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.

Received: May 21, 2019

Revised: May 13, 2020

Accepted: May 19, 2020

การสอนวรรณกรรมแนวนิเวศ: การเล่าเรื่องใหม่ผ่านมุมมองของสัตว์*

วศินรัฏฐ์ นวลศิริ**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาการตีความของผู้เรียนที่มีต่อภาพสะท้อนของสัตว์ในเรื่องสั้น "The Great Whale's Mistake" (1974) ของ Russell Baker และการเล่าเรื่องใหม่ของผู้เรียนจากมุมมองบริบทสังคมไทย งานวิจัยใช้กรอบแนวคิดเรื่อง "posthumanism" (Buell, 2011) ที่ตั้งคำถามกับความมีอภิสิทธิ์และคุณค่าของมนุษย์ที่เหนือกว่าสิ่งมีชีวิตอื่นๆ posthumanism เสนอความคิดว่า มุมมองที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางคือรากฐานของการใช้ประโยชน์และการทำลายสัตว์สิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนวรรณกรรมประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ในชั้นเรียนโดยมอบหมายให้นักเรียนอ่านเรื่องสั้นของ Baker และสร้างสรรค์เรื่องขึ้นมาใหม่ งานวิจัยอิงแนวคิดหลักเรื่องภาพแทนของสัตว์ที่เสนอผ่านมุมมองของมนุษย์ (anthropomorphism) (Buell, 2005) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิดนี้หมายถึง การใช้ความรู้สึกและลักษณะของมนุษย์เพื่ออธิบายสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ บทความวิจัยศึกษาว่าผู้เรียนเล่าเรื่องสัตว์และสะท้อนความวิตกกังวลของสัตว์ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมที่ปนเปื้อนอย่างไร บทความนี้เป็นบทความวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ได้มาจากการสังเกตการณ์และการแสดงความคิดเห็นของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษที่มีต่อเรื่องสั้นและกิจกรรมละครในค่ายภาษาอังกฤษ จัดโดยภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีการศึกษา 2561 บทความวิจัย

* บทความวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

** อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ติดต่อได้ที่: wasinratnu@nu.ac.th

เสนอความคิดว่า การใช้เรื่องสั้นและการเล่าเรื่องใหม่ผ่านกิจกรรมละครทำให้ผู้เรียนได้ปรับเปลี่ยนมุมมองจากที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางสู่สิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลางโดยตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตสัตว์ การเรียนเรื่องสั้นและการเล่าเรื่องใหม่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงภัยอันตรายที่สัตว์เผชิญจากวิกฤตสภาวะแวดล้อมและผู้เรียนเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาโดยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จริยศาสตร์และการตระหนักถึงคุณค่าของสัตว์ ผู้เรียนยังได้พัฒนาแนวคิดสหวัฒนธรรมโดยเชื่อมโยงปัญหาสิ่งแวดล้อมในเรื่องสั้นเข้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมไทยของผู้เรียน

คำสำคัญ: การวิจารณ์นวนิเวศ; ภาพแทนของสัตว์; การเล่าเรื่องใหม่; กิจกรรมละครภาษาอังกฤษ; การสอนวรรณกรรมสิ่งแวดล้อม

Teaching Ecocriticism: Retelling Stories through the Eyes of Animals^{*}

Wasinrat Nualsiri^{**}

Abstract

This research article examines students' responses to the representation of animals in "The Great Whale's Mistake" (1974) by Russell Baker as well as the ways students retell the story from their own socio-cultural perspectives. The study employs the framework of "posthumanism" (Buell, 2011), which questions the privileging of the human species above others. Posthumanism argues that a human-centred worldview is the root cause of animal and nature exploitation. I apply this framework to my teaching approach by asking students to read and recreate Baker's story. More specifically, the study applies the concept of "anthropomorphism" (Buell, 2005) as a theoretical perspective for data analysis. Anthropomorphism is the attribution of human emotions and traits to non-human beings. The article explores how students represent and voice animal concerns in polluted environments. A qualitative approach is used to interpret observation and reflections obtained from undergraduate English major students' drama activities during an English learning camp held by the Department of English, Faculty of Humanities, Naresuan University, in

^{*} This research article is funded by the Faculty of Humanities, Naresuan University.

^{**} Lecturer, Department of English, Faculty of Humanities, Naresuan University
e-mail: wasinratnu@nu.ac.th

the academic year 2018. This article argues that students' engagement with Baker's story allows them to shift from an anthropocentric to an ecocentric viewpoint by recognising the value of animal life. Through the process of reading and retelling the story, students become aware of the threats that animals face and suggest ways to solve different problems of conservation, ethics and values. They also develop their intercultural learning skills by linking environmental issues in the story to Thai context in which they live in.

Keywords: ecocriticism; anthropomorphism; retelling stories; English drama activities; ecopedagogy

1. บทนำ

บทความนี้มีที่มาจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรง และบทบาทของวรรณกรรมที่สามารถมีส่วนช่วยพัฒนาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชน ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนได้สอดแทรกหัวข้อสิ่งแวดล้อมไปในชั้นเรียนวรรณกรรมภาษาอังกฤษที่ได้รับมอบหมาย เพื่อเปิดประเด็นให้นิสิตได้เล็งเห็นถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น บทความนี้มีจุดเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ของนิสิตถึงผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีต่อสัตว์และถิ่นที่อยู่ของสัตว์ชนิดต่างๆ บทความวิจัยมุ่งศึกษาการเล่าเรื่องใหม่ของผู้เรียนผ่านมุมมองที่สิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง โดยวิเคราะห์แนวการตีความวรรณกรรมและการสร้างสรรค์งานละครของผู้เรียน ผู้วิจัยเลือกใช้เรื่องสั้นภาษาอังกฤษ "The Great Whale's Mistake" (1974) ของนักเขียนอเมริกัน Russell Baker ในชั้นเรียนวรรณกรรมร้อยแก้วภาษาอังกฤษระดับปริญญาตรี เพื่อเสนอเป็นกรณีศึกษาการเรียนวรรณกรรมในแง่มุมมองสิ่งแวดล้อม คำถามหลักของบทความวิจัยนี้คือ การเรียนวรรณกรรมภาษาอังกฤษมีกระบวนการอย่างไรในการกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมพร้อมแนวทางแก้ไข

นักวิชาการชี้ให้เห็นว่า รากฐานของปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาในเชิงจริยศาสตร์ที่ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์จากที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางไปสู่สิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง ดังที่ Worster (1993, p. 27) อธิบายว่า โลกทัศน์ที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางมีส่วนในการกำหนดความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยสร้างความชอบธรรมให้กับมนุษย์ในการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ Worster ชี้ให้เห็นความจำเป็นของจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อมที่เน้นการตระหนักถึงคุณค่าของทุกสิ่งมีชีวิตอย่างเท่าเทียม Kerridge (2006, p. 537) ขยายความแนวคิดที่ว่าด้วยมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (anthropocentrism) ว่าหมายถึง มุมมองและกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับความสนใจและผลประโยชน์ที่เกิดกับมนุษย์เป็นที่ตั้ง ธรรมชาติคือทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ แนวคิดนี้ตรงข้ามกับแนวคิดที่สิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง (ecocentrism) ซึ่งหมายถึง ความพยายามในการให้ความสำคัญกับสิ่งต่างๆ ในระบบนิเวศว่ามีคุณค่าเท่าเทียมและความสนใจของมนุษย์ไม่ได้เป็นตัวกำหนดความเป็น

ไปของสรรพสิ่งในระบบนิเวศ แนวคิดที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางและสิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลางเป็นพื้นฐานของบทความวิจัยชิ้นนี้ บทความมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอให้เห็นความเป็นไปได้ของกระบวนการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์จากที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางไปสู่สิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยต้องการเสนอว่า การที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาในเชิงจริยศาสตร์ ก็ไม่จำเป็นที่การเรียนรู้จะต้องมุ่งเน้นที่การส่งมอบบรมให้ผู้เรียนพัฒนาข้อคุณธรรมจริยธรรมแบบท่องจำ หากแต่ควรเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีอิสระในการพัฒนาข้อคิดเชิงจริยศาสตร์ได้ด้วยตนเอง ดังเช่นที่ Buell et al. (2011, p. 431) ที่ให้เห็นสาระสำคัญของแนวคิดหลังมนุษยนิยม (posthumanism) ว่าเป็น ความพยายามในการตั้งคำถามกับระบบวิธีคิดและโลกทัศน์ที่ให้อภิสิทธิ์กับมนุษย์เหนือกว่าสิ่งมีชีวิตต่างๆ แนวคิดหลังมนุษยนิยมนำไปสู่การเผยให้เห็นถึงการเบียดเบียนโลกธรรมชาติและความเพิกเฉยของมนุษย์ต่อผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม กล่าวอีกนัยหนึ่ง แนวคิดหลังมนุษยนิยมเป็นการศึกษาที่มุ่งลดทอนความสำคัญของลัทธิอรรถประโยชน์ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงสิ่งมีชีวิตต่างๆ แนวคิดนี้มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ความตระหนักถึงคุณค่าของทุกสรรพชีวิตอย่างเท่าเทียม และลดการทำลายสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยขอเปิดประเด็นการศึกษาว่าด้วยแนวคิดของนักวิชาการที่ได้ยกมาข้างต้น เป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ประสพการณ์ด้านการสอนวรรณกรรมของผู้วิจัยทำให้ทราบว่า การเรียนการสอนมักได้รับข้อวิพากษ์ถึงแนวทางที่มุ่งเน้นแต่การอ่านและการวิเคราะห์ในชั้นเรียน แต่ไม่มีการนำแนวคิดไปสู่การปฏิบัติอย่างเพียงพอ บทความนี้จึงศึกษาการใช้วรรณกรรมที่ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมละครในโครงการบริการวิชาการค่ายภาษาอังกฤษที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ของสัตว์ชนิดต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้หันกลับมาพิจารณาถึงวิถีชีวิตของตนเองว่าส่งผลกระทบต่อสัตว์และสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือไม่ มากน้อยขนาดไหน และมีแนวทางใดที่จะลดการสร้างผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า การเรียนรู้วรรณกรรมภาษาอังกฤษที่ควบคู่ไปกับการตระหนักถึงสิ่งมีชีวิต

ต่าง ๆ รวมทั้งแนวทางปฏิบัติเพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อม นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษแล้ว ยังช่วยพัฒนารากฐานความคิดที่สำคัญให้ผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ในระยะยาว

บทความวิจัยมีแนวคิดหลักที่ต้องการนำเสนอคือ การเล่าเรื่องใหม่โดยใช้จินตนาการประกอบกับข้อเท็จจริงผ่านมุมมองของสัตว์ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เป็นภัยคุกคาม สามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามกับโลกทัศน์ที่มนุษย์เป็นศูนย์กลาง และตระหนักถึงความยากลำบากของสัตว์สิ่งมีชีวิตในการดำรงอยู่ เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้เรียนให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคต ในส่วนถัดไปของบทความ ผู้วิจัยสำรวจแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพแทนของสัตว์ เพื่อศึกษามุมมองของนักเขียนและนักวิจารณ์ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสัตว์ไว้ จากนั้นจึงทบทวนลักษณะของบทเรียนและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในชั้นเรียน ในส่วนถัดไปเสนอการเก็บข้อมูลวิจัยจากกิจกรรมละครภาษาอังกฤษ ตามด้วยการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมองและส่วนสรุปตามลำดับ

2. ภาพแทนของสัตว์

บทความนี้ใช้กรอบแนวคิดหลักของการวิจารณ์แนวนิเวศเรื่อง ภาพแทนของสัตว์ที่เสนอผ่านมุมมองของมนุษย์ หรือ anthropomorphism เพื่อศึกษาลักษณะการตีความวรรณกรรมและการเล่าเรื่องใหม่ของนิสิตผ่านมุมมองของสัตว์ Buell (2005, p. 134) อธิบายความหมาย anthropomorphism ว่าเป็น การใช้ความรู้สึกหรือคุณลักษณะของมนุษย์เพื่ออธิบายสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์หรือปรากฏการณ์ในธรรมชาติ Matthewman (2011, p. 64) ซึ่งให้เห็นคุณลักษณะที่ย้อนแย้งกันของแนวคิดนี้ว่า มนุษย์เสนอภาพแทนของสัตว์ในขณะที่ก็ไม่ทราบแน่ชัดว่าสัตว์คิดหรือรู้สึกอย่างไรกันแน่ ดังนั้น ภาพแทนของสัตว์จึงมีความซับซ้อนและหลากหลาย เช่น นักชีววิทยาศึกษาและเสนอภาพสัตว์จากการเฝ้าสังเกตการณ์พฤติกรรมและถิ่นที่อยู่ที่สมจริง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าต้องอาศัยการตีความพฤติกรรมของสัตว์ การเสนอภาพสัตว์โดยปราศจากความรู้สึกและจินตนาการกลับสร้างระยะห่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ เป็นต้น

จากคำอธิบายของ Buell และ Matthewman ทำให้ทราบว่า ภาพแทนของสัตว์ประกอบไปด้วยมิติที่สลับซับซ้อนขึ้นอยู่กับการตีความของมนุษย์ไม่มากนัก

ภาพแทนของสัตว์สะท้อนคุณลักษณะของสัตว์ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป Matthewman (2011, p. 64-65) เสนอการจัดจำแนกภาพแทนของสัตว์ประกอบไปด้วย 7 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1) theriomorphic representation คือ ภาพแทนของมนุษย์ที่มีคุณลักษณะแบบสัตว์ เช่น ตัวละครครึ่งมนุษย์ครึ่งสัตว์ใน *The Island of Dr. Moreau* (1896) ของ H. G. Wells 2) theriomorphic fantasy คือ ภาพแทนของสัตว์ที่พูดได้ สัตว์มีพฤติกรรมแบบมนุษย์ และอาศัยอยู่ในสังคมเช่นเดียวกับมนุษย์ เช่น ม้าใน *Gulliver's Travels* (1726) ของ Jonathan Swift 3) anthropomorphic fantasy คือ ภาพแทนของสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กับแบบมนุษย์ อาศัยอยู่ในถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติของสัตว์ สัตว์อาจพูดกับมนุษย์ได้หรือไม่ได้ เช่น สัตว์ในนิทานอีสป และใน *Animal Farm* (1945) ของ George Orwell 4) metamorphic fantasy คือ ภาพแทนของมนุษย์ที่กลายร่างเป็นสัตว์ หรือสัตว์กลายร่างเป็นมนุษย์ และคงลักษณะทางธรรมชาติไว้ เช่น ลาใน *A Midsummer Night's Dream* (1595) ของ William Shakespeare 5) naturalistic recreation คือ ภาพแทนของสัตว์ที่อยู่ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมที่สมจริง สัตว์เสนอความวิตกกังวลจากมุมมองของตนเอง เช่น สัตว์น้ำใน *The Iron Woman* (1993) ของ Ted Hughes 6) naturalistic description คือ ภาพแทนของสัตว์ในโลกแห่งความเป็นจริง สัตว์พูดไม่ได้ เช่น สัตว์ในสารคดี 7) scientific/ objective description คือ ภาพแทนของสัตว์ที่มาจากการสังเกตการณ์ ผู้บรรยายไม่ได้ใส่อารมณ์ ความรู้สึกให้กับสัตว์ และสัตว์ไม่มีพฤติกรรมเหมือนมนุษย์ เช่น สัตว์ในหนังสือเรียนชีววิทยา จากการทบทวนประเภทภาพแทนของสัตว์ จะเห็นได้ว่าสัตว์ที่พบในวรรณกรรมและในหนังสือเรียนมีความหลากหลาย สัตว์ชนิดต่าง ๆ น่าจะเป็นที่คุ้นเคยกับผู้อ่านพอสมควร

แต่เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยซึ่งเป็นที่มาของบทความนี้คือ เพื่อพัฒนาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้กับผู้เรียน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ประเภทที่ 5 คือ naturalistic recreation ตามที่ Matthewman (2011, p. 64) ได้เสนอไว้ว่าเป็น ภาพแทนของสัตว์ที่สะท้อนความวิตกกังวลของตัวสัตว์ท่ามกลางสภาวะการณ์มลพิษใน

ปัจจุบัน ดังเช่นที่ใน *The Iron Woman* (1993) ของ Ted Hughes เสนอภาพสัตว์น้ำปนเป็นอนสารพิษ แนวคิด *naturalistic recreation* เน้นการเสนอภาพสัตว์ในสภาวะแวดล้อมที่สมจริง เป็นการนำเสนอฉาก เวลาและสถานที่ในเหตุการณ์ร่วมสมัยที่กำลังเป็นภัยคุกคามต่อสัตว์ การเล่าเรื่องผ่านมุมมองและความรู้สึกนึกคิดของสัตว์ชนิดต่างๆ มีลักษณะเป็นกระบอกเสียงให้กับสัตว์ ผู้วิจัยนำแนวคิดเรื่องภาพแทนของสัตว์ที่เสนอมาในส่วนนี้ของบทความ โดยเฉพาะ *naturalistic recreation* เป็นแนวทางในการศึกษาการตีความวรรณกรรมและการเล่าเรื่องใหม่ของนิสิตโดยเสนอผ่านมุมมองของสัตว์ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อถิ่นที่อยู่ของสัตว์และความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์จากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์

ประเด็นหลักของการวิจารณ์แนวนิเวศคือ การวิพากษ์ภาพแทนของสัตว์ในแนวคิดกระแสหลัก ในวรรณกรรมและในสื่อ โดยเผยให้เห็นอิทธิพลของการเสนอภาพสัตว์ที่มีต่อคุณค่า ทศนคติและความเชื่อที่มีต่อสัตว์ เช่น Matthewman (2011, p. 62) ซึ่งให้เห็นอิทธิพลจากแนวคิดของ Descartes นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 17 ผู้เสนอมุมมองว่าสัตว์คือเครื่องจักรกลขับเคลื่อนด้วยสัญชาตญาณ แนวคิดนี้เป็นพื้นฐานในการให้คุณค่ากับมนุษย์ที่สูงส่งกว่าสัตว์ และสร้างความชอบธรรมในการรับประทานเนื้อสัตว์ Buell et al. (2011, pp. 430-431) อธิบายความย้อนแย้งของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ไว้ว่า มนุษย์มีความใกล้ชิดกับสัตว์ตามทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต แต่กลับนำเสนอภาพสัตว์ด้วยคุณลักษณะที่ต่างกันออกไปอย่างสิ้นเชิง ภาพแทนของสัตว์มีลักษณะทางสายพันธุ์ที่แสดงถึงความเป็นอื่น สัตว์ป่ามีความน่ากลัวต่างจากสัตว์เลี้ยงที่เชื่อง แต่ทว่ามนุษย์ก็อยู่ในสถานะที่สูงกว่าทั้งสัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยง Buell et al. (2011, p. 431) ยังชี้ให้เห็นว่า ภาพแทนของสัตว์มักสะท้อนความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้ามที่ไม่เท่าเทียมระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชาย/หญิง ชาวยุโรปยุคล่าอาณานิคม/ชนพื้นเมือง คนผิวขาว/ผิวสี โดยกลุ่มหลังมีคุณลักษณะที่ด้อยกว่ากลุ่มแรกและเชื่อมโยงกับสัตว์

ภาพแทนของสัตว์ในวรรณกรรมและในสื่อมักเสนอจากมุมมองที่มนุษย์เป็นศูนย์กลาง นั่นคือ สัตว์เป็นแหล่งให้ความบันเทิง เป็นเพื่อนกับมนุษย์ในการใช้

แรงงาน เป็นยารักษาโรค และเป็นแหล่งอาหาร เป็นต้น (Matthewman, 2011, p. 63) Garrard (2012, pp. 153-154) วิพากษ์การนำเสนอสัตว์ในภาพยนตร์และสารคดีที่ส่งอิทธิพลต่อความรู้สึกและทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อสัตว์ชนิดต่างๆ เช่น ฉลามในภาพยนตร์ฮอลลีวูด *Jaws* ซึ่งเป็นที่นิยมในทศวรรษที่ 80 สร้างความรู้สึกหวาดกลัวสัตว์ทะเล ภาพยนตร์เสนอประสิทธิภาพของเทคโนโลยีในการปราบฉลาม และความสำเร็จในการเอาชนะโลกใต้มหาสมุทร Welling and Kapel (2012, p. 111) วิเคราะห์การเสนอสัตว์ป่าในสารคดี *Grizzly Man* (2005) ว่าหลายฉากที่แสดงการเผชิญหน้ากันระหว่างคนกับหมี แสดงให้เห็นคุณลักษณะของหมีว่าเป็นฆาตกรที่น่ากลัว Welling and Kapel ชี้ให้เห็นว่า โดยทั่วไปเรามักเข้าใจว่าสารคดีเสนอภาพสัตว์แบบสมจริง แต่การเสนอว่าสัตว์เป็นฆาตกรก็อาจจะไม่เป็นธรรมต่อสัตว์นัก ผู้วิจัยยกตัวอย่างการวิเคราะห์ในส่วนนี้เพื่อเสนอให้เห็นอิทธิพลจากภาพแทนของสัตว์ที่มีผลต่อการรับรู้ การให้คุณค่า และทัศนคติที่มีต่อสัตว์ ความเข้าใจต่อสัตว์ในรูปแบบต่างๆ เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์และการปฏิบัติของมนุษย์ต่อสัตว์ การทบทวนแนวคิดในส่วนนี้เป็นแนวทางสำหรับผู้วิจัยในการวิเคราะห์วรรณกรรมสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน และวิเคราะห์การเล่าเรื่องใหม่ของนักเรียนที่ปรับจากมุมมองที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางไปสู่สิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง

3. บทเรียนเกี่ยวกับสัตว์

ในขณะที่กรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยทบทวนก่อนหน้าเสนอการวิจารณ์แนวนิเวศส่วนนี้แสดงความสำคัญและตัวอย่างบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ในชั้นเรียน Welling and Kapel (2012, p. 105) อธิบายแนวคิดเรื่อง *posthumanities* ว่าเป็นการศึกษาแนวสหสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์ที่ผนวกเอาหัวข้อสัตว์และสิ่งแวดล้อมเข้าไว้ด้วย บทเรียนและกิจกรรมที่สร้างความตระหนักถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อสัตว์และถิ่นที่อยู่ของสัตว์มีความจำเป็น เนื่องจากสภาวะการณัปัญหาสิ่งแวดล้อมที่วิกฤต Welling and Kapel (2012, p.107) ศึกษาการใช้วรรณกรรมที่เสนอเรื่องสัตว์ในชั้นเรียน เช่น *The Old Man and the Sea* (1952) ของ Ernest Hemingway และ *Wild*

Echoes (1990) ของ Charles Bergman เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนตั้งคำถามกับความสัมพันธ์ที่เป็นลำดับชั้นของมนุษย์กับสัตว์ แนวการสอนมุ่งให้ผู้เรียนวิเคราะห์กระบวนการประกอบสร้างคุณลักษณะของสัตว์ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักว่าการรับรู้เกี่ยวกับสัตว์เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นมากกว่าจะเป็นความจริงตามธรรมชาติ

การใช้วรรณกรรมในชั้นเรียนของ Welling and Kapel (2012, p. 106) มีการนำเสนอประสบการณ์ของผู้เรียนเข้ามาศึกษาด้วย ภายหลังจากการวิเคราะห์วรรณกรรม ผู้เรียนได้ศึกษาธรรมชาติของสัตว์ด้วยตนเองและมีบทเรียนให้ตีความความคิดของสัตว์ ตัวอย่างหัวข้อที่ผู้เรียนได้รับมอบหมายให้ทดลองโดยมีการจดบันทึกเพื่อวิเคราะห์ เช่น การทดลองรับประทานมังสวรีติ การไปชมประกวดสุนัข การไปปิ่นเขา และการไปสวนสัตว์ เป็นต้น Welling and Kapel (2012) พบว่าประสบการณ์ที่ผู้เรียนบันทึกน่าสนใจ โดยเฉพาะในแง่ที่ผู้เรียนแสดงให้เห็นว่าสัตว์มีพฤติกรรมที่จ้องมองมนุษย์และใช้ความคิด ผู้เรียนมีการพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ โดยแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์แตกต่างออกไปขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและพื้นที่เฉพาะ อย่างไรก็ดี Welling and Kapel (2012, p. 113) สรุปให้เห็นความท้าทายของการศึกษานี้ว่าคือ ประเด็นการวัดและการประเมินผลด้านการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของผู้เรียนที่มีต่อสัตว์ทำให้เกิดความแม่นยำได้ยาก อีกทั้ง ผลลัพธ์ที่ผู้เรียนได้จากการเรียนรู้จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นต่อสัตว์ได้จริงหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น

นักวิชาการเน้นย้ำให้เห็นว่าบทเรียนเกี่ยวกับสัตว์มีความสำคัญ เนื่องจากมีส่วนสร้างการรับรู้ของเยาวชนที่มีต่อสัตว์ Matthewman (2011, p. 63) อธิบายว่าเรื่องเกี่ยวกับสัตว์เป็นหัวข้อที่เยาวชนคุ้นเคย เช่น สัตว์ในภาพยนตร์การ์ตูน Disney และในเทพนิยายเสนอภาพสัตว์ที่มีกสร้างความสุขสนุกสนาน แต่ทว่าเสนอจากมุมมองที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางซึ่งส่งผลต่อการรับรู้เรื่องสัตว์แบบเหมารวมและทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อสัตว์ บทเรียนเรื่องสัตว์ที่หลากหลายจึงมีความจำเป็นเพื่อให้เยาวชนได้พิจารณามุมมองต่อสัตว์อย่างไม่ตายตัวและลดอคติจากภาพเหมารวม Matthewman (2011, p. 25) ยังเสนอแนะให้เห็นคุณค่าและประโยชน์จากการใช้วรรณกรรมใน

ชั้นเรียน เช่น ข้อคิดจากนวนิยาย *To Kill a Mockingbird* (1960) ของ Harper Lee แสดงการเปรียบเทียบตัวละครผู้บริสุทธิ์กับนก การเปรียบเทียบคนที่ถูกกระทำกับสัตว์ที่ไม่มีอันตราย สร้างความรู้สึกสงสารและเห็นอกเห็นใจทั้งต่อคนและสัตว์ที่ตกเป็นเหยื่อความโหดร้ายของมนุษย์ ตัวอย่างกิจกรรมหัวข้อสัตว์ Matthewman (2011, p. 65) ให้นักเรียนมัธยมเล่านิทานชีวิตสัตว์ให้นักเรียนประถมฟัง โดยให้ผู้ฟังวาดภาพสัตว์ตามเรื่องเล่า กิจกรรมนี้เน้นให้เยาวชนฝึกทักษะการเล่าเรื่องให้เกิดความรักสัตว์และความสนุกสนาน

แนวทางของบทเรียนและรูปแบบกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ข้างต้นเป็นประโยชน์กับโครงการวิจัย ในด้านความสำคัญของวรรณกรรมและกิจกรรมหัวข้อสัตว์ ผู้วิจัยปรับใช้การศึกษาของ Welling and Kapel (2012) ด้านการวิเคราะห์วรรณกรรมที่แสดงให้เห็นคุณลักษณะของสัตว์จากมุมมองที่ผู้เรียนอาจไม่คุ้นเคย นั่นคือจากมุมมองสิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง อีกทั้งยังอิงแนวการผสมผสานการวิเคราะห์วรรณกรรมกับการค้นคว้าเพิ่มเติมจากประสบการณ์ของผู้เรียนนอกห้องเรียน ในส่วนของบทเรียนและกิจกรรมที่ Matthewman (2011) แนะนำ ผู้วิจัยมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับระดับและกลุ่มผู้เรียนที่สอนโดยนำไปใช้ในการมอบหมายกิจกรรมละครของนิสิตระดับปริญญาตรีในค่ายภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยให้นิสิตออกแบบการมีส่วนร่วมของนักเรียนประถมซึ่งเป็นกลุ่มผู้ชมด้วยตนเอง และมีการศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่นิสิตพยายามปรับเปลี่ยนมุมมองจากที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางไปสู่สิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง การเรียนการสอนวรรณกรรมร่วมกับการทำกิจกรรมมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการเปิดพื้นที่ให้กับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ได้เล่าเรื่องของตน

นอกจากนี้ เนื่องจากเรื่องสัตว์ที่ผู้วิจัยใช้สอนเป็นภาษาอังกฤษ งานวิจัยจึงมีการประยุกต์ใช้แนวคิดด้านการเรียนรู้สหวัฒนธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์การเรียนรู้อารมณ์วรรณกรรมต่างประเทศของนิสิต Kramsch (2011, p. 354) อธิบายความหมายของ มิติสหวัฒนธรรม (intercultural dimensions) ในการเรียนการสอนวรรณกรรมต่างประเทศไว้ว่าหมายถึง การผสมผสานในเชิงคุณค่าและความหมายของวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมกับสังคมวัฒนธรรมของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้สหวัฒนธรรมเกิดจากการเชื่อมโยงวรรณกรรมต่างประเทศโดยมีการเลือกและ

ปรับให้เข้ากับบริบทของผู้เรียน ผู้วิจัยยังแนวคิดด้านการเรียนรู้สหวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์การเรียนรู้วรรณกรรมภาษาอังกฤษของนิสิตและการเล่าเรื่องใหม่ผ่านมุมมองของสัตว์ ผู้วิจัยศึกษาว่าผู้เรียนมีกระบวนการสร้างความหมายโดยผสมผสานคุณค่าในมิติเชิงสหวัฒนธรรมของวรรณกรรมภาษาอังกฤษให้เข้ากับสังคมไทยได้อย่างไรในแง่มุมมองสิ่งแวดล้อม ในส่วนของรายละเอียดที่ผู้วิจัยนำไปปรับใช้จะอยู่ในส่วนต่อไปของบทความ

4. การเก็บข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการเรียนรู้วรรณกรรมและการทำกิจกรรมละครของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ในรายวิชา วรรณกรรมร้อยแก้วอังกฤษเบื้องต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนใช้เรื่องสั้น “The Great Whale’s Mistake” เป็นบทเรียนเพื่อให้ให้นิสิตได้ศึกษาการเล่าเรื่องจากมุมมองของวาฬที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ เช่น นักท่องเที่ยวที่ทิ้งขยะตามชายหาด รถยนต์ที่สร้างมลภาวะเป็นพิษ และโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยของเสียลงสู่ทะเล เป็นต้น หลังจากอภิปรายเรื่องสั้นในชั้นเรียน ผู้วิจัยมอบหมายให้นิสิตซึ่งมี 3 กลุ่มเรียนกลุ่มละประมาณ 30 คน เล่าเรื่องใหม่โดยใช้มุมมองของสัตว์ชนิดอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเขียนเป็นบทละครและนำไปแสดงเพื่อสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมกลุ่มเรียนละ 1 เรื่อง รวม 3 เรื่อง ในค่ายภาษาอังกฤษ ประจำปีการศึกษา 2561 ณ โรงเรียนบ้านคลองหนองเหล็ก อำเภอเมืองพิษณุโลก วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2562 จัดโดยภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

หลังจากนิสิตอ่านและวิเคราะห์เรื่องสั้น “The Great Whale’s Mistake” ในชั้นเรียน ผู้วิจัยมอบหมายใบบางให้แก่แต่ละกลุ่มจัดเตรียมกิจกรรมละครล่วงหน้า 2 สัปดาห์ ใบบางมีรายละเอียดดังนี้ นิสิตเลือกมุมมองสัตว์ชนิดอื่นๆ เพื่อเล่าเรื่องใหม่ โดยสำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นชุมชน พร้อมกันนั้นให้ค้นคว้าข้อมูลหรือสังเกตการณ์ชีวิตและถิ่นที่อยู่ของสัตว์ที่เลือก การเล่าเรื่องใหม่โดยกำหนดเป้าหมาย

ให้ชัดเจนว่าต้องการสื่อสารผลกระทบด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมต่อสัตว์แวมไพร์ ในช่วงที่ผู้วิจัยมอบหมายงานนี้มีภาพยนตร์เรื่อง Aquaman (2018) กำกับโดย James Wan กำลังเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ จึงแนะนำให้หนังสิตไปดูเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นตัวอย่างการเล่าเรื่องใหม่ผ่านมุมมองของชาว Atlantis ตามตำนานของอาณาจักรที่จมอยู่ใต้ท้องทะเล ที่มีการสื่อสารประเด็นด้านผลกระทบของขยะต่อโลกใต้มหาสมุทร นอกจากนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีการใช้วรรณศิลป์ เช่น ความเปรียบเทียบเชิงอุปมาอุปไมย สัญลักษณ์และการบุคลาธิษฐาน ในการเขียนบทละครเพื่อจัดแสดงกลุ่มละ 20 นาที

ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้หนังสิตทราบว่ากิจกรรมละครคิดเป็นคะแนนเก็บ 10 คะแนน โดยหนังสิตแต่ละคนต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในงานแต่ละฝ่าย เช่น เขียนบท กำกับ แสดง เสื้อผ้า เสียง ฉาก อุปกรณ์ประกอบและอื่นๆ คณะจารย์ในภาควิชาที่เข้าร่วมในกิจกรรมเป็นผู้ให้คะแนนรวมกันและหารเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์ดังนี้ 1) ความน่าสนใจและความชัดเจนของประเด็นสิ่งแวดล้อม 2) ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยมีภาษาไทยประกอบได้ 3) ทักษะการนำเสนอ ความคิดสร้างสรรค์ ความสนุกสนาน 4) เสื้อผ้าและอุปกรณ์การแสดงที่ทำมาจากวัสดุรีไซเคิล และ 5) การมีส่วนร่วมของผู้ชมซึ่งเป็นนักเรียนประถมศึกษา ในการนี้ผู้วิจัยได้ขอรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ตั้งแต่ก่อนจัดกิจกรรม และได้แจ้งนิสิตให้ทราบถึงรายละเอียดโครงการวิจัยที่จะมีการเก็บข้อมูลจากนิสิตอาสาสมัครเพื่อนำไปวิเคราะห์การเรียนรู้วรรณกรรม การเก็บข้อมูลจากอาสาสมัครไม่มีการให้คะแนนพิเศษเพิ่มเติม

หลังจากจัดกิจกรรมละคร ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นของนิสิต โดยขอรับอาสาสมัครเป็นตัวแทนกลุ่มเรียนละ 5-6 คน (3 กลุ่มเรียน) ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากฝ่ายเขียนบทหรือฝ่ายใดก็ได้ รวมนิสิตที่ตอบรับมาให้ข้อมูล 16 คน จากนั้นจึงนัดหมายนอกเหนือจากเวลาในชั้นเรียน ผู้วิจัยให้หนังสิตเขียนแสดงความคิดเห็นในรูปแบบย่อหน้า โดยมีคำถามสองข้อใหญ่ดังนี้ 1) ให้ตอบคำถามต่อไปนี้โดยอิงจากเนื้อเรื่อง "The Great Whale's Mistake" ได้แก่ อะไรคือความผิดพลาดของ Great Whale นักเขียนใช้กลวิธีการประพันธ์รูปแบบใดเพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกเห็นอก

เห็นใจวาท นิสิตมีความคิดเห็นอย่างไรต่อข้อวิพากษ์ของวาทที่มีต่อมนุษย์ เรื่องมีการนำเสนอประเด็นสัตว์อย่างไร ให้เปรียบเทียบกับสัตว์ในชุมชน สื่อออนไลน์ ข่าวสารคดี หรือภาพยนตร์ และนิสิตได้แนวคิดอะไรจากเรื่องนี้ 2) ให้ตอบคำถามต่อไปนี้โดยอิงจากกิจกรรมละคร ได้แก่ หน้าที่ในกิจกรรม กลุ่มนิสิตเลือกเล่าเรื่องใหม่ผ่านมุมมองของสัตว์ชนิดใด เพราะเหตุใดจึงเลือกสัตว์ชนิดนั้น นิสิตมีกระบวนการค้นคว้าผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อสัตว์และถิ่นที่อยู่ของสัตว์อย่างไร ประเด็นอะไรที่ต้องการสื่อสารกับผู้ชม ความท้าทายของการปรับเปลี่ยนมุมมองจากที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางโดยเล่าผ่านมุมมองของสัตว์คืออะไร นิสิตได้เรียนรู้อะไรจากกิจกรรมนี้ ปัญหาอุปสรรคที่พบจากการเรียนวรรณกรรมภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับกิจกรรมละคร และข้อเสนอแนะอื่นๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยแจ้งว่าคำถามเป็นแนวทางในการเขียนแสดงความคิดเห็นเท่าที่นิสิตจะสามารถทำได้ และให้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

5. ลักษณะการเรียนรู้

ก่อนที่ผู้วิจัยจะเสนอผลจากการเรียนรู้ ขอแนะนำนักเขียนและเรื่องสั้นที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม พร้อมยกตัวอย่างการวิจารณ์แนวนิเวศ Russell Baker (1925-2019) นักเขียนอเมริกันผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย Johns Hopkins มีผลงานการเขียนบทความ ข่าว ประวัติบุคคล และมีชื่อเสียงด้านงานเขียนเชิงเสียดสีวิพากษ์สังคม Baker ได้รับรางวัล Pulitzer จากอัตชีวประวัติ *Growing Up* (1982) และมีผลงาน เช่น *An American in Washington* (1961) และ *No Cause for Panic* (1964) Baker เป็นนักเขียนคอลัมน์ของ *The New York Times* ซึ่งตีพิมพ์ "The Great Whale's Mistake" ในปี 1974 เล่าเรื่องครอบครัววาทประกอบด้วยพ่อแม่พาลูกผู้เพิ่งเคยได้มาเห็นโลกนอกเหนือไปจากมหาสมุทรบริเวณชายหาดเป็นครั้งแรก วาทลูกชายพบเห็นสิ่งมีชีวิตจำนวนมากนอนอาบแดดบนชายหาด จึงตั้งคำถามกับพ่อแม่ว่า Great Whale (คือพระเจ้าวาทของพวกเขา) สร้างสิ่งมีชีวิตนี้ขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์ใด พ่อแม่วาทพยายามตอบคำถามที่ไร้เดียงสาของลูกวาท แต่ก็จนปัญญาที่จะอธิบายคุณค่าของมนุษย์ที่วาทพบว่าไม่ทำอะไรนอกจากทาครีมกันแดด กิน

ใส่กรอก ทั้งขยะไม่เลือกที่ และขับรดพ่นควีนพิษ แม้ว่าพ่อแม่ว่าพจะศรัทธาในพระเจ้าวาฟที่พวกเขาเชื่อว่าสร้างสรรพสิ่งมาพร้อมคุณค่าบางประการให้โลกนี้ แต่ประสบการณ์ของพ่อวาฟที่สัมผัสของเสียเป็นพิษจากเรือขนาดใหญ่ที่นำมาทิ้งลงใต้ทะเลลึก ทำให้ยากที่ครอบครัววาฟจะเล็งเห็นคุณค่าของมนุษย์ได้

ผู้วิจัยอภิปรายกับผู้เรียนในชั้นเรียนหลายประเด็นจาก “The Great Whale’s Mistake” โดยขอเสนอตัวอย่างที่ผู้วิจัยกล่าวถึงในชั้นเรียนและบางประเด็นที่ไม่ได้นำเสนอ เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับแนวคิดของนิสิตว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร ผู้วิจัยเริ่มจากคำถามว่า อะไรคือความผิดพลาดของ Great Whale และ Great Whale คือใคร นิสิตบางกลุ่มตอบได้ บางกลุ่มตอบไม่ได้ ผู้วิจัยจึงอ้างอิงความเชื่อในศาสนาที่มีรูปเคารพของพระเจ้าที่คล้ายมนุษย์เป็นตัวอย่าง เพื่อเชื่อมโยงกับโลกทัศน์ตามความเชื่อของวาฟที่พระเจ้าของพวกเขาเป็นวาฟ แง่มุมที่ผู้วิจัยชี้แนะนิสิตในชั้นเรียนค่อนข้างละเอียดตรงตามเนื้อเรื่อง ประเด็นหลักที่ผู้วิจัยนำเสนอคือ มุมมองเชิงวิพากษ์ของวาฟต่อมนุษย์ว่าไร้ประโยชน์ นอกจากนี้มีเทคนิคการเล่าเรื่องที่ใช้มุมมองสัตว์ที่หาความหมายของการสร้างมนุษย์อย่างเสียดสีและมีอารมณ์ขัน เช่น เพื่อลดประชากรใส่กรอกและเพื่อผลิตขยะ การใช้คำอธิบายจากมุมมองของวาฟที่ไม่รู้คำศัพท์ของมนุษย์ เช่น “a metal box on wheels” (รถยนต์) อีกทั้งการห้ามปรามของแม่วาฟไม่ให้ลูกไปกิน “a school of people” (ฝูงมนุษย์) เนื่องจากเต็มไปด้วยไขมันพอกจากครีมกันแดดและไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพเพราะกินแต่อาหารขยะ เป็นต้น ผู้เรียนมีความสนใจเรื่องเป็นอย่างดีเนื่องจากเนื้อหาไม่ยากต่อความเข้าใจและมีความสนุกสนาน

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ผู้วิจัยไม่ได้เน้นในชั้นเรียนคือ การทบทวนความหมายของการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ และการวิพากษ์วิจารณ์ความเชื่อในพระเจ้าเรื่องการสร้างมนุษย์ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า “The Great Whale’s Mistake” สามารถวิเคราะห์ในแง่มุมเชิงจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อมให้ลึกซึ้งมากขึ้น เช่น การตั้งคำถามเชิงปรัชญาว่าแท้จริงแล้วมนุษย์เกิดมาเพื่ออะไร ทั้งที่มนุษย์ได้ทำลายโลกและสิ่งแวดล้อม เรื่องเสนอมุมมองของวาฟเพื่อทำลายการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์และเสียดสีการขาดจิตสำนึกของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม ตามเนื้อหาในเรื่อง มนุษย์ไร้ประโยชน์

จากมุมมองและประสบการณ์ตรงของวาฬ ทั้งที่ครอบครั้ววาฬพยายามจะเชื่อว่าพระเจ้าวาฬสร้างมนุษย์ให้มาครองโลงสันติสุขบนโลก ผู้วิจัยยังมีความคิดว่าสามารถใช้แนวคิดของ White (1967/1996, pp. 9-10) เรื่องรากฐานของปัญหาสิ่งแวดล้อมในบทความ “The historical roots of our ecologic crisis” มาวิเคราะห์เรื่องสั้นนี้ได้ White วิพากษ์ผลกระทบด้านลบจากการตีความพระคัมภีร์ไปเบี่ยงตามความเชื่อที่ว่าพระเจ้าสร้างมนุษย์ให้มาปกครองสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ และอยู่ในลำดับขั้นที่เหนือกว่าสัตว์มนุษย์ในฉายาลักษณ์ของพระองค์จึงมีความชอบธรรมในการครอบครองและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ White ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อนี้เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและเป็นรากฐานของการทำลายธรรมชาติ การวิพากษ์ต้นตอของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อตามทัศนะของ White มีความคล้ายคลึงกับที่ Baker เสนอจากมุมมองของวาฬ นั่นคือ ทั้งสองเสนอความผิดพลาดของพระเจ้าทั้งของมนุษย์และของวาฬในการสร้างมนุษย์เพื่อมาทำลายมากกว่าที่จะดูแลและปกป้องธรรมชาติ

ผู้วิจัยไม่ได้เสนอการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดของ White ในการตีความวรรณกรรมในชั้นเรียน เพราะต้องการเน้นการเล่าเรื่องจากมุมมองของวาฬที่เสนอผลกระทบด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน ตามแนวคิด anthropomorphism โดยเฉพาะแบบ naturalistic recreation ที่เสนอภาพแทนของสัตว์ซึ่งสะท้อนความวิตกกังวลของวาฬท่ามกลางปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษในปัจจุบัน และเรื่องมีลักษณะเป็นกระบอกเสียงให้กับสัตว์ การวิจารณ์แนวนี้เวลาที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างโดยอ้างถึงการวิพากษ์ของ White มีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนที่เน้นการทำวิจัยด้านวรรณกรรมวิจารณ์ หากแต่ในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นกรณีศึกษาเน้นการใช้วรรณกรรมควบคู่กับการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยพบว่าการเรียนเรื่องสั้น “The Great Whale’s Mistake” และการเล่าเรื่องใหม่ผ่านกิจกรรมละครมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสัตว์และสิ่งแวดล้อมในบริบทสังคมไทย ในส่วนถัดไปของบทความ ผู้วิจัยเสนอผลจากการใช้เรื่องสั้นประกอบกิจกรรมละครโดยยกตัวอย่างจากการแสดงความคิดเห็นที่นิตยสารสมัครในโครงการวิจัยเขียน ผู้วิจัยมีการปรับภาษาอังกฤษของผู้เรียนเล็กน้อยเพื่อให้สื่อความหมายมากขึ้น โดยพยายาม

คงแนวคิดตามต้นฉบับไว้ ส่วนบทละครที่ผู้เรียนใช้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย ผู้วิจัยเสนอตัวอย่างเพื่อให้เห็นลักษณะการเรียนรู้ กลุ่มและลำดับที่ของผู้เรียนอ้างอิงตามลำดับที่ในชั้นเรียน

5.1 การปรับเปลี่ยนมุมมอง

การอภิปรายเรื่องสั้น “The Great Whale’s Mistake” และการเล่าเรื่องใหม่ ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดตั้งคำถามกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากโลกทัศน์และวิถีชีวิตที่มนุษย์เป็นศูนย์กลาง งานเขียนของนิสิตสะท้อนให้เห็นว่าเข้าใจแนวคิดหลักของเรื่องได้ติดตามแนวทางที่ผู้สอนนำเสนอ ผู้เรียนชี้ให้เห็นว่าข้อผิดพลาดของ Great Whale พระเจ้าของวาฬ คือการสร้างมนุษย์มาเพื่อทำลายสิ่งแวดล้อม และเรื่องใช้มุมมองผู้เล่าโดยวาฬเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความรู้สึกของสัตว์ที่มีชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก ผู้เรียนตั้งคำถามถึงความเลวร้ายของมนุษย์ที่เรื่องเสนอ เช่น “After we know their [whales’] criticism of the people, we feel stunned and we want to ask, really? Are we bad to that extent?” (กลุ่ม 1 คนที่ 3) ข้อวิจารณ์ของวาฬทำให้ผู้เรียนคิดสงสัยและต้องการถามว่ามนุษย์แ่ขนาดนั้นชั่วร้ายหรือ นิสิตหลายคนแสดงความรู้สึกสงสารและรู้สึกผิดกับการกระทำของมนุษย์ เช่น “I feel like humans are like rubbish of this world, who cause effects to other species. Moreover, I feel sympathetic with them [whales] and sad with human action.” (กลุ่ม 3 คนที่ 4) นิสิตรู้สึกรากับว่ามนุษย์คือขยะของโลกใบนี้ที่สร้างแต่ปัญหาให้กับสิ่งมีชีวิตต่างๆ เรื่องสั้นยังทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตสัตว์ “The lesson that I have learnt from the story is realization of the value of animals’ life.” (กลุ่ม 2 คนที่ 4) จากความคิดเห็นของผู้เรียน กล่าวได้ว่า “The Great Whale’s Mistake” สามารถเป็นบทเรียนตามแนวคิดหลังมนุษย์นิยม (Buell et al. 2011, p. 431) ที่เน้นการตั้งคำถามกับมุมมองและวิถีชีวิตที่มนุษย์สำคัญที่สุดและอยู่เหนือกว่าสิ่งมีชีวิตต่างๆ เรื่องเสนอให้เห็นการเบียดเบียนธรรมชาติของมนุษย์และการสร้างความตระหนักถึงการดำรงอยู่ของสัตว์

ความคิดเห็นของผู้เรียนยืนยันสิ่งที่ Matthewman (2011, p. 63) เสนอแนะถึงประโยชน์จากการใช้วรรณกรรมที่สามารถช่วยสร้างความรู้สึกลงสารและเห็นอกเห็นใจต่อสัตว์ที่ได้รับผลกระทบ ตามทัศนะของ Matthewman ความสนใจและใส่ใจของผู้เรียนที่มีต่อสัตว์สามารถนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นมิตรต่อสัตว์และสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น เช่น “I feel empathetic with them [whales] and I would like to fix my bad habits that I have done and it affects other species like in bad way, for instance, throwing rubbish into the water, polluting water, and killing animals for fun.” (กลุ่ม 2 คนที่ 5) นิสิตเกิดความรู้สึกลงสารวาทะและต้องการแก้ไขกิจกรรมที่คุ้นเคยที่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับสิ่งมีชีวิตต่างๆ เช่น การทิ้งขยะลงแหล่งน้ำ การทำน้ำเสีย และการฆ่าสัตว์เพื่อความสนุกสนาน ความคิดเห็นของผู้เรียนสะท้อนให้เห็นว่าการปรับเปลี่ยนมุมมองเรื่องเล่าจากที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางไปสู่สัตว์เป็นศูนย์กลางสามารถนำไปสู่ความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมได้ในอนาคต

อีกตัวอย่างหนึ่ง ผู้เรียนตอบคำถามที่ผู้วิจัยถามถึงแนวคิดต่อข้อวิพากษ์ของวาทะดังนี้ “The whale’s criticism of the human causes me to respond by improving and changing behavior. In addition, it is a good idea to persuade other people, especially with tourists from all around the world to understand the value of animals’ life. Thus, people will be able to put themselves in animals’ shoes.” (กลุ่ม 2 คนที่ 4) ข้อวิจารณ์ของวาทะทำให้นิสิตต้องการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า เรื่องสั้นเสนอประเด็นเพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านและนักท่องเที่ยวยุคโลกเล็งเห็นคุณค่าของชีวิตสัตว์ และเข้าใจความเดือดร้อนของสัตว์ การใช้สำนวนเรื่องการเอาใจเขามาใส่ใจเราที่ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษว่า “to put themselves in animals’ shoes.” เป็นไปตามแนวคิด anthropomorphism หมายถึง การใช้ความรู้สึกหรือคุณลักษณะของมนุษย์เพื่ออธิบายสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ (Buell, 2005, p. 134) ผู้เรียนใช้สำนวนนี้โดยแปลตรงตัวได้ว่า ผู้อ่านสวมรองเท้าสัตว์เพื่อเข้าใจความเดือดร้อนของสัตว์ ถึงแม้ว่าแท้จริงแล้วสัตว์ไม่ได้สวมรองเท้าดังเช่นมนุษย์ แต่ผู้เรียนใช้คุณลักษณะทางกายภาพของมนุษย์เพื่อเข้าไปปัญหาจาก

มุมมองของสัตว์หรือเจ้าของรองเท้า สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนมีการสลายข้อจำกัดทางด้านภาษาที่กำหนดด้วยมุมมองที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางเพื่ออธิบายแนวคิดจากมุมมองที่สิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง

การทำกิจกรรมละครของนิสิตแสดงให้เห็นแนวการเล่าเรื่องใหม่ที่ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับสัตว์ กลุ่มแรกเสนอเรื่อง Sea Friends ที่ตัวเอกเป็นนักท่องเที่ยวยื่นแจ็คถูกสาปให้เป็นปลาเนื่องจากทิ้งขยะลงบนชายหาด แจ็คต้องตามหาไข่มุกให้ครบสี่เม็ดเพื่อขอร้องให้เทพธิดามาถอนคำสาป เรื่องเสนอให้แจ็คเข้าใจความรู้สึกของสัตว์ทะเลที่เจอแต่ขยะและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังผ่านประสบการณ์เลวร้ายจากขยะในทะเล “แจ็คถูกสาปให้กลายเป็นปลา เพราะว่าเราได้สร้างมลพิษให้แก่ทะเล หนูน้อยในร่างปลา ได้แหวกว่ายไปทั่วท้องทะเลอันกว้างใหญ่ ที่เต็มไปด้วยเศษขยะต่างๆ มากมาย หลังจากแจ็คเดินไปทั่วหิวยขยะต่างๆ ขึ้นมาดู เขาพยายามส่งเสียงเรียกหาใครสักคน เพื่อหวังว่าจะได้ยินเสียงตอบกลับมาบ้าง” (บทละครกลุ่ม 1) นิสิตผู้รับหน้าที่เขียนบทแสดงความคิดเห็นว่า “After this role play, we learnt that we are human who always destroy other species and the environment. We never know until we become that animals.” (กลุ่ม 1 คนที่ 3) กิจกรรมละครทำให้นิสิตตระหนักว่ามนุษย์ทำลายสัตว์และสิ่งแวดล้อม โดยไม่รู้สึกถึงผลกระทบหากไม่ได้ลองเป็นสัตว์เสียเอง นิสิตจัดแสดงได้อย่างสนุกสนาน โดยให้นักเรียนประถมนช่วยกันทายคำศัพท์เพื่อตามหาไข่มุกจากนิสิตรุ่นพี่ให้ครบเพื่อช่วยแจ็คและสัตว์ทะเล

กลุ่มที่สองเล่าเรื่องข้าง โดยเสนอการเผชิญหน้ากันระหว่างคนกับช้าง การบุกรุกพื้นที่ และการฆ่าช้างเพื่อเอางา การเล่าเรื่องผ่านมุมมองของช้างทำให้ผู้ชมเห็นความเดือดร้อนของช้างอย่างชัดเจน เรื่องเริ่มต้นด้วยช้างสามพี่น้องกำลังตกเถียงกันว่าทำไมต้องมาหาอาหารกินใกล้ที่อยู่ของมนุษย์ ช้างพี่พูดกับช้างน้องว่า “เราไม่ได้มาหากินใกล้บ้านมนุษย์หรอก แต่มนุษย์ต่างหากที่เข้ามาใกล้เรา สมัยก่อนพ่อแม่เราก็กินอาหารในที่นี้ประจำ เมื่อก่อนนะ ที่นี้อุดมสมบูรณ์มากๆ เลย แต่พอมนุษย์มีจำนวนมากขึ้น พวกเค้าก็มาตัดต้นไม้ และก็สร้างบ้านในป่าของเรา ไม่ใช่แค่นี้ะ พวกมนุษย์ก็ยังมาหาของป่า และล่าสัตว์อีกด้วย” (บทละครกลุ่ม 2) นิสิตผู้เขียน

บทอธิบายที่มาที่ไปของเรื่องว่า "Elephants live in the jungle and sometimes are close to human. Therefore, the elephant and human can get effect in each other. The information we got from the news is that the elephants invade to the human's area." (กลุ่ม 2 คนที่ 4) นิสิตแสดงความคิดเห็นว่า ช้างอาศัยอยู่ในป่ามาแต่เดิมและบางทีก็ใกล้กับชุมชน ช้างกับคนจึงได้รับผลกระทบซึ่งกันและกัน ข้อมูลที่นิสิตค้นมาจากข่าวเสนอให้เห็นว่าช้างบุกรุกที่อยู่ของมนุษย์ จะเห็นได้ว่า บทละครเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ช้างเป็นผู้บุกรุก กลายเป็นมนุษย์คือผู้บุกรุกและทำลายบ้านของช้าง นอกจากนี้ จากในบทละคร ช้างน้องพุดเสริมว่า "ยังไงเราก็ต้องระวังพวกมนุษย์อยู่ดีนะ ดูอย่างปู่ของเราสิ ที่โดนฆ่าเองไปขาย เราเสียใจเป็นอาทิตย์เลย พวกมนุษย์เองไปประดับบ้าน พวกเค้าไม่ได้สนใจเราเลยว่ เราจะเป็นตายร้ายดียังไงเลย" (บทละครกลุ่ม 2) นิสิตกลุ่ม 2 จัดแสดงละครได้อย่างน่าสนใจ โดยสอดแทรกความบันเทิงพร้อมเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความเดือดร้อนของช้างจากความโหดร้ายของมนุษย์

กลุ่มที่สามเสนอเรื่องที่ปรับมาจากการ์ตูน Disney The Little Mermaid เจ็อกน้อยผจญภัย ตัวละครหลักคือเจ้าหญิงเจ็อกแอเรียลและเจ้าชายมนุษย์ เรื่องเสนอให้เห็นความเดือดร้อนของโลกใต้ทะเลที่เต็มไปด้วยขยะ ผู้เล่าบรรยายความสงสัยของแอเรียลและเพื่อนสัตว์ทะเลเกี่ยวกับขยะที่ตกลงมาใต้มหาสมุทร "ขณะที่แอเรียลและเหล่าเพื่อนได้น้ำของเธอเดินทางไปยังพระราชวังเพื่อถามราชาและราชินี ก็มีสิ่งของต่างๆ หล่นลงมาจากผิวน้ำเป็นระยะๆ เป็นถุงพลาสติก กระปุกแยม เบ็ดตกปลา" (บทละครกลุ่ม 3) นิสิตผู้รับบทแสดงเป็นเต่าทะเลอธิบายว่า "I represent the innocence of the turtle that it does not know what plastic is, and it finally eats it as normal food. We want the audiences realize the problem that animals suffer." (กลุ่ม 3 คนที่ 1) นิสิตเสนอให้เห็นความไร้เดียงสาของเต่าทะเลที่ไม่รู้ว่าขยะพลาสติกคืออะไร และกินเข้าไปเพราะคิดว่าเป็นอาหาร กลุ่มนิสิตต้องการเสนอปัญหาที่สัตว์ได้รับบาดเจ็บเพราะมนุษย์ทิ้งขยะไม่เลือกที่ จะเห็นได้ว่า บทละครทั้งสามเรื่องเสนอการเล่าเรื่องผ่านมุมมองของสัตว์ตามแนวคิด *naturalistic recreation* คือ ภาพแทนของสัตว์แบบที่ตัวละครเป็นกระบอกเสียงให้กับสัตว์ เรื่องสะท้อนความวิตกกังวล

ของสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อนจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ในเหตุการณ์ร่วมสมัยปัจจุบัน

5.2 ข้อเท็จจริงกับจินตนาการ

กิจกรรมละครทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสัตว์ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม พร้อมกับได้ฝึกใช้จินตนาการถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา ลักษณะการเรียนรู้เป็นแบบผสมผสานระหว่างการสะท้อนความจริงกับการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ นิสิตกลุ่มแรกเสนอปัญหาขยะพลาสติกในทะเลโดยจินตนาการให้มนุษย์ได้รับบทเรียนและเกิดการเปลี่ยนแปลง นิสิตผู้รับบทนักท่องเที่ยวถูกสาปให้เป็นปลาธิบายที่มาของเรื่องว่า “The earth consists mainly of water, so we choose a fish to represent many animals on the earth. On social media, we always see several aquatic animals suffering from rubbish, so we take this problem to be the main content of our story.” (กลุ่ม 1 คนที่ 1) ผู้เรียนชี้ให้เห็นเหตุผลข้อเท็จจริงเชิงทางวิทยาศาสตร์ว่าโลกประกอบด้วยน้ำเป็นส่วนใหญ่ จึงเลือกปลาเป็นตัวแทนของสัตว์ ด้วยความที่สื่อสังคมออนไลน์ มักเสนอสัตว์ทะเลเผชิญกับปัญหาขยะพลาสติก ทำให้กลุ่มเลือกนำประเด็นนี้มาเป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง ความรู้เรื่องโลกประกอบด้วยน้ำและปัญหาขยะพลาสติกจากสื่อเป็นข้อเท็จจริงที่นิสิตนำมาสร้างเรื่องโดยใช้จินตนาการให้ตัวละครมนุษย์ได้รับบทเรียน

กลุ่มข้างเสนอปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า การค้างาช้าง และการใช้สารเคมีทำการเกษตร โดยผสมผสานกับจินตนาการให้คนเห็นอกเห็นใจช้างและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข นิสิตผู้รับหน้าที่เขียนบทอธิบายว่าการใช้จินตนาการทำบทละครอย่างเดียวเป็นเรื่องยาก แต่การค้นคว้าข้อมูลทำให้เขียนบทง่ายขึ้น “At first it was hard to shifting to elephant’s point of view, but the more I research about the problem the more I understand them, so it is easy to write a new script.” (กลุ่ม 2 คนที่ 3) นิสิตอธิบายว่าการเล่าเรื่องผ่านมุมมองของช้างเป็นเรื่องยาก แต่การศึกษาสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงทำให้เข้าใจช้างมากขึ้น การเล่าเรื่องใหม่จึงง่ายขึ้น ส่วน

นิสิตผู้เขียนบทอีกคนหนึ่งเล่าถึงที่มาของเรื่องว่า “Many news in Thailand usually represent hunting an elephant due to getting their ivories. It is interesting point, so we pick up the point and adapt to become the play. We can see human burn plastic waste and use chemical fertilizer in agriculture. These activities make earth's environment getting worse.” (กลุ่ม 2 คนที่ 6) ชาวในประเทศไทยมักเสนอปัญหาการลักลอบฆ่าช้างเพื่อเอางาไปขาย ประเด็นนี้น่าสนใจทำให้กลุ่มเลือกนำไปปรับเป็นบทละคร กลุ่มนิสิตยังเล็งเห็นปัญหาเรื่องการเผาขยะพลาสติกและการใช้ปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูก ซึ่งทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงจากในบทละครปริมาณช้างลดลงเหลือน้อยเต็มที เนื่องจากไม่มีป่าสมบูรณ์ให้อยู่อาศัย ช้างถูกล่าและผลไม้ที่เป็นอาหารของช้างก็ปนเปื้อน

นิสิตกลุ่มนี้อีกเสนอปัญหาขยะในทะเลที่มาจากการค้าขายริมชายหาด และจินตนาการให้สัตว์ทะเลร่วมมือกับมนุษย์เพื่อหาทางแก้ไขปัญหานี้ นิสิตผู้รับหน้าที่เขียนบทอธิบายที่มาของเรื่องว่า “For this story, we need to search the information about the mermaid on websites, YouTube, and story in the children's books. Our environmental message is garbage pollution made by humans.” (กลุ่ม 3 คนที่ 4) กลุ่มนิสิตค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องจากเว็บไซต์ต่างๆ รวมทั้งหนังสือนิทานสำหรับเด็ก โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งสารให้ผู้ชมทราบถึงปัญหามลพิษแหล่งน้ำจากขยะที่มนุษย์ทิ้ง นอกจากนี้ นิสิตที่แสดงเป็นเต่าทะเลอธิบายเพิ่มเติมว่า “I found the research informing the problem of eating the plastic bag of the turtles. They finally suffer with it and even die without any help, so I present this problem to be shown in our play to make the audiences realize the harmful of the plastic bag.” (กลุ่ม 3 คนที่ 1) นิสิตพบการศึกษาเกี่ยวกับการกินขยะพลาสติกของเต่าทะเล ซึ่งทำให้เต่าต้องทรมานและตายในที่สุดโดยปราศจากความช่วยเหลือ กลุ่มนิสิตเสนอให้เห็นว่าปัญหาขยะพลาสติกเป็นอันตรายต่อสัตว์

การอิงความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ประกอบข้อเท็จจริงที่สัตว์ได้รับผลกระทบตามที่นิสิตค้นคว้าจากข่าวและสื่อออนไลน์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ในการเสนอทางแก้ไขปัญหามาจากการสร้างสรรค์เรื่องใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Buell (1995,

p. 2) เรื่องจินตนาการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้จินตนาการถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น เพื่อเสนอทางออกให้กับวิกฤตภาวะแวดล้อม ลักษณะการเรียนรู้ที่อิงข้อเท็จจริงกับจินตนาการ ทำให้ผู้เรียนเล็งเห็นความแตกต่างระหว่างภาพแทนของสัตว์ในสารคดีซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลและสัตว์ในวรรณกรรม นิสิตผู้รับหน้าที่เขียนบทกลุ่มเงือกแสดงความคิดเห็นว่า “In the National Geographic, we can only see the consequences of this problem (sea citizens eat rubbish or any plastics), but in this story, we can think along with their dialogues and see the world differently as any other species’ minds.” (กลุ่ม 3 คนที่ 2) นิสิตอธิบายว่าในสารคดี National Geographic เสนอให้เห็นปัญหาสัตว์ทะเลกินขยะพลาสติก แต่เรื่องสั้นและเรื่องที่เล่าใหม่ทำให้ได้เข้าไปในใจของสัตว์และเห็นโลกจากมุมมองที่ต่างออกไป ในที่นี้คือจากมุมมองสิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง จินตนาการสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญเพราะเป็นการเปิดพื้นที่ให้ความคิดเชิงบวกมีความเป็นไปได้

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนชี้ให้เห็นข้อท้าทายของการเล่าเรื่องใหม่โดยเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและการใช้จินตนาการในการแสดงความรู้สึกของสัตว์ ความยากของการเสนอเรื่องจากมุมมองของสัตว์แบบสมจริงตามความคิดของผู้เรียนคือไม่แน่ใจว่าสัตว์คิดอะไร เช่น กลุ่มปลาอธิบายว่า “It is quite difficult to change my point of view to be a fish because I have to know how animal thinks and have to imagine as I am an animal.” (กลุ่ม 1 คนที่ 1) กลุ่มช้างเสนอความเห็นคล้ายกันว่า “The difficulties of shifting my point of view to be other species are the real feeling of elephants and the discussion between elephants and human. I think it is pretty hard to express.” (กลุ่ม 2 คนที่ 1) และตัวอย่างความคิดเห็นจากกลุ่มเงือก “Telling a story through animal's point of view is more difficult than human's point of view because the characteristics of animals are unlike humans.” (กลุ่ม 3 คนที่ 4) ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า การใช้จินตนาการเสนอความคิดและความรู้สึกของสัตว์ไม่อาจทำได้โดยง่าย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าประเด็นข้อท้าทายของการประยุกต์ใช้แนวคิดภาพแทนของสัตว์แบบ naturalistic recreation ในชั้นเรียนวรรณกรรมนี้ สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของผู้เรียนที่คุ้นเคยกับ

มุมมองที่มนุษย์เป็นศูนย์กลาง ด้วยเหตุนี้ การจินตนาการถึงความรู้สึกละเอียดของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ จึงมีความจำเป็น เนื่องจากทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดจากมุมมองของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์จากที่มนุษย์คือศูนย์กลาง ไปสู่การตระหนักรู้ถึงการกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

5.3 มิตินวัตกรรมเชิงนิเวศ

การเล่าเรื่องใหม่ของผู้เรียนสะท้อนให้เห็นมิตินวัตกรรมเชิงนิเวศ โดยผู้เรียนมีการเชื่อมโยงแง่มุมสิ่งแวดล้อมในวรรณกรรมภาษาอังกฤษเข้ากับบริบทสังคมไทย แนวคิดภาพแทนของสัตว์แบบ *naturalistic recreation* มีความเกี่ยวข้องกับมิตินวัตกรรมสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยด้านกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนนำคุณค่า ทักษะ และความเชื่อที่คนไทยมีต่อสัตว์มาผสมผสานเข้ากับการเล่าเรื่องใหม่ในกิจกรรมละคร ในส่วนท้ายนี้ของบทความ ผู้วิจัยเสนอลักษณะการเล่าเรื่องของผู้เรียนจากบริบทพื้นฐานสังคมไทยตามแนวคิดการเรียนรู้สหวัฒนธรรมว่าด้วยการตีความวรรณกรรมต่างประเทศ ประการแรก การสร้างสรรค์งานละครประกอบไปด้วยการอ้างถึงความเชื่อในสังคมไทยเกี่ยวกับสัตว์ จากเรื่องสั้น "The Great Whale's Mistake" ได้วิพากษ์ความเชื่อในสังคมอเมริกันเกี่ยวกับความผิดพลาดของพระเจ้าที่สร้างมนุษย์ นิสิตสร้างเรื่องใหม่โดยผนวกเอาอัตลักษณ์และความเชื่อเรื่องสัตว์ในสังคมไทย เช่น กลุ่มที่สองเลือกช้างซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของไทยเป็นตัวดำเนินเรื่อง นิสิตให้เหตุผลว่า "The elephants are national animal which people in Thailand can understand easily." (กลุ่ม 2 คนที่ 1) การเล่าเรื่องช้างทำให้ผู้ชมเข้าใจง่าย "Elephant is a specie that exists in Thailand for a long time. They are both respected and being used for man benefits. The problem most found in Thailand is forest resources and elephant is one of the animals that have to struggle with cruelty of human." (กลุ่ม 2 คนที่ 3) และช้างเป็นสัตว์คู่สังคมไทย เป็นทั้งสัตว์ที่คนไทยเคารพและถูกใช้งาน ปัญหาคือป่าเหลือน้อยและช้างต้องดิ้นรนต่อสู้ให้

อยู่รอดจากความโหดร้ายของมนุษย์ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การเล่าเรื่องใหม่โดยอิงเค้าโครงเกี่ยวกับความเชื่อ แต่ปรับเป็นการรับรู้ต่อช้างที่ผู้ชมคุ้นเคย แสดงให้เห็นมิติสหวัฒนธรรมของการเรียนรู้วรรณกรรมต่างประเทศตามที่ Kramsch (2011, p. 354) ได้เสนอไว้ นั่นคือ การตีความวรรณกรรมของผู้เรียนผ่านการเล่าเรื่องใหม่แบบ *naturalistic recreation* มีการปรับเปลี่ยนความเชื่อในวรรณกรรมให้เข้ากับความเข้าใจพื้นฐานของผู้เรียนที่มีมาก่อนหน้า

นอกจากนี้ ที่มาของเรื่องช้างที่นิสิตเสนอยังสะท้อน มิติสหวัฒนธรรมเชิงนิเวศที่มีการผสมผสานระหว่างแนวคิดอนุรักษสัตว์ป่าที่มีรากฐานมาจากโลกตะวันตกกับความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์และป่าในสังคมไทย นิสิตแสดงความคิดเห็นว่า “Elephants in Thailand will become endangered species and our group want children to realize elephants’ importance. Thus, we decide to choose an angel to symbolize and to connect human and elephant relationship because Thai people believe in angel.” (กลุ่ม 2 คนที่ 6) ช้างในไทยกำลังจะใกล้สูญพันธุ์ กลุ่มนิสิตจึงต้องการแสดงให้ผู้ชมเห็นความสำคัญของช้าง และได้เพิ่มตัวละครเทพารักษ์เพื่อเป็นจุดเชื่อมความสัมพันธ์ของคนกับช้าง เนื่องจากสังคมไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับเทพารักษ์ สามารถวิเคราะห์ได้ว่า นิสิตกลุ่มช้างมีการเชื่อมโยงแนวคิดเกี่ยวกับสัตว์ตามที่ Buell et al. (2011, p. 435) ได้วิเคราะห์ให้เห็นความแตกต่างระหว่างการเสนอภาพสัตว์แบบตะวันตกและแบบที่ไม่ใช่ตะวันตก ในขณะที่ชนแบบตะวันตกมักมีการเสนอภาพสัตว์โดยอ้างอิงกับอัตลักษณ์ความเป็นชาติและการอนุรักษ์ธรรมชาติ การเสนอภาพสัตว์แบบที่ไม่ใช่ตะวันตกมักมีการเสนอจากมุมมองเชิงชาติพันธุ์ที่เชื่อมโยงสัตว์และป่ากับความเชื่อเฉพาะกลุ่ม เช่น ในมิติเชิงจิตวิญญาณ กรณีละครของนิสิตเสนอการอนุรักษ์ช้างซึ่งเป็นตัวแทนของชาติผสมผสานกับความเชื่อเรื่องช้างและเทพารักษ์ที่ดูแลผืนป่า

มิติสหวัฒนธรรมในการเล่าเรื่องใหม่ของนิสิตแสดงการปรับเปลี่ยนจากทัศนคติเชิงลบของชาวพม่าต่อมนุษย์จากในเรื่อง “The Great Whale’s Mistake” ไปสู่ทัศนคติเชิงบวกที่สัตว์มีต่อมนุษย์ ละครทั้งสามเรื่องเสนอการสลายความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสัตว์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ จากบทละครกลุ่มช้างตอนจบ

หลังจากที่ช้างและมนุษย์ทะเลาะกัน เทพารักษ์ปรากฏตัวและกล่าวว่า “ถ้าพวกเจ้าไม่หยุด แล้วช้างกับมนุษย์จะอยู่ด้วยกันได้อย่างไร ข้าขอให้เจ้ารักกัน เห็นอกเห็นใจกันได้ไหม ถ้าเราไม่ไปทำให้ช้างเดือดร้อนก่อน พวกช้างก็ไม่ได้ทำให้เราเดือดร้อนหรอก” (บทละครกลุ่ม 2) กลุ่มช้างใช้เทพารักษ์เป็นตัวไกล่เกลี่ยให้ช้างกับคนเข้าใจกัน และเป็นกระบอกเสียงให้กับช้างที่เป็นฝ่ายถูกชาวบ้านรุกรานและแย่งพื้นที่ นิสิตกลุ่มช้างอธิบายเพิ่มเติมว่า “The environmental message that my group aspired to inform is peaceful coexistence between the elephants and the humans can compromise. Human can change their behaviour in order not to affect the elephants.” (กลุ่ม 2 คนที่ 4) กลุ่มช้างเสนอสันติวิธีของการอยู่ร่วมกันและการประนีประนอมของคนกับช้าง กลุ่มเสนอให้เห็นความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เคยทำให้ช้างเดือดร้อน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า สามารถใช้แนวคิดการเรียนรู้สหวัฒนธรรมเชิงนิเวศที่ Küchler (2014, p. 30) อธิบายไว้ว่า การตีความวรรณกรรมสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศอาจเสนอจากจุดยืนที่ต่างกับในวรรณกรรม ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับน้ำเสียงของนักเขียน ในกรณีกลุ่มช้าง นิสิตปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านลบของวาทต่อมนุษย์ในเรื่องสันติด้านบวกของช้างกับชาวบ้านในละคร และเปลี่ยนตอนจบที่สิ้นหวังของวาทให้จบลงด้วยสันติสุขของชาวบ้านกับช้าง การสร้างสรรค์งานละครของนิสิตแสดงให้เห็นถึงความตระหนักรู้ด้านคุณค่าของทุกสิ่งมีชีวิตรวมทั้งมนุษย์จากมุมมองที่สิ่งแวดล้อมคือศูนย์กลาง

ตัวอย่างสุดท้ายที่แสดงให้เห็นมิติสหวัฒนธรรมเชิงนิเวศของการเล่าเรื่องใหม่ผ่านมุมมองของสัตว์คือกลุ่มสามที่เล่าเรื่องเงือก นิสิตผสมผสานความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าในตำนานของกรีกเข้ากับท้องถิ่นทะเลไทย กลุ่มเงือกอ้างอิงถึงโพไซดอนเทพเจ้าแห่งท้องทะเลและชายหาดที่เต็มไปด้วยขยะจากร้านขายส้มตำริมหาด ในตอนต้นของละครราชาพ้อของแอเรียลบอกว่า “ข้าไม่เข้าใจเลยจริงๆ ว่าท่านโพไซดอนจะสร้างมนุษย์พวกนี้ขึ้นมาทำไม ไม่เห็นจะมีประโยชน์ต่อทะเลของพวกเราเลยซักนิด ขอบทิ้งขยะลงทะเล เอาปลาเอาหมีกไปเป็นอาหาร วันๆ ก็กินแต่ลูกชิ้น” (บทละครกลุ่ม 3) การอ้างอิงตำนานกรีกในชายหาดทะเลไทย แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนเล่า

เรื่องใหม่โดยเชื่อมโยงเทพเจ้าในตะวันตกเข้ากับฉลามและสถานที่ที่คุ้นเคย การเล่าเรื่องเป็นไปตามแนวการใช้วรรณกรรมในชั้นเรียนของ Welling and Kapel (2012, p. 106) ที่มีการนำเอาประสบการณ์ของผู้เรียนเข้ามาร่วมด้วย นอกจากนี้ วาฬในเรื่องสั้นมองไม่เห็นคุณค่าของมนุษย์ แต่กลุ่มฉลามกลับชี้ให้เห็นว่ามนุษย์มีทั้งที่ดีและไม่ดี นิสิตเสนอให้แอเรียลและสัตว์ทะเลมีทัศนคติที่ดีต่อมนุษย์และไม่เห็นด้วยกับวาฬในเรื่องสั้น เพราะแท้จริงแล้วสัตว์กับมนุษย์ต่างได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ต่างกัน ฉลามเรียนรู้ว่ามนุษย์ส่วนใหญ่ทำลายสัตว์และทะเล แต่ในตอนจบก็ทราบว่าตัวละครเอกที่เป็นมนุษย์คอยช่วยสัตว์ นิสิตผู้รับบทเป็นฉลามแสดงความคิดเห็นว่า “It [rubbish] will absolutely have bad effects to not only the whale, but also the human. I think people is also suffered from our actions, too.” และ “The lesson I've learnt from my role is that we must not judge every people that they are the same because everyone has different background stories. Some are good; some are bad.” (กลุ่ม 3 คนที่ 5) บทเรียนที่นิสิตได้รับจากเรื่องสั้นและการแสดงละครคือไม่ควรตัดสินใครจากทัศนคติแบบภาพเหมารวม ผู้วิจัยพบว่า เรื่องสั้นและการเล่าเรื่องใหม่ผ่านกิจกรรมละครได้เปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในเชิงตรงกันข้ามกับนักเขียนได้ การตีความเรื่องใหม่อยู่ในมิติสหวัฒนธรรมเชิงนิเวศ ที่ผู้เรียนมีอิสระในการจินตนาการต่อยอดและปรับเปลี่ยนบทไปจากเค้าโครงเรื่องเดิมเพื่อเข้าใจวรรณกรรมพร้อมปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมของผู้เรียนให้มากขึ้น

6. บทสรุป

แนวคิดเรื่องภาพแทนของสัตว์แบบ naturalistic recreation เป็นแนวคิดที่เอื้อต่อการเปลี่ยนโลกทัศน์ของผู้เรียนไปสู่การคิดแบบสิ่งแวดล้อมคือศูนย์กลาง แทนมนุษย์คือศูนย์กลาง บทความวิจัยนี้เสนอผลที่ได้จากการใช้เรื่องสั้น “The Great Whale’s Mistake” และการเล่าเรื่องใหม่ผ่านกิจกรรมละครดังนี้ ประการแรก ผู้เรียนมีการปรับเปลี่ยนมุมมองจากที่มนุษย์เป็นศูนย์กลางสู่สิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลางโดย

คำนึงถึงคุณค่าของสิ่งมีชีวิต ประการที่สอง ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์จากการใช้จินตนาการ บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่สัตว์กำลังเผชิญวิกฤตภาวะแวดล้อม และประการที่สาม ผู้เรียนได้พัฒนาแนวคิดสหวัฒนธรรมในแง่มุมเชิงนิเวศ การเล่าเรื่องใหม่ของผู้เรียนเสนอการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลของมนุษย์กับสัตว์ กระบวนการที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในกรณีศึกษา คือ การเลือกใช้เรื่องสั้นภาษาอังกฤษที่ไม่ยาวและยากจนเกินไป เนื้อหาที่มีความสนุกสนานและสอดแทรกสาระด้านสิ่งแวดล้อม การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เล่าเรื่องใหม่โดยจัดกิจกรรมละคร ให้อิสระผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาพร้อมแนวทางแก้ไข ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ผู้สนใจสามารถนำเรื่องสั้นและแนวการจัดกิจกรรมไปปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทการเรียนการสอนหรือการทำวิจัยได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มีข้อพึงพิจารณาอยู่ที่ผู้วิจัยไม่ได้วัดผลการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของผู้เรียนในเชิงตัวเลขแต่เป็นเชิงความคิดเห็น ผู้วิจัยเสนอผลจากการเรียนรู้เชิงประจักษ์ที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงในระดับความคิด แต่ไม่สามารถชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรม ผู้วิจัยสังเกตเห็นความสนใจของผู้เรียนต่อสื่อสังคมออนไลน์เรื่องข่าวที่สัตว์เผชิญปัญหาสภาวะแวดล้อม เรื่องการเก็บขยะและการลดใช้พลาสติก ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้เสนอการวิเคราะห์แง่มุมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนในบทความนี้แต่สามารถเป็นหัวข้อที่นำไปศึกษาต่อยอดในอนาคต

รายการอ้างอิง

- Baker, R. (1974). *"The Great Whale's Mistakes."* Retrieved April 19, 2018, from <https://www.nytimes.com/1974/06/23/archives/the-great-whales-mistake-sunday-observer.html>.
- Buell, L. (1995). *The environmental imagination*. Cambridge: Harvard University Press.
- Buell, L. (2005). *The future of environmental criticism: Environmental crisis and literary imagination*. Malden, MA: Blackwell Publishing.

- Buell, L., Heise, U. K., & Thornber, K. (2011). Literature and environment. *The Annual Review of Environment and Resources*, 36, 417-440.
- Garrard, G. (2012). *Teaching ecocriticism and green cultural studies*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kerridge, R. (2006). Environmentalism and ecocriticism. In P. Waugh (ed.), *Literary theory and criticism: An oxford guide* (pp. 530-543). New York: Oxford University Press.
- Kramsch, C. (2011). The symbolic dimensions of the intercultural. *Language Teaching*. 44(3), 354-367.
- Küchler, U. (2014). Where foreign language education meets, clashes and grapples with the environment. In R. Bartosch & S. Grimm (eds.), *Teaching environments: Ecocritical encounters* (pp. 23-34). Frankfurt: Peter Lang.
- Matthewman, S. (2011). *Teaching secondary English as if the planet matter*. Oxon: Routledge.
- Welling, B. H. & Kapel, S. (2012). The return of the animal: Presenting and representing non-human beings response-ably in the (post-) humanities classroom. In G. Garrard (ed.), *Teaching ecocriticism and green cultural studies* (pp. 104-116). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- White, L., Jr. (1996). The historical roots of our ecologic crisis. In C. Glotfelty & H. Fromm (eds.), *The ecocriticism reader: Landmarks in literary ecology* (pp. 3-14). Georgia: University of Georgia Press.
- Worster, D. (1993). *The wealth of nature: Environmental history and the ecological imagination*. New York: Oxford University Press.

Received: May 24, 2019

Revised: May 3, 2020

Accepted: May 19, 2020

Schindler's List: A Postmodern Revisit

Usa Padgate*

Abstract

This article offers to reread Thomas Keneally's 1982 novel *Schindler's List* through the lens of postmodernism. Even though the novel is not considered a postmodern writing, it displays a subject matter, tone and ethos that are the composite spirit of the postmodern movements. Three traits of postmodernism are traced and discussed within the context and the suggestion of the novel: the hybridity of fact and fiction, the application of irony, and the revision of a unified history. In acknowledging these sensitivities, one finds that the critical term that can be perplexing in its indefinite conceits is very well capable of expounding something as genuine as humanity.

Keywords: Schindler's List; Thomas Keneally; Postmodernism; Irony

* Assistant Professor, Department of English, Faculty of Humanities, Naresuan University, e-mail: usapadgate@gmail.com

ซินต์เลอร์ส ลิสต์: โพลโมเดิร์นพิกซ์

อุษา พัดเกตุ*

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอมุมมองแนวหลังนวนิยายจากการศึกษานวนิยายเรื่อง *ซินต์เลอร์ส ลิสต์* ประพันธ์โดย โรมัส เคนนีลลีย์ ซึ่งได้ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1982 แม้ว่านวนิยายเรื่องนี้จะไม่ถูกจัดให้เป็นงานเขียนแนวหลังนวนิยายก็ตาม หากแต่ก็มีเนื้อหา น้ำเสียง และจิตวิญญาณของกระบวนการเคลื่อนไหวแนวหลังนวนิยายอยู่ไม่น้อย การศึกษาครั้งนี้ได้นำเสนอและอภิปรายลักษณะของงานเขียนแนวหลังนวนิยายสามลักษณะที่พบในนวนิยายเรื่องนี้ ได้แก่ ความผสมกลมกลืนของเรื่องจริงและเรื่องแต่ง การนำเสนอความย้อนแย้ง และการทวนวิเคราะห์ประวัติศาสตร์เอกภาพ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากระบวนการวิพากษ์แนวหลังนวนิยายนั้นสามารถเจาะในลักษณะอันแท้ของมนุษย์ได้ แม้ว่าโดยปกติของทฤษฎีวิพากษ์แนวนั้นจะมีความลวงของความคิดและจินตนาการที่ทำทลายความเข้าใจและอภิเชษฐของผู้อ่านอยู่บ้าง

คำสำคัญ: ซินต์เลอร์ส ลิสต์; โรมัส เคนนีลลีย์; หลังนวนิยาย; ความย้อนแย้ง

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
นเรศวร ติดต่อได้ที่: usapadgate@gmail.com

1. Introduction

Thomas Keneally's historical novel *Schindler's Ark*, released in the United States as *Schindler's List*,¹ was published in 1982 and won the prestigious Man Booker Prize of that year. The book details the life story of German industrialist Oskar Schindler whose under-the-table dealings with the Reich officers saved the lives of more than 1,200 Jewish prisoners during the Second World War. The novel was adapted into the cinematic format by Director Steven Spielberg as *Schindler's List* and released in 1993. The film won awards worldwide including 7 Academy Awards. In 2018, Universal Pictures re-released the digitally remastered film to commemorate its 25th anniversary release. It was the first time for many members of the younger generations of audiences to watch it on a big screen and an opportunity for older ones to revisit the film in a fast-changing yet strikingly, paradoxically, similar world. It also encouraged readers to revisit Keneally's novel and compare notes as to how humankind and human nature have, or have not, changed. This study proposes to revisit the book and draw from it certain aspects that lend the weight of postmodernism to a writing about a modernist world.

2. Modernism and Postmodernism

In terms of definitions and timelines - both debatable, The word 'modernism' refers to the cultural period that extends from the beginning of the twentieth century to the end of the Second World War with an emphasis

¹ Since it is the better known title of the novel, this study opts, therefore, to refer to the novel as *Schindler's List*.

on epistemology, a quest for knowledge, whereas 'postmodernism' refers to a range of concepts stretching, most distinguishingly, from the 1960s to the present and preoccupied with a suspicion of the foundations and structures of knowledge and of any belief system that claims universality (Geyh, Leebron & Levy, 1998). The terms are often mentioned side by side not only because of the unresolved questions whether postmodernism is a mere extension of modernism but also because of their contesting ideologies. Modernism projects ideas of alienation, exclusion, dichotomy and polarity in its attempt to understand the nature of reality. 'White' is understood only in reference to its opposite, 'black,' for example. Postmodernism, on the other hand, embraces assimilation, inclusion, equality, and, inevitably, mystification in its egalitarian spirit, resulting in movements such as feminism, anti-racism, and post-colonialism.

Although the cultural and literary movement of postmodernism is said to gain momentum in the 1960s, it was shaped by the results of technological exploitations of the Second World War, a 'modern' war in terms of its historical period and ideology. Disillusioned by the misuse of scientific advances relating largely but not exclusively to the mass genocide and the atomic bomb, the post-war generations steered away from the modernist ideal that civilization was a natural consequence of progress. They, in addition, became skeptical of institutional authority, social conformity, and political inequality. These traits soon became characteristic of postmodern sensitivity, a direct assault on the binary opposition of 'master-slave,' 'self-other,' and, in the context of Nazi-occupied Europe, 'Aryan-Jew,' in which the second of each pair had previously been subscribed as lesser beings. Consequently, the cultural paradigm shifted towards a more liberal tendency - "the tendency of indeterminance," as coined by Hassan (1998, p. 592) by incorporating two central constituents in postmodernism: indeterminacy and immanence. The results, as Hassan

describes, are that “the public world dissolves as fact and fiction blend, history becomes derealized by media into a happening,” and that “science takes its own models as the only accessible reality” (Hassan, 1998, p. 593).

In *Postmodern American Fiction: A Norton Anthology* (1998), Gehy, Leebron & Levy discuss characteristics of postmodern American fiction in 6 sections, thus providing 6 broad categories into which a postmodern work of fiction can be fitted, namely Breaking the Frame, Fact Meets Fiction, Popular Culture and High Culture Collide, Revisiting History, Revising Tradition, and Technoculture. This categorization constitutes an initial guideline for the analysis in this study. In addition, with a nod to the multifarious characteristics of the postmodern criticisms, the present study proposes to frame its analysis within the critical devices provided by Gehy, Leebron & Levy (1998) and the selected scholars included in the anthology, namely Michael Bérubé, Umberto Eco, bell hooks, Ihab Hassan, and Trinh T. Minh-ha.

Schindler's List is conventional in its narrative and presentation. There is no formal complexity nor chronological intricacy to confound readers, as is often the case with some flagship postmodern writings. Yet, its subject matter, tone and ethos can easily be included in the camp of cultural postmodernism. To illustrate this assertion, three aspects of postmodern approaches suggested in Gehy, Leebron & Levy's anthology (1998), namely the hybridity of fact and fiction, the application of irony without satire, and the revision of a unified history, are applied to the reading and discussion of Keneally's novel in the sections that follow.

3. A Postmodern Take on a Modern War

3.1 Larger than Life: Fact and Fiction

“... pomo [postmodernism] has paid acute attention to how various human communities go about deciding what will count as ‘facts.’[‡] paradigm-shifts are matters in which ‘neither proof nor error is at issue,’ because different scientific communities were simply seeing different ‘facts’ even when they were looking at what we now think are the same phenomena...”

(Bérubé, 1998, p. 599)

In the Author’s Note of *Schindler’s List*, Keneally, while grounding the basis of his story with the methodology of standard journalism - first-hand interviews, on-site visits, official and private records and documents, etc. - admits that myths are likely to attach themselves to a man of Schindler’s stature, and that the novel’s devices seem suited for “a character of such ambiguity and magnitude.” (Keneally, 1994, p. 13-14) The borderline of fact and fantasy in this case, therefore, is drawn from the presentation of biographical and historical facts in a fictional format. There is nothing new about this technique in itself; the formal blending of journalism and fiction has been tried before with varying degrees of success. What is striking about Schindler’s life as gleaned from the accounts in Keneally’s novel is the fantasy of deliverance persisting in the psyche of many Jewish prisoners on their darkest days thanks to their faith in Schindler and the eventual materialization of that fantasy, turning it into a solid, commendable fact.

‘Fact Meets Fiction’ is, according to Geyh, Leebron & Levy (1998: 125)

a “central, even dominant source of artistic inspiration and innovation” in the postmodern era, and the blurred boundary between standard journalism and fiction could create “a new layer of narrative tension within the bounds of the traditional novel.” The circumstances surrounding Oskar Schindler inspire fictional writing, with a hideous backdrop of ruined, war-ridden cities, gothic villains, brutalized victims and an unlikely hero - “a figure of the imagination somehow as popular as the golden-hearted whore: the good German,” in Keneally’s own words (Keneally, 1994, p. 32). The fact that all these elements are factual renders a narrative tension that leaves one suspended between the realms of make-believe and reality check. The mythic air of Schindler’s wartime years, moreover, shrouds the retrospective tales of his earlier years and afterwards lends him a god-like persona that proves very reassuring in times dominated by human failings.

Schindler spent a comfortable childhood in the industrial city of Zwittau in Czechoslovakia. The heroic actions of his later life gave birth to a tale about young Oskar defending a Jewish boy on the way home from school. (Keneally, 1994, p. 37) It was most likely fiction, Keneally hastens to add, conjured by a wishful interviewee. Even when an affirmed story is recounted, such as the one in which Schindler competed in a motorcycle race and lost against some of Europe’s best racers, he was said to have beaten them and lost “for a technicality.” (Keneally, 1994, p. 40) A flat-out, definite defeat was not to be in Oskar Schindler’s book, with or without the war.

Countless instances display the mythic aura of Schindler during the war years - the spells, and currencies, he cast on numerous, otherwise blood-thirsty, SS officers who authorized him to set up an enamel factory in Cracow, Poland, and then to relocate it to Brunnitz, Czechoslovakia, as an armaments factory which never produced a single artillery shell that passed quality control,

and whose influence rescued him from his three separate arrests by police officials. The incident that is best representative of the Schindler's lore, however, is told towards the end of the war, ergo toward the end of the book. By then, Schindler had become a living legend among the Nazi labor camp inmates. When the 300 female inmates he had 'purchased' out of the camp for his new factory in Brunnlitz were taken to Auschwitz by mistake, twenty-two-year-old widow Lusia, ill and wasted away by cold and hunger in the concentration camp, kept telling herself and the other women: "You'll see. It will all come out. We'll end up somewhere warm with Schindler's soup in us." (Keneally, 1994, p. 336) The same optimism took hold of another member of the group, Mila Pfefferberg, who could not tell where it came from. Meanwhile, Schindler sent a young woman, allegedly one of his many mistresses, with a suitcase full of drink, ham and diamonds, to grease the fingers of the functionaries in Auschwitz-Birkenau. When at last the women were delivered at the gate of Schindler's factory, the descriptions of the happy reunion and Schindler's presence and assurance are homeric:

"As they got closer to the gate, they became aware that Herr Schindler was standing in the midst of the SS men. They could tell at first by his memorable height and bulk ... A phenomenon in the mist ... Mila Pfefferberg, like others of the girls in the column that morning, remembers that it was an instant of the most basic and devout gratitude, and quite unutterable. Years later, one woman from those lines, remembering the morning, would face a German television crew and attempt to explain it. "He was our father, he was our mother, he was our only faith. He never let us down.

Then Oskar began to talk. It was another of his outrageous speeches, full of dazzling promises ... "When you go inside the building, you'll find soup and bread waiting for you ... You have nothing more to worry about. You're with me now."

(Keneally, 1994, pp. 357-358)

Although Keneally is careful not to go overboard in his 'journalistic' description of Schindler, thus making deliberate use of the man's many weaknesses in defining his 'human' character, the 'mythology' of Oskar Schindler is hard to suppress, with its unmistakable reminiscence of the Greek myth of Dionysus, the merry God of Wine whose loyal female followers, the Maenads, are said to be "possessed by the god" and to have "unusual strength," (Encyclopaedia Britannica, n.d.) and the only Greek divinity of the highest class who suffers death and rebirth according to the seasonal cycle of the vine. A heavy drinker - but never a drunk, a fun lover, a ladies' man and, ultimately, a provider, Schindler's vices and virtues, rises and falls, pleasures and pains, echo those of the most benevolent and conflicting god of humankind, further blending the already delicate line between the fact and the fiction that surround the life and legend of Oskar Schindler.

In a postmodern fashion, it must be said that in determining the value and truth of the Schindler's story, "neither proof nor error is at issue." (Bérubé, 1998: 599) The subjective versions of events, and the readers, make their own claim to truth. After all, as Minh-ha (1998: 654) emphasizes, "Literature and history once were/still are stories: this does not necessarily mean that the space they form is undifferentiated, but that this space can articulate on a different set of principles, one which may be said to stand outside the hierarchical realm of facts." Reading into the feats and failures of Oskar

Schindler, therefore, is a subjective experience where fact and fiction stand to be claimed shoulder to shoulder.

3.2 Flawed Hero: Irony

“The postmodern reply to the modern consists of recognizing that the past, since it cannot really be destroyed, because its destruction leads to silence, must be revisited; but with irony, not innocently.”

(Eco, 1998, p. 622)

Irony is a common reference word for postmodernism. It underscores such concepts and practices as indeterminacy, discontinuity and deconstruction that are the hallmarks of postmodernism, and that distinguish it from the determinacy, continuity and totalization of modernism. Irony marks Schindler's ethical and economic aspirations, juxtaposes his heroic character with his heroic flaw, and discontinues the self-other determinacy attached to the Arayan-Jew ideology.

The story of Schindler is ironic at both personal and professional levels. The man himself is an epitome of a postmodern character in his disregard, eventually to the point of disdain, for the Arayan hierarchy, aloofness and stability of his era and status, although he never hesitated to take advantage of these social conditions to reach a desired end. At their first meeting, Inzhak Stern made an introductory statement required by law: “I have to tell you, sir, that I am a Jew,” to which Schindler growled “I’m a German. So there we are!” (Keneally, 1994: 48) His racial blindness impelled him to use nationality, not race, for self-description. If this could be claimed as evidence of his

nationalism - which would be very easy to disclaim - it could also support a premise that Schindler never seriously regarded racial differences as central to his interpersonal dealings, even before he ever thought of assuming the role of a savior. In a spirit of rebellion, Schindler ignored the prevalent racial hierarchy and extended generosity and camaraderie to Jews and Germans alike. He befriended many high-ranking SS officers and treated them sumptuously, simultaneously enjoying their favors and shuddering at the sadism and beastliness of many of them. On the other hand, he gave generously to his Jewish employees, risking his life to save theirs and parroting feeble excuses to employ them even if it was clear to everyone that they were too weak, too young, or too old - as was the constitute of each different laborer - and too unskilled in artillery production - as was the constitute of most laborers - to garner Schindler any industrial profit. Schindler's cynicism during the last years of the war regarding the pursuit of economic success - his resolution to "defeat the system" (Keneally, 1994, p. 147) - is a contrast picture to that of the self-proclaimed capitalist only a few years earlier whose oedipal goal was to outdo his own father financially with the help of war-time industry.

In salvaging so many lives, Schindler is generally hailed as a hero and a savior, with no religious attachment. Like Oedipus, he was imperfect, flawed by the sins of the flesh that traject both his manly presence and, paradoxically, his childish delight. His racial blindness was his redeeming virtue. Unlike Oedipus, though, Schindler was not a tragic character whose downfall brings about others' as pitiful as his own; Oskar Schindler is never associated with death, always with life. Yet again, he did not take on the role of a savior innocently or religiously. It came to him originally from the desire to make filthy money out of filthy means, to suck up to some of the most damnable

figures in modern history in exchange for financial profit and cheap labor, and eventually to do whatever it took to safeguard that labor that had become his consuming obsession. He depended on their survival as much as his laborers needed him for the realization of their salvation. In this way, the 'self-other' polarity was deconstructed and discontinued, and their existence became interrelated, even reversed. When Schindler became morally depressed by the imminence of an evacuation 'Aktion' of the Jewish population from the Cracow ghetto to a forced labor camp in Plaszow, it was Itzhak Stern, his Jewish accountant and one of the victims of the 'Aktion,' who comforted him:

"Itzhak Stern, coming to Zablocie one afternoon on business for the Progress factory, found Oskar depressed and sensed in him a dangerous feeling of impotence[†]

... All I can tell them, said Oskar, taking a second slug of cognac, is that they shouldn't try to hide unless they're sure of the hiding place. He'd heard that the pattern was to tear the ghetto apart after it had been cleared ...

So it happened oddly that Stern, one of the targets of the coming Aktion, sat comforting Herr Direktor Schindler, a mere witness. Oskar's attention to his Jewish laborers was being diffused, tempted away by the wider tragedy of the ghetto's coming end. Plaszow was a labor institution, said Stern. Like all institutions, it could be outlived[‡] It was degrading to have to line up for Plaszow on orders, but it wasn't the end of things."

(Keneally, 1994, p. 189)

The Schindler survivors call themselves *Schindlerjuden* (Schindler Jews), the term used willingly and gratefully - which under a different circumstance would most likely connote and promote the master-slave discourse - to celebrate life and the fact that they own him as much as he owns them. Having failed to make a living from any of a series of his post-war business investments, Schindler was 'rescued' time and again by his *Schindlerjuden* who became his 'family' and providers of both financial and moral support for the remaining years of his life. This reversal of fortune was perhaps most fittingly remarked by his estranged wife, Emilie Schindler: "Oskar had done nothing astounding before the war and had been unexceptional since. He was fortunate therefore that in that short fierce era between 1939 and 1945 he had met people who had summoned forth his deeper talents." (Keneally, 1994, pp. 428-429) The irony of all this was not lost. Who would want a perfect hero?

3.3 Deconstructing Alienation: History Rewritten

"Any critic exploring the radical potential of postmodernism as it relates to racial difference and racial domination would need to consider the implications of a critique of identity for oppressed groups ... Radical postmodernism calls attention to those shared sensibilities which cross the boundaries of class, gender, race, etc., that could be fertile ground for the construction of empathy - ties that would promote recognition of common commitments, and serve as a base for solidarity and coalition."

(hooks, 1998, pp. 627-628)

By this line, it must be within the range of sound reasoning to claim that *Schindler's List*, in spite of the atrocity of its setting, is a story of assimilation, not alienation. The fact that so many former Jewish prisoners were willing to come forth with the stories of their traumatic past to contribute to Keneally's novel - Keneally quotes "fifty Schindler survivors from seven nations" (Keneally, 1994, p. 13) - is a testament to the value of inclusion they trusted in the stories they now told as witnesses, and never again as victims. Schindler's story in the renowned novel is the total of the personal accounts of these contributors; *Schindler's List* is their story. The marginal has become central.

The history of Schindler and the *Schindlerjuden*, now that they are one, celebrates life and survival. A motif in their 'history' revolves around the many cunning ways Schindler and the Jewish characters implemented to outlive strictures of their circumstances, and not necessarily around their tormentors.² Schindler expressed this spirit of solidarity in his final speech on the factory floor facing his Jewish workers and the SS garrison:

"The unconditional surrender of Germany ... has just been announced. After six years of the cruel murder of human beings, victims are being mourned, and Europe is now trying to return to peace and order. I would like to turn to you for unconditional order and discipline - to all of you who together with me have worried through many hard years - in order that you can live

² This is where the cinematic adaptation departs from the original novel. Whereas Keneally's novel is a neat pastiche of personal and historical accounts collected during his research for the book and resulting in many different voices projected throughout the work, Spielberg's film understandably chooses to simplify the narrative by focusing more on 3 pivotal characters: Schindler, Stern, and Goeth.

through the present and within a few days go back to your destroyed and plundered homes, looking for survivors from your families ...

Don't thank me for your survival. Thank your people who worked day and night to save you from extermination. Thank your fearless Stern and Pemper and a few others, who, thinking of you and worrying about you, especially in Cracow, have faced death every moment. The hour of honor makes it our duty to watch and keep order, as long as we stay here together."

(Keneally, 1994, pp. 400-402)

In revisiting their past, these 'witnesses' reconstruct a narrative not only of a most humane Nazi party member but also of an intelligent, courageous, stoic people who in better times prove, against the propagandized stereotypes, to be generous, devoted and grateful.

Nevertheless, the 'official' history - of the racial discrimination, exclusion, and extermination of one race by another - cannot be disputed. Dismissing it would result in another form of oppression. It must, therefore, be revisited with "shared sensibilities which cross the boundaries of class, gender, race, etc." (hooks, 1998, p. 628) for the empathy necessary to prevent us from falling prey to future propagandas. For what it is worth, the 'official' account reminds us that what happened before can, without doubt, happen again since human nature has not progressed in the same way nor at the same pace as our technological advances. Our sophisticated scientific tools can once again override our judgment. We are reminded also that even in the case of such inherent authority as "the official version," there are voices to be recognized from the margins whose transforming force may breakdown the *Grande Histoire* of the past, rewrite the story about the present, and offer hope of coalition for the future.

4. Conclusion

Schindler's List is not a postmodern novel. This, however, does not depreciate the postmodern sensitivity that can be observed from the book. Acknowledging the paradigm shifts (from modernism to postmodernism) frees us from the obligation of proof-error determinacy, thus granting us the liberty to explore 'indeterminance', and to see a god in a man and a friend in a foe. In addition, recognizing that the modern concept of 'progress' is brimmed with irony since it does not spontaneously lead to civilization that allows us a realistic decision to let go of, discontinue and/or deconstruct the status quo. Finally, admitting that an 'official' history could be a form of oppression in its exclusion and extermination helps us listen more carefully to voices in the margins, to empathize with their cries for their losses and celebrate their cheers for life, and to construct an inclusive history based on solidarity.

To conclude, this study has made a revisit to Keneally's famed novel and outlined three distinctive postmodern flavors which can be recapped in fragments as follows. The larger-than-life characters blur the line of fact and fiction. The unlikely hero breaks all kinds of law because he feels ashamed of crimes he did not commit, making his war years ironically worthwhile. A different history of a people begs to be heard, their survival to be celebrated, and their 'being' to be demarginalized.

References

- Bérubé, M. (1998). Just the fax, ma'am: Or, postmodernism's journey to decenter. In Geyh, P., Leebron, F. G., & Levy, A., *Postmodern American fiction: A Norton anthology* (pp. 595-603). New York: W. W. Norton & Company.
- Eco, U. (1998). Postmodernism, irony, the enjoyable. In Geyh, P., Leebron, F. G., & Levy, A., *Postmodern American fiction: A Norton anthology* (pp. 622-624). New York: W. W. Norton & Company.
- Encyclopaedia Britannica. (n.d.). Maenad. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/maenad>.
- Geyh, P., Leebron, F. G., & Levy, A. (1998). *Postmodern American fiction: A Norton anthology*. New York: W. W. Norton & Company.
- Hassan, I. (1998). Toward a concept of postmodernism. In Geyh, P., Leebron, F. G., & Levy, A., *Postmodern American fiction: A Norton anthology* (pp. 585-595). New York: W. W. Norton & Company.
- hooks, b. (1998). Postmodern blackness. In Geyh, P., Leebron, F. G., & Levy, A., *Postmodern American fiction: A Norton anthology* (pp. 624-631). New York: W. W. Norton & Company.
- Keneally, T. (1994). *Schindler's list*. London: Sceptre.
- Minh-ha, T. T. (1998). Woman, native, other. In Geyh, P., Leebron, F. G., & Levy, A., *Postmodern American fiction: A Norton anthology* (pp. 649-654). New York: W. W. Norton & Company.

Received: June 13, 2019

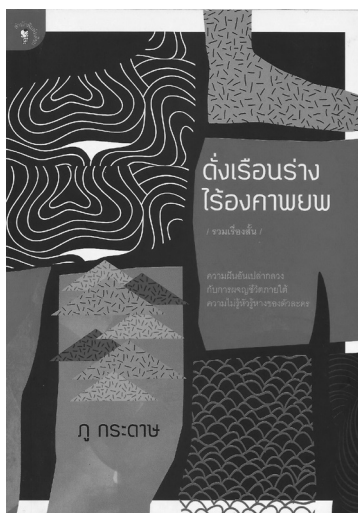
Revised: August 15, 2019

Accepted: May 13, 2020

แล้วทุกอย่างก็ไม่เปลี่ยนแปลง : อ่าน ภู กระดาษ ผ่านดั่งเรือนร่างไร้คงคาพยพ

วรมาศ ธัญภัทรกุล*

Woramas Tunpattrakul

ภู กระดาษ. (2008).
ดั่งเรือนร่างไร้คงคาพยพ.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
272 หน้า.

ดั่งเรือนร่างไร้คงคาพยพ เป็นผลงานรวมเรื่องสั้นของ ภู กระดาษ หรือนามจริงว่า ถนัด ธรรมแก้ว ซึ่งได้รับการตีพิมพ์รวมเล่มเมื่อปี 2558 และเป็นรวมเรื่องสั้นหนึ่งในแปดเรื่องที่เข้ารอบสุดท้ายของการประกวดรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปีพุทธศักราช 2560 นับเป็นครั้งที่ 2 ที่ชื่อของ ภู กระดาษ ได้ปรากฏในการเข้าชิงชนะเลิศรางวัลนี้ โดยครั้งแรกเป็นการเข้าชิงจากนวนิยายเรื่อง เนรเทศ เมื่อปีพุทธศักราช 2558

* อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ติดต่อได้ที่: dx28522@gmail.com

ภู กระดาษ ไม่ใช่คนแปลกหน้าของซีไรต์ และยิ่งไม่ใช่คนแปลกหน้าของวรรณกรรมไทย นักเขียนจากศรีสะเกษผู้นี้ ยังเป็นเจ้าของรางวัลเรื่องสั้นยอดเยี่ยม รางวัลพานแว่นฟ้าแห่งรัฐสภาไทย ครั้งที่ 12 ประจำปีพุทธศักราช 2556 จากเรื่องสั้น *การยืนยันท่อครั้งของสาวแม่ฮ้างแห่งหมู่บ้านตาเอกทะเลไม* และในปีเดียวกันนั้น เขายังได้ตีพิมพ์ผลงานรวมกวีนิพนธ์ไว้ฉันทลักษณ์ชุด *ไม่ปรากฏ* (2556)

รวมเรื่องสั้นชุด *ดั่งเรือนร่างไร้องค์กาย* นี้ ประกอบด้วยเรื่องสั้นจำนวน 11 เรื่อง ซึ่งถูกแบ่งออกเป็นสามภาค ได้แก่ **ภาคหนึ่ง: ผู้มาเยือน** ประกอบด้วยเรื่องสั้นห้าเรื่อง คือ *เหตุการณ์การจับกุมสันติภาพ ไม่เศร้า, ปล้น, ซู-ซัน, อัลแบร์ กามูพา* *แม่มาท่องเที่ยวประเทศไทย และอุปสรรคในการเดินทางออกกำลังกายของอภิชาติ ช.* **ภาคสอง: ใน-ระหว่าง** ประกอบด้วยเรื่องสั้นห้า เรื่อง ได้แก่ *การยืนยันท่อครั้งของสาวแม่ฮ้างแห่งหมู่บ้านตาเอกทะเลไม, เพราะว่าความรักนั้นไม่เคยมีฤดูกาล, ภูในสวนหลังบ้าน, ดั่งเรือนร่างไร้องค์กาย, และ รอยรักรอยสักร* และ**ภาคสาม: สุนิรันดร์** มีเรื่องสั้นเพียงเรื่องเดียว คือ *เตรายั่วเพลิงเย้ายะ หรือไปเอาดวงไฟมาจากยักษ์* เมื่อพิจารณาในแง่ของเนื้อหาจะพบว่า เรื่องสั้นทั้ง 11 เรื่อง มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน แสดงความเป็นเอกภาพอย่างชัดเจนในฐานะเรื่องเล่าจากเบื้องล่าง (stories from below) ที่สะท้อนมุมมองและเสียงวิพากษ์ของ “คนตัวเล็กตัวน้อย” ต่อสภาพสังคมที่เบียดเบียน อีกทั้งยังสะท้อนสภาวะของโลกหลังสมัยใหม่ที่สำคัญกับความพยายามยืนยันทัวตนและการแสวงหาพื้นที่ของปัจเจกท่ามกลางแรงบีบอัดของอำนาจและสถาบันต่างๆ

ในเรื่องสั้นแต่ละเรื่อง ภู กระดาษ นำพาผู้อ่านให้สำรวจอัตลักษณ์อันแตกส่วนของผู้คนภายใต้กรอบกำหนดของระบบความสัมพันธ์แบบลำดับช่วงชั้น ที่การดำรงอยู่ของผู้คนถูกจัดการด้วยความแปลกแยก (alienation) ทั้งต่อสังคม ระหว่างกลุ่มคน ไปจนกระทั่งความแปลกแยกจากตัวตนของตนเอง แนวคิดดังกล่าวได้ถูกหลอมกลายเป็นจุดเด่นเชิงโครงสร้างที่น่าสนใจของ *ดั่งเรือนร่างไร้องค์กาย* ซึ่งเห็นได้จากการจัดสรร ร้อยเรียง และจัดแบ่งเรื่องสั้นออกเป็นสามภาค สอดคล้องกับโครงสร้างนาฏกรรมแบบสามองก์ (three-act structure) โดยเรื่องสั้นแต่ละเรื่องทำหน้าที่เสมือน “ฉาก” (scene) เล็กๆ ต่อเนื่องกันไป ก่อรูปเป็นเรื่องราวที่ใหญ่ขึ้น ซับซ้อนขึ้น จน

นำไปสู่บทสรุปของเรื่องราวทั้งหมดในตอนท้าย แต่ระหว่างทางที่มุ่งไปสู่บทสรุปนั้น ภู กระดาษ ยังได้สร้างไวยากรณ์บางๆ ที่ยึดโยงเรื่องสั้นที่ไม่ได้ต่อเนื่องกันเข้าด้วยกันอย่างหลวมๆ ทำให้ผู้อ่านย้อนนึกถึงเรื่องที่นำมาก่อน เหมือนการฉายภาพสะท้อนไปมาระหว่างเรื่องสั้นแต่ละเรื่อง ซึ่งเป็นไวยากรณ์เรื่องเล่าที่สื่อถึงแก่นความคิดหลักของภู กระดาษ เกี่ยวกับอำนาจ การกดขี่ และความแปลกแยกที่วนเวียนซ้ำซากอยู่ในสังคม เป็นวัฏจักรข้ามผ่านยุคสมัยเหมือน “ปกรณัม” ที่ไม่รู้จบสิ้น

ภาคหนึ่ง: ผู้มาเยือน

เช่นเดียวกับ “ละครองก์ที่หนึ่ง” ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการแนะนำตัวละคร วางพื้นฐานเรื่องราว และลงท้ายด้วยการวางปมตั้งต้น (the first plot point) ที่จะถูกขยายต่อไปในองก์ถัดไป ในภาคหนึ่งนี้ คำว่า “ผู้มาเยือน” หมายถึงสภาวะแปลกแยกและเป็นอื่นของตัวละครออกจากเรื่องเล่าแต่ละเรื่องในฐานะปัจเจก ซึ่งต่างถูกบีบอัดด้วย “อำนาจ” รูปแบบต่างๆ ที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมไทย ประกอบด้วย “สันติภาพ ไม่เศร้า” ชายหนุ่มที่กลายเป็นคนบ้าเพราะต้องสูญเสียที่ดินทั้งหมดของครอบครัวให้กับนายทุนเงินกู้ ใน เหตุการณ์จับกุมสันติภาพ ไม่เศร้า, “ประสิทธิ์” แรงงานอีสานพลัดถิ่นผู้สิ้นหวังกับชีวิตที่เจ็บป่วยและขั่นแค้น จนริบหรี่ขึ้นวางแผนปล้นธนาคารใน ปล้น, “เขา” ชายหนุ่มบนรถประจำทางผู้หวัดจะโดนประท้วงเพราะไม่อาจจะจับอารมณ์เพศของตนได้แม้จะพยายามอย่างสุดความสามารถ ใน ชู-ชน, “อัลแบร์ กามู” เจ้าของพรรคทอง “ข้าพเจ้ารักแม่มากกว่าความยุติธรรม” ซึ่งกลายเป็นชนวนความวุ่นวายในสังคมไทย ใน อัลแบร์ กามูพาแม่มาท่องเที่ยวประเทศไทย, และ “อภิชาติ ช.” ครูหนุ่มไต้หวันผู้ฝ่าฝืนคำสั่งเคอร์ฟิวเพราะต้องการเดินออกกำลังกายนอกบ้านยามค่ำ ใน อุปสรรคในการเดินออกกำลังกายของอภิชาติ ช.

ในภาคหนึ่งนี้ ภู กระดาษชี้ให้เห็นถึง “อำนาจ” หลักๆ ที่ครอบงำสังคมไทย ได้แก่ เศรษฐกิจทุนนิยมที่ถูกผูกขาดโดยนายทุน การปกครองแบบรวมศูนย์ของรัฐไทย ระบบรัฐประหาร รวมถึงชนบจารีตและวิถีประชา สำหรับมุมมองเกี่ยวกับทุนนิยมนั้น ภู กระดาษ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของระบบทุนที่มีต่อสภาวะแปลกแยก

ตามแนวทางของมาร์กซิสต์ (Marxism) ซึ่งมีจุดกำเนิดจากความแปลกแยกจากแรงงานและเรือนร่างของตนเอง ใน *เหตุการณ์ฯ* สันติภาพต้องสิ้นเนื้อประดาตัวเพราะที่นาซึ่งพ่อแม่ใช้ค้ำประกันเงินกู้เพื่อส่งเขาไปทำงานที่ได้หวั่นกลับถูกนายทุนยึดไป เงินค่าแรงที่เขาส่งกลับมาให้พ่อแม่จมหายไปกับการส่งดอกเบี้ยเงินกู้ซึ่งท้ายที่สุดก็ไม่เพียงพอที่จะรักษาที่ดินของครอบครัวไว้ได้ กำลังแรงงานของสันติภาพไม่เพียงไม่ได้ตอบแทนแก่ตัวเขา แต่ยังเป็นเหตุให้ต้องสูญเสีย “ทุน” ที่เป็นของตนแต่เดิมไปเพิ่มเติมความมั่งคั่งให้กับนายทุนที่ไม่ได้ลงแรงใดๆ สำหรับประสิทธิ์ จากเรื่อง *ปล้น* การเป็นกรรมกรของบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ที่รับช่วงสร้างโรงเลี้ยงไก่ให้กับ “บริษัทคำผลิตภัณฑ์เกษตรข้ามชาติขนาดใหญ่” อีกทอดหนึ่ง ตกย่ำถึงความห่างไกลจากผลผลิตแรงงานของตนเอง ประสิทธิ์ไม่มีสิทธิเลือกที่จะใช้แรงงานของตนอย่างไร นอกจากเฝ้ากังวลว่าจะมีงานจ้างต่อไปหรือไม่ คล้ายกับกรณีของสันติภาพ ค่าจ้างแรงงานอันน้อยนิดของประสิทธิ์ถูกดูดกลับเข้าไปในวงจรทุนนิยมผ่านการบริโภคจนรายได้ไม่พอชนเดือน ความไร้อำนาจอย่างสิ้นเชิงภายใต้โครงกรอบของอำนาจทุนนิยมและความเป็นอื่นจากกำลังแรงงานซึ่งเป็นสิ่งแทนตัวตน ทำให้ทั้งสันติภาพและประสิทธิ์ตกอยู่ในสภาวะว่างเปล่าไร้ความหมาย ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของความบ้าและความป่วยไข้เรื้อรังที่ไม่อาจเยียวยา

นอกจากระบบทุนนิยมแล้ว ภู กระดาษยังได้วิพากษ์การปกครองของประเทศไทยว่าเป็นส่วนสำคัญที่ก่อความแปลกแยกให้กับผู้คน ในเรื่องสั้น *ปล้น* ความแปลกแยกของประสิทธิ์ยังสัมพันธ์กับความพลัดถิ่นด้วย “อีสาน” หรือ “ลาวฝั่งขวา” ตามคำของ ภู กระดาษ นั้น แม้จะถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทย แต่กลับถูกกีดกันให้เป็น “ชายขอบ” ที่ขาดการเหลียวแลจากรัฐ ประชาชนถูกปล่อยทิ้งให้ยากจน ด้วยการศึกษาลดและไม่ได้รับการดูแลด้านสาธารณสุขอย่างที่ควรจะเป็น เห็นได้จากโรคธาลัสซีเมียของประสิทธิ์ที่หมออธิบายว่าเป็นโรคประจำภูมิภาคที่ถ่ายทอดทางสายเลือด ไม่คู่กับการรักษา ซึ่งเป็นการตีตราและผลักโทษว่าคนอีสานเกิดมาพร้อมชะตากรรมเช่นนั้นเอง รัฐไม่มีความจำเป็นต้องโอบอุ้มดูแล ในฐานะตัวแทนของรัฐ คำพูดของหมอสะท้อนให้เห็นถึงความเพิกเฉยและไม่จริงจังในการแก้ไขความทุกข์ยากของประชาชน คล้ายคลึงกับพฤติกรรมของนายดาบตำรวจใน *เหตุการณ์ฯ* ที่หมกมุ่นอยู่

กับปัญหาส่วนตัวเสียจนไม่สนใจช่วยเหลือชาวบ้านอย่างจริงจัง

วิถีประชาและจารีตคืออำนาจดทับอีกรูปแบบหนึ่งที่ภู กระดาศ กล่าวถึงไว้ในเรื่องสั้น *ซู-ซัน* ผ่านสถานการณ์ที่ชายหนุ่มในนาม “เขา” เกิดอารมณ์ทางเพศกับหญิงสาวบนรถโดยสารประจำทาง แม้จะพยายามระงับความรู้สึกของตนอย่างเต็มที่ แต่ก็แสดงพิรุณจนถูกจับได้ “เขา” จึงถูกผู้โดยสารคนอื่น ๆ จุดกระชากลงจากรถและเกือบจะถูกประชาทัณฑ์ *ซู-ซัน* แสดงให้เห็นถึงภาวะแปลกแยกของตัวละครผ่านสถานการณ์ชิงอุปมา โดยใช้อารมณ์ทางเพศของตัวละครเป็นตัวแทนความปรารถนาตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่ต้องปะทะกับกระแสสังคม วิถีประชาและกฎหมายที่รับรองการกดขี่ครอบงำผู้คนให้ “อยู่ในรูปในรอย” จนสูญเสียตัวตน รถโดยสารสาธารณะที่ทำให้ “เขา” ต้องเคลื่อนไปพร้อมกับผู้อื่นภายในขอบเขตที่เบียดบีบและถูกจำกัดให้มุ่งไปทางเดียวกัน เปรียบได้กับสังคมที่ผู้คนต้องใช้ชีวิตคล้อยตามและตอบสนองกฎเกณฑ์ทางสังคม จนไม่มี “พื้นที่” เหลือให้กับความปรารถนาและตัวตนในฐานะปัจเจก การที่ “เขา” วิตกหวาดกลัวต่อโทษทัณฑ์ที่จะได้รับทั้งจากผู้คนและกฎหมายหากเรือนร่างเปิดโปงความต้องการของตนออกมา โดยลืมไปว่าตนเองไม่มีองคชาติ แสดงให้เห็นถึงความหวาดกลัวต่ออำนาจที่แทรกกลืนครอบงำและควบคุมมนุษย์จนถึงระดับจิตใต้สำนึก

นอกจากจะกล่าวถึงอำนาจในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว ภู กระดาศ ยังวิพากษ์ธรรมชาติของอำนาจว่าเป็นสิ่งประกอบสร้างที่ไร้แก่นสารและกลวงเปล่า โดยนำเสนอความย้อนแย้งที่เกิดจากตัวละครที่เป็นตัวแทนของอำนาจรัฐ แต่กลับไร้ความสามารถที่จะทำหน้าที่ของตน เช่น นายดาบตำรวจที่ไม่เพียงจนปัญญาจะแก้ปัญหาให้ชาวบ้าน แต่จัดการไม่ได้แม้แต่ปัญหาภายในครอบครัวของตัวเอง หมอที่รักษาโรคไม่หาย หรือไม่พยายามที่จะรักษา และหน่วยทหารที่มาระงับเหตุจู่ปล้นแต่กลับมาถึงที่เกิดเหตุซ้ำและไม่กล้าทำอะไรมากไปกว่ายืนล้อมอยู่ห่าง ๆ จนเหตุการณ์จบลงไปเอง แนวคิดดังกล่าวถูกขยายความและตอกย้ำในเรื่องสั้น *อัลแบร์ กามู* ซึ่งเป็นเรื่องเล่าเชิงอุปมาของผู้คนในประเทศไทยที่หลงใหลบูชาประโยชน์ “ผมรักแม่มากกว่าความยุติธรรม” ส่วนเกริ่นนำของสุนทรพจน์ที่กล่าวยังไม่ทันจบของอัลแบร์ กามู และนำไปใช้เป็นข้ออ้างในการผลิตสร้างอำนาจ ชี้นำ ผลักดันการเคลื่อนไหว และแบ่งแยก

ผลักดันผู้คนในสังคมให้เป็นศัตรูต่อกัน ภู กระจาดฯ ไม่ได้สร้าง “กามู” ให้เป็นตัวละครที่ไร้เดียงสา ในทางตรงกันข้าม เขาตระหนักดีถึงอำนาจของคำพูดและความวุ่นวายต่าง ๆ ที่มีคำพูดของตนเป็นต้นเหตุ แต่เลือกที่จะลอยตัวอยู่เหนือปัญหาในฐานะ “ผู้มาเยือน” ที่เพียงตักตวงความสุขและจากไป เรื่องของ “กามู” เสียดสีอำนาจนิยมในสังคมไทยที่ยึดติดตัวบุคคล ความไม่จริงใจของผู้มีอำนาจ พลังของวาทกรรม และการแอบอ้างวาทกรรมขององค์อำนาจ ภู กระจาดฯ ยังใช้คำพูดที่คลุมเครือ ไร้แก่นสาร แต่ทรงพลังของ “กามู” สะท้อนภาพของอำนาจที่กลวงเปล่า แต่ตั้งอยู่ได้ด้วย ความเชื่อและศรัทธาของผู้คน โดยที่อำนาจนั้นไม่ได้สร้างประโยชน์ที่แท้จริงอันใด นอกจากทำให้ผู้คนแตกแยกและเป็นอื่นต่อกัน

ภู กระจาดฯ ตอกย้ำความกลวงเปล่าของอำนาจอีกครั้งใน *อุปสรรค* เมื่อเรื่องเล่าปากต่อปากเกี่ยวกับ “การกลับมา” ของนกหัสดีลิงค์ในตำนาน ได้สร้างความหวาดผวากับชาวบ้านจนต้องมีการตั้งหน่วยอาสาลาดตระเวนรักษาความปลอดภัยขึ้น ก่อนที่ “เรื่องเล่า” จะกระจายวงกว้างและถูกขยายความให้รุนแรงน่ากลัวกว่าเดิมจนรัฐบาลส่งทหารเข้ามาในพื้นที่ด้วยข้ออ้างในการ “ดูแลความสงบเรียบร้อย” เช่นเดียวกับใน *อัลแบร์ กามู* อำนาจใน *อุปสรรค* ถูกนำเสนอในฐานะวาทกรรมรูปแบบหนึ่งซึ่งมาในรูปของตำนานนกหัสดีลิงค์ และก็เช่นเดียวกับในเรื่อง *ซู-ซัน* ที่ความหวาดกลัวเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้คนยอมสยบต่ออำนาจ แม้ว่าจะต้องถูกจำกัดวิถีชีวิตและอิสรภาพ ยิ่งความไม่ชัดเจนของสถานการณ์เพิ่มขึ้นเท่าไร ผู้คนก็ยิ่งหวาดกลัว พลอยเอื้อให้อำนาจควบคุมยิ่งเข้มข้นขึ้นทวีคูณ ความหวาดระแวงยังทำให้ผู้คนที่เคยสนิทสนมกลายเป็นเหินห่างแปลกแยกจนไม่อาจสืบสัมพันธ์ภาพต่อกันได้อีกต่อไป เห็นได้จากการที่หน่วยอาสาของหมู่บ้านจำอภิชาติ ช. ไม่ได้ และไม่เข้าใจแม้แต่ประโยคง่ายๆ ที่เขาพยายามร้องบอกว่าเขาเป็นใคร และการไม่อาจเชื่อมต่อกันได้นี้เอง ที่เป็นที่มาของหายนะที่แท้จริง

นอกจากประเด็นแนวคิดต่างๆ ที่ภู กระจาดฯ นำเสนอแล้ว สิ่งที่น่าสนใจอย่างมากในภาคหนึ่งนี้ คือไวยากรณ์การจัดวางเรื่องเล่าทั้งหมดให้ “คล่องจอง” ต่อเนื่องกัน โดยฉาภของแต่ละเรื่องจะส่งต่อไปยังฉากเปิดตัวของเรื่องถัดไปเสมอ ในตอน

จบของ เหตุการณ์ฯ นายดาบตำรวจผู้อัจฉริยะได้ตะโกนสบถออกมาว่า “ปวดหัวว๊าย!” (หน้า 27) คำสบถนี้ ส่งต่อไปสู่การเปิดตัวประสิทธิ์ในเรื่อง ปล้น พร้อมด้วยอาการ “ปวดหัวหนีบๆ” (หน้า 29) จากการตีแผ่เหล่าขาวยี่สิบแปดดีกรีและความป่วยไข้ ในฉากสังท้ายของ ปล้น ร่างของประสิทธิ์ถูกทหารหัวขึ้นรถยี่เอ็มซีแล่นจากไป สอดคล้องกับสถานการณ์ในเรื่อง ชู-ชัน ซึ่งเกิดขึ้นบนรถโดยสารประจำทางที่แล่นอยู่ ก่อนที่เสียงโห่ฮา เยาะหยันจากผู้คนในกลุ่มรุม “เขา” ในตอนจบของเรื่อง จะกลายเป็นเสียงฮือฮาและปรบมือกึกก้องของผู้ฟังในหอประชุม เพื่อแสดงความชื่นชมต่อปาฐกถาของอัลแบร์ กามู ใน *อัลแบร์ กามู* เรื่องสั้นนี้ปิดฉากลงด้วยบรรยากาศยามค่ำคืนท่ามกลางความมืดที่ “สงัดราวไม่มีผู้คนเหลืออยู่” (หน้า ๘๐) สอดคล้องกับฉากเปิดซึ่งบรรยายถึงยามค่ำของคืนหนึ่งที่ทั้งหมู่บ้าน “อยู่ในความสงบระงำทะมึนดำ” (หน้า ๘๓) ของ อุปสรรคฯ เรื่องสั้นเรื่องสุดท้ายในภาคหนึ่ง โดยในเรื่องนี้ ภู กระดาษฯ ยังได้ทอดรอยไปสู่ การยืนยันอีกครั้งของสาวแม่ฮ้างแห่งหมู่บ้านตาเอกทะไม เรื่องสั้นเรื่องแรกของภาคสอง ผ่านการกล่าวถึงงานเผาศพของ “หญิงแม่ฮ้าง” ผู้มีสัมพันธ์รักกับชายมากหน้าในหมู่บ้าน และการเลือกใช้กลวิธีการประพันธ์ที่ผสมผสานรูปแบบวรรณกรรมแฟนแทสติกและเรื่องเล่าแอบเสิร์ด ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาบรรยากาศ และกลวิธีการประพันธ์ของเรื่องสั้นเรื่องอื่นๆ ในภาคสอง

ภาคสอง: ใน-ระหว่าง

ในฐานะ “ละครองก์ที่สอง” ซึ่งเป็นพื้นที่ของการเผชิญหน้า ความขัดแย้งและการปะทะกันของตัวละครภายใต้ปมปัญหาที่ถูกยกระดับให้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ภู กระดาษฯ เลือกผสมผสานรูปแบบเรื่องเล่าแนวแอบเสิร์ด แฟนแทสติก และสัจนิยมมหัศจรรย์ (magical realism) เพื่อตั้งคำถามกับความเป็นเหตุเป็นผลของปรากฏการณ์ในสังคม โดยยกระดับจากเรื่องเล่าเชิงเดี่ยวของตัวละครในฐานะปัจเจกในภาคหนึ่งไปสู่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระดับสังคม โครงเรื่องที่มีความซับซ้อนในภาคสองนี้ประกอบขึ้นจากการหยิบยกเอาปมปัญหาต่างๆ รวมถึงถ่ายทอดลักษณะของตัวละครที่ได้ถูกกล่าวถึงไว้ในเรื่องสั้นภาคหนึ่งมาเป็นตัวละครใหม่ใน

ภาคสองนี้ และสร้างสถานการณ์ให้ตัวละครและปมปัญหาเหล่านั้นมาปะทะสังสรรค์กันจนเกิดกลายเป็นเรื่องสั้นที่แบกรับเงื่อนไขขนาดใหญ่ของสังคมที่ยู่เหิงจนจับต้นชนปลายไม่ถูก ไร้ระเบียบ ไม่มีที่มาที่ไป และไม่มียุทธวิธี โดยกฎ กระดาษ ได้ทลายตรรกะของโครงเรื่องแบบขนบด้วยการตัดสลับลำดับเวลา มิติสถานที่ และมุมมองการเล่าเรื่องอย่างฉับพลัน สร้างความพรั่นพรึงให้กับตัวตนของผู้เล่าเรื่องรวมไปถึงตัวละครต่างๆ ด้วยการเรียกขานตัวละครด้วยสรรพนามรวมๆ ว่า “มัน” และการวนซ้ำของบทสนทนาหรือเหตุการณ์ในเรื่อง ขณะที่ตัวละครแต่ละตัวถูกปล่อยให้ดิ้นรนอย่างจำกัดภายใต้แรงบีบอัดที่บ้างเปิดเผย บ้างแฝงซ่อน และบ้างก็เนียนแนบกับวิถีชีวิตจนไม่ทันฉุกใจคิด ผู้อ่านก็เหมือนถูกจับวางลงตรงใจกลางของสถานการณ์เพื่อให้เฝ้ามองห่วงโซ่ความสัมพันธ์อันซับซ้อนของผู้คนในสังคม ที่เมื่อถึงที่สุดแล้วก็ประกอบขึ้นด้วย “ผู้กดขี่” และ “ผู้ถูกกดขี่” อยู่เสมอไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

ในแง่ของเนื้อหา เรื่องสั้นในภาคสองนี้ยังคงร้อยเรียงประเด็นปัญหาเดียวกันในภาคหนึ่ง คือ เรื่องความแปลกแยกและการวิพากษ์วิจารณ์ “อำนาจ” ในฐานะสิ่งทรงพลังที่ไร้แก่นสาร ผ่านตัวละครที่เป็นตัวแทนสถาบันและอำนาจรูปแบบต่างๆ ที่แทบไม่แตกต่างจากภาคหนึ่ง ทั้งในรูปแบบสัญนิยม เช่น ทหาร ที่มาตั้งหน่วยรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับประชาชน แต่กลับเอาแต่ออกคำสั่งไร้สาระ เช่น บังคับชาวบ้านให้มายืนฟังดนตรี กดขี่ข่มเหงชาวบ้าน หรือขึ้นใจผู้หญิง ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะตัวแทนฝ่ายการเมืองการปกครองที่ควรเป็นที่พึ่งของผู้คน แต่กลับมีที่มาจากการซื้อสิทธิขายเสียง หรือไม่ก็ไร้ความสามารถเกินกว่าจะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ พระซึ่งควรจะเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน ที่ไม่เพียงไม่สามารถกล่อมเกล้าจิตใจชาวบ้านหรือเป็นที่พึ่งที่ศรัทธาได้อย่างแท้จริง แต่ยังประพฤติผิดวินัยต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีอำนาจที่น่าเสนอในรูปแบบตัวละครเหนือจริง เช่น ผีปู่ผีตาบระจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้าน แต่ไม่ได้ช่วยเหลืตอบแทนเครื่องเซ่นไหว้ของชาวบ้านอย่างที่เราควรจะทำ กลับปล่อยให้ชาวบ้านที่ทุกข์ร้อนตีความเอาเองตามใจนึกโดยไม่คำนึงว่าการตีความเหล่านั้นจะส่งผลเสียอย่างไร แถนฟ้าซึ่งเป็นตัวแทนของอำนาจที่เต็มไปด้วยกิเลสไม่ต่างจากมนุษย์เดินดิน และพญาครุฑที่เป็นตัวแทนของอำนาจที่เกิดจากความหวาดกลัว

เป็นที่น่าสังเกตว่า เรื่องสั้นแต่ละเรื่องในภาคนี้ได้ถูกสร้างและจัดลำดับให้เป็นเหมือนเงาสะท้อนของเรื่องสั้นในภาคหนึ่งที่อยู่ในลำดับคู่ขนานกัน โดยเปลี่ยนจากตัวละครเอกที่เป็นชายในภาคหนึ่งมาเป็นหญิงในภาคสอง นับตั้งแต่อีน้อย “สาวแม่ฮ้าง” ผู้มีความสัมพันธ์กับชายมากหน้า และเอื้อยสี หญิงสาวที่พวกผู้ชายในหมู่บ้านวางแผนกำจัดเพราะเชื่อว่าเป็นผีปอบ ใน *การยียั่นอีกครั้งของสาวแม่ฮ้างแห่งหมู่บ้านตาเอกทะไม* วิษนี หญิงผู้ติดอยู่ในวังวนความรักความใคร่และสภาวะวิถัน หญิงสาวที่ถูกขับออกจากหมู่บ้านเพราะถูกกล่าวหาว่าเป็นผีปอบผีกำมจากเรื่อง *เพราะว่าความรักนั้นไม่เคยมีฤดูกาล* “ฉัน” หญิงสาวที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างสมบูรณ์แบบจากครอบครัว แต่กลับต้องกักขังตนเองที่โหยหาอิสรภาพและแรงปรารถนาเบื้องต้นของตนเองใน *งูในสวนหลังบ้าน* ตัวละคร “มัน” ที่ความยากจนบังคับให้ต้องละทิ้งถิ่นฐานและลูกน้อยในชนบทมาทำงานเป็นแม่ครัวโรงงานในเมืองใหญ่กับสัมพันธ์รักหลอกลวงที่ดำเนินผ่านช่องทางการสื่อสารในโลกสมัยใหม่ ใน *ดั่งเรือนร่างไร้องค์คาพยพ* และ พวากับเพด ทาสหญิงผู้เดินทางล่องกาลเวลานับร้อยปีกับความผิดหวังซ้ำกับซ้ำกล้ำในการพยายามกำจัดรอยสักแสดงความเป็น “ทาส” ที่ติดตรึงอยู่บนเรือนร่างของตน ใน *รอยรักรอยสัก*

ในภาคสองนี้ ภู กระดาษ ให้ความสำคัญกับการจัดการ “พื้นที่” เพื่อขบขันสภาวะกดทับและความแปลกแยกของตัวละคร โดยตัวละครหญิงถูกกำหนดให้ “ติด” อยู่กับพื้นที่ “ภายใน” ที่จำกัด ด้บแคบ ปกปิด แยกส่วนจากสังคม ทำให้เคลื่อนไหวได้น้อยหรือไม่ได้เลย ในขณะที่ “ภายนอก” ซึ่งเป็นพื้นที่ของอำนาจ การตัดสินใจ การกระทำ และการเคลื่อนไหว ถูกจัดให้เป็นพื้นที่ของผู้ชาย ซึ่งมักปรากฏตัวในฐานะตัวแทนของอำนาจและสถาบันต่างๆ ใน *การยียั่นฯ* อีน้อยปรากฏตัวอยู่ในห้องภายในบ้านชั้นเดียวที่อึดอัด โดยมี “ทีนอน” ซึ่งแทนความเป็นเมียหรือชู้รัก และ “ลูกๆ” ที่ตอกย้ำภาวะความเป็นแม่ กำกับอยู่ด้วยเสมอ ในขณะที่พวกผู้ชายวางแผนกำจัดผีปอบ ถกเถียงเรื่องการเลือกตั้ง เคลื่อนไหวอย่างอิสระอยู่ภายนอก และยังสามารถที่จะเข้าหรือออกห้องได้ตามต้องการ การอยู่หลังกำแพงซึ่งไม่ถูกมองเห็นจากภายนอกตอกย้ำสภาวะไร้ตัวตนและการตกอยู่ภายใต้อำนาจกดทับของอีน้อย เห็นได้จากการที่อีน้อยออกจากห้องได้เป็นครั้งแรกก็ต่อเมื่อบักนัดผู้ฉวยกลายเป็น

คนเสียสติ แต่ไม่นานหลังจากนั้นน้อยก็ต้องกลับไป “ติด” อยู่ในห้องอีกครั้ง เมื่อกลายเป็นเมียและซุ๊รักของชายอื่นในเวลาต่อมา สำหรับเอื้อยสี (*การยิ้นยัณฯ*) และสกาวิรัตน์ (*เพราะว่ารักฯ*) ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นปอบ บ้านที่ต้องปิดประตูหน้าต่างอยู่เสมอและตั้งห่างออกไปจากชุมชนขับเน้นสภาวะของความแปลกแยกและการถูกผลักไสจากสังคมภายนอก ต่างจากวิชนี ตัวละครเอกอีกตัวหนึ่งจาก *เพราะว่ารักฯ* ที่แม้จะดูเหมือนไปไหนมาไหนได้อย่างอิสระ แต่แท้จริงแล้วกลับมีพื้นที่ภายในหมู่บ้านเป็นกรอบกั้น ดังจะเห็นว่าวิชนีไม่เคยออกไปพื้นที่หมู่บ้านได้ด้วยตนเอง ในขณะที่ ศรัทธาหรือพระศรเป็นฝ่ายกุมอำนาจตัดสินใจและกระทำการ “เข้า” หรือ “ออก” ทั้งจากพื้นที่หมู่บ้าน สถานะบรรพชิต และสัมพันธ์รัก นอกจากนี้ “พื้นที่” ของทั้งวิชนีและสกาวิรัตน์ ยังถูกกำหนดโดยอำนาจและความปรารถนาทางเพศของพวกทหารในหมู่บ้านอีกชั้นหนึ่งด้วย ในเรื่องสั้น *งูในสวนหลังบ้าน* “ฉัน” ปรากฏตัวอยู่แต่เฉพาะในสวนหลังบ้านซึ่งถูกทำให้เป็นพื้นที่ปิดด้วยเงื้อมเงาของไม้ใหญ่ที่เป็นตัวแทนของจารีตประเพณี เหมือนกับที่ห้องพักคนงานแคบๆ ทำหน้าที่ปิดกั้นตัวตนและปกปิดความปรารถนาของ “มัน” ในขณะที่มุ่งความสนใจไปที่ความคิดอ่านและการกระทำของตัวละครชายที่อยู่ภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสามีเก่าที่พยายามหาทางหย่าขาดจาก “มัน” เพื่อไปอยู่กินกับหญิงใหม่ พนักงานรักษาความปลอดภัยที่เฝ้าตามหลังรัก และทหารเกณฑ์หนุ่มที่วางแผนจะแต่งงานกับ “มัน” หลังปลดประจำการ ใน *ตั้งเรือนร่างฯ* สำหรับมิติพื้นที่ใน *รอยรักรอยสัณ* นั้น นับว่ามีความแตกต่างจากเรื่องสั้นอื่นๆ เนื่องจากเนื้อเรื่องที่ครอบคลุมกาลเวลายาวนาน การเดินทางที่ดำเนินไปราวกับไม่มีสิ้นสุด และขอบเขตพื้นที่ที่ถูกทำให้พร่าเลือนจนแทบกลายเป็นหนึ่งเดียวทั้งโลกมนุษย์ นรก บาตาล โลกของเทวดา คน ผี อสุรกาย แต่ตัวละครกลับตกอยู่ในสภาวะวนเวียนหาทางออกไม่ได้ ความเว้งว่างกว้างใหญ่ของมิติเวลาและสถานที่จึงกลายสภาพเป็น “พื้นที่ปิด” ที่กักขังตัวละครอยู่ในวังวนความเป็น “ทาส” อย่างไม่มีวันจบสิ้น

ดังเป็นที่รู้กันว่าผู้หญิงนั้นมักจะถูกจัดวางให้อยู่ในลำดับล่างสุดของช่วงชั้นเชิงอำนาจในสังคม และต้องแบกรับแรงกดทับที่ทับซ้อนในหลายมิติ การนำเสนอชะตากรรมของ “ผู้หญิง” ในเรื่องสั้นภาคสองนี้ จึงไม่ใช่ประเด็นสตรีนิยมมากไปกว่า

การเป็นเครื่องมือเปิดโปงเนื้อหาของการกดทับในสังคมในฐานะที่ไม่ได้เป็นแค่ปัญหาเชิงกายภาพ แต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างอันซับซ้อน โดยมีปิตาธิปไตยเป็นฐานราก คำจูนโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบลำดับช่วงชั้นให้แข็งแกร่ง เกาะเกี่ยวเป็นโครงข่ายพันหนาการที่แน่นอนและโยยโยจนไม่อาจแยกจากกันได้อย่างเด็ดขาด ดังจะเห็นได้ว่า ตัวละครเอกซึ่งเป็นหญิงต่างก็ถูกบีบ/ต้อนด้วยแรงกระทำที่ทับซ้อนจากอำนาจในหลากหลายรูปแบบ เช่น กรณีของอิน้อยที่นอกจากจะไร้ตัวตนในฐานะเมียของผัวที่อายุแก่กว่าตนเองถึงสิบห้าปี และภาระที่ต้องแบกรับในฐานะแม่จนไม่มีเวลาหรือพื้นที่เป็นของตัวเองแล้ว อำนาจครอบงำของเพศชายยังปล้นชิงเอาสิทธิเสียงทางการเมืองไปจากอิน้อย เพราะมีหน้าที่ต้องลงคะแนนเสียงตามที่พวกผู้ชายกำหนด และเมื่อผลการเลือกตั้งไม่ออกมาอย่างที่หวัง อิน้อยยังต้องตกเป็นเหยื่อความรุนแรงอย่างไร้ทางสู้ (*การยีนยัย*) กรณีของสกาว่ารัตน์ที่ถูกทหารบังคับให้ออกมาร่วมกิจกรรมดนตรีเช่นเดียวกับชาวบ้านคนอื่นๆ แต่ในฐานะผู้หญิงตัวคนเดียวที่ถูกชาวบ้านขับไล่ออกจากชุมชน เธอยังต้องตกเป็นเหยื่อทางเพศของพวกทหารระหว่างเดินทางกลับบ้านครั้งแล้วครั้งเล่า (*เพราะความรัก*) ลักษณะที่ทับซ้อนของอำนาจเช่นนี้ แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจในสังคมที่ไม่เปิดโอกาสให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น แม้ตัวละครเหมือนจะสามารถดิ้นหลุดจากโครงครอบบางอย่างได้ ก็เป็นแต่เพียงชั่วคราว ก่อนที่จะถูกกดทับลงไปด้วยอำนาจมิติอื่นๆ จนที่สุดแล้วปัจเจกก็ต้องอยู่ในสภาพสยบยอมไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ

ถึงแม้จะชัดเจนว่าตัวละครเอกในเรื่องสั้นทุกเรื่องจะอยู่ในสถานภาพของ “เหยื่อ” แต่กฎ กระดาษ ไม่ได้ปล่อยให้ตัวละครเหล่านั้นเลื่อนไหลไปตามกระแสของชะตากรรมโดยไม่พยายามต่อสู้ขัดขืนหรือต่อรองกับอำนาจที่กดทับอย่างสิ้นเชิง ตัวอย่างเช่น อิน้อยปลดปล่อยความกดดันจากความเป็นเมียและแม่ในระบบชายเป็นใหญ่ด้วยการลอบคบชู้กับบักธง ชายหนุ่มที่ตนเองพึงใจ ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้เปลี่ยนห้องที่เคยเป็นพื้นที่กักกันตัวตนของอิน้อย ให้กลายเป็นพื้นที่ปลดปล่อยความปรารถนาและอำนาจของอิน้อยในชั่วเวลาหนึ่ง (*การยีนยัย*) ความสัมพันธ์ของวิชนีและสกาว่ารัตน์กับพวกทหารที่ค่อยๆ เปลี่ยนจากการเป็น “เหยื่อ” ไปสู่การ

ตักตวงความสุขร่วมกัน (เพราะความรักฯ) “ฉัน” ที่ก้าวข้ามกรอบจารีตที่กดทับ และปลดปล่อยความปรารถนาที่เก็บซ่อนไว้ด้วยการร่วมรักกับนาคนุ่ม (ดูในส่วนหลังบ้าน) ส่วน “มัน” ก็อาศัยการสื่อสารทางไกลเป็นเครื่องมือสานสัมพันธ์รักกับชายหนุ่มมากมายที่มาลุ่มหลง เพื่อยุยยาบดแผลรักจากการถูกสามีหลอกหลวง (ตั้งเรือนร่างฯ) รวมถึง การเดินทางและการทำงานหนักตลอดช่วงชีวิตที่ยาวนานนับร้อยปีของพาว และเพด เพื่อหาทางลบรอยสักทาसनร่างกาย (รอยรักรอยสัก) อย่างไรก็ตาม ความพยายามเหล่านั้นไม่เคยนำพาตัวละครให้หลุดพ้นจากโครงกรอบของอำนาจได้อย่างแท้จริง จุดจบของความพยายามต่อสู้ดิ้นรนของตัวละคร แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งและซับซ้อนของโครงสร้างเชิงอำนาจกดทับจนการดิ้นรนขัดขืนมิเพียงไม่อาจก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงได้ แต่ยังเป็นการกระตุ้นให้อำนาจกดทับทวีความเข้มข้นมากขึ้น ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวได้ถูกนำเสนอผ่านอุปมาของการต่อสู้ เช่น การทะเลาะเบาะแว้งระหว่างศรกับวิ ซึ่งถูกบรรยายว่า “ศรดิ้นละวินละวายเหมือนงูที่โดนทุบหัวแต่ก็ยังไม่ตายในทันทีทันใด เพื่อจะให้ตนเองรอดพ้นจากการกดทับ แต่ยังดิ้นก็ยิ่งถูกโถมทับลงไปหนักขึ้น” (เพราะความรักฯ, หน้า 127) และตอกย้ำอีกครั้งใน *รอยรักรอยสัก* เมื่อ “เพด” (= pet?) กับ “พาว” (= power?) ทะเลาะกันจนถึงขั้นลงไม้ลงมือ “เพดดิ้นละวินละวายอยู่ใต้การนั่งทับของพาว มันพยายามหาจังหวะโอกาสพลิกขึ้นมาให้ได้เปรียบ ทว่ายิ่งดิ้น น้ำหนักของพาวก็เหมือนจะเพิ่มมากขึ้น กดทับลงหนักอึ้งเกินจะดิ้นพ้นได้” (*รอยรักรอยสัก*, หน้า 220)

ภาคสาม: สุนัทรินทร์

เช่นเดียวกับ “ละครองก์ที่สาม” ซึ่งมักจะเป็นส่วนที่สั้นที่สุดและเข้มข้นที่สุดของบทละคร เนื่องจากเป็นบทสรุปของเรื่องราวทั้งหมด รวมถึงนำเสนอความคิดรวบยอดและข้อเสนอแนะแก่ผู้ชม ในภาคสามนี้ ภู กระดาษ เลือกใช้เรื่องสั้นเพียงเรื่องเดียว คือ *เตรายั่วเพลิงเย้ยะ หรือไปเอาดวงไฟมาจากยักษ์* ซึ่งเล่าตำนานท้องถิ่นว่าด้วยกำเนิดลุ่มน้ำโขง เป็นปัจฉิมบทที่สรุปทัศนะของผู้เขียนเกี่ยวกับอำนาจ ภาวะแปลกแยกและการถูกกดขี่ในสังคมไทยว่าแท้จริงแล้วเป็นผลมาจากปัญหาของ

โครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อนใหญ่โตเกินกว่าที่มองเห็นหรือชัดเจน ชื่อภาค “สุนิรันดร์” เป็นเหมือนบทสรุปของผู้เขียนเกี่ยวกับอำนาจและการกดขี่ในสังคมว่าเป็นเรื่องเชิงโครงสร้างที่แน่นอน ผ่านการสถาปนามาอย่างยาวนาน หยั่งรากลึกในจิตสำนึกของผู้คนจนเกินกว่าพลังของปัจเจกจะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ ตราบใดที่มนุษย์ที่ยากไร้ ยังคงไม่อาจรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง วัฏจักรแห่งการกดขี่ก็จะยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด เหมือนตำนานที่ไม่มีจุดสิ้นสุด

เตรียะพลิงเยี้ยะ หรือไปเอาดวงไฟมาจากยักษ์ กล่าวถึงความแปลกแยกแตกต่างของมนุษย์ที่เกิดขึ้นภายหลังการสังวาสกันระหว่างยักษ์สึลลิดีกับอีแกวโยนี หลวง ซึ่งภู กระดาษเรียกว่า “ท้าวสิงห์” และ “นางโยนีใหญ่” ว่าแต่เดิมนั้นมนุษย์ไม่ว่าเผ่าพันธุ์ใด ภาษาใด ต่างก็เป็นเนื้อหนึ่งเดียวกัน อยู่ร่วมกันด้วยความเข้าอกเข้าใจ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน กระนั้นสิ่งสมมติทางสังคม วัฒนธรรม และความเบียดเบียนอันเกิดจากความต้องการบริโภคเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์แปลกแยกแตกต่าง ภายใต้โครงสร้างของอำนาจที่ตั้งถูกสถาปนาขึ้นบนความหวาดกลัวของผู้คน ปัจเจก ถูกกลไกทางสังคมทำให้แปลกแยกจากกำลังแรงงานและความปรารถนาของตนเอง ต้องกลายเป็นเหมือนทาสช่วงใช้ตอบสนองประโยชน์และความต้องการของผู้ถืออำนาจ ดังเช่นมนุษย์ตัวเล็กตัวน้อยในตำนานที่ต้องสละแรงงานตนเพื่อผลิตสร้างเครื่องมือปลดปล่อยความใคร่ในกามอันไม่รู้จักหยุดหย่อนให้กับยักษ์ผู้เป็นนาย เพียงเพราะเชื่อเอาเองว่ายักษ์นั้นมีอำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นเหมือนเทพเจ้าผู้อำนวย “แม่ของ” และสรรพชีวิตในแหล่งน้ำน้อยใหญ่ที่ได้หล่อเลี้ยงชีวิตตน ในแง่นี้การยอมเป็นข้าช่วงใช้จึงเหมือนการตอบแทนบุญคุณของยักษ์ในฐานะเจ้าชีวิต ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ย้อนแย้งมิใช่น้อยเมื่อลุ่มน้ำโขงตามตำนานที่แท้จริงแล้วหาได้เกิดขึ้นจากความตั้งใจดีหรือความเมตตาอาทรของยักษ์ไม่ เพราะ “แม่ของ” นั้นเกิดจากรอยครูดลากจากลึงค์อันใหญ่โตเหลือกำลังรับของยักษ์สึลลิดี ส่วนเกาะแก่งแหล่งน้ำรวมถึงฝูงปลาและสัตว์น้ำอันอุดมในลุ่มอีสานและลาวก็ล้วนไหลบ่าออกมาจากโยนีของ อีแกวโยนีหลวง เมื่อพิจารณาอย่างถ่องแท้ก็จะพบว่ามนุษย์น้อยเหล่านั้นหาได้เป็นเจ้าของ มีความสัมพันธ์ หรือได้รับประโยชน์แต่อย่างใดจากสิ่งที่ตนเองทุ่มเทแรงงานสร้างขึ้นไม่ กลายเป็นยักษ์ทั้งสองที่เสพสุขบนกำลังแรงงานของมนุษย์น้อย

เหล่านั้นทั้งสิ้น

เตรายั่วเพลิงเยื้อะหรือไปเอาดวงไฟมาจากยักษ์ จึงนับว่าเป็นเรื่องเล่าเชิงสัญลักษณ์ที่เน้นย้ำถึงความกลัวเปลวและไร้สาระของอำนาจ และผลกระทบของอำนาจกดทับที่ไม่เพียงปล้นชิงเอาแรงงานและความปรารถนาไปจากมนุษย์ แต่ยังขยี้ทำลาย “ความเป็นมนุษย์” ที่แท้จริง ก่อเกิดเป็นสภาวะแปลกแยกที่มนุษย์รู้สึกต่อมนุษย์ด้วยกันเอง ความแปลกแยกนั้นถูกนำเสนอผ่านสภาวะที่ผู้คนไม่อาจสื่อสารกันได้เข้าใจ การพิพาท และรบราฆ่าฟันที่ทำให้ภาวะความเป็นคนไหลลงสู่ความตกต่ำ ความยากแค้นบีบให้คนตัวเล็กตัวน้อยต้องหันมากัดกินกันเอง จนไม่สามารถสืบสร้างสัมพันธ์ภาพที่แท้จริงและแข็งแกร่งเพียงพอที่จะผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ ต้องถูกพันธนาการให้ห้วงพะวงอยู่เพียงแคกับการหากินหาอยู่และสืบพันธุ์

ความแปลกแยกต่อความเป็นมนุษย์ของปัจเจกถูกนำเสนอผ่านเรือนร่างที่ไม่สมประกอบของตัวละครเอก ความพิการช่วงล่างของร่างกายทำให้ตัวละคร “ยศ” ต้องใช้กำลังจากท่อนแขนและลำตัวส่วนบนที่ยังมีกำลังลากเอาร่างกายท่อนล่างไปทุกที่ ก่อเกิดความรู้สึกแปลกแยกจากเรือนร่างของตนเอง ภาพเปรียบเทียบของร่างกายส่วนที่ยังเป็นปกติแต่กลับต้องทำงานหนักเพื่อแบกรับร่างกายส่วนที่ไร้ประโยชน์ จนถึงขั้นกลายเป็นภาระ สะท้อนภาพของสังคมที่คนหนุ่มมากของประเทศต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อรักษาอำนาจและผลประโยชน์ของคนเพียงไม่กี่กลุ่ม นอกจากนี้ ความพิการยังตอกย้ำถึงสภาพไร้อำนาจของ “ยศ” การลากร่างนั้นออกเดินทางไปเอา “ดวงไฟของยักษ์” ย่อมชัดเจนว่าเป็นภารกิจที่ไม่อาจเป็นไปได้ เช่นเดียวกับการต่อสู้เพื่อช่วงชิงโอกาสในอำนาจเพื่อลืมนตาอำปากของผู้ถูกกดขี่ที่ไม่มีทางสำเร็จได้จริง ภู กระดาษทิ้งเรื่องราวทั้งหมดไว้เพียงแค่การเริ่มออกเดินทางของชายพิการ ก่อนจะวกกลับไปเริ่มเล่าเรื่องใหม่ทั้งหมดอีกครั้ง โครงสร้างของเรื่องเล่าอันประกอบขึ้นด้วยการเวียนซ้ำของเหตุการณ์และการนำเสนอเนื้อหาเชิงอุปมาผ่านตำนานปรัมปรา แสดงให้เห็นถึงลักษณะแบบปรณัมของโครงสร้างสังคมแบบกดทับที่วนเวียนซ้ำซาก ไม่มีวันสิ้นสุด

บทสรุป

กล่าวได้ว่า ตั้งเรือนร่างไร้องค์กายพพ ยังคงเป็นชุดเรื่องสั้นที่ยืนยันอัตลักษณ์ทางการประพันธ์ของ ภู กระดาษ ได้อย่างชัดเจน ทั้งโดยการนำเสนอเรื่องเล่าจากเบื้องล่างที่ขับเคลื่อนด้วยตำนาน ความเชื่อ และเรื่องมหัศจรรย์ การนำเสนอเรื่องเล่าเชิงอุปมา ซึ่งนอกจากจะเป็นการทำทนายให้ผู้อ่านตีความตัวบทได้ในหลายระดับหลากหลายมิติแล้ว ในแง่หนึ่ง กลวิธีดังกล่าวยังทำหน้าที่เป็นกลไกเซ็นเซอร์ตัวเองของผู้เขียนไปพร้อมกันด้วย เรื่องเล่าเชิงอุปมาเหล่านี้ ช่วยให้ภู กระดาษสามารถกลบซ่อนเนื้อหาในเชิงลึก ทำให้สามารถ “แตะต้อง” ประเด็นอ่อนไหวของสังคมไทย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับองค์อธิปัตย์ สถาบันเชิงอำนาจ และสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองได้อย่างแนบเนียน

ในแง่ลีลาการประพันธ์ ภู กระดาษ ยังคงสำนวนภาษาที่ทำให้เขาเป็นที่รู้จักมาแต่ต้น คือ การผสมผสานภาษาถิ่นลาวและการเล่าเรื่องที่เลียนแบบโวหารณิชาปราชูะ ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำเสริมคำสร้อย เช่น ฟีน้องบ้องปาย, กรุงเทพกรุงไทย, เงินทองกองแก้ว, อ้วนบวมซีไผ่, ม้างมายคลายออก, เหวียไหวอนวอย, ละวินละวาย, เป็นผีเป็นสาวเป็นข้อยเป็นข้า ฯลฯ หรือการทวนความซ้ำ (repetition) ซึ่งก่อให้เกิดความคล่องจองและจังหวะจะโคนแบบเพลงพื้นบ้าน ลักษณะเช่นนี้เมื่ออยู่ในเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งก็นับเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่แปลกใหม่และน่าสนใจ แต่เมื่อเรื่องสั้นที่มีลีลาเช่นเดียวกันนี้หลายเรื่องถูกนำมารวมกันไว้ในที่เดียวเช่นในชุดเรื่องสั้นนี้ คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่ากลับให้ความรู้สึกฟุ้งเฟ้อและล้นเกินอยู่บ้าง โดยเฉพาะกับผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับกระบวนเพลงพื้นบ้าน ที่อาจรู้สึกหงุดหงิดใจเสียจนไม่อาจอ่านละเอียดได้โดยตลอดเรื่อง อย่างไรก็ตาม ลีลาการประพันธ์เช่นนี้ ทำให้เรื่องสั้นของภู กระดาษกลายเป็นพื้นที่ของการปะทะสังสรรค์กันระหว่างความเป็นท้องถิ่นอีสานกับความเป็นสากล ในนามของ “กรุงเทพกรุงไทย” ที่ผู้อ่านทั่วไปคุ้นเคยมากกว่า

เช่นเดียวกับในนวนิยายเรื่อง *เนรเทศจักรวาล* ของ ภู กระดาษ ยังคงคลี่คลুমไว้ด้วยบรรยากาศของความหนืดหน่วง ซึ่งถ่ายทอดมาจากความวนเวียนซ้ำซากใน

ชะตากรรมของผู้คน สิ่งที่น่าประหลาดใจ ในแทบจะทุกเรื่องคือความพยายามของตัวละครจากเบื้องล่างที่จะออกเดินทาง เคลื่อนย้ายตัวเองทั้งในแง่มิติสถานที่และกาลเวลา อีกทั้งความพยายามอันไร้ผลในการแข่งขันหรือต่อรองต่ออำนาจ ซึ่งจบลงด้วยความพ่ายแพ้ และการสยบยอม อันที่จริงหากพิจารณาในเชิงลึกก็จะพบว่า *ดั่งเรือนร่างไร้โครงคาวพยพ* แทบไม่ได้นำเสนอแนวคิดที่แปลกใหม่ไปกว่าที่นักเขียนเพื่อสังคมทั้งหลายได้เคยนำเสนอมาก่อนแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอำนาจ ความเหลื่อมล้ำ การปะทะกันระหว่างอำนาจและการกดขี่ เมืองและชนบท ความเป็นรัฐและความเป็นท้องถิ่น และการวิพากษ์การเมืองเชิงโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรมกับผู้ที่ไร้อำนาจ และการวิจารณ์สถานการณ์ทางการเมือง โดยไม่ได้พยายามเปิดประเด็นคำถามที่ทำทลายขอบเขตความเข้าใจของตัวเองในแง่มุมอื่นๆ เรื่องเล่าของสังคมไทยไม่ว่ายุคใด สำหรับภู่ กระดาษแล้วแทบไม่แตกต่างอะไรจากตำนานครั้งบรรพกาล การทวนซ้ำตำนาน การเวียนซ้ำของสถานการณ์ในตอนต้นและตอนจบ การทวนซ้ำบทสนทนา หรือการปรากฏซ้ำของตัวละครรูปแบบ (stock characters) ซึ่งเป็นกลวิธีการประพันธ์ที่ผู้อ่านคุ้นเคยในเรื่องสั้นของภู่ กระดาษ ในแง่หนึ่งจึงอาจจะไม่เพียงสะท้อนให้เห็นภาวะหยุดนิ่งของสังคมไทยเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกัน ก็อาจย้อนสะท้อนไปถึงความหยุดนิ่งของผู้เขียนเองด้วยเช่นเดียวกัน

รายการอ้างอิง

ภู่ กระดาษ. (2558). *ดั่งเรือนร่างไร้โครงคาวพยพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

Received: May 19, 2020

Revised: May 22, 2020

Accepted: May 22, 2020

จริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ (Publication Ethics)

วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการตระหนักในการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมการตีพิมพ์บทความเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการจึงได้กำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับวารสารทั้งหมดต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัดและห้ามปฏิบัติในสิ่งที่ขัดต่อหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมการตีพิมพ์โดยเด็ดขาด ดังนี้

1. หน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

1.1 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องพิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความเป็นลำดับแรก โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความหลังผ่านกระบวนการประเมินคุณภาพบทความเป็นลำดับสุดท้ายก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่

1.2 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องตัดสินใจเลือกบทความเพื่อตีพิมพ์โดยปราศจากอคติใดๆ ทั้งสิ้น หลังจากผ่านกระบวนการประเมินคุณภาพของบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความแล้ว ต้องยึดหลักความถูกต้องของเนื้อหา เหตุผลทางวิชาการและประโยชน์ต่อวงวิชาการเป็นสำคัญ โดยให้สอดคล้องกับขอบเขตของวารสาร

1.3 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด รักษามาตรฐานวิชาการของวารสาร ตลอดทั้งบริหารจัดการและพัฒนาวารสารให้คงคุณภาพได้มาตรฐานอยู่เสมอ

1.4 ห้ามบรรณาธิการและกองบรรณาธิการเปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความซึ่งอยู่ในระหว่างกระบวนการประเมินคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือห้ามเปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทั้งหมดของบทความที่อยู่ใน

ระหว่างกระบวนการประเมินคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ว่าในทีใด ๆ โดยเด็ดขาด

1.5 ห้ามบรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

2. หน้าที่ของผู้เขียนบทความ

2.1 ผู้เขียนบทความต้องให้การรับรองด้วยตนเองว่าบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ ในวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์มาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในทีใด ๆ

2.2 ผู้เขียนบทความต้องเตรียมบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารกำหนด ต้องอ้างอิงผลงานของตนหรือของผู้อื่นให้ถูกต้องทุกครั้ง หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในบทความของตนและต้องระบุไว้ในรายการอ้างอิงท้ายบทความด้วย

2.3 ผู้เขียนบทความต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่สร้างข้อมูลเท็จ ไม่บิดเบือนข้อมูลอันไม่เป็นจริง ตลอดทั้งไม่นำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จในรายงานผลการวิจัย ซึ่งผู้เขียนบทความได้นำมาเสนอเป็นบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

2.4 ผู้เขียนบทความที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคนต้องไม่ปฏิเสธความเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทความที่ได้ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์และต้องไม่ปฏิเสธความรับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้นในบทความหลังจากได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเรียบร้อยแล้ว

2.5 ผู้เขียนบทความต้องระบุหรือแสดงหลักฐานการดำเนินการตามหลักจริยธรรม การยินยอมให้เก็บข้อมูล หรือการแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือในสัตว์ทดลอง ประกอบด้วยทุกครั้ง ในกรณีเป็นบทความที่ได้จากผลงานวิจัยซึ่งต้องผ่านกระบวนการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง

3. หน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

3.1 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนมีความเชี่ยวชาญในศาสตร์และสาขาที่รับประเมินและต้องประเมินบทความโดยคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นสำคัญ บนพื้นฐานแห่งหลักการ ความถูกต้องและเหตุผลทางวิชาการ แล้วจึงประเมินบทความโดยปราศจากอคติใดๆ ทั้งสิ้น

3.2 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องระบุนผลงานที่สอดคล้องกับบทความของผู้เขียนบทความที่ตนกำลังประเมินด้วย แม้ว่าผู้เขียนบทความมิได้อ้างไว้ในบทความพร้อมกันนี้ หากตรวจสอบหรือสงสัยในข้อความของผู้เขียนบทความว่ามีการคัดลอกผลงานจากผู้อื่น ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการทราบทันทีพร้อมด้วยหลักฐาน

3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาของการประเมินบทความ ตามกรอบระยะเวลาของการประเมินบทความที่วารสารได้กำหนดไว้

3.4 ห้ามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความเปิดเผยข้อมูลความลับของบทความที่ผู้เขียนบทความส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในระหว่างที่บทความนั้นยังไม่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

3.5 ห้ามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความทั้งในทางตรงและทางอ้อม ถ้าหากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความเห็นว่าบทความดังกล่าวตนมีส่วนได้ส่วนเสียหรืออยู่ในขอบข่ายแห่งการมีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องรีบแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบ พร้อมทั้งปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ โดยทันที

ข้อแนะนำในการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ

1. การจัดเตรียมต้นฉบับ

บทความที่จะเสนอตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการต้องเป็นบทความวิจัย (research article) บทความวิชาการที่ไม่ใช่งานวิจัย (non-research academic article) บทความปริทรรศน์ (review article) หรือบทวิจารณ์หนังสือ (book review) เนื้อหาของบทความต้องเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์หรือสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ภาษา ภาษาศาสตร์ การเรียนการสอนภาษา การแปล วรรณคดี คติชนวิทยา ศิลปะการแสดง ปรัชญาและศาสนา สื่อสารมวลชน ดนตรี ศิลปะ และการท่องเที่ยว

บทความต้องเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ หากผู้เขียนบทความไม่ใช่เจ้าของภาษา บทความต้องได้รับการตรวจทานและแก้ไขภาษาจากผู้อ่านที่เป็นเจ้าของภาษาก่อนส่งมายังกองบรรณาธิการ ความยาวของต้นฉบับไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4

บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ต้องระบุข้อมูล ชื่อบทความ บทคัดย่อ คำสำคัญ อย่างน้อย 3 คำ ชื่อผู้เขียน และหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การอ้างอิงในบทความต้องทำตามระบบ APA อย่างเคร่งครัด (สามารถดูรายละเอียดได้ที่ American Psychological Association. (2010). *Publication manual of the American Psychological Association* (6th ed.). Washington, DC: Author. ซึ่งเผยแพร่บนเว็บไซต์ <http://www.apastyle.org/learn/index.aspx> หรือดูรายละเอียดที่ นันทพร ณะกุลบริภัณฑ์ (2558.). *การอ้างอิงและการเขียนรายการเอกสารอ้างอิง ตามแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ซึ่งเผยแพร่บนเว็บไซต์ <http://library.stou.ac.th/sites/default/files/editor/APA6th.pdf>

2. การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

กรณีที่ผู้เขียนต้องระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเรื่อง ให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วน เนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (author-date in-text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ของ เอกสารและเลขหน้าของเอกสารที่อ้าง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น หากผู้เขียน ผลงานที่อ้างอิงเป็นชาวไทย ให้ระบุชื่อและนามสกุล ส่วนผู้เขียนผลงานที่อ้างอิงเป็น ชาวต่างประเทศให้ระบุเฉพาะนามสกุล เช่น

วิทยา ศักยภินันท์ (2548, น. 34) กล่าวไว้ว่า... หรือ

ลักษณะดังกล่าวพบได้ในการอนุมานแบบนิรนัย (วิทยา ศักยภินันท์, 2548, น. 34)

Said (1978, p. 15) มีข้อเสนอทางวิชาการในประเด็นนี้ว่า...

ทั้งนี้ให้มีการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (reference citation) ในรูปแบบของเอกสารอ้างอิง (References) โดยจัดเรียงรายการเอกสารตามลำดับอักษร และแสดงรายการอ้างอิง ภาษาไทยก่อนรายการอ้างอิงภาษาอังกฤษ โดยมีตัวอย่างการเขียนรายการเอกสาร อ้างอิงดังนี้

2.1 หนังสือ

กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ และจันทิมา เอี่ยมมานนท์ (บ.ก.). (2549).

มองสังคมผ่านวาทกรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทพร ธนะกุลบริภัณฑ์. (2558). การอ้างอิงและการเขียนรายการเอกสารอ้างอิง ตามแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนและภาษาฮินดี. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

American Psychological Association. (2010). *Publication manual of the American Psychological Association* (6th ed.). Washington, DC: Author.

Bressler, Charles E. (2011). *Literary criticism: An introduction theory and practice* (5th ed.). Boston: Pearson Education.

Comrie, B. (Ed.). (1990). *Major languages of East and South-East Asia*. London: Routledge.

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

2.2 หนังสือแปล

คิโยซากิ, โรเบิร์ตที. (2545). *พอร์วายนลูก 5: โรงเรียนสอนธุรกิจ* (พิบูลย์ ดิษฐ์อุตม, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

Laplace, P. S. (1951). *A philosophical essay on probabilities* (F. W. Truscott, & F. L. Emory, Trans.). New York, NY: Dover.

2.3 บทหรือบทความในหนังสือ

จันทิมา เอี่ยมมานนท์. (2549). ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษา วาทกรรม และอัตลักษณ์ของผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์: การศึกษาเชิงปฏิสัมพันธ์วิเคราะห์. ใน กฤษดาวรรณ หงส์ดามรงค์ และจันทิมา เอี่ยมมานนท์ (บ.ก.), *มองสังคมผ่านวาทกรรม* (น. 49-76). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Fairclough, N. (1997). Technologicalisation of discourse. In C. R. Caldas-Coulthard & M. Coulthard (Eds.), *Texts and practices: Readings in critical discourse analysis* (pp. 71-83). London: Routledge.

2.4 บทความในวารสาร

วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2546). กิเลส: การศึกษาอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ในภาษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 19(2), 24-41.

Robertson, S. (2005). What law got to do with it?. *Journal of the History of Sexuality*, 14(1), 161-185.

2.5 บทความในหนังสือพิมพ์

- โสภณ ทองปาน. (2544, 15 มกราคม). การพัฒนาชนบทในอดีต. *มติชน*, น. 6.
- Schwartz, J. (1993, September 30). Obesity affects economic, social status. *The Washington Post*, pp. A1, A4.

2.6 วิทยานิพนธ์

- จารุวรรณ พุ่มพฤษ. (2536). *การวิเคราะห์กลอนกลบทไทยด้วยระเบียบวิธีวิจัยทางภาษาศาสตร์* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Nelsol, M. A. (2000). *Corpus-based study of business English and business English teaching materials* (Unpublished doctoral dissertation). University of Manchester, Manchester.

2.7 ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

- สถาบันไทใหญ่ศึกษา. (2559, 21 ธันวาคม). *ประวัติความเป็นมาของชนชาติไทโดยสังเขป*. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2559 จาก <http://www.taiyai.org/2011/index.php?page=4c2378500328311c7354592d47cc700d&r=3&id=284>
- Ahom. (2016). Retrieved April 29, 2016, from <http://omniglot.com/writing/ahom.htm>.

2.8 บทสัมภาษณ์

- แดง จันทรสีบ. (2560, 7 มีนาคม). แม่เพลงบ้านวัดบางน้อย ตำบลเจ๊ะเห อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส. [บทสัมภาษณ์].
- Ross, R. (1980, 5 May) Associate Director, Cornell University Libraries. [Interview].

3. ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

3.1 ระยะขอบ

การตั้งระยะขอบกระดาษ ให้ตั้งดังนี้

ด้านบน	1	นิ้ว	ด้านล่าง	1	นิ้ว
ด้านซ้าย	1.5	นิ้ว	ด้านขวา	1	นิ้ว

3.2 รูปแบบและขนาดตัวอักษร

ส่วนของบทความ	การจัดชิดขอบ	ลักษณะตัวอักษร	แบบอักษร	ขนาดอักษร (พอยต์)
ชื่อบทความ	กลาง หน้ากระดาษ	ตัวหนา	Browallia New	18
หัวข้อ	ชิดซ้าย	ตัวหนา	Browallia New	16
เนื้อความ	จัดพอดีหน้า	ปกติ	Browallia New	14
การเน้นความ	-	ตัวเอียง	Browallia New	14

3.3 การนำเสนอข้อมูลด้วยตาราง (table)

ข้อความในตารางใช้รูปแบบอักษร Browallia New ขนาด 14 พอยต์ หรือสามารถปรับขนาดตัวอักษรให้เหมาะสมกับข้อมูล ใส่เลขลำดับตารางและชื่อตารางไว้ด้านบนตาราง และจัดระยะชิดซ้าย โดยจัดรูปแบบอักษรดังนี้ เลขลำดับตารางใช้อักษรตัวปกติ และชื่อตารางใช้อักษรตัวเอียง (italic) เช่น

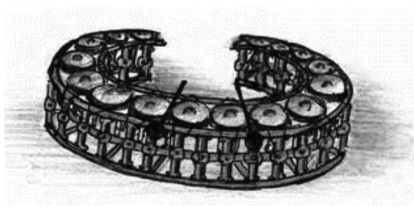
ตารางที่ 2

การเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือในกลุ่มศัพท์ที่ยังคงใช้ทั้ง 3 ช่วงอายุ

คำศัพท์การประกอบอาหารไทยถิ่นเหนือ	คำศัพท์อื่นที่พบจากการสัมภาษณ์		
	ช่วงอายุที่ 1	ช่วงอายุที่ 2	ช่วงอายุที่ 3
อ่อง	ข้าว	ข้าว	ข้าว
	-	ผัด	ผัด

3.4 การนำเสนอข้อมูลด้วยรูปภาพ (figure) ได้แก่ กราฟ (graph) แผนผัง/ผังภูมิ (chart) แผนที่ (map) ภาพวาด (drawing) ภาพถ่าย/รูปภาพ (photograph/picture)

ระบุหมายเลขรูปภาพและชื่อรูปภาพไว้ใต้รูปภาพ โดยใช้รูปแบบอักษร Browallia New ขนาด 14 และจัดระยะแบบกลางหน้ารูปภาพหรือกลางรูปภาพ โดยจัดรูปแบบอักษรดังนี้ เลขลำดับภาพใช้อักษรตัวเอียง (italic) และชื่อภาพใช้อักษรตัวปกติ เช่น

ภาพที่ 2. ฆ้อง (ดัดแปลงจาก สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2559)

4. การแบ่งหัวข้อในบทความ

ต้นฉบับบทความควรแบ่งหัวข้อหลักเป็นสัดส่วน และกำกับหัวข้อหลักและหัวข้อย่อยด้วยระบบตัวเลข โดยจัดรูปแบบให้เป็นไปตามรูปแบบดังนี้

1. หัวข้อลำดับที่ 1

หัวข้อลำดับที่ 1 พิมพ์ด้วยอักษรตัวหนา (bold) ขนาด 16 พอยต์ จัดชิดซ้าย เว้นบรรทัดด้านบนสองบรรทัดและเว้นบรรทัดด้านล่างหนึ่งบรรทัด

1.1 หัวข้อลำดับที่ 1.1

หัวข้อลำดับที่ 1.1 พิมพ์ด้วยอักษรตัวหนา (bold) ขนาด 14 พอยต์ จัดชิดซ้าย เว้นบรรทัดด้านบนหนึ่งบรรทัดและเว้นบรรทัดด้านล่างหนึ่งบรรทัด

1.1.1 หัวข้อลำดับที่ 1.1.1

หัวข้อลำดับที่ 1.1.1 พิมพ์ด้วยอักษรตัวปกติ ขนาด 14 พอยต์ จัดชิดซ้าย เว้นบรรทัดด้านบนหนึ่งบรรทัดและบรรทัดด้านล่างตามด้วยเนื้อความทันที

5. การส่งต้นฉบับ

ผู้สนใจสามารถส่งบทความออนไลน์ ผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journals Online) ได้ที่

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/index>

ใบสมัครสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ

วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ มีกำหนดออกเป็นราย 6 เดือนคือ
ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และ ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม)

ข้าพเจ้ามีความประสงค์สมัครเป็นสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ
โดยสมัครเป็นรายปี เป็นระยะเวลา ปี
เริ่มตั้งแต่ (ระบุปีที่และฉบับที่) ถึง
(ระบุปีที่และฉบับที่)

โปรดส่งวารสารไปยัง

(ชื่อ-สกุล ผู้รับ)

(ที่อยู่สำหรับจัดส่ง).....

.....

โทรศัพท์ โทรสาร อีเมล

โดยออกใบเสร็จในนาม.....

อัตราค่าสมาชิก ปีละ 240 บาท (2 ฉบับ รวมค่าจัดส่ง)

ราคาเล่มละ 100 บาท

ลงชื่อ

วันที่